

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG FISKERIDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2021–2022)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2022

Utgiftskapitler: 900–950, 2421, 2426, 2429, 2440, 2460, 2540

Inntektskapitler: 3900–3950, 5325, 5326, 5329, 5440, 5460, 5574, 5612, 5613, 5614, 5625,
5629, 5656, 5685

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG FISKERIDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2021–2022)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2022

Utgiftskapitler: 900–950, 2421, 2426, 2429, 2440, 2460, 2540

Inntektskapitler: 3900–3950, 5325, 5326, 5329, 5440, 5460, 5574, 5612, 5613, 5614, 5625,
5629, 5656, 5685

Innhold

Del I	Innledende del	7	Kap. 905 Norges geologiske undersøkelse	104
1	Regjeringens nærings- og fiskeripolitikk	9	Kap. 3905 Norges geologiske undersøkelse	106
1.1	Vilkårene for næringslivets verdiskaping	9	Kap. 906 Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard	107
1.2	Nærings- og fiskeridepartementets prioriteringer	10	Kap. 3906 Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard	110
1.2.1	Forvaltning og rammebetingelser	10	Kap. 907 Norsk nukleær dekommisjonering	111
1.2.2	Forskning og innovasjon	11	Kap. 3907 Norsk nukleær dekommisjonering	112
1.2.3	Markedsadgang og eksport	11	Kap. 908 Institutt for energiteknikk	113
1.2.4	Statlig eierskap	12	Kap. 909 Tiltak for sysselsetting av sjøfolk ..	114
1.3	Politisk regnskap 2018-2021	12	Kap. 3909 Tiltak for sysselsetting av sjøfolk ...	116
2	Hovedtrekkene i budsjettforslaget	16	Kap. 910 Sjøfartsdirektoratet	116
2.1	Oversikt over forslag til utgiftsbevilgninger	18	Kap. 3910 Sjøfartsdirektoratet	119
2.2	Oversikt over forslag til inntektsbevilgninger	21	Kap. 911 Konkurransetilsynet	120
2.3	Fordeling av statsrådenes konstitusjonelle ansvar	22	Kap. 3911 Konkurransetilsynet	123
2.4	Oversikt over tilsagns- og bestillingsfullmakter	24	Kap. 912 Klagenemndssekretariatet	123
2.5	Oversikt over garanti- og garantilignende ordninger	26	Kap. 3912 Klagenemndssekretariatet	124
2.6	Bruk av stikkordet «kan overføres»	29	Kap. 913 Dagligvaretilsynet	125
2.7	Tilskuddsforvaltning	30	Kap. 915 Regelrådet	126
3	Oppfølging av anmodnings- og utredningsvedtak	32	Kap. 917 Fiskeridirektoratet	127
Del II	Budsjettforslag	57	Kap. 3917 Fiskeridirektoratet	131
4	Nærmere omtale av budsjettforslagene	59	Kap. 5574 Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet	132
Programområde 17 Nærings- og fiskeriformål	59	Kap. 919 Diverse fiskeriformål	134	
<i>Programkategori 17.10 Forvaltning og rammebetingelser</i>	59	<i>Programkategori 17.20 Forskning og innovasjon</i>	138	
Kap. 900 Nærings- og fiskeridepartementet	81	Kap. 920 Norges forskningsråd	154	
Kap. 3900 Nærings- og fiskeridepartementet	92	Kap. 922 Romvirksomhet	163	
Kap. 902 Justervesenet	93	Kap. 923 Havforskningsinstituttet	173	
Kap. 3902 Justervesenet	96	Kap. 3923 Havforskningsinstituttet	177	
Kap. 5574 Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet	97	Kap. 924 Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer	177	
Kap. 903 Norsk akkreditering	97	Kap. 926 Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy	180	
Kap. 3903 Norsk akkreditering	98	Kap. 3926 Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy	182	
Kap. 904 Brønnøysundregistrene	99	Kap. 928 Annen marin forskning og utvikling	183	
Kap. 3904 Brønnøysundregistrene	102	Kap. 929 Institutt for energiteknikk	188	
		Kap. 930 Design og arkitektur Norge	188	
		Kap. 935 Patentstyret	191	
		Kap. 3935 Patentstyret	193	
		Kap. 5574 Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet	194	
		Kap. 936 Klagenemnda for industrielle rettigheter	194	
		Kap. 3936 Klagenemnda for industrielle rettigheter	195	
		Kap. 2421 Innovasjon Norge	196	

Kap. 5325 Innovasjon Norge	217	6	Samfunnssikkerhet og beredskap	268
Kap. 5625 Renter og utbytte fra Innovasjon Norge	218			
Kap. 2426 Siva SF	219	7	Klima- og miljørelevante saker	271
Kap. 5326 Siva SF	223			
Kap. 5613 Renter fra Siva SF	223	8	Oppfølging av FNs bærekraftsmål	284
<i>Programkategori 17.30 Markedsadgang og eksport .....</i>	<i>224</i>			
Kap. 940 Internasjonaliseringstiltak	231	9	Likestilling og ikke-diskriminering – oppfølging av aktivitets- og rapporteringsplikten	290
Kap. 941 Eksportstrategirådet	232			
Kap. 2429 Eksportkredittordningen	233			
Kap. 5329 Eksportkredittordningen	235			
Kap. 5629 Renter fra eksportkredittordningen	236			
Kap. 2460 Eksportfinansiering Norge	236	10	Lederes ansettelsesvilkår i virksomheter heleid av staten og der eierskapet forvaltes av Nærings- og fiskeridepartementet	297
Kap. 5460 Eksportfinansiering Norge	245			
Kap. 5614 Renter fra Eksportfinansiering Norge	245			
<i>Programkategori 17.40 Statlig eierskap .....</i>	<i>246</i>			
Kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap	254	11	Standardiserte nøkkeltall for forvaltningsorganer med særskilte fullmakter – Norsk Romsenter	300
Kap. 3950 Forvaltning av statlig eierskap	256			
Kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten	257			
Kap. 5612 Renter fra Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS	260		Forslag	305
Kap. 5656 Aksjer under Nærings- og fiskeridepartementets forvaltning	261		Vedlegg	
Kap. 5685 Aksjer i Equinor ASA	263	1	Omtale av medlemskap i internasjonale organisasjoner, jf. kap. 900, post 70	321
Programområde 33	264	2	Rapportering på ordninger forvaltet av Investinor og Innovasjon Norge uten årlige bevilgninger	323
<i>Programkategori 33.40 Arbeidsliv .....</i>	<i>264</i>			
Kap. 2540 Stønad under arbeidsledighet til fiskere og fangstmenn	264			
Del III Andre saker	265			
5 Fornye, forenkle og forbedre ...	267			

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG FISKERIDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2021–2022)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2022

Utgiftskapitler: 900–950, 2421, 2426, 2429, 2440, 2460, 2540

Inntektskapitler: 3900–3950, 5325, 5326, 5329, 5440, 5460, 5574, 5612, 5613, 5614, 5625,
5629, 5656, 5685

*Tilråding fra Nærings- og fiskeridepartementet 24. september 2021,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

Del I
Innledning del

1 Regjeringens nærings- og fiskeripolitikk

Regjeringens overordnede mål i nærings- og fiskeripolitikken er størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi innenfor bærekraftige rammer. Verdiskapingen bestemmes bl.a. av Norges tilgang på naturressurser, arbeidskraft og kapital, og disse ressursene bør brukes der de skaper størst verdi. Forvaltning av landets samlede ressurser må være kunnskapsbasert og bærekraftig og ikke svekke verdiskapingsevnen i fremtiden.

Nærings- og fiskeripolitikken skal bidra til høy omstillingsevne, slik at næringslivet evner å endre seg. Høy omstillingsevne har vesentlig betydning for fremtidig verdiskaping, bl.a. når forutsette hendelser, f.eks. digitalisering, og uforutsette hendelser, f.eks. virusutbrudd, skjer.

Norsk næringsliv har blitt hardt rammet av koronapandemien. Koronasituasjonen med omfattende smitteverntiltak i Norge og i andre land, lavere vekst hos våre handelspartnere og lavere oljepris har gitt nedgang i samlet verdiskaping og lavere sysselsetting. Det er særlig tjenestenæringene som har hatt lavere produksjon, mens aktiviteten i vareproduserende næringer har hatt en forholdsvis jevn oppgang siden i fjor sommer. Den økonomiske krisen er nå bak oss. I 2022 vil aktiviteten være høy og jobbmulighetene gode. Utviklingen i den registrerte arbeidsledigheten tyder på at arbeidsmarkedet er i bedring. Flere permitterte tas tilbake i arbeid, særlig i de næringer som har vært mest påvirket av smitteverntiltak. Norge og de andre nordiske landene har klart seg bedre enn mange andre land. BNP i alle de nordiske landene ligger på over nivået fra før krisen.

Regjeringen har iverksatt en rekke tiltak for å dempe effekten av pandemien på norsk økonomi. Også i 2022 vil det være behov for ekstra innsats for å inkludere flere i arbeidslivet, tette kunnskapshull og hjelpe de som sliter.

Slik trygges lønnsomme arbeidsplasser og verdiskaping. I den fasen norsk økonomi er inne i nå, vil noen næringer kunne oppleve vekst, mens andre fortsatt vil slite. Samtidig kan store kriser være en driver for nyskaping og endring og gi nye muligheter for små og mellomstore bedrifter.

De langsiktige utfordringene i norsk økonomi er ikke forsvunnet. Tiden fremover må brukes til

å lære, fornye og legge grunnlaget for grønn og bærekraftig vekst.

1.1 Vilkårene for næringslivets verdiskaping

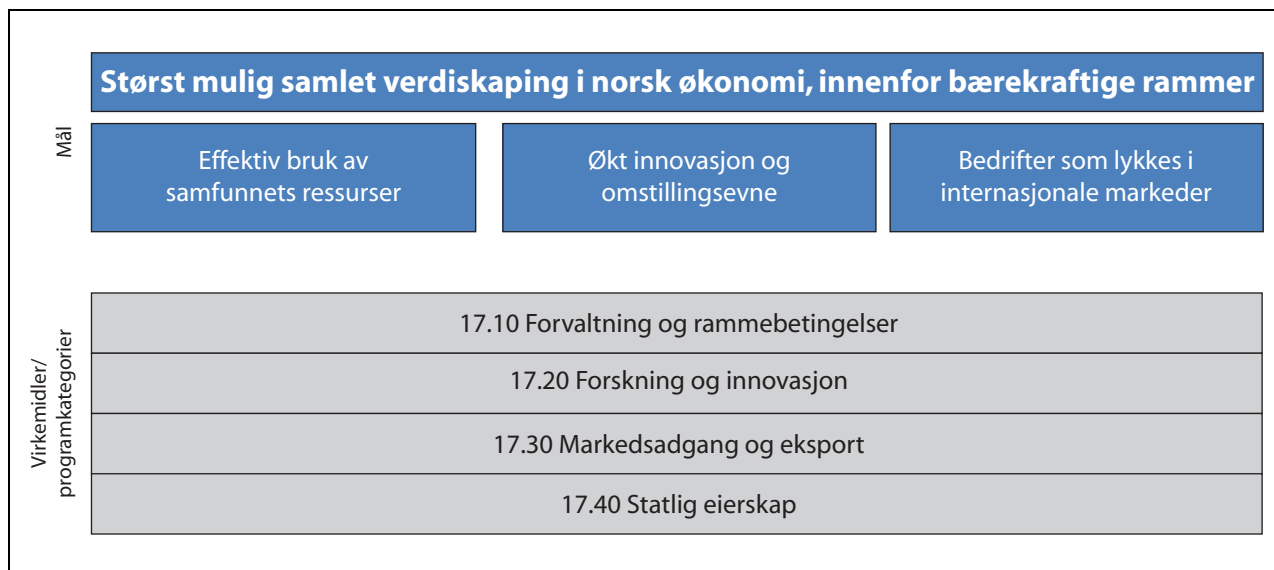

Vilkårene for næringslivets verdiskaping bestemmes av en lang rekke forhold. Flere av disse er bedriftsinterne eller knyttet til utvikling i ulike nasjonale og internasjonale markeder. Store deler av det norske næringslivet inngår i internasjonale verdikjeder, og de har derfor mange markeder å forholde seg til. Samtidig påvirkes næringslivets vilkår av myndighetenes politikk innenfor et bredt spekter av områder.

Den økonomiske politikken bestemmer f.eks. skattenivået i Norge og påvirker rentenivået og kronekursen. Den økonomiske politikken skal også stabilisere den økonomiske utviklingen over tid slik at næringslivet unngår unødig produksjonstap i lavkonjunkturer og store omstillingskostnader. En stabil økonomisk utvikling bidrar i seg selv til en effektiv ressursbruk på lang sikt, da forutsigbare vilkår reduserer næringslivets kostnader knyttet til usikkerhet.

Konkurranspolitikken, handelspolitikken og hvordan det offentlige eierskapet i norsk næringsliv forvaltes har betydning for dynamikken i næringslivet og bedriftenes konkurransekraft. Politikkområdene har vært med på å påvirke landets næringsstruktur over tid. Samferdselspolitikken og kunnskapspolitikken er med på å bestemme hvor attraktivt det er å drive næringsvirksomhet i Norge og har betydning for næringslivets produktivitet. Næringslivet er også avhengig av reguleringer som gjør det enkelt å starte, drive, utvikle og legge ned virksomheter. Tilliten til at dette fungerer er grunnleggende for dynamikken i næringslivet.

Politikkområdene nevnt over har betydning for produktiviteten til næringslivet. For noen av områdene, f.eks. samferdsel, kreves dessuten investeringer som har verdi for den delen av næringslivet som leverer varene og tjenestene. Offentlige anskaffelser representerer et stort mar-

Figur 1.1 Nærings- og fiskeridepartementets målstruktur

ked for næringslivet og betyr mye for ressursutnyttelsen, verdiskapingen og hvordan norsk næringsstruktur utvikler seg over tid.

1.2 Nærings- og fiskeridepartementets prioriteringer

For å skape en vei ut av koronakrisen er det sentralt at det legges til rette for å skape mer og inkludere flere. Nærings- og fiskeridepartementet legger gjennom sine prioriteringer grunnlaget for fremtidig bærekraftig vekst og flere lønnsomme arbeidsplasser.

Nærings- og fiskeridepartementet har ansvar for en rekke rammebetingelser for næringslivet. Dette gjelder regelverk for etablering og drift av næringsvirksomhet, næringsregistre, konkurransepolitikk, handelspolitikk, eierskapspolitikk og virkemidler for næringsrettet forskning og innovasjon. Departementet har et særlig ansvar for reguleringer av maritim næring, mineralnæringen og sjømatnæringen. Rammebetingelsene for norsk næringsliv påvirkes i stadig større grad av internasjonale reguleringer og avtaler, og departementet legger stor vekt på internasjonalt arbeid.

Nærings- og fiskeridepartementet har også en oppgave i å bidra til at næringspolitiske hensyn blir ivaretatt på andre politikkområder, f.eks. innenfor skatter og avgifter, utdanning og forskning, energi og miljø, samferdsel og andre infrastrukturtiltak.

Departementets overordnede mål fremgår av figur 1.1. Politikken som føres i mange andre

departementer bidrar også til at disse målene nås. Figuren oppsummerer Nærings- og fiskeridepartementets mål og de viktigste virkemidlene, slik disse er gruppert i programkategorier i budsjettet.

1.2.1 Forvaltning og rammebetingelser

Programkategori 17.10 omfatter bevilgninger til drift av departementet og de fleste av departementets underliggende virksomheter. Den omfatter også tilskudd til sysselsetting av sjøfolk, tilskudd til drift og sikring av atomanlegg, beredskapsarbeid og enkelte tilskudd til miljøtiltak og næringsutvikling. Inntektene knyttet til programkategorien omfatter i hovedsak gebyrer, sektoravgifter, oppdragsinntekter og vederlag for oppdrettstillatelser. Under programkategori 17.10 i del II følger nærmere omtaler av departementets arbeid med næringslovgivning og forenkling, konkurransepolitikk, industri og tjenestenæringer og av enkelt næringer i departementets portefølje inkludert status, resultater og prioriteringer for 2022.

Hovedprioriteringer 2022

- Velfungerende markeder som kjennetegnes av god konkurranse og effektiv ressursbruk.
- Vurdere tiltak som sikrer like konkurransevilkår mellom offentlige og private aktører.
- Bidra til forenkling og til etterlevelse av internasjonale forpliktelser gjennom arbeidet med å revidere og videreutvikle sammenslutningslovgivningen (aksjelovene, samvirkeoven, selskapsloven mv.).

- Fremme utvikling av klima- og miljøvennlig skipsfart, digitalisering av maritim sektor og norsk maritim kompetanse.
- Arbeide videre for å sikre en effektiv og kompetent sjøfartsadministrasjon med fokus på sikker og klima- og miljøvennlig skipsfart.
- Følge opp den helhetlige satsingen på havnæringene. I regjeringens havrapport fra 2021 fremgår det at regjeringen vil kombinere bevaring av rene og rike hav med bærekraftig bruk.
- Legge frem en likestillingsstrategi for maritim næring.
- Legge til rette for at norsk industri har gode samlede rammevilkår gjennom oppfølging av anbefalingene fra Prosess21 slik at industrien kan være i front når det gjelder energieffektivitet, lave utslipp og utvikling av miljø- og klimavennlige produkter.
- Følge opp anbefalingene fra et ekspertutvalg som skal utrede rammebetingelser for klimavennlige investeringer og verdikjeder basert på fornybare ressurser.
- Fortsette å fremme havet som matfat, bærekraftig fiskeri og akvakultur i arbeidet med hav, bærekraftige matsystemer, matsikkerhet og ernæring.
- Følge opp de endringer i kvotesystemet for fiskeriene som Stortinget vedtok våren 2020.
- Ivareta norske interesser ved forhandlinger av fiskeriavtaler.
- Forbedre fiskerikontrollen og bekjempe fiskerikriminalitet både nasjonalt og internasjonalt.
- Fortsette planleggingen av oppryddingen etter Norges nukleære virksomhet og legge til rette for fortsatt sikker drift og sikring av atomanlegg.

1.2.2 Forskning og innovasjon

Programkategori 17.20 omfatter bevilgninger til virkemidler som skal stimulere til forskning og innovasjon i næringslivet. I tillegg bevilges midler til forvaltningsrettet marin forskning og romvirksomhet. Inntektene knyttet til programkategorien er i hovedsak oppdragsinntekter, gebyrer, sektoravgifter og lånetransaksjoner.

Under programkategori 17.20 i del II følger nærmere omtale av departementets arbeid med næringsrettet forskning og innovasjon, og marin forvaltningsrettet forskning. Her omtales også status og resultater for de to hovedområdene fra 2020 og prioriteringer for 2022.

Hovedprioriteringer 2022

- Legge til rette for innovasjon og grønn omstilling gjennom det næringsrettede virkemiddelapparatet.
- Arbeide for nyskaping i næringslivet i tiden etter koronapandemien gjennom å støtte opp under bærekraftig vekst og eksport.
- Videreutvikle det næringsrettede virkemiddelapparat med sikte på et enklere og mer brukervennlig apparat til gode for næringsliv, gründere og forskningsmiljøer.
- Tilrettelegge for at næringslivet kan nyttiggjøre seg EUs programmer og virkemidler for forskning og innovasjon.
- Arbeide for at havforskningstiaåret (2021–2030) utløser gevinster nasjonalt og internasjonalt på områder som er særlig viktig for Norge.
- Styrke kunnskapsgrunnlaget for å utvikle og diversifisere havbruksnæringen og bidra til bærekraftig forvaltning av norske hav- og kystområder.
- Arbeide for gode rammebetingelser for norsk romindustri, bl.a. gjennom å legge til rette for internasjonalt samarbeid, nye muligheter for næringslivet og investeringer i infrastruktur.

1.2.3 Markedsadgang og eksport

Programkategori 17.30 omfatter virkemidler som skal stimulere til internasjonalisering og eksport. Inntektene under programkategorien er i hovedsak renter og lånetransaksjoner knyttet til eksportkredittordningen. Departementet skal legge til rette for at bedrifter lykkes i internasjonale markeder. Dette gjøres gjennom å inngå handelsavtaler, følge opp løpende handelspolitiske spørsmål bilateralt mot andre lands myndigheter, arbeide for norske interesser i Verdens handelsorganisasjon (WTO), fremme EØS-avtalen og bidra til videreutvikling av det indre marked. I tillegg legges det til rette for fremme av norsk næringsliv i utlandet og eksportfinansieringsordninger som bidrar til konkurranse på like vilkår for norske eksportører. Under programkategori 17.30 i del II følger nærmere omtale av departementets arbeid med markedsadgang og eksport og prioriteringer for 2022.

Hovedprioriteringer 2022

- Prioritere frihandel og forutsigbar markedsadgang for norsk næringsliv gjennom å fremme EØS-avtalen, forhandle nye frihandelsavtaler, samt sikre oppslutning om WTO-regelverket.

- Videreutvikle det økonomiske forholdet til Storbritannia etter brexit. Følge opp frihandelsavtalen med Storbritannia og legge til rette for at norske bedrifter drar nytte av frihandelsavtalen og møter forutsigbare rammevilkår.
- Fremme norske interesser internasjonalt gjennom å styrke bilateral dialog og økonomiske relasjoner med viktige handelspartnere.
- Arbeide for å bedre markedsadgangen for norsk sjømat til EU gjennom de kommende forhandlingene med EU om EØS-midler og markedsadgang for sjømat i perioden 2021-2028.
- Rammen for Eksportfinansiering Norges (tidligere Garantiinstituttet for eksportkreditt) alminnelige garantiordning er videreført og rammen for byggelånsgarantier til skipsindustrien er økt i perioden.
- Investinor AS har fått nytt fleksibelt mandat for investeringer gjennom matching og fond-i-fond. Det er bevilget midler til et nytt såkornfond for investeringer i Nord-Norge.
- Nysnø Klimainvesteringer AS ble etablert i 2017 og har fått tilført til sammen 2 425 mill. kroner i kapital i perioden 2017–2021.

1.2.4 Statlig eierskap

Programkategori 17.40 omfatter departementets arbeid med forvaltningen av eierskapet i 27 selskaper, hvorav 19 selskaper har forretningsmessige mål og åtte har sektorpolitiske mål. Bevilgningene omfatter driftsutgifter til konsulentbistand og rådgivningstjenester, kapitalinnskudd til enkelt-selskaper og andre lån og bevilgninger. Inntektene knyttet til programkategorien omfatter i hovedsak utbytter fra selskapene og salg av aksjer.

Under programkategori 17.40 i del II følger nærmere omtale av regjeringens Eierpolitikk, selskapenes status og resultater, saker tilknyttet enkelt-selskaper, salg av aksjer og utbytte til staten og prioriteringer for 2022. Her omtales også overføring av eierskapsforvaltningen av Equinor ASA og Petoro AS og forvaltningen av Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (SDØE) fra Olje- og energidepartementet til Nærings- og fiskeridepartementet med virkning fra 1. januar 2022.

Hovedprioriteringer 2022

- Føre en ansvarlig og forutsigbar eierutøvelse basert på fastlagte prinsipper for statlig eierstyring.
- Arbeide for at selskapene har kompetente og velfungerende styrever.

1.3 Politisk regnskap 2018-2021

Tilgang til kapital

- Regjeringen har økt Innovasjon Norges garanti- og lånerammer betydelig fra 2017, bl.a. gjennom avtaler med Det europeiske investeringsfondet (EIF) om å dele risikoen for tap.

Innovasjon

- Regjeringen har styrket innsatsen for næringsrettet forskning og innovasjon med om lag 1,4 mrd. kroner siden 2017. I 2021 går mer enn 9 mrd. kroner til næringsrettet forskning og innovasjon.
- Regjeringen har lagt til rette for at norske bedrifter og institusjoner i større grad deltar i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon samtidig som rammene for programmene er økt.
- Regjeringen har lagt frem en stortingsmelding med strategi for norsk romvirksomhet og økt norsk deltakelse i europeiske romprogrammer. Norsk romvirksomhet bidrar til mål på en rekke politikkområder, som nordområdepolitikk, klima og miljø, samfunnsikkerhet, transport og forskning.
- Det er lagt til rette for testfasiliteter for utvikling og bruk av ny teknologi i alle næringer gjennom Katapult-ordningen i regi av Siva.

Gründerskap

Regjeringens gründerplan «Gode ideer – fremtidens arbeidsplasser» og strategi for små og mellomstore bedrifter ble i utgangspunktet fulgt opp med tiltak for over 400 mill. kroner, og har senere fungert som veikart for videre satsinger. Regjeringens tilnærming til gründerpolitikken har satt søkelys på følgende tre områder:

- Øke tilgangen på kapital i tidlig fase
- Bedre tilgangen på kompetanse
- Gjøre Norge til et mer attraktivt gründerland gjennom ulike tiltak

Regjeringen har også lagt frem en handlingsplan med 13 tiltak for å få flere kvinnelige gründerne i Norge.

Forenkling

Regjeringen har gjennomført og besluttet forenklingstiltak som gir gevinster for næringslivet på om lag 11 mrd. kroner årlig. Siden 2013 er det gjennomført om lag 130 forenklingstiltak med en årlig besparelse for næringslivet i 2020-kroner på 28 mrd. kroner. Regjeringen har iverksatt:

- regelverksendringer
- digitalisering av eksisterende rutiner
- nye og effektive metoder for å utnytte innrapporterte data
- tiltak for å oppnå en mer samordnet og enhetlig tilsynspraksis overfor næringslivet
- sammenslåing av GIEK og Eksportkreditt Norge til Eksportfinansiering Norge som skal forvalte det samlede statlige eksportkredittbudet
- Innovasjon Norge har fått ansvar for å være en felles førstelinje slik at det blir enklere for bedriftene å orientere seg i det offentlige virkemiddelapparatet

Reiseliv

- Regjeringen har lagt om reiselivsoppdraget til Innovasjon Norge der fokus dreies fra markedsføring av Norge som reisemål til å omfatte tilrettelegging for produktutvikling og mer bærekraftige reisemål.
- Regjeringens satsing på et grønnere, sikrere og mer sømløs infrastruktur er viktig også for å utvikle et mer bærekraftig reiseliv og økt tilgjengelighet til distriktsdestinasjonene.
- Regjeringen la i 2019 frem strategi for kultur og reiseliv for å gjøre Norge til et helårlig og mer mangfoldig reisemål.
- Innovasjon Norge la i mai 2021 på oppdrag fra regjeringen frem en ny nasjonal reiselivsstrategi.
- Regjeringen har satt ned et offentlig utvalg som skal se på rammevilkårene for reisemålsutvikling og besøksforvaltning i norske kommuner.

Konkurransen

- Regjeringen har lagt frem en stortingsmelding om konkurransesituasjonen i dagligvaremarkedet som inneholder en rekke tiltak som vil kunne bidra til bedre konkurranse i dagligvarebransjen.
- Ny lov om god handelsskikk ble vedtatt i 2020. Som en oppfølging av loven ble Dagligvaretilsynet opprettet i 2021 for å håndheve loven.

- Regjeringens arbeid med å forenkle anskaffelsesregelverket har gjort det lettere for små og mellomstore bedrifter å delta i konkurransen om offentlige oppdrag.
- I arbeidet med å sikre like konkurransevilkår mellom offentlige og private aktører har regjeringen prioritert å finne samfunnsøkonomisk fornuftige løsninger og bidra til at det offentlige er i stand til å løse sine oppgaver på en god og effektiv måte.

Eierskap i norsk næringsliv

- Regjeringen har styrket det private norske eierskapet gjennom bl.a. å øke verdsettelsesrabatten for aksjer og driftsmidler i formuesskatten og utvidet fradragsordningen for å gjøre det gunstigere å investere i oppstartsselskap.
- Statens eierutøvelse skal bidra til å nå statens mål som eier, enten høyest mulig avkastning over tid eller mest mulig effektiv oppnåelse av sektorpolitiske mål over tid. Dette skjer gjennom at staten stiller tydelige forventninger til selskapene, velger kompetente styrer, følger opp selskapene systematisk, samt at staten er åpen om statens eierskap og eierutøvelse. Høyest mulig avkastning over tid eller mest mulig effektiv oppnåelse av sektorpolitiske mål over tid forutsetter at selskapet er bærekraftig.
- Regjeringen mener at privat eierskap bør være hovedregelen i norsk næringsliv og ønsker å redusere statens eierskap over tid. I perioden 2018-2021 har staten solgt eller avviklet eierskapet i ni selskaper.
- Videreutvikling av Statens eierrapport (årsrapporten for statens direkte eierskap, tidl. Statens eierberetning) har ført til økt åpenhet om det statlige eierskapet og utviklingen i selskapene med statlig eierandel.

Handel

- Regjeringen har forhandlet frem frihandelsavtaler med Storbritannia, Ecuador, Indonesia og Mercosur (handelsblokk bestående av Argentina, Brasil, Paraguay og Uruguay). Avtalen med Storbritannia er svært omfattende og sikrer norsk næringsliv like god tilgang til det britiske markedet som konkurrenter fra EU.
- Regjeringen har opprettet en ny eksportfremmehet, Eksportstrategirådet, med ansvar for å gjennomføre strategiske analyser av eksportpotensialet i norsk næringsliv, strategiske eksportfremmesatsinger i ulike markeder og til-

rettelegge for forpliktende medvirkning fra næringslivet.

Grønn næringsutvikling, omstilling og konkurransekraft

- Regjeringen har aktivt bidratt til å motvirke karbonlekkasje bl.a. gjennom CO₂-kompensasjonsordningen for kraftkrevende industri.
- Regjeringen prioriterer grønn omstilling og konkurransekraft. Det er lagt til rette for grønn vekst og omstilling gjennom økte midler til forskning og innovasjon i det statlige virkemiddelapparatet. Det er bl.a. satt av ca. 1,1 mrd. kroner til Grønn plattform i årene 2020-2022, til å fremme utvikling av nye grønne løsninger ved bruk av etablerte virkemidler under Innovasjon Norge, Forskningsrådet og Siva, fra forskning til kommersialisering og innovasjon.
- Nysnø Klimainvesteringer AS som ble etablert i 2017, skal bidra til reduserte klimagassutslipp gjennom lønnsomme investeringer.
- Ved utvelgelse av prosjekter som får støtte gjennom Norges forskningsråd og Innovasjon Norge, gjøres det en vurdering av prosjektenes miljøvirkninger. Andelen tilsagn til miljørettede prosjekter har økt vesentlig de siste årene.

Hav

- Regjeringen la i 2017 frem havstrategien «Ny vekst, stolt historie» og i 2019 frem en oppdatert havstrategi «Blå muligheter». I 2021 ble havrapporten «Blått hav, grønn fremtid» lagt frem. Rapporten løfter frem sentrale milepæler i regjeringens havpolitikk de siste årene og ambisjonene for fremtiden.
- Regjeringen har tatt initiativ til å opprette det internasjonale Høynivåpanelet for en bærekraftig havøkonomi (havpanelet). Basert på vitenskapelige rapporter, la de 14 panellandene i desember 2020 frem en ambisiøs handlingsplan. Havpanelets arbeid viser at det haster med å utvikle god havforvaltning verden over for å oppnå de miljømessige, økonomiske og sosiale målene i FNs 2030-bærekraftsagenda. Havpanelet har fremmet en rekke tiltak innen mat, energi, turisme, transport, nye havnæringer, mineraler, klima, kystøkosystemer, forurensning, fordeling, kunnskap, naturkapitalregnskap, data/teknologi og finans.
- Regjeringen arbeider for å fremme mat fra havet som et viktig element i et bærekraftig matsystem og som bidragsyter til matsikkerhet og ernæring nasjonalt og internasjonalt.

- Regjeringen bidrar til innovasjon gjennom økt næringsrettet forskning på tvers av havnæringene.
- Regjeringen fører en aktiv maritim politikk og satser på maritim næring. Regjeringen har styrket satsingen på grønn skipsfart, videreført tilskuddsordningen for sjøfolk, videreført en attraktiv rederiskatteordning og satset på maritim forskning og utvikling.
- Regjeringen la i desember 2020 frem Meld. St. 10 (2020–2021) «Grønnere og smartere – morgendagens maritime næring», med fokus på å fremme grønn skipsfart, digitalisering i maritim næring og videreutvikling av norsk maritim kompetanse.
- Regjeringen har opprettet en låneordning for nærskipsfart og fiskeflåten og kondemneringsordninger for skip i nærskipsfart og offshore-skip.
- Regjeringen har lagt frem en verftspakke på 744 mill. kroner for perioden 2020-2024.
- Regjeringen har videreført den styrkede satsingen på maritim kompetanse fra prosjektet Markom2020.
- Regjeringen har opprettet og videreført det innenlandske skipsfinansieringstilbudet og utvidet byggelånsgarantiordningen.
- Regjeringens hydrogenstrategi ble lansert i 2020 og Forskningsrådet tildelte samme år over 150 mill. kroner til å utvikle hydrogenbasert teknologi.
- Regjeringen har åpnet opp for bareboatregistrering som innebærer en styrking av de norske skipsregistrenes konkurransedyktighet.
- Regjeringen etablerte i 2018 Senter for hav og Arktis, som skal styrke kunnskapen om den blå økonomien i nordområdene og Arktis.

Fiskeri og havbruk

- Regjeringen har, som følge av brexit, inngått en rammeavtale om fiskerisamarbeid med Storbritannia.
- Regjeringen har arbeidet for å sikre norsk sjømat markedsadgang gjennom frihandelsavtalen med Storbritannia og til andre prioriterte markeder, bl.a. Kina og USA.
- Regjeringen har etablert Blue Justice-initiativet, som er et kapasitetsbyggingsprogram for å bistå utviklingsland i kampen mot fiskerikriminalitet.
- Regjeringen har foreslått nytt kvotesystem som vil forenkle grunnsystemet for kvotetildeling, øke kortsiktig fleksibilitet og langsiktig kapasitetstilpasning.

- Regjeringen har utarbeidet en strategi for bedre likestilling i fiskeriene.
- Regjeringen har innført full CO₂-avgift for fiskeflåten. For å lette omstillingen for flåten ble det samtidig innført en midlertidig kompensasjonsordning.
- Regjeringen gjennomfører en reform av fiskerikontrollen og arbeidet mot fiskerikriminalitet, og har økt bevilgningene til formålet finansiert med en ny kontrollavgift. Reformen skal bedre dokumentasjonen på uttaket og omsetningen av våre villlevende marine ressurser og styrke evnen til å avdekke og forebygge alvorlig fiskerikriminalitet.
- Regjeringen har lagt frem strategier for helårslige arbeidsplasser og økt verdiskaping av marint restråstoff, og arbeider med tiltak for økt bearbeiding og produksjon av bærekraftige sjømatprodukter i Norge.
- Samlet bevilgning til marin forskning har økt, og er nå i overkant av 2,3 mrd. kroner. Fiskeri- og havbruksnæringsens forskningsfinansiering, Norges forskningsråd og Innovasjon Norge er sentrale for å stimulere til samarbeid om innovasjonsprosesser innen automatisering og teknologiske løsninger i næringen.
- Regjeringen legger til rette for økt vekst i havbruksnæringen innenfor bærekraftige rammer gjennom en egen havbruksstrategi.
- Regjeringen har etablert havbruksfondet for å stimulere til etablering av bærekraftige havbruksanlegg og fordeler inntekter til berørte havbrukskommuner og fylkeskommuner.
- Det grunnleggende juridiske rammeverket for «offshore havbruk» er etablert som grunnlag for et fremtidsrettet regelverk på dette området.
- Kystovervåkingen er styrket gjennom Coastwatch-konseptet.
- Regjeringen bruker utviklingstillatelser til nye og bedre løsninger for havbruk og sjømatnæringen.

- Regjeringen samarbeider med næringen for å bekjempe lakselus, sykdomsspredning og rømming.

Koronatiltak

Norsk næringsliv har blitt hardt rammet av koronautbruddet. Koronasituasjonen med omfattende smitteverntiltak i Norge og i andre land, lavere vekst og fallet i oljeprisen har gitt nedgang i verdiskapingen og lavere sysselsetting. Regjeringens tiltak for å dempe de økonomiske konsekvensene av virusutbruddet på Nærings- og fiskeridepartementets område har bl.a. omfattet:

- Kompensasjonsordning for foretak med stort omsetningsfall
- Kompensasjonsordning for utgifter til lovpålagt vedlikehold i sesongbedrifter
- Tilskuddsordningen for reiseliv-, event- og serveringsnæringene (omstillingsordningen)
- Restart av norsk reiseliv med økte markedsføringsmidler
- Økte tilskuddsrammer til forskning, gründere og vekstbedrifter
- Tilskuddsordning for pakkereisearrangører
- Tilskuddsordning for reiseliv på Svalbard
- Støtteordning for store publikumsåpne arrangementer
- Kompensasjonsordning for utgifter til innreisekarantene ved bruk av utenlandsk arbeidskraft
- Låneordning for pakkereisearrangører
- Garantiordning for luftfart
- Hybrid- og obligasjonslån til Norwegian Air Shuttle ASA
- Garantiordning for re-forsikring av kredittforsikring
- Garantier til Reisegarantifondet
- Regelverksendringer om bl.a. digitale møter og elektronisk signering som har gitt norske selskaper mulighet for å fatte nødvendige beslutninger og derved holde virksomhetene i gang.

2 Hovedtrekkene i budsjettforslaget

Betegnelse	Mill. kroner		
	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022	Endring i pst.
<i>Programområde 17 Nærings- og fiskeriformål</i>			
17.10 Forvaltning og rammebetingelser	14 706,2	7 096,5	-51,7
17.20 Forskning og innovasjon	8 878,1	8 630,8	-2,8
17.30 Markedsadgang og eksport	234,9	216,3	-7,9
17.40 Statlig eierskap	445,6	27 378,4	6 044,5
Sum før lånetransaksjoner	24 264,8	43 322,0	78,5
Lånetransaksjoner	77 746,1	71 444,7	-8,1
Sum Nærings- og fiskeriformål	102 010,8	114 766,7	12,5
<i>Programområde 33 Arbeidsliv</i>			
33.40 Arbeidsliv	100,0	90,0	-10,0
Sum Arbeidsliv	100,0	90,0	-10,0
Sum Nærings- og fiskeridepartementet	102 110,8	114 856,7	12,5

En betydelig del av utgiftsbevilgningene på Nærings- og fiskeridepartementets budsjett omfatter lån til Innovasjon Norge og Siva SF og lån som forvaltes av Eksportfinansiering Norge. I noen tilfeller gis det også bevilgninger til andre former for formueplasseringer som aksje- og egenkapitalinnskudd på departementets budsjett. Slike bevilgninger gis på poster i postgruppe 90–99, såkalte «under streken-midler», se utgiftstabellen fordelt på postgrupper under kap. 2.1 nedenfor. Disse 90-postene er til dels av teknisk karakter og kan ikke omdisponeres til andre formål.

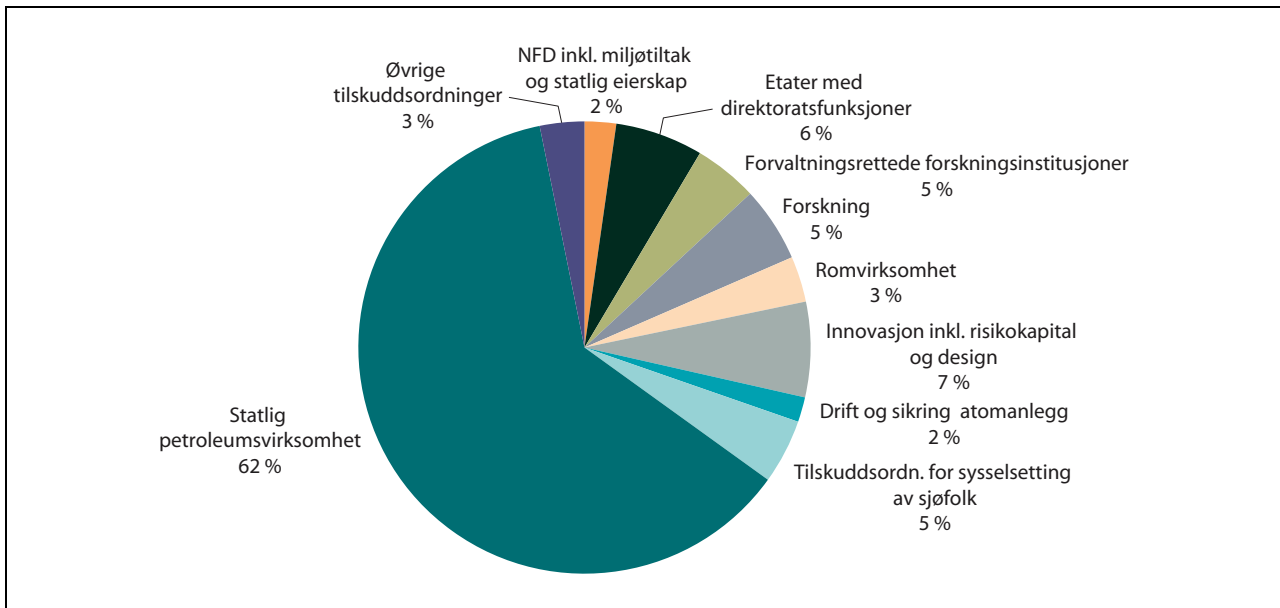
Ordinære utgiftsbevilgninger dekker drift av statlige virksomheter, tilskuddsordninger o.l., og budsjetteres i postgruppene 01–89. Det er disse bevilgningene som utgjør den «reelle» utgiftsrammen for departementet, såkalte «over streken-midler». De siste årene har summen av de ordinære utgiftene, dvs. sum før lånetransaksjoner, jf. tabellen over, utgjort i underkant av 20 pst. av departementets totale utgiftsramme. I budsjettforslaget for 2022 innebærer forslaget at andelen

«over streken» er økt til om lag 38 pst. Hovedårsaken er at investeringsbevilgningen til Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (SDØE) er foreslått overført fra Olje- og energidepartementet.

Budsjettforslaget for 2022 innebærer utgiftsforslag på om lag 114,9 mrd. kroner. Det er en økning på 12,5 pst. sammenlignet med saldert budsjett 2021, som på den ene siden skyldes økningen knyttet til SDØE, men også utgifter til koronatiltak i 2021 som ikke er foreslått videreført i 2022, og reduserte lånetransaksjoner.

Forslaget til ordinære reelle utgiftsbevilgninger på Nærings- og fiskeridepartementets budsjett utgjør 43,3 mrd. kroner. Dette er en økning på nærmere 79 pst. i forhold til saldert budsjett 2021. Økningen skyldes hovedsakelig SDØE som utgjør 62 pst. av budsjettet «over streken» i 2022.

Figur 2.1 gir oversikt over den ordinære utgiftsrammen, dvs. eksklusiv lånetransaksjoner, fordelt på noen hovedområder. Driften av departementet og de underliggende etatene med direkto-

Figur 2.1 Fordeling av Nærings- og fiskeridepartements ordinære foreslåtte utgiftsramme i 2021

ratsfunksjoner (inkludert miljøtiltak og forvaltning av statlig eierskap) utgjør til sammen ca. 8,4 pst. av budsjettforslaget og omfatter ordinære utgifter til departementet, Justervesenet, Norsk akkreditering, Brønnøysundregistrene, Direktoratet for mineralforvaltning, Norsk nukleær dekommisjonering, Sjøfartsdirektoratet, Konkurransetilsynet, Klagenemndssekretariatet, Dagligvaretilsynet, Regelrådet, Fiskeridirektoratet, Patentstyret, Klagenemnda for industrielle rettigheter, Eksportstrategirådet og drift av Eksportfinansiering Norge.

Kategorien forvaltningsrettede forskningsinstitusjoner omfatter de underliggende etatene Norges geologiske undersøkelse og Havforskningsinstituttet (inkludert forskningsfartøy). I tillegg er tilskudd til Veterinærinstituttet (administrativt underlagt Landbruks- og matdepartementet) inkludert her.

Forskning for øvrig, romvirksomhet og innovasjon utgjør til sammen 15,5 pst. av budsjettforslaget. Forskningskategorien inkluderer departementets bevilgninger til Norges forskningsråd og tilskudd til forskningsinstituttet Nofima AS. Romvirksomhet har en sterk forsknings- og innovasjonskomponent og inkluderer utgifter til norsk deltakelse i internasjonalt romsamarbeid, inklusiv

deltakelse i programmer i regi av Den europeiske romorganisasjonen (ESA) og EU-programmet for romvirksomhet m.fl. Kategorien innovasjon inneholder tilskudd til Innovasjon Norge, Siva SF, Design og arkitektur Norge, Ungt Entreprenørskap Norge og risikokapital i Nysnø Klimainvesteringer AS og Investinor AS.

Statlig petroleumsvirksomhet utgjør 62 pst. av de foreslåtte midlene «over streken» og omfatter bevilgninger til Petoro AS og til Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (SDØE) som foreslås overført fra Olje- og energidepartementet ved årsskiftet 2021-2022.

Midler til drift og sikring av atomanlegg utgjør 1,8 pst. og omfatter bevilgninger til Norsk nukleær dekommisjonering og tilskudd til Institutt for energiteknikk (IFE). Sistnevnte inkluderer ikke lenger tilskudd til forskning, kun til håndtering av norsk atomavfall og atomanlegg.

Tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk utgjør 4,6 pst. av budsjettforslaget, mens øvrige tilskuddsordninger utgjør om lag 3,2 pst. De største utgiftene i den sistnevnte gruppen gjelder kommuners og fylkeskommuners vederlag for tildelte oppdrettstillatelser og tilskudd til kompensasjon for CO₂-avgift i fiskeflåten.

2.1 Oversikt over forslag til utgiftsbevilgninger

Utgifter fordelt på kapitler

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022	Endring i pst.
Forvaltning og rammebetingelser					
900	Nærings- og fiskeridepartementet	6 932 676	7 955 502	1 110 987	-86,0
902	Justervesenet	134 273	133 241	136 500	2,4
903	Norsk akkreditering	48 511	54 069	54 400	0,6
904	Brønnøysundregistrene	469 057	598 690	585 907	-2,1
905	Norges geologiske undersøkelse	274 145	303 657	278 400	-8,3
906	Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard	73 258	78 100	78 466	0,5
907	Norsk nukleær dekommisjonering	76 859	313 918	423 000	34,7
908	Institutt for energiteknikk		389 300	404 500	3,9
909	Tiltak for sysselsetting av sjøfolk	2 267 243	2 386 000	2 005 000	-16,0
910	Sjøfartsdirektoratet	438 388	441 316	440 600	-0,2
911	Konkurransetilsynet	118 841	121 129	124 300	2,6
912	Klagenemndssekretariatet	28 924	34 756	34 650	-0,3
913	Dagligvaretilsynet		6 500	6 700	3,1
915	Regelrådet	10 030	11 123	11 200	0,7
917	Fiskeridirektoratet	504 239	598 001	577 100	-3,5
919	Diverse fiskeriformål	2 284 876	1 280 893	824 800	-35,6
	<i>Sum kategori 17.10</i>	<i>13 661 320</i>	<i>14 706 195</i>	<i>7 096 510</i>	<i>-51,7</i>
Forskning og innovasjon					
920	Norges forskningsråd	2 876 400	2 067 011	2 238 250	8,3
922	Rømvirksomhet	1 492 874	1 949 686	1 594 213	-18,2
923	Havforskningsinstituttet	1 198 915	1 235 885	1 236 700	0,1
924	Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer	11 454	24 800	225 245	808,2
926	Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy	383 636	435 909	368 600	-15,4
928	Annen marin forskning og utvikling	169 538	202 035	192 650	-4,6
929	Institutt for energiteknikk	391 250			0,0
930	Design og arkitektur Norge	65 000	67 000	19 749	-70,5
935	Patentstyret	284 897	279 458	293 450	5,0

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022	Endring i pst.
936	Klagenemnda for industrielle rettigheter	7 327	8 121	8 150	0,4
2421	Innovasjon Norge	61 832 236	69 475 581	64 033 426	-7,8
2426	Siva SF	215 700	331 663	103 025	-68,9
<i>Sum kategori 17.20</i>		<i>68 929 227</i>	<i>76 077 149</i>	<i>70 313 458</i>	<i>-7,6</i>
Markedsadgang og eksport					
940	Internasjonaliseringstiltak	54 329	107 039	12 560	-88,3
941	Eksportstrategirådet			76 850	100,0
2429	Eksportkredittordningen	5 681 333	5 121 382	6 000 000	17,2
2460	Eksportfinansiering Norge	19 956 000	5 006 500	3 126 900	-37,5
<i>Sum kategori 17.30</i>		<i>25 691 662</i>	<i>10 234 921</i>	<i>9 216 310</i>	<i>-10,0</i>
Statlig eierskap					
950	Forvaltning av statlig eierskap	4 368 601	992 577	1 640 404	65,3
2440	Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten			26 500 000	100,0
<i>Sum kategori 17.40</i>		<i>4 368 601</i>	<i>992 577</i>	<i>28 140 404</i>	<i>2735,1</i>
<i>Sum programområde 17</i>		<i>113 412 743</i>	<i>102 010 842</i>	<i>114 766 682</i>	<i>12,5</i>
Arbeidsliv					
2540	Stønad under arbeidsledighet til fiskere og fangstmenn	100 000	100 000	90 000	-10,0
<i>Sum kategori 33.40</i>		<i>100 000</i>	<i>100 000</i>	<i>90 000</i>	<i>-10</i>
<i>Sum programområde 33</i>		<i>100 000</i>	<i>100 000</i>	<i>90 000</i>	<i>-10</i>
<i>Sum utgifter</i>		<i>113 512 743</i>	<i>102 110 842</i>	<i>114 856 682</i>	<i>12,5</i>

Utgifter fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post- gr.	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022	Endring i pst.
01-29	Statens egne driftsutgifter	4 420 475	4 920 691	5 232 965	6,3
30-49	Nybygg, anlegg mv.	436 772	786 150	27 117 469	3349,4
50-89	Overføringer til andre	34 714 215	18 657 943	11 061 548	-40,7
90-99	Utlån, statsgjeld mv.	73 179 348	77 746 058	71 444 700	-8,1
Sum under departementet		113 512 743	102 110 842	114 856 682	12,5

Avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen

Regjeringen har innført en avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform og forutsetter at alle virksomheter gjennomfører tiltak for å bli mer effektive. Den foreslåtte overføringen settes til 0,5 pst. av alle driftsutgifter og for enkelte inntekstposter som bevilges over statsbudsjettet for 2022. Dette utgjør om lag 37,7 mill. kroner på Nærings- og fiskeridepartementets utgiftsområde og 10,5 mill. kroner på inntektssiden.

Økt ansvarliggjøring av statlige virksomheter for egne pensjonskostnader – innføring av ny premiemodell fra 2022

Effektiv bruk av ressurser i staten krever riktig prising av innsatsfaktorene. Pensjonspremie er et viktig kostnadselement og påvirkes bl.a. av den enkelte virksomhets lønnsutgifter og de ansattes uttak av tidligpensjon. Det pågår et arbeid med å modernisere premiesystemet i Statens pensjonskasse. Fra 2022 innføres en ny virksomhetsspesifikk og hendelsesbasert premiemodell for betaling av pensjonspremie for statlige virksomheter. Den nye premiemodellen tar løpende hensyn til de faktiske hendelser i medlemsbestanden, så som lønnsendringer og uttak av pensjon, slik at premiereserven er a jour med medlemmenes opp-tjening. Dette skal bidra til økt ansvarliggjøring av statlige virksomheter for egne pensjonskostnader. Pensjonspremien for de statlige virksomhetene vil fra samme tidspunkt bli beregnet etter nytt pensjonsregelverk, herunder påslagspensjon og nye samordningsregler, samt ny dødelighetstariff.

Innføringen av ny modell skal være om lag budsjettneutryl på innføringstidspunktet ved at de berørte virksomhetene får en reduksjon eller en økning i bevilgningen i tråd med endret premie. Beregningene er basert på en sammenligning av nytt premienivå for 2022 med hva pensjonspremien ville blitt for 2022 med dagens premiemodell. Ettersom virksomhetene også betaler arbeidsgiveravgift av pensjonspremien, innebærer en endring av premienivået også endringer i arbeidsgiveravgiften som virksomhetene skal betale. Det er hensyntatt i beregningene. De fleste av Nærings- og fiskeridepartementets virksomheter har fått redusert sine driftsbevilgninger som

følge av omleggingen. Departementets utgiftsbudsjett er foreslått redusert med netto 36,5 mill. kroner som følge av dette. I og med at flere av virksomhetenes driftsbudsjetter helt eller delvis er finansiert gjennom gebyrfinansiering, er også flere av gebyrinntekstpostene berørt av dette og foreslått endret. Inntektsreduksjonene utgjør netto 13,9 mill. kroner. De anslåtte endringene er innarbeidet i bevilgningsforslagene for de berørte postene for hvert enkelt etat. Dette fremgår av omtalen av de berørte bevilgningene. Det vises til Arbeids- og sosialdepartementets Prop. 1 S (2021–2022) for nærmere omtale.

Budsjettreduksjon som følge av endrede jobbreisevaner

Pandemien har krevd økt bruk av digitale møter og gitt statlige virksomheter en mulighet til å redusere reiseomfanget både på kort og lang sikt. Selv om reiseaktiviteten vil gå opp igjen etter hvert som samfunnet åpner ytterligere opp, vil nivået på reiseaktiviteten trolig være varig redusert. Dette vil redusere reiseutgifter i virksomhetene og spare reisetid for de ansatte. Regjeringen foreslår et varig gevinstuttak fra og med 2022 på 5 pst. av reiseutgiftene slik de var før pandemien. Beløpet utgjør til sammen 8 mill. kroner på Nærings- og fiskeridepartementets utgiftsbudsjett. I og med at flere av virksomhetenes driftsbudsjetter helt eller delvis er finansiert gjennom gebyrfinansiering, er også flere av gebyrinntekstpostene berørt av dette og foreslått redusert. Inntektsreduksjonene utgjør 3,2 mill. kroner. De anslåtte endringene er innarbeidet i bevilgningsforslagene for de berørte postene for hvert enkelt etat. Dette fremgår av omtalen av de berørte bevilgningene. Det vises til Prop. 1 S (2021–2022) Gul bok for nærmere redegjørelse av gevinstuttaket.

Antall årsverk

I omtalen av de statlige virksomhetene under Nærings- og fiskeridepartementet er det oppgitt antall årsverk. Tallene er hentet fra virksomhetenes årsrapporter og følger Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) sin reviderte definisjon gjeldende fra og med 2020.

2.2 Oversikt over forslag til inntektsbevilgninger

Inntekter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022	Endring i pst.
Ordinære inntekter					
3900	Nærings- og fiskeridepartementet	2 661	8 015	39 116	388,0
3902	Justervesenet	49 234	51 649	53 950	4,5
3903	Norsk akkreditering	43 883	49 750	47 550	-4,4
3904	Brønnøysundregistrene	616 344	553 161	556 700	0,6
3905	Norges geologiske undersøkelse	72 181	72 829	73 190	0,5
3906	Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard	2 102	1 899	1 885	-0,7
3907	Norsk nukleær dekommisjonering	36 200	8 500		-100,0
3909	Tiltak for sysselsetting av sjøfolk	8 728	5 150	5 300	2,9
3910	Sjøfartsdirektoratet	312 313	313 812	309 675	-1,3
3911	Konkurransetilsynet		300	300	0,0
3912	Klagenemndssekretariatet	5 859	1 199	1 200	0,1
3917	Fiskeridirektoratet	7 057 845	39 797	44 361	11,5
3923	Havforskningsinstituttet	380 684	441 520	446 780	1,2
3926	Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy	159 715	160 962	186 230	15,7
3935	Patentstyret	118 723	116 494	112 460	-3,5
3936	Klagenemnda for industrielle rettigheter	630	749	660	-11,9
3940	Internasjonaliseringstiltak	23 738			0,0
3950	Forvaltning av statlig eierskap	11 025 838	27 700	42 900	54,9
5325	Innovasjon Norge	54 498 878	65 775 000	60 900 000	-7,4
5326	Siva SF	7 000	162 000	7 000	-95,7
5329	Eksportkredittordningen	19 401 078	10 330 000	9 925 000	-3,9
5440	Statens direkte økonomiske engasje- ment i petroleumsvirksomheten			122 700 000	100,0
5460	Eksportfinansiering Norge	1 849 620	142 000	14 000	-90,1
5574	Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet	546 782	615 533	602 300	-2,1
<i>Sum ordinære inntekter</i>		<i>96 220 036</i>	<i>78 878 019</i>	<i>196 070 557</i>	<i>148,6</i>

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022	Endring i pst.
Renter og utbytte mv.					
5612	Renter fra Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS	3 232	3 600	10 400	188,9
5613	Renter fra Siva SF	15 550	15 550	11 700	-24,8
5614	Renter fra Eksportfinansiering Norge			95 000	100,0
5625	Renter og utbytte fra Innovasjon Norge	248 595	216 000	313 400	45,1
5629	Renter fra eksportkredittordningen	1 592 402	1 300 000	890 000	-31,5
5656	Aksjer under Nærings- og fiskeridepartementets forvaltning	18 509 858	17 341 200	23 395 800	34,9
5685	Aksjer i Equinor ASA			13 000 000	100,0
<i>Sum renter og utbytte mv.</i>		<i>20 369 637</i>	<i>18 876 350</i>	<i>37 716 300</i>	<i>99,8</i>
<i>Sum inntekter</i>		<i>116 589 673</i>	<i>97 754 369</i>	<i>233 786 857</i>	<i>139,2</i>

Den betydelige økningen fra 2021 til 2022 skyldes hovedsakelig at inntekter fra Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten og aksjeutbytte fra Equinor ASA er foreslått over-

ført fra Olje- og energidepartementet fra 2022. Også utbytter fra andre selskaper er foreslått økt vesentlig i forhold til saldert budsjett 2021, mens låneavdrag er foreslått redusert.

2.3 Fordeling av statsrådenes konstitusjonelle ansvar

Fiskeri- og sjømatministerens ansvar

Tabell 2.1 Budsjettkapitler og -poster fiskeri- og sjømatministeren er ansvarlig for

Kap. 900	Nærings- og fiskeridepartementet, post 77
Kap. 917 og 3917	Fiskeridirektoratet
Kap. 919	Diverse fiskeriformål
Kap. 920	Norges forskningsråd, post 51
Kap. 923 og 3923	Havforskningsinstituttet
Kap. 926 og 3926	Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy
Kap. 928	Annen marin forskning og utvikling
Kap. 2540	Stønad under arbeidsledighet til fiskere og fangstmenn
Kap. 5574	Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet, postene 72–74 og 76

Næringsministerens ansvar

Tabell 2.2 Budsjettkapitler og -poster næringsministeren er ansvarlig for

Kap. 900 og 3900	Nærings- og fiskeridepartementet, postene 01, 22, 25, 26, 31, 71, 72, 73, 74, 81 og 83
Kap. 902 og 3902	Justervesenet
Kap. 903 og 3903	Norsk akkreditering
Kap. 904 og 3904	Brønnøysundregistrene
Kap. 905 og 3905	Norges geologiske undersøkelse
Kap. 906 og 3906	Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard
Kap. 907 og 3907	Norsk nukleær dekommisjonering
Kap. 908	Institutt for energiteknikk
Kap. 909 og 3909	Tiltak for sysselsetting av sjøfolk
Kap. 910 og 3910	Sjøfartsdirektoratet
Kap. 911 og 3911	Konkurransetilsynet
Kap. 912 og 3912	Klagenemndssekretariatet
Kap. 913	Dagligvaretilsynet
Kap. 915	Regelrådet
Kap. 920	Norges forskningsråd, post 50
Kap. 922	Rømvirksomhet
Kap. 924	Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer
Kap. 930	Design og arkitektur Norge
Kap. 935 og 3935	Patentstyret
Kap. 936 og 3936	Klagenemnda for industrielle rettigheter
Kap. 940	Internasjonaliseringstiltak
Kap. 941	Ekspportstrategirådet
Kap. 2421	Innovasjon Norge, postene 70, 71, 74, 75, 76, 78, og 90
Kap. 5325	Innovasjon Norge
Kap. 5625	Renter og utbytte fra Innovasjon Norge
Kap. 2426, 5326 og 5613	Siva SF
Kap. 2429, 5329 og 5629	Eksportkredittordningen
Kap. 2440 og 5440	Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten
Kap. 2460, 5460 og 5614	Eksportfinansiering Norge
Kap. 5574	Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet, postene 71 og 75
Kap. 5612	Renter fra Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS
Kap. 5685	Aksjer i Equinor ASA

Delt ansvar

Tabell 2.3 Budsjettposter statsrådene deler ansvaret for

Kap. 900	Nærings- og fiskeridepartementet, post 21, 70, 75 og 76
Kap. 950 og 3950	Forvaltning av statlig eierskap
Kap. 2421	Innovasjon Norge, post 50
Kap. 5656	Aksjer under Nærings- og fiskeridepartementets forvaltning

Fordelingen av bevilgningene mellom statsrådene tilsvarer fordelingen på statsrådenes ansvars- områder for prosjekter og programmer som finansieres av bevilgningene.

2.4 Oversikt over tilsagns- og bestillingsfullmakter

Tabell 2.4 Tilsagns- og bestillingsfullmakter

		(i 1 000 kr)			
Kap./post	Betegnelse	Gjeldende fullmakt 2021	Forslag til bestillingsfullmakt 2022	Forslag til tilsagnsfullmakt 2022	Anslått termin for utbetaling/dekning
900/21	Nærings- og fiskeridepartementet, spesielle driftsutgifter	7 500	7 500		2023
907/21	Norsk nukleær dekommisjonering, spesielle driftsutgifter	188 000	280 000		2023-2024
920/50	Norges forskningsråd, tilskudd til næringsrettet forskning	42 000		21 000	2023
950/73	Forvaltning av statlig eierskap, Petoro AS, tilskudd til administrasjon	35 000 ¹		35 000	2023
2421/50	Innovasjon Norge, tilskudd til etablerere og bedrifter, inkl. tapsavsetninger	400 000		400 000	2023–2025
2421/76	Innovasjon Norge, miljøteknologi	750 000		750 000	2023–2025

¹ På Olje- og energidepartementets budsjett.

Det har gjennom flere år vært gitt en fullmakt under kap. 900, post 21 til å foreta bestillinger eller inngå forpliktelser til særlige utredninger o.l. for inntil 7,5 mill. kroner ut over gitt bevilgning. Det foreslås å videreføre ordningen for 2022, jf. forslag til vedtak VII, 1.

Det foreslås å gi Norsk nukleær dekommisjonering fullmakt til å inngå avtaler om større investeringsprosjekter i 2022 ut over gitte bevilgninger med inntil 280 mill. kroner, jf. omtale under kap. 907, post 21 og forslag til vedtak VII, 2.

Det foreslås å videreføre tilsagnsfullmakten knyttet til Haldenprosjektet som pågår i perioden 2021–2023. Fullmakten for 2022 gjelder statlig bidrag til prosjektet i 2023 og utgjør 21 mill. kroner, jf. omtale under kap. 920, post 50 og forslag til vedtak VIII, 1.

Det foreslås en tilsagnsfullmakt på 35 mill. kroner til Petoro AS sin administrasjon og oppfølging av SDØE-ordningen som ikke dekkes under kap. 2440/5440, jf. omtale under kap. 950, post 73 og forslag til vedtak VIII, 1. Dette inkluderer utgifter til egen organisasjon og selskapets kjøp av

eksterne tjenester, særlig knyttet til rådgivere og ekstern spisskompetanse. Eierskapet og bevilgningen til Petoro AS foreslås overført fra Olje- og energidepartementet til Nærings- og fiskeridepartementet per 1. januar 2022.

Det foreslås en tilsagnsfullmakt knyttet til innovasjonskontrakter i regi av Innovasjon Norge på 400 mill. kroner, jf. omtale under kap. 2421, post 50 og forslag til vedtak VIII, 1. Dette er samme beløp som i 2021.

Det foreslås en tilsagnsfullmakt knyttet til miljøteknologiordningen i regi av Innovasjon Norge på 750 mill. kroner, jf. omtale under kap. 2421,

post 76 og forslag til vedtak VIII, 1. Dette er samme beløp som for 2021.

I tillegg foreslås fullmakten knyttet til norsk deltakelse i frivillige programmer i Den europeiske romorganisasjonen (ESA) videreført. Fullmakten innebærer at Nærings- og fiskeridepartementet gis fullmakt til å gi tilsagn om tilskudd på inntil 105,4 mill. euro ut over gitt bevilgning til frivillige ESA-programmer, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger 151,7 mill. euro, jf. nærmere omtale under kap. 922, post 71 og forslag til vedtak VIII, 2.

2.5 Oversikt over garanti- og garantilignende ordninger

Garantiordninger

Tabell 2.5 Garantiordninger under Nærings- og fiskeridepartementet

Betegnelse	(i 1 000 kr/1 000 euro)				
	Utbetalt (tap) i 2020	Samlet garanti-ansvar per 31.12.2020	Fullmakt for nye garantitilsagn for 2021	Forslag til nye garantitilsagn for 2022	Totalramme for nytt og gammelt garanti-ansvar i 2022
<i>Innovasjon Norge:</i>					
Realinvesteringer og driftskreditt	6 202	217 742	160 000	160 000	537 000
<i>Eksportfinansiering Norge (Eksfin):</i>					
Den alminnelige ordning inkl. Gammel alminnelig ordning	10 713 000	107 021 000	1	1	145 000 000 ¹
Garantier ved eksport til og investeringer i utviklingsland		1 372 000	2	2	3 150 000 ²
Byggelånsgarantier til skipsbyggingsindustrien		1 549 000	3	3	7 000 000 ³
Garantiordning for lang-siktige kraftavtaler til kraftintensiv industri		4 746 000	4	4	20 000 000 ⁴
Garantiordning for kjøp av skip fra verft i Norge når disse skipene skal brukes i Norge		1 689 000	5	5	10 000 000 ⁵
Garantiordning for norsk luftfart		4 449 500	0	0	0
Garantiordning for re-forsikring av kredittforsikring		19 969 000	20 000 000 ⁶	0	0
<i>Øvrige garantier:</i>					
Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD), garantikapital		Euro 296 920	0	0	Euro 296 920

¹ Samlet ramme for nye og gamle garantier og tilsagn på inntil 145 mrd. kroner.

² Samlet ramme for nye og gamle garantier og tilsagn på inntil 3,15 mrd. kroner, men likevel slik at rammen ikke overstiger syv ganger det til enhver tid innstående beløp på ordningens grunnfond.

³ Samlet ramme for nye og gamle garantier og tilsagn på inntil 7 mrd. kroner.

⁴ Samlet ramme for nye og gamle garantier og tilsagn på inntil 20 mrd. kroner.

⁵ Samlet ramme for nye og gamle garantier og tilsagn på inntil 10 mrd. kroner.

⁶ Samlet ramme for nye og gamle garantier og tilsagn på inntil 20 mrd. kroner for første halvår 2021.

Nærmere om de enkelte garantiene

Innovasjon Norge

Landsdekkende garantiordning for realinvesteringer og driftskreditt

Det foreslås en ramme for nye garantier til realinvesteringer og driftskapital på 160 mill. kroner for 2022. Dette er samme beløp som vedtatt for 2021. En totalramme på 527 mill. kroner vil være tilstrekkelig til å dekke gammelt ansvar fra tidligere år og nye tilsagn på inntil 160 mill. kroner per år for 2021 og 2022, jf. nærmere omtale under kap. 2421 og forslag til vedtak IX, 1.

Eksportfinansiering Norge (Eksfin)

Eksportfinansiering Norge (Eksfin) forvalter låne- og garantiordningene som tidligere ble forvaltet av GIEK og Eksportkreditt Norge AS, jf. omtale under programkategori 17.30.

Som følge av koronakrisen ble det etablert tre nye midlertidige ordninger under GIEK som ikke foreslås videreført i 2022: re-forsikring av kredittforsikring, garantiordning for lån til små og mellomstore bedrifter og garantiordning for norsk luftfart.

Nærmere omtale av og forslag til rammer for de ordinære garantiordningene omtales under kap. 2460 og forslag til vedtak IX, 2–6.

Andre garantier

Garanti til Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD)

Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD) ble opprettet i 1991. Banken eies av 69 land, den europeiske investeringsbanken (EIB) og Europakommisjonen. EBRDs hovedkontor ligger i London, hvor banken har et

permanent styre med 23 styremedlemmer fra medlemslandene. Norge deler styrekrets med Finland, Latvia og Libanon.

EBRDs formål er å fremskynde overgangen til åpne markedsorienterte økonomier og fremme utviklingen av en konkurransedyktig privat sektor i bankens 38 operasjonsland. Operasjonslandene ligger i de sentral- og østeuropeiske landene, de tidligere sovjetrepublikkene, Sentral-Asia og sørøst i Middelhavet. EBRD kan bl.a. gi lån, foreta egenkapitalinvesteringer eller gi garantier, men yter også rådgiving og teknisk assistanse i operasjonslandene. Banken opererer etter tre prinsipper:

- virksomheten skal ha positiv innvirkning på reformprosessen i operasjonslandene
- EBRDs finansiering skal komme i tillegg til kommersiell finansiering
- banken skal operere etter sunne bankprinsipper og drive kommersielt

I 2020 investerte EBRD om lag 11 mrd. euro i sine operasjonsland, hvorav om lag 4 mrd. euro var knyttet til særskilte fasiliteter som følge av koronapandemien. EBRD vil også i 2022 bruke mye av sin aktivitet til å motvirke de økonomiske utfordringene som følge av koronapandemien. I strategiperioden 2021-2025 har banken som gjennomgående strategi at den skal bidra til et lavkarbonsamfunn, bidra til økt sosial mobilitet og kjønnsbalanse, samt bidra til økt digitalisering. Banken har som mål at 50 pst. av årlige investeringer skal være grønne innen 2025.

EBRDs grunnkapital er på 30 mrd. euro. Norges andel av grunnkapitalen utgjør 1,26 pst., dvs. 375,18 mill. euro. Av beløpet er 78,26 mill. euro innbetalt, mens det øvrige, 296,92 mill. euro, er garantikapital.

Andre garantilignende ordninger

Tabell 2.6 Garantilignende ordninger under Nærings- og fiskeridepartementet

Betegnelse	(i 1 000 kr/1 000 euro)			
	Utbetalt i 2020	Samlet ansvar per 31.12.2020	Forslag til ramme for 2022	Totalramme i 2022
Institutt for energiteknikk og Statsbygg, fullmakt om dekning av forsikringsansvar ved atomuhell	0	0	euro 80 000	euro 80 000
Beredskapsordning for varekrigsforsikring	0	0	2 000 000	2 000 000
Statlig miljøansvar på Raufoss	5 383	141 220		168 000
Lånesikringsordning, bolig- og næringsformål på Svalbard	0	0	25 000	25 000

Institutt for energiteknikk (IFE) og Statsbygg, fullmakt om dekning av forsikringsansvar ved atomuhell

IFEs erstatningsansvar for atomulykker og tilhørende garanti er ved kongelig resolusjon fastsatt til 80 mill. euro, med praktisk virkning fra det tidspunkt endringsprotokollen av 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen trer i kraft for Norge. Dette vil skje når protokollen er ratifisert av Norge og et tilstrekkelig antall av de andre kontraherende statene. Så langt er det fortsatt bare to land som har ratifisert protokollen. Ansvarer omfatter IFEs atomanlegg på Kjeller og i Halden, Statsbyggs anlegg KLDRA Himdalen, midlertidig lagring av atomavfall på IFEs eiendom på Kjeller i påvente av overføring til Himdalen og all transport av radioaktivt materiale mellom IFEs egne anlegg og mellom IFEs og Statsbyggs atomanlegg. Norsk nukleær dekommisjonering vil også omfattes av ansvaret om denne virksomheten overtar anlegg fra IFE og/eller Statsbygg. Ansvarer foreslås satt til 80 mill. euro. Inntil endringene trer i kraft for Norge, vil det nåværende ansvarsbeløpet på 60 mill. spesielle trekkrettigheter gjelde. Det vises til omtale under kap. 908 og forslag til vedtak XI, 1.

Beredskapsordning for varekrigsforsikring

Lov om statlig varekrigsforsikring som en beredskapsordning trådte i kraft 1. januar 2014. Ordningen er nærmere omtalt under kap. 900 Nærings- og fiskeridepartementet, post 72 Tilskudd til beredskapsordninger. Iverksettelse av ordningen med hjemmel i loven medfører risiko for at staten kan pådra seg erstatningsutbetalinger ut over det som blir dekket av premieinnbetalinger. Ordningen med at Stortinget gir samtykke til å inngå

avtaler om forsikringsansvar under beredskapsordningen for varekrigsforsikring innenfor en totalramme for nytt og gammelt ansvar på 2 mrd. kroner foreslås videreført i 2022, jf. forslag til vedtak XI, 2.

Statlig miljøgaranti på Raufoss

Staten påtok seg i 2004 ansvar for å dekke kostnader knyttet til opprydding av forurensning etter den tidligere virksomheten til Raufoss Ammunisjonsfabrikker AS, som var 100 pst. eid av staten, og Raufoss ASA, hvor statens eierandel var 50,3 pst. Ved behandlingen av St.prp. nr. 40 og Innst. S. nr. 147 (2003–2004) *Statlig miljøansvar på Raufoss* fattet Stortinget 23. mars 2004 følgende vedtak:

«Stortinget samtykker i at staten ved Nærings- og handelsdepartementet kan utstede garantier for miljø- og forurensningsansvar i Mjøsa og på Raufoss-området som følger av offentlig-rettlig miljøpålegg oppad begrenset til 50 mill. kroner.»

Bakgrunnen for vedtaket var at juridiske vurderinger viste at staten kunne holdes ansvarlig for eventuelle miljøforpliktelser knyttet til historisk relatert forurensning på Raufoss-området, samt deponering av ammunisjon m.m. i Mjøsa. Utbetalinger under fullmakten skjer på grunnlag av dokumenterte refusjonskrav for kostnader ved tiltak som omfattes av rettskraftige pålegg fra Miljødirektoratet. Garantien skal bare dekke kostnader knyttet til historisk forurensning. Rammen for garantiene har blitt utvidet flere ganger og utgjør nå 168 mill. kroner. Omtale av aktiviteter knyttet til garantiforpliktelsene og forslag om fullmakt til

å kunne overskride bevilgningen innenfor gitt garantiramme er nærmere omtalt under kap. 900 Nærings- og fiskeridepartementet, post 71 Miljøtiltak Raufoss.

For 2021 er det bevilget 4,6 mill. kroner til å dekke refusjon av kostnader i forbindelse med de statlige garantiene for miljø- og forurensningsansvar på Raufoss. Det foreslås en bevilgning på 3 mill. kroner for 2022. Utbetalingene i de enkelte år føres som innfrielse av refusjonsansvar og reduserer samtidig resterende fullmaktsramme for garantiforpliktelsene. Per 1. september 2021 var det utbetalt til sammen om lag 143 mill. kroner siden staten påtok seg garantiforpliktelsene i 2004. Det foreslås som tidligere år å videreføre fullmakten til å kunne overskride bevilgningen innenfor gitt garantiramme på 168 mill. kroner, jf. forslag til vedtak IV, 1.

Lånesikringsordning, bolig- og næringsformål på Svalbard

Staten ved Nærings- og fiskeridepartementet eier over 98 pst. av all grunn på Svalbard. Utleie av grunn til private er regulert av en standardavtale.

Stortinget vedtok i forbindelse med revidert budsjett for 2017, jf. Innst. 401 S (2016–2017), å ta inn en bestemmelse om en lånesikringsordning i standardavtalen. Dette innebærer at staten, dersom den sier opp en avtale eller nekter overføring

av leieretten til ny leietaker, kan bli forpliktet til å innfri eksisterende lån med tinglyst pant i bygninger på grunnen som omfattes av avtalen. Ordningen er foreløpig ikke tatt i bruk, og dens mange begrensninger gjør at det er svært liten sannsynlighet for at den noen gang vil bli tatt i bruk. Ordningen vil likevel gi økt forutsigbarhet for långivere og dermed kunne legge til rette for ny næringsvirksomhet på Svalbard, uten at dette går på bekostning av statens kontroll over grunnen.

Det foreslås å videreføre fullmakten til å gi garantier for lån i 2022 innenfor en samlet garantiramme for nye og gamle avtaler på 25 mill. kroner, og til å utgiftsføre uten bevilgning utbetalinger innenfor en ramme på 10 mill. kroner under kap. 900, post 86, jf. forslag til vedtak X.

2.6 Bruk av stikkordet «kan overføres»

Under Nærings- og fiskeridepartementet foreslås stikkordet knyttet til enkelte poster utenom postgruppen 30–49. Disse er oppført i tabellen nedenfor. Bruk av stikkordet begrunnes ut fra følgende to forhold:

- Bevilgningen gjelder bygg- og anleggs- og materiellbevilgninger.
- Utbetaling av tilsagn om tilskudd gitt i 2022 må helt eller delvis kunne foretas i 2023 eller senere budsjetterminer for å sikre at alle vilkår i tilsagnene er oppfylt før midlene utbetales.

Under Nærings- og fiskeridepartementet blir stikkordet «kan overføres» foreslått knyttet til disse postene utenom postgruppe 30-49

			(i 1 000 kr)	
Kap.	Post	Betegnelse	Overført til 2021	Forslag 2022
900	21	Spesielle driftsutgifter	77 393	57 050
900	22	Nukleære utredninger og prosjektledelse	8 549	10 500
900	26	Forvaltning av grunneiendom på Svalbard		13 000
900	75	Tilskudd til særskilte prosjekter	6 290	20 700
900	77	Tilskudd til sjømattiltak	17 907	8 000
904	21	Spesielle driftsutgifter	10 481	44 304
905	21	Spesielle driftsutgifter	3 661	71 800
907	21	Spesielle driftsutgifter	77 000	317 500
911	70	Tilskudd til konkurransefaglig forskning		2 000
917	22	Fiskeriforskning og -overvåking	61 622	111 300
919	74	Erstatninger	88	1 900
919	75	Tilskudd til næringstiltak i fiskeriene	12 462	12 000
919	76	Tilskudd til fiskeriforskning	15 300	6 400
922	51	Egenkapital Andøya Space	3 350	112 650
922	72	Nasjonale følgemidler		22 800
922	74	Nasjonal infrastruktur og tekniske aktiviteter		81 700
922	76	Tilskudd Andøya Space	37 000	11 300
923	21	Spesielle driftsutgifter		433 400
923	22	Fiskeriforskning og -overvåking	21 600	200 300
926	21	Spesielle driftsutgifter	5 056	186 400
928	21	Spesielle driftsutgifter		25 200
2421	71	Innovative næringsmiljøer	128 660	171 200
2421	72	Innovasjonskontrakter	24 040	
2421	74	Reiseliv, profilering og kompetanse	64 699	482 000
2421	76	Miljøteknologi	491 230	527 800
940	21	Spesielle driftsutgifter	8 332	10 960

2.7 Tilskuddsforvaltning

I bestemmelser om økonomistyring i staten fremgår det at departementene skal gi en presentasjon for Stortinget av hovedelementer i tilskuddsforvaltningen og av sammenhengen mellom dem når det fremmes forslag om en ny tilskuddsordning.

Ved forslag om ny årlig bevilgning til en eksisterende tilskuddsordning kan det alternativt vises til premissene for tidligere bevilgningsvedtak. Hovedelementene må imidlertid vurderes og presenteres på nytt med jevne mellomrom. Hovedelementene omfatter:

- mål for ordningen

- kriterier for måloppnåelse
- tildelingskriterier, herunder beregningsregler
- oppfølging og kontroll
- evaluering

Nærings- og fiskeridepartementet legger opp til en full presentasjon av samtlige av disse elementene hvert fjerde år, når nytt Storting tiltrer. I postomtalene knyttet til den enkelte tilskuddsordning er det redegjort for de tre førstnevnte strekpunktene for hver ordning, eventuelt grupper av ordninger. For de to siste strekpunktene er det i utgangspunktet lagt til grunn felles opplegg for samtlige ordninger, i enkelte tilfeller med visse mindre tilpasninger. Oppfølging, kontroll og evaluering skal dimensjoneres og vurderes i forhold til formålet med ordningen og ha et rimelig omfang i forhold til nytten og kostnadene forbundet med disse aktivitetene.

Normalt vil det viktigste elementet i oppfølging og kontroll av tilskuddsordningene som Nærings- og fiskeridepartementet eller noen av departementets underliggende virksomheter eller andre forvalter, bestå av å gjennomgå, vurdere og gi tilbakemelding om rapportering fra tilskuddsmottaker. De som forvalter ordningen, skal foreta

hensiktsmessig kontroll av kvaliteten på informasjon som påvirker tilskuddsstørrelse og belyser måloppnåelse. På grunnlag av denne gjennomgangen må det vurderes om det er behov for ytterligere oppfølgings- eller kontrolltiltak, spesielt dersom gjennomgangen avdekker muligheter for uregelmessigheter. Dette kan f.eks. omfatte stikkprøvekontroll for prøving av data som ligger til grunn for utarbeidelse av innrapportert informasjon, nærmere regnskapsgjennomgang eller annen kontroll med at midlene har blitt nyttet som forutsatt.

Nærings- og fiskeridepartementet skal med noen års mellomrom sørge for at formålet med en tilskuddsordning og anvendelsen av tilskuddsmidlene blir evaluert for å innhente informasjon om ordningen er effektiv i forhold til ressursbruk, organisering og fastsatte mål. Frekvens og omfang av evalueringer skal ta utgangspunkt i en vurdering av risiko og vesentlighet for ordningen, inkludert hvor omfattende og viktig ordningen er, omfang og kvalitet på innsendt rapportering og i hvilken grad det er mulig å beskrive de årlige resultatene gjennom den ordinære rapporteringen fra tilskuddsmottaker.

3 Oppfølging av anmodnings- og utredningsvedtak

Nedenfor følger tabell med oversikt over anmodnings- og utredningsvedtak, ordnet etter sesjon og nummer. I fjerde kolonne i tabellen angis det hvorvidt departementet planlegger at rapporteringen knyttet til anmodningsvedtaket nå avsluttes eller om departementet vil rapportere konkret på vedtaket også i neste års budsjettproposisjon. Rapporteringen på vedtak som innebærer at departementet skal legge frem en konkret sak for Stortinget, f.eks. proposisjon, stortingsmelding, utredning el., vil normalt avsluttes først når saken er lagt frem for Stortinget.

Selv om det i tabellen angis at rapporteringen avsluttes, vil det i en del tilfeller kunne være slik at oppfølgingen av alle sider av vedtaket ikke er endelig avsluttet. Dette kan f.eks. gjelde vedtak med anmodning til regjeringen om å ivareta særlige hensyn i politikktutforming på et område, der oppfølgingen vil kunne gå over mange år. Stortinget vil i disse tilfellene holdes orientert om den videre oppfølgingen på ordinær måte, gjennom omtale av det relevante politikkområdet i budsjettproposisjoner og andre dokumenter.

Tabell 3.1 Oversikt over anmodnings- og utredningsvedtak, ordnet etter sesjon og nummer

Sesjon	Vedtaks nr.	Stikkord	Rapportering avsluttes (Ja/Nei)
2020-2021	71	Sikre egenproduksjon – ordning med utleie av akvakulturtillatelser	Nei
2020-2021	72	Prøveordning med rullerende MTB i havbruksnæringen	Ja
2020-2021	98	Oppfølging av kvotesystemet i kyst- og havfiske	Nei
2020-2021	161	Norsk språk i planlagte statlige maritime investerings- eller vedlikeholdsprosjekter	Ja
2020-2021	171	Utvide byggelånsgarantiordningen	Ja
2020-2021	172	Mineralloven – forbedringer og forenklinger	Nei
2020-2021	175	Utvide kondemneringsordningen til å gjelde offshoreskip	Ja
2020-2021	191	Garantiordning for pakkereisearrangører	Ja
2020-2021	193	Ny modell for kompensasjonsordningen	Ja
2020-2021	548	Forlenge den generelle kompensasjonsordningen	Ja
2020-2021	549	Kompensasjonsordningen – myndighetspålagt vedlikehold og tilsyn	Ja
2020-2021	550	Tilpasninger i støtteordningene	Ja
2020-2021	552	Styrke omstillingsordningen	Ja
2020-2021	553	Videreføring av støtteordningen for publikumsåpne arrangementer	Ja
2020-2021	572	Innkjøpspriser i dagligvaremarkedet	Ja

Tabell 3.1 Oversikt over anmodnings- og utredningsvedtak, ordnet etter sesjon og nummer

Sesjon	Vedtak nr.	Stikkord	Rapportering avsluttes (Ja/Nei)
2020-2021	573	Dagligvaremarkedet – regnskaps- og funksjonsmessig skille mellom leddene	Nei
2020-2021	574	Dagligvare – rabatter skal i større grad følge varen	Nei
2020-2021	575	Dagligvare – mer åpenhet i verdikjeden for mat	Ja
2020-2021	576	Dagligvare – Konkurransetilsynets veiledning	Ja
2020-2021	577	Dagligvare – tettere tilsyn med vertikal integrasjon og vertikale bindinger	Ja
2020-2021	578	Dagligvare – vertikal integrasjon og egne merkevarer	Ja
2020-2021	579	Dagligvare – grensehandelsbarometer	Ja
2020-2021	659	Følge situasjonen for eventbransjen	Ja
2020-2021	660	Destinasjonsselskaper – inkludere medlemsavgift i kompensasjonsordningen	Ja
2020-2021	664	Kompensasjonsordningen – inkludere tapt varelager	Ja
2020-2021	670	Garantiordning for pakkereiser	Ja
2020-2021	738	Beredskap og sikkerhet i offentlige anskaffelser	Ja
2020-2021	762	Trygg nedbygging av norske atomanlegg og håndtering av atomavfall	Ja
2020-2021	764	Sterkere regional tilstedeværelse for Eksportfinansiering	Ja
2020-2021	825	Finansiering av nye eksportmuligheter	Ja
2020-2021	826	Investeringsprogram for teknologier for maritim næring	Ja
2020-2021	827	Forlenge utvidelsen av byggelånsgarantiordningen	Ja
2020-2021	828	Ordninger for grønn omstilling i maritim næring	Ja
2020-2021	829	Fiskeflåten – strategi for fornyelse	Nei
2020-2021	833	Likestillingsstrategi for maritim næring	Ja
2020-2021	834	Innføre krav om norske lønns- og arbeidsvilkår for transport av gods eller passasjerer	Nei
2020-2021	835	Innføre krav om norske lønns- og arbeidsvilkår for passasjerskip i norske farvann	Nei
2020-2021	836	Innføre krav om norske lønns- og arbeidsvilkår for skip som utfører stasjonær virksomhet	Nei
2020-2021	837	Legge til grunn norske lønns- og arbeidsvilkår for skip som betjener nye havnæringer i norske farvann	Nei
2020-2021	838	Følge opp anbefalinger gitt av partssammensatt maritimt utvalg	Ja
2020-2021	839	Styrke og lovfeste tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk	Nei
2020-2021	840	Offentlige anskaffelser – opprettelse av egen ekspertenhet	Ja

Tabell 3.1 Oversikt over anmodnings- og utredningsvedtak, ordnet etter sesjon og nummer

Sesjon	Vedtak nr.	Stikkord	Rapportering avsluttes (Ja/Nei)
2020-2021	841	Utrede handlingsrommet innenfor EØS-avtalen for å plassere offentlig oppdrag hos norske verft	Nei
2020-2021	980	Representantforslag om å sikre en mer helhetlig havbruksforvaltning	Nei
2020-2021	1025	Risikoavlastning av garantier til Reisegarantifondet og forlengelse av omstillingsordningen	Ja
2020-2021	1111	Forenkling for næringslivet	Nei
2020-2021	1135	Kartlegging av mineralressurser	Nei
2020-2021	1136	Endringer i mineralloven (kvalifikasjonskrav, rekkefølgekrav, overdragelse av driftskonsesjon m.m.)	Ja
2020-2021	1137	Endringer i mineralloven (kvalifikasjonskrav, rekkefølgekrav, overdragelse av driftskonsesjon m.m.)	Nei
2020-2021	1277	Frihandelsavtalen med Storbritannia	Ja
2019–2020	549	Kvotemeldingen – fordeling mellom flåtegruppene	Ja
2019–2020	551	Kvotemeldingen – fordeling av strukturgevinst	Nei
2019–2020	553	Kvotemeldingen – kvotefleksibilitet i fisket etter torsk, hyse og sei nord for 62° N	Nei
2019–2020	555	Kvotemeldingen – om faktisk lengde og hjemmelslengde	Nei
2019–2020	556	Kvotemeldingen – avvikling av «samfiske med seg selv»	Nei
2019–2020	557	Kvotemeldingen – strategi for likestilling i fiskeriene	Ja
2019–2020	558	Kvotemeldingen – om konsekvensutredninger	Nei
2019–2020	650	Innsatsen mot det uregistrerte kongekrabbefisket	Ja
2019–2020	652	Deltakeradgang i kongekrabbefisket	Ja
2019–2020	666	Realisering av Andøya Spaceport	Ja
2019–2020	667	Utredning av behovet for et nasjonalt senter for rombasert virksomhet	Ja
2019–2020	685	Utrede rammebetingelser for klimavennlige investeringer og verdikjeder basert på fornybare ressurser	Ja
2019–2020	783	Skipsgarantiordningen	Ja
2018–2019	83	Håndtering av forurensningen i forbindelse med salg av statens eiendom på Raudsand i Nesset kommune	Ja
2017–2018	769	Midlertidig toppfinansieringsordning for nærskipsfarten	Ja
2016–2017	108 pkt. 35	Registrering av firmaer og selskap i Norge uten fysisk tilstedeværelse	Nei
2015–2016	508	Innlands oppdrettsfiskvirksomhet	Ja
2013–2014	496	Informasjon om eiere av aksjeselskap	Ja

Stortingssesjon 2020–2021

Sikre egenproduksjon – ordning med utleie av akvakulturtillatelser

Vedtak nr. 71, 12. november 2020

«Stortinget ber regjeringen om å utrede en ordning med utleie av tidsbegrensede akvakulturtillatelser for å sikre egenproduksjon i fiskeindustrien.»

Vedtaket ble truffet ved behandling Dokument 8:122 S (2019–2020) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Cecilie Myrseth, Terje Aasland og Åsunn Lyngedal om utleie av oppdrettstillatelser til egenproduksjon i fiskeindustrien, jf. Innst. 65 S (2020–2021).

Nærings- og fiskeridepartementet arbeider med å vurdere vedtaket. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Prøveordning med rullerende MTB i havbruksnæringen

Vedtak nr. 72, 12. november 2020

«Stortinget ber regjeringen utrede en ordning med rullerende MTB og legge fram en sak for Stortinget innen utløpet av fristen for behandling i vårsesjonen 2021, med sikte på å innføre en prøveordning som skal bidra til økt bearbeiding og verdiskaping.»

Vedtaket ble truffet ved behandling av Dokument 8:122 S (2019–2020) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bengt Rune Strifeldt, Kjell-Børge Freiberg, Per-Willy Amundsen og Sivert Bjørnstad om innføring av rullerende gjennomsnittlig maksimal tillatt biomasse (MTB) for en mer fleksibel forvaltning av havbruksnæringen, jf. Innst. 60 S (2020–2021).

Nærings- og fiskeridepartementet fremmet et forslag om en prøveordning med rullerende MTB for Stortinget i revidert nasjonalbudsjett 2021. Forslaget ble sendt på høring høsten 2021.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Oppfølging av kvotesystemet i kyst- og havfiske

Vedtak nr. 98, 24. november 2020

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til hvordan anbefalingene i Riksrevisjonens undersøkelse av kvotesystemet i kyst- og havfiske skal følges opp på en måte som ivaretar det

tredelede formålet i havressursloven og sikrer en forsvarlig forvaltning av kvotesystemet som skaper tillit hos alle aktører i fiskerinæringen.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av Dokument 3:6 (2019–2020) Riksrevisjonens undersøkelse av kvotesystemet i kyst- og havfiske, jf. Innst. 80 S (2020–2021).

Nærings- og fiskeridepartementet arbeider med å vurdere vedtaket. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Norsk språk i planlagte statlige maritime investerings- eller vedlikeholdsprosjekter

Vedtak nr. 161, 9. desember 2020

«Stortinget ber regjeringen legge til grunn at norsk språk i utgangspunktet brukes ved planlagte statlige investeringer eller vedlikehold som skal ut i markedet i 2021 i maritim sektor, men vil vurdere om det er nødvendig å åpne for engelsk i visse tilfeller.»

Vedtaket ble truffet ved behandling av Meld. St. 1 (2020–2021) og Prop. 1 S (2020–2021) Statsbudsjettet 2021, jf. Innst. 2 S (2020–2021).

Nærings- og fiskeridepartementet har fulgt opp vedtaket. 3. februar 2021 sendte Nærings- og fiskeridepartementet brev til Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet, Norges geologiske undersøkelse, Klima- og miljødepartementet og Samferdselsdepartementet om Stortingets vedtak, og anmodet om at vedtaket følges opp i forbindelse med planlagte statlige investerings- eller vedlikeholdsprosjekter i maritim sektor.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Utvide byggelånsgarantiordningen

Vedtak nr. 171, 3. desember 2020

«Stortinget ber regjeringen om å utvide byggelånsgarantiordningen i GIEK til også å omfatte forskuddsgarantier, slik at GIEK kan gi forskuddsgarantier på inntil 50 pst.»

Vedtaket ble truffet ved behandling av Meld. St. 1 (2020–2021) og Prop. 1 S (2020–2021) Statsbudsjettet 2021, jf. Innst. 2 S (2020–2021).

Byggelånsgarantiordningen forvaltes nå av Eksportfinansiering Norge (Eksfin) og formålet er å bidra til at norske verft, offshoreverksteder og annen relevant virksomhet oppnår lån til bygging av fartøyer. 1. januar 2021 ble byggelåns-

garantiordningen utvidet til å gjelde forskudds-
garantier, jf. *Regelverk for Eksportfinansiering
Norge (Eksfin) sine ordninger*. Under byggelåns-
garantiordningen kan Eksfin dekke risiko med
inntil 50 pst. av byggelånet og 50 pst. av forskudds-
garantiene til reder. Forskuddsgarantier inne-
bærer at Eksfin får mulighet til å gi en garanti til
reder som sikrer at reder får tilbake forskuddet
sitt dersom verftet ikke klarer å levere skipet. For-
skuddsgarantier og byggelånsgarantier kan
benyttes samtidig.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Mineralloven – forbedringer og forenklinger

Vedtaket nr. 172, 3. desember 2020

«Stortinget ber regjeringen følge opp minerallov-
utvalget gjennom å foreslå forbedringer og foren-
klinger i mineralloven, herunder i avgrensning-
ene mot annet regelverk, blant annet for å sikre
at koordineringen er god og tidsbruken så lav
som mulig. Regjeringen bes komme tilbake til
Stortinget på egnet måte.»

Vedtaket ble truffet ved behandling av Meld. St. 1
(2020–2021) og Prop. 1 S (2020–2021) Statsbud-
sjettet 2021, jf. Innst. 2 S (2020–2021).

Mineralloven ble evaluert i 2018 av et utvalg
som anbefalte at det ble vurdert endringer i loven
på flere områder. Oppfølgingen av evalueringen
har vært todelt. Regjeringen oppnevnte 23. juni
2020 et offentlig utvalg (Minerallovutvalget) som
har fått et bredt mandat til å foreslå endringer i
mineralloven. Utvalget skal levere sin innstilling
innen 1. juli 2022. Etter at utvalgets NOU er frem-
lagt og har vært på offentlig høring, vil Nærings-
og fiskeridepartementet komme tilbake til Stortinget
om saken.

23. juni 2020 ble det også sendt på offentlig
høring forslag til enkelte endringer i mineralloven.
Prop L 124 (2020–2021) om endringer i mineral-
loven (kvalifikasjonskrav, rekkefølgekrav, overdra-
gelse av driftskonsesjon m.m.) ble behandlet i Stortinget
4. juni 2021 (behandlet andre gang 7. juni),
og forslagene ble vedtatt med unntak av forslag om
rekkefølgekrav som er oversendt Minerallovutvalget
for vurdering.

Utvide kondemneringsordningen til å gjelde
offshoreskip

Vedtaket nr. 175, 3. desember 2020

«Stortinget ber regjeringen om å utvide Innova-
sjon Norges ordning for kondemnering av skip i
nærskipsfart til også å gjelde offshoreskip. Ende-
lige kriterier for ordningen utarbeides i tråd med
statsstøtteregelverket.»

Vedtaket ble truffet ved behandling av Meld. St. 1
(2020–2021) og Prop. 1 S (2020–2021) Statsbud-
sjettet 2021, jf. Innst. 2 S (2020–2021).

Regjeringen har i tråd med Stortingets vedtak
opprettet en kondemneringsordning for offshores-
skip. Under ordningen kan rederier få støtte til
investeringer i lav- eller nullutslippsløsninger i eksis-
terende fartøyer, og det forutsettes at det kondem-
neres et offshoreskip. Det ble bevilget 146,5 mill.
kroner til ordningen, med en forutsetning at
150 mill. kroner skulle brukes på offshoreskip.

Regjeringen har i tillegg opprettet en egen
ordning hvor nærskipsfartsrederier og offshore-
rederier kan motta et kondemneringstilskudd på
om lag 2 mill. kroner. Kondemneringstilskudd vil
kunne gis en gang per foretak over en treårsperi-
ode, og det stilles ikke krav om investeringer. Til-
skuddet er basert på statsstøtteregelen i EØS-
avtalen om bagatellmessig støtte.

Ordningene forvaltes av Innovasjon Norge og
åpnet for søknader juni 2021.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Garantiordning for pakkereisearrangører

Vedtaket nr. 191, 3. desember 2020

«Stortinget ber regjeringen så snart som mulig
komme tilbake med forslag til tiltak, for eksempel
gjennom en ordning i regi av GIEK, for å bidra
til at garantimarkedet for pakkereisearrangø-
rene fungerer i 2021.»

Vedtaket ble truffet ved behandling av Meld. St. 1
(2020–2021) og Prop. 1 S (2020–2021) Statsbud-
sjettet 2021, jf. Innst. 2 S (2020–2021).

Regjeringen la i Prop. 107 S (2020–2021) frem
et forslag om en midlertidig ordning for reforsik-
ring av garantier stilt til Reise Garantifondet for
små og mellomstore pakkereisearrangører. Stortinget
sluttet seg i hovedsak til forslaget. Den mid-
lertidige garantiordningen ble igangsatt i juli 2021
og administreres av Eksfin.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Kompensasjonsordning for næringslivet – ny modell
Vedtak nr. 193, 3. desember 2020

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til en ny modell for kompensasjon for næringslivet for perioden etter februar 2021 og, dersom smittesituasjonen tilsier det, fremme forslag innen utgangen av januar 2021.»

Vedtaket ble truffet i forbindelse med Stortingets behandling av Meld. St. 1 (2020–2021) og Prop. 1 S (2020–2021) Statsbudsjettet 2021, jf. Innst. 2 S (2020–2021).

Regjeringen foreslo å utvide ordningen til å gjelde ut juni 2021 i Prop. 79 S (2020–2021), se omtale av vedtak nr. 548, 19. januar 2021. Stortinget sluttet seg til forslaget ved behandling av Innst. 233 S (2020–2021). Som omtalt i Prop. 79 S (2020–2021) *Endringer i statsbudsjettet 2021* ble vilkårene for ordninger som kompensasjonsordningen strammet inn i januar 2021, og ordningen ble fra mars 2021 notifisert under Europakommisjonens midlertidige retningslinjene for koronastøtte.

Regjeringen foreslo i Prop. 195 S (2020–2021) *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2021* at det fra mars 2021 tas inn flere kostnadsarter som inngår i støttegrunnlaget, jf. anmodningsvedtak nr. 549 og 660. Skiftet av hjemmelsgrunnlag innebærer at det settes et maksimalt tak på hvor mye hvert foretak eller konsern kan motta i støtte. Videre begrenses støtten av underskuddet i tilskuddsperioden.

Stortinget sluttet seg til forslaget ved behandling av Innst. 600 S (2020–2021) *Innstilling fra finanskomiteen om Revidert nasjonalbudsjett 2021, om tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet for 2021, om endringer i skatter og avgifter i statsbudsjettet for 2021 og om økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet*.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Forlenge den generelle kompensasjonsordningen

Vedtak nr. 548, 19. januar 2021

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om forlenge den generelle kompensasjonsordningen frem til 1. juli 2021 med kompensasjonsgrad på 85 %.»

Vedtaket ble truffet i forbindelse med statsministerens redegjørelse 18. januar 2021 om håndteringen av koronapandemien.

Regjeringen foreslo å utvide ordningen til å gjelde ut juni 2021 og med en kompensasjonsgrad på 85 pst. i Prop. 79 S (2020–2021) *Endringer i statsbudsjettet 2021 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet, Klima- og miljødepartementet, Finansdepartementet og Olje- og energidepartementet (økonomiske tiltak i møte med pandemien)*.

Stortinget sluttet seg til forslaget ved behandling av Innst. 233 S (2020–2021) *Innstilling fra finanskomiteen om endringer i statsbudsjettet 2021 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Landbruks- og matdepartementet, Samferdselsdepartementet, Klima- og miljødepartementet, Finansdepartementet og Olje- og energidepartementet (økonomiske tiltak i møte med pandemien)*. Forlengelse av ordningen ble fulgt opp ved vedtak nr. 665 der overslagsbevilgningen for midlertidig kompensasjonsordning for foretak med stort omsetningsfall som følge av koronapandemien ble økt med 4 095 mill. kroner.

Nærings- og fiskeridepartementet fastsatte bestemmelser om forlengelse og kompensasjonsgrad i tråd med Stortingets vedtak i forskrift 4. juni 2021 nr. 1792 til utfylling og gjennomføring av lov om midlertidig tilskuddsordning for foretak med stort omsetningsfall etter august 2020 for tilskuddsperioder etter februar 2021.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Kompensasjonsordningen – myndighetspålagt vedlikehold og tilsyn

Vedtak nr. 549, 19. januar 2021

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å inkludere myndighetspålagt vedlikehold og tilsyn i kompensasjonsordningen for faste utgifter.»

Vedtaket ble truffet i forbindelse med statsministerens redegjørelse 18. januar 2021 om håndteringen av koronapandemien.

I Prop. 79 S (2020–2021) påpekte regjeringen at lovpålagte vedlikeholdskostnader generelt er vanskelige å avgrense, identifisere og dokumen-

tere. Disse kostnadsartene har i tillegg en karakter som gjør at de passer dårlig inn i kompensasjonsordningen, der det primært er faste, månedlige kostnader som dekkes. Regjeringen foreslo på den bakgrunn at man ikke gikk videre med forslaget. Ved behandling av Innst. 233 S (2020–2021) sluttet Stortinget seg til regjeringens forslag.

Samtidig varslet regjeringen i Prop. 79 S (2020–2021) at Nærings- og fiskeridepartementet ville utrede om kostnader til tilsyn kunne inkluderes i ordningen. Regjeringen foreslo i Prop. 195 S (2020–2021) *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2021* at kostnader til tilsyn tas inn i ordningen fra mars 2021 av.

Stortinget sluttet seg til forslaget ved behandling av Innst. 600 S (2020–2021) *Innstilling fra finanskomiteen om Revidert nasjonalbudsjett 2021, om tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet for 2021, om endringer i skatter og avgifter i statsbudsjettet for 2021 og om økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet*.

Nærings- og fiskeridepartementet fastsatte en bestemmelse om at kostnader til tilsyn inngår i ordningen, i tråd med Stortingets vedtak, i forskrift 4. juni 2021 nr. 1792 til utfylling og gjennomføring av lov om midlertidig tilskuddsordning for foretak med stort omsetningsfall etter august 2020 for tilskuddsperioder etter februar 2021.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Tilpasninger i støtteordningene

Vedtaket nr. 550, 19 januar 2021

«Stortinget ber regjeringen foreslå tilpasninger i støtteordningene som bidrar til at bedrifter med egne ansatte/som eier egne driftsmidler likebehandles med bedrifter som leier personell/leaser utstyr.»

Vedtaket ble truffet i forbindelse med statsministerens redegjørelse 18. januar 2021 om håndteringen av koronapandemien.

Forslag om å styrke støtten til de som eier driftsmidler sammenlignet med de som leier, fikk ikke flertall ved Stortingets behandling av Prop. 79 S (2020–2021), jf. Innst. 233 S (2020–2021). Lønn til ansatte eller leie av personell inngår ikke i kostnadsgrunnlaget i kompensasjonsordningen, med ett unntak knyttet til dyrestell. Problemstillingen for øvrig er derfor kun relevant for et snevert område, dvs. kjøp av tjenester til regnskap og revisjon som inngår i ordningen. Nærings- og fiskeridepartementet ga en vurdering av dette i Prop.

195 S (2020–2021) *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2021* og konkluderte med å foreslå at regnskapstjenester i egenregi ikke ble tatt inn i ordningen fordi andel lønnskostnader til dette er vanskelig å bestemme og fordi en sjablongregel på området vanskelig ville kunne godtas etter en støtterettslig vurdering.

Stortinget sluttet seg til regjeringens forslag ved behandling av Innst. 600 S (2020–2021) *Innstilling fra finanskomiteen om Revidert nasjonalbudsjett 2021, om tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet for 2021, om endringer i skatter og avgifter i statsbudsjettet for 2021 og om økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet*.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Styrke omstillingsordningen

Vedtaket 552, 19. januar 2021

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å styrke omstillingsordningen som går via Innovasjon Norge til reiseliv, eventbransjen, serveringsbransjen og andre bransjer som rammes hardt av smitteverntiltakene, innenfor en ramme på 1 mrd. kroner.»

Vedtaket ble truffet i forbindelse med statsministerens redegjørelse 18. januar 2021 om håndteringen av koronapandemien.

For å følge opp anmodningsvedtaket foreslo regjeringen i Prop. 79 S (2020–2021) at det bevilges 1 mrd. kroner til tilskuddsordningen for bedriftsutvikling («omstillingsordningen»). Hovedprinsippene for ordningen ble foreslått videreført. Omstillingsordningen skal bidra til nødvendig omstilling og en mer hensiktsmessig tilpasning av den samlede kapasiteten i de aktuelle næringene, samt bygge opp under målet for næringspolitikken som er størst mulig samlet verdiskaping innenfor bærekraftige rammer. Dette kan også innebære omstilling til andre næringer der ressursene utnyttes bedre. Midlene skal gi virksomheter tilgang til likviditet slik at de kan gjennomføre nye omstillingsprosjekter for å tilpasse seg smitteverntiltak og endringer i markedene som følge av koronapandemien. Omstillingsordningen er godkjent av ESA under regelverket Temporary Framework.

Ved behandling av Innst. 233 S (2020–2021) sluttet Stortinget seg til regjeringens forslag. Ordningen ble besluttet videreført til 30. juni 2021.

I Prop. 107 S (2020–2021) foreslo regjeringen at ordningen videreføres til og med 31. desember

2021. Ved behandling av Innst. 489 S (2020–2021) sluttet Stortinget seg til regjeringens forslag.

Innovasjon Norge har lyst ut alle midlene. Sist frist for å levere søknader var 30. september 2021.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Videreføring av støtteordningen for publikumsåpne arrangementer

Vedtaket nr. 553, 19. januar 2021

«Stortinget ber regjeringen sikre at støtteordningen for publikumsåpne arrangement videreføres frem til 1. juli 2021 og at grensen for størrelse på arrangement reduseres og tilpasses smittevernsbegrensning.»

Vedtaket ble truffet i forbindelse med statsministerens redegjørelse 18. januar 2021 om håndteringen av koronapandemien.

For å følge opp anmodningsvedtaket og i lys av den tids gjeldende smitteverntiltak og -situasjon, foreslo regjeringen i Prop. 79 S (2020–2021) at ordningen skulle forlenges fra 1. januar til 1. juli 2021, og at kravet om ventet besøkstall for arrangementer i denne perioden skulle reduseres fra 350 til 200 deltakere. Ved behandling av Innst. 233 S (2020–2021) sluttet Stortinget seg til regjeringens forslag.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Videre foreslo regjeringen i Prop. 195 S (2020–2021) å forlenge støtteordningen for store publikumsåpne arrangementer ut 31. oktober 2021, dersom smitteverntiltak setter vesentlige begrensninger på gjennomføring av arrangementer. Avgrensingen til publikumsåpne arrangementer med et ventet besøkstall på minst 200 deltakere eller mer, og som er av regional eller nasjonal verdi, ble foreslått videreført. Ved behandling av Innst. 600 S (2020–2021) sluttet Stortinget seg til regjeringens forslag.

Innkjøpspriser i dagligvaremarkedet

Vedtaket nr. 572, 4. februar 2021

«Stortinget ber regjeringen klargjøre overfor Konkurransetilsynet at tilsynet i sitt arbeid må legge til grunn at leverandører med en dominerende stilling har et særlig ansvar for å vise at forskjeller i innkjøpsbetingelser er saklig begrunnet og ikke skader konkurransen. Det må legges til grunn at forskjeller i innkjøpspris fra domine-

rende leverandører, som ikke har en saklig begrunnelse gjennom forskjeller mellom kjedene i produksjons- eller distribusjonskostnader, eller ulik verdi på konkrete motytelser, skader konkurransen mellom kjedene. Det bør formidles til de ulike aktørene i bransjen, både på leverandør- og kjedeledet, at selv om bevisbyrden ligger på leverandørene, er kjedene i like stor grad ansvarlige for å etterleve regelverket.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av Meld. St. 27 (2019–2020) *Daglegvare og konkurranse – kampen om kundane*, jf. Innst. 185 S (2020–2021).

Nærings- og fiskeridepartementet har i supplerende tildelingsbrev av 2. mars 2021 bedt Konkurransetilsynet om å følge opp Stortingets vedtak på egnet måte, ved bruk av de ulike virkemidlene tilsynet har til rådighet. Konkurransetilsynet har bl.a. gjennomført årlige kartlegginger av innkjøpspriser og innført krav om begrunnelse dersom leverandører opererer med store forskjeller i innkjøpspriser. Departementet vil i den ordinære styringsdialogen med tilsynet følge opp arbeidet med styrket kontroll av innkjøpspriser videre.

Vedtaket anses med dette som oppfylt.

Dagligvaremarkedet – regnskapsmessig og funksjonsmessig skille mellom leddene

Vedtaket nr. 573, 4. februar 2021

«Stortinget ber regjeringen stille regnskapsmessig og funksjonsmessig skille mellom leddene i verdikjeden i dagligvarebransjen.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av Meld. St. 27 (2019–2020) *Daglegvare og konkurranse – kampen om kundane*, jf. Innst. 185 S (2020–2021).

Et krav om å innføre et regnskapsmessig skille mellom leddene i verdikjeden har grenseflater mot flere av tiltakene i dagligvaremeldingen, bl.a. tiltak som omhandler kartlegging av lønnsomhet og selskapsstrukturer i verdikjeden for dagligvarer, og vurdering av konkurransevirkninger av dagligvarekjedenes samlede markedsrett i ulike markeder. Disse tiltakene bør vurderes samlet siden de til dels omhandler samme problemstillinger. På denne måten kan man komme frem til mest mulig effektive og treffsikre tiltak.

Regjeringen vil på egnet måte komme tilbake til Stortinget med hvordan Stortingets vedtak følges opp.

Dagligvare – rabatter skal i større grad følge varen
Vedtak nr. 574, 4. februar 2021

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med egen sak med forslag om hvordan man i dagligvarebransjen kan tilrettelegge for at rabatter som oppnås i forhandlingene mellom leverandører og kjeder, i større grad følger varen.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av Meld. St. 27 (2019–2020) *Daglegvare og konkurranse – kampen om kundane*, jf. Innst. 185 S (2020–2021).

Formålet med at rabatter i større grad skal følge varen er å styrke konkurransen til fordel for forbrukerne. Et tiltak må utformes slik at forhandlingene mellom aktørene og fastsettelsen av priser ikke utformes på en måte som fører til mindre effektive kontrakter mellom aktørene eller utilsiktede tilpasninger fra aktørenes side.

I oppfølgingen av vedtaket er det naturlig å se hen til erfaringer Dagligvaretilsynet gjør seg i sitt arbeid med håndhevingen av Lov om god handelsskikk, veiledning og informasjonsarbeid overfor aktørene i dagligvaremarkedet. I tillegg har Konkurransetilsynet startet arbeidet med å finne årsaker til forskjeller i innkjøpspriser gjennom årlige kartlegginger og krav om begrunnelse dersom leverandører opererer med store forskjeller. Konkurransetilsynets kartlegginger kan være relevante for oppfølgingen av dette vedtaket, og det er naturlig å se hen til disse kartleggingene i arbeidet med vedtaket.

Videre oppfølging av dette vedtaket vil derfor avhenge av Konkurransetilsynets kartlegginger, og hvilke erfaringer Dagligvaretilsynet gjør i sitt arbeid. Regjeringen vil på egnet måte komme tilbake til Stortinget med hvordan Stortingets vedtak følges opp.

Dagligvare – mer åpenhet i verdikjeden for mat
Vedtak nr. 575, 4. februar 2021

«Stortinget ber regjeringen utrede og foreslå tiltak for å sikre mer åpenhet i verdikjeden for mat.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av Meld. St. 27 (2019–2020) *Daglegvare og konkurranse – kampen om kundane*, jf. Innst. 185 S (2020–2021).

Nærings- og fiskeridepartementet arbeider med å vurdere vedtaket for å sikre mer åpenhet i verdikjeden for mat. Lov om god handelsskikk

som trådte i kraft 1. januar 2021, skal bidra til mer åpenhet i verdikjeden for dagligvarer, og da særlig mellom kontraktsparter. En viktig forutsetning for å bidra til effektiv konkurranse er at det er åpenhet mellom aktørene i den enkelte avtale, men ikke overfor tredjeparter. Åpenhet overfor tredjeparter vil øke faren for koordinert adferd og kan gi høyere priser til forbrukerne. Det er imidlertid for tidlig å vurdere effekten av loven. Iverksetting av målrettede tiltak som fungerer godt, bør bygge på et faglig grunnlag, hvor både effekten av iverksatte tiltak og faglige vurderinger danner grunnlaget for beslutninger. Det er derfor hensiktsmessig å la lov om god handelsskikk virke i noe tid, slik at Dagligvaretilsynet får samlet relevant erfaring før ytterligere tiltak vurderes.

Regjeringen vil informere om arbeidet med åpenhet i verdikjeden for dagligvarer i forbindelse med orientering om arbeidet med dagligvaremarkedet i de årlige budsjettproposisjonene.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Dagligvare – Konkurransetilsynets veiledning
Vedtak nr. 576, 4. februar 2021

«Stortinget ber regjeringen klargjøre ovenfor Konkurransetilsynet at veiledende virksomhet må styrkes i dagligvaresatsingen.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av Meld. St. 27 (2019–2020) *Daglegvare og konkurranse – kampen om kundane*, jf. Innst. 185 S (2020–2021).

Nærings- og fiskeridepartementet har i supplerende tildelingsbrev av 2. mars 2021 bedt Konkurransetilsynet om å følge opp Stortingets vedtak på egnet måte, ved bruk av de ulike virkemidlene tilsynet har til rådighet.

Det følger av konkurranseloven § 9 at Konkurransetilsynet plikter å veilede foretak om konkurranseloven. Plikten innebærer bl.a. at Konkurransetilsynet skal gi veiledning som bidrar til at foretak og bedrifter får kjennskap til konkurranselovens regler og tilsynets praksis. Konkurranseloven er en forbudslov, og Konkurransetilsynet har ikke anledning til å forhåndsgodkjenne adferd eller avtaler. Dette betyr at foretak selv har ansvar for å overholde reglene i konkurranseloven.

Konkurransetilsynet veileder i dag på ulike måter, bl.a. ved å vise til paragrafer, retningslinjer, dommer og annen praksis som er relevant for foretakenes vurdering av egen adferd.

Som oppfølging av stortingsvedtaket om økt veiledning i dagligvaremarkedet er Konkurransetilsynet i gang med å lage en generell veileder for

prisdiskriminering som skal ut på høring før endelig fremleggelse. I tillegg har tilsynet opprettet en egen nettside om dagligvaresatsingen på kt.no, noe som kan gi nyttig informasjon om Konkurransetilsynets arbeid i dagligvaresektoren. Departementet vil i den ordinære styringsdialogen følge opp tilsynets veiledningsarbeid i dagligvaremarkedet.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Dagligvare – tettere tilsyn med vertikal integrasjon og vertikale bindinger

Vedtaket nr. 577, 4. februar 2021

«Stortinget ber regjeringen sikre at Konkurransetilsynet har tettere tilsyn med vertikal integrasjon og vertikale bindinger som kan skade konkurransen i dagligvarebransjen.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av Meld. St. 27 (2019–2020) *Daglegvare og konkurranse – kampen om kundane*, jf. Innst. 185 S (2020–2021).

Nærings- og fiskeridepartementet har i supplerende tildelingsbrev av 2. mars 2021 bedt Konkurransetilsynet om å følge opp Stortingets vedtak på egnet måte, ved bruk at de ulike virkemidlene tilsynet har til rådighet. Dagligvaresatsingen i Konkurransetilsynet har medført at tilsynet bedre kan følge opp tips og klager, og kan behandle flere saker som omhandler mulige brudd på konkurranseloven. Dette innebærer også tett tilsyn med vertikal integrasjon og vertikale bindinger i verdikjeden for dagligvarer. Departementet vil i den ordinære styringsdialogen følge opp tilsynets arbeid med vertikal integrasjon og vertikale bindinger.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Dagligvare – vertikal integrasjon og egne merkevarer

Vedtaket nr. 578, 4. februar 2021

«Stortinget ber regjeringen klargjøre overfor Konkurransetilsynet at de må være spesielt oppmerksomme på vertikal integrasjon og konsentrasjon av kjedemakt. Egne merkevarer må ikke få en så dominerende stilling at de presser ut andre aktører og hindrer innovasjon.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av Meld. St. 27 (2019–2020) *Daglegvare og konkurranse – kampen om kundane*, jf. Innst. 185 S (2020–2021).

Nærings- og fiskeridepartementet har i supplerende tildelingsbrev av 2. mars 2021 bedt Konkurransetilsynet om å følge opp Stortingets vedtak på egnet måte, ved bruk at de ulike virkemidlene tilsynet har til rådighet. Vertikal integrasjon, egne merkevarer og konsentrasjon av kjedemakt er prioriterte områder for Konkurransetilsynet og står sentralt i tilsynets dagligvaresatsing. Departementet vil i den ordinære styringsdialogen fortsette å følge opp tilsynets arbeid i dagligvaremarkedet, herunder egne merkevarer og vertikal integrasjon.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Dagligvare – grensehandelsbarometer

Vedtaket nr. 579, 4. februar 2021

«Stortinget ber regjeringen utarbeide grensehandelsbarometer som permanent ordning innen 1. juli 2021.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av Meld. St. 27 (2019–2020) *Daglegvare og konkurranse – kampen om kundane*, jf. Innst. 185 S (2020–2021).

Nærings- og fiskeridepartementet og Statistisk sentralbyrå (SSB) har inngått en femårig avtale som innebærer at SSB skal lage ny og forbedret grensehandelsstatistikk. Statistikken skal erstatte dagens grensehandelsundersøkelse som SSB publiserer kvartalsvis. Statistikken er en videreføring av en pilotstudie SSB har gjennomført for Nærings- og fiskeridepartementet og Finansdepartementet, og var et tiltak lagt frem i Stortingets meldingen *Handelsnæringen – når kunden alltid har nett* som regjeringen la frem i 2018.

Regjeringen anslo i Prop. 195 S (2020–2021) *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2021* at det er behov for til sammen 5,7 mill. kroner for å utarbeide statistikken i perioden 2021–2025. For 2021 er det behov for 1,5 mill. kroner og dette dekkes innenfor gjeldende bevilgning på kap. 900, post 21 under Nærings- og fiskeridepartementet. Stortinget sluttet seg til forslaget, jf. Innst. 600 S (2020–2021) *Innstilling fra finanskomiteen om Revidert nasjonalbudsjett 2021, om tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet for 2021, om endringer i skatter og avgifter i statsbudsjettet for 2021 og om økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet.*

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Følge situasjonen for eventbransjen
Vedtak nr.659, 23. februar 2021

«Stortinget ber regjeringen følge situasjon for event-bransjen og andre i arrangørbransjen nøye og komme tilbake til Stortinget med forslag til ytterligere bevilgninger ved behov.»

Vedtaket ble truffet i forbindelse med Stortingets behandling av Prop. 79 S (2020–2021) *Endringer i statsbudsjettet 2021 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet, Klima- og miljødepartementet, Finansdepartementet og Olje- og energidepartementet (økonomiske tiltak i møte med pandemien)*, jf. Innst. 233 S (2020–2021)

I Prop. 79 S (2020–2021) foreslo regjeringen å gjennomføre en egen utlysningrunde for eventbransjen med en ramme på 50 mill. kroner, med utgangspunkt i innretningen og føringene i omstillingsordningen. Ved behandling av Innst. 233 S (2020–2021) sluttet Stortinget seg til regjeringens forslag. Ordningen er godkjent av ESA under regelverket Temporary Framework. Innovasjon Norge administrerer ordningen. Midlene er lyst ut og det er fattet vedtak for rammen for ordningen.

Nærings- og fiskeridepartementet viser til omtalen av anmodningsvedtak 552 (2020–2021) der det er bevilget 1 mrd. kroner til omstillingsordningen til serverings, event- og reiselivsnæringene og at det er etablert en særskilt støtteordning for store publikumsåpne arrangementer som er forlenget ut oktober 2021.

Departementet forventer økt aktivitet i event- og arrangementsmarkedet i forbindelse med at smittevernstiltakene trappes ned. Nærings- og fiskeridepartementet ser ikke behov for ytterligere bevilgninger til særskilte støtteordninger rettet mot disse markedene.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Destinasjonsselskaper – innlemme medlemskontingent i kompensasjonsordningen

Vedtak nr. 660, 23. februar 2021

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en løsning for å redusere inntektstapet til de norske destinasjonsselskapene enten ved å innarbeide

medlemskontingent/partnerbidrag som faste unngåelige kostnader i kompensasjonsordningen eller som et eget tilskudd til destinasjonsselskapene.»

Vedtaket ble truffet i forbindelse med Stortingets behandling av Prop. 79 S (2020–2021) *Endringer i statsbudsjettet 2021 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet, Klima- og miljødepartementet, Finansdepartementet og Olje- og energidepartementet (økonomiske tiltak i møte med pandemien)*, jf. Innst. 233 S (2020–2021).

Regjeringen foreslo i Prop. 195 S (2020–2021) *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2021* at for tilskuddsperiodene fra mars 2021 kunne foretak som er medlem i et landsdels-selskap eller et destinasjonsselskap, regne kontingent til selskapet som fast, unngåelig kostnad. Med kontingent menes her både fast medlemskontingent og omsetningsbasert avgift.

Stortinget sluttet seg til regjeringens forslag ved behandling av Innst. 600 S (2020–2021) *Innstilling fra finanskomiteen om Revidert nasjonalbudsjett 2021, om tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet for 2021, om endringer i skatter og avgifter i statsbudsjettet for 2021 og om økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet.*

Nærings- og fiskeridepartementet fastsatte en bestemmelse om dette i forskrift 4. juni 2021 nr. 1792 til utfylling og gjennomføring av lov om midlertidig tilskuddsordning for foretak med stort omsetningsfall etter august 2020 for tilskuddsperioder etter februar 2021.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Kompensasjonsordningen – inkludere tapt varelager

Vedtak nr. 664, 23. februar 2021

«Stortinget ber regjeringen i kompensasjonsordningen for næringslivet inkludere kostnader til tapt varelager forårsaket av utgått dato som følge av smittevernrestriksjoner i kompensasjonsgrunnlaget fra stonadsmåned mars. Virksomheter som kan dokumentere stort tapt varelager som følge av smittevernrestriksjoner i perioden november til februar, skal kunne søke om kompensasjon for dette.»

Vedtaket ble truffet i forbindelse med Stortingets behandling av Prop. 79 S (2020–2021) *Endringer i statsbudsjettet 2021 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet, Klima- og miljødepartementet, Finansdepartementet og Olje- og energidepartementet (økonomiske tiltak i møte med pandemien)*, jf. Innst. 233 S (2020–2021).

Regjeringen foreslo i Prop. 195 S (2020–2021) *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2021* å ta inn en ordning med kompensasjon for tapt varelager i søknadsløsningen for kompensasjonsordningen for perioden fra november 2020 til og med februar 2021. Vilkårene for å få dekket tapt varelager er at det er varer utgått på dato, i form av næringsmidler, andre bederlige varer og blomster, ev. planter, og at tapet skyldes at virksomheten ble pålagt skjenkestopp eller å stenge. Kravet om 30 pst. omsetningsfall og øvrige vilkår i kompensasjonsordningen gjelder også for bedrifter som søker om dekning av tapt varelager. Til forskjell fra øvrige kostnadsarter som dekkes i kompensasjonsordningen, vil tapt varelager dekkes fullt ut. Forutsetningen er at beløpet sammen med tilskudd for faste kostnader overstiger minimumsbeløpet for utbetaling under kompensasjonsordningen som er på 5 000 kroner per tilskuddsperiode.

Det ble tidlig klart i diskusjonene med ESA våren 2021 at kompensasjon for tapt varelager ikke kunne tas inn i kompensasjonsordningen som en generell rett for alle, på bakgrunn av endringer i Europakommisjonens midlertidige retningslinjer for støtte i forbindelse med koronapandemien. ESA følger disse retningslinjene i sin vurdering av norske koronastøtteordninger. Tap/kostnader som følger av generelle smittevernskrav kunne ikke dekkes gjennom en støtteordning hjemlet i EØS-avtalens artikkel 61 (2) (b) som kompensasjonsordningen er notifisert under frem til mars 2021. Regelverket gjorde det derimot mulig å innføre støtte for de som var pålagt skjenkestopp og som derfor så seg nødt til å stenge eller de som var direkte pålagt stengt. I så fall kunne man få 100 pst. dekning, dvs. ingen reduksjon av tilskuddet som i kompensasjonsordningen der man reduserer tilskuddet med omsetningsfall og justeringsfaktor.

Stortinget sluttet seg til regjeringens forslag om innretting av en ordning for kompensasjon av tapt varelager ved behandlingen av Prop. 195 S (2020–21), jf. Innst. 600 S (2020–2021) *Innstilling fra finanskomiteen om Revidert nasjonalbudsjett 2021, om tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet for 2021, om endringer i skatter og avgifter i statsbudsjettet for 2021 og om økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet*.

Nærings- og fiskeridepartementet fastsatte en bestemmelse om kompensasjon for tapt varelager i forskrift 21. desember 2020 nr. 3085 til utfylling og gjennomføring av lov om midlertidig tilskuddsordning for foretak med stort omsetningsfall etter august 2020 for tilskuddsperioder til og med februar 2021 og i forskrift 4. juni 2021 nr. 1792 til utfylling og gjennomføring av lov om midlertidig tilskuddsordning for foretak med stort omsetningsfall etter august 2020 for tilskuddsperioder etter februar 2021.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Garantiordning for pakkereiser

Vedtak nr. 670, 23. februar 2021

«Stortinget ber regjeringen så snart som mulig komme tilbake på egnet måte med et forslag om en midlertidig ordning der staten bidrar til å reetablere et fungerende garantimarked for pakkereiser».

Vedtaket ble truffet i forbindelse med Stortingets behandling av Prop. 79 S (2020–2021) *Endringer i statsbudsjettet 2021 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet, Klima- og miljødepartementet, Finansdepartementet og Olje- og energidepartementet (økonomiske tiltak i møte med pandemien)*, jf. Innst. 233 S (2020–2021). Regjeringen la i Prop. 107 S (2020–2021) frem et forslag om en midlertidig ordning for reforsikring av garantier stilt til Reisegarantifondet for små og mellomstore pakkereisearrangører. Stortinget sluttet seg i hovedsak til forslaget, jf. Innst. 489 S (2020–2021). Den midlertidige garantiordningen startet opp i juli 2021 og administreres av Eksfin.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Beredskap og sikkerhet i offentlige anskaffelser

Vedtak nr. 738, 11. mars 2021

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en vurdering av hvordan beredskap og sikkerhet ivaretas gjennom offentlige anskaffelser, og stille krav til IKT-sikkerhet i offentlige anskaffelser.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av Meld. St. 5 (2020–2021) *Samfunnssikkerhet i en usikker verden*, jf. Innst. 275 S (2020–2021).

Regjeringen arbeider kontinuerlig med å styrke samfunnets evne til å forebygge kriser og til å håndtere alvorlige hendelser gjennom et helhetlig og koordinert arbeid med samfunnssikkerhet. Et overordnet mål er at norske virksomheter digitaliserer på en sikker og tillitvekkende måte, samtidig som de bedrer evnen til egen beskyttelse mot uønskede digitale hendelser. Gode offentlige anskaffelser, som setter krav til ivaretagelse av sikkerhet, er viktig for å nå disse målsettingene¹. Sikkerhet i offentlige anskaffelser handler bl.a. om å beskytte informasjon, informasjonssystemer, objekter og infrastruktur som er omfattet av sikkerhetsloven.

Sikkerhetsloven gjelder for statlige, fylkeskommunale og kommunale organer og for leverandører av varer og tjenester i forbindelse med sikkerhetsgraderte anskaffelser. Departementene skal også innenfor sine ansvarsområder vedta at andre virksomheter underlegges loven dersom de behandler sikkerhetsgradert informasjon eller råder over informasjon, informasjonssystemer, objekter eller infrastruktur som har avgjørende betydning for grunnleggende nasjonale funksjoner. Loven har egne regler som er ment å forebygge at anskaffelser kan medføre at skjermingsverdige verdier blir rammet av eller brukt til sikkerhetstruende virksomhet. Sikkerhetsloven og -forskriften forutsetter at oppdragsgivere gjør sikkerhetsvurderinger knyttet til anskaffelser som kan gi leverandører tilgang til skjermingsverdig informasjon, informasjonssystem, objekt eller infrastruktur. Leverandørklarering utstedes av NSM, og kravene fremgår av klareringsforskriften kapittel 4. Utenlandske leverandører som gis tilgang til sikkerhetsgradert informasjon skal godkjennes av NSM på forhånd.

Sikkerhetsloven legger et betydelig ansvar på den som skal anskaffe eller forvalte sikkerhetsgraderte verdier. Både oppdragsgivere og leve-

randører har selvstendig ansvar eller loven. NSM legger derfor vekt på veiledningsarbeid til bruk for virksomhetene og har bl.a. utarbeidet en egen veileder til anskaffelser etter sikkerhetsloven.²

Forskrift om forsvars- og sikkerhetsanskaffelser (FOSA) regulerer tildeling av kontrakter på forsvars- og sikkerhetsområdet, jf. § 1-3. FOSA gir oppdragsgiver mulighet til å stille krav til leverandørene i anskaffelsesprosessen som skal ivareta sikkerhet som følger av annet regelverk, eller som skal ivareta risiko som er identifisert i en risikovurdering i forkant av anskaffelsen. Anskaffelser etter FOSA vil ofte også være omfattet av sikkerhetsloven,

Det er strenge krav til IKT-sikkerhet i offentlig sektor, og alle forvaltningsorganer er bl.a. pålagt å foreta internkontroll av informasjonssikkerhet. Digitaliseringsdirektoratet har utviklet veiledning for slik internkontroll og NSM anbefaler at anbefalingene gitt i NSMs Grunnprinsipper for IKT-sikkerhet 2.0 følges ved offentlige anskaffelser.

DFØ tilgjengeliggjorde en beta-versjon av markeds plass for skytjenester våren 2021 som har gitt offentlige anskaffere i stat og kommune hjelp til å finne frem til og anskaffe sikre og kostnadseffektive skytjenester.

I NOU 2018: 14 IKT-sikkerhet i alle ledd anbefalte Holteutvalget at IKT-sikkerhet må ivaretas bedre i SSA-ene. I *Nasjonal strategi for digital sikkerhet* ble lansert av regjeringen i januar 2019 ble dette fulgt opp. I tiltak 18 fremgår det at JD og KMD, i samarbeid med Difi og Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) skulle vurdere behovet for revisjon av sikkerhetsklausuler i Statens standardavtaler (SSA). I Meld. St. 5 (2020–2021) konkluderte regjeringen med at det var mest hensiktsmessig å avvente revisjoner av SSA-ene.

Holteutvalget foreslo også å regulere krav til digital sikkerhet i alle offentlige anskaffelser. I Meld. St. 5 (2020–2021) kap. 8.4.3 gis Regjeringens vurderinger av oppfølgingen av forslaget; herunder at det på nåværende tidspunkt ikke legges opp til å lovhjemle ivaretagelse av digital sikkerhet. Det begrunnes bl.a. i at spesialiserte krav som bare gjelder i noen anskaffelser, som hovedregel ikke bør inn i det generelle regelverket. Dette gjelder også for SSA-ene, som skal kunne dekke IKT-anskaffelser med svært ulike behov for sikkerhet. Det anses derfor som mer hensiktsmessig å se på veiledningsmaterialet og hvordan man igjennom dette kan sikre at virksomhetene

¹ Meld. St. 5 (2020–2021) (regjeringen.no)

² <https://nsm.no/regelverk-og-hjelp/veiledere-og-handboker-til-sikkerhetsloven/veileder-i-anskaffelser-etter-sikkerhetsloven/sikkerhetsgraderte-anskaffelser/>

tar inn relevante sikkerhetskrav for den enkelte anskaffelsen i avtalene. I Meld. St. 5 (2020–2021) fremkommer at KMD og JD vil vurdere om eksisterende veiledninger og anbefalinger er tilstrekkelig for de ulike målgruppene, eller om det er behov for ytterligere tiltak for å ivareta digital sikkerhet i offentlige anskaffelser på en bedre måte. Regjeringen vil følge opp saken på egnet måte.

Anmodningsvedtaket anses med dette som fulgt opp.

Trygg nedbygging av norske atomanlegg og håndtering av atomavfall

Vedtak nr. 762, 23. mars 2021

«Stortinget ber regjeringen legge til grunn i det videre arbeidet med oppryddingen knyttet til IFEs nukleære virksomhet at staten tar det fulle og hele ansvaret for oppryddingen og dekker alle nødvendige kostnader forbundet med dette. Det at Stortinget nå slår fast dette prinsippet, skal imidlertid ikke danne presedens for eventuelle andre oppryddinger hvor staten har hatt en initiierende rolle.»

Vedtaket ble truffet ved behandling av Meld. St. 8 (2020–2021) *Trygg nedbygging av norske atomanlegg og håndtering av atomavfall*, jf. Innst. 293 (2020–2021).

Regjeringen har fulgt opp vedtaket ved at Institutt for energiteknikk (IFE) fra 2021 ikke lenger skal betale økonomisk bidrag til oppryddingsarbeidet. I statsbudsjettet 2022 foreslås det derfor at kap. 3907, post 01 Innbetaling fra Institutt for energiteknikk avvikles.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Sterkere regional tilstedeværelse for Eksportfinansiering

Vedtak nr. 764, 23. mars 2021

«Stortinget ber regjeringen utrede en sterkere regional tilstedeværelse for Eksportfinansiering Norge ut fra en målsetting om sterkere regional tilstedeværelse i viktige eksportregioner, og komme tilbake til Stortinget med saken.»

Vedtaket ble truffet ved behandling av Dokument 8:89 S (2020–2021) *Representantforslag fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Jon Georg Dale, Kjell-Børge Freiberg, Morten Ørsal Johansen, Silje Hjemdal og Sylvi Listhaug om utflytting av det sammenslåtte GIEK og Eksportkreditt til*

Ålesund og Bergen, jf. Innst. 292 S (2020–2021). Det vises til egen omtale og regjeringens orientering om oppfølging av vedtaket i Prop. 195 S (2020–2021) *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2021*. Regjeringen har besluttet at Eksportfinansiering Norge (Eksfin) skal etablere sterkere regional tilstedeværelse i viktige eksportregioner, inkl. regioner som har eksportmuligheter og vekstpotensial. Regjeringen har lagt opp til at regional tilstedeværelse i første omgang skal etableres på to steder med minimum to årsverk hver i løpet av første halvår 2022. Nærings- og fiskeridepartementet har bedt Eksfin om å foreslå arbeidssteder for den regionale tilstedeværelsen innenfor de ovennevnte rammene. Anbefalingen skal se hen til kriteriene for utredning i retningslinjene for lokalisering av statlige arbeidsplasser. Eksfin kan oppskalere den regionale tilstedeværelsen allerede fra start dersom det vurderes som forsvarlig og ønskelig. Det legges opp til å evaluere den regionale tilstedeværelsen med sikte på å implementere ev. endringer fra og med 2025. Evalueringen skal ta sikte på oppskalering til mellom 10 og 20 årsverk totalt for regional tilstedeværelse over tid. Det legges til grunn i evalueringen at det skal opprettholdes et sterkt fagmiljø i Eksfin samtidig som den skal se på balansen mellom antall steder og antall ansatte på hvert sted.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Finansiering av nye eksportmuligheter

Vedtak nr. 825, 22. april 2021

«Stortinget ber regjeringen sikre at den nye etaten Eksportfinansiering Norge får et utvidet mandat som i større grad kan bidra med finansiering av nye eksportmuligheter. Mandatet må blant annet legge til rette for å øke selskapets egenandel i prosjekter der dette er fornuftig.»

Vedtaket ble fattet under behandling av Meld. St. 10 (2020–2021) *Grønnere og smartere – morgendagens maritime næring*, jf. Innst. 338 S (2020–2021).

Den 1. juli 2021 ble Eksportkreditt Norge AS og GIEK slått sammen til Eksportfinansiering Norge (Eksfin). Tilbudet til Eksportkreditt Norge og GIEK videreføres i sin helhet i Eksfin. Eksfin har allerede et bredt mandat for eksportfinansieringsordningene. Gjennom eksportfinansieringsordningene gis det finansiering til kjøpere av norske eksportvarer. Alle næringer og alle bedrifter kan søke om eksportfinansiering. Eksportfinansieringsordningene bidrar til å sikre at norske

eksportører kan konkurrere på like vilkår med eksportører fra andre land som har tilsvarende ordninger.

Ordningene skal være et supplement til kommersiell finansiering og ikke fortrenge private finansieringsaktører. Eksportfinansieringsordningene er regulert av en internasjonal eksportfinansieringsavtale. Denne avtalen regulerer bl.a. hvor stor den statlige andelen kan være i et prosjekt og hvor mye nedbetalingsandel kjøper må stille med. Det er i tillegg et viktig prinsipp i Norge at staten og private banker skal samfinansiere prosjekter. Det generelle kravet til bankmedvirkning er minimum 10 pst., og normalt er andelen bankmedvirkning 20-40 pst. av lånet. Eksfin vurderer i hver enkelt sak hvor stor deres garantiandel skal være, basert på prosjektets godhet og den økonomiske situasjonen. Disse vurderingene er avgjørende for at Eksfins garantiordninger skal gå i balanse på lang sikt i tråd med føringer internasjonalt og i det statlige økonomiregelverket.

Å øke den statlige garantiandelen betyr i prinsippet å fjerne kravet om bankmedvirkning, som vil innebære større risiko for tap av statens verdier og for at det må bevilges midler over statsbudsjettet for å dekke eventuelle tap. Det er en risikofyllt portefølje som Eksfin forvalter. Det er svært stor usikkerhet knyttet til markedsutviklingen fremover. Det vises til omtale i Innst. 360 S (2019–2020) og Prop. 117 S (2019–2020) hvor det ble gitt en trekkfullmakt på 10 mrd. kroner i 2020 og bevilget 10 mrd. kroner til avsetning til eventuelt tap. Regjeringen vurderer derfor at det ikke er forsvarlig å utvide mandatet til Eksfin. Regjeringen har imidlertid allerede gjennomført flere tiltak for at eksportfinansieringsordningene kan bidra til nye eksportmuligheter slik at intensjonen bak vedtaket anses som fulgt opp. Etableringen av Eksfin er en del av regjeringens eksportsatsing sammen med opprettelsen av Eksportstrategirådet. Enda bedre koordinering og samarbeid sammen med tydeligere grenseflater mellom virkemiddelaktørene vil kunne bidra til økte eksportmuligheter. Med beslutning om sterkere regional tilstedeværelse for Eksfin vil Eksfin dessuten komme enda tettere på næringslivet i viktige eksportregioner, inklusiv regioner som har eksportmuligheter og vekstpotensial. Eksfins regionale tilstedeværelse skal samlokaliseres med Innovasjon Norge, som har en betydelig tilstedeværelse over hele landet.

Eksportkreditt Norge og GIEK har bygget opp gode relasjoner, nettverk og kompetanse om norsk næringsliv, og Eksfin vil fortsette arbeidet med å øke kompetansen om nye næringer og nye

bedrifter. Nå som eksportfinansieringstilbudet er samlet i én organisasjon i Eksfin, blir det også enklere å benytte seg av tilbudet, særlig for de deler av næringslivet som tradisjonelt har brukt tilbudet lite, men også for dem som er godt kjent med tilbudet. Dette kan også bidra til nye eksportmuligheter, flere grønne løsninger og omstilling.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Investeringsprogram for teknologier for maritim næring

Vedtak nr. 826, 22. april 2021

«Stortinget ber regjeringen opprette et statlig investeringsprogram for oppskalering av teknologier for maritim næring. Programmet skal bidra til å skape nye eksportmuligheter og -arbeidsplasser og utløse private investeringer.»

Vedtaket ble truffet under behandling av Meld. St. 10 (2020–2021) *Grønnere og smartere – morgendagens maritime næring*, jf. Innst. 338 S (2020–2021).

Nærings- og fiskeridepartementets vurdering er at det allerede finnes virkemidler som overlapper med anmodningsvedtaket, herunder de nye kondemneringsordningene for skip i nærskipfart og offshorefartøy, kondemneringstilskudd for skip, låneordningen for skip i nærskipfart og fiskefartøy, miljøteknologiordningen og grønn plattform. Anmodningsvedtaket vurderes derfor å være fulgt opp gjennom de eksisterende ordningene.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Forlenge utvidelsen av byggelånsgarantiordningen

Vedtak nr. 827, 22. april 2021

«Stortinget ber regjeringen forlenge byggelånsordningen med 50 pst. forskuddsgaranti for skip som ikke skal eksporteres»

Vedtaket ble truffet under behandling av Meld. St. 10 (2020–2021) *Grønnere og smartere – morgendagens maritime næring*, jf. Innst. 338 S (2020–2021).

Byggelånsgarantiordningen forvaltes av Eksportfinansiering Norge (Eksfin), og formålet er å bidra til at norske verft, offshoreverksteder og annen relevant virksomhet oppnår lån til bygging av fartøyer. 1. januar 2021 ble byggelånsgarantiordningen utvidet til å gjelde forskuddsgarantier, jf. Regelverk for Eksportfinansiering Norge (Eksfin) sine ordninger. Under byggelånsgarantiordningen kan Eksfin dekke risiko med

inntil 50 pst. av byggelånet og 50 pst. av forskuddsgarantiene til reder. Forskuddsgarantier innebærer at Eksfin får mulighet til å gi en garanti til reder som sikrer at reder får tilbake forskuddet sitt dersom verftet ikke klarer å levere. Forskuddsgarantier og byggelånsgarantier kan benyttes samtidig. Det er ikke angitt en sluttdato for utvidelsen da tiltaket var av permanent karakter.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Ordninger for grønn omstilling i maritim næring

Vedtaket nr. 828, 22. april 2021

«Stortinget ber regjeringen vurdere ordninger som kan bidra til grønn omstilling, eksempelvis en toppfinansieringsordning og en ordning for miljøvennlig resirkulering av offshoreskip og -rigger. Ordningene må utformes slik at de gir aktivitet i norsk verftsindustri.»

Vedtaket ble truffet under behandling av Meld. St. 10 (2020–2021) *Grønnere og smartere – morgendagens maritime næring*, jf. Innst. 338 S (2020–2021).

Det ble i 2020 etablert en låneordning for grønn flåtefornyelse for skip i nærskipfart og fiskefartøy. Ordningen vurderes å dekke behovet for en toppfinansieringsordning. Videre ble det i 2020 etablert en kondemneringsordning for skip i nærskipfart, som i 2021 er utvidet til å omfatte offshorefartøyer. Det er videre opprettet en ordning for kondemneringstilskudd i 2021. Tiltakene kan bidra til aktivitet for norske verft og utstyrsleverandører.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Fiskeflåten – strategi for fornyelse

Vedtaket nr. 829, 22. april 2021

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en strategi for å fornye fiskeflåten, som utformes i samarbeid med næringen (etter modell av klimaavtalen med landbruket).»

Vedtaket ble truffet under behandling av Meld. St. 10 (2020–2021) *Grønnere og smartere – morgendagens maritime næring*, jf. Innst. 338 S (2020–2021).

Regjeringen vil følge opp saken og vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Likestillingsstrategi for maritim næring

Vedtaket nr. 833, 22. april 2021

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en likestillingsstrategi for den maritime næringen.»

Vedtaket ble truffet under behandling av Meld. St. 10 (2020–2021) *Grønnere og smartere – morgendagens maritime næring*, jf. Innst. 338 S (2020–2021).

Regjeringen har igangsatt arbeidet med å utarbeide en likestillingsstrategi for maritim næring.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Krav om norske lønns- og arbeidsvilkår for transport av gods eller passasjerer mellom norske havner

Vedtaket nr. 834, 22. april 2021

«Stortinget ber regjeringen igangsette arbeidet med å innføre krav om norske lønns- og arbeidsvilkår for transport av gods eller passasjerer mellom norske havner, nærmere avgrenset mot skip i internasjonal fart.»

Vedtaket ble truffet under behandling av Meld. St. 10 (2020–2021) *Grønnere og smartere – morgendagens maritime næring*, jf. Innst. 338 S (2020–2021), og er i tråd med anbefalingen til det partsammensatte maritime utvalget om å innføre et krav om norske lønns- og arbeidsvilkår på skip i norske farvann. Utvalget har i rapporten «Forslag for å styrke norsk maritim kompetanse, sysselsetting og konkurransekraft» av 19. mars 2021 beskrevet sin anbefaling om å innføre et krav om norske lønns- og arbeidsvilkår i fire punkter. Disse samsvarer i hovedsak med Stortingets fire anmodningsvedtak nr. 834-837.

Regjeringen vil følge opp vedtaket og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Krav om norske lønns- og arbeidsvilkår for passasjerskip i norske farvann

Vedtaket nr. 835, 22. april 2021

«Stortinget ber regjeringen igangsette arbeidet med å innføre krav om norske lønns- og arbeidsvilkår for passasjerskip i norske farvann som er i direkte konkurranse med kyststruten, samt på cruise hvor Norge er hovedreisemålet, avgrenset mot skip i internasjonal cruisevirksomhet.»

Vedtaket ble truffet under behandling av Meld. St. 10 (2020–2021) *Grønnere og smartere – morgen-*

dagens maritime næring, jf. Innst. 338 S (2020–2021), og er i tråd med anbefalingen til det partsammensatte maritime utvalget om å innføre et krav om norske lønns- og arbeidsvilkår på skip i norske farvann. Utvalget har i rapporten «Forslag for å styrke norsk maritim kompetanse, sysselsetting og konkurransekraft» av 19. mars 2021 beskrevet sin anbefaling om å innføre et krav om norske lønns- og arbeidsvilkår i fire punkter. Disse samsvarer i hovedsak med Stortingets fire anmodningsvedtak nr. 834-837.

Regjeringen vil følge opp vedtaket og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Krav om norske lønns- og arbeidsvilkår for skip som utfører stasjonær virksomhet i norsk farvann

Vedtak nr. 836, 22. april 2021

«Stortinget ber regjeringen igangsette arbeidet med å innføre krav om norske lønns- og arbeidsvilkår for skip som utfører stasjonær virksomhet i norsk farvann, herunder hotellskip.»

Vedtaket ble truffet under behandling av Meld. St. 10 (2020–2021) *Grønnere og smartere – morgendagens maritime næring*, jf. Innst. 338 S (2020–2021), og er i tråd med anbefalingen til det partsammensatte maritime utvalget om å innføre et krav om norske lønns- og arbeidsvilkår på skip i norske farvann. Utvalget har i rapporten «Forslag for å styrke norsk maritim kompetanse, sysselsetting og konkurransekraft» av 19. mars 2021 beskrevet sin anbefaling om å innføre et krav om norske lønns- og arbeidsvilkår i fire punkter. Disse samsvarer i hovedsak med Stortingets fire anmodningsvedtak nr. 834-837.

Regjeringen vil følge opp vedtaket og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Legge til grunn norske lønns- og arbeidsvilkår for skip som betjener nye havnæringer i norske farvann

Vedtak nr. 837, 22. april 2021

«Stortinget ber regjeringen foreslå at norske lønns- og arbeidsvilkår også bør legges til grunn for skip som betjener nye havnæringer i norske farvann, herunder fremtidige havnæringer som ikke er kjent.»

Vedtaket ble truffet under behandling av Meld. St. 10 (2020–2021) *Grønnere og smartere – morgendagens maritime næring*, jf. Innst. 338 S (2020–2021),

og er i tråd med anbefalingen til det partssammensatte maritime utvalget om å innføre et krav om norske lønns- og arbeidsvilkår på skip i norske farvann. Utvalget har i rapporten «Forslag for å styrke norsk maritim kompetanse, sysselsetting og konkurransekraft» av 19. mars 2021 beskrevet sin anbefaling om å innføre et krav om norske lønns- og arbeidsvilkår i fire punkter. Disse samsvarer i hovedsak med Stortingets fire anmodningsvedtak nr. 834-837.

Regjeringen vil følge opp vedtaket og komme tilbake til Stortinget med på egnet måte.

Følge opp anbefalinger gitt av partssammensatt maritimt utvalg

Vedtak nr. 838, 22. april 2021

«Stortinget ber regjeringen starte arbeidet med å følge opp anbefalinger gitt av partssammensatt maritimt utvalg i rapport datert 19. mars 2021.»

Vedtaket ble truffet under behandling av Meld. St. 10 (2020–2021) *Grønnere og smartere – morgendagens maritime næring*, jf. Innst. 338 S (2020–2021).

Nærings- og fiskeridepartementet har hatt rapporten fra det partssammensatte maritime utvalget på høring og arbeider med å følge opp anbefalingene gitt av utvalget.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Styrke og lovfeste tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk

Vedtak nr. 839, 22. april 2021

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som bidrar til at tilskuddsordningen for norske sjøfolk styrkes og blir mer forutsigbar gjennom lovfesting.»

Vedtaket ble truffet under behandling av Meld. St. 10 (2020–2021) *Grønnere og smartere – morgendagens maritime næring*, jf. Innst. 338 S (2020–2021).

Regjeringen har de siste årene gjennomført en omfattende styrking av tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk. Ordningen ble lovfestet i 2017. Regjeringen har lyst ut en ekstern studie for å kartlegge omfanget og effekten av kompetanseoverføringen blant sjøfolkene i tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk. Regjeringen vil på egnet måte komme tilbake til Stortinget med hvordan vedtaket følges opp.

Offentlige anskaffelser – opprettelse av egen ekspertenheter

Vedtak nr. 840, 22. april 2021

«Stortinget ber regjeringen opprette en ekspertenheter for offentlige anskaffelser, plassert utenfor Osloregionen, som skal bistå kommuner, fylkeskommuner og andre offentlige aktører knyttet til ulike problemstillinger rundt offentlige anskaffelser, og vurdere hvordan handlingsrommet i ulike regelverk kan utnyttes. Enheten må blant annet ha kompetanse innenfor EØS-rettslige problemstillinger.»

Vedtaket ble truffet under behandling av Meld. St. 10 (2020–2021) *Grønnere og smartere – morgendagens maritime næring*, jf. Innst. 338 S (2020–2021).

Det eksisterer allerede et fagorgan for offentlige anskaffelser, Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ). DFØ tilbyr kompetanseheving innenfor offentlige anskaffelser gjennom kurs, konferanser, nettverk, digitale veiledere, maler og verktøy. DFØ gir generell veiledning på hele anskaffelsesområdet i tillegg til mer spesialisert veiledning og kurstilbud. DFØ har omfattende veiledningsvirksomhet som er rettet mot alle offentlige oppdragsgivere. DFØ har videre jevnlig kontakt med oppdragsgivere og tilpasser sin veiledning til både behovet hos oppdragsgiverne og tilbudet fra andre aktører. DFØs tilbud anses som dekkende. En ny enhet kan være byråkratiserende og skape uklare ansvarsforhold.

DFØ skal videreutvikle veiledningen om innkjøp i mer helhetlig og brukertilpasset retning og vurdere behov for at veiledning blir tilpasset særskilte brukergrupper, eksempelvis kommuner og fylkeskommuner, jf. omtalen av konkurransepolitikk i programkategori 17.10. i Nærings- og fiskeridepartementets proposisjon til Stortinget (2021–2022).

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Utrede handlingsrommet innenfor EØS-avtalen for å plassere offentlig oppdrag hos norske verft

Vedtak nr. 841, 22. april 2021

«Stortinget ber regjeringen utrede handlingsrommet innenfor EØS-avtalen for å plassere offentlige oppdrag hos norske verft. Utredningen bør særlig se på norske krav til standarder for utforming, utstyr, arbeidsspråk, lærlinger og HMS, samt krav om lokalt nærvær eller responstid.»

Vedtaket ble truffet under behandling av Meld. St. 10 (2020–2021) *Grønnere og smartere – morgendagens maritime næring*, jf. Innst. 338 S (2020–2021).

Nærings- og fiskeridepartementet vil igangsette en ekstern utredning av handlingsrommet innenfor EØS-avtalen for å plassere offentlige oppdrag hos norske verft. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Representantforslag om å sikre en mer helhetlig havbruksforvaltning

Vedtak nr. 980, 25. mai 2021

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å sikre en mer helhetlig og effektiv havbruksforvaltning.»

Vedtaket ble truffet under behandling av Dokument 8:185 S (2020–2021) *Representantforslag av stortingsrepresentantene Bengt Rune Strifeldt, Helge André Njåstad, Roy Steffensen, Sivert Bjørnstad og Terje Halleland om å sikre en mer helhetlig havbruksforvaltning*, jf. Innst. 428 S (2020–2021).

Nærings- og fiskeridepartementet arbeider med å vurdere vedtaket. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Risikoavlastning av garantier til Reisegarantifondet og forlengelse av omstillingsordningen

Vedtak nr. 1025, 27. mai 2021

«Stortinget ber regjeringen vurdere effekten av risikoavlastningsordningen for garantier til Reisegarantifondet og situasjonen for bedriftene i løpet av september 2021.»

Vedtaket ble truffet ved behandling av Prop. 107 S (2020–2021) *Endringer i statsbudsjettet 2021 under Nærings- og fiskeridepartementet (risikoavlastning av garantier til Reisegarantifondet og forlengelse av omstillingsordningen)*, jf. Innst. 489 S (2020–2021).

Nærings- og fiskeridepartementet har i løpet av september 2021 evaluert tiltaket i tråd med Stortingets vedtak. Evalueringen er gjennomført ved at departementet har henvendt seg til Eksfin, Reisegarantifondet, Finans Norge, Virke Reiseliv og NHO Reiseliv for å høre hvordan ordningen fungerer og om det er behov for justeringer. Tilbakemeldinger fra aktørene tilsier at justeringer som kan gjøres innenfor statsstøttereguleringen, trolig ikke vil øke etterspørselen etter ordningen eller løse de gjenstående utfordringene i pakke-reisemarkedet. Departementet vurderer på

denne bakgrunn at det ikke bør gjøres endringer i ordningen. Det foreslås derfor ikke endringer med utgangspunkt i evalueringen.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Forenkling for næringslivet

Vedtaket nr. 1111, 3. juni 2021

«Stortinget ber regjeringen fastsette et mål om 11 mrd. kroners reduksjon i næringslivets administrative kostnader knyttet til pålagte regler og skjemavelde fra det offentlige innen 2025.»

Vedtaket ble truffet under behandling av dokument 8:239 S (2020–2021) *Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bengt Rune Strifeldt, Erlend Wiborg, Himanshu Gulati, Hans Andreas Limi og Sivert Bjørnstad om å redusere næringslivets administrative kostnader med 20 prosent innen 2025*, jf. Innst. 565 S (2020–2021).

Nærings- og fiskeridepartementet vil kartlegge planlagte og mulige forenklingstiltak i departementene og underliggende etater. Regjeringen vil opprette et nytt utvalg som skal se på hvordan arbeidet med forenkling best kan tas videre i lys av sentrale samfunnsendringer.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Kartlegging av mineralressurser

Vedtaket nr. 1135, 4. juni 2021

«Stortinget ber regjeringen foreslå tiltak for å øke tempoet i kartleggingen av mineralressurser i Norge.»

Vedtaket ble truffet ved behandling av Prop. 124 L (2020–2021) *Endringer i mineralloven (kvalifikasjonskrav, rekkefølgekrav, overdragelse av driftskon-sesjon m.m.)*, jf. Innst. 611 L (2020–2021), Lovvedtak 156 (2020–2021). Regjeringen har styrket arbeidet på mineralområdet på flere fronter. Som et ledd i regjeringens arbeid med å legge til rette for ny aktivitet og vekst i mineralnæringen ble Norges geologiske undersøkelse (NGU) styrket med 10 mill. kroner i 2019 til økt geologisk kartlegging. Den økte bevilgningen er videreført i 2020 og 2021 og foreslås også videreført i 2022. I tillegg til å satse på økt kartlegging arbeider regjeringen for at næringslivet skal ha gode rammevilkår til å gjøre mineralforekomster om til arbeidsplasser og økt verdiskaping. Regjeringen følger opp evalueringen av mineralloven med et offentlig

utvalg som skal levere sitt arbeid innen 1. juli 2022, og regjeringen har allerede foreslått forenklinger og forbedringer i mineralloven, jf. Prop. 124 L (2020–2021). Regjeringen arbeider også for å redusere saksbehandlingstiden og har styrket Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) systematisk over flere år, senest i budsjettet for 2019 med 6,8 mill. kroner til totalt 56,4 mill. kroner.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Innføring av rekkefølgekrav til minerallovutvalget

Vedtaket nr. 1136, 4. juni 2021

«Stortinget ber regjeringen oversende forslaget om innføring av rekkefølgekrav til minerallovutvalget for en helhetlig vurdering.»

Vedtaket ble truffet ved behandling av Prop. 124 L (2020–2021) *Endringer i mineralloven (kvalifikasjonskrav, rekkefølgekrav, overdragelse av driftskon-sesjon m.m.)*, jf. Innst. 611 L (2020–2021), Lovvedtak 156 (2020–2021).

Forslaget er oversendt minerallovutvalget.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Mineralstrategi

Vedtaket nr. 1137, 4. juni 2021

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en norsk mineralstrategi, der den norske mineralnæringen ses i sammenheng med EUs arbeid med å sikre tilgang på kritiske mineraler og metaller.»

Vedtaket ble truffet ved behandling av Prop. 124 L (2020–2021) *Endringer i mineralloven (kvalifikasjonskrav, rekkefølgekrav, overdragelse av driftskon-sesjon m.m.)*, jf. Innst. 611 L (2020–2021), Lovvedtak 156 (2020–2021).

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Frihandelsavtale med Storbritannia

Vedtaket nr. 1277, 17. juni 2021

«Stortinget ber regjeringen om mulig inkludere 'nye tjenester' i avtalens reservasjonsliste, forutsatt at dette ikke forsinkes avtalens ikrafttredelse.»

Vedtaket ble truffet ved behandling Prop. 210 S (2020–2021) *Samtykke til inngåelse av frihandels-*

avtale mellom Island, Liechtenstein, Norge og Storbritannia, jf. Innst. 663 S (2020–2021).

Muligheten for å legge til et nytt unntak for nye tjenester i reservasjonslistene skal diskuteres mellom Norge og Storbritannia i tjeneste- og investeringskomiteen etter at frihandelsavtalen har trådt i kraft.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Stortingssesjon 2019–2020

Kvotemeldingen – fordeling mellom flåtegruppene

Vedtak nr. 549, 7. mai 2020

«Stortinget ber regjeringen sørge for at fordelingen av kvoter mellom flåtegruppene ikke endres vesentlig».

Vedtaket ble truffet ved behandlingen av Meld. St. 32 (2018–2019) *Et kvotesystem for økt verdiskaping – En fremtidsrettet fiskerinæring*, jf. Innst. 243 S (2019–2020).

Regjeringen følger opp vedtaket i arbeidet med innfasingen av et nytt kvotesystem. Avvikling av trålstigen er implementert i regulering av fisket etter torsk og norsk vårgytende sild for 2021.

I fisket etter torsk får åpen gruppe en fast andel på 6,12 pst. av totalkvoten. For å følge opp Stortingets vedtak 549 om at kvotefordelingen ikke skal endres vesentlig, trekkes dette fra konvensjonell flåtes kvotegrunnlag. I fisket etter nvg-sild trekkes 2 000 tonn fra totalkvoten og fordeles til åpen gruppe som en avsetning før fordeling av disponibel kvote.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Kvotemeldingen – fordeling av strukturgevinst

Vedtak nr. 551, 7. mai 2020

«Stortinget ber regjeringen sørge for at ved utløp av tidsbegrensningen for strukturkvoter fordeles strukturgevinsten til den fartøygruppen fartøyet tilhører når tidsbegrensningen inntreer, og fordeles relativt etter grunnkvote. Ved opprettelse av strukturkvote fordeles strukturgevinsten som oppstår ved avkortning, til den fartøygruppen fartøyet tilhører, og fordeles relativt etter grunnkvote. For ringnotgruppen og pelagisk trål fordeles strukturgevinsten når tidsbegrensningen inntreer etter dagens gruppetilhørighet».

Vedtaket ble truffet ved behandlingen av Meld. St. 32 (2018–2019) *Et kvotesystem for økt verdiskaping – En fremtidsrettet fiskerinæring*, jf. Innst. 243 S (2019–2020).

Regjeringen følger opp vedtaket i arbeidet med innfasingen av et nytt kvotesystem. Fordeling av strukturgevinster utredes, og regjeringen vil på egnet måte komme tilbake til Stortinget med hvordan vedtaket følges opp.

Kvotemeldingen – kvotefleksibilitet i fisket etter torsk, hyse og sei nord for 62°N

Vedtak nr. 553, 7. mai 2020

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at det i fisket etter torsk, hyse og sei nord for 62°N etableres kvotefleksibilitet over årsskiftet på fartøynivå, slik at et fartøy kan utnytte sitt kvotegrunnlag best mulig innenfor et kvoteår, på samme måte som i pelagiske fiskerier».

Vedtaket ble truffet ved behandlingen av Meld. St. 32 (2018–2019) *Et kvotesystem for økt verdiskaping – En fremtidsrettet fiskerinæring*, jf. Innst. 243 S (2019–2020).

Regjeringen vil følge opp vedtaket i arbeidet med innfasingen av et nytt kvotesystem.

Fiskeridirektoratet arbeider med å få på plass et nytt kvoteregister som kan håndtere kvotefleksibilitet på fartøynivå. Manglende avklaring av spørsmålet om tilbakefall av strukturkvoter og fordeling av strukturgevinster hindrer imidlertid fremdriften i arbeidet.

I samarbeid med fiskesalgslagene er det siden 2020 arbeidet med systemer for automatisk avregning av kvoter i bunnfiskeriene. Arbeidet er svært krevende pga. et komplisert kvotesystem og flere ulike typer bonusordninger. Regjeringen vil på egnet måte komme tilbake til Stortinget med hvordan Stortingets vedtak følges opp.

Kvotemeldingen – om faktisk lengde og hjemmelslengde

Vedtak nr. 555, 7. mai 2020

«Det gis en overgangsperiode der fartøy med annen faktisk lengde enn hjemmelslengde kan velge å bringe fartøyets faktiske lengde i tråd med hjemmelslengde. Den faktiske utformingen må være gjennomført innen 31. desember 2023. Regjeringen bes komme tilbake til Stortinget på egnet måte med en konkret utforming av et slikt alternativ».

Vedtaket ble truffet ved behandlingen av Meld. St. 32 (2018–2019) *Et kvotesystem for økt verdiskaping – En fremtidsrettet fiskerinæring*, jf. Innst. 243 S (2019–2020).

Regjeringen vil følge opp vedtaket i arbeidet med innfasingen av et nytt kvotesystem. Regjeringen vil på egnet måte komme tilbake til Stortinget med hvordan Stortingets vedtak følges opp.

Kvotemeldingen – avvikling av «samfiske med seg selv»

Vedtaket nr. 556, 7. mai 2020

«Stortinget ber regjeringen sørge for at eksisterende ordning med «samfiske med seg selv» i torskefisket avvikles innen 31. desember 2025».

Vedtaket ble truffet ved behandlingen av Meld. St. 32 (2018–2019) *Et kvotesystem for økt verdiskaping – En fremtidsrettet fiskerinæring*, jf. Innst. 243 S (2019–2020).

Regjeringen vil følge opp vedtaket i arbeidet med innfasingen av et nytt kvotesystem. Regjeringen vil på egnet måte komme tilbake til Stortinget med hvordan Stortingets vedtak følges opp.

Kvotemeldingen – strategi for likestilling i fiskeriene

Vedtaket nr. 557, 7. mai 2020

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en strategi for bedre likestilling i fiskeriene».

Vedtaket ble truffet ved behandlingen av Meld. St. 32 (2018–2019) *Et kvotesystem for økt verdiskaping – En fremtidsrettet fiskerinæring*, jf. Innst. 243 S (2019–2020).

Regjeringen har utarbeidet en strategi for bedre kjønnslikestilling i fiskeriene som ble lagt frem i august 2021.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Kvotemeldingen – om konsekvensutredninger

Vedtaket nr. 558, 7. mai 2020

«Stortinget ber regjeringen – før iverksettelse – foreta konsekvensutredning av eventuelle elementer i beslutningene ved behandlingen av Innst. 243 S (2019–2020) som ikke er konsekvensutredet gjennom meldingen».

Vedtaket ble truffet ved behandlingen av Meld. St. 32 (2018–2019) *Et kvotesystem for økt verdiskaping*

– *En fremtidsrettet fiskerinæring*, jf. Innst. 243 S (2019–2020).

Regjeringen vil følge opp vedtaket i arbeidet med innfasingen av et nytt kvotesystem. Regjeringen vil på egnet måte komme tilbake til Stortinget med hvordan Stortingets vedtak følges opp.

Innsatsen mot det uregistrerte kongekrabbefisket

Vedtaket nr. 650, 4. juni 2020

«Stortinget ber regjeringen vurdere å øke innsatsen for å få bukt med det uregistrerte kongekrabbefisket».

Vedtaket ble truffet ved behandlingen av Dokument 8:69 (2019–2020) *Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bengt Rune Strifeldt og Morten Ørsal Johansen om å utvide områdeadgangen i det kvoteregulerte kongekrabbefisket*, jf. Innst. 330 S (2019–2020).

Det ble etter dette vedtatt forbud mot mobile kjøp av kongekrabbe fra 1. mars 2021, men med mulighet til å søke dispensasjon på vilkår som ble utarbeidet i samarbeid med Fiskeridirektoratet og næringen. Forbud mot mobile kjøp av kongekrabbe er vurdert som et viktig tiltak for å begrense og stoppe ulovlig omsetning av kongekrabbe.

Et annet viktig tiltak vil være individmerking av kongekrabbe. Høsten 2021 gjennomføres, på oppdrag fra Fiskeridirektoratet, en ekstern utredning av hvilken merketeknologi som vil være mest hensiktsmessig for å sikre dyrevelferd, fiskers sikkerhet og sporbarhet gjennom verdikjeden.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Deltakerkrav i kongekrabbefisket

Vedtaket nr. 652, 4. juni 2020

«Stortinget ber regjeringen vurdere en opptrappingsmodell for krav for å delta i kongekrabbefisket, slik at man sikrer at denne retten tilkommer aktive fiskere, og ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte».

Vedtaket ble truffet ved behandlingen av Dokument 8:69 (2019–2020) *Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bengt Rune Strifeldt og Morten Ørsal Johansen om å utvide områdeadgangen i det kvoteregulerte kongekrabbefisket*, jf. Innst. 330 S (2019–2020).

Fiskeridirektoratet fikk i oppdrag å sende på høring forslag til en opptrappingsmodell for krav for å delta i kongekrabbefisket høsten 2020. Fiskeridirektoratet anbefalte at omsetningskravet for å få full kvote økes til 300 000 kroner fra 2022 og fikk støtte fra næringsorganisasjonene Norges Fiskarlag og Kystfiskarlaget. De fleste høringsinstansene var imot en opptrappingsmodell som endrer kravene til omsetning i kvotemodellen. Noen innspill viste også til at en endring i omsetningskravet bør konsekvensutredes. Omsetningskravet i kvotemodellen ble derfor vurdert ikke endret.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Realisering av Andøya Spaceport

Vedtak nr. 666, 10. juni 2020

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Andøya Spaceport blir realisert så raskt som mulig.»

Vedtaket ble truffet ved behandling av Meld. St. 10 (2019–2020) *Høytflyvende satellitter – jordnære formål – En strategi for norsk romvirksomhet*, jf. Innst. 350 S (2019–2020).

Regjeringen fremmet gjennom Prop. 127 S (2019–2020) forslag om å gi Andøya Space Center et betinget tilsagn om inntil 282,6 mill. kroner i egenkapital og inntil 83 mill. kroner i tilskudd. Det vises for øvrig til nærmere omtale under kap. 922, post 51 og post 76.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Utredning av behovet for et nasjonalt senter for rombasert virksomhet

Vedtak nr. 667, 10. juni 2020

«Stortinget ber regjeringen utrede behovet for et nasjonalt senter for rombasert virksomhet, og hva som eventuelt kan være en hensiktsmessig lokasjon for et slikt senter.»

Vedtaket ble truffet ved behandling av Meld. St. 10 (2019–2020) *Høytflyvende satellitter – jordnære formål – En strategi for norsk romvirksomhet*, jf. Innst. 350 S (2019–2020).

Nærings- og fiskeridepartementet har gitt Norsk Romsenter i oppdrag å utrede behovet for et nasjonalt senter for rombasert virksomhet. Utredningen skal overleveres departementet innen 1. desember 2021.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Utrede rammebetingelser for klimavennlige investeringer og verdikjeder basert på fornybare ressurser

Vedtak nr. 685, 12. juni 2020

«Stortinget ber regjeringen sette ned et utvalg for å utrede de samlede rammebetingelsene, herunder skatte- og avgiftssystemet, for å fremme klimavennlige investeringer og lange verdikjeder basert på fornybare ressurser i Norge. Slike investeringer kan omfatte skog- og treforedling, fisk og fiskeforedling, karbonfangst og -lagring, hydrogen, havvind og grønn skipsfart. Utvalgets arbeid legges fram for offentligheten innen første halvår 2022. Utvalget skal trekke på kompetansemiljøet til NTNU/Sintef i Trondheim.»

Vedtaket ble truffet ved behandling av Prop. 113 L (2019–2020) *Midlertidige endringer i petroleums-skatteloven*, jf. Innst. 351 L (2019–2020).

Regjeringen har satt ned et ekspertutvalg som skal se på de samlede rammevilkårene for å fremme klimavennlige investeringer. Utvalget skal levere sitt arbeid innen 30. juni 2022. Regjeringen vil følge opp utvalgets arbeid på egnet måte.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Skipsgarantiordningen

Vedtak nr. 783, 19. juni 2020

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake i statsbudsjettet for 2021 med en vurdering av om skipsgarantiordningen bør forlenges ut over den treårige prøveperioden 2018–2020, herunder vurdere økt løpetid.»

Vedtaket ble truffet ved behandling av Prop. 127 S (2019–2020) *Endringer i statsbudsjettet 2020 under Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Landbruks- og matdepartementet, Samferdselsdepartementet, Klima- og miljødepartementet, Finansdepartementet, Forsvarsdepartementet og Olje- og energidepartementet (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)*, jf. Innst. 360 S (2019–2020).

I lys av usikre markedsforhold som følge av koronakrisen foreslo regjeringen i Prop. 1 S (2020–2021) å videreføre det midlertidige skipsfinansieringstilbudet som ble forvaltet av GIEK og

Eksportkreditt Norge AS i 2021. Ved behandlingen av Prop. 1 S (2020–2021) ba næringskomiteen om at behovet for ytterligere forlengelse ble vurdert i revidert statsbudsjett 2021, jf. Innst. 8 S (2020–2021). I Prop. 195 S (2020–2021) *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2021* orienterte regjeringen om status for bruk av ordningen og sa at den ville komme tilbake til saken i statsbudsjettet for 2022. Stortinget tok dette til orientering, jf. Innst. 600 S (2020–2021).

Regjeringen foreslår i Prop. 1 S (2021–2022) å videreføre skipsfinansieringstilbudet ut 2023 med en garantiramme på 10 mrd. kroner og lån fra Eksportfinansiering Norge. Regjeringens oppfølging av anmodningsvedtaket er nærmere omtalt i programkategori 17.30 i Nærings- og fiskeridepartementets proposisjon til Stortinget (2021–2022).

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Stortingssesjon 2018–2019

Håndtering av forurensningen i forbindelse med salg av statens eiendom på Raudsand i Nesset kommune

Vedtak nr. 83, 3. desember 2018

«Stortinget ber regjeringen om at forurensningen på statens grunn må håndteres i forbindelse med salget av statens eiendom på Raudsand i Nesset kommune i Møre og Romsdal, og at det legges til rette for at gruvesjakter og avfallsdeponier på områdene sikres samtidig.»

Vedtaket ble truffet ved behandlingen av Meld. St. 1 (2018–2019) *Nasjonalbudsjettet 2019*, Prop. 1 S (2018–2019) og Prop. 1 S. Tillegg 1-3 (2018–2019), jf. Innst. 2 S (2018–2019).

Stortinget har gitt Nærings- og fiskeridepartementet samtykke til å avhende statens eiendom på Raudsand i Molde kommune i Møre og Romsdal. Staten, ved Nærings- og fiskeridepartementet, eier området etter hjemfall av tidligere gruveaktivitet. Direktoratet for mineralforvaltning har fått i oppdrag å forberede salg av eiendommen. Salget er gjennomført i tråd med avhendingsinstruksen. Det er innhentet uavhengige takster og foretatt en grundig gjennomgang av den miljømessige situasjonen på eiendommene. Nærings- og fiskeridepartementet er kommet til enighet med Veidekke Industrier AS om salg av statens eiendommer på Raudsand. Salget omfatter gnr. 240, bnr. 48, 49, 50 og 51.

I tråd med Stortingets vedtak er ansvar for og oppfølging av miljø- og forurensningsspørsmålet

håndtert i forbindelse med salget, herunder oppfølging av krav til nødvendig opprydding og sikring i tråd med pålegg fra Miljødirektoratet.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Stortingssesjon 2017–2018

Midlertidig toppfinansieringsordning for nærskipfarten

Vedtak nr. 769, 28. mai 2018

«Stortinget ber regjeringen utrede en midlertidig toppfinansieringsordning på markedsmessige vilkår for nærskipfarten gjennom GIEK og Eksportkreditt Norge. Utredningen legges fram for Stortinget på egnet måte.»

Vedtaket ble truffet ved behandlingen av Prop. 58 L (2017–2018) *Endringer i eksportkredittloven (ny midlertidig låne- og garantiordning for skip mv.)*, jf. Innst. 288 L (2017–2018).

Ved kontroll- og konstitusjonskomiteens behandling av Meld. St. 15 (2020–2021) og Innst. 580 S viser kontroll- og konstitusjonskomiteen til vedtakets ordlyd, som forutsetter at utredningen legges frem for Stortinget på egnet måte. Komiteen kan ikke se at dette har skjedd og opprettholder vedtaket.

Nærings- og fiskeridepartementet gjennomførte i 2020 en ekstern studie for å kartlegge nærskipsrederienes finansielle evne til flåtefornyelse. Rapporten *Kartlegging av nærskipsfart-sammensetning, alder, lønnsomhet og utfordringer med flåtefornyelse* ble utarbeidet av Menon Economics og viser at lav lønnsomhet i næringen, høy gjeldsgrad og lite egenkapital er hovedårsakene til at mange nærskipsrederier ikke har evne til å finansiere kjøp av nye skip.

Departementet har vurdert ulike tiltak for fornyelse av nærskipsfartsflåten, herunder eksisterende virkemidler i Eksfin og Innovasjon Norge.

I 2020 opprettet regjeringen en kondemneringsordning for skip i nærskipsfart og en låneordning for skip i nærskipsfart og fiskeflåten. Ordningene skal bidra til en grønn flåtefornyelse. Låneordningen for skip i nærskipsfart og fiskeflåten fungerer som en toppfinansieringsordning. Låneordningen er en risikolåneordning etter modell av Innovasjon Norges innovasjonslåneordning. Lån gis med lavere panteprioritet og løpetider tilpasset skipets levetid og bidrar til å dekke gapet mellom ordinær bankfinansiering og egenkapital.

Disse virkemidlene må ses i sammenheng med anmodningsvedtak nr. 469 av 31. mars 2020 og er redegjort for i Prop 1 S (2020–2021) for Nærings- og fiskeridepartementet.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Stortingssesjon 2016–2017

Registrering av firmaer og selskap i Norge uten fysisk tilstedeværelse

Vedtak nr. 108, vedtakspunkt 35, 5. desember 2016

«Stortinget ber regjeringen vurdere en ordning med mulighet for registrering av firmaer og selskap i Norge uten fysisk tilstedeværelse etter modell fra Estland.»

Vedtaket ble truffet ved behandling av Meld. St. 1 (2016–2017) *Nasjonalbudsjettet 2017*, Prop. 1 S (2016–2017) og Prop. 1 S Tillegg 1-5 (2016–2017), jf. Innst. 2 S (2016–2017).

Vedtaket refererer til Estland der det gis mulighet for såkalte e-Residency, som gir anledning til å stifte og administrere virksomhet uavhengig av opphold i landet. Estlands løsning bygger på sikker elektronisk identifisering av utenlandske statsborgere.

En sikker elektronisk identifisering av utenlandske statsborgere, både ved rekvirering av d-nummer og ved bruk av digital ID, er nødvendig for å innføre en lignende modell i Norge. Per i dag ligger ikke nødvendig funksjonalitet i ID-kort som utstedes til utenlandske statsborgere uten norsk fødselsnummer. Nærings- og fiskeridepartementet har også et pågående arbeid knyttet til direktiv (EU) 2019/1151, som bl.a. pålegger EØS-statene å ha regler som åpner for elektronisk stiftelse av selskaper og filialer. Brønnøysundregistrene har allerede en slik løsning for aksjeselskaper opprettet av personer med norsk fødselsnummer eller d-nummer. Departementet vil i forbindelse med gjennomføringen av direktivet vurdere hvordan man best kan åpne for sikker elektronisk verifisering av utenlandske personers identitet.

Nærings- og fiskeridepartementet vil på egnet måte komme tilbake til Stortinget om videre oppfølging av anmodningsvedtaket.

Stortingssesjon 2015–2016

Innlands oppdrettsfiskvirksomhet

Vedtak nr. 508, 1. mars 2016

«Stortinget ber regjeringen fremme en tiltaksplan for å legge til rette for innlands oppdrettsfiskvirksomhet.»

Vedtaket ble truffet ved behandling av Meld. St. 31 (2014–2015) *Garden som ressurs – marknaden som mål – Vekst og gründerskap innan landbruksbaserte næringer*, jf. Innst. 177 S (2015–2016).

Vedtaket om tiltaksplan for innlands oppdrettsfiskvirksomhet ble fulgt opp i regjeringens havbruksstrategi *Et hav av muligheter* som ble lagt frem i juli 2021.

Regjeringen har gjort flere grep for å bedre legge til rette for innlands fiskeoppdrett:

- I 2015 sendte Nærings- og fiskeridepartementet et brev til fylkeskommunene hvor det ble presisert at regelverket tillater avl av røye i oppdrett, med den begrensningen at man ikke henter avlsmateriale fra nord til sør. Dette var viktig for å legge til rette for røyeoppdrett i innlandet.
- I 2016 etablerte regjeringen en ny ordning med vederlagsfrie tillatelser til oppdrett av laks i anlegg på land. Store industriprosjekter for landbasert oppdrett i innlandet, bl.a. på Rjukan og i Rendalen, nyter godt av den betydelige teknologiutviklingen for landbaserte fiskeoppdrettsanlegg som har blitt utløst gjennom denne ordningen.
- Regjeringen innførte i 2018 krav til teknisk standard for landbaserte fiskeoppdrettsanlegg. Dette gir sikrere anlegg med lavere utslipp og betydelig redusert risiko for rømt fisk ut i vassdragene. Det gir trygghet og forutsigbarhet hva gjelder miljøpåvirkningen fra slik produksjon, og kan lette prosessen med etablering av anlegg.
- I mars 2021 mottok Mattilsynet en risikoanalyse fra Veterinærinstituttet for smitte i forbindelse med innlands fiskeoppdrett. Denne vil gi et bedre kunnskapsgrunnlag for den videre forvaltningen av denne næringen.
- Gjennom det generelle virkemiddelapparatet gis det midler til forskning på og utvikling av landbasert oppdrettsteknologi som kommer innlands fiskeoppdrett til gode. Bl.a. gis det betydelig finansiering til Nofima til forskning på resirkuleringsteknologi (RAS-anlegg) for landbasert fiskeoppdrett. Innlands fiskeoppdrett har for øvrig den samme tilgangen som

annet næringsliv til det generelle virkemiddelapparatet og ordningene gjennom bl.a. Forskningsrådet, Innovasjon Norge og Siva.

Regjeringen ønsker å legge ytterligere til rette for oppdrett også i innlandet, der dette kan skje på en miljømessig forsvarlig måte. Dette kan gi positive bidrag til ny næringsvirksomhet, verdiskaping og lønnsomme arbeidsplasser. Søknader om oppdrett i innlandet må møte samme faglige kompetanse som søkere i kystfylkene. Videre må vi sikre at miljømessig bærekraft, fiskevelferd og fiskehelse har høyeste prioritet, også for utviklingen av akvakultur i innlandet. En utfordring for innlands fiskeoppdrett er at elver og innsjøer har dårlig kapasitet til å ta imot utslippet fra slik virksomhet. Det kan derfor være vanskelig å skalere opp slik produksjon med mindre man øker rensgraden som følge av teknologiutvikling.

Regjeringen fremmet derfor følgende to nye tiltak i strategien:

- tilrettelegge for egnet RAS-teknologi og revidere forskrifter for et miljøvennlig innlandsoppdrett
- sikre god kompetanse ved saksbehandling av akvakultursøknader i innlandet

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Stortingssesjon 2013–2014

Informasjon om eiere av aksjeselskaper

Vedtak nr. 496, 16. juni 2014

«Stortinget ber regjeringen etablere en offentlig løsning med informasjon om eiere av aksjeselskaper som sikrer større åpenhet, med etablering i løpet av 2015.»

Vedtaket ble truffet ved behandling av Prop. 94 LS (2013–2014) *Endringer i skatte-, avgifts- og tollavgivninga*, jf. Innst. 261 L (2013–2014).

Brønnøysundregistrene er gitt i oppdrag å etablere et register over reelle rettighetshavere, dvs. personer med bestemmende innflytelse i selskaper og andre juridiske personer. Registeret skal bidra til økt åpenhet om eierskap i norske selskaper og styrke innsatsen mot skattekriminalitet, korrupsjon og hvitvasking. Norge er pålagt å opprette et slikt register via EUs fjerde hvitvaskingsdirektiv, som er tatt inn i EØS-avtalen. Et offentlig digitalt register vil både gjøre det enklere å rapportere og få tilgang til opplysninger om reelle rettighetshavere.

Regjeringen fremmet 9. april 2021 Prop. 136 LS (2020–2021) *Endringer i aksjelovgivningen mv. (åpenhet om eierskap og deltakelse på generalforsamlingen) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 235/2020 og 236/2020 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2017/828 og forordning (EU) 2018/1212*. I proposisjonen ble det foreslått regler som vil gi økt åpenhet om eierskap i norske selskaper. Allmennheten har i dag innsynsrett i hvem som er direkte innført som aksjeeiere i aksjeeierregisteret. I proposisjonen ble det foreslått regler som også vil gi allmennheten innsynsrett i hvem som eier forvalterregistrerte aksjer. Forslaget slår fast et prinsipp om åpenhet om alle aksjeeiere i norske selskaper. Regjeringen foreslo også forskriftshjemmel for å gi regler om at alle allmennaksjeselskaper periodisk skal offentliggjøre oversikt over sine aksjeeiere. Den samme plikten skal gjelde for aksjeselskaper som har forvalterregistrerte aksjer. Det ble i proposisjonen også foreslått at allmennaksjeselskaper skal offentliggjøre oversikt over aksjeeiere som har deltatt på generalforsamling.

I Innst. 597 L (2020–2021) viser næringskomiteen til at samlet sett innebærer forslagene om innsynsrett og hjemmel til å gi forskrift om periodisk offentliggjøring en vesentlig utvidelse av allmennhetens tilgang til opplysninger om aksjeeiere. Næringskomiteen viser også til at forslagene til regler om økt åpenhet om aksjeeiere innenfor sitt virkeområde imøtekommer Stortingets anmodningsvedtak nr. 496 fra 16. juni 2014 om økt åpenhet om eierskap i norske selskaper.

Lov om endringer i aksjelovgivningen mv. (åpenhet om eierskap og deltakelse på generalforsamlingen) ble sanksjonert i statsråd 11. juni 2021. Det må fastsettes forskrifter før endringsloven kan tre i kraft.

Videre har Nærings- og fiskeridepartementet og Finansdepartementet gitt Brønnøysundregistrene og Skatteetaten i oppdrag å gjennomføre en konseptvalgutredning (KVU) om en løsning for helhetlig og forenklet rapportering og tilgjengeliggjøring av eierskapsinformasjon i norske aksje- og allmennaksjeselskaper. Formålet med et helhetlig oppdrag er både å sikre oppdatert og korrekt informasjon om eierskap, samtidig som næringslivets totale oppgavebelastning knyttet til oppdatering av slike opplysninger reduseres.

Brønnøysundregistrene og Skatteetaten la frem konseptvalgsutredningen 28. juni 2021. Departementene arbeider nå med å gjennomgå utredningen og vurdere videre arbeid.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Del II
Budsjettforslag

4 Nærmere omtale av budsjettforslagene

Programområde 17 Nærings- og fiskeriformål

Programkategori 17.10 Forvaltning og rammebetingelser

Utgifter under programkategori 17.10 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022	Endring i pst.
900	Nærings- og fiskeridepartementet	6 932 676	7 955 502	1 110 987	-86,0
902	Justervesenet	134 273	133 241	136 500	2,4
903	Norsk akkreditering	48 511	54 069	54 400	0,6
904	Brønnøysundregistrene	469 057	598 690	585 907	-2,1
905	Norges geologiske undersøkelse	274 145	303 657	278 400	-8,3
906	Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard	73 258	78 100	78 466	0,5
907	Norsk nukleær dekommisjonering	76 859	313 918	423 000	34,7
908	Institutt for energiteknikk		389 300	404 500	3,9
909	Tiltak for sysselsetting av sjøfolk	2 267 243	2 386 000	2 005 000	-16,0
910	Sjøfartsdirektoratet	438 388	441 316	440 600	-0,2
911	Konkurransetilsynet	118 841	121 129	124 300	2,6
912	Klagenemndssekretariatet	28 924	34 756	34 650	-0,3
913	Dagligvaretilsynet		6 500	6 700	3,1
915	Regelrådet	10 030	11 123	11 200	0,7
917	Fiskeridirektoratet	504 239	598 001	577 100	-3,5
919	Diverse fiskeriformål	2 284 876	1 280 893	824 800	-35,6
	Sum kategori 17.10	13 661 320	14 706 195	7 096 510	-51,7

Utgifter under programkategori 17.10 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022	Endring i pst.
01-29	Statens egne driftsutgifter	2 550 192	2 991 002	3 073 641	2,8
30-49	Nybygg, anlegg mv.	389 502	691 250	617 469	-10,7
50-89	Overføringer til andre	10 721 626	11 023 943	3 405 400	-69,8
	Sum kategori 17.10	13 661 320	14 706 195	7 096 510	-52,3

Inntekter under programkategori 17.00 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022	Endring i pst.
3900	Nærings- og fiskeridepartementet	2 661	8 015	39 116	388,0
3902	Justervesenet	49 234	51 649	53 950	4,5
3903	Norsk akkreditering	43 883	49 750	47 550	-4,4
3904	Brønnøysundregistrene	616 344	553 161	556 700	0,6
3905	Norges geologiske undersøkelse	72 181	72 829	73 190	0,5
3906	Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard	2 102	1 899	1 885	-0,7
3907	Norsk nukleær dekommisjonering	36 200	8 500		-100,0
3909	Tiltak for sysselsetting av sjøfolk	8 728	5 150	5 300	2,9
3910	Sjøfartsdirektoratet	312 313	313 812	309 675	-1,3
3911	Konkurransetilsynet		300	300	0,0
3912	Klagenemndssekretariatet	5 859	1 199	1 200	0,1
3917	Fiskeridirektoratet	7 057 845	39 797	44 361	11,5
5574	Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet knyttet til Justervesenet og Fiskeridirektoratet	399 379	454 033	426 600	1,1
	Sum kategori 17.00	8 569 713	1 560 094	1 580 026	1,3

Kategorien omfatter bevilgninger til drift av Nærings- og fiskeridepartementet og de fleste av departementets underliggende virksomheter. Den omfatter også tilskudd til sysselsetting av sjøfolk, tilskudd til drift og sikring av atomanlegg, beredskapsarbeid og enkelte tilskudd til miljøtiltak og næringsutvikling. Inntektene omfatter i hovedsak gebyrer, sektoravgifter, oppdragsinntekter og vederlag for oppdrettstillatelser.

Nedenfor følger nærmere omtale av departementets arbeid med næringslovgivning og forenkling, konkurransepolitikk, industri og tjenestenæringer. Deretter følger en omtale av enkelt-næringer i departementets portefølje: maritim næring, mineralnæringen, reiseliv, fiskeri, havbruk og sjømat.

Næringslivslovgivning og forenkling

Velfungerende markeder forutsetter at det finnes orden og oversikt over økonomiske ansvarsforhold. Lover, regler og systemer for utveksling av informasjon mellom næringslivet og offentlig sektor er viktige rammevilkår for næringslivet. Regjeringen har et mål om mest mulig effektiv bruk av fellesskapets ressurser og arbeider for en enklere hverdag for privatpersoner og bedrifter. Ved å forenkle regelverket og fjerne unødvendige rapporteringsbyrder styrkes næringslivet og verdiskapingen.

Nærings- og fiskeridepartementet har ansvar for sammenslutningsretten. Det omfatter bl.a. de sentrale selskapslovene som aksjelovene, samvirkeoven, selskapsloven mv. Dette regelverket legger rammer for organiseringen av virksomheter. Gjennom sammenslutningslovgivningen reguleres rettigheter, plikter, ansvar og risiko for ulike organisasjonsformer. Selskapsrett har i de senere årene vært et prioritert område for EU, og på denne bakgrunn er det vedtatt flere direktiver og forordninger som i medhold av EØS-avtalen implementeres i norsk rett. Implementeringen bidrar til at norske virksomheter kan konkurrere på likeverdige vilkår med virksomheter fra EU-land og gir forutsigbarhet for europeiske selskaper ved samhandling med norske virksomheter. Departementet forvalter også regelverket for registrering i bl.a. Enhetsregisteret og Foretaksregisteret. Opplysninger som registreres i disse registrene sikrer at grunnleggende informasjon om virksomhetene har god kvalitet og gjøres kjent slik at allmennheten og det offentlige kan bygge på disse. Dette innebærer at virksomhetene ikke behøver å gi disse opplysningene flere ganger til ulike offentlige virksomheter. Nærings- og fiskeridepartementet legger til rette for norsk næringsliv ved å arbeide for god kvalitet på denne informasjonen, forenkle regelverket og forbedre de digitale løsningene i Brønnøysundregistrene.

De aller fleste bedrifter følger gjeldende regelverk. Kontrollvirksomheten skal sikre etterlevelse og like rammebetingelser for aktørene, og skal være målrettet slik at innsatsen rettes inn etter en vurdering av risikoen for og konsekvensene av overtredelser.

Status og resultater

En av forutsetningene for vekst i næringslivet er at det etableres ny virksomhet. Nyetableringer av foretak gir en indikasjon på økt virksomhet. I 2020 ble det registrert 76 466 nye foretak¹. Til sammen-

ligning ble det i 2019 registrert 74 060 nye foretak. I perioden januar til august 2021 er det registrert 53 373 nye foretak. Totalt antall registrerte foretak per 1. januar 2021 var 836 034, en økning fra 832 964 1. januar 2020. De vanligste organisasjonsformene er enkeltpersonforetak og aksjeselskap.

Regjeringen har i de siste årene fremlagt flere proposisjoner innenfor sammenslutningsrettens område som forenkler og legger til rette for norske virksomheter. I 2020 la regjeringen frem andre delproposisjon for implementering av direktiv 2017/828 av 17. mai 2017 (endringsdirektivet) om endring av direktiv 2007/36/EF (aksjonærrettighetsdirektivet) som er ment å sikre likebehandling av alle aksjeeiere og kan styrke norske selskapers tilgang til utenlandsk kapital. I tillegg ble det i samme proposisjon foreslått regler som skal bidra til økt åpenhet om hvem som er eiere og utøver eierinnflytelse i norske selskaper. Lovforslaget ble vedtatt av et enstemmig Storting i juni 2021. Under koronapandemien la regjeringen våren 2020 frem lover som la grunnlag for å avholde generalforsamlinger og årsmøter digitalt, slik at norsk næringsliv kunne fatte gyldige avgjørelser og holde hjulene i gang. Disse midlertidige reglene ble 1. juni 2021 avløst av en permanent lov som likestiller fysisk og elektronisk gjennomføring av generalforsamling, årsmøte, styremøte og selskapsmøte.

Brønnøysundregistrene skal sørge for sikker, brukervennlig og effektiv registrering og tilgjengeliggjøring av informasjon fra sine registre. Med økt digital dialog med næringslivet kan saksbehandlingen skje raskere, enklere og med høyere kvalitet for både bedrifter og det offentlige.

Opgaverregisteret er et register over alle rapporteringsplikter næringsdrivende har til statlige etater. Andelen som benytter elektronisk innsending ved bruk av Brønnøysundregistrenes skjemaløsninger har vært økende de senere årene. Tallene viser at innsendere bruker mindre tid på å fylle ut elektroniske skjema enn papirskjema, slik at tidsbruken går ned.

Prioriteringer 2022

Utvikle og forenkle sammenslutnings- og registerlovgivningen

Teknologiske endringer og digitale løsninger kan gi mulighet for effektivisering. For at slike gevin-

¹ Kilde: Brønnøysundregistrene. Tallene omfatter foretak registrert i Foretaksregisteret og enkeltpersonforetak som bare er registrert i Enhetsregisteret.

ster skal realiseres er det behov for endringer i sammenslutningsregelverket og registerlovgivningen. Samtidig må sammenslutningslovgivningen og annet regelverk bedriftene er underlagt, være konsistent. Forutsigbare og tydelige regler reduserer usikkerhet og fremmer verdiskaping. Regjeringen vil særlig prioritere behovene til små og mellomstore bedrifter.

I 2022 vil Nærings- og fiskeridepartementet fortsette arbeidet med å revidere og videreutvikle sammenslutningslovgivningen slik at næringslivet har et tydelig og hensiktsmessig regelverk. Dette omfatter i 2022 særlig aksjelovene og selskapsloven. Vedlikehold av regelverket for registrering i Enhets- og Foretaksregisteret tar sikte på å ivareta det samme formålet. Departementet vil som en del av dette innarbeide regelverk som følger av EØS-avtalen slik at norske bedrifter kan konkurrere i det internasjonale markedet på like vilkår.

Konkurransopolitikk

Velfungerende markeder med effektiv konkurranse bidrar til at noen bedrifter blir mer produktive og tilbyr bedre produkter enn andre. Mindre effektive bedrifter blir utkonkurrert. Vellykket innovasjon gir bedrifter et konkurransefortrinn og kan bidra til et bedre tilbud av varer og tjenester. Konkurransopolitikken er derfor et sentralt virkemiddel for å fremme effektiv ressursbruk og økt verdiskaping.

Økt globalisering og digitalisering har bidratt til at norske bedrifter opplever mer konkurranse fra internasjonale aktører. Dette krever at bedrifter i større grad enn tidligere må omstille seg for å være konkurransedyktige. Effektiv konkurranse kan dermed bidra til omstilling og vekst, og at bedrifter blir mer konkurransedyktige i internasjonale markeder.

Regjeringen vil legge til rette for et fritt og uavhengig næringsliv uten særbehandling eller konkurransehindrende avtaler, med fri flyt av varer og tjenester og fri tilgang til markedene. Regelverksveiledning, effektiv håndheving og streng sanksjonering av alvorlige regelverksbrudd har som mål å øke konkurransepolitikkenes samfunnsøkonomiske gevinster.

Nærings- og fiskeridepartementet har det samlede ansvaret for konkurransereglene, reglene om offentlige anskaffelser og reglene om offentlig støtte.

Konkurranseloven og EØS-avtalens konkurranseregler forbyr konkurransebegrensende samarbeid og misbruk av dominerende stilling, og gir hjemmel til inngrep mot konkurransebegren-

sende foretakssammenslutninger. Konkurransetilsynet håndhever konkurranseloven og EØS-avtalens forbudsbestemmelser. Konkurranseskagenemnda er klageinstans for tilsynets vedtak.

Regelverket om offentlige anskaffelser skal fremme effektiv ressursbruk og gi allmennheten tillit til at offentlige anskaffelser skjer på en samfunnstjenlig måte. For å oppnå dette kreves det effektiv konkurranse, gode markedsanalyser og grundige vurderinger av behovene som de enkelte anskaffelsene skal dekke. Myndighetene skal sørge for riktig og hensiktsmessig utforming og tolkning av regelverket og følge opp det internasjonale samarbeidet om offentlige anskaffelser i EØS og WTO.

EØS-avtalens regler om offentlig støtte setter rammer for hvilke muligheter norske myndigheter har til å gi støtte til næringsvirksomhet. Tidligere måtte støttetildeling som hovedregel godkjennes av ESA før støtten kunne iverksettes, men enklere meldingsordninger blir i økende grad benyttet. Det betyr at støttegivers egen vurdering av om støtten er i tråd med regelverket har blitt viktigere.

Det er støttegiver (departement, fylkeskommune, kommune og andre offentlige myndigheter og offentlig eide virksomheter) som har ansvar for at støtten er gitt i samsvar med regelverket, og for å melde støtten til ESA. Nærings- og fiskeridepartementet har ansvaret for å koordinere informasjon om ny støtte til ESA, og kan gi råd og veiledning om regelverket. Departementet koordinerer norske støttegivers dialog med ESA for å sikre norske interesser i notifikasjons- og klagesaker om offentlig støtte som behandles i ESA.

Status og resultater

Konkurranselovgivningen

Håndhevingen av konkurranselovens forbuds- og inngrepsbestemmelser gir opphav til en rekke direkte virkninger for forbrukerne på kort og lengre sikt i form av lavere priser, høyere kvalitet, bedre utvalg og økt innovasjon. Den viktigste virkningen av konkurranseloven og Konkurransetilsynets håndheving er den indirekte virkningen av at alle foretak må forholde seg til reglene og unnlate å drive konkurranseskadelig atferd.

I forbindelse med koronapandemien fikk aktørene i samferdselssektoren gjennom midlertidige regler økt mulighet for å samarbeide for å sikre nødvendig infrastruktur. Samtidig fikk Konkurransetilsynet rom for å foreta tilstrekkelig kontroll av foretakssammenslutninger, også i en situasjon der utbruddet medførte vesentlig redusert kapasitet.

tet. Disse midlertidige reglene ble opphevet i 2020.

Høsten 2021 sendte departementet forslag til endringer i konkurranseloven på høring. Departementet foreslo bl.a. endringer i behandlingen av klager i konkurransesaker. Det er skissert to alternative forslag, hvor det ene går ut på å foreta enkelte justeringer i dagens klageordning. Som et alternativ er det foreslått at det utredes nærmere om Konkurranseskagenemnda bør avvikles og sakene i stedet bringes rett inn for de alminnelige domstolene.

Konkurransen i dagligvaremarkedet

Konkurransesituasjonen i dagligvaremarkedet er utfordrende, med konsentrerte markeder i detaljist-, grossist- og leverandørleddet og omfattende etableringshindre. På grunn at den utfordrende situasjonen har regjeringen funnet det nødvendig å iverksette tiltak. Konkurransetilsynets driftsbudsjett har blitt økt for å bedre følge opp tips og klager og behandle flere saker som omhandler mulige brudd på konkurranseloven. Økt kapasitet gjør det også mulig å gjennomføre flere utredninger av potensielle konkurranseproblemer, noe som gir bedre grunnlag for å vurdere aktuelle tiltak for å bedre konkurransen i markedet. Meld. St. 27 (2019–2020) *Daglegvare og konkurranse – kampen om kundane* fra juni 2020 inneholder en rekke konkurransefremmende tiltak. I behandlingen av meldingen vedtok Stortinget ytterligere tiltak, bl.a. om arbeid med innkjøpspriser og økt veiledning.

Oppfølging av flere av tiltak er i gang, bl.a. har tilsynet innført krav om begrunnelse ved store forskjeller i innkjøpspriser. Konkurransetilsynet har styrket sin veiledning i dagligvarebransjen ved hjelp av en informasjonsside om tilsynets arbeid og aktiviteter i dagligvaremarkedet. I tillegg utarbeides en generell veileder om prisdiskriminering. Oppfølgingen av tiltak for å lette tilgangen på attraktive lokaler vil også være en prioritert oppgave for Konkurransetilsynet. Dagligvaretilsynet, som skal håndheve lov om god handelskikk, ble etablert 1. januar 2021. Det vises for øvrig til omtale under kap. 913.

Storingsvedtak 579 (2020–2021) om å utarbeide et grensehandelsbarometer som permanent ordning innen 1. juli 2021 er fulgt opp ved at Statistisk sentralbyrå har fått et femårig oppdrag om å lage ny og forbedret grensehandelsstatistikk. Det vises til del I, kap. 3 om oppfølging av anmodnings- og utredningsvedtak.

Håndheving av EØS-avtalens konkurranseregler

For å effektivisere konkurransereglene innførte EU i 2004 delvis nasjonal håndheving av EUs konkurranseregler. Denne reformen ble imidlertid ikke gjennomført i EØS-avtalen. Konsekvensen er at det ikke er etablert grensekryssende samarbeid om etterforskning og saksutredning mellom nasjonale tilsyn i EFTA-landene og nasjonale tilsyn i EUs medlemsstater. Etterfølgende EU-direktiver som bygger på at vedtak i konkurransesaker fattes av nasjonale tilsyn, er heller ikke tatt inn i EØS-avtalen. EØS-avtalens mål om lik regelutvikling oppfylles dermed ikke på konkurranserettens område.

Velferdstjenesteutvalget

Velferdstjenesteutvalget la frem sin rapport i desember 2020. Utvalget foreslo tiltak som kan bidra til mer effektiv ressursutnyttelse der det offentlige bruker private aktører til levering av velferdstjenester. Rapporten har vært på høring, og departementet har mottatt en rekke høringsinnspill som er til vurdering.

Offentlige anskaffelser

Offentlige anskaffelser spiller en stor rolle for ressursbruken i offentlig sektor og er et viktig marked for næringslivet. Det offentlige kjøper varer og tjenester for om lag 595 mrd. kroner (tall fra 2019) hvert år.

Regjeringen la frem Meld. St. 22 (2018–2019) *Smartere innkjøp – effektive og profesjonelle offentlige anskaffelser* i april 2019. Målet med meldingen var å utvikle en mer helhetlig og effektiv anskaffelsespolitikk for å sette det offentlige i stand til å oppnå regjeringens ambisiøse mål på feltet.

Divisjon for anskaffelser i Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) har ansvar for å legge til rette for at offentlige virksomheter har god kompetanse og organiserer sine anskaffelser på en hensiktsmessig og effektiv måte. Nærings- og fiskeridepartementet har det overordnede faglige ansvaret for anskaffelsesområdet og styringen av DFØs prioriteringer på dette området. DFØs arbeid er nærmere omtalt i Prop. 1 S (20120–20221) for Finansdepartementet.

Brudd på regelverket om offentlige anskaffelser kan klages inn for Klagenemnda for offentlige anskaffelser (KOFA) eller tas til domstolene.

Innovative anskaffelser kan bidra til at markedet leverer bedre og mer effektive løsninger til

offentlige virksomheter. Det vises til omtale under kap. 900, post 81.

Offentlig støtte

I 2018 ble det i Norge totalt tildelt om lag 38 mrd. kroner i statsstøtte innenfor EØS-avtalens bestemmelser, jf. ESA State Aid Scoreboard for 2019. Formålet med støtten i Norge de siste årene har vært å fremme energi- og miljøtiltak, regional utvikling og forskning, utvikling og innovasjon. Støtte til fiskeri- og landbrukssektoren omfattes ikke av det alminnelige EØS-regelverket for offentlig støtte.

I forbindelse med koronautbruddet, ble det åpnet for å gi offentlig støtte etter EØS-artiklene 61 (2) b og 61 (3) b. Artikkel 61 (2) bokstav b åpner for at det kan gis «støtte som har til formål å bøte på skader som skyldes naturkatastrofer eller andre eksepsjonelle hendelser», og artikkel 61 (3) bokstav b åpner for støtte for å «bøte på en alvorlig forstyrrelse av økonomien i en av EUs medlemsstater eller en EFTA-stat». Slik støtte må notifiseres før den kan gis.

Regjeringen la i juni 2021 frem Prop. 212 L (2020–2021) *Lov om nasjonale saksbehandlingsregler i saker om offentlig støtte (støtteprosessloven)*. Lovforslaget regulerer de nasjonale prosedyrene i saker om offentlig støtte og har som hovedformål å bidra til å sikre at Norge overholder sine EØS-rettslige forpliktelser på støtteområdet. Forslaget innebærer en viktig klargjøring av støttegivers og støttemottakers plikter og rettigheter ved tildeling av offentlig støtte, herunder reglene om meldepikt til ESA, innhenting av opplysninger og tilbakeføring av ulovlig støtte. Støtteprosessloven vil erstatte gjeldende lov om offentlig støtte fra 1992.

Prosedyreforordningen er det sentrale regelverket for saksbehandling på statsstøtteområdet. Forordningen regulerer hvilke prosedyrer EØS-landene må følge dersom de gir offentlig støtte, og hvilke prosedyrer Kommisjonen og ESA må følge i sin håndheving av reglene. I EU trådte en revidert forordning i kraft i 2013. Den reviderte prosedyreforordningen gjør det enklere for håndhevingsorganene å avdekke om det gis ulovlig støtte, bl.a. gjennom en utvidet myndighet til å kreve opplysninger og til å ilegge overtredelsesgebyr hvis opplysningene ikke gis. Det blir også mulig å avvise klager som ikke oppfyller visse minstevilkår, eller der klager ikke har tilstrekkelig tilknytning til saken. Regjeringen vil høsten 2021 fremme en proposisjon for Stortinget om å gjennomføre forordningen i EØS-avtalen og i norsk rett.

Prioriteringer 2022

Effektiv håndheving og avdekking av konkurransekriminalitet

Konkurransetilsynet arbeider for å fremme og synliggjøre samfunnsøkonomiske virkninger av konkurransereglene. Effektiv håndheving, saksbehandling med høy faglig standard og streng sanksjonering av alvorlige brudd på konkurransereglene bidrar til å øke omfanget på håndhevingens samlede direkte og indirekte virkninger.

Departementet vil fortsette arbeidet for å sikre ensartet rettsutvikling på konkurranseområdet i hele EØS-området.

Legge til rette for økt konkurranse innenfor detaljhandel og distribusjon av matvarer og andre dagligvarer

Det vil fortsatt være en prioritert oppgave i 2022 å vurdere, og iverksette, tiltak for å bedre konkurransen i dagligvaremarkedet. Oppfølgingen av tiltakene i Meld. St. 27 (2019–2020) *Daglegvare og konkurranse – kampen om kundane* og Stortingets vedtak vil være sentralt i dette arbeidet. Flere av tiltakene vil også følges opp av Konkurransetilsynet, jf. omtale under kap. 911. Det vises også til del I, kap. 3 om oppfølging av anmodnings- og utredningsvedtak.

Legge til rette for mer effektive og profesjonelle offentlige anskaffelser

Offentlige anskaffelser skal bidra til innovasjon, et konkurransedyktig næringsliv og effektivisering i offentlig sektor. Målet er gode offentlige ytelser med kvalitet som dekker brukernes behov, god konkurranse og reduserte kostnader ved å gjennomføre anskaffelser. Anskaffelsene skal i tillegg bidra til å løse andre viktige samfunnsoppgaver som klimautfordringen og bekjempelse av arbeidslivskriminalitet. Å gjennomføre gode anskaffelser som oppfyller alle disse forventningene, er krevende. Både Nærings- og fiskeridepartementet og Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) har utarbeidet veiledninger på innkjøpsområdet. Det er behov for å videreutvikle veiledning om innkjøp i en mer helhetlig og brukertilpasset retning. I arbeidet skal det bl.a. vurderes behov for at veiledningen blir tilpasset særskilte brukergrupper, eksempelvis kommuner og fylkeskommuner.

Revidering av statsstøtteregelverket

EU-kommisjonen igangsatte i 2019 en omfattende evaluering og revidering av statsstøtteregelverket. På grunn av koronapandemien har kommisjonen forlenget store deler av regelverket frem til 31. desember 2021. Revisjonen er utvidet til også å omfatte tilpasning av støtteregelverket for å legge til rette for strategier som Europas grønne giv og digital strategi. En stor del av det reviderte regelverket skal vedtas i løpet av 2021 og tre i kraft i 2022. Dette gjelder bl.a. det alminnelige gruppeunntaket og retningslinjene for støtte til miljø og energi og FoUoI. Retningslinjene for regionalstøtte ble vedtatt i april 2021. Regjeringen arbeider for å ivareta norske interesser i denne prosessen. Departementet koordinerer arbeidet og innspillene til EU-kommisjonen fra norske myndigheter. ESA vil oppdatere sine retningslinjer tilsvarende etter hvert som de nye retningslinjene vedtas i EU.

Vurdere tiltak som sikrer like konkurransevilkår mellom offentlige og private aktører

ESA åpnet i 2015 en sak mot Norge. ESAs foreløpige vurdering er at skattefritak for offentlig økonomisk aktivitet som ikke drives gjennom separate, utskilte selskaper, er i strid med EØS-avtalens regler om offentlig støtte. Saken gjelder kun støtte til økonomisk aktivitet. Kommunale, fylkeskommunale og statlige fullfinansierte velferdstjenester er derfor ikke omfattet. Dette gjelder bl.a. barnehager, skoler, helse- og omsorgstjenester, SFO og kulturskoler. En kartlegging viser at den økonomiske aktiviteten som skjer i kommunene, i hovedsak er av mindre omfang og omsetning. Fylkeskommunene og staten har større omfang av økonomisk aktivitet målt i omsetning, men fordelt på færre sektorer enn kommunene.

Det er en prioritert oppgave å finne samfunnsøkonomisk fornuftige løsninger og sikre at det offentlige er i stand til å løse sine oppgaver på en god og effektiv måte. Regjeringen har besluttet å håndtere ESA-saken om skattefritak og konkursummunitet for offentlige aktører ved en gjennomgang av de sektorene der problemene er størst. Nærings- og fiskeridepartementet har informert ESA om regjeringens beslutning.

Endringer i konkurranseloven

Konkurranseregelverket skal være et godt verktøy for å bidra til effektiv konkurranse. For at

regelverket skal fungere som tilsiktet, er det nødvendig å fange opp og eventuelt justere bestemmelser som ikke støtter opp under dette målet. Departementet vurderer derfor løpende behovet for justeringer i regelverket, bl.a. basert på innspill fra myndigheter og private aktører.

Industri og tjenestenæringer

Status og resultater

Industrien

Industrien står per 2020 for om lag 8,6 pst. av samlet verdiskaping i fastlands-Norge. Industrisyssetningen er redusert over tid i Norge, slik som i mange andre vestlige land. Dels kommer dette av at IKT, vedlikehold og annen servicerettet virksomhet er organisert ut av industrien. Samtidig har produktiviteten i industrien økt, særlig som følge av økt ressursutnyttelse og bruk av mer effektiv og automatisert teknologi. Mens antall sysselsatte i industrien er redusert med om lag 40 pst. fra 1970 til 2020, økte verdiskapingen med nærmere 50 pst. i samme periode. I 2. kvartal 2021 utgjorde sysselsettingen i industrien om lag 216 000 personer, ifølge SSB.

Den petroleumsrettede leverandørindustrien har siden 2000 hatt størst vekst i verdiskapingen i industrien. Leverandørindustrien har vist en betydelig omstillingsevne og styrket sin kostnadsmessige konkurransekraft på kort tid. Koronapandemien og oljeprisfallet våren 2020 førte til betydelig nedgang for denne delen av norsk industri, men den har styrket seg utover 2021.

Norsk prosessindustri er unikt posisjonert internasjonalt fordi den er basert på elektrisk kraft, hovedsakelig fra fornybare energikilder. Bruk av energi som innsatsfaktor er den viktigste kilden til klimagassutslipp for denne typen industri internasjonalt. Den norske prosessindustrien ligger også i front når det gjelder teknologi og lave utslipp fra produksjonen. Over tid har norsk prosessindustri satset betydelig på forbedring av ressursutnyttelsen og produksjonsteknologi, og overgang fra standardprodukter til mer spesialiserte høykvalitetsmaterialer. Det meste av prosessindustriens produkter eksporteres, og er i mange sammenhenger byggesteiner for det grønne skiftet innenfor et mangfold av sluttprodukter. Det forventes at prosessindustriens materialer vil være etterspurt også i lavutslippssamfunnet.

Koronapandemien har ført til midlertidig redusert global etterspørsel etter flere av de produktene denne industrien produserer, eksempelvis salg av bildeler. I det senere har vi imidlertid

sett økte råvarepriser, noe som også har gitt positive prisseffekter f.eks. aluminium. Alt i alt har norsk prosessindustri vært forholdsvis begrenset rammet av pandemien, sammenlignet med en del andre bransjer i norsk næringsliv.

Næringsmiddelindustrien, med unntak av sjømatindustrien, produserer i stor grad for det norske markedet og er ikke utsatt for konjunktursvingninger i like stor grad som annen industri. Over tid har næringsmiddelindustrien hatt en stabil utvikling hva gjelder sysselsetting, med betydelig vekst i produksjon og verdiskaping over tid. I forbindelse med koronapandemien i 2020 og utover 2021 har den økt sin produksjon noe.

Produksjon av forbruksvarer består av et mangfold av bransjer, f.eks. møbel- og interiørindustri og tekstil- og konfeksjonsindustri, og er sammensatt av næringer og bedrifter med ulike typer av muligheter, utfordringer og særpreg. Produksjonen av forbruksvarer i Norge er redusert over tid. Det må ses i lys av at produksjonen er relativt arbeidsintensiv, og at det norske kostnadsnivået er relativt høyt. Likevel ser vi virksomheter som satser på automatisert produksjon eller nisjeprodukter.

Økt automatisering og bruk av digitale verktøy øker generelt produktiviteten og kan på lengre sikt bidra til at lønnskostnader får mindre betydning for lokalisering av produksjonen. Dette kan bidra til økt hjemflagging av produksjonen og større verdiskaping fra industrien.

Regjeringen har etablert et topplederforum for digitalisering i industrien, som ledes av næringsministeren. Industrien har over tid vist en betydelig omstillingsevne. Nærhet til kompetansemiljøer, sikkerhet for leveranser og graden av fleksibilitet blir stadig viktigere. Digitaliseringen og utviklingen av nye digitale teknologier som kunstig intelligens, tingenes internett og virtuell virkelighet skaper nye muligheter og påvirker hvordan bedrifter, logistikk og verdikjeder organiseres, og hvordan bedrifter utvikler relasjoner til kundene.

Bygg- og anleggsnæringen

Bygg- og anleggsnæringen står per 2020 for om lag 7,8 pst. av samlet verdiskaping i fastlands-Norge. Næringen sysselsetter om lag 247 000 personer. I perioden 1970–2020 har antall ansatte mer enn doblet seg samtidig som verdiskapingen er nært tredoblet. Bygg- og anleggsnæringen er relativt jevnt spredt utover landet, og antall ansatte og omsetningen henger sammen med innbyggertallet i de ulike regionene. Næringen har også i de

siste årene hatt god vekst, noe som er positivt for industri som produserer byggevarer, men også for deler av tjenestesektoren og handelen.

Bygg- og anleggsnæringen berøres av flere av de samme trendene som industrien, slik som digitalisering, raskere teknologisk utvikling, behov for mer miljø- og klimavennlig produksjon, og tilgang på kompetent arbeidskraft. Næringen har blitt påvirket på ulike måter av koronapandemien. Tall fra SSB indikerer en nedgang på 3,2 pst. i samlet aktivitet sammenlignet med 2019, på tross av god vekst i andre halvdel av året. Dette må imidlertid sees i sammenheng med flere år med svært god vekst i næringen. Samlet sett har bygg- og anleggsnæringen i klart seg godt gjennom koronapandemien.

Tjenestenæringene

Tjenestenæringene, definert som privat tjenesteyting, står for om lag 40 pst. av verdiskapingen i Norge og sysselsetter om lag 40 pst. av arbeidsstyrken. Vare- og tjenesteproduksjon er ofte knyttet sammen i verdikjeder. Varer skal ikke bare produseres, men også utvikles, designes, markedsføres, selges og transporteres. Tjenester har fått en økende betydning som innsatsfaktor i varer og i andre tjenester. Delvis skyldes det at tjenester som bedriftene tidligere selv produserte, nå i økende grad kan kjøpes i markedet fra tjenestebedrifter som f.eks. renhold, kantine og IKT-tjenester. Videre selges tjenester og varer i økende grad som komplementære goder, og produkter får i økende grad et tjenesteinnhold. Tjenesteinnholdet i produktene synes også å bli en stadig viktigere konkurranseparameter for bedrifter i avanserte økonomier.

Restriksjonene og endringene i norsk økonomi som følge av koronapandemien, rammet i første rekke deler av tjenestenæringene. Virksomheter som f.eks. frisører, treningssentre og serveringssteder har i perioder vært pålagt å holde stengt og hatt ulike grader av smittevernsrestriksjoner. Andre deler av tjenestenæringene, som f.eks. reiselivsnæringen og deler av faghandelen, har opplevde et kraftig fall i etterspørselen. Dette var bakteppet for at regjeringen hurtig kom på banen med tiltak for å hindre at lønnsomme virksomheter skulle gå konkurs. Tjenestenæringene har siden mars 2020 løpende tilpasset seg endringer i smittevernstiltakene.

Handelsnæringen, ofte omtalt som varehandelen, er av stor betydning for norsk økonomi og verdiskaping. Med 353 000 ansatte i 2020, som utgjør 12,6 pst. av total andel sysselsatte, er vare-

handelen den største sysselsetteren i privat næringsliv og bidrar til rundt 10 pst. av samlet verdiskaping i fastlands-Norge. Næringen består av om lag 71 000 virksomheter og er sammensatt av små og store aktører. Produktivitetsutviklingen i varehandelen har gjennomgående vært høyere enn i øvrig norsk næringsliv siden 1970-tallet. Næringen har vært en viktig bidragsyter til produktivitetsveksten i norsk økonomi de siste tiårene. Handelsnæringen kan bidra til at økonomien blir mer sirkulær ved å stille krav til produsenter av varer og tjenester, utvikle nye forretningsmodeller og legge til rette for at forbrukere tar bærekraftige valg.

Regjeringen følger opp Meld. St. 9 (2018–2019) *Handelsnæringen – når kunden alltid har nett*. Handelsnæringen gjennomgår store endringer, bl.a. på grunn av økt digitalisering og netthandel. Teknologiske endringer griper inn i hele verdikjeden og utfordrer eksisterende forretningsmodeller, bl.a. som følge av nye muligheter til å kommunisere med kundene og mer effektiv logistikk. Handelsnæringen har blitt mer konkurranseutsatt. En fysisk butikk i Norge er nå gjerne i konkurranse med både norske og utenlandske nettbutikker.

Regjeringen ser betydningen av en velfungerende handelsnæring og ønsker å legge til rette for god omstilling i næringen innenfor bærekraftige rammer. Dette innebærer:

- at reguleringer fra myndighetene legger til rette for at næringen kan utvikle og ta i bruk nye forretningsmodeller
- at norsk handelsnæring står rustet til å møte konkurransen fra utenlandske aktører og utnytte de mulighetene som ehandel gir til å konkurrere på det internasjonale markedet
- at satsingen på digital kompetanse – både i utdanningen og i etterutdanningen – fortsetter, slik at norsk næringsliv og varehandelen kan utvikle og ta i bruk ny teknologi
- en streng konkurranselov som håndheves effektivt av konkurransemyndighetene
- en innovasjonspolitik som bidrar til nye løsninger som ellers ikke ville blitt utviklet, og som stimulerer til økt konkurranse og nyskaping
- at næringen utvikler bærekraftige forretningsmodeller, bidrar til sirkulær økonomi og til at forbrukerne tar miljøvennlige valg

Handelsnæringen har hatt en vekst i omsetningen i koronaåret 2020, viser tall fra SSB. Omsetningen i detaljhandelen økte med 11 pst. Veksten i omsetningen var størst innenfor netthandelen med

38 pst. Dagligvarehandelen hadde en omsetningsvekst på 17 pst. Engroshandelen økte med 2 pst., og handel og reparasjon med motorvogner økte med 8 pst. I juni 2021 var volumet i detaljhandelen fortsatt høyt sammenlignet med før pandemien. Kalenderjustert volum er 14 pst. høyere i juni 2021 enn samme måned i 2019.

Helsenæringen består av bedrifter som utvikler og produserer varer og tjenester til bruk i privat og offentlig helse- og omsorgstjeneste eller til bruk i forebygging, diagnostikk, behandling og rehabilitering av sykdom hos mennesker. Helsenæringen utgjør om lag 3 pst. av verdiskapingen i fastlandsøkonomien. I perioden 2008–2016 økte verdiskapingen i næringen med 32 pst., mens fastlands-Norge hadde en vekst på 13 pst. I Meld. St. 18 (2018–2019) *Helsenæringen – Sammen om verdiskaping og bedre tjenester* beskrives regjeringens politikk for å bidra til økt konkurransekraft i den norske helsenæringen og samtidig bidra til en mer bærekraftig helse- og omsorgstjeneste, i form av mer effektiv forebygging, behandling og omsorg.

Små og mellomstore bedrifter

Små og mellomstore bedrifter utgjør en svært stor del av norsk næringsliv. Bedrifter med under 50 ansatte sysselsetter oppunder en million arbeidstakere i Norge. Disse bedriftene er viktige for å bygge og opprettholde livskraftige lokalsamfunn over hele landet, de er ofte innovative og fremtidsrettede og bidrar til å utvikle løsninger på utfordringene Norge og verden for øvrig står overfor. Regjeringen la høsten 2019 frem en strategi for små og mellomstore bedrifter, *Småbedriftslivet*. Regjeringens ambisjon er å bidra til at små og mellomstore bedrifter kan skape bærekraftig vekst, arbeidsplasser og at de får enda bedre muligheter til effektivt å produsere tjenester og varer som et velfungerende samfunn trenger.

Prioriteringer 2022

Regjeringen følger opp tiltakene i Meld. St. 27 (2016–2017) *Industrien – grønnere, smartere og mer nyskapende* for å legge til rette for en bærekraftig industri, bidra til at kapitalmarkeder fungerer, sikre tilgang på kompetanse og satse videre på forskning, innovasjon og teknologiutvikling.

Regjeringen vil prioritere politikk som fremmer omstilling og bidrar til å skape nye arbeidsplasser både i industrien og tjenestenæringene.

Regjeringen vil legge til rette for at norsk industri har gode samlede rammevilkår slik at

industrien kan være i front når det gjelder energi-effektivitet, lave utslipp og utvikling av miljø- og klimavennlige produkter. CO₂-kompensasjonsordningen for kraftintensiv industri bidrar til å motvirke faren for at landets bedrifter flytter sin virksomhet eller velger å investere i land utenfor Europa med svakere klimareguleringer (karbonlekkasje). EU har utarbeidet nye retningslinjer for ordningen med CO₂-kompensasjon som skal gjelde for perioden 2021–2030. Regjeringen arbeider overfor EU for å ivareta hensynet til en ren norsk industri, her under sikre likebehandling av karbonlekkasjeutsatte virksomheter og samtidig ivareta insentivene for reduksjon av klimagassutslipp.

Regjeringen vil bidra til utslippsreduksjoner og bærekraftig vekst i prosessindustrien. Strategien fra Prosess21 gir råd om hvordan prosessindustrien best kan bidra i overgangen til lavutslippssamfunnet frem mot 2050. Prosess21 fremhever at dagens produksjonsteknologier i norsk prosessindustrier er velutviklet. Ytterligere skritt i retning av nullutslippsløsninger krever langt på vei forskning og utvikling av helt nye produksjonsteknologier.

Regjeringen har opprettet et ekspertutvalg som skal utrede rammebetingelser for klimavennlige investeringer og verdikjeder basert på fornybare ressurser. Utvalget skal levere sitt arbeid innen 30. juni 2022.

Handelsnæringen er i endring som følge av økt digitalisering og netthandel. Utviklingen i lys av koronapandemien har bidratt til utfordrende tider for deler av handelsnæringen, men også muligheter og insentiver for å utvikle og omstille virksomhetene. Departementet vil i 2022 fortsette å følge opp stortingsmeldingen om handelsnæringen, for å legge til rette for god omstilling i næringen.

Videre vil regjeringen bidra til økt konkurransekraft i helsenæringen. Departementet vil fortsette å følge opp stortingsmelding om helsenæringen i 2022.

Regjeringen vil legge til rette for at små og mellomstore bedrifter kan skape bærekraftig vekst og arbeidsplasser og fortsette å følge opp strategien for små og mellomstore bedrifter i 2022.

Reiseliv

Reiselivsnæringen brukes som samlebetegnelse på tjenestebansjer som selger en betydelig del av sin produksjon til turister eller andre reisende: overnatting, servering, transport, opplevelser

(kultur/aktiviteter) og formidling (reisearrangører). Dette er bransjer som i stor grad utfyller og påvirker hverandres virksomhet.

Transport og servering er de to største reiselivsbransjene, bl.a. som en følge av at deres tjenester også i stor grad benyttes av lokalbefolkningen. Veksten er imidlertid høyest i opplevelsesbransjen, som har mangedoblet sin verdiskaping det siste tiåret.

Samlet sysselsatte reiselivsnæringen i Norge i 2019 om lag 171 000 årsverk og skapte verdier for 130 mrd. kroner, ifølge Statistisk sentralbyrå. Dette utgjorde 7,1 pst. av sysselsettingen og 4,2 pst. av verdiskapingen i norsk fastlandsøkonomi.

Regjeringens reiselivspolitikken fremstilles i Meld. St. 19 (2016–2017) *Opplev Norge – unikt og eventyrlig* (reiselivsmeldingen). Målet med reiselivspolitikken er – som for andre næringsområder – en størst mulig verdiskaping innenfor bærekraftige rammer.

Noen av de viktigste virkemidlene for reiselivsnæringen forvaltes av Innovasjon Norge og Norges forskningsråd, jf. omtale under programkategori 17.20. Reiselivsprosjekter finansieres i hovedsak gjennom de generelle ordningene i virkemiddelapparatet, i tillegg til at Innovasjon Norge forvalter øremerkede midler til å styrke markedsmulighetene for norske reiselivsaktører. Departementet gir også tilskudd til Visit Svalbard AS.

Status og resultater for 2020 og hittil i 2021

Reiseliv har det siste tiåret vært en av verdens raskest voksende næringer. Fra 2014 og frem til koronautbruddet økte aktiviteten og omsetningen uavbrutt også i norsk reiseliv. Hovedgrunnen til dette var den kraftige økningen i antall utenlandske besøkende til Norge, som målt i antall kommersielle overnattinger utgjorde om lag 30 pst. I tillegg ble antall cruiseturister doblet. De siste årene før pandemien tok også markedet for forretningsreiser seg opp, etter å ha lagt bak seg effektene av oljeprisfallet i 2014. Samlet sett har det gitt mange nye arbeidsplasser innenfor reiseliv.

Koronapandemien medførte et radikalt brudd i utviklingen. Siden mars 2020 har reiselivsnæringen vært preget av omfattende etterspørselssvikt, som følge av smitteverntiltak og reiserestriksjoner. I 2020 ble det registrert 33 pst. færre overnattinger på hoteller, campingplasser o.l. sammenlignet med 2019. For utenlandske gjester var nedgangen på om lag 70 pst. I første kvartal 2021 ble situasjonen ytterligere forverret, men etter hvert som samfunnet har åpnet opp, har reiselivsaktivi-

teten økt gradvis. Det synes nå å være en forsiktig optimisme i reiselivsnæringen, selv om usikkerheten fortsatt er stor.

For å hjelpe næringslivet gjennom krisen og forhindre en varig økning i arbeidsledigheten, etablerte regjeringen i 2020 flere generelle støtteordninger. Mange av disse har hatt god effekt også på reiselivsbedrifter. Kompensasjonsordningen for næringslivet, lånegarantiordningen og endringene i permitteringsregelverket er noen av de mest benyttede. I tillegg ble det lansert egne tiltak og støtteordninger for næringen eller deler av denne, som for pakkereisearrangører og luftfarten. Regjeringen har også iverksatt flere tiltak for å legge til rette for gjenoppbygging og omstilling av en hardt rammet reiselivsnæring på Svalbard.

For å bidra til å skape mer og inkludere flere har regjeringen besluttet å videreføre og styrke flere av disse ordningene i 2021. Dette gjelder bl.a. tilskuddsordningen for bedriftsutvikling i reiseliv-, event- og serveringsnæringene (omstillingsordningen), som skal bidra til nødvendig omstilling og en hensiktsmessig tilpasning av den samlede kapasiteten i næringene. Det er bevilget 1,6 mrd. kroner over ordningen siden mars 2020.

Etter forslag fra regjeringen bevilget Stortinget 50 mill. kroner til internasjonal markedsføring av Norge som reisemål i revidert nasjonalbudsjett for 2021. Dette innebærer i praksis en dobling av Innovasjon Norges ressurser til markedskampanjer.

Prioriteringer 2022

Selv om samfunnet er gjenåpnet, er utsiktene for reiseaktiviteten fortsatt usikre. Det er vanskelig å forutsi hvor raskt og i hvilken grad omsetningen i næringen vil ta seg opp igjen. På kort sikt vil den avgjørende faktoren være varigheten av pandemien og smitteverntiltakene som følger med den. På lengre sikt avhenger utviklingen i reiselivsmarkedet av endringene i forbrukeratferd.

Også i 2022 vil regjeringen derfor ha fokus på reiselivsnæringens utfordringer som følge av pandemien, med vekt på den langsiktige utviklingen.

Det overordnede målet for regjeringens reiselivspolitik er å gjenoppbygge en konkurransedyktig reiselivsnæring, som er både mer bærekraftig og lønnsom enn tidligere.

Sentrale elementer i regjeringens politikk vil fortsatt være arbeidet for gode generelle rammevilkår for reiselivet og sesongutvidelse. Også i 2022 vil regjeringen prioritere tiltak som kan utløse økt aktivitet utenom reiselivets høysesonger. Utvikling av helårs reiselivsprodukter som kan øke kvaliteten og mangfoldet i det norske rei-

selivstilbudet, vil være viktig i så måte. Regjeringen vil bidra til dette bl.a. ved å følge opp tiltakene i sin strategi for kultur og reiseliv fra 2019. Gjennom innsats på områder som markedskunnskap, kompetansebygging og tverrfaglig samarbeid skal regjeringen legge til rette for å utvikle og markedsføre lønnsomme kulturopplevelser i større grad.

En strategisk markedsføring av Norge som reisemål vil også kunne bidra til å øke etterspørselen og lønnsomheten i næringen året rundt.

Regjeringen vil videreføre sin satsing på utvikling, drift og vedlikehold av offentlig infrastruktur for transport. Det vil øke muligheten for at turister kan reise til og i Norge på en hurtig, trygg og forutsigbar måte, året rundt.

Økt aktivitet i skuldresesongene kan føre til at flere reiselivsbedrifter satser på helårsdrift. Det kan gjøre det lettere å rekruttere og holde på kompetent arbeidskraft. Gevinsten ved dette kan bli at flere bedrifter lykkes med å skape et stabilt og lønnsomt reiselivstilbud, noe som igjen kan bidra til å redusere eventuelle sosiale og miljømessige utfordringer på reisemålene.

Regjeringen vil i 2022 prioritere arbeidet med å håndtere utfordringer knyttet til sosial og miljømessig bærekraft høyt, for å unngå stor belastning på naturressurser, kulturminner og lokalsamfunn. Dette er nøkkelementer ved reiseopplevelsen, som må ivaretas for å kunne skape verdier og arbeidsplasser innenfor reiseliv også i fremtiden. Regjeringen har i den forbindelse satt ned et offentlig utvalg som skal se nærmere på rammevilkårene for reisemålsutvikling og besøksforvaltning i norske kommuner. Utvalget skal levere sin utredning høsten 2022.

Regjeringen legger også til rette for mer bærekraftige reisemål gjennom sitt reiselivsoppdrag til Innovasjon Norge. Et eksempel på dette er at Innovasjon Norges har utviklet merkeordningen «Merket for Bærekraftige reisemål», som bidrar til å gjøre norske reisemål både mer bærekraftige og mer attraktive. Per i dag deltar mer enn 100 kommuner i denne merkeordningen, som er internasjonalt godkjent og anerkjent.

I mai 2021 fikk regjeringen også overrakt en ny nasjonal reiselivsstrategi fra Innovasjon Norge. Strategien er utarbeidet på oppdrag fra departementet, i samarbeid med næringen selv. Den er å anse som et faglig innspill og anbefaling til hvilke tiltak som bør innføres for å utvikle et mer lønnsomt og bærekraftig norsk reiseliv frem mot 2030.

Regjeringen har allerede iverksatt flere anbefalte tiltak i strategien og tar i 2022 sikte på å følge opp øvrige deler av strategien.

Maritim næring

Maritim næring har en sentral posisjon blant de norske havnæringene og i norsk næringsliv, og bidrar til verdiskaping og arbeidsplasser i hele landet. Norske maritime bedrifter og arbeidstakere forvalter teknologi og kompetanse som gir dem et internasjonalt konkurransefortrinn innenfor en rekke segmenter. Næringen består av rederier, verft og utstys- og tjenesteleverandører.

Hovedmålet i den maritime politikken er å legge til rette for at næringen opprettholder sin internasjonale konkurransekraft og evne til verdiskaping og sysselsetting i hele landet. Den maritime politikken skal legge til rette for gode og fremtidsrettede rammebetingelser for maritimt nærings- og arbeidsliv. Nærings- og fiskeridepartementet har ansvaret for helheten i den maritime politikken. Dette omfatter bl.a. tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk, virkemidler for maritim forskning og utvikling, regelverket for sjøsikkerhet for nærings- og fritidsfartøyer, arbeidsmiljø og sikringsarbeid. Sentrale lover er skipssikkerhetsloven, skipsarbeidsloven, NIS-loven, lov om tilskudd til sysselsetting av arbeidstakere til sjøs og deler av sjøloven.

Sjøfartsdirektoratet har ansvaret for kontroll og sertifisering av norskregistrerte skip og mannskap og utfører havnestatskontroll av utenlandske skip. Direktoratet er realregister gjennom de to skipsregistrene Norsk ordinært skipsregister (NOR) og Norsk internasjonalt skipsregister (NIS).

Maritim næring er global, og rammene fastsettes i stor grad internasjonalt. Norske myndigheter samarbeider med andre land for å sikre enhetlige krav til sjøsikkerhet, klima, miljø og sosiale standarder, åpne markeder og frihandel. Regelverksutviklingen skjer bl.a. gjennom FNs sjøfartsorganisasjon (IMO), EU, i kontrollsamarbeidet gjennom Paris MoU (Memorandum of Understanding), FNs arbeidslivsorganisasjon (ILO) og frihandelsavtaler. Utvikling av regelverk og prosedyrer i tilknytning til kriser, beredskap, terror og piratvirksomhet er viktige oppgaver. Departementet har også ansvaret for sjølovens regler om undersøkelse av sjøulykker og samarbeider med Statens havarikommisjon om dette.

Status og resultater

I 2019 sto maritim næring for en verdiskaping på om lag 95 mrd. kroner og sysselsatte om lag 84 200 personer, ifølge foreløpige beregninger i nasjonalregnskapet utført av SSB. I 2020 var det

om lag 19 600 norske sjøfolk. Antallet har holdt seg relativt stabilt de siste årene.

Norge har hatt en stabil handelsflåte det siste tiåret på om lag 2 500 skip. Norge er verdens åttende største skipsfartsnasjon og kontrollerer om lag 3,03 pst. av verdens handelsflåte målt i dødvekttonn.

Utbruddet av koronaviruset har også i 2021 preget maritim næring. Krisen har hatt en negativ effekt på etterspørselen etter enkelte typer skipsfartstjenester, særlig deler av passasjertransporten. Deler av verfts-næringen har opplevd ordredgang, på toppen av synkende lønnsomhet de senere årene. I tillegg har smitteverntiltak ført til operasjonelle utfordringer for rederiene og verftene. Markedsutsiktene for norsk maritim næring er betinget utviklingen i verdensøkonomien og internasjonal handel, så vel som utviklingen i olje- og gasspriser. Etterspørselen etter produkter og tjenester vil fremover formes av disse faktorene i tillegg til utviklingen i nye havnæring, innføring av strengere klima- og miljøkrav for skipsfarten og digitalisering.

Riksrevisjonen gjennomførte i 2020 en etterlevelserevisjon av tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk. Nærings- og fiskeridepartementet følger opp Riksrevisjonens merknader fra Dokument 1 (2020–2021). Sjøfartsdirektoratet arbeider kontinuerlig med god forvaltning av tilskuddsordningen.

Siden januar 2016 og frem til august 2021 har antall skip i NIS økt fra 535 til 709. Antall skip i handelsflåten NOR er per august 2021 på 922. I regjeringensperiode har NIS-flåten økt med 166 og i handelsflåten i NOR med 39 skip.

Virkemidler for en konkurransedyktig maritim næring

Regjeringen la i desember 2020 frem Meld. St. 10 (2020–2021) *Grønnere og smartere – morgendagens maritime næring*. Stortingsmeldingen gir tre hovedprioriteringer for regjeringens maritime politikk: grønn skipsfart, digitalisering og maritim kompetanse. Meldingen følger opp regjeringens flerårige satsing på maritim næring, herunder strategien *Maritime muligheter – blå vekst for grønn fremtid* fra 2015 og *Handlingsplan for grønn skipsfart* fra 2019.

Havstrategien *Ny vekst, stolt historie fra 2017* har et hovedmål om bærekraftig vekst og flere arbeidsplasser. I 2019 la regjeringen frem en oppdatert havstrategi, *Blå Muligheter*, som bygger videre på gjeldende havpolitikk og identifiserer tre viktige områder for regjeringens havpolitikk

fremover: kompetanse og digitalisering, regional og lokal verdiskaping, og klima og grønn skipsfart. Havrapporten *Blått hav, grønn fremtid* fra 2021 ble lagt frem 8. juni og løfter frem sentrale milepæler i regjeringens havpolitikk de siste årene og ambisjonene for fremtiden.

Regjeringen nedsatte i 2020 et partssammen satt maritimt utvalg for å vurdere tiltak som kan styrke norsk maritim kompetanse, sikre norske sjøfolk på norske skip og sikre rederiers konkurransekraft. Utvalget overleverte sin rapport 19. mars 2021. Utvalget anbefaler bl.a. at det innføres et krav om norske lønns- og arbeidsvilkår for skip i norsk innenriksfart.

Tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk er det fremste virkemidlet for å bevare norsk maritim kompetanse og sørge for rekruttering av norske sjøfolk på norskregistrerte skip. Regjeringen foreslår endringer i tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk. Det foreslås å innføre et makstak på utbetalingene på 189 000 kroner per sysselsatt fra 1. januar 2022. Det foreslås også å avvikle tilskuddsmodellen for lasteskip i utenriksfart i NIS, jf. omtale under kap. 909, post 73.

Maritime forsknings- og innovasjonsprosjekter utløser betydelige midler i Norges forskningsråd og Innovasjon Norge. MAROFF-programmet og den tverrgående havteknologiseringen i Forskningsrådet, miljøteknologiordningen i Innovasjon Norge og Skattefunnordningen er eksempler på viktige virkemidler for maritim forskning og utvikling. Forskningsrådet vil legge frem forslag til en ny Maritim21-strategi ved årsskifte.

Den norske maritime næringen er ledende på klima- og miljøvennlig teknologi, og grønn skipsfart er et viktig satsingsområde i regjeringens maritime politikk. Satsingen skal bidra til vekst og arbeidsplasser, i tillegg til reduksjon av utslipp. Regjeringen opprettet i august 2020 en kondemneringsordning for skip i nærskipfart og en egen låneordning for skip i nærskipfart og fiskeflåten. Ordningene skal bidra til en grønn omstilling i næringen. Ved behandling av Prop. 1 S (2020–2021) ble kondemneringsordningen utvidet til å også gjelde offshorefartøy.

Kompetent arbeidskraft er et viktig konkurransefortrinn for norsk maritim næring. Gjennom prosjektet Markom2020 har det vært en målrettet satsing på å styrke det maritime utdanningstilbudet både på fagskole- og universitets- og høyskolenivå. Regjeringen foreslår at satsingen videreføres, og at oppfølging blir lagt til Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning (DIKU).

Regjeringen ønsker å bidra til å opprettholde aktivitet og arbeidsplasser i norsk maritim verfts- og leverandørindustri. Det ble i 2020 vedtatt en verftspakke på 744 mill. kroner for perioden 2020–2024. I 2021 ble byggelånsgarantiordningen utvidet til å inkludere forskuddsgarantier, og det ble vedtatt å legge til grunn at norsk språk i utgangspunktet skal brukes ved planlagte statlige investeringer eller vedlikehold som skal ut i markedet i 2021 i maritim sektor.

Den maritime næringen er avhengig av velfungerende internasjonale markeder og likeverdige rammebetingelser. Eksportfinansieringstilbudet bidrar til å gjøre norsk maritim næring mer konkurransedyktig. Frihandelsavtalen med Storbritannia ble signert i juli 2021. Den sikrer åpen markedsadgang og ikke-diskriminerende vilkår for avtalepartenes skip i internasjonal fart.

Prioriteringer 2022

I tråd med Meld. St. 10 (2020–2021) *Grønnere og smartere – morgendagens maritime næring* vil regjeringen prioritere å fremme utvikling av klima- og miljøvennlig skipsfart, digitalisering av maritim sektor og norsk maritim kompetanse.

Regjeringen vil legge til rette for at maritim næring kan videreutvikle sitt konkurransefortrinn gjennom å ta i bruk og utvikle ny teknologi som bygger opp under norsk klima- og miljøpolitikk, og legger til rette for grønn verdiskaping og grønne arbeidsplasser.

Regjeringen foreslår å videreføre låneordningen for skip i nærskipfart og fiskeflåten i 2022, med en låneramme på 400 mill. kroner.

Utviklingen av nullutslippsløsninger har kommet lengst innenfor ferjesektoren. For større skip, som operer over lengre strekninger er det behov for betydelig forsknings- og utviklingsinnsats for å utvikle nullutslippsløsninger. Regjeringen foreslår 40 mill. kroner til en ny satsing på utvikling av nullutslippsløsninger for store fartøy under Forskningsrådet.

Regjeringen vil innføre lav- og nullutslippskriterier i nye anbud for fergesamband der det ligger til rette for det i løpet av 2023. Dette vil gjelde både for statlige og fylkeskommunale fergesamband og forutsetter at teknologien er tilstrekkelig moden.

Regjeringen vil innføre lav- og nullutslippskriterier i nye anbud for hurtigbåter der det ligger til rette for det i løpet av 2025. Det forutsetter at teknologien er tilstrekkelig moden.

Regjeringen vil ta sikte på å innføre krav om lav- og nullutslippsløsninger for servicefartøyer i

havbruksnæringen med en trinnvis innfasing fra 2024, der forholdene ligger til rette for det.

Økt digitalisering vil spille en sentral rolle i overgangen til en mer klima- og miljøvennlig maritim næring og bidra til mer effektiv drift og økt innovasjonstakt i næringen. Regjeringen vil legge til rette for at den maritime næringen har gode rammevilkår for å utvikle nye digitale løsninger i Norge.

Tilgang på riktig og tilstrekkelig kompetanse er en viktig forutsetning for fremveksten av en digital, grønn maritim næring. Regjeringen arbeider for å opprettholde tilgangen på norsk maritim kompetanse og en betydelig flåte under norsk flagg. Regjeringen vil fortsette å legge til rette for å styrke norsk maritim kompetanse slik at den er tilpasset ny teknologi og nye operasjonsmønstre.

Regjeringen vil følge opp den helhetlige satsingen på havnæringene. I regjeringens havrapport fremgår det at regjeringen vil kombinere bevaring av rene og rike hav med bærekraftig bruk.

Regjeringen vil arbeide videre for å sikre en effektiv og kompetent sjøfartsadministrasjon med fokus på sikkerhet og klima- og miljøvennlig skipsfart.

Regjeringen vil utarbeide en likestillingsstrategi for maritim næring.

Mineralnæringen

Norge har betydelige mineralressurser som gjennom utvinning gir grunnlag for økt verdiskaping og arbeidsplasser, særlig i distriktene. Mineralressursene er helt nødvendige for bygg, veier og infrastruktur. Mineralressurser brukes også i industri- og vareproduksjon og er sentrale innsatsfaktorer i produkter basert på «grønne teknologier» som f.eks. vindmøller, solcellepaneler og el-biler, men også en lang rekke andre produkter, fra telefoner og nettbrett til maling og kosmetikk. Regjeringen legger til rette for økt verdiskaping og bærekraftig vekst i næringen.

Lov om erverv og utvinning av mineralressurser (mineralloven) regulerer mineralvirksomhet. Med hjemmel i denne loven gir Direktoratet for mineralforvaltning undersøkelses- og utvinnings-tillatelser og driftskonsesjon til mineralselskaper. Loven regulerer også selskapenes plikter ved start, drift, opphør og opprydding. Kommunale prioriteringer av arealbruk gjennom planprosesser er også av stor betydning for næringen. Blant viktige rammebetingelser for næringen kan nevnes plan- og bygningsloven, forurensningsloven, naturmangfoldloven og kulturminneloven.

Gode geologiske oversiktsdata er en forutsetning for å kunne påvise utvinnbare mineralressurser. Slike data er et kollektivt gode med en rekke bruksområder. De finansieres derfor av staten og kartlegges, samles inn og forvaltes av Norges geologiske undersøkelse (NGU).

Status og resultater

Mineralnæringen består av virksomheter som tar ut og bearbeider mineraler og bergarter fra fast fjell eller løsmasser. Mineralnæringen omsatte i 2020 for om lag 12 mrd. kroner, en økning på 2,2 pst. fra 2019. Byggeråstoff utgjør hovedvekten av salgsverdien og omsatte for 7 mrd. kroner. Næringen har for de fleste produkter en høy eksportandel. Samlet eksportandel målt i omsetning var 45,5 pst. i 2020 og utgjorde 5,4 mrd. kroner. Næringen sysselsatte 4 646 årsverk i 2020.

Etterspørselen etter mineralressurser på verdensmarkedet er nært knyttet til befolkningsvekst og økonomisk vekst, særlig i land som bygger mye infrastruktur, industri og bygg som krever mye mineraler.

For byggeråstoff bestemmes konjunktorene i større grad av byggeaktivitet og utbygging av samferdselsprosjekter.

Prioriteringer 2022

Regjeringen vil legge til rette for ny aktivitet og bærekraftig vekst i mineralnæringen. Offentlig kartlegging av mineralressurser gir bedre kunnskap om ressursene og er av stor betydning for å tiltrekke private letebedrifter.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) er de siste årene styrket for å kunne utføre sine forvaltningsoppgaver mer effektivt og redusere saksbehandlingstiden for mineralnæringen. DMF skal innrette sin virksomhet på en måte som ivaretar helheten av den rollen direktoratet har som forvalter av mineralressurser, og fordele sin arbeidsinnsats innenfor ressursforvaltning, mineralutvinning, sikring og miljø og Svalbard på en måte som gir høyest mulig måloppnåelse.

Mineralloven fra 2010 fastsetter grunnleggende rammer for å drive mineralvirksomhet i Norge. Departementet arbeider for at mineralloven skal være et godt redskap for en god og bærekraftig ressursforvaltning til beste for samfunnet, verdiskapingen og fremtidige arbeidsplasser. Regjeringen fremmet våren 2021 Prop. 124 L (2020–2021) med enkelte lovendringer, jf. Innst. 611 L (2020–2021) og Lovvedtak 156 (2020-2021).

Parallelt med dette nedsatte regjeringen i juni 2020 et offentlig utvalg som skal vurdere ytterligere endringer i mineralloven. Utvalget skal levere sin anbefaling i form av en NOU innen 1. juli 2022.

Sjømatnæringen

Sjømatnæringen er en viktig næring for Norge. Nærings- og fiskeridepartementet har ansvaret for fiskeri- og havbruksforvaltningen, rammebetingelser for sjømathandelen og markedsadgang for norsk sjømat. Departementet har også ansvaret for god fiskehelse og -velferd, og at sjømaten er trygg, sunn og av god kvalitet. Fiskeri- og havbruksnæringen mottar ikke subsidier, men bevilgninger til forskning og innovasjon er viktige virkemidler for å understøtte en bærekraftig utvikling av næringen, jf. omtale under programkategori 17.20.

Verdikjedeperspektivet er viktig for arbeidet på sjømatområdet. De enkelte leddene i verdikjeden omtales enkeltvis under.

Fiskeri

Målet med fiskeriforvaltningen er å sikre en bærekraftig og samfunnsøkonomisk lønnsom forvaltning av de villevende marine ressursene og det tilhørende genetiske materialet og medvirke til å sikre sysselsetting og bosetting i kystsamfunnene.

Departementets oppgaver på fiskeriområdet omfatter bl.a. internasjonale kvoteforhandlinger, nasjonal kvotefastsettelse, regulering av adgangen til å drive fiske og fangst og tilrettelegging for kontroll med høstingen.

Fiskeridirektoratet er rådgivende og utøvende organ innen fiskeriforvaltning og har bl.a. ansvar for nasjonale reguleringer, tillatelser, overvåking og kontroll.

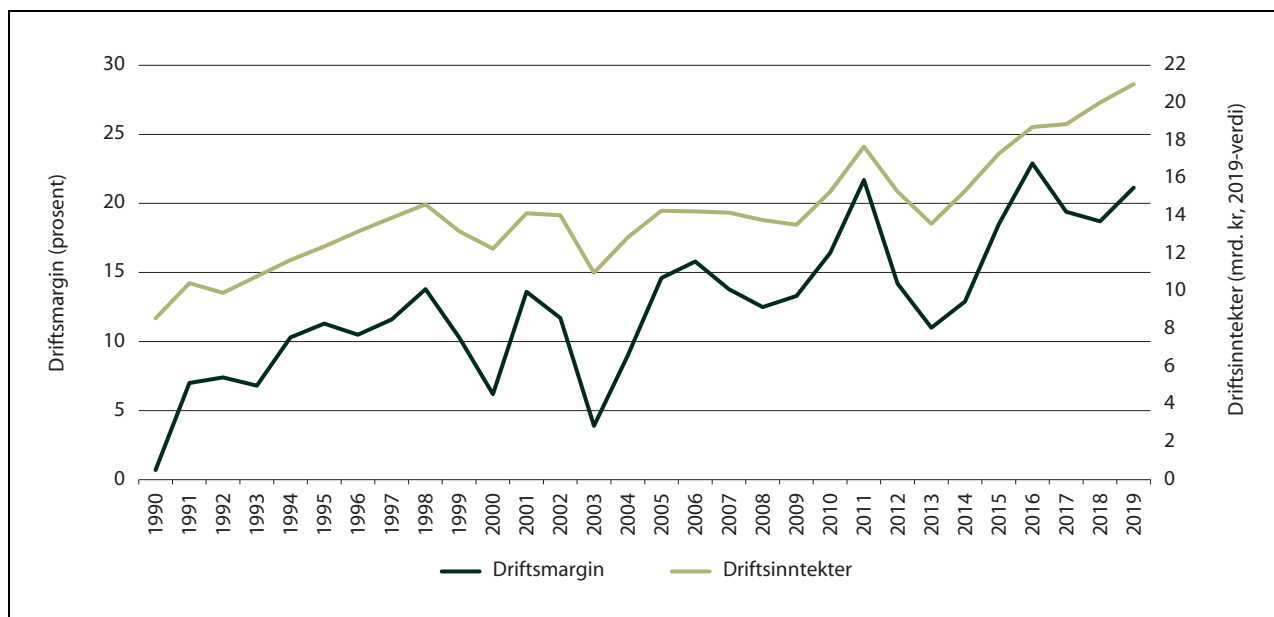
Havets og kystens ressurser og miljø er fundamentet for marin verdiskaping. Et høyt langtidsutbytte av bestandene forutsetter at forvaltningen bygger på vitenskapelige råd, gode forvaltningsprinsipper og god kontroll med høstingen av ressursene. Kvotene svinger med bestandsstørrelsene. Innenfor de biologiske rammene søkes det stabilitet i ressursfordelingen, for å sikre mest mulig forutsigbarhet for næringsaktørene.

Gjennom internasjonalt samarbeid arbeider Norge for at forvaltningen av disse ressursene skal skje i tråd med anerkjente prinsipper som bærekraftig bruk, føre-var-prinsippet og økosystembasert forvaltning. Det inngås avtaler om felles forvaltning av delte fiskebestander for å sikre bærekraftig høsting og forvaltning av fiskeriene.

Status og resultater

Lønnsomhet

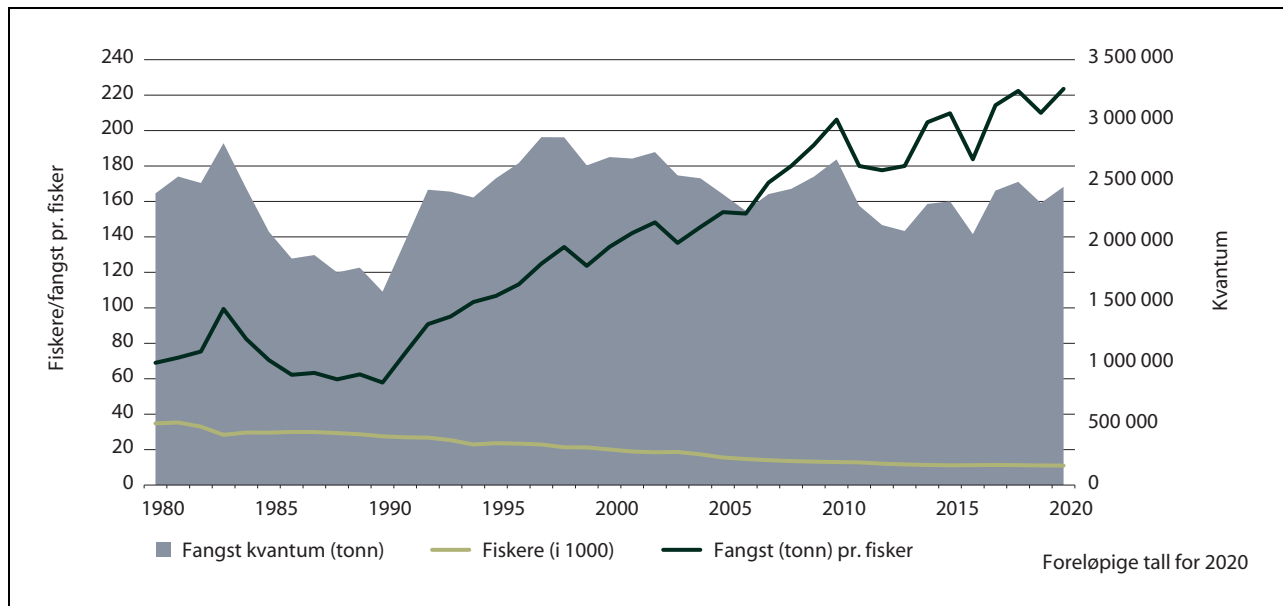
Lønnsomheten for fiskeflåten varierer mye fra år til år, men har de siste 30 årene gjennomgående hatt en positiv utvikling, jf. figur 4.1. I toppåret

Figur 4.1 Gjennomsnittlig driftsmargin og totale driftsinntekter for fiskeflåten, 1990–2019

Definisjon: Driftsmargin = (driftsresultat/driftsinntekter) * 100

Kilde: Fiskeridirektoratet

Figur 4.2 Utvikling i fangst, antall fiskere og fangst per fisker, 1980–2020

Kilde: Fiskeridirektoratet

2016 ble driftsmarginen beregnet til hele 22,9 pst. I 2017 og 2018 sank den noe igjen, men var tilbake på 21,1 pst. i 2019. Samlede driftsinntekter for fiskeflåten har hatt tilsvarende trend siden 1990 og var i 2019 på 21 mrd. kroner.

Det er flere underliggende årsaker til den positive utviklingen i lønnsomhet i perioden. Flere av de viktigste fiskebestandene er i langt bedre forfatning nå enn i 1990. Dessuten har tallet på fiskefartøy blitt redusert. Det har bidratt til lavere kostnader og høyere produktivitet, jf. figur 4.2.

Mens nær 28 000 personer hadde fiske som hovednæring i 1990, var det 20 000 i 2000 og 13 000 i 2010. Det siste tiåret har reduksjonen vært mer moderat, og antall fiskere i 2020 var 11 000.

Effektiviseringen i fiskeriene har over tid altså ført til færre fiskere og fiskefartøy. Fordelingen av antall fartøy, antall fiskere og verdien av levert fangst mellom Sør-Norge og Nord-Norge har holdt seg relativt stabil siden 2000.

Fiskeriforvaltning

Det vises til Meld. St. 13 (2020–2021) *Noregs fiskeritavtalar for 2021 og fisket etter avtalane i 2019 og 2020* for rapportering om de internasjonale fiskeritavtalene Norge har inngått for 2021 og fisket etter tidligere avtaler. Meldingen rapporterer også om status for de viktigste kommersielle fiskebestandene og om Norges arbeid i FNs havretts- og fiskeriresolusjoner.

Brexit har fått store konsekvenser for samarbeidet om forvaltningen av felles fiskebestander. Storbritannia er nå en betydelig selvstendig kyststat. Norske fartøy har tradisjonelt fisket mye i Storbritannias økonomiske sone. Norge og Storbritannia greide ikke å bli enige om en ny bilateral avtale om soneadgang og kvotebytte for 2021, men forhandlingene om mulig avtale i 2022 fortsetter.

Kvotestystemet har over tid blitt svært komplekst, og regjeringen ser behov for forenklinger. Et utvalg har vurdert dagens kvotestystem og hvordan kvotestystemet bør se ut i fremtiden, jf. NOU 2016: 26 *Et fremtidsrettet kvotestystem*. Nærings- og fiskeridepartementet la i juni 2019 frem Meld. St. 32 (2018–2019) *Et kvotestystem for økt verdiskaping* (kvotemeldingen). Stortinget behandlet meldingen i mai 2020. Regjeringen fremmet i juni 2020 Prop. 137 L (2019–2020) *Lov om endringer i deltakerloven og havressurslova (endringer i kvotestystemet)* som oppfølging av kvotemeldingen. Stortinget behandlet lovforslaget, jf. Innst. 190 L (2020–2021), som ble sanksjonert i Lovvedtak 64 (2020–2021). Stortinget sluttet seg til en rekke av regjeringens forslag til forenkling og effektivisering av kvotestystemet, og det arbeides nå med å følge opp Stortingets vedtak.

Målet er fortsatt bærekraftig forvaltning, økt verdiskaping i fiskerinæringen, bedre utnyttelse av hele fisken og aktivitet langs hele kysten.

Arbeidet med å bekjempe ulovlig, urapportert og uregulert (UUU) fiske og fiskerikriminalitet både nasjonalt og internasjonalt er høyt prioritert.

Regjeringen gjennomfører nå en reform av den nasjonale fiskerikontrollen med utgangspunkt i fiskerikontrollutvalgets råd i NOU 2019: 21 *Framtidens fiskerikontroll*. Reformen finansieres bl.a. gjennom inntekter på 42 mill. kroner fra en kontrollavgift for fiskeflåten innført fra 2021.

Et hovedelement i reformen er å bygge et dokumentasjonssystem som gir pålitelige data om høsting og omsetning av våre viltlevende marine ressurser. Det er nå vedtatt at alle fiskefartøy, uavhengig av størrelse, skal spores med det sikre fiskerisporingssystemet VMS og rapportere aktivitet og fangst elektronisk. Videre har nye krav til automatiserte vekter og veiesystemer ved fiske-mottakene vært på høring våren 2021. På lang sikt er målet å automatisere all dokumentasjon. Forvaltningen vil samarbeide med næringen for å lage gode datasystemer, slik at næringen enklest mulig kan dokumentere at norsk fisk i markedet er lovlig høstet og omsatt.

Andre elementer i reformen er å styrke Fiskeridirektoratets datasystemer, kontroll- og analysekapasitet og ytterligere forbedre det tverretatlige kontrollsamarbeidet. Samtidig trappes politiets innsats mot alvorlig fiskerikriminalitet opp i tråd med deres egen trusselvurdering. Det jobbes med å styrke kunnskapsgrunnlaget i politiet i et samarbeid mellom fiskerimyndighetene og Økokrim.

Regjeringen legger også stor vekt på internasjonalt samarbeid mot fiskerikriminalitet. 36 land har så langt sluttet seg til ministererklæringen mot grensekryssende organisert fiskerikriminalitet, som den norske fiskeri- og sjømatministeren initierte i 2018. Som oppfølging av erklæringen har Norge tatt initiativet «Blue Justice» som bistår utviklingsland i arbeidet mot fiskerikriminalitet. Gjennom BarentsWatch tilbyr Blue Justice samarbeidslandene en sikker og forutsigbar digital plattform for tverretatlig og internasjonal samhandling og et internasjonalt fartøysporingssenter er etablert i Vardø, hvor Fiskeridirektoratet skal bistå utviklingsland med sporing av ulovlig fiske. Flere FN-organisasjoner, som FNs kontor for kriminalitet og narkotika og FNs utviklingsprogram, og flere andre partnere bidrar inn i Blue Justice-initiativet, bl.a. med kapasitetsbygging gjennom utvikling av opplæringsmaterie-ll, workshops og webinarer.

Prioriteringer 2022

Nærings- og fiskeridepartementet har følgende hovedprioriteringer på fiskeriområdet i 2022:

- Følge opp de endringer i kvotesystemet som Stortinget vedtok våren 2020.
- Sikre norske interesser ved forhandlinger av fiskeriavtaler.
- Forbedre fiskerikontrollen og bekjempe fiskerikriminalitet både nasjonalt og internasjonalt.

Havbruk

Havbruksområdet omfatter bl.a. ansvar for forvaltning og regelverk, inkludert næringsstruktur, tildeling av konsesjoner, produksjonsbegrensninger, arealbruk og eierskap. Målet er å fremme en lønnsom og verdiskapende havbruksnæring innenfor miljømessig bærekraftige rammer.

Fiskeridirektoratet og Mattilsynet er rådgivende og utøvende organer innen forvaltning av havbruksnæringen. Hovedoppgavene til Fiskeridirektoratet er knyttet til produksjonsreguleringer og miljøhensyn, og hovedoppgavene til Mattilsynet er knyttet til mattrygghet, fiskehelse og fiskevelferd. Direktoratene samarbeider nært med Havforskningsinstituttet, Veterinærinstituttet og andre etater og miljøer nasjonalt og internasjonalt for å gi Nærings- og fiskeridepartementet best mulige råd.

Status og resultater

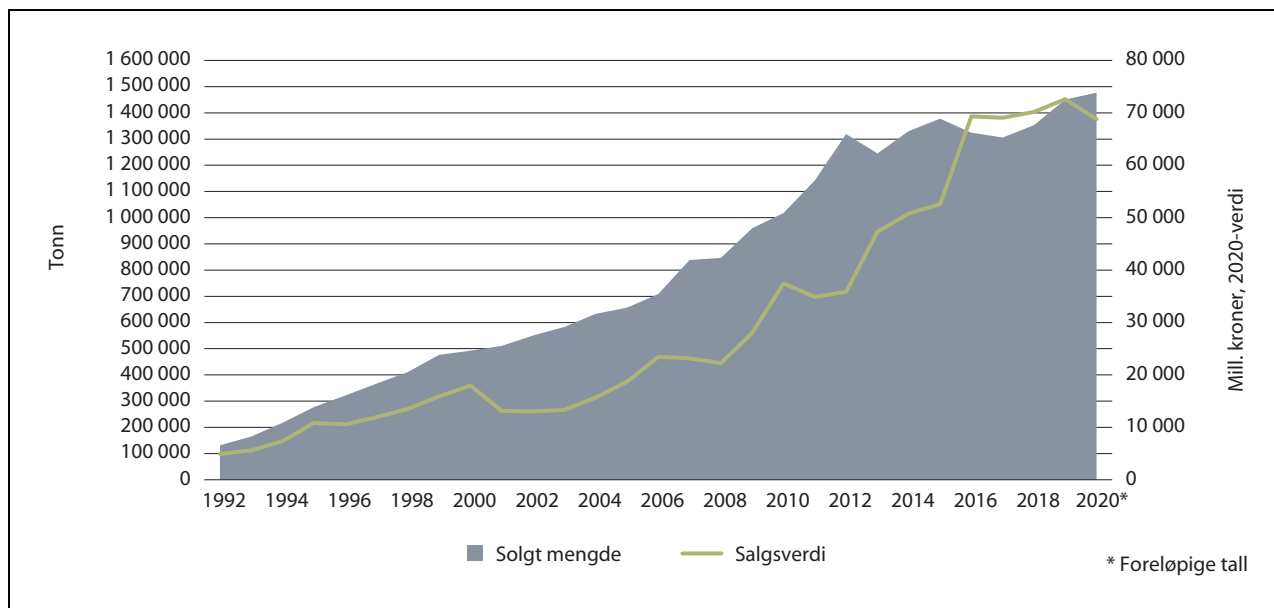
Produksjon og lønnsomhet

Førstehåndsverdien av produksjon av fisk fra havbruksnæringen var i 2020 på 68,8 mrd. kroner, mot 71,7 mrd. kroner i 2019.

Kvantsutviklingen i havbruksnæringen har over tid vært stigende. I 2020 ble det solgt 1 377 185 tonn atlantisk laks, som var en økning på 1 pst. fra 2019, og 96 633 tonn regnbueørret, som var en økning på 16 pst. fra 2019. Gjennomsnittsprisen for laks var i 2020 på 47,11 kroner per kilo, mot 50,18 kroner i 2019. Også gjennomsnittsprisen for regnbueørret var lavere i 2020, med 37,99 kroner per kilo, mot 43,68 kroner året før.

I 2020 ble det solgt 652 tonn torsk, som er en reduksjon på 27 pst. sammenlignet med 2019. Kvantum av torsk er mye redusert siden «topp-årene» 2009 og 2010 hvor salget var rundt 21 000 tonn. Det ble også i 2020 solgt 501 tonn røye, og 1 733 tonn kveite, en økning på henholdsvis 36 og 14 pst. I tillegg ble det solgt 274 tonn andre arter, en liten nedgang fra 2019.

I 2020 ble det solgt 2 071 tonn skalldyr (kamskjell, østers, blåskjell og andre arter som krepser og hummer). Dette er om lag det samme som i 2019. Det er blåskjell som utgjør hoveddelen av salget.

Figur 4.3 Total mengde og førstehåndsverdi av fisk i havbruksnæringen 1992–2020¹

¹ Foreløpige tall for 2020.

Kilde: Fiskeridirektoratet

I 2020 var 9 944 personer direkte sysselsatt i akvakulturnæringen, en økning på 829 personer fra året før.

De siste årene har driftsmarginen vært gjennomgående høy som følge av høye priser på laks. Driftsmarginen har likevel vært nedadgående de siste tre årene. Gjennomsnittlig driftsmargin ble redusert fra 32,4 pst. i 2018 til 27,6 pst. i 2019.

Gjennomsnittlig produksjonskostnad, i nominell verdi, økte med 13 pst. fra 2018 til 2019 og var i 2019 38,26 kroner per kilo. Førkostnader utgjør 41 pst. av produksjonskostnadene, og endringer i denne kostnadsposten har derfor stor betydning for de totale produksjonskostnadene. Lønnsomhetsundersøkelsen for 2020 er ikke ferdig før til høsten 2021.

Kapasitetsjustering

Produksjonen reguleres gjennom maksimal tillatt biomasse (MTB), som angir hvor mye levende fisk inneholder av en produksjonstillatelse kan ha stående i sjøen til enhver tid. Gjennom behandlingen av Meld. St. 16 (2014–2015) *Forutsigbar og miljømessig bærekraftig vekst i norsk lakse- og ørretoppdrett* sluttet Stortinget seg til en handlingsregel for kapasitetsjustering i norsk lakse- og ørretoppdrett basert på produksjonsområder og miljøindikatorer. En forutsetning for vekst er at næringen drives innenfor miljømessig akseptable rammer. Dagens system for kapasitetsjusteringer (trafikklyssystemet) trådte i kraft i oktober 2017.

Andre kapasitetsvurdering etter det nye systemet ble utført i februar 2020. Av 13 produksjonsområder besluttet regjeringen at ni ble satt til grønt, to til gult og to produksjonsområder ble satt til rødt. Det er tildelt økt produksjonskapasitet i de områdene som ble satt til grønt, samt til de enkeltlokalitetene som tilfredsstiller vilkårene for unntak, dvs. at det på lokaliteten er oppnådd lave lakselus-tall med begrenset bruk av legemidler i en nærmere bestemt periode. For første gang fikk det røde lyset konsekvenser. De to «røde» områdene måtte redusere sin produksjonskapasitet med 6 pst. Reduksjonen trådte i kraft i august 2020.

Andre tildeling av nye tillatelser etter det nye systemet ble gjennomført i 2020, og det ble tildelt en kapasitetsøkning på om lag 33 000 tonn MTB i de grønne områdene. Kapasitetsøkningen er utført ved at etablerte oppdrettere er tilbudt 1 pst. vekst på egne tillatelser til fastpris, samt gjennom en auksjon av ny tillatelseskapasitet som ble avholdt i august 2020. Fastpristildelingen og auksjonen medførte henholdsvis vederlag på 936 og 5 975 mill. kroner. All kapasitet er solgt og samlet vederlag for denne tildelingsrunden ble dermed 6,9 mrd. kroner. Kapasitetsjustering foretas hvert andre år. Neste vurdering av miljøsituasjonen i produksjonsområdene er planlagt høsten 2021, og eventuelle kapasitetsjusteringer vil tre i kraft i 2022.

Arealstruktur

En avgjørende faktor for å kunne utnytte havbruksnæringens produksjonspotensial er tilgang på egnet areal til sjømatproduksjon og at arealet utnyttes på en best mulig måte.

Utviklingen har i store trekk gått fra en forvaltning som tok utgangspunkt i det enkelte oppdrettsanleggets påvirkning, til i stadig større grad vektlegge samlet effekt fra flere anlegg i et større område. Dette gradvise skiftet har vært nødvendig for å håndtere næringens sykdoms- og miljøutfordringer på en god måte.

Det nye systemet for kapasitetsjusteringer, som innebærer inndeling av kysten i produksjonsområder, og at miljøindikatorer skal avgjøre mulighetene for videre vekst, gir insentiver til å legge til rette for mer optimal arealstruktur for videre bærekraftig vekst i havbruksnæringen.

Utvikling av ny teknologi

Gode oppdrettslokaliteter er et knapphetsgode. Utvikling av ny teknologi kan bidra til å realisere nye driftsopplegg innen landbasert oppdrett, halvlukkede anlegg i skjermede fjorder, ulike anleggsformer lenger til havs og en videreutvikling av dagens åpne merdteknologi. Dette kan legge til rette for oppdrettsvirksomhet i tidligere uegnede områder og dermed også for økt produksjon.

For å tilrettelegge for best mulig utvikling av den fremtidige havbruksnæringen, samtidig som sikkerhet, arbeidsforhold og ytre miljø blir ivare tatt på en forsvarlig måte, er det viktig at regelverket er oppdatert. Teknologitvillingen går så raskt på dette området at preskriptivt regelverk fort kan hemme utvikling av nye løsninger. Det må derfor etableres et treffsikkert, men fleksibelt regelverk samtidig som man unngår overdimensjonering og unødvendige kostnader.

Utviklingstillatelser ble etablert som en midlertidig ordning i november 2015 og avsluttet i november 2017. Ordningen har fått stor oppmerksomhet i næringen, og det kom inn i alt 104 søknader. Dette er særtillatelser som kan tildeles prosjekter som innebærer betydelig innovasjon og betydelige investeringer. Formålet er å legge til rette for utvikling av teknologi som kan bidra til å løse en eller flere av de miljø- og arealutfordringene som akvakulturnæringen står overfor, f.eks. ved konstruksjon av prototyper og testanlegg, industriell design, utstyrsinstallasjon og fullskala prøveproduksjon. Per 17. august 2021 er det gitt tilsagn om til sammen 114 utviklingstillatelser til 23 søkere. I tillegg arbeides det med sikte på å gi

tilsagn om utviklingstillatelser til ytterligere tre søkere. Fiskeridirektoratet har fattet førsteinstansvedtak i alle 104 saker, men det gjenstår fortsatt et betydelig arbeid i Nærings- og fiskeridepartementet knyttet til klagebehandling.

Bærekraftig havbruk

Ved behandling av Meld. St. 16 (2014–2015) *Forutsigbar og miljømessig bærekraftig vekst i norsk lakse- og ørretoppdrett* har Stortinget gjort klart hvilket miljøavtrykk som er akseptabelt når det gjelder lakselus. Stortinget sluttet seg også til en indikator for lakseluspåvirkning av villfisk basert på modellering og overvåkning. En rekke forskningsinstitusjoner er involvert i arbeidet med å videreutvikle kunnskapsgrunnlaget og modellverktøyet knyttet til lakselusindikatoren. En ekspertgruppe utarbeider årlige rapporter om risiko for lakselusindusert dødelighet hos villfisk innenfor de enkelte produksjonsområdene. Rapportene inngår i det faglige grunnlaget for regjeringens beslutning om justering av produksjonskapasiteten i lakse- og ørretproduksjonen som skjer annethvert år, siste beslutning ble tatt i januar 2020.

Tiltak mot rømming har vært prioritert både av myndighetene og næringen de siste årene. Myndighetene har fastsatt strengere krav til teknisk utforming av anleggene og styrket tilsynet med at reglene overholdes. De fleste uhell skyldes nå menneskelig svikt og brudd på rutiner. Tilsvarende konstruksjonskrav til landbaserte oppdrettsanlegg, inkludert settefiskanlegg, trådte i kraft 1. januar 2018.

Miljøutfordringene knyttet til havbruk er nærmere omtalt i kap. 8 Omtale av klima- og miljørelevante saker.

Tap og sykdom

Det er i dag betydelige velferdsutfordringer knyttet til håndtering av oppdrettsfisk, særlig ved bruk av ulike avlusningsmetoder. God velferd er mer enn overlevelse, men velferdsutfordringene synliggjøres i sin ytterste konsekvens gjennom antall fisk som dør under produksjonen. Dødelighetstallene for 2020 viser at det døde i overkant av 50 mill. matfisk i sjøfasen. Det døde tilsvarende antall for både settefisk og rensefisk. Dette var omtrent på samme nivå som i 2019.

Det er to listeførte sykdommer som skiller seg ut med en klar økning i 2020 sammenlignet med foregående år: infeksøs lakseanemi (ILA) og furunkulose. Det var 23 nye påvisninger av ILA i

2020, alle på oppdrettslaks i sjø. Sykdommen er påvist i totalt syv produksjonsområder langs kysten. Tyngdepunktet har vært i Troms og Finnmark med totalt 15 påvisninger. Den økte forekomsten av ILA har fortsatt i 2021, med 20 nye mistanker eller påvisninger de første syv månedene av året. Et settefiskanlegg har også fått påvist ILA, og det er funnet sammenheng mellom ILA i settefiskanlegget og flere sjøanlegg. Furunkulose ble i 2020 påvist i fem sjølokaliteter med laks, alle med tilknytning til Namsenfjordområdet.

Pankreassykdom (PD) er fortsatt en av de mest alvorlige sykdommene i oppdrettsnæringen. Den fører til lidelser for fisken og store økonomiske tap for enkeltoppdrettere og en samlet næring. Antall anlegg med PD ligger fortsatt på et høyt nivå. Med totalt 158 nye tilfeller i 2020 er dette en liten økning fra 2019. Ingen tilfeller er påvist utenfor PD-sonen som strekker seg fra Søndre Revtingen til Flatanger.

Prioriteringer 2022

Nærings- og fiskeridepartementet vil legge til rette for fortsatt forutsigbar og miljømessig bærekraftig vekst i havbruk. Den fremtidige utformingen og innretningen på et tillatelsessystem er svært viktig for næringens fremtidige rammebetingelser og konkurransekraft. Regjeringen har derfor nedsatt et utvalg som skal se nærmere på dette. I tillegg prioriteres det å arbeide for god velferd og helse hos fisken, herunder redusere tap i matfiskproduksjonen.

Sjømatindustri

Sjømatindustrien består av bedrifter langs hele kysten som tar hånd om fisken etter at den er fisket eller oppdrettet. Industrien bearbeider og omsetter sjømaten nasjonalt eller internasjonalt. Grovt sett kan sjømatindustrien deles inn i bedrifter som baserer seg på hvitfisk, laksefisk eller pelagisk fisk. Utnyttelse og videre bearbeiding av restråstoff er også en viktig del av denne industrien.

Det er et mål å styrke sjømatindustriens konkurransekraft og øke verdiskapingen i sjømatindustrien. Sjømatindustrien påvirkes i stor grad av det som skjer i primærleddet innenfor fiskeri og havbruk, med hensyn til bl.a. reguleringer, kvalitet, variasjoner og svingninger gjennom året og mellom år.

I villfisksektoren er det lovpålagt at all førstehåndsomsetning av fisk fra fisker må skje gjennom et fiskesalgslag. Nærings- og fiskeridepartementet har ansvaret for lov om førstehåndsomset-

ning av viltlevande marine ressursar (fiskesalgslagslova), som regulerer omsetningen og fiskesalgslagenes rolle.

Status og resultater

Norsk sjømatindustri besto i 2019 av om lag 411 selskaper med omkring 11 600 årsverk. Lønnsomheten i fiskeindustrien har over tid vært svak.

Innen hvitfisksektoren hadde tørrfiskproducentene best lønnsomhet, etterfulgt av klippfiskproduksjon. Dårligst lønnsomhet hadde filetproducentene. En stor andel av sjømaten eksporteres som ubearbeidet fisk, og videre bearbeidingen skjer utenfor Norge. For å kunne øke lønnsomheten og sikre at mer av fisken bearbeides i Norge, må sjømatindustrien øke sin konkurransekraft.

Sjømatindustri og førstehåndsomsetning

Regjeringen la i forbindelse med stortingsmeldingen om fremtidens kvotesystem i fiskerinæringen frem en strategi om helårige arbeidsplasser i fiskeindustrien. Strategien omfatter bl.a. tiltak knyttet til råstofftilgang, førstehåndsomsetningen i regi av fiskesalgslagene, kvalitet, markedsadgang og forskning og utvikling.

Hvorvidt det er lønnsomt å bearbeide fisk i Norge, handler for en stor del om kostnadsnivå i norsk sjømatnæring i det som er en global bearbeidingsindustri. Handelsvilkår kan også påvirke bearbeidingsgraden.

En stor andel av fisken som landes eller oppdrettes i Norge, blir eksportert fersk eller fryst som ubearbeidet vare. Mye av den fisken som eksporteres ubearbeidet, blir til filetprodukter i de landene eksporten skjer til, enten det dreier seg om Polen, Litauen, Kina, Storbritannia eller andre land. De ferdige varene som produseres i utlandet, selges i de samme markedene som produkter foredlet i Norge. For den fryste fisken er høye produksjonskostnader i Norge – i hovedsak lønnskostnader – hovedårsak til den store eksporten av ubearbeidet fisk. For den ferske fisken er både produksjonskostnadene og sesongmønsteret i fiskeriene viktige årsaker til at mye av fisken eksporteres ubearbeidet.

Det eksisterer flere reguleringstiltak som skal gi sjømatindustrien bedre tilgang til råstoff utenom sesongene for å bidra til å øke lønnsomheten. Ferskfiskordningen innen torskefiskeriene og bonusordningen for levendelagring av torsk er de beste eksemplene fra dagens reguleringssystem i villfisknæringa. Disse ordningene

er opprettet for å tilgodese landindustriens behov for råstoff.

I tillegg kan førstehåndsomsetningen påvirke hvorvidt det er råstoff tilgjengelig for norsk industri. Nærings- og fiskeridepartementet vurderer kontinuerlig hvordan førstehåndsomsetningen fungerer og har i budsjettet for 2021 og i strategien for helårige arbeidsplasser varslet at det vil bli foretatt en gjennomgang av førstehåndsomsetningen. Førstehåndsomsetningen ble også drøftet i strategien for helårige arbeidsplasser i fiskeindustrien, hvor det ble pekt på konkrete problemstillinger som vil omfattes av gjennomgangen.

Nærings- og fiskeridepartementet har hjemmel til å pålegge fiskesalgslagene å gjennomføre tilsyn med råstoffkvalitet. Fra 1. januar 2015 er tilsynet gjennomført av Råfisklaget i de tre nordligste fylkene. Kvalitetstilsynet i Råfisklaget er videreført inntil videre. Ordningen skal vurderes i forbindelse med en fremtidig gjennomgang av fiskekvalitetsforskriften.

Restråstoff

Regjeringen la også i forbindelse med kvotemeldingen frem en strategi for økt verdiskaping av marint restråstoff. Mye av restråstoffet, det vil si det som ikke er det primære hovedproduktet etter sløying og eventuell videre bearbeiding av fisk og annen sjømat, utnyttes allerede i dag, men det er potensial for å benytte restråstoffet til produksjon av mer høyverdige produkter. I hvitfisksektoren i havfiskeflåten er det fremdeles mye restråstoff som ikke utnyttes, men utviklingen går i riktig retning.

Prioriteringer 2022

Regjeringen vil videreføre tiltak og ordninger som skal tilrettelegge for helårige arbeidsplasser i fiskeindustrien, og følge opp strategiene for helårige arbeidsplasser, herunder gjennomgangen av førstehåndsomsetningen og økt verdiskaping av marint restråstoff som ble lagt frem sammen med stortingsmeldingen om fremtidens kvotesystem i fiskerinæringen.

Trygg, sunn sjømat av god kvalitet

Det er avgjørende at sjømaten som tilbys, tilfredsstiller de til enhver tid gjeldende krav fra myndigheter, marked og forbrukere om sunnhet, trygghet, god kvalitet og redelighet. Bærekraft, dokumentasjon og sporbarhet er også viktige stikkord.

Nasjonalt har departementet flere tiltak for å legge til rette for dette.

Mattilsynet har delegert myndighet med ansvar for regelverksutvikling og er tilsyns- og overvåkingsorganet for regelverket på matområdet, herunder også sjømattrygghet, kvalitet og redelighet, med ansvar for å innhente kunnskap og analysere tilstanden.

På oppdrag bl.a. fra Mattilsynet overvåker Havforskningsinstituttet uønskede stoffer i fôr, fôrråvarer og i oppdrettet og villfanget sjømat for å dokumentere status for sjømattryggheten. Mattilsynet kan anmode Fiskeridirektoratet om å stenge for fiske ved funn av for høye nivåer på enkelte fiskefelt. Kartlegging av årsakene er viktig for å kunne iverksette tiltak og på sikt kunne gjenoppta fisket. Helhetlig kunnskap om uønskede stoffer og næringsstoffer i sjømat, og helseeffekter av sjømatkonsum, er vesentlig for å ivareta omdømme, omsetning og konsum av sjømat. Forskning og overvåking på sjømatområdet er nærmere omtalt under programkategori 17.20.

God kunnskap og vitenskapelig dokumentasjon er avgjørende for å nå målene i sjømatpolitikken. Som ledd i risikohåndtering på matområdet utfører Vitenskapskomiteen for mat og miljø (VKM) uavhengige faglige risikovurderinger for Mattilsynet. For at forvaltningen skal være godt faglig og vitenskapelig fundert, krever arbeidet god samhandling mellom VKM, Mattilsynet og andre kunnskapsinstitusjoner. VKMs virksomhet er nærmere omtalt i Prop. 1 S (2020–2021) Helse- og omsorgsdepartementet.

Nofima er et stort næringsrettet forskningsinstitutt med kompetanse på hele matsektoren. Sjømatforskningen til Nofima retter seg mot hele verdikjeden, fra produksjon til forbruk. Den bidrar bl.a. til konkurransevne, mer bearbeiding og produktutvikling. Forskingen gir økt kunnskap om sjømatens plass i et sunt kosthold med basis i bærekraftig produksjon.

Fiskekonsumet er lavere enn det helsemyndighetene anbefaler. Nasjonal handlingsplan for bedre kosthold (2017–2021) har satt mål om 20 pst. økning i inntak av fisk og sjømat. Godt omdømme og forbrukernes tillit er viktig. For å legge til rette for et økt konsum er det viktig med oppdatert kunnskap om sammenhengen mellom inntak av sjømat og helse. Videre bidrar FoU til god kvalitet og variert produktutvalg. Økt kunnskap om sjømat i befolkningen er viktig, herunder om sunt kosthold og praktisk tilberedning. Økt sjømatkonsum har, i tillegg til helse, også en klima- og bærekraftdimensjon.

Bærekraftig akvakultur, fiskeri og sjømat har en viktig, men ikke tilstrekkelig anerkjent rolle for matsikkerhet og ernæring. Synliggjøring og styrking av sjømatens betydning for matsikkerhet er en prioritert oppgave for norske myndigheter. Matsikkerhet forutsetter tilgang til nok, trygg og sunn mat, som dekker ernæringsmessige behov og preferanser. Arbeidet med matsikkerhet omfatter bl.a. rene hav, bærekraftig høsting og produksjon, hygienisk og kvalitetsbevarende håndtering gjennom verdikjeden, reduksjon av matsvinn og overvåking av uønskede stoffer. Arbeidet omfatter også å fremskaffe kunnskap om næringsstoffer, fôr, sunt kosthold, kvalitet, produktutvikling og matvaner. Arbeidet ses også i sammenheng med styrking av bærekraftige matsystemer, arbeidet med nasjonal folkehelsepolitikk og satsingen på hav. Det er utstrakt tverrdepartementalt samarbeid på området nasjonalt, men også internasjonalt knyttet til prosesser i FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO), Verdens helseorganisasjon (WHO), FNs miljøprogram (UNEP), FNs matsikkerhetskomité (CFS) mv. som departementet tar del i. Det globale rammeverket som utvikles i de ulike fora under FN paraplyen, legger føringer både for Norge og andre land og påvirker rammebetingelsene for sjømatnæringen. Internasjonalt leder Norge et globalt handlingsnettverk «Bærekraftig mat fra hav og innlandsvann for matsikkerhet og ernæring» under FNs ernæringstiår. Det vises til omtale under kap. 9 Oppfølging av FNs bærekraftsmål.

Status og resultater

Resultater fra Mattilsynets overvåking og tilsyn i 2020 viser at norsk sjømat er trygg. Det var få funn av forurensede stoffer i fisk og sjømat over gjeldende grenseverdier. Miljøgifter i oppdrettsfisk kommer hovedsakelig gjennom fôret. Innholdet av miljøgifter i fôret er regulert ved grenseverdier både for fôrråvarer og ferdig fôr. I 2020 ble det ikke funnet tungmetaller eller miljøgifter over de tillatte grenseverdiene satt for fôrmidler.

Mattilsynet har en viktig rolle i arbeidet med å legge til rette for markedsadgang for norsk sjømat, bl.a. ved å ha godt samarbeid med matmyndighetene i mottakerland og skape forutsigbare rammevilkår for eksport. I 2020 ble det utstedt 57 180 eksportattester for sjømatprodukter. Dette er en nedgang på 9 pst. sammenlignet med året før.

Nærings- og fiskeridepartementet har bidratt til at sjømatens rolle for matsikkerhet og ernæring er inkludert som en dimensjon i en rekke

arbeider knyttet til hav, klima, bærekraft, matsikkerhet og ernæring, bl.a. i forbindelse med FNs toppmøte om matsystemer høsten 2021.

Prioriteringer 2022

Arbeidet med å styrke den rollen mat fra havet har for bærekraftige matsystemer og i et matsikkerhets- og ernæringsperspektiv, nasjonalt og globalt, videreføres. Tiltak gjennomføres i ulike deler av matkjeden, bl.a. i forbindelse med regjeringens satsing på hav, arbeid med å redusere matsvinn, øke matsikkerheten, Handlingsplan for bærekraftige matsystemer, oppfølging av folkehelsearbeidet, Handlingsplanene for bedre kosthold, Bærekraftsmeldinga, Klimaplan og annet relevant løpende arbeid i nasjonale, nordiske og internasjonale fora. Arbeidet med det Globale Handlingsnettverket under FNs ernæringstiår videreføres.

Arbeidet med kontinuerlig overvåking av innholdet av uønskede stoffer og analyser av næringsstoffer for å kunne dokumentere helseeffekter av sjømatkonsum fortsetter. I et fremtidig perspektiv vil dokumentasjon om den samlede effekten av sjømatkonsum få enda større betydning. Det er viktig med et oppdatert kunnskapsgrunnlag om de etablerte kommersielle artene, samt nye marine arter som til nå ikke har vært kommersielt utnyttet til mat.

Arbeidet med kostholdsprogrammet Fiskeprell videreføres, og klima- og bærekraft skal integreres i programmet og i arbeidet sammen med sunt kosthold. Kostholdsvaner skapes tidlig i livet, og tiltak rettet mot barn og unge er derfor prioritert.

Håndtering av nasjonalt atomavfall og atom-anlegg

Status og resultater

Staten har siden 1947 delfinansiert nukleær forskningsvirksomhet ved Institutt for energiteknikk (IFE). I 2016 tok staten et medfinansieringsansvar for opprydding etter Norges nukleære virksomhet, og i 2018 opprettet staten Norsk nukleær dekommisjonering (NND) for å planlegge og gjennomføre oppryddingen. Den siste operative reaktoren ble stengt i 2019, og IFE drifter nå atomanleggene i nedstengt tilstand i henhold til konsesjon. Det er en forutsetning for både drift og opprydding at arbeidet foregår på en sikker måte.

I 2020 og 2021 har det vært fokus på sikring av anleggene i henhold til krav og planlegging av det kommende oppryddingsarbeidet. Arbeidet med

planlegging av overføringen av anlegg og personell fra IFE til NND har blitt vektlagt, herunder oppbygging av NND.

Det pågår utredninger i henhold til statens prosjektmodell. Utredningene anslår investeringskostnadene for den kommende rivingen av IFEs atomanlegg og tilbakeføring av områdene til friklasset status til 7 mrd. kroner og behandling av norsk brukt reaktorbrensel til 7 mrd. kroner. Etablering av oppbevaringsanlegg (deponi og behandlingsanlegg) av radioaktivt avfall er beregnet til å koste 10 mrd. kroner, slik at totale beregnede investeringskostnader er 24 mrd. kroner. Det er fortsatt stor usikkerhet i beregningene, og driftskostnader vil komme i tillegg. Alle anslagene er P50 og eksklusiv mva.

Regjeringen la i 2020 frem Meld. St. 8 (2020–2021) *Trygg nedbygging av norske atomanlegg og håndtering av atomavfall* om det forestående opp-

ryddingsarbeidet. Meldingen beskriver historikken bak anleggene, hva slags avfall Norge har og hvilke prinsipper som legges til grunn for oppryddingsarbeidet. Stortinget vedtok i behandlingen av meldingen at staten skal bære alle kostnader ved oppryddingen, jf. Innst. 293 S (2020–2021).

Prioriteringer 2022

I 2022 vil fokus fortsatt være på planlegging og tilrettelegge for at IFEs anlegg og personell kan overføres til NND herunder søknad om konsesjon. Det vil også fokuseres på håndtering av brukt reaktorbrensel, planlegging av oppryddingen, og ferdigstilling av oppgraderingen av sikringen av anleggene. Regjeringen foreslår å bevilge totalt 797 mill. kroner til håndtering av atomavfall og atomanlegg i 2022.

Kap. 900 Nærings- og fiskeridepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
01	Driftsutgifter	435 023	444 921	460 937
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	50 759	72 741	57 050
22	Nukleære utredninger og prosjektledelse, <i>kan overføres</i>	5 024	10 290	10 500
23	Spesielle driftsutgifter til administrasjon av garantiordning luftfart	6 000		
25	Forvaltning og utvikling av kompensasjonsordning mv.	13 942	50 000	12 400
26	Forvaltning av grunneiendom på Svalbard, <i>kan overføres</i>			13 000
31	Miljøtiltak Svea og Lunckefjell, <i>kan overføres</i>	255 421	412 800	388 000
50	Tilskudd til tapsavsetning for garantiordning luftfart	6 000 000		
70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	37 760	45 550	43 500
71	Miljøtiltak Raufoss	5 383	2 100	3 000
72	Tilskudd til beredskapsordninger	4 300	4 000	4 100
73	Tilskudd til Ungt Entreprenørskap Norge	30 750	31 600	32 400
74	Tilskudd til Visit Svalbard AS	3 050	6 150	3 200
75	Tilskudd til særskilte prosjekter, <i>kan overføres</i>	9 792	20 300	20 700
76	Tilskudd til Standard Norge	34 550	37 450	39 400

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
77	Tilskudd til sjømattiltak, <i>kan overføres</i>	4 150	13 100	8 000
78	Tilskudd til Akvariet i Bergen	5 000		
79	Tilskudd til Mechatronics Innovation Lab	16 072		
80	Kompensasjonsordning for utgifter til innreisekarantene ved bruk av utenlandsk arbeidskraft		480 000	
81	Tilskudd til nasjonalt program for leverandørutvikling	10 550	9 200	9 400
82	Midlertidig støtteordning for publikumsåpne arrangementer		350 000	
83	Tilskudd til Senter for hav og Arktis	5 150	5 300	5 400
85	Midlertidig kompensasjonsordning for foretak med stort omsetningsfall som følge av koronapandemien, <i>overslagsbevilgning</i>		5 960 000	
Sum kap. 900		6 932 676	7 955 502	1 110 987

Vedrørende 2021:

Ved stortingsvedtak 23. februar 2021 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Innst. 233 S og Prop. 79 S (2020–2021):

- post 80 ble økt med 240 mill. kroner
- post 82 ble økt med 260 mill. kroner
- post 85 ble økt med 4 095 mill. kroner
- ny post 90 Hybridlån til Norwegian Air Shuttle ASA ble bevilget med 1 500 mill. kroner
- ny post 91 Obligasjonslån til Norwegian Shuttle ASA ble bevilget med 3 000 mill. kroner

Ved stortingsvedtak 18. juni 2021 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Innst. 600 S og Prop. 195 S (2020–2021):

- post 21 ble redusert med 23,7 mill. kroner
- post 22 ble redusert med 3 mill. kroner
- post 25 ble økt med 20 mill. kroner
- ny post 26 Forvaltning av grunneiendom på Svalbard ble bevilget med 11,5 mill. kroner
- post 71 ble økt med 2,5 mill. kroner
- post 75 ble økt med 2 mill. kroner
- ny post 79 Kompensasjonsordning for utgifter til lovpålagt vedlikehold i sesongbedrifter ble bevilget med 2,4 mill. kroner
- post 82 ble økt med ytterligere 130 mill. kroner
- post 85 ble redusert med 1 055 mill. kroner

Ved stortingsvedtak 18. juni 2021 ble det gjort følgende bevilgningsendring, jf. Innst. 600 S og Prop. 202 S (2020–2021):

- post 80 ble økt med ytterligere 200 mill. kroner

Nærings- og fiskeridepartementet har ansvar for viktige generelle rammebetingelser for næringslivet, som deler av regelverket for etablering og drift av næringsvirksomhet, næringsregistre, konkurransepolitikk, handelspolitikk, eierskapspolitikk og virkemidler for næringsrettet forskning og innovasjon. Departementet har i tillegg et særlig ansvar for enkelt næringer som mineralnæringen, reiselivsnæringen, sjømatnæringene og den maritime næringen.

Viktige oppgaver er nasjonalt regelverksarbeid, styring av underliggende virksomheter og selskaper, internasjonalt arbeid og forvaltning av tilskudds-, låne- og garantiordninger. Det er i tillegg en viktig oppgave for departementet å sikre at næringspolitiske hensyn blir ivaretatt på nasjonale politikkområder som har betydning for verdiskaping, dvs. innen områder som finans, skatt og avgift, utdanning og forskning, energi og miljø, samferdsel og andre infrastrukturtiltak. Departementet leder regjeringens arbeid for å styrke konkurransekraften.

Departementets hovedmål er *størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi, innenfor bærekraftige rammer*. Departementet arbeider mot følgende delmål:

- effektiv bruk av samfunnets ressurser
- økt innovasjon og omstillingsevne
- bedrifter som lykkes i internasjonale markeder

Måloppnåelse for delmålene vil hver for seg og sammen bidra til å nå hovedmålet.

Departementet disponerte 310 årsverk² i 2020. I tillegg har departementet tre nærings- og fiskeriråder ved EU-delegasjonen i Brussel, to råder ved ambassaden i Washington DC, en råd ved ambassaden i Moskva og en råd ved ambassaden i London.

Resultater 2020

For nærmere omtale av departementets resultater i 2020 og status for forvaltningen av de ulike fagområdene vises det til kategoriomtalen. Departementet har hatt betydelig merarbeid knyttet til utforming, håndtering og oppfølging av tiltak for å motvirke effektene av koronapandemien for næringslivet i 2020. Det vises til nærmere omtaler under de enkelte virksomhetene som håndterte disse virkemidlene og omtale under de enkelte postene som ble opprettet for å ivareta dette. I tillegg er departementets arbeid med forenkling og effektivisering, samfunnssikkerhet og beredskap, klima og miljø, oppfølging av FNs bærekraftsmål og likestilling omtalt i proposisjonens del III. I denne delen redegjøres det også for ansettelsesvilkår for ledere i virksomheter heleid av staten der eierskapet forvaltes av departementet.

Prioriteringer 2022

Prioriteringene for 2022 er beskrevet i hovedinnledningen i del I av proposisjonen og i de innledende omtalene under hver programkategori.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke lønns- og pensjonsutgifter inklusiv arbeidsgiveravgift, husleie, reiseutgifter, administrative fellesutgifter og mindre investeringer. Av bevilgningen dekkes også nødvendige utgifter knyttet til forsyningsberedskap.

Det foreslås en bevilgning på 460,9 mill. kroner. Ansvar for eierskapsforvaltningen av Equinor ASA, Petoro AS og SDØE overføres fra Olje- og energidepartementet til Nærings- og fiskeridepartementet per 1. januar 2022, og bevilgningen er foreslått økt med om lag 7,2 mill. kroner for å

ivareta dette. Bevilgningen er foreslått redusert med 3,7 mill. kroner som følge av at forventet pensjonspremie til Statens pensjonskasse, inklusiv arbeidsgiveravgift av dette, er redusert med tilsvarende beløp, og med 850 000 kroner som følge av forutsetning om reduserte reiseutgifter i 2022, jf. nærmere omtaler i pkt. 2.2 i innledningsdelen av proposisjonen. Det er også omdisponert 3 mill. kroner fra kap. 900, post 21 for å dekke kostnader til departementets arbeid med å forebygge og bekjempe fiskerikriminalitet både nasjonalt og internasjonalt. Videre foreslås det at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3900, post 01, jf. forslag til vedtak II, 1.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Posten skal dekke utgifter knyttet til tjenester, oppdrag og prosjekter som er viktige for Nærings- og fiskeridepartementets arbeid, men som departementet ikke har kapasitet eller kompetanse til å utføre selv. Dette omfatter bl.a. større utredningsutvalg, evalueringer og prosjekter initiert av departementet.

Posten dekker bl.a. rådgivningskostnader til departementets oppfølging av oppryddingsprosjektet i Svea, jf. post 31, utredning knyttet til tilsyn og tillatelse med oppskyting av satellitter til bane fra Norge, utarbeidelse av grensehandelsbarometer og kostnader til forebygging av fiskerikriminalitet.

Det foreslås en bevilgning på 57,1 mill. kroner. I tillegg foreslås det en fullmakt til å inngå forpliktelser ut over gitt bevilgning på posten på 7,5 mill. kroner, jf. forslag til vedtak VII, 1.

Post 22 Nukleære utredninger og prosjektledelse, kan overføres

Posten finansierer utredninger og prosjektledelse i Nærings- og fiskeridepartementet knyttet til oppryddingen etter Institutt for energiteknikk (IFE) sin nukleære aktivitet på Kjeller og i Halden og håndtering av norsk radioaktivt avfall.

I 2020 finansierte posten bl.a. advokatbistand knyttet til overføring av atomanlegg fra IFE til Norsk nukleær dekommisjonering, kvalitetssikring av konseptvalgutredning for dekommisjonering av IFEs nukleære anlegg og en prosjektstilling.

Det foreslås en bevilgning på 10,5 mill. kroner i 2022. Bevilgningen skal dekke departementets behov for eksterne ressurser til styring av prosjekter og oppfølging av utredninger og store stat-

² Etter ny definisjon gjeldende fra og med 2020.

lige investeringsprosjekter etter statens prosjektmodell og andre nødvendige utredninger.

Post 25 Forvaltning og utvikling av kompensasjonsordning mv.

Posten benyttes til Brønnøysundregistrenes arbeid med å utvikle, forvalte og drifte løsningen for kompensasjonsordningen for næringslivet.

Det foreslås en bevilgning på 12,4 mill. kroner i 2022.

Post 26 Forvaltning av grunneiendom på Svalbard, kan overføres

Staten ved Nærings- og fiskeridepartementet eier i dag 99,5 pst. av all grunn på Svalbard. Sentrale deler av denne grunnen ble inntil 31. mars 2020 forvaltet av Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS (SNSK) i henhold til leie- og forvaltningsavtalen mellom Staten ved Nærings- og fiskeridepartementet og SNSK. Fra 1. april 2020 forvalter departementet all statlig eid grunn på Svalbard direkte. Det er opprettet to nye stillinger med fast tilholdssted i Longyearbyen. Endring i organiseringen av grunnforvaltningen er provenynøytral. Tidligere betalingsforpliktelser som staten har hatt til SNSK i henhold til leie- og forvaltningsavtalen, er falt bort. Inntekter fra grunnleien, dekker utgiftene knyttet til stillingene i Longyearbyen.

Lokalkontoret på Svalbard skal ivareta departementets forvalterrolle som grunneier på Svalbard. Det inkluderer forvaltning og oppfølging av leieforhold med eksterne aktører som benytter statens grunn på Svalbard til bl.a. boliger, infrastruktur og kontor- og forretninger. I tillegg ivaretar lokalkontoret ansvaret for kulturminner, naturverdier og bygninger som i dag eies av departementet.

Nærings- og fiskeridepartementet eier fire bygg i Svea med helt eller delvis fredningsstatus. Det er tidligere besluttet at tre av byggene kan stilles til disposisjon for Universitetssenteret på Svalbard (UNIS) under forutsetning at det inngås en langsiktig leieavtale mellom departementet og UNIS. For at UNIS skal kunne benytte byggene til forsknings- og undervisningsaktivitet, er det behov for å gjennomføre enkelte tilpasninger og oppgraderinger. Kostnadene for oppgraderingen av byggene er beregnet til 10 mill. kroner, fordelt på årene 2021 og 2022. UNIS forplikter seg til å nedbetale kostnadene innen en leieperiode på ti år, med faste årlige avdrag.

Det foreslås en samlet bevilgning på 13 mill. kroner. Videre foreslås en fullmakt til å overskride

bevilgningen mot tilsvarende merinntekter under kap. 3900, post 03 jf. forslag til vedtak II, 1.

Post 31 Miljøtiltak Svea og Lunckefjell, kan overføres

Store Norske-konsernet består av morselskapet Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS (SNSK) og flere hel- og deleide datterselskaper, bl.a. Store Norske Spitsbergen Grubekompani AS (SNSG). Konsernet har i dag om lag 140 ansatte. Staten eier 100 pst. av aksjene i SNSK.

I forbindelse med Stortingets behandling av statsbudsjettet for 2018 ble det besluttet at SNSKs kullvirksomhet i Svea og Lunckefjell skulle utvikles. Det ble samtidig bestemt å at SNSG skulle være ansvarlig byggherre. Oppryddingsarbeidet er delt opp i tre faser (Lunckefjell fase 1, Svea fase 2A og Svea fase 2B).

Oppryddingen i Lunckefjell (fase 1) er ferdig. Kostnadene ble 412 mill. kroner, mot anslått 422 mill. kroner i Prop. 1 S for 2021. For Svea fase 2A startet oppryddingen våren 2020 og forventes ferdigstilt i løpet av høsten 2021. Svea fase 2B startet opp våren 2021 og er ventet ferdigstilt høsten 2023.

I Prop. 195 S (2020–2021) redegjorde departementet for en revidert fremdriftsplan som viste at det er mulig å ferdigstille hele prosjektet høsten 2023, dvs. et år tidligere enn opprinnelig anslått.

SNSK har med bakgrunn i justert fremdriftsplan utarbeidet et revidert kostnadsanslag hvor det fremgår at totalkostnaden for prosjektet nå er beregnet til 1 700 mill. kroner, hvorav Svea fase 2B utgjør 865 mill. kroner. Selskapets reviderte kostnadsanslag, inklusiv koronaeffekter, er beregnet med bakgrunn i kostnadsnivået for 2021.

Det reviderte kostnadsanslaget for Svea fase 2B innebærer en reduksjon sammenlignet med kostnads- og styringsrammen på hhv. 317 og 204 mill. kroner, til totalt 988 og 887 mill. kroner. Dette skyldes i all hovedsak god planlegging, utførelse og kortere gjennomføringstid for prosjektet.

Som tidligere år foreslår departementet at utgiftene til oppfølging av prosjektet belastes post 21.

Det foreslås en bevilgning på 388 mill. kroner knyttet til opprydding i Svea fase 2B i 2022. I tillegg fremmes det forslag om fullmakt til å forplikte staten for ytterligere inntil 439 mill. kroner, jf. forslag til vedtak XIII, 2. Det understrekes at det er knyttet usikkerhet til kostnadsanslagene, og regjeringen vil komme tilbake til Stortinget dersom det foreligger ny informasjon som tilsier at anslagene må justeres.

Post 70 Tilskudd til internasjonale organisasjoner

Norge er medlem av en rekke internasjonale organisasjoner og kommisjoner som er viktige premissleverandører for utformingen av norsk nærings- og fiskeripolitikk. Formålet med det statlige tilskuddet til internasjonale organisasjoner er å:

- Bidra til at berørte næringer, bedrifter og organisasjoner i Norge får opplysninger om og kan dra nytte av gjeldende internasjonale ramme- og konkurransevilkår på de respektive områdene.
- Sikre at norske interesser blir ivaretatt på de aktuelle områdene.

- Medvirke til at norske myndigheter, organisasjoner og næringer/virksomheter får anledning til å påvirke utformingen av internasjonale lover og regelverk, konvensjoner og retningslinjer.

Bevilgningen dekker kontingentene til organisasjonene i tabell 4.1. Informasjon om organisasjonene finnes i vedlegg 1. Kriterier for måloppnåelse og tildelingskriteriene/beregningsregler er knyttet til hvert enkelt medlemsbidrag. Størrelsen på Norges kontingent utgjør som hovedregel en andel av organisasjonenes vedtatte driftsbudsjett basert på fastsatte fordelingsnøkler.

Størrelsen på flere av bidragene vil avhenge av kursutviklingen for de aktuelle betalingsvalutaene og eventuelle endringer i medlemskontingentene.

Tabell 4.1 Kontingenter til internasjonale organisasjoner

Organisasjon	(i 1 000 kroner)	
	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
Det europeiske maritime sikkerhetsbyrå (EMSA)	19 500	18 131
Den nordøstatlantiske fiskerikommisjon (NEAFC)	6 500	6 323
Den internasjonale sjøfartsorganisasjon (IMO)	5 000	5 370
Den nordvestatlantiske sjøpattedyrkommisjonen (NAMMCO)	2 620	2 769
Det internasjonale råd for havforskning (ICES)	2 525	2 420
Ispatroljetjenesten (NAIP)	2 175	2 175
Deltakelse i komiteer og arbeidsgrupper under OECD (romfart, turisme, eierskap og skipsbygging)	1 000	1 000
Den internasjonale kommisjonen for bevaring av atlantisk tunfisk (ICCAT)	900	860
Regional Cooperation Agreement on Combating Piracy and Armed Robbery against Ships in Asia (ReCaap)	950	850
EUROFISH (bistand til oppbygging og utvikling av egen fiskerisektor i sentral- og østeuropeiske land)	660	620
Den internasjonale hvalfangstkommisjon (IWC)	670	697
Den nordvestatlantiske fiskerikommisjon (NAFO)	500	450
EQUASIS (internettportal for sikkerhetsrelatert informasjon om skip i handelsvirksomhet)	540	500
Den sørøstatlantiske fiskeriorganisasjon (SEAFO)	550	0
Paris Memorandum of Understanding on Port State Control (Paris MoU)	480	455
Det internasjonale utstillingsbyrå (knyttet til verdensutstillinger)	325	300

Tabell 4.1 Kontingenter til internasjonale organisasjoner

Organisasjon	(i 1 000 kroner)	
	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
Studiegruppen for nikkel	250	225
Studiegruppen for bly og sink	100	100
Det internasjonale handelskammer (knyttet til frihandel)	175	175
Det norske handelskammerforbund	80	80
Sum	45 550	43 500

Det foreslås en bevilgning på 43,5 mill. kroner for 2022.

Post 71 Miljøtiltak Raufoss

Formålet med bevilgningen er å oppfylle statens garantiforpliktelser for historisk forurensning ved Raufoss Industripark i Innlandet, jf. Innst. S. nr. 147 og St.prp. nr. 40 (2003–2004). Miljøtiltakene som er gjennomført, har gitt en betydelig forbedring av miljøkvaliteten i parken. Overvåking viser at vannkvaliteten i Hunnselva er i kontinuerlig forbedring, og miljøbelastningen fra industriparken til omgivelsene reduseres årlig. Frem til 2021 er det fjernet mer enn 515 tonn tungmetaller og THC, og nærmere 170 000 liter olje fra jordsmonn og grunnvann. Dette er fraktet til godkjent mottak for forsvarlig håndtering/deponering.

Oppryddingsprosjektet på Raufoss har oppfylt alle tidligere pålegg og miljømål fra Miljødirektoratet. I 2012 kom Miljødirektoratet med nye pålegg overfor Raufoss Næringspark ANS, hovedsakelig knyttet til miljøovervåking og rapportering, som følge av implementering av EUs vannforskrift i Norge. Det ble stilt krav om mer detaljert overvåking av Hunnselva, samt grunnvann, overflatevann og det nedlagte slamdeponiet i industriparken. Pålegget omfatter i tillegg drift og vedlikehold av tiltaksbrønner og oljeutskillere der det pumpes opp og renses forurenset vann. Miljødirektoratet endret tillatelsen og fastsatte vurderingsgrenser i 2017. Per 1. september 2021 var det utbetalt til sammen om lag 143 mill. kroner siden ordningen ble operativ.

Rammen for garantiene ble ved Stortingets behandling av statsbudsjettet for 2018 utvidet til 168 mill. kroner. Utvidelsen tar høyde for å dekke kostnader innenfor den statlige garantien som i hovedsak er knyttet til fortsatt overvåking og oppfølging av krav til dokumentasjon i pålegget fra Miljødirektoratet frem til 2029, samt områder

hvor det er avdekket mulig historisk relatert forurensning i grunnen som vil kunne kreve oppryddingstiltak. Det kan også komme ytterligere garantiforpliktelser, bl.a. dersom det avdekkes historisk relatert forurensning i forbindelse med gravearbeider for bygg og infrastruktur ved Raufoss Industripark.

Det foreslås en bevilgning på 3 mill. kroner i 2022. Videre foreslås det en fullmakt til å kunne overskride bevilgningen innenfor garantirammen på 168 mill. kroner, jf. forslag til vedtak IV, 1. Dersom fullmakten benyttes, vil forslag til endret bevilgning bli fremmet i endringsproposisjon for 2022.

Post 72 Tilskudd til beredskapsordninger

Tilskuddet er todelt og omfatter det arbeidet Norsk Rederiforbund utfører innenfor skipsfartsberedskap etter avtale med Nærings- og fiskeridepartementet og det arbeidet Eksportfinansiering Norge (Eksfin) utfører som sekretariat for den lovbestemte ordningen for varekrigsforsikring.

Skipsfartsberedskap

Beredskapsarbeidet på skipsfartsområdet bygger på samarbeid mellom myndighetene og skipsfartsnæringen. Departementet har etablert NOR-TRASHIP-ledelsen, som ivaretar kontakten med rederinæringen og andre viktige aktører. I tillegg er det etablert et samarbeid hjemlet i avtale om at Norges Rederiforbund gjennom sin beredskapsavdeling planlegger og gjennomfører tiltak innen skipsfartsberedskap, på oppdrag fra eller i samarbeid med departementet. Tilskuddet skal dekke dette arbeidet, som bl.a. omfatter å skaffe til veie relevant skipskapasitet, forebygge og håndtere trusler mot sikker skipsfart.

Ordningen har som mål å sikre:

- drift, videreutvikling og øving av beredskaps-systemer for skipsfarten
- mest mulig trygg skipstransport
- samarbeid og god informasjonsutveksling mellom myndighetene og rederinæringen
- at kompetanse og kapasitet hos næringen er tilgjengelig for myndighetene i en krisesituasjon

Skipsfart og det maritime området er strategisk viktig for Norge. Innenfor et mer uforutsigbart risikobilde har beredskapen vært rettet mot å forebygge piratvirksomhet og andre trusler mot skipsfarten. Innovasjon, teknologisk utvikling og digitalisering har påvirket skipsfartsnæringen. I tillegg har næringen utviklet seg i retning av økt internasjonalisering med komplekse eierstrukturer, mannskap fra forskjellige nasjoner og skip tilknyttet ulike flaggstater. Disse endrede rammevilkårene stiller nye krav til håndteringen av skipsfartsberedskapen.

I 2020 igangsatte departementet en risiko- og sårbarhetsanalyse av norsk skipsfartsberedskap. Analysen ble gjennomført av Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) og ferdigstilt sommeren 2021. Sluttrapporten til FFI vil gi grunnlag for å identifisere og eventuelt iverksette målrettede og ressurseffektive tiltak for å bedre beredskapen på dette feltet. Departementet vil i 2022 prioritere videre oppfølging av funn og anbefalinger i risiko- og sårbarhetsanalysen.

Varekrigsforsikring

Det betyr mye for samfunnet at forsyning og transport av viktige varer opprettholdes i en krisesituasjon. I de tilfeller hvor forsyningssikkerheten trues av at det private markedet for transportforsikring ikke er tilstrekkelig eller faller helt bort, har staten gjennom lov etablert varekrigsforsikring som et beredskapssystem. Ordningen forvaltes av Eksfin etter retningslinjer fastsatt av departementet. Tilskuddet skal dekke dette arbeidet.

Ordningen har som mål å sikre:

- at myndighetene har et sekretariat for å vedlikeholde og eventuelt aktivisere beredskapsordningen for statlig varekrigsforsikring i en krise- eller krigssituasjon
- at myndighetene kan få bistand med faglige utredninger, råd, utførende arbeid og øvelser knyttet til varekrigsforsikring

I 2021 er det arbeidet med vedlikehold av ordningen i dialog med forsikringsbransjen gjennom et etablert Forsikringsforum.

For 2022 vil departementet vedlikeholde beredskapsordningen i dialog med forsikringsbransjen og arbeide med modernisering av hjemmelsgrunnlaget.

Budsjettforslag

Det foreslås en samlet bevilgning på 4,1 mill. kroner for 2022. Midlene foreslås fordelt til Norges Rederiforbund for arbeid med skipsfartsberedskap og til Eksfin for arbeid med varekrigsforsikring.

Fullmakten til å inngå avtaler om forsikringsansvar under beredskapsordningen for varekrigsforsikring forslås videreført med en ramme på 2 mrd. kroner, jf. omtale i Del III og forslag til vedtak XI, 2.

Post 73 Tilskudd til Ungt Entreprenørskap Norge

Tilskuddet har som mål å bidra til at flest mulig elever under videregående opplæring får delta i den entreprenørskapsfremmende aktiviteten ungdomsbedrift.

Ungt Entreprenørskap Norge er en privat organisasjon som tilbyr utdanningsinstitusjoner bistand til å gjennomføre entreprenørskapsfremmende aktiviteter. I Norge er det 12 juridisk uavhengige organisasjoner: Ungt Entreprenørskap Norge (nasjonal enhet) og 11 fylkesorganisasjoner. Formålet er felles for alle organisasjonene.

I 2020 fikk Ungt Entreprenørskap Norge et tilskudd på 30,75 mill. kroner fra posten. Tilskuddet var øremerket arbeidet med å bistå skolene i å gi elevene mulighet til å etablere en ungdomsbedrift. Programmet ungdomsbedrift er sentralt blant organisasjonens entreprenørskapsfremmende aktiviteter. I en ungdomsbedrift får elevene erfaring med å etablere (registrere i Brønnøysundregistrene), drifte (utvikle og selge et produkt/løsning) og legge ned en virksomhet. I skoleåret 2020/2021 deltok 11 000 elever i aktiviteten ungdomsbedrift. Det er skolenes etterspørsel som er avgjørende for hvor mange elever som deltar i Ungt Entreprenørskapsaktiviteten ungdomsbedrift.

Ungt Entreprenørskap Norge skal bruke tilskuddet i 2022 til å bidra til at flere elever under videregående opplæring får delta i etableringen av en ungdomsbedrift som defineres som innovativ.

Det foreslås en bevilgning på 32,4 mill. kroner i 2022.

Post 74 Tilskudd til Visit Svalbard AS

Formålet med Nærings- og fiskeridepartementets tilskudd til Visit Svalbard AS er å støtte opp under selskapets arbeid for at reiselivsaktiviteten på øygruppen bidrar til å nå hovedmålene i svalbardpolitikken. Spesielt målet om bevaring av områdets særegne villmarksnatur og målet om å opprettholde norske samfunn på øygruppen.

Visit Svalbard AS er eid av Svalbard Reiselivsråd, som i 2020 besto av 72 bedrifter innenfor reiselivs- og reiselivsrelaterte næringer. Selskapets virksomhet er finansiert gjennom medlemsavgifter, salg av tjenester til Svalbard Reiselivsråd, deltakelse i prosjekter og tilskudd over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett. Visit Svalbard AS hadde i 2020 en omsetning på om lag 9,4 mill. kroner. Det statlige tilskuddet utgjorde 3,05 mill. kroner.

For å understøtte målet om å opprettholde norske samfunn på øygruppen har Visit Svalbard hatt spesiell oppmerksomhet knyttet til utvikling av et helårlig reiseliv i Longyearbyen. Attraktive reiselivsprodukter utenom høysesong kan bidra til å jevne ut etterspørselen etter Svalbard som reise-mål. Det er rimelig å anta at helårlige arbeidsplasser kan bidra til å gjøre Svalbard attraktivt for norske arbeidstakere.

I 2020 ble det innført omfattende restriksjoner for å unngå spredning av koronaviruset til Svalbard. Reiselivsnæringen ble hardt rammet. Restriksjonene som ble innført, har gitt tydelige utslag på statistikken over reiselivsaktiviteten på Svalbard.

I 2020 ble det registrert 65 091 gjestedøgn på kommersielle overnattingsbedrifter i Longyearbyen, en nedgang på 60,1 pst. fra 2019. Beleggsprosenten i 2019 var på 64,13 pst., mens den i 2020 utgjorde 26 pst. Antall ankomne gjester gikk ned med 66,9 pst. fra 2019. Oppholdstiden per gjest gikk litt opp, fra 2,27 døgn i 2019 til 2,32 i 2020.

Cruisetrafikken på Svalbard ble også sterkt preget av restriksjonene som ble innført. Konvensjonelle cruisepassasjerer (oversjøiske cruise) gikk ned fra 39 282 i 2019 til 0 i 2020. Ekspedisjonscruisepassasjerer gikk ned fra ca. 23 000 i 2019 til 1 423 i 2020.

Visit Svalbard AS har som mål at all reiselivs-utvikling på Svalbard skal være bærekraftig. For å understøtte målet om å bevare områdets særegne villmarksnatur arbeider Visit Svalbard med kompetansebygging blant aktørene og opplæring av guider og turledere. Målet er å skolere reiselivs-

aktørene med tanke på skånsom ferdsel i naturen og forebygge at aktiviteten bidrar til skader på flora, fauna og kulturminner. I 2020 måtte Visit Svalbard AS justere sin arbeidsinnsats i forbindelse med koronakrisen. Selskapet har i 2020 hatt stort arbeidspress knyttet til oppgaver ved nedstenging og gjenåpning av reiselivsaktiviteten på Svalbard.

Statens tilskudd til Visit Svalbard AS skal brukes til arbeid som gjør at reiselivsaktiviteten bidrar til å nå de svalbardpolitiske målene, herunder å samle næringen for å utvikle hensiktsmessige retningslinjer for reiselivsaktiviteten, fremskaffe informasjon om reiselivsaktivitet i området, bistå sentrale myndigheter i politikktvikling og ivareta fellesoppgaver som drift av helårlig turistinformasjon.

Det foreslås en bevilgning på 3,2 mill. kroner til Visit Svalbard AS i 2022.

Post 75 Tilskudd til særskilte prosjekter, kan overføres

Formålet med bevilgningen er å kunne gi tilskudd til tiltak som er vesentlige i departementets arbeid med nærings- og fiskeripolitikken. Målgruppen er organisasjoner, virksomheter og forskningsmiljøer. Områder der det kan være aktuelt å gi støtte, er bl.a.:

- samarbeidsarenaer mellom viktige aktører i næringslivet
- samfinansiering av utredninger som skal bidra til bedre kunnskapsgrunnlag for nærings- og fiskeripolitikken
- informasjonstiltak
- internasjonale organisasjoner
- utprøving av tiltak
- andre prosjekter

Tiltakene vurderes ut fra hvor relevante de er for å gjennomføre regjeringens nærings- og fiskeripolitikk. Det legges vekt på tiltak som har forankring i politiske dokumenter, som bl.a. stortingsproposisjoner og -meldinger, handlingsplaner og strategier på Nærings- og fiskeridepartementets område. Det gis ikke støtte til tiltak som naturlig hører inn under andre tilskuddsordninger under Nærings- og fiskeridepartementet.

Kunngjøring av mulighet for å søke om tilskudd gjøres gjennom Prop. 1 S for Nærings- og fiskeridepartementet og på departementets nettside.

Tabell 4.2 Prosjekter og mottakere som fikk utbetalt støtte i 2020 over kr 200 000

	(i 1 000 kr)
Mottaker – prosjekt	
United Nations Global Compact	1 860
Fiskarlagets Russlandsprosjekt	1 600
European Bank for Reconstruction and development (EBRD) – bærekraftig bruk av marine ressurser	1 069
EBRD – støtte til latvisk rådgiver	544
International Maritime Organization (IMO) – frivillige bistandsprosjekter	1 000
UNIS Arctic Safety Center	1 000
Node Maritimt Forum	500
Norsk senter for nærskipfart – Maritimt Forum for prosjekt Short Sea Promotion Centre	450
Nord Universitet, HHN – Global Entrepreneurship Monitor-undersøkelsen for Norge i 2019	400
Forskningsprosjekt om statlig eierskap	375
Bluejustice.org – støtte til utvikling og vedlikehold av nettside	369
Menon Economics – forskningsartikkel om mentorordning	210
NTNU – professorat i mineralteknikk	200

Bevilgningen for 2022 foreslås benyttet til de formål som fremgår av tabell 4.3.

Tabell 4.3 Forslag til formål som dekkes av bevilgningen i 2022

	(i 1 000 kr)
Formål	
Forskning på statlig eierskap	5 000
Dekning av husleie for Akvariet i Bergen	4 800
Node Maritimt Forum	1 500
United Nations Global Compact – bidrag 2022	1 400
Tilskudd til ungdomsfiske etter Gamvik-modellen	2 000
Longyearbyen lokalstyres næringsarbeid	1 000
Universitetssenteret på Svalbard – Arctic Safety Center	1 000
International Maritime Organization (IMO) – frivillige bistandsprosjekter	1 000
European Bank for Reconstruction and development– støtte til latvisk rådgiver	840
Sum	18 540

Regjeringen foreslår å sette av 2 mill. kroner til en ny nasjonal søknadsbasert tilskuddsordning for kommuner som vil legge til rette for at ungdom

får erfaring med fiske. Ordningen følger den såkalte «Gamvik-modellen». Gamvik kommune har siden 2010 hatt en ordning hvor kommunen

leier båt og stiller med fiskeskipper som veileder, og hvor ungdom kan delta og få fiske kvoten de får innenfor ungdomsfiskeordningen. Ordningen vil bidra til at flere kommuner kan gjøre som Gamvik og hjelpe ungdom med både kunnskap og erfaring som fiskere, og på den måten legge til rette for økt rekruttering til fiskeryrket.

For 2022 foreslås det en bevilgning på 20,7 mill. kroner.

Post 76 Tilskudd til Standard Norge

Standard Norge er en nøytral og uavhengig medlemsorganisasjon for standardisering. Standard Norge utvikler standarder til nytte for samfunnet, den enkelte virksomhet og den alminnelige borger.

En standard inneholder krav og spesifikasjoner for hvordan en vare, tjeneste eller prosess skal lages eller gjennomføres. Standardisering er prosessen fra behovet for en standard inntreffer til en standard er ferdig utviklet. Bruk av standarder bidrar til mer effektiv utnyttelse av samfunnets ressurser ved å redusere handelshindringer, bidra til innovasjon og forenkling, og sikre at produkter og tjenester har tilsiktet kvalitet og egenskaper i samsvar med krav fra marked og myndigheter. Standarder er et kollektivt gode som mange aktører har nytte av. Markedet vil ikke nødvendigvis selv frembringe de standardene som er ønskelige for samfunnet som helhet.

En nordisk studie fra 2018, gjennomført av Menon Economics i samarbeid med Oxford Research og med støtte fra Nordic Innovation, konkluderer bl.a. med at 28 pst. av veksten i BNP i de nordiske landene mellom 1976 og 2014 kan knyttes til standardisering. I tilsvarende periode konkluderer studien med at standardisering er forbundet med 39 pst. av veksten i arbeidsproduktiviteten i Norden.

Nærings- og fiskeridepartementets tilskudd til Standard Norge skal bidra til økt verdiskaping. Standard Norge skal sikre en infrastruktur for standardiseringsarbeidet i Norge og ivareta norske interesser og forpliktelser på best mulig måte i internasjonalt standardiseringsarbeid. Standard Norge utvikler og forvalter standarder i Norge på alle områder unntatt elektro og telestandardisering. Standard Norge har enerett på å fastsette og utgi Norsk Standard og er det norske medlemmet i den europeiske standardiseringsorganisasjonen (CEN) og den internasjonale standardiseringsorganisasjonen (ISO).

Det er fastsatt tre mål for tilskuddet til Standard Norge:

- Standard Norges arbeid skal føre til en god infrastruktur for standardiseringsarbeid.
- Standard Norges arbeid skal føre til at internasjonale standarder i størst mulig grad er utviklet i samsvar med norske interesser.
- Standard Norges arbeid skal føre til at næringslivet og offentlige myndigheter har forståelse for standarders betydning, og at relevante fagmiljøer deltar aktivt i standardiseringsarbeidet.

Standard Norges arbeid blir hovedsakelig finansiert ved bidrag fra offentlige og private interessenter, royalties fra salg av standarder, medlemsavgifter og tilskudd over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett.

Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 1025/2012 om europeisk standardisering er implementert i norsk rett. Forordningen regulerer samarbeidet mellom de europeiske standardiseringsorganisasjonene, nasjonale standardiseringsorganisasjoner, EØS-statene og Europakommisjonen. Departementet legger til grunn at Standard Norge, som har status som nasjonal standardiseringsorganisasjon, følger opp de oppgavene som følger av forordningen.

Departementets styring av Standard Norge begrenser seg til oppfølging av at formålet med tilskuddet blir ivaretatt. Mens tilskuddet fra Nærings- og fiskeridepartementet hovedsakelig skal gå til drift og utvikling av en infrastruktur for standardiseringsarbeid, har andre departementer ansvar for standardisering på sine fagområder.

Det foreslås et øremerket tilskudd til standardisering innenfor fiskeri- og sjømatministerens ansvarsområde. Formålet er forenkling og effektivisering av internasjonal handel med fisk, fiskeprodukter og utstyr brukt i fiskeri- og havbruksnæringen, og å bidra til mer bærekraftig utvikling av næringen. Arbeidet omfatter også ledelse av standardiseringskomiteen for fiskeri og akvakultur i ISO, ISO/TC 234.

I 2020 kom betydningen og potensialet av standarder særlig frem, bl.a. som følge av at Standard Norge, i samråd med andre europeiske standardiseringsorganisasjoner, midlertidig gjorde en rekke standarder knyttet til personlig verneutstyr, medisinsk utstyr og ledelse kostnadsfritt tilgjengelig under koronapandemien. Standard Norge har videre utarbeidet en rekke bransjestandarder for økt smittevern i samråd med Helsedirektoratet, Folkehelseinstituttet og næringen selv.

Gjennom en rask omlegging av arbeidsmetodikk klarte Standard Norge å opprettholde produksjonen av standarder til tross for pandemien. Det ble i 2020 fastsatt 1 521 nye standarder som

Norsk standard, en økning på om lag 200 fra 2019. Ved utgangen av 2020 hadde Standard Norge 228 aktive standardiseringskomiteer, som fulgte om lag 68 pst. av komiteene i CEN og om lag 41 pst. av komiteene i ISO. Standard Norges årlige brukerundersøkelse blant komitedeltakerne viser at deltakerne er godt fornøyde med Standard Norge, med en stabil brukerscore på rundt 4,5 av 6 over flere år. I 2020 ble det stilte særskilte spørsmål om hvordan Standard Norge hadde tilpasset komitéarbeidet til digitale arbeidsmetoder, med en gjennomsnittlig tilbakemelding på 5,4. Egeninnsatsen fra norske aktører i utarbeidelse av standarder ble anslått til å ha en verdi på om lag 315 mill. kroner i 2020, tilsvarende om lag 200 000 timers innsats.

Det foreslås en bevilgning på 39,4 mill. kroner. Av dette øremerkes 1 mill. kroner til standardisering innenfor fiskeri- og sjømatministerens ansvarsområde.

Post 77 Tilskudd til sjømattiltak, kan overføres

Posten har som formål å stimulere til tiltak som på lengre sikt er med på å øke sjømatkonsumet hos den norske befolkning.

Kostholdsprogrammet Fiskesprell er et nasjonalt kostholdsprogram for økt sjømatkonsum. Programmet er et samarbeid mellom Nærings- og fiskeridepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Klima- og miljødepartementet og Norges sjømatråd.

Programmet følger skolens kalender. I 2019/20 ble det holdt Fiskesprellkurs for 1 730 ansatte i barnehager og SFO, samt elever på videregående skole. Det ble holdt kurs for 1 300 studenter på barnehagelærer- og grunnskoleutdanningen. Det er også gitt støtte til innkjøp av råvarer i mat- og helsefaget til 588 ungdomsskoler og 829 barne-skoler.

Fiskesprell har fått utvidet mandat til å inkludere klimapolitiske og ernæringspolitiske mål i sitt arbeid. Dimensjonene klima, bærekraft og beredskap skal integreres i arbeidet sammen med ernæring.

Søknadsbasert tilskuddsordning for sjømattiltak har vært rettet mot institusjoner, organisasjoner, bedrifter og privatpersoner i Norge som jobber for å øke sjømatkonsumet hos barn og unge. Som følge av koronapandemien ble det ikke tildelt midler i 2020, jf. myndighetens forbud mot større samlinger av personer. Det ble åpnet for nye tildelinger i juni 2021, innenfor en ramme på 3 mill. kroner, og disse ble tildelt i september 2021.

Den søknadsbaserte ordningen foreslås avviklet fra og med 2022. Ordningen fremstår ikke som tilstrekkelig målrettet, og det er usikkert om den bidrar til å oppnå målsettingen med å øke sjømatkonsumet blant barn og unge over tid.

Det foreslås en bevilgning på 8 mill. kroner til Kostholdsprogrammet Fiskesprell i 2022.

Post 78 Tilskudd til Akvariet i Bergen

I forbindelse med revidert budsjett 2020 ble det bevilget et ekstraordinært tilskudd på 5 mill. kroner til Akvariet i Bergen, jf. Innst. 360 S (2019–2020). Tilskuddet har blitt brukt til å dekke kostnader i forbindelse med planleggingen av nytt akvariebygg på Dokken i Bergen.

Tidligere ble husleiekostnader for bygningsmasse Akvariet disponerer budsjettert på denne posten. I 2021 og i budsjettforslaget for 2022 budsjetteres husleiekostnadene under kap. 900, post 75.

Post 81 Tilskudd til nasjonalt program for leverandørutvikling

Nasjonalt program for leverandørutvikling (LUP) er et privat program underlagt NHO. Tilskuddet skal bidra til at flere offentlige virksomheter i stat og kommuner får bistand til å gjennomføre innovative anskaffelser. LUP skal innenfor rammen av tilskuddet bistå et utvalg offentlige virksomheter som velger å gjennomføre innovative anskaffelser. Anskaffelsene blir eksempler som programmet skal løfte frem for å inspirere andre virksomheter. Alle virksomheter og kommuner skal kunne finne en anskaffelse som gir gjenkjennelseeffekt både med hensyn til størrelse på virksomheten og nivå på anskaffelsen (spredningseffekt).

LUP har bistått offentlige virksomheter med råd og veiledning i deres anskaffelsesprosesser. Resultater viser positiv effekt for de virksomhetene som har fått bistand fra LUP. Det er fortsatt usikkerhet knyttet til om det foreligger spredningseffekt til de virksomhetene som ikke har fått bistand fra programmet.

Tilskuddet for 2022 skal bidra til at flere små og mellomstore offentlige virksomheter og kommuner får bistand til å gjennomføre innovative anskaffelser og dermed bidrar til flere arbeidsplasser i næringslivet. Det foreslås en bevilgning på 9,4 mill. kroner i 2022.

Digitaliseringsdirektoratet (tidligere Difi) har fra opprettelsen av LUP utført ulike tjenester for programmet. Finansiering av dette arbeidet blir

ikke lenger gjort via LUP, men gjennom direkte overføringer til Digitaliseringsdirektoratet.

Post 83 Tilskudd til Senter for hav og Arktis

Senter for hav og Arktis skal sammenstille, analysere og formidle kunnskap om hva ulike globale og regionale endringsprosesser betyr for den blå økonomien og grunnlaget for høsting og verdiskaping i nordområdene og Arktis. Resultatene skal formidles overfor både et nasjonalt og internasjonalt publikum.

Senteret ble etablert i 2018 og er lokalisert til Tromsø. Senteret har en styringsgruppe som sitt øverste organ. Nofima AS har arbeidsgiveransvar for de ansatte og leverer administrative tjenester.

Det største faglige prosjektet i 2020 var «Sameksistens og bærekraft i det blå», der det ble lagt frem tre rapporter, del 1 om status for sameksistens blant havnæringene, del 2 om utviklingstrekk og fremtidsscenarioer og del 3 med løsningsforslag.

Senterets direktør deltar i ekspertgruppen til høynivåpanelet for bærekraftig havøkonomi som en av to norske deltakere. Arbeidet med havpanelet har vært et viktig arbeidsområde i 2020. Senteret har fulgt opp havpanelet med prosjektet «Blått kompass», om hvordan havpanelets anbefalinger kan følges opp i Norge. Sluttrapporten fra prosjektet ble lagt frem i juni 2021.

Senteret har lagt stor vekt på kunnskapsformidling og dialog mellom sivilsamfunn, næring, forvaltning og politikere.

Det er satt i gang en prosess med sikte på å overføre Senter for hav og Arktis fra Nofima AS til UiT Norges arktiske universitet (UiT). Overføringen skal skje som virksomhetsoverdragelse og gjennomføres innen 1. juli 2022. Etter overføringen skal Senter for hav og Arktis være et senter under UiT. Mandatet til senteret videreføres. Nærings- og fiskeridepartementet vil fortsatt følge opp gjennom tilskudd til senteret.

Det foreslås en bevilgning på 5,4 mill. kroner i 2022.

Kap. 3900 Nærings- og fiskeridepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
01	Ymse inntekter og refusjoner knyttet til ordinære driftsutgifter	1 370	200	216
02	Ymse inntekter og refusjoner knyttet til spesielle driftsutgifter	1 291	7 805	
03	Inntekter fra forvaltning av grunneiendom på Svalbard			8 000
30	Inntekter fra salg av gruveeiendom	195		
70	Garantipremie fra garantiordning luftfart			30 900
86	Tvangsmulkt		10	
	Sum kap. 3900	2 856	8 015	39 116

Vedrørende 2021:

Ved stortingsvedtak 18. juni 2021 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Innst. 600 S og Prop. 202 S (2020–2021):

- post 02 ble redusert med 7,725 mill. kroner
- ny post 03 Inntekter fra forvaltning av grunneiendom på Svalbard ble bevilget med 7,725 mill. kroner
- ny post 70 Garantipremie fra garantiordning luftfart ble bevilget med 30,2 mill. kroner

Post 01 og 03 Ymse inntekter og refusjoner knyttet til ordinære driftsutgifter og inntekter fra forvaltning av grunneiendom på Svalbard

Det foreslås bevilget 0,2 mill. kroner på post 01 og 8 mill. kroner på post 03. Videre foreslås det merinntektsfullmakter knyttet til postene, jf. omtale under kap. 900, post 01 og 26 og forslag til vedtak II, 1.

Det vises til omtale under kap. 900, post 26 om at Nærings- og fiskeridepartementet overtok forvaltningen av all statlig grunn på Svalbard per 1. april 2020. Endring i organiseringen av grunnforvaltningen er provenynøytral. Leieinntekter dekker lønns- og driftsutgiftene til stillingene i Longyearbyen.

Staten ved Nærings- og fiskeridepartementet står som eier av flere gruveeiendommer etter hjemfall. Det budsjetteres ikke med inntekter fra salg av eiendommer i 2022. Dersom det viser seg aktuelt å gjennomføre salg i 2022, foreslås det at utgifter knyttet til avhending kan trekkes fra salgsinntektene før det overskytende inntektsføres på denne posten, jf. forslag til vedtak XXII.

Post 70 Garantipremie fra garantiordning luftfart

Gjennom behandlingen av Innst. 200 S og Prop. 57 S (2019–2020) ble det opprettet en ny garantiordning for flyselskaper med norsk AOC flylisens som et tiltak i møte med virusutbruddet. Ordningen var operativ frem til utgangen av første halvår

2021. Det foreslås en bevilgning på 30,9 mill. kroner i garantipremier for 2022. Anslaget er usikkert. Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet i 2022.

Post 86 Tvangsmulkt

I henhold til anskaffelsesloven kan Nærings- og fiskeridepartementet gi offentlige oppdragsgivere pålegg som er nødvendige for å sikre oppfyllelse av Norges internasjonale forpliktelser. Dersom slike pålegg ikke blir oppfylt, kan det ilegges tvangsmulkt. Pålegg som gir grunnlag for tvangsmulkt, vil bare være aktuelt i unntakstilfeller og vil normalt etterleves uten at det ilegges tvangsmulkt eller svært raskt etter ileggelse av tvangsmulkt. Det foreslås ingen bevilgning på posten, men det legges til grunn at dersom det blir aktuelt for departementet å inntektsføre mulkt i 2022, kan denne posten benyttes. Dersom det skjer, vil departementet foreslå bevilgning i forbindelse med endring av budsjettet i 2022.

Kap. 902 Justervesenet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
01	Driftsutgifter	126 272	123 741	126 800
21	Spesielle driftsutgifter	122	100	100
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	7 879	9 400	9 600
	Sum kap. 902	134 273	133 241	136 500

Vedrørende 2021:

Ved stortingsvedtak 18. juni 2021, ble post 01 redusert med 1 mill. kroner, jf. Innst. 600 S og Prop. 195 S (2020–2021).

Justervesenet skal bidra til økt verdiskaping gjennom å være nasjonal måleteknisk myndighet. Etaten skal sikre nasjonal og internasjonal tillit til norske målinger og måleresultater. Etaten forvalter regelverket for måleteknikk og fører nødvendig tilsyn med at bestemmelsene fastsatt i eller i medhold av lov om målenheter, måling og normaltid etterleves. Etaten forvalter de nasjonale målenormalene og referansene, driver forskning og utvik-

ling og gir råd og yter bistand innenfor måleteknikk i næringslivet og for offentlige myndigheter.

Justervesenet deltar i globalt samarbeid gjennom Meterkonvensjonen og International Organization of Legal Metrology (OIML), og i europeisk samarbeid gjennom European Association of National Metrology Institutes (EURAMET) og European Cooperation in Legal Metrology (WELMEC). Justervesenet disponerte 93 årsverk i 2020. Etaten har hoved- og distriktskontor på Kjeller i Akershus, i tillegg til distriktskontorer i Tromsø, Trondheim, Bergen og Stavanger.

Det er fastsatt følgende mål for Justervesenet:

- Justervesenets tilsynsarbeid skal føre til at samfunnet har tillit til at måleresultater som er

omfattet av gjeldende regelverk, er tilstrekkelig nøyaktige.

- Justervesenets arbeid med nasjonale normer, forskning og måletekniske tjenester skal føre til at målinger utført i næringslivet, forskningsinstitusjoner og forvaltningen, er sporbare og tilstrekkelig nøyaktige, både i nasjonal og internasjonal sammenheng.
- Justervesenets arbeid skal føre til en forsvarlig forvaltning og målrettet utvikling av regelverk på måleteknikkområdet.

Resultater 2020

Tilsyn

Måleresultater benyttes bl.a. som grunnlag for økonomiske oppgjør, f.eks. ved fylling av bensin, kjøp av grønnsaker eller ferdigpakkede produkter, eller når industribedrifter selger eller kjøper produkter basert på vekt eller volum. For den enkelte forbruker eller bedrift kan det være vanskelig selv å kontrollere om måleresultatene for oppjøret er tilstrekkelig nøyaktig. På områder av vesentlig betydning har myndighetene derfor satt krav til måleredskap og hvordan de benyttes. Justervesenet fører tilsyn med at virksomheter følger kravene slik at forbrukerne og næringsliv kan ha tillit til at måleresultatene, som deres oppgjør er basert på, er tilstrekkelig nøyaktige. Justervesenets tilsynsarbeid finansieres ved avgifter eller gebyrer. Finansiering ved årsavgift gir Justervesenet en fleksibilitet i valg av tilsynsmetoder, noe som bidrar til at etaten kan utføre mer målrettede tilsyn. Finansiering av tilsyn ved gebyrer er beholdt på områder bestående av relativt ulike aktører siden Justervesenets ressursbruk på disse områdene i større grad varierer ved utførelse av tilsynet.

Antall tilsyn utført i 2020 var betraktelig lavere enn tidligere år. Antall tilsyn ble redusert fra 4 918 i 2019 til 2 327 i 2020. Reduksjonen skyldes at all ekstern aktivitet ble begrenset i flere perioder som følge av koronapandemien. De strengeste smitteverntiltakene inntraff i perioder der Justervesenet vanligvis gjennomfører mye tilsyn.

På områder der risikoen for målefeil vurderes som høy, gjennomfører Justervesenet årsaksanalyser for å vurdere hvilke aktiviteter som kan bidra til å redusere risikoen.

I 2020 ble tilsynet med aktører som fremstiller ferdigpakninger intensivert. Justervesenet erfarer at enkelte aktører i ferdigpakkebransjen er for dårlige til å etterleve regelverket, og var derfor i 2020 i kontakt med brukere for å informere om gjeldende regler. I tillegg har Justervesenet i 2020

prioritert tilsyn med veiing og landing av fisk, måling av petroleumsprodukter ved tankanlegg og lignende, og veiing av pukkk, grus, asfalt og annet som foregår på bilveker.

I 2020 har Justervesenet fått mer erfaring og rutiner i bruk av risikovurderinger i tilsynet. I tilsyn med landing av fisk pågår det risikovurderinger i samarbeidsgrupper mellom Fiskeridirektoratet og Justervesenet, og data fra det operative tilsynet deles rutinemessig.

Laboratorievirksomhet

Justervesenets laboratorievirksomhet omfatter etatens måletekniske virksomhet. Måleteknikk dreier seg om målinger og måleredskapers generiske egenskaper. Justervesenets oppgaver innenfor måleteknikk er å forvalte en måleteknisk infrastruktur som skaper nødvendig tillit, nasjonalt og internasjonalt, til det norske målesystemet, og å tilby kalibrering av målenormer og måleinstrument med referanse til de nasjonale normene som Justervesenet har ansvar for. Det innebærer bl.a. å undersøke instrumenters nøyaktighet og om de er i samsvar med lovregulerte krav.

Justervesenet deltar i det europeiske forskningsprogrammet EMPIR. Deltakelsen er et viktig ledd i Justervesenets oppgave med å utvikle og spre kompetanse innenfor måleteknikk. I tillegg til grunnforskning vektlegges relevans for industri, helse, energi og miljø. Justervesenet har nå koordineringsansvar for to EMPIR-prosjekter; ett om utvikling av optiske detektorer og ett om utvikling av sporbarhet for måling av elektrisk effekt.

Justervesenet deltar jevnlig i sammenligningsmåling i regi av EURAMET og Meterkonvensjonen. I 2020 har Justervesenet bl.a. deltatt i sammenlikninger innenfor fuktighetsmåling og edelmetallanalyse, og er i avslutningsfasen med en sammenlikning innenfor elektrisk energi. Noen planlagte sammenlikninger har blitt utsatt eller forsinket på grunn av koronapandemien.

Justervesenet er akkreditert for oppgavene som teknisk kontrollorgan etter måleinstrumentdirektivet og i direktivet om ikke-automatiske vekter. Teknisk kontrollorgan er en uavhengig tredjepart som kan dokumentere overfor produsent om måleredskapet oppfyller EØS-regelverkets krav.

Regelverksutvikling

Justervesenets arbeid innenfor regelverksutvikling skal bidra til å sikre at norsk regelverksutvikling er harmonisert med internasjonale regler, og

at regelverksutviklingen legger til rette for tilstrekkelig nøyaktige målinger i tråd med formålet i lov om målenheter, måling og normaltids. Som en del av dette utfører Justervesenet utredninger på ulike områder for å se på hvordan etaten kan legge til rette for nøyaktige målinger på samfunnsøkonomisk effektive måter.

Justervesenet forvalter lov om målenheter, måling og normaltids, i tillegg til edelmetalloven. Det er de seneste årene foretatt vesentlige endringer av regelverket for å legge til rette for mer samfunnsøkonomisk effektive tilsynsformer gjennom risikobasert tilsyn.

I august 2020 trådte ny forskrift om målenheter og måling i kraft. Endringene i forskriften åpner for å gjennomføre risikobaserte tilsyn på alle tilsynsområder, en tilnærming som anses å gi mest målrettet og effektivt tilsyn. I tillegg ble Justervesenet gitt hjemmel til å pålegge selgere av måleredskap å opplyse Justervesenet om salg til visse bransjer. Dette gjør det mulig for Justervesenet å ha bedre oversikt over måleredskap som benyttes i bransjer der risikoen vurderes som høy. Ved samme endring ble også forskriften oppdatert med nye SI-enheter i tråd med nye definisjoner av disse.

Justervesenet har et omfattende samarbeid med Fiskeridirektoratet for å tilpasse det måletekniske regelverket og tilsynet slik at det støtter Fiskeridirektoratets behov for målinger knyttet til ressursforvaltning. Dette er mulig fordi målingene som ligger til grunn for ressursforvaltning, sammenfaller med målinger som ligger til grunn for økonomiske oppgjør.

For å klargjøre regelverket og tydeliggjøre rollen som tilsynsmyndighet for målinger i fiskeindustrien, ble en rekke måletekniske bestemmelser flyttet fra Fiskeridirektoratets landingsforskrift til Justervesenets instrumentspesifikke forskrifter med virkning fra 1. mars 2020. Dette legger til rette for at Justervesenet med bakgrunn i måleteknisk kompetanse, kan håndheve regelverket gjennom tilsyn.

Justervesenet bidro i 2020 i Samferdselsdepartementets arbeid med høring om regelverk for kontrollutrustning som alternativ til taksameter. I tillegg har Justervesenet i 2020 utviklet en veiledning til regelverket. Dette inngår i arbeidet med å forberede etatens fremtidige tilsynsrolle.

Oppsummering

Etter Nærings- og fiskeridepartementets vurdering har Justervesenet utført sine oppgaver innenfor tilsyn, laboratorievirksomhet og regelverksutvikling på en god måte i 2020.

På grunn av smittevernhensyn og lokale og nasjonale smitteverntiltak, var det i 2020 nødvendig å begrense tilsynsaktiviteten. Etaten utviklet imidlertid tilsynsaktiviteten i retning av mer informasjonsvirksomhet og tilsynsmetoder som ikke krever fysisk oppmøte.

Prioriteringer 2022

Justervesenet skal fortsette arbeidet med risikobaserte tilsyn, og prøve ut nye, gjerne digitale, arbeidsformer der det ligger til rette for det. Justervesenet skal gjennomføre utredninger på områder hvor samfunnsmessige og teknologiske endringer kan gi behov for offentlig tilsyn. Ny forskrift om kontrollutrustning i drosje og endringer i forskrifter, som bl.a. åpner for bruk av heldigitale kontrollutrustninger i drosje, medfører at Justervesenet må ta i bruk nye tilsynsmetoder.

Det er flere sider ved det måletekniske regelverket som ikke oppfyller målelovens formål om å bidra til en effektiv bruk av samfunnets ressurser. Sammen med Nærings- og fiskeridepartementet skal Justervesenet derfor gjennomgå regelverket på måleteknikkområdet.

Justervesenet skal omstille og tilpasse sin virksomhet ut fra forventede kommende endringer, som endringer i drosjereguleringen. Etaten skal vurdere å innføre måleteknisk regelverk på nye områder og vurdere om måleteknisk regelverk bør gjelde andre målinger enn de som brukes ved økonomisk oppgjør.

Justervesenet skal benytte medlemskapet i EUs forskningsprogram til å utvikle kompetanse innenfor områder som er til nytte for norsk næringsliv.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke lønns- og pensjonsutgifter og andre løpende driftsutgifter. Utgifter til lovpålagt tilsynsvirksomhet og laboratorievirksomhet belastes kundene gjennom gebyrer og avgifter. Det foreslås en bevilgning på 126,8 mill. kroner. Bevilgningen er foreslått redusert med 1,7 mill. kroner som følge av at forventet pensjonspremie til Statens pensjonskasse, inklusiv arbeidsgiveravgift av dette, er redusert med tilsvarende beløp, og med 0,2 mill. kroner som følge av forutsetning om reduserte reiseutgifter i 2022, jf. nærmere omtaler i pkt. 2.2 i innledningsdelen av proposisjonen.

Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3902, postene 01 og 03 og under kap. 5574, post 75, jf. forslag til vedtak II, 1.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 0,1 mill. kroner. Tilsvarende beløp er ført til inntekt under kap. 3902, post 04. Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3902, post 04, jf. forslag til vedtak II, 1.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Det foreslås å videreføre bevilgningen til investeringer, med 9,6 mill. kroner i 2022. Investeringene er nødvendige for å ta igjen vedlikehold og gjenanskaffelse av måleteknisk utstyr.

Kap. 3902 Justervesenet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
01	Gebyrinntekter	23 971	26 224	26 390
03	Inntekter fra salg av tjenester	24 401	25 275	27 410
04	Oppdragsinntekter	122	100	100
86	Overtredelsesgebyr	740	50	50
	Sum kap. 3902	49 234	51 649	53 950

Vedrørende 2021:

Ved stortingsvedtak 18. juni 2021, ble post 01 ble redusert med 5 mill. kroner, jf. Innst. 600 S og Prop. 195 S (2020–2021).

Post 01 Gebyrinntekter

På posten føres gebyrinntekter fra kontroll med veiing og målinger fra en rekke bransjer. Kontrollene er bl.a. knyttet til fremstilling og omsetning av ferdigpakninger, distribusjon av flytende petroleumsprodukter, oljeraffineri, petrokjemisk- og prosessindustri, flytende gass fra store anlegg (LNG, luftgasser o.l.), pukk og grus og annen veiing på bilveker, inn- og utmåling av melk og øl, tilsyn i tilknytning til farmasøytisk industri og helse-sektor og omsetning av varer av edelt metall.

Det foreslås en bevilgning på 26,4 mill. kroner. Gebyrinntektene skal dekke Justervesenets driftsutgifter knyttet til kontrollaktivitetene over. Bevilgningen er foreslått redusert med 0,4 mill. kroner pga. forventet redusert pensjonspremie og reduserte reiseutgifter i 2022, jf. omtaler under kap. 902, post 01 og særskilt omtale i pkt. 2.2 i innledningsdelen av proposisjonen. Årsavgiften er omtalt under kap. 5574, post 75 nedenfor. Det foreslås en merinntektsfullmakt til posten, jf. omtale under kap. 902, post 01 og forslag til vedtak II, 1.

Post 03 Inntekter fra salg av tjenester

Posten er knyttet til laboratorievirksomheten, inntekter for oppgaver som teknisk kontrollorgan og andre oppdrag. Det foreslås bevilget 27,4 mill. kroner. Inntektene skal dekke Justervesenets driftsutgifter knyttet til salg av tjenester. Bevilgningen er foreslått redusert med 0,4 mill. kroner pga. forventet redusert pensjonspremie og reduserte reiseutgifter i 2022, jf. omtaler under kap. 902, post 01 og særskilt omtale i pkt. 2.2 i innledningsdelen av proposisjonen. Videre foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale under kap. 902, post 01 og forslag til vedtak II, 1.

Post 04 Oppdragsinntekter

Det foreslås bevilget 0,1 mill. kroner. Videre foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale under kap. 902, post 21 og forslag til vedtak II, 1.

Post 86 Overtredelsesgebyr

Ved alvorlige overtredelser kan Justervesenet gi overtredelsesgebyr. Det foreslås bevilget 50 000 kroner. Anslaget er usikkert, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet i 2022.

Kap. 5574 Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
75	Tilsynsavgift Justervesenet	54 709	46 650	26 650
	Sum kap. 5574	54 709	46 650	26 650

Post 75 Tilsynsavgift Justervesenet

På posten føres inntekter fra avgifter knyttet til Justervesenets tilsynsvirksomhet. Dette omfatter tilsyn med taksametre, drivstoffmålere på bensinstasjon, målere for LPG (flytende propangass), vekter i dagligvarebutikker og postkontor, vekter ved fiskemottak og elektriske målere. Det foreslås å bevilge 26,65 mill. kroner i 2022.

Avgiften har frem til nå bl.a. finansiert Justervesenets arbeid med det internasjonale enhets-systemet for målestørrelser (SI-systemet) og FoU-

aktivitet innenfor måleteknikk. Nyttene av disse oppgavene tilfaller det norske samfunnet som helhet og bør derfor ikke finansieres med sektoravgift rettet mot næringslivet. FoU-aktiviteten mv. er ikke avgjørende for at Justervesenet skal kunne gjennomføre tilsyn og kontroll med næringslivet. På den bakgrunn foreslås det å redusere bevilgningen med 20 mill. kroner.

Videre foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale under kap. 902, post 01 og forslag til vedtak II, 1.

Kap. 903 Norsk akkreditering

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
01	Driftsutgifter	48 511	54 069	54 400
	Sum kap. 903	48 511	54 069	54 400

Norsk akkreditering er det nasjonale akkrediteringsorganet i Norge og det øverste kvalitets-sikringsnivå av varer og tjenester. Akkreditering er en formell anerkjennelse av at en virksomhets kvalitetssystemer og kompetanse er i samsvar med nasjonale og/eller internasjonale krav.

Norsk akkreditering skal se til at de som utfører samsvarsvurderinger (de som kontrollerer at spesifiserte krav knyttet til et produkt, en prosess, et system, en person eller et organ er oppfylt), er skikket til sitt virke. Det bidrar til trygge varer og tjenester, som forbrukerne kan ha tillit til. Akkreditering kan også lede til høyere kvalitet på og effektivisering av offentlige oppgaver.

Norsk akkreditering skal etterstrebe å dekke markedets behov for å behandle nye søknader om akkreditering og oppfølging av gjeldende akkrediteringer. Norsk Akkreditering skal også dekke behovet i markedet for inspeksjon etter OECDs prinsipper for god laboratoriepraksis.

Akkreditering etter internasjonale standarder skaper tillit til rapporter og testresultater. Internasjonale avtaler om gjensidig anerkjennelse av akkrediteringer bidrar til å senke kostnadene for bedrifter, forbrukere og myndigheter, fordi samme testrapport kan brukes i flere land. Akkrediterede virksomheter kan kvalitetssikre teknisk krevende godkjenningsordninger på vegne av det offentlige. De kan kontrollere at eksempelvis utstyr til EU-kontroll av kjøretøy, oppdrettsanlegg og avløpsrensaneanlegg er i tråd med regelverket, uten at en etat eller en kommune må ha denne kompetansen internt.

Norsk akkreditering er lokalisert i Lillestrøm og disponerte 26,2 årsverk i 2020.

Resultater 2020

Norsk akkreditering har hatt en del lavere aktivitet som følge av koronapandemien i 2020. Det ble

innvilget ni nye søknader om akkreditering, mens den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden var på ni måneder. Totalt antall akkrediteringer gikk noe ned fra 249 i 2019 til 247 i 2020. Syv søknader var ikke ferdigbehandlet ved utgangen av året. Antall innvilgede søknader om utvidelser av eksisterende akkrediteringer sank fra 83 i 2019 til 60 i 2020.

Etterspørselen etter akkreditering har gått noe ned de siste årene, også før pandemien, og den antas å være avtagende fremover. Årsaken er at markedet i stor grad er dekket for de områdene der akkreditering allerede er tatt i bruk, men Norsk akkreditering vurderer at det fortsatt er et marked for nye akkrediteringsordninger. Det har vært en prioritert oppgave å redusere antall utestående søknader og følge opp akkrediterte virksomheter. I tillegg har Norsk akkreditering prioritert arbeidet med å utvikle den europeiske akkrediteringsordningen og arbeid knyttet til etablering av nye områder for akkreditering.

Etaten har håndtert en krevende situasjon under pandemien godt og tilpasset driften på en god måte. Etatens akkrediteringsaktiviteter har i hovedsak blitt gjennomført digitalt fra hjemmekontor. Planlagte møter i internasjonale organisasjoner er også gjennomført digitalt. Inntektene i 2020 ble nedjustert som følge av pandemien. Norsk akkreditering har stort sett ikke kunnet gjennomføre bedømming som krever fysisk tilstedeværelse i 2020. Dette har ført til lavere tidsbruk på gebyrbelagte tjenester, og følgelig lavere inn-

tekter. Etatens utgifter har også vært noe lavere enn budsjettet, hovedsakelig pga. lavere reise- og oppholdsutgifter.

Prioriteringer 2022

Norsk akkreditering skal prioritere behandling av søknader om akkreditering innen gjeldende frister og delta i arbeidet med å videreutvikle den europeiske akkrediteringsordningen.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 54,4 mill. kroner som skal dekke utgifter til lønn, pensjon, løpende drift og kjøp av tjenester. I tillegg skal bevilgningen dekke informasjons- og utviklingsarbeid og internasjonale forpliktelser. Bevilgningen er foreslått redusert med 0,35 mill. kroner som følge av at forventet pensjonspremie til Statens pensjonskasse, inklusiv arbeidsgiveravgift av dette, er redusert med tilsvarende beløp, og med 80 000 kroner som følge av forutsetning om reduserte reiseutgifter i 2022, jf. nærmere omtaler i pkt. 2.2 i innledningsdelen av proposisjonen. Akkrediteringsoppdrag finansieres av Norsk akkrediterings kunder. Som følge av usikkerhet om omfanget av akkrediteringsoppdrag foreslås det at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3903, post 01, jf. forslag til vedtak II, 1.

Kap. 3903 Norsk akkreditering

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
01	Gebyrinntekter og andre inntekter	43 883	49 750	47 550
	Sum kap. 3903	43 883	49 750	47 550

Vedrørende 2021:

Ved stortingsvedtak 18. juni 2021 ble posten redusert med 800 000 kroner, jf. Innst. 600 S og Prop. 195 S (2020–2021).

Post 01 Gebyrinntekter og andre inntekter

Gebyrstrukturen for Norsk akkrediterings tjenester ble endret 1. august 2021. Endringene innebærer ikke en økning av inntektene til Norsk akk-

reditering, men skal bidra til at gebyrene er kostnadsdekkende for de aktivitetene som er gebyrfinansierte.

Det foreslås en bevilgning på 47,55 mill. kroner i 2022. Norsk akkrediterings driftsutgifter knyttet til utføring av akkrediteringer, andre godkjenningsordninger og relaterte aktiviteter dekkes gjennom gebyrer. Som følge av dette er bevilgningen foreslått redusert med 0,4 mill. kroner pga. forventet redusert pensjonspremie og reduserte reiseutgifter i 2022, jf. omtale under

kap. 903, post 01 og særskilt omtaler i pkt. 2.2 i innledningsdelen av proposisjonen. Videre foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf.

omtale under kap. 903, post 01 og forslag til vedtak II, 1.

Kap. 904 Brønnøysundregistrene

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
01	Driftsutgifter	340 103	396 567	396 700
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	21 356	23 323	44 304
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	107 598	178 800	144 903
	Sum kap. 904	469 057	598 690	585 907

Vedrørende 2021:

Ved stortingsvedtak 18. juni 2021 ble bevilgningen på post 21 økt med 11,5 mill. kroner og post 45 redusert med 38,8 mill. kroner, jf. Innst. 600 S og Prop. 195 S (2020–2021).

Brønnøysundregistrene skal bidra til økt verdiskaping gjennom å være en nasjonal registerfører og datakilde. Etaten skal forvalte registerdata på en måte som gir trygghet, orden og oversikt for næringslivet, frivillig sektor, innbyggere og offentlig sektor.

Det er fastsatt følgende mål for Brønnøysundregistrene:

- Brønnøysundregistrenes registervirksomhet skal føre til at samfunnet har tillit til at registrerte data er sikre og korrekte.
- Brønnøysundregistrenes registerløsninger skal føre til en effektiv digital samhandling med næringslivet, frivillig sektor, offentlig sektor og privatpersoner.

Brønnøysundregistrene disponerte 405 årsverk i 2020, en reduksjon på 101 årsverk sammenlignet med 2019. Endringen skyldes i all hovedsak overføringen av Altinn til Digitaliseringsdirektoratet. Etaten har hovedkontor i Brønnøysund og i tillegg kontorer i Oslo og Narvik. Høsten 2021 flytter Brønnøysundregistrene inn i nye lokaler i Brønnøysund.

De totalt 17 registrene som Brønnøysundregistrene forvalter, inneholder informasjon om selskaper, foreninger, pantsettelser og annen informasjon om rettigheter og plikter som allmennheten eller myndighetene har behov for. Registrene

gir rettsvern, trygghet og enkel adgang til oppdaterte opplysninger om bedrifter som forbrukere og næringsliv handler med. Korrekte og tilgjengelige opplysninger i registrene er av stor betydning både for å gjennomføre offentlige oppgaver og for allmennheten.

Resultater 2020

Registervirksomheten skal føre til at samfunnet har tillit til at registrerte data er sikre og korrekte

Brønnøysundregistrene forvalter viktige nasjonale registre som har stor betydning for den tilliten næringsliv, private, offentlig og frivillig sektor har til det offentlige. Etaten skal oppnå tillit gjennom kvalitet i registerforvaltningen, slik at registerdataene er korrekte, beskyttet mot uautorisert bruk og/eller endring, gjengis korrekt og er tilgjengelig for de som trenger dem.

Brønnøysundregistrene gjennomfører en årlig brukerundersøkelse for å kartlegge brukernes erfaringer og inntrykk av etaten. Undersøkelsen for 2020 viser at brukerne har høy tillit til virksomhetens registre og data, særlig gjelder dette brukerne i næringslivet og andre brukere som ofte er i kontakt med Brønnøysundregistrene og bruker deres tjenester.

Brønnøysundregistrene har stor oppmerksomhet på informasjonssikkerhet og arbeider kontinuerlig for å sikre kvalitet på data i alle registre. Brønnøysundregistrene behandler sensitive data og skal legge til rette for en trygg digital samhandling, som avhenger av konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet for etatens data. Samtidig stiller den stadig økende kompleksiteten i Brønnøysundregistrenes digitale løsninger, bru-

ken av disse og utviklingen i trusselbildet mot registrene økende krav til å opprettholde informasjonssikkerheten.

Etatens styringssystem for informasjonssikkerhet og dokumentasjonsforvaltning er basert på internasjonale standarder. Systemet er delt inn i fire områder, tilpasset etatens organisasjon, og er under kontinuerlig arbeid for forbedring og utvikling. Brønnøysundregistrene rapporterer om at det fortsatt er et gap mellom reell og ønsket modenhet på informasjonssikkerheten i registrene. Utbedring og forbedring av modenheten på informasjonssikkerheten er en del av etatens langsiktige arbeid, som vil kreve endringer i styring, kompetanse og arbeidsprosesser.

I 2020 har Brønnøysundregistrene ferdigstilt verktøystøtte for hendelses- og endringshåndtering, forbedret den tekniske infrastrukturen og overført eksisterende programvare over på en sikrere plattform. Videre etablerte etaten et sikkerhetskulturprogram som skal sørge for god sikkerhetsbevissthet og adferd i etaten. Brønnøysundregistrene hadde ingen alvorlige sikkerhetshendelser i 2020, men håndterte i samråd med Digitaliseringsdirektoratet en feil i ID-porten som påvirket etatens tjenester. Brønnøysundregistrene har ikke avdekket at feilen medførte at etatens tjenester ble komprimert eller utnyttet.

I 2020 har etaten iverksatt og gjennomført en rekke arbeider for å forbedre kvaliteten i registrene, som bl.a. bidrar til å forebygge økonomisk og arbeidslivskriminalitet og øker digitaliseringen.

Registerløsningene skal føre til en effektiv digital samhandling med næringslivet, frivillig sektor, offentlig sektor og privatpersoner

Brønnøysundregistrene bidrar til en effektiv samhandling gjennom å sikre korrekte data, ved at brukerne ikke skal ha behov for å etterspørre informasjon fra eller gå til flere kilder og gjennom å ha brukervennlige og automatiserte saksbehandlingsløsninger. Brønnøysundregistrene bidrar videre til effektiv samhandling ved at etaten innhenter og tilgjengeliggjør data på en måte som gir grunnlag for at relevante aktører kan utvikle tjenester som bidrar til økt verdiskaping.

Brønnøysundregistrenes brukerundersøkelse for 2020 viser at brukerne i all hovedsak mener at informasjonen de får fra etatens nettsider og ansatte, er lett tilgjengelig og lett å forstå. I underkant av halvparten av respondentene har videre oppgitt at de mener Brønnøysundregis-

trene bidrar til redusert rapportering for næringslivet.

I 2020 fortsatte trenden med økt saksvolum, økt antall oppslag mot Brønnøysundregistrenes internettjenester, økt andel av elektronisk innkomst av saker og økt andel helmaskinell saksbehandling. Antall saker per årsverk økte med om lag 16 pst. fra 2019, i hovedsak knyttet til en vesentlig økning av saker i Løsøreregisteret som er behandlet helmaskinelt. Om lag 90 pst. av alle elektroniske innkomster i Løsøreregisteret kan nå behandles maskinelt. Brønnøysundregistrene opplevde videre en kraftig økning i bruk av åpne data i 2020 og hadde over 1 mrd. oppslag bare i Enhetsregisteret.

Effektiv samhandling med brukerne krever at Brønnøysundregistrene har mest mulig oppdatert og tilgjengelig informasjon, og at brukerne kan skaffe seg nødvendig informasjon fra registrene. Saksbehandlingstiden i Foretaksregisteret, Enhetsregisteret, Løsøreregisteret og Regnskapsregisteret er redusert for 2020 sammenlignet med 2019. Samtidig er det kun for Regnskapsregisteret at saksbehandlingstiden er innenfor målene som etaten selv har satt for 2020. Saksbehandlingstiden i Enhetsregisteret og Foretaksregisteret har i perioder med høy saksinnkomst vært lengre enn ønsket og utenfor de målene Brønnøysundregistrene selv har satt for gjennomsnittlig saksbehandlingstid. Brønnøysundregistrenes ambisjonsnivå for saksbehandlingstiden vil avhenge av ressursituasjonen til etaten, samtidig som etaten kontinuerlig arbeider for å hente ut gevinstpotensial gjennom effektiviseringstiltak som kompetanseheving og periodevis omdisponering av ressurser.

Livshendelsen «Starte og drive en bedrift» er en vesentlig del av regjeringens forenklingsarbeid for næringslivet. Brønnøysundregistrene har i 2020 opprettet et rammeverk for livshendelsen som kommuniseres utad. Det er identifisert en rekke sammenhengende deltjenester i livshendelsen, hvor det arbeides konkret med flere av dem. Dette gjelder bl.a. digital selskapetablering, tilgjengeliggjøring av seriøsitetinformasjon, helhetlig eierskapsinformasjon og helhetlig innkreving. Brønnøysundregistrene samarbeider med Skatteetaten, Digitaliseringsdirektoratet og Kommunesektorens organisasjon i dette arbeidet.

Oppsummering

Totalt sett vurderer Nærings- og fiskeridepartementet måloppnåelsen til Brønnøysundregistrene som tilfredsstillende i 2020. For å møte behovet

for omstilling har Brønnøysundregistrene i 2020 gjennomført en organisasjonsutviklingsprosess. For perioden 2021–2023 er etaten gitt i oppdrag å gjennomføre en forpliktende plan for omstilling for konkrete innsparingstiltak for å øke det økonomiske handlingsrommet.

Det er fortsatt utfordringer med fremdriften i prosjektet for utvikling av en ny registerplattform, som krever tett oppfølging fremover.

Nærings- og fiskeridepartementet vil i 2022 samarbeide med Brønnøysundregistrene for å sikre en god utvikling av etaten fremover innenfor de rammer som er satt for virksomheten.

Prioriteringer 2022

Brønnøysundregistrene skal gjøre nødvendige prioriteringer for størst mulig måloppnåelse innenfor gjeldende budsjettammer.

For å oppnå et økt budsjettmessig handlingsrom til å utvikle og forvalte de registrene etaten har ansvar for, og samtidig være en pådriver for innovasjon, skal etaten følge en forpliktende plan for omstilling som er lagt for perioden 2021–2023.

I 2022 skal handlingsrommet benyttes til å dekke kostnader til drift og forvaltning av to registerplattformer, økte husleiekostnader og til å dekke kostnader til drift, forvaltning og videreutvikling av etatens registre. Brønnøysundregistrene skal sette av tilstrekkelig ressurser til å øke nivået på arbeidet med informasjonssikkerhet, både i sine systemer og i organisasjonen.

Brønnøysundregistrene skal arbeide målrettet for å ferdigstille nye leveranser i prosjektet for ny registerplattform, i samsvar med revidert sentralt styringsdokument for prosjektet. Videre skal etaten identifisere og gjennomføre konkrete tiltak, også sammen med andre aktører, som bidrar til oppnåelse av regjeringens forenklingsmål.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke lønns-, pensjons- og driftsutgifter, mindre investeringer og utgifter forbundet med oppdrag. Bevilgningen skal også benyttes til investeringer i informasjonssikkerhet og til videreutvikling av Brønnøysundregistrenes system for intern virksomhetsstyring.

Det foreslås en bevilgning på 396,7 mill. kroner i 2022. Bevilgningen er foreslått redusert med 3,96 mill. kroner som følge av at forventet pensjonspremie til Statens pensjonskasse, inklusiv arbeidsgiveravgift av dette, er redusert med tilsvarende beløp, og med 650 000 kroner som følge av

forutsetning om reduserte reiseutgifter i 2022, jf. nærmere omtaler i pkt. 2.2 i innledningsdelen av proposisjonen. Videre er det foreslått en økning på 3 mill. kroner for å dekke drift og forvaltning av Tilda, en tjeneste som skal gi tilsynsmyndigheter muligheter for å dele data og samhandle på tvers.

Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3904, post 02, jf. forslag til vedtak II, 1.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen skal dekke utviklingsprosjekter knyttet til registrene. Det foreslås en bevilgning på 44,3 mill. kroner. Den foreslått økningen på 21,4 mill. kroner skal gå til videre utvikling og drift av et register over reelle rettighetshavere, og til å dekke kostnader for Brønnøysundregistrene i Skatteetatens utviklingsprosjekt Fremtidens innkreving. Prosjektet er en tverrsektoriell satsing som planlegges gjennomført over flere år, og ut fra et konsept om innkreving som en del av brukernes digitale økosystem.

Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3904, post 02, jf. forslag til vedtak II, 1.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 144,9 mill. kroner for 2022 til den nye registerplattformen (BRsys). Brønnøysundregistrenes egne personalkostnader knyttet til prosjektet budsjetteres på post 01.

I Prop. 1 S (2016–2017) ble det opprinnelig lagt til grunn at prosjektet skulle gjennomføres i perioden 2017–2022. Prosjektet har imidlertid i en lengre periode hatt utfordringer, og det har vært høy usikkerhet knyttet til etatens egen gjennomføringsevne. Vinteren 2020 gjennomførte A-2 Norge en ekstern gjennomgang av status og fremdrift i prosjektet på oppdrag fra Nærings- og fiskeridepartementet og konkluderte med at prosjektet var betydelig forsinket, og at det ikke var sannsynlig at det opprinnelige prosjektkonseptet i sin helhet ville kunne realiseres innenfor den fastsatt kostnadsrammen.

I Prop. 1 S (2020–2021) informerte departementet om status for prosjektet, og at regjeringen la til grunn at prosjektet ble videreført i en nedskalert versjon. Det ble ikke vurdert som hensiktsmessig å stoppe prosjektet, da det uansett ville være et behov for å erstatte utdaterte systemløsninger. Det ble heller ikke vurdert som hen-

siktsmessig å øke prosjektets kostnadsramme. Prosjektet omfatter nå overføring av Løsereregisteret og Ektepaktregisteret (hovedleveranse 1), og Foretaksregisteret, Partiregisteret, Frivillighetsregisteret og Enhetsregisteret (hovedleveranse 3) til ny plattform. Det er i hovedsak gjennom overføring av disse registrene gevinstpotensialet for ny registerplattform ligger. Nevnte registre omfatter videre om lag 2/3 av utviklingsområdet for BRsys. Nærings- og fiskeridepartementet ga videre Brønnøysundregistrene i oppdrag å revidere det sentrale styringsdokumentet (SSD) for BRsys, med bakgrunn i den reviderte prosjektplanen, og at den totale kostnadsrammen til prosjektet (p85) kunne tas i bruk. De resterende registrene, Akvakulturregisteret, EMAS-registeret, registeret over alternative behandlere, Jegerregisteret, Tros- og livssynssamfunnsregisteret og Gebyrsentralen vil måtte overføres til ny registerplattform på et senere tidspunkt.

Høsten 2020 ble Brønnøysundregistrene gitt i oppdrag å forvalte og utvikle teknisk løsning for en generell kompensasjonsordning for næringslivet og en kompensasjonsordning for utgifter til innreisekarantene ved bruk av utenlandsk arbeidskraft. Disse arbeidene har trukket kapasitet fra BRsys, og om lag 2/3 av produksjonskapasiteten i BRsys har i lengre perioder vært omdisponert til kompensasjonsordningene. Arbeidet med ordningene har derfor bidratt til ytterligere forsinkelser i fremdriften og medført forsinkelser i arbeidet med revidert SSD for prosjektet. Brønnøysundregistrene anslår at prosjektperioden må utvides med om lag to tertialer som følge av arbeidet med kompensasjonsordningene. Ferdigstilling av de registrene som skal overføres skjer i løpet av 2025, med prosjektavslutning i starten av 2026.

I mai 2021 leverte Brønnøysundregistrene sitt forslag til revidert SSD for BRsys-prosjektet. For-

målet med revisjonen er å sikre et realistisk styringsgrunnlag for prosjektet videre, både for departementet og etaten. I revidert SSD foreslår Brønnøysundregistrene en omstrukturering til tre hovedleveranser, hvor 1. og 3. hovedleveranse samsvarer med tidligere hovedleveranse 1 og 3, men hvor hovedleveranse 2 nå omfatter selve registerplattformen og de fellesmoduler den inneholder. Brønnøysundregistrene foreslår dette for at SSD bedre skal reflektere betydningen av at det er utviklet en registerplattform som øvrige leveranser bygger videre på. Videre foreslås en endring i prioriteringsrekkefølgen for prosjektet til at økonomi prioriteres først, etterfulgt av omfang og til slutt tid/fremdrift. Prosjektperioden foreslås utvidet til ferdigstilling i 2025, som i hovedsak begrunnes med at «end-of-life»-problemstillingen ikke er like kritisk lenger, og erfaringene tilsier at en begrenset bemanning, tilsvarende 2020-nivået, er hensiktsmessig sett ut fra størrelsen på Brønnøysundregistrene som etat.

Nærings- og fiskeridepartementet har gjennomgått forslaget til revidert SSD i samråd med Promis AS, som yter ekstern bistand til departementet for å sikre at revidert SSD gir et tilstrekkelig godt nok grunnlag for departementets styring av BRsys.

Andre poster

Brønnøysundregistrene har på vegne av Domstolsadministrasjonen krevd inn gebyrer i tvangssaker for tingretten og håndtert og utbetalt sideutgifter for namsmyndighetene på en egen belastningsfullmakt fra Politidirektoratet. Utgifter til kunngjøringer har vært belastet Justis- og beredskapsdepartementets budsjett kap. 410, post 23 og kap. 440, post 21. Ansvar for nevnte oppgaver vil bli ivaretatt av henholdsvis Domstolsadministrasjonen og Politidirektoratet fra 2022.

Kap. 3904 Brønnøysundregistrene

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
01	Gebyrinntekter	573 922	520 992	524 340
02	Refusjoner, oppdragsinntekter og andre inntekter	42 422	32 169	32 360
	Sum kap. 3904	616 344	553 161	556 700

Vedrørende 2021:

Ved stortingsvedtak 18. juni 2021 ble bevilgningen på post 01 økt med 24 mill. kroner, jf. Innst. 600 S og Prop. 195 S (2020–2021).

Vedrørende 2022:

Bevilgningene under post 01 og 02 er foreslått redusert med henholdsvis 6,45 og 1,05 mill. kroner grunnet anslått reduserte pensjonsutgifter og reiseutgifter i 2022, jf. omtale under kap. 904, post 01 og særskilte omtaler i pkt. 2.2 i innledningsdelen av proposisjonen.

Post 01 Gebyrinntekter

Gebyrinntektene kommer fra flere registertjenester og informasjonsavgivelse, hjemlet i ulike lover og forskrifter. Hoveddelen av tjenestene fra Brønnøysundregistrene er brukerfinansiert mot gebyrer.

I Ot.prp. nr. 61 (2002–2003) *Om lov om endringer i rettsgebyrloven mv.* og i selskapslovgivningen ble det vedtatt et prinsipp om at registrene skulle vurderes gruppevis ut ifra hvilke kunder det ytes tjenester for. Resultatet ble to registergrupper. Foretaksregisteret skulle dekke kostnader ved Enhetsregisteret, Regnskapsregisteret og Oppgaverregisteret. Løsøreregisteret skulle dekke kostnadene ved Konkursregisteret og Konkurskarantenerregisteret. Omfanget av de ulike registrene har endret seg mye siden 2003, og gjeldende gebyrstruktur for Brønnøysundregistrene er ikke tilpasset dagens kostnadsstruktur ved å drifte, forvalte og videreutvikle registrene. Det har også medført at Brønnøysundregistrenes gebyrbetalte registre er overpriset. Gebyrene i Løsøreregisteret er anslagsvis overpriset med 203 mill. kroner i 2021. Videre er gebyrene i Foretaksregisteret anslagsvis overpriset med om lag 42 mill. kroner i 2021.

Nærings- og fiskeridepartementet sendte våren 2021 et forslag til ny gebyrstruktur for finansiering av Brønnøysundregistrenes tjenester på høring med formål å etablere en hensiktsmessig kostnadsfordeling mellom eksisterende registre i tråd med Finansdepartementets rundskriv R-112 om bestemmelser om statlig gebyr- og avgiftsfinansiering. I høringen foreslår departementet en vesentlig omlegging av gebyrstrukturen for Brønnøysundregistrene, der siktemålet er at gebyrene for gebyrbelagte registre skal dekke kostnadene til drift av det enkelte registeret. Helt konkret foreslås det å innføre gebyr for førstegangsregistrering i Enhetsregisteret og registrering av konkursåpning i Konkursregisteret. Det er også et siktemål at det ikke skal kreves inn mer i gebyr enn det driften av registeret koster. Departementet foreslår derfor å unnta enkelte, små registre fra gebyrstrukturen. Den samlede overprisen ved etablering av en ny gebyrstruktur er anslått til om lag 105 mill. kroner.

Forslag til ny gebyrstruktur har vært på alminnelig høring, med høringsfrist 15. august 2021. Nærings- og fiskeridepartementet har startet arbeidet med å vurdere innkomne høringsinnspill, og lage et endelig forslag til ny gebyrstruktur for Brønnøysundregistrene. Det foreslås en bevilgning på 524,3 mill. kroner i 2022.

Post 02 Refusjoner, oppdragsinntekter og andre inntekter

Det foreslås en bevilgning på 32,4 mill. kroner. Posten benyttes til å inntektsføre refunderte midler for oppdrag Brønnøysundregistrene påtar seg for andre.

Det foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten mot økte utgifter under kap. 904, postene 01 og 21, jf. forslag til vedtak II, 1.

Kap. 905 Norges geologiske undersøkelse

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
01	Driftsutgifter	193 944	189 876	190 200
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	73 414	70 781	71 800
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	3 787	40 000	16 400
80	Geoparker	3 000	3 000	
	Sum kap. 905	274 145	303 657	278 400

Vedrørende 2021:

Ved stortingsvedtak 18. juni 2020 ble bevilgningen på post 01 redusert med 400 000 kroner, jf. Innst. 600 S og Prop. 195 S (2020–2021).

Norges geologiske undersøkelse (NGU) skal bidra til økt verdiskaping gjennom å fremskaffe, bearbeide og formidle kunnskap om Norges geologiske ressurser på land og i havområder. NGU skal dekke samfunnets behov for geologisk basis-kunnskap, bl.a. for næringsutvikling.

Innsamling av data skjer både ved egen kartlegging, ved kartlegging samfinansiert med andre offentlige etater, kommuner og bedrifter, og ved at data blir overført til NGU fra universiteter og konsulentfirmaer.

NGUs forskningskompetanse er viktig for å utvikle og kvalitetssikre innsamlings- og undersøkelsesmetoder, og for å tolke geologiske data. Gjennom nettportaler distribueres data til næringsliv, offentlig forvaltning, grunneiere og allmennhet. Informasjonen bidrar til å gi et bedre beslutningsgrunnlag, bl.a. for arealplanlegging og ressursforvaltning.

NGU har hovedkontor i Trondheim og et bor-kjerne- og prøvesenter på Løkken i Meldal kommune. Etaten disponerte 198 årsverk i 2020. Om lag 70 pst. av virksomheten finansieres med bevilgninger over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett. Resten finansieres med inntekter fra samfinansieringsprosjekter og eksterne oppdrag.

Det er fastsatt følgende hovedmål for NGU:

- NGUs virksomhet skal føre til at Norges geologi og geologiske ressurser er kartlagt på en måte som gir kartdata av god oppløsning, kvalitet og bruksverdi.
- Geologisk kunnskap som NGU besitter, skal være lett tilgjengelig og kostnadsfri for bruk

innenfor næringsutvikling, samferdsel, samfunnsikkerhet, miljøspørsmål og areal- og naturforvaltning.

Resultater 2020

Geologiske kartleggingsprodukter

Kartlegging av geologiske forhold har effekter for mange sektorer og samfunnsoppgaver. Det gir sentral og viktig kunnskap til forvaltning, infrastruktur, industri og næringsliv slik at verdifulle geologiske ressurser kan identifiseres og utnyttes på en effektiv og bærekraftig måte. Det bidrar også til kunnskap om klimaforhold og geofare slik at miljø, sikkerhet og beredskap kan ivaretas.

NGU har i 2020 kartlagt en rekke nye geologiske ressurser gjennom arbeid med geofysikk, geokjemi, berggrunnsgeologi og løsmassekartlegging.

NGU gjennomførte geofysisk kartlegging ved bruk av helikopter for å kartlegge viktige ressursforekomster i Norge, slik som løsmasser, mineraler og byggeråstoffer. Dekningsgraden for høykvalitets geofysiske data over norsk fastland har økt med nærmere 1,3 pst. i løpet av 2020, fra 61,5 til 62,8 pst. Dette tilsvarer kartlegging av mer enn 5 000 km² i 2020. Det ble ikke gjort geofysisk kartlegging med fly pga. innreiserestriksjoner for den kanadiske operatøren som følge av koronasituasjonen.

Kartlegging av løsmasser er en viktig del av skredkartleggingen, og et oppdrag NGU utfører for NVE. I tillegg til løsmassekartlegging i målestokk 1:50 000, har NGU i 2020 produsert en rekke detaljerte løsmassekart over spesielt prioriterte områder. Kartene er et viktig bidrag i NVEs utarbeidelse av endelige skredfarekart. Berggrunns- og løsmassekartlegging brukes også innenfor areal- og miljøplanlegging, og det spiller

en viktig rolle i leting etter og vurdering av ulike typer råmaterialer og naturressurser innenfor avfallslagring, jordbruk og anleggsvirksomhet.

Brønnborere er pålagt å innrapportere brønnene de borer. Den nasjonale grunnvannsdata-basen og brønn databasen som NGU forvalter, omfatter en betydelig mengde registreringer. Det er registrert nærmere 8 700 nye brønner i 2020, og totalt er det registrert nærmere 114 000 brønner i databasen. Databasen har stor nytteverdi for forvaltning av vann og brønnboring. Brønnborere benytter bl.a. informasjon fra databasen til å anslå sannsynlig dybde til fjell og vanngiverevne, slik at de kan spare tid og redusere risiko.

Kartleggingsprogrammet Mareano (marin arealdatabase for norske kyst- og havområder) er et samarbeid mellom NGU, Havforskningsinstituttet og Kartverket. Selv med utfordringer med koronasituasjonen greide Mareano-programmet, med gode smitteverntiltak, å kartlegge 11 400 km² i 2020. Det ble utgitt nye marine grunnkart for områder på om lag 400 km² i kystnære farvann i Rogaland, Møre og Romsdal og Troms og Finnmark. Marine grunnkart har bl.a. stor nytteverdi for fiskeri- og havbruksnæringen for å kartlegge lokale forhold som påvirker forvaltning og drift av konsesjoner, havforhold, muligheter for industriutvikling og miljøkartlegging.

NGU har samarbeidet med Statens vegvesen og Bane NOR om å utvikle bedre grunnlagsdata for planlegging og drift av tunneler. NGUs data-grunnlag kan bidra til store besparelser gjennom bedre planleggingen av hvor og hvordan tunneler legges.

I utviklingen av «Det økologiske grunnkartet» samarbeidet NGU med Artsdatabanken og Miljødirektoratet om å identifisere forekomster av arter, naturtyper og økosystemer. Geologi er en viktig kilde til naturmangfold, bevaring og restaurering, der både landformer, berggrunn, grotter og løsmasser er sentrale tema.

NGU har i hovedsak klart å opprettholde sin virksomhet i 2020 og gjennomført planlagte tokt og feltoppdrag på en tilfredsstillende måte ut fra smittevernhensyn.

Lett tilgjengelige geologiske data og digitalisering

NGU har arbeidet målrettet med å effektivisere produksjonen fra innsamling av data i felt til ferdige digitale databaser, kart og innsynsløsninger på nett. Tilgang til data gjennom NGUs nettside www.ngu.no sørger for at en sentral del av etatens samfunnsoppdrag oppfylles.

Geologisk kartproduksjon foregår i dag langt på vei som en digital prosess fra forskerens innsamling i felt til ferdige kartløsninger som samfunnet kan ta i bruk. NGU samler årlig inn betydelige mengder data og registrerer dette i digitale kartdatabaser. Volumet av data inn i NGUs digitale databaser øker fra år til år. Berggrunnsdatabasen i målestokk 1:250 000 dekker nå hele Norge, mens data i målestokk 1:50 000 er tilgjengelig for 61 pst. av landet.

Antall unike brukere av data fra NGU økte fra 365 000 i 2019 til 569 000 i 2020. Antall nedlastede datasett fra www.ngu.no og GeoNorges API økte fra 19 000 i 2019 til 26 000 i 2020.

Digitalisering omfatter, og krever, hurtig og kontinuerlig utvikling av teknologiske løsninger, systemer og verktøy. NGU har arbeidet med å øke brukervennligheten av sine databaser og innrapporteringsløsninger som f.eks. innrapporteringsløsningen for mobile enheter for rapportering av nye brønner til grunnvannsdatabasen og brønn databasen.

NGU har i 2020 tatt i bruk en rekke felles systemer og felleskomponenter for å bedre sine tjenester og løsninger, både for eksterne brukere og for NGUs ansatte.

Oppsummering

Det er Nærings- og fiskeridepartementets vurdering at NGU samlet sett hadde en god måloppnåelse i 2020 ut fra tildelte bevilgninger og ressurser. NGU har i all hovedsak gjennomført kartlegging som planlagt, med gode smitteverntiltak. NGU har økt kartleggingsgraden i tråd med forventningene fra departementet. NGU har tilgjengeliggjort data i flere av NGUs databaser, og det er økende bruk av disse.

Prioriteringer 2022

NGU skal innrette sin virksomhet på en måte som i størst mulig grad bidrar til måloppnåelse, og gjøre nødvendige prioriteringer ved behov. Som en del av dette skal NGU utarbeide en langsiktig plan for kartlegging av mineralressurser.

NGU skal identifisere og gjennomføre tiltak på bærekraftsområdet som skal gi bedre muligheter for valg av bærekraftige løsninger i samfunnet, både for myndigheter, bedrifter og enkeltpersoner.

NGU skal utvikle samarbeidet med andre relevante etater og organisasjoner, slik at alle parter i størst mulig grad kan dra nytte av deling av kunn-

skap og kompetanse med sikte på økt verdiskaping.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 190,2 mill. kroner. Bevilgningen er foreslått redusert med 3,3 mill. kroner som følge av at forventet pensjonspremie til Statens pensjonskasse, inklusiv arbeidsgiveravgift av dette, er redusert med tilsvarende beløp, og med 0,4 mill. kroner som følge av forutsetning om reduserte reiseutgifter i 2022, jf. nærmere omtaler i pkt. 2.2 i innledningsdelen av proposisjonen. Bevilgningen skal dekke lønns- og pensjonsutgifter, husleie, reiseutgifter, andre administrative utgifter og investeringer. Det foreslås satt av 29,3 mill. kroner til Mareano-programmet.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Under denne posten føres utgifter til eksterntfinansierte prosjekter. Det foreslås en bevilgning på 71,8 mill. kroner.

Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3905, post 03 Oppdragsinntekter og andre inntekter, jf. forslag til vedtak II, 1. Videre fremmes det forslag om fullmakt til å kunne overskride posten mot til-

svarende kontraktsfestede inntekter i etterfølgende år, jf. forslag til vedtak IV, 4.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Ved behandlingen av Innst. 360 S (2019–2020) vedtok Stortinget en startbevilgning på 10 mill. kroner i 2020 til bygging av et nytt forskningsfartøy til bruk innenfor marin forskning og marin-geologisk kartlegging av kyst- og fjordområder. Samtidig ble det vedtatt en bestillingsfullmakt på 60 mill. kroner knyttet til anskaffelsen. NGU har, etter en anbudsrunde, valgt leverandør for bygging av fartøyet. Etter planen skal fartøyet leveres i september 2022.

Det foreslås en bevilgning på 16,4 mill. kroner til sluttfinansiering av fartøyet for 2022.

Post 80 Geoparker

Det foreslås at posten avvikles. NGU leder den nasjonale komiteen som gir anbefalinger til UNESCO om UNESCO Global Geopark. Det er derfor uheldig at NGU også tildeler støtte til drift av norske UNESCO Global Geoparks. For øvrig bør norske geoparker innrette seg slik at de er lønnsomme ut fra sin drift, og at eventuell støtte bør vurderes ut fra geologisk viktighet, kulturminne eller lignende i eksisterende generelle støtteordninger.

Kap. 3905 Norges geologiske undersøkelse

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
03	Oppdragsinntekter og andre inntekter	72 181	72 829	73 190
	Sum kap. 3905	72 181	72 829	73 190

Post 03 Oppdragsinntekter og andre inntekter

Det foreslås en bevilgning på 73,19 mill. kroner for 2022. Under posten føres eksterne inntekter fra oppdrag og bidrag fra eksterne deltakere til finansiering av samfinansieringsprosjekter. Oppdraget fra Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) knyttet til kartlegging av skredfare utgjør det største enkeltprosjektet. Samarbeidet med Norsk Romsenter og NVE om å drive et nasjonalt senter for bruk av satellittbaserte innsynkings-

målinger (InSAR-data), f.eks. om innsynking i byer og bevegelse i ustabile fjellpartier, er også en viktig aktivitet. De øvrige oppdragsinntektene ventes i hovedsak å komme fra oljeselskaper, Norges forskningsråd, mineralindustrien, kommuner, fylkeskommuner, andre departementer og statlige etater. Inntektene skal dekke Norges geologiske undersøkelses driftsutgifter knyttet til oppdragsvirksomhet og eksternt finansierte prosjekter. Bevilgningen er foreslått redusert med 1,2 mill. kroner pga. forventet redusert pensjonspremie og reduserte reiseutgifter i 2022, jf. omtale

under kap. 905, post 01 og særskilte omtaler i pkt. 2.2 i innledningsdelen av proposisjonen.

Videre foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale under kap. 905, post 21 og

forslag til vedtak II, 1, og en overskridelsesfullmakt knyttet til de samme postene, jf. forslag til vedtak IV, 4.

Kap. 906 Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
01	Driftsutgifter	60 198	60 150	60 600
30	Sikrings- og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	8 413	8 700	10 900
31	Miljøtiltak Løkken, <i>kan overføres</i>	4 647	9 250	6 966
	Sum kap. 906	73 258	78 100	78 466

Vedrørende 2021:

Ved stortingsvedtak 18. juni 2021 ble post 01 redusert med 0,4 mill. kroner, jf. Innst. 600 S og Prop. 195 S (2020–2021).

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) skal bidra til økt verdiskaping gjennom å legge til rette for en langsiktig ressurstilgang basert på en forsvarlig og bærekraftig utvinning og bearbeiding av mineraler i Norge. DMF skal også bidra til at Svalbards geologiske ressurser forvaltes og utnyttes best mulig til nytte for samfunnet.

Etaten er et statlig forvaltningsorgan lokalisert i Trondheim og på Svalbard. Virksomheten disponerte 51 årsverk i 2020.

DMF tildeler undersøkelsesrett og utvinningsrett til mineralske ressurser som staten eier og gir driftskonsesjon for mineralvirksomhet på alle typer mineraler. DMF er høringsinstans og har innsigelseskompetanse i saker om mineralske ressurser etter plan- og bygningsloven. Videre kan DMF være ansvarlig myndighet for konsekvensvurderinger etter plan- og bygningsloven for større uttak av mineralressurser.

På fullmakt fra Nærings- og fiskeridepartementet administrerer og følger DMF opp en rekke miljøtiltak og sikringsarbeider ved gamle gruver.

På Svalbard er grunnlaget for DMFs virksomhet Bergverksordningen for Svalbard med utfyllende regler for petroleumsvirksomhet. DMF utsteder mineraltillatelser og utgir oversikter over geologiske funn på Svalbard. Bevilgning til virksomheten på Svalbard gis over eget budsjettkapit-

tel i Svalbardbudsjettet, jf. Svalbardbudsjettets kap. 11 Bergmesteren.

Det er fastsatt følgende mål for DMF:

- DMFs bruk av virkemidler skal føre til en langsiktig, forsvarlig og bærekraftig forvaltning, utvinning og bearbeiding av mineraler.
- DMFs virksomhet skal føre til at tidligere mineralvirksomhet er forsvarlig sikret, og at tiltak for å redusere miljøkonsekvenser på hjemfalte gruveeiendommer underlagt NFD er gjennomført.
- DMFs virksomhet skal føre til at Svalbards geologiske ressurser forvaltes og utnyttes på en best mulig måte for samfunnet.
- DMFs virksomhet skal føre til god kommunikasjon og brukerrettet veiledning innenfor etatens virksomhetsområder.

Resultater 2020

Forvaltning

DMF har over tid prioritert tiltak for å utvikle tverrfaglig kompetanse og en mer digital og moderne forvaltning. Økte bevilgninger har gitt rom for digitalisering, kompetansetiltak og flere ansatte, noe som har økt kapasiteten i etaten. Antall ferdigbehandlede konsesjonssøknader var noe lavere i 2020 enn i de tre foregående årene. Dette har sammenheng med at flere av konsesjonssøknadene var mer komplekse og tidkrevende å behandle. Samlet sett er konsesjonssøknadene vesentlig redusert de siste årene. Samtidig kommer det stadig nye søknader slik at behandling av konsesjonssøknader vil utgjøre en vesentlig del av etatens oppgaveportefølje også fremover.

Tilsynsvirksomheten er fortsatt lav som følge av begrenset kapasitet, selv om det har vært en liten økning i 2020. Koronapandemien har gjort det vanskelig for etaten å dra på stedlige tilsyn. I 2020 har DMF derfor i økt grad benyttet seg av fjerntilsyn. Slike tilsyn kan også brukes fremover på enkelte områder. Det vil likevel fortsatt være nødvendig å dra på stedlige tilsyn for å avdekke alle relevante forhold.

Miljøtiltak

På fullmakt fra Nærings- og fiskeridepartementet gjennomfører DMF tiltak for å redusere miljøkonsekvenser etter tidligere mineralvirksomhet i områder hvor NFD har et eier- eller forvaltningsansvar.

Miljødirektoratet har fastsatt en handlingsplan for forurensningstiltak i gruveområder med antatt størst forurensningsrisiko. I samarbeid med Miljødirektoratet vurderer DMF ytterligere tiltak i disse og andre områder hvor det har vært mineralutvinning.

Løkken: Miljødirektoratet har gitt Nærings- og fiskeridepartementet pålegg om å iverksette tiltak for å begrense forurensningen ved Løkken Gruver og har gitt tilslutning til en tiltaksplan. DMF har ansvar for å gjennomføre tiltaksplanen. Det er tidligere avdekket et stort behov for renovering og ombygging av eksisterende anlegg fra 1990-tallet. I 2020 har drift og vedlikeholdsarbeid av det etablerte nøytraliseringsanlegget vært prioritert. Foreløpige analyser viser at tiltakene på Løkken har gitt god effekt, og målet på vannkvaliteten i Orkla ble oppnådd for 2020, jf. omtale under Kjemisk og biologisk tilstand nedenfor.

Folldal: Miljødirektoratet har pålagt Nærings- og fiskeridepartementet å gjennomføre tiltak for å redusere forurensningen fra gruveområdet i Folldal. Tildekking av kildeområdet (bergvelter) anses for å ha størst effekt og er det anbefalte primærtiltaket. I tillegg må supplerende tiltak vurderes dersom målene i pålegget skal nås. I 2020 prioriterte DMF å se nærmere på tildekking av bergveltene, og det ble også gjennomført en studie for å utrede muligheter for tildekking av områder hvor det er varslet kulturminnevern. Generelt viser mulighetsstudien at de alternativene som gir best miljøeffekt, kan gå på bekostning av kulturminnevern. Arbeidet i 2020 har lagt grunnlag for at DMF i 2021 kunne starte arbeidet med å lage en helhetlig tiltaksplan for å oppfylle miljøpålegget i Folldal.

Kjemisk og biologisk tilstand i gruveområdene: DMF gjennomfører vannovervåking av gruve-

områdene på Løkken, Folldal, Sulitjelma og Røros (Nordgruvefeltet). Formålet er å overvåke miljøtilstanden i vannforekomstene på årlig basis for å sikre at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om mulighetene for å oppnå god økologisk og kjemisk tilstand i vassdragene som påvirkes av avrenning fra gruveområdene. Overvåkningsprogrammene omfatter både vannkjemiske undersøkelser (hvert år) og biologiske undersøkelser (hvert tredje år). All overvåking er utført etter disse programmene, og data rapporteres til Miljødirektoratet.

Resultater fra Løkken viser at det er store årlige variasjoner ved de ulike målestasjonene. Det er likevel en avtakende trend for kobberkonsentrasjonen tilknyttet Løkken Verk. Den avtakende trenden er forsterket etter oppstart av nøytraliseringsanlegget. Basert på vannovervåking i 2020 er det ikke påvist noen negativ påvirkning av sekundær resipienten Orkla. Dermed er pålegg om vannkvaliteten i Orkla oppnådd.

Resultater fra Folldal viser høye tungmetallkonsentrasjoner, og at elva Folla er sterkt påvirket av tidligere gruvedrift. På bakgrunn av de gjennomførte undersøkelsene i Folldal er det tidligere konkludert med at de gamle veltene/slagghaugene er hovedkilden til forurensning, og at disse fortsatt er en aktiv kilde. Pålegg om reduksjon av forurensningen fra gruveområdet i Folldal er ikke oppnådd. Tildekking vil alene ikke være tilstrekkelig for å oppfylle kravene i miljøpålegget, og det vil være behov for at tildekking gjøres i kombinasjon med andre tiltak.

Resultater fra Sulitjelma viser at hovedbidraget til kobber og metallforurensning i Langvannet kommer fra Grunnstollen/Giken sammen med Furuhaugbekken. Det kan også være bidrag fra andre bekker som ikke er inkludert i dagens overvåkningsprogram. Grenseverdien i pålegget fra miljømyndighetene er ikke nådd. Det er i 2020 utarbeidet et forslag til revidert overvåkningsprogram som er lagt frem for Miljødirektoratet.

Resultater fra Røros viser at vannkjemien i Orva er sterkt påvirket av avrenning fra Nordgruvefeltet. Dette påvirker også vannkvaliteten i Glomma. Nordgruvefeltet er ikke hjemfalt til staten.

Sikring

DMF har i 2020 gjennomført sikringstiltak i hjemfalte gruverom i Sulitjelma, i tillegg til tiltak ved andre, ikke hjemfalte gruver.

DMF har videreført arbeidet med avklaring av statens ansvar for sikring etter nedlagt gruve-

virksomhet og rullerende 5-års plan. DMF har også videreført arbeidet med å utvikle gruve-sikringsregister og aktsomhetskart. Både sikringsbefaringer og gjennomføring av sikringstiltak prioriteres ut fra risiko for liv og helse. På bakgrunn av en risikobasert vurdering ble det gjennomført sikringsbefaringer ved følgende syv områder i Finnmark og Troms:

- Kjekanfjellet og Gamlegruben, Kvæningen
- Raipas gruve, Raigori, Borrás og Henningsgruva i Alta kommune
- Moskogaissa, i Birtavarre i Kåfjord kommune

Sikringstiltak på bakgrunn av bekymringsmeldinger vurderes og prioriteres ut fra grad av risiko for skade på mennesker og dyr. I 2020 ble det på bakgrunn av bekymringsmeldinger gjennomført befaringer ved lokaliteter i Arendal, og det ble gjennomført tiltak ved gamle Kjøli gruver ut fra risiko om innrasing. Det er også satt opp varsel-skilt/fareskilt ved damanleggene hvor NFD har et ansvar (på Løkken og ved Store Knabetjønd).

Kommunikasjon og brukerorientering

DMF har de siste årene prioritert digitalisering av direktoratets oppgaver og kommunikasjon med eksterne aktører.

Nytt digitalt skjema for søknad om driftskonsesjon etter mineralloven ble lansert i desember 2019 og tatt i bruk av tiltakshavere/søkere gjennom 2020. Det er i skjemaet åpnet for en fast-track løsning for uttak som tilfredsstillt nærmere angitte kriterier og dokumentasjonskrav, og slike søknader får en raskere behandling hos DMF. Som en forlengelse av prosjektet om et nytt digitalt søknadsskjema startet DMF høsten 2020 et arbeid med å gjennomgå egne arbeidsprosesser gjennom prosjektet «digital konsesjonsbehandling». Prosjektet støttes av medfinansieringsordningen og er rettet mot dialog og kommunikasjon med tiltakshavere og konsulenter. I tillegg skal prosjektet bidra til å forbedre fagstøtte og digitalisere verktøy/løsninger til saksbehandlingen og redusere manuelle oppgaver.

Oppsummering

Arbeidet med å redusere konsesjonskøen, utarbeidelse av nye digitale løsninger og oppfølging av miljøpålegget i Folldal har vært spesielt viktig i 2020. Etter Nærings- og fiskeridepartementets vurdering hadde DMF samlet sett en god måloppnåelse i 2020 ut fra tildelte bevilgninger og ressurser. Det er positivt at etaten har opprettholdt et til-

nærmet normalt tjenestetilbud i 2020 til tross for koronapandemien, med unntak av stedlige tilsyn. Måloppnåelse knyttet til tilsynsdelen av DMFs virksomhet har vært mindre god. Innsatsen på dette området vil kunne økes noe fremover i takt med at konsesjonskøen reduseres.

Prioriteringer 2022

DMF skal innrette sin virksomhet på en måte som ivaretar helheten av den rollen direktoratet har som forvalter av mineralressurser. Dette innebærer forvaltning i et langsiktig, forsvarlig og bærekraftig perspektiv. DMF skal fordele sin arbeidsinnsats ut fra hva som gir høyest mulig måloppnåelse. DMF skal spesielt arbeide for økt tilsynsvirksomhet. Dette inkluderer både stedlige tilsyn, men også bruk av alternative tilsynsmetoder på områder hvor dette er hensiktsmessig. DMF skal utøve god veiledning overfor næringslivet og offentlig forvaltning.

DMF skal fortsette arbeidet med å utvikle effektive, digitale løsninger, bl.a. gjennom prosjektet for digital konsesjonsbehandling. DMF skal legge vekt på brukerorienterte løsninger i kommunikasjon og veiledning eksternt.

DMF skal utvikle samarbeidet med andre relevante etater og organisasjoner, slik at alle parter i størst mulig grad kan dra nytte av deling av kunnskap og kompetanse med sikte på økt verdiskaping.

DMF skal følge opp helhetlig plan for opprydding etter gruvevirksomhet i Folldal. Oppfølging av den helhetlige planen vil bl.a. være avhengig av nødvendige tillatelser fra aktuelle myndigheter. Målet er å igangsette tiltaksarbeid i 2022. Dette innebærer i første omgang å teste ut foreslåtte tiltak i mindre skala for å kontrollere at de fungerer.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 60,6 mill. kroner i 2022. Bevilgningen er foreslått redusert med 1,3 mill. kroner som følge av at forventet pensjonspremie til Statens pensjonskasse, inklusiv arbeidsgiveravgift av dette, er redusert med tilsvarende beløp, og med 130 000 kroner som følge av forutsetning om reduserte reiseutgifter i 2022, jf. nærmere omtaler i pkt. 2.2 i innledningsdelen av proposisjonen. På Svalbardbudsjettet for 2022 foreslås det i tillegg bevilget om lag 2,2 mill. kroner for 2022 under kap. 11 Bergmesteren, til drift av virksomheten på Svalbard.

Staten eier et område på Raudsand i Molde kommune i Møre og Romsdal etter hjemfall av tidligere gruveaktivitet. Stortinget har gitt Nærings- og fiskeridepartementet samtykke til å avhende statens eiendom på Raudsand. Direktoratet for mineralforvaltning fikk i oppdrag å forberede salg av eiendommen. Salget er gjennomført i tråd med avhendingsinstruksen. Departementet er kommet til enighet med Veidekke Industrier AS om salg av statens eiendommer på Raudsand. Salget omfatter gnr. 240, bnr. 48, 49, 50 og 51. I tråd med Stortingets vedtak er ansvar for og oppfølging av miljø- og forurensningsspørsmålet håndtert i forbindelse med salget, herunder oppfølging av krav til nødvendig opprydding og sikring i tråd med pålegg fra Miljødirektoratet.

Post 30 Sikrings- og miljøtiltak, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 10,9 mill. kroner i 2022. Midlene vil bli brukt til sikring av farlige

gruveåpninger, tiltak for å redusere forurensningen fra gamle gruveområder og til vedlikehold og kontroll med tidligere gjennomførte forurensningstiltak. I tillegg vil deler av bevilgningen bli benyttet til arbeidet med nødvendige vedlikeholds- og sikringstiltak på gamle gruvebygninger som eies av Nærings- og fiskeridepartementet.

Post 31 Miljøtiltak Løkken, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 6,97 mill. kroner i 2022. Bevilgningen skal dekke kostnader knyttet til gjennomføring av tiltak i samsvar med tiltaksplan for Løkken gruver. Det foreslås å videreføre øvre ramme på 190 mill. kroner til gjennomføring av pålagte miljøtiltak på Løkken, jf. forslag til vedtak XIII, 1.

Kap. 3906 Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
01	Leie av bergrettigheter og eiendommer	116	100	85
02	Behandlingsgebyrer	1 074	799	800
86	Overtredelsesgebyr og tvangsmulkt	912	1 000	1 000
	Sum kap. 3906	2 102	1 899	1 885

Post 01 Leie av bergrettigheter og eiendommer

Inntektene kommer fra leie av bergrettigheter og utleie av gruveeiendommer. Det foreslås en bevilgning på 85 000 kroner. Det foreslås også at bortfeste av gruver til museale formål kan skje vederlagsfritt, jf. forslag til vedtak XIX.

Post 02 Behandlingsgebyrer

Inntektene kommer fra behandlingsgebyr for undersøkelses- og utvinningssøknader. Det foreslås en bevilgning på 800 000 kroner i 2022.

Post 86 Overtredelsesgebyr og tvangsmulkt

Etter minerallovens §§ 66 og 67 kan Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard ilegge henholdsvis tvangsmulkt og overtredelsesgebyr. Gebyr kan ilegges ved overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av mineralloven og tvangsmulkt for å sikre at bestemmelsene i mineralloven eller vedtak i medhold av loven blir gjennomført.

Det foreslås en bevilgning på 1 mill. kroner i 2022.

Kap. 907 Norsk nukleær dekommisjonering

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
01	Driftsutgifter	34 507	44 695	64 800
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	42 348	247 023	317 500
30	Opprydding Søve	4	22 200	40 700
	Sum kap. 907	76 859	313 918	423 000

Vedrørende 2021:

Ved stortingsvedtak 18. juni 2021 ble post 01, økt med 7,5 mill. kroner og post 21 redusert med 40 mill. kroner, jf. Innst. 600 S og Prop. 195 S (2020–2021).

Norsk nukleær dekommisjonering (NND) er et statlig forvaltningsorgan opprettet i 2018. Virksomheten er lokalisert i Halden. NND er nasjonalt organ for opprydding etter den nukleære virksomheten ved Institutt for energiteknikk (IFE) sine anlegg på Kjeller og i Halden og for sikker håndtering av nukleært avfall. NND skal bidra til samfunnsøkonomisk gode løsninger innenfor sitt ansvarsområde og utføre oppgavene på en måte som sikrer tillit i samfunnet. NND skal som del av sitt oppdrag også håndtere opprydding av avfall fra Søve gruver.

For å sørge for klare ansvarsforhold, statlig kontroll og redusere antallet kostnadsdrivende parallelle funksjoner hos IFE og NND, legges det opp til en så rask overføring som mulig av ansvar, nødvendig personell, oppgaver og atomanlegg fra IFE til NND. Det er et mål å gjennomføre dette med virkning fra 1. januar 2024. NND disponerte 18,5 årsverk i 2020.

Resultater 2020

2020 var et oppbyggings- og planleggingsår for NND. Etatens hovedprioritet var å forberede organisasjonen på å overta alle relevante anlegg med tilhørende personell og ansvar fra IFE og Statsbygg. Dette innebærer bl.a. å videreutvikle samarbeidet med IFE, utvikle system og organisering for prosjektstyring, utvikle og implementere ledelsessystem og kartlegge og planlegge for nødvendig kompetanse og utvikling av nødvendige

strategier innenfor et bredt område. Det vurderes samlet sett at NNDs arbeid på dette området har vært godt.

NND har begynt planleggingen av oppryddingsarbeidet. NND leverte konseptvalgutredning (KVU) for håndtering av brukt brensel i 2020, og det pågår arbeid med en KVU for oppbevaring av norsk radioaktivt avfall. NND leverte også flere faglige vurderinger til departementet som ledd i planleggingsarbeidet.

Fremdriften i flere av NNDs prosjekter og utredningsoppgaver har blitt forsinket bl.a. på grunn av senere fremdrift i prosjekter enn forutsatt og at godkjenningsprosesser har tatt lenger tid enn forventet. Koronapandemien har i tillegg medført redusert aktivitet og begrenset tilgang til anlegg og lokaler. Prosessene relatert til rekruttering av nye ansatte og innleie av prosjekterings- og utredningskompetanse har også blitt forsinket. Som følge av dette ble bare 42,3 av 177 mill. kroner av bevilgningen til opprydding benyttet i 2020. Konsekvensen av utsettelse er at det vil påløpe merkostnader på sikt, da hovedtyngden av oppryddingsarbeidet ikke kan starte, samtidig som driftskostnadene løper fordi anleggene må driftes i tråd med konsesjon.

Prioriteringer i 2022

Hovedprioriteringen for NND i 2022 vil være å legge til rette for overføring av nukleære anlegg og personell fra IFE. En viktig del av dette er arbeid med søknad til Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA) om konsesjon for drift og eie av anleggene. Videre skal NND i samarbeid med IFE prioritere planlegging av oppryddingsarbeidet. Dette omfatter bl.a. etablering av nødvendige behandlingsanlegg, lagre og deponier for norsk radioaktivt avfall, inkludert avfall fra Søve.

Budsjettforslag**Post 01 Driftsutgifter**

Det foreslås bevilget 64,8 mill. kroner i 2022. Bevilgningen er foreslått økt med om lag 20 mill. kroner fra 2021 som i hovedsak skyldes behov for å bygge opp etaten for å klargjøre og tilrettelegge for virksomhetsoverdragelse fra IFE. Bevilgningen skal dekke lønn, husleie, konsesjonsgebyr til DSA og andre driftsutgifter.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen skal benyttes til nødvendige oppryddingsrelaterte aktiviteter. Det omfatter bl.a. videre utredninger om behandling av ikke-lagringsbestandig brukt reaktorbrensel, trygg lagring og deponering av reaktorbrensel og annet radioaktivt avfall, tredjeparters kostnader til å delta i ulike prosesser og planlegging av fremtidig dekommisjonering av reaktoranleggene. Utredninger knyttet til overføring av nukleære oppgaver, anlegg og personell fra IFE til NND kan også dekkes av posten.

Det foreslås bevilget 317,5 mill. kroner i 2022. Dette er en økning på 65,3 mill. kroner fra saldert budsjett 2021, som særlig er knyttet til forberedelse og planlegging av oppryddingsarbeidet. I tillegg foreslås en bestillingsfullmakt på 280 mill.

kroner ut over gitt bevilgning på posten for å kunne inngå avtaler som kommer til utbetaling i senere år, jf. forslag til vedtak VII, 2. Dette er bl.a. knyttet til etablering av IT-systemer og nødvendig oppgradering av infrastruktur.

Post 30 Opprydding Søve

Staten har påtatt seg å finansiere og gjennomføre opprydding etter virksomheten til statsaksjeselskapet AS Norsk Bergverk ved Søve i Telemark i perioden 1953–1965. Statens strålevern ga i 2014 Nærings- og fiskeridepartementet pålegg om opprydding.

Nærings- og fiskeridepartementet ga i 2020 NND i oppdrag å forestå den videre forberedelsen og gjennomføringen av nødvendige miljøtiltak. NND avholdt høsten 2020 en dialogkonferanse med mulige leverandører av løsninger for opprydding av radioaktivt avfall på Søve. NND har i 2021 gjennomført en anbudskonkurranse om oppdraget. Det er lagt opp til at arbeidene vil pågå i 2022 og 2023 med en forventet ferdigstilling innen 2024. Det foreslås en bevilgning på 40,7 mill. kroner til miljøtiltak ved Søve for 2022. Dette med bakgrunn i antatt fremdrift i oppryddingsprosjektet. Da det ikke er avklart løsning for deponering av massene, er det knyttet usikkerhet til bevilgningsbehovet.

Kap. 3907 Norsk nukleær dekommisjonering

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
01	Innbetaling fra Institutt for energiteknikk	36 200	8 500	
	Sum kap. 3907	36 200	8 500	

Post 01 Innbetaling fra Institutt for energiteknikk

Av samfunnsmessige hensyn påtok staten seg et medansvar for å finansiere fremtidig dekommisjonering (nedbygging og riving) av forskningsreaktorene på Kjeller og i Halden, håndtering av brukt reaktorbrensel og oppbevaring av radioaktivt avfall. Institutt for energiteknikk (IFE) sin del av finansieringen har frem til 2021 vært budsjettet på denne posten. Bevilgningen i saldert budsjett 2021 var på 8,5 mill. kroner.

Ved behandlingen av Meld St. 8 (2020–2021) vedtok Stortinget at staten skal dekke alle kostna-

der til oppryddingen, jf. Innst. 293 S (2020–2021). Det foreslås derfor ikke bevilgning på posten i 2022.

Post 02 Diverse inntekter

Det foreslås ingen bevilgning på denne posten, men det legges til grunn at dersom det blir aktuelt for NND å inntektsføre refusjoner og andre mindre inntekter i 2022, kan denne posten benyttes. Dersom det skjer, vil departementet foreslå bevilgning i forbindelse med endringer av budsjettet i 2022.

Kap. 908 Institutt for energiteknikk

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
70	Tilskudd til drift av atomanlegg, <i>kan nyttes under kap. 907, post 01</i>		314 300	322 500
71	Tilskudd til sikring av atomanlegg		35 000	42 000
72	Lån til flytting av laboratorier og infrastruktur		40 000	40 000
	Sum kap. 908		389 300	404 500

Vedrørende 2020:

Bevilgningene til Institutt for energiteknikk (IFE) ble gitt over kap. 929.

Vedrørende 2021:

Ved stortingsvedtak 18. juni 2021 ble post 70 redusert med 3,25 mill. kroner, jf. Innst. 600 S og Prop. 195 S (2020–2021).

IFE er et teknisk-industrielt forskningsinstitutt med virksomhet innen bl.a. nukleær forskning, reaktorsikkerhet, digitale systemer, fornybar energi og radiofarmasi. Instituttet er en selveiende stiftelse med om lag 640 ansatte og i overkant av 1,1 mrd. kroner i omsetning i 2020, inkludert tilskudd fra staten. IFE eier og drifter Norges to atomreaktorer, i Halden og på Kjeller. Reaktorene ble stengt for ordinær drift i henholdsvis 2018 og 2019, men må driftes også i nedstengt tilstand. Staten finansierer drift og sikring av reaktorene og oppryddingskostnader. Hovedmålet for bevilgningene er å ivareta sikkerhet ved de nukleære anleggene og trygg og effektiv håndtering av nukleært avfall. I Halden er IFE vertskap for Haldenprosjektet, som er et internasjonalt forskningsprosjekt innen atomsikkerhet som staten delfinansierer. Statens bidrag til Haldenprosjektet bevilges for perioden 2021-2023 over kap. 920, post 50.

IFE har ikke økonomisk mulighet til å dekke oppryddingskostnadene etter reaktorvirksomheten, og staten tok i 2016 ut fra et samfunnsmessig hensyn et medansvar for finansiering av opprydding av atomavfall fra norsk nukleær forskningsvirksomhet. Stortinget vedtok i 2021 at staten skal dekke alle kostnader til oppryddingen, jf. Innst. 293 S (2020–2021).

Nærings- og fiskeridepartementet har innført en formell styringsdialog med IFE og utnevner fra og med 2018 IFEs styre. IFEs nukleære anlegg og nødvendig personell tilknyttet disse skal så snart det lar seg gjøre overføres Norsk nukleær dekommisjonering (NND). Det er et mål å gjøre dette med virkning fra 1. januar 2024.

Resultater 2020

IFE har i 2020 driftet Haldenreaktoren og anleggene på Kjeller i nedstengt tilstand, og kompetansen på anleggene har i hovedsak blitt opprettholdt. Samtidig har IFE flere pålegg knyttet til sikker drift fra Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet hvor oppfølgingen ikke er avsluttet.

Bevilgningen til sikring har blitt brukt til å styrke sikringen av anlegg i tråd med de pålegg som er gitt. Det er god fremdrift i sikringsarbeidet, men det er noe forsinkelser som følge av koronapandemien og utfordringer med å finne løsninger som ivaretar flere hensyn.

IFE iverksatte tidlig beredskap for å opprettholde sikker drift av reaktorene etter utbruddet av koronaviruset, og har opprettholdt nødvendig bemanning.

Haldenprosjektet for treårsperioden 2018-2020 ble fullført, men noe endret som følge av at Haldenreaktoren ble tatt ut av ordinær drift.

Prioriteringer 2022

IFE skal ferdigstille arbeidet med å oppgradere sikringen av atomanleggene. Reaktoranleggene skal drives trygt og i henhold til konsesjonskravene, og pålegg om brenselhåndtering og andre pålegg skal følges opp. Kompetansen på de nukleære anleggene skal ivaretas og utvikles slik at reaktorene kan dekommisjoneres på en trygg og samfunnsøkonomisk god måte. IFE skal gjøre

nødvendige forberedelser til riving av reaktorene. Det skal legges til rette for en rask og trygg overføring av anlegg og nødvendig personell til NND.

Budsjettforslag

Post 70 Tilskudd til drift av atomanlegg, kan nyttes under kap. 907, post 01

Tilskuddet skal dekke drift ved IFEs reaktorer i nedstengt tilstand og forberedelser til dekommissjonering. Det foreslås bevilget 322,5 mill. kroner i 2022.

Post 71 Tilskudd til sikring av atomanlegg

Tilskuddet skal finansiere oppgradering av sikringsnivået ved IFEs nukleære anlegg i tråd med de pålegg som er gitt av Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet. Det foreslås bevilget 42 mill. kroner i 2022 for å kunne utføre gjenstående investeringer i oppgradering av sikring av anleggene.

Kap. 909 Tiltak for sysselsetting av sjøfolk

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
73	Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk, <i>overslagsbevilgning</i>	2 267 243	2 386 000	2 005 000
	Sum kap. 909	2 267 243	2 386 000	2 005 000

Vedrørende 2021:

Ved stortingsvedtak 18. juni 2021, ble bevilgningen økt med 280 mill. kroner, jf. Innst. 600 S og Prop. 195 S (2020–2021).

Post 73 Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk, overslagsbevilgning

Tilskuddsordningen for sysselsetting av arbeidstakere til sjøs skal bidra til å opprettholde norsk maritim kompetanse og sørge for rekruttering av norske sjøfolk på skip under norsk flagg. Tilskuddsordningen kompenserer delvis for kostnadsulempen ved å sysselsette arbeidstakere fra Norge og de andre EØS-landene. Sjøfartsdirektoratet forvalter ordningen på grunnlag av lov om tilskudd til sysselsetting av arbeidstakere til sjøs, forskrift og oppdragsbrev fastsatt av Nærings- og fiskeridepartementet.

Post 72 Lån til flytting av laboratorier og infrastruktur

Det legges opp til at de nukleære anleggene skal overføres fra IFE til NND fra årsskiftet 2023/2024. Dette innebærer at IFE må flytte en rekke laboratorier og IKT-infrastruktur knyttet til sin øvrige virksomhet ut av området som skal overføres til NND. For å sikre fremdriften i oppryddingsarbeidet gis IFE et lån for å finansiere flyttingen.

Det foreslås en lånebevilgning på 40 mill. kroner for 2022.

Fullmakt om dekning av forsikringsansvar ved atomuhell

Statsgarantien for ansvaret foreslås satt til 80 mill. euro, jf. nærmere omtale under kap. 2.3 i del I av proposisjonen og forslag til vedtak XI, 1.

Tilskuddsordningen er regelstyrt og rettighetsbasert. Den omfatter arbeidstakere på skip registrert i Norsk Ordinært Skipsregister (NOR) og Norsk Internasjonalt Skipsregister (NIS). Rederier kan søke om tilskudd på grunnlag av innbetalt forskuddstrekk av skatt, trygdeavgift og arbeidsgiveravgift for tilskuddsberettiget mannskap. I oppfølgingen av regjeringens maritime strategi og på bakgrunn av fartsområdeutvalgets rapporter ble ordningen forenklet og utvidet i 2016 og 2017. Etter endringene er ordningen utformet som åtte ulike tilskuddsmodeller med ulike vilkår og virkeområder:

- generell tilskuddsmodell for arbeidstakere på skip i NOR
- tilskudd for arbeidstakere på petroleumsskip i NOR
- tilskudd for arbeidstakere på passasjerskip i utenriksfart i NOR

- tilskudd for arbeidstakere på skip i NOR som betjener strekningen Bergen-Kirkenes
- tilskudd for arbeidstakere på seilskip i NOR
- generell tilskuddsmodell for arbeidstakere på skip i NIS
- tilskudd for arbeidstakere på lasteskip i utenriksfart i NIS
- tilskudd for arbeidstakere på konstruksjonsskip i NIS

Tilskuddet for sjøfolk på skip i modellene for petroleumsskip i NOR og konstruksjonsskip i NIS var i 2020 begrenset til kr 216 000 per år per arbeidstaker. Tilskuddet per arbeidstaker under modellen for skip i NIS var begrenset til 26 pst. av tilskuddsgrunnlaget. Makstaket for tilskuddsmodellene petroleumsskip i NOR, konstruksjonsskip i NIS og NIS generell ble opphevet for 4. termin 2020.

Ordnningen er godkjent av EFTAs overvåkingsorgan (ESA). Bevilgningen for 2022 dekker utbe-

talinger for seks terminer: 5.–6. termin 2021 og 1.–4. termin 2022.

Resultater 2020

I 2020 omfattet ordningen i gjennomsnitt om lag 12 000 sjøfolk. Dette er en økning fra 2018 og 2019. Ordnningen omfattet i gjennomsnitt rundt 580 skip, fordelt på om lag 200 rederier. Fra 2019 til 2020 økte også antall rederier og skip i ordningen. Samlet utbetaling av tilskudd i 2020 var om lag 2,3 mrd. kroner. Bevilgningen dekket i 2020 seks terminer.

Tilskuddsmodellen for petroleumsskip i NOR sto i 2020 for den største andelen av tilskuddsutbetalinger og sjøfolk. Gjennomsnittlig antall sjøfolk i petroleumsskip i NOR var noe høyere enn i 2019. Tilskuddsmodellene for NOR-skip generell og NIS konstruksjonsskip hadde i 2020 en vekst i antall sjøfolk, mens øvrige tilskuddsmodeller hadde en nedgang.

Tabell 4.4 Statistikk for tilskuddsmodeller under ordningen i 2020

Tilskuddsmodell	Antall sjøfolk	Antall skip	Antall rederier	Utbetalinger (mill. kroner)
Skip i NOR, generelt	3 421	278	122	759,5
Petroleumsskip i NOR	4 024	117	25	718,3
Passasjerskip i utenriksfart i NOR	1 368	6	1	303,3
Skip i NOR som betjener strekningen Bergen-Kirkenes	1 148	10	1	115,9
Seilskip i NOR	79	3	3	12,0
Skip i NIS, generell	679	87	28	74,3
Lasteskip i utenriksfart i NIS	323	40	8	99,5
Konstruksjonsskip i NIS	1 002	38	15	184,5
Totalt	12 043	580	204	2 267,2

Rederier som mottar tilskudd, skal bidra til opplæring av arbeidstakere til sjøs og er pålagt å ha et visst antall opplæringsstillinger om bord gjennom året. Rederiene betaler månedlig inn 500 kroner per arbeidstaker omfattet av ordningen til kompetansefondet under Stiftelsen Norsk Maritim Kompetanse. Fondets utbetalinger bidrar positivt til antallet opplæringsstillinger blant norske rederier. I 2020 utbetalte stiftelsen tilskudd for om lag 2 700 stillinger. Tilskuddsmottakernes samlede kompetansefremmende bidrag til fondet beløp seg til om lag 74,88 mill. kroner.

Oslo Economics gjennomførte en 2020 en evaluering av tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk. Evalueringen viste at ordningen har god måloppnåelse, og at ordningen bidrar til å opprettholde sysselsetting og rekruttering, og til å sikre gode rammevilkår for norske sjøfolk. Det ble samtidig vurdert at ordningen med dagens omfang og innretning ikke er samfunnsøkonomisk lønnsom. Regjeringen varslet i Meld. St. 10 (2020–2021), *Grønnere og smartere – morgendagens maritime næring* at det skulle lyses ut en ekstern studie for å vurdere kompetanseoverføringen blant sjøfol-

kene i ordningen. Rapporten vil overleveres departementet i løpet av høsten 2021.

Budsjettforslag 2022

Det foreslås en bevilgning på 2 005 mill. kroner til ordningen i 2022. Bevilgningen skal dekke utbetalinger av tilskudd for seks terminer.

Utbetalingene av tilskudd beror i stor grad på utviklingen i antallet tilskuddsberettigede sjøfolk i ordningen og lønnsnivået blant disse. I bevilgningsforslaget for 2022 legges det til grunn at om lag 13 000 sjøfolk vil være omfattet av ordningen.

For å begrense ytterligere vekst i de samlede utgiftene for tilskuddsordningen foreslås det å innføre et makstak på utbetalingene på 189 000 kroner per sysselsatt fra 1. januar 2022 i tilskuddsmodellene for skip i petroleumsskip i NOR, konstruksjonsskip i NIS, skip i NOR, passa-

serskip i NOR i utenriksfart, skip i NOR som betjener strekningen Bergen-Kirkenes og seilskip i NOR.

Det foreslås også å avvikle tilskuddsmodellen for lasteskip i utenriksfart i NIS. Denne modellen ble innført 1. juli 2017. Før innføringen var aktuelle sjøfolk omfattet av den generelle NIS-modellen hvor tilskuddet er begrenset til 26 pst. av innbetalt skatt, arbeidsgiveravgift og trygdeavgift. Rederier som tidligere mottok støtte gjennom tilskuddsmodellen for lasteskip i utenriksfart i NIS, vil fortsatt kunne benytte seg av den generelle tilskuddsmodellen for skip i NIS. Modellen er foreslått avvirket på bakgrunn av at dens effekt på innflagging og sysselsetting har vært lavere enn det som ble lagt til grunn ved opprettelsen.

Grensen for maksimalt tilskudd for sjøfolk på skip i NIS på 26 pst. av tilskuddsgrunnlaget foreslås videreført.

Kap. 3909 Tiltak for sysselsetting av sjøfolk

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
01	Tilbakeføring av tilskudd	8 728	5 150	5 300
	Sum kap. 3909	8 728	5 150	5 300

Post 01 Tilbakeføring av tilskudd

Sjøfartsdirektoratet fører kontroll med utbetalinger under tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk. Et av vilkårene for at rederier kan motta tilskudd, er at arbeidstaker det søkes om tilskudd for, har rett til sjømannsfradrag etter skatteloven.

Sjøfartsdirektoratet har fra 2019 forsterket kontrollen av at kravet om rett til sjømannsfradrag er oppfylt. Resultater fra kontrollen viser at de siste års særskilt kontroll har hatt en preventiv effekt. På usikkert grunnlag legges det til grunn forventede tilbakebetalinger på 5,3 mill. kroner i 2022.

Kap. 910 Sjøfartsdirektoratet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
01	Driftsutgifter	438 388	441 316	440 600
	Sum kap. 910	438 388	441 316	440 600

Vedrørende 2021:

Ved stortingsvedtak 18. juni 2021, ble post 01 økt med 5,8 mill. kroner, jf. Innst. 600 S og Prop. 195 S (2020–2021).

Sjøfartsdirektoratets samfunnsoppdrag er at det skal være en attraktiv sjøfartsadministrasjon med høye krav til sikkerhet for liv, helse, miljø og materielle verdier.

Direktoratet er forvaltnings- og tilsynsmyndighet for fartøy med norsk flagg og utenlandske fartøy i norske farvann. Direktoratet ivaretar også funksjonen som realregister gjennom skipsregistrene Norsk Ordinært Skipsregister (NOR) og Norsk Internasjonalt Skipsregister (NIS). Sjøfartsdirektoratet har hovedkontor i Haugesund, avdeling for skipsregistrering i Bergen og syv regioner med tilsynskontorer langs kysten. Direktoratet disponerte til sammen 352 årsverk i 2020, hvorav 227 ved hovedkontoret i Haugesund, 22 ved Skipsregistrene i Bergen og 103 årsverk ved regionene.

Hoveddelen av direktoratets virksomhet er underlagt Nærings- og fiskeridepartementet. I saker som gjelder forurensning fra skip og vern av det marine miljøet, er direktoratet underlagt Klima- og miljødepartementet. Direktoratet bistår Kystverket bl.a. med skipsteknisk kompetanse under oljevernaksjoner, Petroleumstilsynet med å håndheve petroleumsløven på norsk sokkel og Statens havarikommisjon i forbindelse med skipsulykker.

Sjøfartsdirektoratets hovedoppgaver er å forvalte og utvikle norsk og internasjonalt regelverk på skipsfartsområdet, føre risikobasert tilsyn, og drive forebyggende arbeid innen sjøsikkerhet. Videre forvalter direktoratet tilskuddsordningen for sysselsetting av arbeidstakere til sjøs, jf. omtale under kap. 909.

Resultater 2020

Sikre og miljøvennlige fartøy

Sjøfartsdirektoratet registrerer ulykker med norske fartøy (NOR/NIS) og ulykker med utenlandske fartøy i norske farvann.

I 2020 var det 245 personulykker med næringsfartøy og 279 skipsulykker. Dette er over gjennomsnittet de siste fem årene både for

personulykker (214) og skipsulykker (246). En stor andel av personulykkene er knyttet til fiskefartøy (43 pst.) og lasteskip (42 pst.). Økningen i antall skipsulykker skyldes i hovedsak en økning i antall ulykker med liten eller ukjent skade. Dette forklares med en styrket rapporteringskultur. Sjøfartsdirektoratet gjennomgår ulykkene og vurderer tiltak for å redusere antall ulykker. Direktoratets prioriterte risikoområde for 2021 er sikkerhetskultur og risikoforståelse.

Direktoratet registrerer også ulykker med fritidsfartøy. I 2020 omkom 20 personer som følge av fritidsbåtulykker. Sjøfartsdirektoratet har i 2020 fulgt opp tiltak fra Meld. St. 30 (2018–2019) *Samhandling for bedre sjøtryggleik*, herunder arbeidet med å innføre et hurtigbåtbevis og arbeid for å få et bedre statistikkgrunnlag knyttet til fritidsbåtulykker.

Sjøfartsdirektoratets inspeksjons- og revisjonsvirksomhet er et sentralt virkemiddel for å opprettholde en høy sikkerhetsstandard på norske og utenlandske skip i norske farvann. Sjøfartsdirektoratet driver risikobasert tilsyn. Direktoratet gjennomfører årlige risikovurderinger og velger ut områder som skal prioriteres. I 2020 var miljø et prioritert område. Det ble gjennomført til sammen 160 uanmeldte tilsyn på norskregistrerte skip. På grunn av koronapandemien har direktoratet utført færre uanmeldte tilsyn i 2020. Direktoratet har prioritert tilsyn med høyrisikoskip for å ivareta sikkerhetsnivået. Det er etablert fjerntilsyn for fartøy med lav risiko.

Direktoratet har deltatt i det internasjonale arbeidet i FNs sjøfartsorganisasjon IMO hvor direktoratet leder Norges delegasjon til sjøsikkerhetskomiteen og miljøkomiteen. I IMOs miljøkomité er det viktigste arbeidet fortsatt knyttet til reduksjon av klimagassutslipp fra internasjonal skipsfart.

Tabell 4.5 Sertifikater og båtførerbevis

Beskrivelse	2018	2019	2020
Personellsertifikater, antall utstedte	15 311	16 752	21 452
Båtførerbevis, antall utstedte	23 652	23 595	27 737
Internasjonalt båtførerbevis (ICC)	163	173	159

Sjøfolks kompetanse og velferd

Direktoratet har gjennom revisjoner og annen oppfølging ført kontroll med at skoler og kursentre som inngår i den maritime utdanningen, opp-

fyller internasjonale minimumskrav og relevant EU-regelverk.

Sjøfartsdirektoratet har gjennomført sertifiseringer etter ILOs konvensjon om sjøfolks arbeids- og levevilkår (MLC) og inspeksjoner på aktuelle

fartøy. Direktoratet deltar i 11-parts- og A-krim samarbeidet.

Sjøfartsdirektoratet har også i 2020 arbeidet med å videreutvikle dagens velferdstjeneste til en moderne tjeneste med vekt på elektroniske løsninger og helse og trivsel for sjøfolk.

NOR og NIS skal være attraktive kvalitetsregistre

NOR og NIS er realregistre som skal sikre rettsvern og realkreditt, og være et ledd i den offentlige kontrollen med skip og skips eierforhold. En betydelig flåte under norsk flagg og en kompetent sjøfartsadministrasjon er viktig for norsk verdiskaping og for å sikre innflytelse i internasjonale myndighetsfora.

Det har også i 2020 vært en økning i antall skip i NOR og NIS. Ved utgangen av 2020 var 21 232 fartøy registrert i NOR (20 820 i 2019) og 695 fartøy registrert i NIS (668 i 2019). Økningen i NIS har ikke kommet på bekostning av NOR. Det var om lag 16 800 norske sjøfolk på skip i NOR og NIS. Den totale panteverdien i registrene var på om lag 4,7 mrd. kroner ved utgangen av 2020.

Oppsummering

Departementet mener at Sjøfartsdirektoratet i 2020, til tross for en krevende situasjon pga. koronapandemien, har hatt en god måloppnåelse. Sjøfartsdirektoratet er konkurranseutsatt, og service, brukervennlighet og kompetanse måles mot kvaliteten på tjenestene i andre lands sjøfartsadministrasjoner. Direktoratet har i 2020 arbeidet for at både nye og eksisterende brukere foretrekker Sjøfartsdirektoratet fremfor andre flaggstater. Omstillingen i maritim næring krever at direktoratet opprettholder og fornyer sin kompetanse, og at det arbeides for at internasjonalt regelverk legger til rette for bruk av innovative løsninger og økt digitalisering i årene fremover.

Prioriteringer 2022

Sjøfartsdirektoratet skal forvalte og videreutvikle regelverket på sjøsikkerhets- og miljøområdet.

Direktoratets tilsynsaktivitet skal være risiko-basert. Direktoratet skal fortsette med forebyggende og holdningsskapende arbeid for å redusere antall ulykker i både nærings- og fritidsflåten. Videre skal de arbeide for ytterligere effektivisering av tjenestene. Direktoratet skal bidra til at skip skal være gode, seriøse og trygge arbeidsplasser bemannet med kompetente sjøfolk.

Direktoratet skal være en pådriver i det internasjonale regelverksarbeidet for sikkerhet og klima og miljø gjennom å delta i organisasjoner som IMO, ILO, Paris MoU og gjennom EØS/EU.

Direktoratet skal legge vekt på å møte næringsbehov som følge av den grønne omstillingen i den maritime næringen, og videreutvikle den tekniske, maritime og juridiske kunnskapen knyttet til nye klima- og miljøvennlige løsninger.

Arbeidet med å markedsføre Norge som flaggstat for å få flere norske rederier til å velge NOR og NIS skal videreføres.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 440,6 mill. kroner. Bevilgningen skal dekke lønn, pensjonsutgifter og andre ordinære driftsutgifter. Bevilgningen er foreslått redusert med 0,85 mill. kroner som følge av forutsetning om reduserte reiseutgifter i 2022, jf. nærmere omtale i pkt. 2.2 i innledningsdelen av proposisjonen.

Det foreslås en fullmakt til å kunne overskride bevilgningen mot tilsvarende merinntekter under kap. 3910, post 03, jf. forslag til vedtak II, 1.

Andre utgifter

Sjøfartsdirektoratets utgifter knyttet til arbeid med deler av regelverket på miljøområdet, utarbeidelse og oppfølging av forvaltningsplaner mv. belastes Klima- og miljødepartementets kap. 1422, post 21.

Kap. 3910 Sjøfartsdirektoratet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
01	Gebyrer for skip og flyttbare innretninger i NOR	218 032	223 432	227 685
02	Maritime personellsertifikater	16 532	29 085	19 645
03	Diverse inntekter	7 838	450	450
04	Gebyrer for skip i NIS	61 101	56 045	57 095
86	Overtredelsesgebyr og tvangsmulkt	8 810	4 800	4 800
	Sum kap. 3910	312 313	313 812	309 675

Vedrørende 2022:

Bevilgningene under post 01, 02 og 04 er foreslått redusert med til sammen 550 000 kroner grunnet antatt reduserte reiseutgifter i 2022, jf. særskilt omtale i pkt. 2.2 i innledningsdelen av proposisjonen.

Post 01 Gebyrer for skip og flyttbare innretninger i NOR

Skip i Norsk Ordinært Skipsregister (NOR) er i hovedsak underlagt kontroll av Sjøfartsdirektoratet. Gebyrene gir ikke full dekning for kontrollutgiftene. Gebyrene for skip og flyttbare innretninger i NOR omfatter førstegangsgebyr, årsgebyr, gebyr for flyttbare innretninger, andre NOR-gebyrer og gebyr for registrering av NOR-skip i Skipsregistrene.

Det foreslås en bevilgning på 227,7 mill. kroner.

Post 02 Maritime personellsertifikater

Posten omfatter gebyr knyttet til personlige sertifikater og obligatorisk båtførerbevis. Det ventes om lag 11 00 norske sertifikatsøknader og om lag 5 800 søknader om påtegning av utenlandske sertifikater i 2022. Videre forventes at det avlegges om lag 23 500 båtførerprøver i 2022, og at direktoratet utsteder 200 internasjonale båtførerbevis.

Det foreslås en bevilgning på 19,6 mill. kroner. Anslaget er usikkert, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet i 2022.

Post 03 Diverse inntekter

Posten omfatter bl.a. refusjoner for oppdrag fra Petroleumstilsynet og Kystverket.

Det foreslås en bevilgning på 450 000 kroner. Videre foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale under kap. 910, post 01 og forslag til vedtak II, 1.

Post 04 Gebyrer for skip i NIS

Gebyrene for skip i NIS skal minst dekke virksomhetens kontrollutgifter og i tillegg norsk bidrag til IMO og andre utgifter knyttet til IMO-arbeidet. Gebyrene omfatter førstegangsgebyr, årsgebyr, andre NIS-gebyr og gebyr for registrering av NIS-skip i Skipsregistrene. Det foreslås en bevilgning på 57,1 mill. kroner under posten i 2022.

Post 86 Overtredelsesgebyr og tvangsmulkt

Bestemmelsene i skipssikkerhetslovens §§ 55 og 56 gir Sjøfartsdirektoratet hjemmel til å ilegge overtredelsesgebyr ved brudd på loven. Sjøfartsdirektoratet har hjemmel i skipssikkerhetslovens § 50 til å ilegge tvangsmulkt. Tvangsmulkt kan ilegges dersom pålegg ikke er innfridd innen den pålagte fristen som er gitt i vedtaket. Det foreslås en bevilgning på 4,8 mill. kroner. Anslaget er usikkert. Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet i 2022.

Kap. 911 Konkurransetilsynet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
01	Driftsutgifter	118 841	121 129	122 300
70	Tilskudd til konkurransefaglig forskning, <i>kan overføres</i>			2 000
	Sum kap. 911	118 841	121 129	124 300

Vedrørende 2021:

Ved stortingsvedtak 18. juni 2021, ble det bevilget 3 mill. kroner under ny post 70, jf. Innst. 600 S og Prop. 195 S (2020–2021).

Konkurransetilsynet skal bidra til effektiv bruk av samfunnets ressurser ved å fremme konkurranse til fordel for forbrukere og næringsliv. Konkurransetilsynet fører tilsyn med konkurranseforholdene og håndhever konkurranseloven og EØS-avtalens konkurranseregler. Konkurranseloven forbyr samarbeid som begrenser konkurransen og misbruk av dominerende stilling. Bedrifter har plikt til å melde fusjoner og oppkjøp til Konkurransetilsynet, og tilsynet kan gripe inn mot konkurranseskadelige oppkjøp og fusjoner.

Tilsynet kan også påpeke konkurransebegrensende virkninger av offentlige ordninger og reguleringer. Konkurransetilsynet skal i tillegg bidra til å fremme konkurranse og forhindre konkurranseskadelig atferd gjennom å øke kunnskap om konkurransereglene og fordelene ved velfungerende konkurranse i markedene. Økt kompetanse blant foretak om konkurransereglene forebygger brudd på konkurranselovens forbudsbestemmelser og bidrar til at håndhevingen blir mer effektiv.

Konkurransetilsynets hovedmål er «*Velfungerende markeder hvor markedsaktørene etterlever konkurransereglene*».

Konkurransetilsynet ligger i Bergen og disponerte 96,8 årsverk i 2020.

Resultater 2020

Håndheving av konkurranseloven

Konkurranseskriminalitet

For at Konkurransetilsynet skal gjennomføre sitt samfunnsoppdrag og nå sitt hovedmål, er avdekking og forebygging av konkurransekriminalitet, som pris- og anbudssamarbeid, markedsdeling og

misbruk av dominerende stilling av vesentlig betydning. Misbruk av dominerende stilling og konkurransebegrensende samarbeid kan gi opphav til betydelige tap for forbrukerne, i form av varer og tjenester med lavere kvalitet og høyere priser. Det er derfor viktig med en effektiv håndheving av konkurranselovens forbud mot denne type atferd.

Konkurransetilsynet arbeidet i 2020 med flere saker som omhandler mulig brudd på forbudet mot misbruk av dominans. Dette gjelder bl.a. en sak om innkjøpsbetingelser i dagligvaremarkedet. I tillegg avsluttet tilsynet en etterforsknings sak i markedet for ølsalg til serveringssteder med avhjelpende tiltak. I juni 2019 fikk tilsynet medhold i Konkurransesklagemndas sitt vedtak fra 2018 om å ilegge Telenor et gebyr på 788 mill. kroner, hvoretter Telenor tok ut søksmål. I juni 2021 ga Gulating lagmannsrett Konkurransetilsynet medhold i at Telenor har misbrukt sin dominerende stilling i det norske mobilmarkedet og opprettholdt gebyret.

Arbeidet med kartellavdekking har vært prioritert høyt også i 2020. Konkurransetilsynet startet etterforskning i to nye saker om mulig ulovlig samarbeid, varslet overtredelsesgebyr i bokmarkedet og i dagligvaremarkedet, vedtok å ilegge overtredelsesgebyr i alarmmarkedet og avsluttet en sak i drivstoffmarkedet med avhjelpende tiltak. I mai 2021 fikk Konkurransetilsynet medhold i Høyesterett i at forlagene Cappelen Damm og Gyldendal brøt konkurranseloven § 10 om ulovlig samarbeid.

Foretakssammenslutninger

Konkurransetilsynet har i 2020 gjennomført fusjonskontroll på en effektiv måte, og mottok 93 meldinger om fusjoner og oppkjøp. Av dem ble 91 klarert innen fristen på 25 virkedager, og de fleste av dem etter få dager.

Konkurransetilsynet overvåker markeder for å fange opp mulig konkurransebegrensende fore-

takssammenslutninger som i utgangspunktet er under terskelverdiene for meldeplikt. Vedtaket om inngrep mot Schibsteds oppkjøp i markedet for digitale plattformer (Nettbilsaken) ble fattet etter å ha pålagt meldeplikt. Tilsynet overvåker særskilte markeder med høy konsentrasjon og har mulighet til å pålegge enkelte aktører en utvidet meldeplikt. Opplysningsplikten for enkelte aktører, som omfatter alle foretakssammenslutninger uavhengig av terskelverdier, er en viktig del av fusjonskontrollen. For å kunne ivareta forbrukernes interesser er tilsynet avhengig av å få tilgang til pålitelig og lovpålagt informasjon fra partene.

Det var en forventning om at tiltak for å redusere spredning av smitte i forbindelse med koronapandemien ville kunne bety en økning i antall konkurser og oppkjøp i utsatte markeder. Tall fra Statistisk sentralbyrå viser imidlertid at totalt antall konkurser ble noe lavere i 2020 enn i 2019, og det var tilsvarende nedgang i antall fusjoner og oppkjøp meldt til Konkurransetilsynet. I 2021 ser tilsynet likevel en stor økning i antall fusjonsmeldinger.

Synlighet

Konkurransetilsynet skal være synlig i offentligheten på en måte som bidrar til å fremme konkurranse og forhindre konkurranseskadelig adferd. Synlighet fører til bedre kunnskap om tilsynets arbeid og øker næringslivets kjennskap til konkurransereglene. Både kjennskap til konkurranseregelverket og risiko for sanksjoner ved brudd på dette forebygger konkurransekriminalitet. Informasjon om regelverket og saker kan derfor bidra til at håndhevingen av konkurranselovgivningen blir mer effektiv. Konkurransetilsynet er synlige i norsk offentlighet via bl.a. redaksjonelle nyheter, høringsuttalelser, kronikker, rapporter, fagartikler, foredrag og sosiale medier.

Konkurransereglene gjelder også i krisetider. Under koronapandemien har Konkurransetilsynet publisert veiledning på sine nettsider, opprettet en egen arbeidsgruppe og gjort det klart for næringslivsaktører at det er lav terskel for å ta kontakt med tilsynet. Formålet har vært å forebygge ulovlig samarbeid under pandemien, slik at forbrukerne ikke blir skadelidende i fremtiden. Det er viktig at tiltak og handlinger under krisen ikke fører til færre aktører og svekket konkurranse på lang sikt.

Særskilte markeder

Digitalisering bidrar til omfattende teknologisk utvikling og innovasjon. Tradisjonelle markedsstrukturer utfordres, hvilket kan bidra til økt konkurranse. Samtidig kan digitalisering resultere i markedsdominans og øke faren for ulovlig pris-samarbeid. Konkurransetilsynet har prioritert konkurranse i digitale markeder, og lagt til rette for at digitalisering bidrar til økt konkurranse til fordel for forbrukere og næringsliv. Konkurransetilsynet har bl.a. gjennomført en undersøkelse om norske bedrifters bruk av overvåkings- og prisingalgoritmer og utarbeidet en felles nordisk rapport om digitale plattformer og fremtidig europeiske konkurransepolitikk.

Konkurransetilsynet overvåker dagligvaremarkedet nøye og kartlegger innkjøpsprisene i dette markedet. I 2020 prioriterte tilsynet ressurser til å etterforske flere mulige brudd av konkurranseloven på grunnlag av analyser av innmeldte data og bevissikringer i både 2018 og 2019. Økt kapasitet ble også brukt til flere utredninger av mulige konkurranseproblemer og vurdering av alternative tiltak. Kartlegging av avtaleklausuler om tilgang til eiendommer, kartlegging av verdikjeden for frukt og grønt og kartlegging av fremtidens dagligvaremarked er viktige prosjekter i 2020-2021. Tilsynet følger og kommenterer utvikling i regelverk og andre rammer rundt markedet. Synlighet og dialog med markedsaktører er sentralt i arbeidet. Tilsynet følger også internasjonale utviklinger som påvirker markedet.

Koronapandemien og tiltak for å begrense smittespredning har store konsekvenser for norske markeder. Som følge av pandemien ga regjeringen transportbransjen midlertidig unntak fra konkurranselovens forbud mot konkurransebegrensende samarbeid. Dette unntaket ble senere innsnevret til kun å gjelde flybransjen, og helt avvirket fra 31. desember 2020. Konkurransetilsynet utvidet i 2020 sin allerede eksisterende overvåking av luftfartsmarkedet. Overvåkingen har i første omgang en varighet på to år, men vil kunne forlenges ved behov. Den kan også justeres underveis dersom f.eks. nye aktører etablerer seg i det norske luftfartsmarkedet. Konkurransetilsynet har under pandemien klart å opprettholde produksjon i prioriterte saker, samt tilgjengelighet for parter og andre aktører.

Oppsummering

Departementets vurderer at Konkurransetilsynet i 2020 har oppfylt sitt samfunnsoppdrag og bidratt

til effektiv ressursbruk gjennom å fremme konkurranse som virkemiddel. Tilsynet har gjennomført en rekke tiltak for å fremme konkurransen, i tillegg til å synliggjøre viktigheten av konkurranse også gjennom pandemien. Undersøkelser blant næringslivsledere og konkurranserettsadvokater deler vurderingen av at konkurranseregelverket og tilsynets håndheving medfører at markedsaktører avslutter, skrinlegger eller endrer konkurranseskadelige avtaler. Effektene av tilsynets håndheving er både direkte, gjennom vedtak, og indirekte ved avskrekking. I tillegg styrkes effekter av veilednings- og pådriverarbeid ved økt aktivitet og synlighet.

Prioriteringer 2022

Konkurransetilsynets hovedoppgave i 2022 vil være å fortsette en aktiv håndheving av konkurranseloven gjennom å bekjempe karteller, slå ned på misbruk av dominerende stilling og å gripe inn mot konkurransebegrensende fusjoner og oppkjøp. Konkurransetilsynet skal bestrebe seg på å håndheve konkurranseloven på en slik måte at lovbrudd sanksjoneres raskt og effektivt, og at kontrollen med fusjoner og oppkjøp blir så effektiv som mulig både for partene og tilsynet. I tiden fremover vil konkurranse i en digital økonomi, dagligvaremarkedet og kartellavdekking være viktige områder.

Konkurransetilsynet skal bidra til å fremme konkurranse og forhindre konkurranseskadelig atferd gjennom å spre informasjon om konkurransereglene og fordelene ved velfungerende konkurranse i markedene.

Konkurransetilsynet skal fortsette sitt arbeid knyttet til konkurranse i en digital økonomi, og bidra til å legge til rette for at digitalisering bidrar til økt konkurranse til fordel for forbrukere og næringsliv. Tilsynet vil intensivere bruk av data og nyere teknologi til effektivisering, inkludering og nyteknisk virksomhet. Håndheving av konkurransereglene i digitale markeder og markeder under endring grunnet digital transformasjon er en prioritet. Tilsynet vil være en pådriver for at regulering i digitale markeder vil fremme og ikke begrense konkurranse. Regelverksarbeid på europeisk nivå er særdeles viktig. For å oppnå disse målene vil Konkurransetilsynet delta aktivt i både internasjonale nettverk, herunder European

Competition Network, og nasjonale nettverk, herunder samarbeid med Datatilsynet og forbrukermyndighetene.

Konkurransetilsynet har de siste årene styrket håndheving og pådriverarbeid i dagligvaremarkedet i tråd med regjeringens satsing. Satsingen er gjort permanent i tråd med Meld. St. 27 (2019–2020) *Daglegvare og konkurranse – kampen om kundane* og Innst. 185 S (2020–2021). Flere av tiltakene i meldingen og Stortingets innstilling er relevante for tilsynets arbeid med dagligvaremarkedet. Konkurransetilsynet vil følge opp Stortingets vedtak på egnet måte, ved bruk av de ulike virkemidlene tilsynet har til rådighet, og på en slik måte at det styrker konkurransen til forbrukernes beste. Tilsynet vil jobbe videre med å fremme konkurranse gjennom faglige anbefalinger og ulike aktiviteter, herunder å identifisere og fremme tiltak for å styrke konkurransen i fremtidens dagligvaremarked.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 122,3 mill. kroner for 2022. Bevilgningen er foreslått redusert med 1,58 mill. kroner som følge av at forventet pensjonspremie til Statens pensjonskasse, inklusiv arbeidsgiveravgift av dette, er redusert med tilsvarende beløp, og med 270 000 kroner som følge av forutsetning om reduserte reiseutgifter i 2022, jf. nærmere omtaler i pkt. 2.2 i innledningsdelen av proposisjonen. Bevilgningen skal dekke lønns- og pensjonsutgifter og andre løpende driftsutgifter.

Post 70 (ny) Tilskudd til konkurransefaglig forskning, kan overføres

Konkurransetilsynet har årlig utlyst midler fra det alminnelige prisreguleringsfondet til konkurransefaglige forskningsprosjekter og utredninger. I revidert nasjonalbudsjett 2021 ble det bevilget 3 mill. kroner til konkurransefaglig forskning i 2021. Det foreslås en bevilgning på 2 mill. kroner i 2022. Tilskuddet er ment å styrke den konkurransefaglige forskningen og sikre kontinuitet og aktivitet i relevante og uavhengige forskningsmiljøer, samt tilrettelegge for kunnskapsdeling mellom konkurransemyndighetene og akademia.

Kap. 3911 Konkurransetilsynet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
03	Refusjoner og andre inntekter		200	200
86	Lovbruddsgebyr		100	100
	Sum kap. 3911		300	300

Post 03 Refusjoner og andre inntekter

Inntektene på denne posten gjelder bl.a. eksterne refusjoner til Konkurransetilsynet for kurs og konferanser. Det foreslås en bevilgning på 200 000 kroner i 2022.

Post 86 Lovbruddsgebyr

Konkurransetilsynet kan ilegge gebyr for bl.a. brudd på konkurranselovens og EØS-avtalens forbud mot konkurransebegrensende samarbeid, forbud mot utilbørlig utnyttelse av dominerende stilling og påbudet om alminnelig melding av foretakssammenslutninger. Ved de mest alvorlige

bruddene kan det ilegges gebyr på inntil 10 pst. av den årlige omsetningen til et foretak.

For å tvinge frem etterlevelse av et enkeltvedtak etter konkurranseloven kan Konkurransetilsynet gi tvangsmulkt som løper inntil forholdet er rettet opp. Det samme gjelder for å sikre at pålegg om å gi opplysninger etter kravene i loven blir oppfylt.

Det er knyttet stor usikkerhet til den samlede summen for gebyr og tvangsmulkt for 2022, bl.a. på grunn av eventuell klagebehandling og rettsbehandling. Det foreslås derfor en bevilgning på 100 000 kroner. Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet i 2022.

Kap. 912 Klagenemndssekretariatet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
01	Driftsutgifter	28 924	34 756	34 650
	Sum kap. 912	28 924	34 756	34 650

Vedrørende 2021:

Ved stortingsvedtak 18. juni 2021, ble post 01 ble redusert med 200 000 kroner, jf. Innst. 600 S og Prop. 195 S (2020–2021).

Klagenemndssekretariatet betjener i dag ni klagenemnder: Konkurransklagenemnda, Klagenemnda for offentlige anskaffelser (KOFA), Medieklagenemnda, Stiftelsesklagenemnda, Lotterinemnda, Frivillighetsregisternemnda, Energiklagenemnda, Klagenemnda for tilskudd til kulturarrangementer og Markedsrådet. De to førstnevnte ligger under Nærings- og fiskeridepartementets ansvarsområde, mens Medieklagenemnda, Stiftelsesklagenemnda, Lotterinemnda, Klagenemnda for tilskudd til kultur-

arrangementer og Frivillighetsregisternemnda ligger under Kulturdepartementet. Energiklagenemnda er underlagt Olje- og energidepartementet. 1. januar 2021 ble sekretariatsfunksjonen for Markedsrådet lagt til Klagenemndssekretariatet. Markedsrådet er underlagt Barne- og familiedepartementet.

Klagenemndssekretariatets samfunnsoppdrag er å sikre rettssikkerhet gjennom en profesjonell og uavhengig forberedelse av de tilknyttede nemndenes behandling av klager. Hovedmålet er at Klagenemndssekretariatet skal være et velfungerende og effektivt sekretariat for nemndene.

Klagenemndssekretariatet holder til i Bergen og disponerte til sammen om lag 21 årsverk i 2020.

Resultater 2020

Klagenemndssekretariatet har i 2020 videreført arbeidet med å etablere og drifte et velfungerende og effektivt sekretariat for klagenemndene. Klagenemndssekretariatet er et lite organ med ansvar for en rekke nemnder som håndhever ulike regelverk. Fagkompetanse innenfor regelverkene er en forutsetning for høy effektivitet og kvalitet. Det er derfor av avgjørende betydning at organisasjonen klarer å beholde kvalifiserte ansatte over tid.

KOFA skal effektivisere håndhevelsen av brudd på regelverket om offentlige anskaffelser gjennom å løse konflikter på et lavere nivå enn i domstolene. Kort saksbehandlingstid er derfor helt sentralt for at formålet med nemnda skal oppfylles. Klagenemndssekretariatet har i tråd med føringene fra departementet prioritert sakene til KOFA. Nyansettelser i 2020 har bidratt til redusert saksbehandlingstid og færre restanser. Nemnda har fremdeles høye restanser, og høyere saksbehandlingstid enn målene tilsier.

Saksbehandlingstiden for Konkurransesklagene nemnda var i 2020 innenfor de lovpålagte fristene.

Nemndene underlagt Kulturdepartementet hadde stor produksjon i 2020. Målet om saksbehandlingstid på tre måneder ble nådd i både Stiftelsesklagenemnda og Frivillighetsregisternemnda.

Også gjennom koronapandemien har produksjonen og effektiviteten vært god både i sekretariatet og nemndene. Det antas likevel at koronapandemien har gitt utslag i noe redusert kapasitet sammenlignet med et normalår.

Prioriteringer 2022

Klagenemndssekretariatet skal være et velfungerende og effektivt sekretariat for klagenemndene.

Det er et mål om tre måneders gjennomsnittlig saksbehandlingstid for alle nemnder ved slutten av 2021. For gebyrklagesaker i Klagenemnda for offentlige anskaffelser er det satt et eget mål om ca. seks måneder. I 2022 vil organet fortsatt prioritere å holde lav saksbehandlingstid og sikre god kvalitet på de tjenestene organet leverer til de ulike klagenemndene. Administrativt vil organet effektivisere arbeidsprosesser bl.a. gjennom et nytt sak- og arkivsystem.

Å sikre tilstrekkelig kompetanse og kapasitet for å demme opp for økningen i nye klagesaker de siste to årene vil være viktig slik at restansene holdes på et stabilt lavt nivå over tid.

Konkurransesklagene nemnda har lovpålagte frister for saksbehandlingen og må derfor prioriteres. Departementet sendte høsten 2021 ut en høring hvor det bes om innspill til om Konkurransesklagene nemnda bør videreføres, eller om nemnda bør avvikles og sakene i stedet bringes rett inn for de alminnelige domstolene.

Budsjettforslag**Post 01 Driftsutgifter**

Det foreslås en bevilgning på 34,65 mill. kroner for 2022 som skal dekke lønns- og pensjonsutgifter og andre driftsutgifter for Klagenemndssekretariatet, samt driften av de ni klagenemndene. Bevilgningen er foreslått redusert med 900 000 kroner som følge av at forventet pensjonspremie til Statens pensjonskasse, inklusiv arbeidsgiveravgift av dette, er redusert med tilsvarende beløp, og med 50 000 kroner som følge av forutsetning om reduserte reiseutgifter i 2022, jf. nærmere omtaler i pkt. 2.2 i innledningsdelen av proposisjonen. Videre foreslås det at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3912, post 01, jf. forslag til vedtak II, 1.

Kap. 3912 Klagenemndssekretariatet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
01	Klagegebyr	726	899	900
02	Refusjoner og andre inntekter	163	200	200
87	Overtredelsesgebyr	4 970	100	100
	Sum kap. 3912	5 859	1 199	1 200

Vedrørende 2021:

Ved stortingsvedtak 18. juni 2021, ble post 01 og post 02 ble redusert med hhv. 100 000 kroner og 200 000 kroner, jf. Innst. 600 S og Prop. 195 S (2020–2021).

Post 01 Klagegebyr

Inntektene på denne posten er klagegebyr for KOFA. Det foreslås en bevilgning på 900 000 kroner.

Inntektene fra klagegebyr er redusert i forhold til tidligere år. Hovedgrunnen til det er at KOFA betaler gebyr tilbake til klager om bruddet «kan ha påvirket resultatet av konkurransen». Hvorvidt klagegebyret betales tilbake, avhenger av hvilket brudd som er konstatert.

Det foreslås videre en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale under kap. 912, post 01 og forslag til vedtak II, 1.

Post 02 Refusjoner og andre inntekter

Inntektene på denne posten knytter seg først og fremst til refusjoner for kurs og konferanser. Det foreslås en bevilgning på 200 000 kroner.

Post 87 Overtredelsesgebyr

Klagenemnda for offentlige anskaffelser har myndighet til å ilegge overtredelsesgebyr for ulovlige direkteanskaffelser. Det er stor usikkerhet knyttet til anslaget på overtredelsesgebyr.

Konkurranseskilgenemnda og Markedsrådet har myndighet til å ilegge overtredelsesgebyr ved prøving av vedtak fra førsteinstansen, og prøver om det skal ilegges gebyr og størrelsen på allerede ilagte gebyr. Det er imidlertid førsteinstansen som inndriver gebyrene.

På dette grunnlag foreslås det en bevilgning på 100 000 kroner.

Kap. 913 Dagligvaretilsynet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
01	Driftsutgifter		6 500	6 700
	Sum kap. 913		6 500	6 700

Stortinget besluttet ved lovvedtak 47 (2019–2020) av 12. mars 2020 om *Lov om god handelsskikk i dagligvarekjeden* opprettelsen av et nytt dagligvaretilsyn. Dagligvaretilsynet ble opprettet 1. januar 2021. Tilsynet håndhever loven og er lokalisert i Porsgrunn sammen med Forbrukertilsynet.

Dagligvaretilsynet sitt samfunnsoppdrag er å bidra til effektiv bruk av samfunnets ressurser og ivaretagelse av forbrukernes interesser ved å fremme redelighet, forutsigbarhet og lojalitet i kontraktsforhold mellom næringsdrivende i dagligvarebransjen. Etatens hovedmål er en dagligvarebransje som kjennetegnes av god handelsskikk.

Dagligvaretilsynet har frem til nå prioritert å bygge opp et operativt tilsyn for å utføre de oppgavene som Stortinget har vedtatt i Lov om god handelsskikk i dagligvarekjeden, og hovedmål som er satt. En viktig del av dette har bestått i å etablere de nødvendige administrative systemer.

Prioriteringer 2022

Hovedprioriteringen for Dagligvaretilsynet i 2022 er å videreutvikle sin operative innsats overfor dagligvarebransjen på bakgrunn av de erfaringer og vurderinger som tilsynet har tilegnet seg i oppstartsåret. Dette innebærer håndheving av lov om god handelsskikk i dagligvarekjeden gjennom veiledning, pålegg og/eller vedtak. Tilsynet skal spesielt prioritere målrettet veilednings- og informasjonsarbeid overfor aktørene i bransjen. I tillegg skal tilsynet legge til rette for mer effektive forhandlinger og kontrakter mellom dagligvarekjeder og leverandører for å bidra til mer samfunnsøkonomisk effektive løsninger.

Budsjettforslag**Post 01 Driftsutgifter**

Det foreslås en bevilgning på 6,7 mill. kroner for 2022 som skal dekke lønns- og pensjonsutgifter og andre driftsutgifter. Bevilgningen er foreslått økt

med 50 000 kroner som følge av at forventet pensjonspremie til Statens pensjonskasse, inklusiv arbeidsgiveravgift av dette, er økt med tilsvarende beløp, jf. nærmere omtale i pkt. 2.2 i innledningsdelen av proposisjonen.

Det følger av lov om god handelsskikk at Dagligvaretilsynet kan ilegge overtredelsesgebyr ved brudd på loven. Det foreslås ikke bevilgning til

dette i 2022, ettersom tilsynet i første rekke skal forsøke å oppnå etterlevelse av loven ved hjelp av veiledning og informasjon om den, dens rekkevidde og anvendelse, jf. Prop. 33 L (2019–2020). Dersom tilsynet ilegger gebyr og mottar slike inntekter, vil departementet foreslå bevilgning på en ny inntektspost 86 Overtredelsesgebyr i forbindelse med endring av budsjettet i 2022.

Kap. 915 Regelrådet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
01	Driftsutgifter	10 030	11 123	11 200
	Sum kap. 915	10 030	11 123	11 200

Regelrådet er et statlig forvaltningsorgan med en fri og uavhengig stilling innenfor de rammer som fastsettes av departementet. Departementet har ingen instruksjonsmyndighet i faglige spørsmål.

Regelrådet skal bidra til at næringslivet ikke påføres unødvendige byrder gjennom nytt eller endret regelverk. For å oppnå dette skal Regelrådet vurdere om konsekvensene for næringslivet av nye regler er tilstrekkelig kartlagt og om reglene er utformet slik at målene nås til en relativt sett lav kostnad for næringslivet. Regelrådet er et ledd i forenklingsarbeidet for næringslivet som skal legge til rette for økt verdiskaping og konkurransekraft.

Rådet består av seks medlemmer, hvorav fem er faste og ett er vara. Disse bistås av et fast sekretariat som er lokalisert på Hønefoss. Sekretariatet har åtte fast ansatte. Regelrådet deltar i RegWatch Europe, det europeiske regelrådssamarbeidet. Rådet deltar også i møter i andre internasjonale organisasjoner.

Det er fastsatt følgende mål for Regelrådet:

- Regelrådets arbeid skal føre til uttalelser til forslag til nytt eller endret regelverk som påvirker næringslivets rammebetingelser.
- Regelrådets arbeid skal føre til at forvaltningen får generell veiledning om utarbeidelse av konsekvensvurderinger og ansvarlig departement får bistand i arbeid med å vurdere konsekvensene av EØS-relevant regelverk.
- Regelrådets arbeid skal være i samsvar med den faglige utviklingen og praksisen på områdene regelforenkling og regulering.

I juni 2021 ble det igangsatt en ekstern evaluering av Regelrådet. Hensikten er å få en uavhengig vurdering av hvorvidt Regelrådet virker etter formålet som ble satt ved etablering, i tillegg til en vurdering av hvordan Regelrådet kan utvikle sin rolle innenfor forenkling og smart regulering fremover. Evalueringen skal ferdigstilles i oktober 2021.

Resultater 2020

Uttalelser til forslag til nytt og endret regelverk

Regelrådet har i 2020 kartlagt innholdet i 364 utredninger av regelverksforslag som berører næringslivet, hvorav 48 var såkalte koronasaker.

Regelrådets uttalelser markeres med et grønt lys dersom Regelrådet vurderer at høringsforlaget er tilstrekkelig utredet, gult dersom utredningen har svakheter og rødt dersom forslaget er utilstrekkelig utredet. Regelrådet avga 38 høringsuttalelser i 2020, hvorav 14 fikk grønt, 11 fikk gult og 13 fikk rødt lys. Regelrådets uttalelser bidrar til å opplyse saker, og flere høringsinstanser gir uttrykk for at de har hatt nytte av Regelrådets uttalelser. Siden Regelrådet opererer med forkortet høringsfrist, har andre høringsinstanser anledning til å bruke Regelrådets uttalelser i egne hørings svar. Regelrådet har etablert et spøringsprosjekt som ser på effekter av Regelrådets uttalelser. I dette prosjektet har Regelrådet gått igjennom 145 høringer der Regelrådet har gitt en uttalelse. I saker hvor Regelrådet har gitt en rød uttalelse, er uttalelsen kommentert i 76 pst. av sakene der det foreligger beslutningsdokumenter.

Veiledningsarbeid

Gjennom veiledning gir Regelrådet råd om hvordan utredninger kan bli enda bedre før de sendes på høring. Når Regelrådet avgir en rød (kritisk) uttalelse til forslag om et nytt eller endret regelverk, tilbyr rådet et overleveringsmøte for å gi veiledning. Hensikten med slike møter er dialog om utredningsarbeid generelt og den konkrete høringen spesielt. I 2020 har Regelrådet tilbudt ti og avholdt syv overleveringsmøter med aktører det er gitt rød uttalelse til. Regelrådet har i 2020 også publisert veiledning rettet mot utredere av regelverksforslag og de som arbeider med høringsnotater med forslag til regelverk som berører næringslivet.

Regelforenkling og regulering

Regelrådet har fortsatt oppbyggingen av kompetanse og effektivitet i organisasjonen, i tillegg til et tettere samarbeid med internasjonale organisasjoner og regelråd i andre land. Regelrådet følger den faglige utviklingen og praksisen på områdene regelforenkling og regulering, bl.a. gjennom deltakelse i internasjonale samarbeidsråd som RegWatchEurope, og dialog med bl.a. EUs regelråd, Regulatory Scrutiny Board, det svenske Regelrådet og Storbritannias Regulatory Policy Committee.

Etter Nærings- og fiskeridepartementets vurdering hadde Regelrådet en god måloppnåelse i 2020.

Prioriteringer 2022

Regelrådet skal fordele sin arbeidsinnsats på uttalelser, veiledning og utvikling på en måte som ivaretar samfunnsoppdraget i størst mulig grad.

Regelrådet skal identifisere og gjennomføre konkrete tiltak, også sammen med andre aktører, som bidrar til oppnåelse av regjeringens forenklingsmål.

Videre skal Regelrådet, i samarbeid med Nærings- og fiskeridepartementet, følge opp anbefalinger fra den eksterne evalueringen av virksomheten fra 2021.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 11,2 mill. kroner. Bevilgningen skal dekke lønn og pensjon til de ansatte ved sekretariatet, honorering av rådsmedlemmer, husleie og andre driftsutgifter. Bevilgningen er foreslått redusert med 200 000 kroner som følge av at forventet pensjonspremie til Statens pensjonskasse, inklusiv arbeidsgiveravgift av dette, er redusert med tilsvarende beløp, jf. nærmere omtale i pkt. 2.2 i innledningssdelen av proposisjonen.

Kap. 917 Fiskeridirektoratet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
01	Driftsutgifter	415 501	458 002	465 800
21	Spesielle driftsutgifter	10 500	16 589	
22	Fiskeriforskning og -overvåking, <i>kan overføres</i>	76 485	113 310	111 300
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 753	10 100	
	Sum kap. 917	504 239	598 001	577 100

Vedrørende 2021:

Ved stortingsvedtak 18. juni 2021 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Innst. 600 S og Prop. 195 S (2020–2021):

- post 01 økt med 10,9 mill. kroner
- post 21 redusert med 3,8 mill. kroner

- post 22 økt med 11,8 mill. kroner

Fiskeridirektoratet er det sentrale rådgivende og utøvende forvaltningsorganet for fiskeri- og havbruksnæringen. Hovedmålet til etaten er å fremme lønnsom og verdiskapende næringsaktivitet, gjen-

nom bærekraftig og brukerrettet forvaltning av marine ressurser og marint miljø.

Fiskeridirektoratets kjerneoppgaver er å forvalte fiskeri- og havbruksnæringene og drive ressurskontroll og tilsyn med regelverksetterlevelse. Direktoratet er en viktig aktør i marin arealforvaltning og leverer norsk offisiell statistikk om fiskeri og havbruk.

Direktoratet regulerer og kontrollerer fiske og fangst med sikte på å skape langsiktig balanse mellom høsting og beskyttelse av ressursene. Forvaltningen regulerer både hvem som kan fiske, og hvor mye, hvor og hvordan det fiskes. Vern av yngel og småfisk gjennom stenging av områder, tekniske redskapsreguleringer, ilandføringsplikt og langsiktige høstingsregler er viktige virkemidler i en god forvaltning. Fiskeridirektoratet samarbeider både med kontrollmyndighetene i andre land og med andre etater og politiet nasjonalt, for å følge opp etablerte fiskerireguleringer og bekjempe ulovlig fiske.

Fiskeridirektoratet har en sentral rolle i gjennomføring av regjeringens politikk knyttet til vekst i havbruksnæringen, både gjennom rollen som tildelingsmyndighet for tillatelser til akvakulturvirkosomhet og ved oppfølging av fylkeskommunenes arbeid med tildelings- og lokalitetsklareringer. Når tillatelsene er i drift, har Fiskeridirektoratet ansvar for å følge opp at de kravene som er satt, blir fulgt. Tilsynsansvaret retter seg mot miljømessig forsvarlig drift, forebygging av og skadebegrensning ved rømming og at biomassen holdes innenfor de rammene som er satt i regelverk og tillatelser.

Direktoratet har hovedkontor i Bergen og fem regioner med til sammen 20 kontorer langs kysten. Fiskeridirektoratet disponerte 408 årsverk i 2020.

Resultater 2020

Om lag halvparten av Fiskeridirektoratets 408 årsverk ble i 2020 brukt innenfor havressursforvaltningen, mens henholdsvis 88 og 29 ble benyttet til havbruksforvaltning og marin arealforvaltning. 73 årsverk ble brukt til IKT og støttefunksjoner.

Direktoratet har effektivisert sin administrasjon de siste årene og vridd ressurser fra administrasjon til havbruksforvaltning og IKT. Antallet årsverk er redusert med 5 pst. fra 2015 til 2020.

Direktoratet har brukt en betydelig del av budsjettet og arbeidskraften i 2020 på å utvikle digitale løsninger og forbedre egen informasjonsforvaltning. Fiskeridirektoratet opprettholdt driften i

hele koronaperioden ved bruk av hjemmekontor og digitale møter, og hadde stabil drift og lite fravær. I en periode våren 2020 ble det ikke gjennomført tilstedeværende tilsyn og kontroll i bedriftene. I stedet økte man innsatsen på digitale kontroller. Flere planlagte tokt måtte også innstilles pga. pandemien.

Havressursforvaltning

Utviklingen i gytebestand for våre viktigste fiskebestander og tall for lønnsomhet i fiskeflåten viser begge en langsiktig positiv utvikling de siste 30 årene. Det tyder på at forvaltningen langt på vei har lyktes i å nå målet om å finne en god balanse mellom høsting og beskyttelse, i dette lange tidsperspektivet. Gytebestandene både for bunnfisk og pelagiske arter har imidlertid gått noe ned igjen de siste årene. Verdien av førstehåndsomsetningen har likevel fortsatt å øke, på grunn av den gode prisutviklingen for viktige fiskeslag som makrell, torsk og sei de siste årene. Lønnsomheten i fiskeflåten er god, men varierer mellom flåtegruppene. Den er høyest blant torsketrålere og de pelagiske fiskeriene, mens konvensjonelle havfiskefartøy og kystfiskeflåten har en noe lavere gjennomsnittlig driftsmargin.

I 2020 har Fiskeridirektoratet lagt ned mye arbeid for å tilrettelegge for alle endringene som Storbritannias uttreden av EU har medført. Det gjelder så vel avtaler og reguleringer som digitale løsninger og deling av data mellom landene.

Fiskeridirektoratet tildeler tillatelser til å delta i fiskeriene og kontrollerer at vilkårene for tillatelsene blir overholdt. Direktoratet behandlet om lag 3 000 fartøysaker i 2020. Det legges vekt på effektiv saksbehandling i fartøysaker for å hindre unødvendige driftsavbrudd.

Kvoteregisteret ble i 2019 etablert på ny plattform og funksjonaliteten testet for fisket etter norsk vårgytende sild. Det er i 2020 arbeidet med systemer for avregning av kvoter i bunnfiskeriene i samarbeid med fiskesalgslagene. Ulike typer bonusordninger og et komplisert kvotesystem gjør imidlertid arbeidet krevende. Manglende avklaring av spørsmålet om tilbakefall av strukturkvoter og fordeling av strukturgevinster vanskeliggjør arbeidet med å implementere et system som kan håndtere kvotefleksibilitet på fartøynivå.

I 2020 ble det, som følge av koronapandemien, ikke gjennomført ordinære reguleringsmøter med næringen og andre interessegrupper. I stedet ble i alt 32 regulerings saker lagt ut på skriftlig høring.

I tråd med forvaltningsprinsippet i havressursloven vurderes alle bestander regelmessig, og det iverksettes tiltak for å oppnå en bærekraftig forvaltning. I 2020 prioriterte Fiskeridirektoratet tiltak rettet mot kysttorsk, kongsnegl, sjøkreps og stillehavsøsters, og det ble opprettet 10 nye fredningsområder for hummer.

Kontrollen med at næringsaktørene etterlever regelverket er avgjørende for å sikre like konkurransevilkår og en bærekraftig høsting. Fiskeridirektoratets sjøtjeneste og regionkontor fører kontroll både på kystnære fiskefelt og ved landing, samt etterfølgende kontroller. Satsing på analyse og videreutvikling av arbeidet i nasjonale, tverretatlige risikovurderingsgrupper for hvitfisk, pelagiske arter og svart omsetning har gitt en mer treffsikker kontroll. Likevel erkjenner direktoratet at risikoen for lovbrudd fortsatt er for høy, og ikke kan reduseres tilfredsstillende uten forbedret tilgang på verifiserbare data om høsting, omsetning, bearbeiding og fiskens videre vei til markedet. I samsvar med rådene i *NOU 2019: 21 Framtidens fiskerikontroll* har Fiskeridirektoratet i 2020 utredet og foreslått et utvidet rapporteringsregime som vil omfatte hele den norske kommersielle fiskeflåten. Direktoratet har også samarbeidet med Justervesenet om å utforme nye krav til bruk av automatiske veiesystemer ved landing av fisk.

Havbruksforvaltning

Tilsynet med havbruksnæringen har de senere årene blitt styrket både med teknisk kompetanse, nye tilsynsmetoder og med mer nettbasert risiko- og erfaringsformidling og veiledning overfor næringen.

Å forebygge rømming og redusere effektene av rømt oppdrettsfisk har vært et høyt prioritert tilsynsområde for Fiskeridirektoratet i 2020. Dette arbeidet videreføres i 2021. At aktørene overholder de kravene som gjelder for biomasse i forskrifter og tillatelsesdokumenter, er avgjørende for å ivareta legitimiteten til tillatelsessystemet og sikre like konkurransevilkår for aktørene. Fiskeridirektoratet har derfor både i 2019 og 2020 løftet dette som en prioritering for det operative tilsynet. Direktoratet har også utviklet tilsynsmetodikken på havbruksområdet. Et risikobasert tilsyn med systemrevisjon som hovedverktøy skal sikre at direktoratet bruker tilsynsressursene der det oppnås størst effekt.

Direktoratet har i 2020 fortsatt sitt arbeid med å forenkle og digitalisere havbruksforvaltningen. Målet er bl.a. å bedre datautveksling mellom hav-

bruksnæringen og forvaltningen, slik at begge parter kan effektivisere sin ressursbruk.

Antall innrapporterte rømmingshendelser har ligget relativt stabilt de siste årene. For 2020 mottok Fiskeridirektoratet 50 rapporter om rømmingshendelser fra oppdrettere på til sammen om lag 43 000 laks og 1 600 regnbueørret.

Ved overvåkingen av rømt oppdrettsfisk i elvene i 2020 ble det i 82 pst. av de 218 undersøkte vassdragene vurdert at innslaget av laks var lavt. Antall og andel elver med høyt innslag i 2020 var lavere enn i 2019. Videre ble 12 pst av vassdragene vurdert til å ha moderat innslag, mens 6 pst. ble vurdert til å ha høyt innslag av rømt oppdrettslaks. Resultatene fra miljøundersøkelsene for bunnforholdene under og rundt oppdrettsanleggene viser at på landsbasis har mer enn 90 pst. av lokalitetene god eller svært god miljøtilstand. Dette har vært en stabil trend de siste ti årene.

Marin arealforvaltning

Fiskeridirektoratet ivaretar fiskeri- og havbruksnæringens interesser i planprosesser i kystsonen og i arbeidet med forvaltningsplaner for havområdene. Direktoratet har i 2020 vært involvert i en rekke kommunale plan- og arealprosesser langs kysten, og har i flere tilfeller fremmet innsigelser, som har ført til at fiskeri- og havbruksinteresser har blitt tatt større hensyn til. I Oslofjorden deltar direktoratet i flere prosesser og prosjekter for helhetlig forvaltning. Direktoratet har i 2020 også gitt innspill Statsforvalteren i spørsmål om marine verneplaner.

De senere årene har det blitt stadig flere aktører fra andre næringer som ønsker å benytte havområdene. Direktoratet har behandlet saker knyttet til sameksistens med petroleumsaktivitet, vindturbiner til havs, kabler, fiberoptisk utbygging og annen bruk av havet. Et viktig arbeid i 2020 har vært å ivareta fiskeinteressene i rammeverket for fremtidige utbygginger av vindturbiner til havs.

Kartfestede data er avgjørende for forvaltningen av marine ressurser, havbruk og marin arealforvaltning generelt, og Fiskeridirektoratet opplever stor etterspørsel etter geodata både fra interne og eksterne brukere, som kommuner og fylkeskommuner. I mai 2020 lanserte Fiskeridirektoratet en ny versjon av sitt kartverktøy Yggdrasil med flere nye kartløsninger og datasett, som akvakulturregisteret (sanntid), kystnære fiskeridata basert på AIS-data og fiskeriaktivitet etter redskap. Yggdrasil er i stadig utvikling.

Direktoratet rydder hvert år opp tapte fiske-redskap for å hindre spøkelsesfiske og forsøpling,

og forsterket dette arbeidet i 2020. Det ble i 2020 tatt opp over 2 600 teiner, 680 garn, 39 km liner og 134 km tauverk i et geografisk område som strakte seg fra Bergen til Svalbardsonen. Den samlede fangsten veide over 100 tonn. Så mye som 60 pst. av vekten kommer fra opprydding etter snøkrabbefisken. Direktoratet har fulgt opp med forslag til denne delen av næringen om umiddelbare tiltak.

Samtidig jobbet direktoratet i 2020 med en handlingsplan for å redusere de store mengdene marin forsøpling fra fiskeri, fritidsfiske og akvakultur. Planens mål er i størst mulig grad å forebygge marin forsøpling fra disse kildene, men inneholder også konkrete tiltak innen opprydding og kontroll/tilsyn.

Oppsummering

Indikatorene for verdiskaping og bærekraft i fiskeri- og havbruksnæringen indikerer at fiskeriforvaltningen når sitt hovedmål. Både fiskerinæringen og havbruksnæringen har god lønnsomhet, samtidig som bestandsutviklingen for de viktigste kommersielle fiskeriene er god, og miljøbelastningen fra havbruk er innenfor akseptable rammer. Det er likevel utfordringer knyttet til etterlevelse av fiskerilovgivningen og omfanget av rømming i havbruk.

Nærings- og fiskeridepartementet mener Fiskeridirektoratet fyller sin rolle som rådgiver og forvalter på en god måte. Direktoratets årsrapport kommuniserer direktoratets samfunnsoppdrag og resultater på en god måte.

Departementet noterer at milepælsplanen for kvoteregisteret ikke er fullt ut nådd i 2020 og erkjenner at det er krevende å nå målene for nytt kvoteregister før spørsmålet om tilbakefall av strukturkvoter og fordeling av strukturgevinster er avklart.

Prioriteringer 2022

Fiskeridirektoratet vil i 2022 legge vekt på å få en ny organisasjonsstruktur til å fungere godt gjennom god ledelse og dialog med de ansattes organisasjoner. Videre utvikling av digitale løsninger og etatens informasjonsforvaltning vil fortsatt være en hovedprioritering. Det samme gjelder den påbegynte reformen av fiskerikontrollen. Dette vil være en hovedprioritering for Fiskeridirektoratet i flere år fremover.

En annen hovedprioritering vil være å følge opp Stortingets vedtak ved behandlingen av Meld.

St. 32 (2018–2019) *Et kvotesystem for økt verdiskaping.*

På akvakulturområdet vil en viktig prioritering i 2022 være å fortsette utviklingen av den digitale søknads- og rapporteringsportalen. Fiskeridirektoratet skal også prioritere å utvikle en løsning for maskin-til-maskin overføring av produksjonsdata, samt tilrettelegge for automatisert mottak og analyse av rapportering fra oppdrettere for automatisk gjennomføring av tilsyn og kontroll. Det vil her være behov for store investeringer i digital infrastruktur og kompetanse tilknyttet dette.

Fiskeridirektoratet skal også prioritere å bistå i arbeidet med havbruk til havs.

Marin forsøpling er en økende utfordring. Fiskeridirektoratet skal derfor fortsette arbeidet med å forebygge spøkelsesfiske og annen forsøpling fra fiskeri- og havbruksnæringene i tråd med sin fastlagte handlingsplan.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 465,8 mill. kroner i 2022. Bevilgningen skal dekke lønn, pensjon, husleie og andre driftsutgifter. Bevilgningen er foreslått redusert med 6,8 mill. kroner som følge av at forventet pensjonspremie til Statens pensjonskasse, inklusiv arbeidsgiveravgift av dette, er redusert med tilsvarende beløp, og med 900 000 kroner som følge av forutsetning om reduserte reiseutgifter i 2022, jf. nærmere omtaler i pkt. 2.2 i innledningsdelen av proposisjonen. Videre er bevilgningen økt med 3 mill. kroner for å dekke kostnader til forvaltningen av ordningen med produksjonsavgift, jf. omtale under kap. 919, post 60.

Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3917, post 01, jf. forslag til vedtak II, 1.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen har tidligere dekket utgifter til ordningen for fiskeforsøk og utvikling, samt innsats mot marin forsøpling. Dette formålet ble tidligere finansiert gjennom inntekter fra forskningsfangst, men har de siste årene i stedet i stor grad vært finansiert med midler fra Fiskeridirektoratets del av fiskeforskningsavgiften, jf. kap. 917 post 22, som kom til erstatning fra inntektene fra forskningsfangst.

Av hensyn til en mer ryddig budsjettering foreslås det at budsjetteringen av formålet samles

på kap. 917, post 22. Det fremmes derfor ikke forslag om bevilgning på post 21 i 2022.

Post 22 Fiskeriforskning og -overvåking, kan overføres

Bevilgningen motsvares av inntekter fra fiskeriforskningsavgiften, jf. kap. 5574, post 74. Avgiften trekkes av førstehåndsomsetningen til fiskerne, og det foreslås at midlene skal dekke deler av kostnadene ved å skaffe nødvendig kunnskapsgrunnlag for fiskeriforvaltningen og til å forebygge marin forsøpling fra fiskerinæringen, samt rydde tapte fiskeredskap.

Det foreslås en bevilgning på 111,3 mill. kroner i 2022. Videre foreslås det at de tre utgiftsbevilgningene som er knyttet til fiskeriforskningsavgiften, kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 5574, post 74, jf. forslag til vedtak II, 2.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningen i 2021 gjaldt utstyr til Fiskeridirektoratets kontrollfartøy. Det foreslås ingen bevilgning på posten i 2022.

Kap. 3917 Fiskeridirektoratet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
01	Refusjoner og diverse inntekter	9 543	6 000	6 150
05	Saksbehandlingsgebyr	16 463	27 982	28 211
13	Inntekter vederlag oppdrettskonsesjoner	7 020 634		
22	Inntekter ordningen fiskeforsøk og utvikling		4 815	
86	Forvaltningssanksjoner	11 205	1 000	10 000
	Sum kap. 3917	7 057 845	39 797	44 361

Vedrørende 2021:

Ved stortingsvedtak 18. juni 2021 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Innst. 600 S og Prop. 195 S (2020–2021):

- post 13 økt med 22,2 mill. kroner
- post 22 redusert med 3,8 mill. kroner

Post 01 Refusjoner og diverse inntekter

Inntektene på posten gjelder refusjoner fra andre etater og inntekter fra registrering av pant i akvakulturregisteret m.m., i hovedsak refusjoner for viderefakturert husleie fra Havforskningsinstituttet. Det foreslås en bevilgning på 6,15 mill. kroner i 2022. Videre foreslås det en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale under kap. 917, post 01 og forslag til vedtak II, 1.

Post 05 Saksbehandlingsgebyr

Inntektene på denne posten gjelder tre typer gebyr for saksbehandling: gebyr for søknader om ervervstillatelser o.l., gebyr ved akvakultursøknader og innmeldingsgebyr i Merkeregisteret for fiskefartøy.

Saksbehandlingsgebyret for akvakultursøknader ble i 2021 økt for å finansiere et felles digitalt system for akvakultursøknader på tvers av alle involverte myndigheter og vil bidra til en mer effektiv saksbehandling og lavere gebyrer på lengre sikt. Prosjektet er toårig og satsen foreslås videreført i 2022.

Det foreslås en bevilgning på 28,2 mill. kroner i 2022. Inntektene skal dekke Fiskeridirektoratets driftsutgifter knyttet til saksbehandlingen av søknader. Bevilgningen er foreslått redusert med 400 000 kroner pga. forventet redusert pensjonspremie og reduserte reiseutgifter i 2022, jf. omtale under kap. 917, post 01 og særskilte omtaler i pkt. 2.2 i innledningsdelen av proposisjonen.

Post 13 Inntekter vederlag oppdrettskonsesjoner

Inntektene på denne posten er vederlag for tildeling av oppdrettstillatelser eller vekst i eksisterende tillatelser. Det ble i 2020 tildelt nye tillatelser til fastpris og gjennom auksjon. Fastpristildelingen og auksjonen medførte henholdsvis vederlag på 936 mill. kroner og 5 975 mill. kroner. Regjeringen tar sikte på å foreta en beslutning om justering av produksjonskapasiteten i lakse- og ørretproduksjonen høsten 2021. Antallet tillatelser som eventuelt vil bli utlyst og vederlaget for disse, beror på en rekke forhold beheftet med usikkerhet. Regjeringen tar sikte på å komme tilbake til Stortinget med forslag til bevilgning på denne posten i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2022.

Post 22 Inntekter ordningen fiskeforsøk og utvikling

Posten gjelder fangstinntekter fra forskningskvote og andre inntekter knyttet til ordningen for fiskeforsøk og utvikling med utgiftsbevilgning over

kap. 917, post 21. Siden omleggingen av forskningsfangstordningen i 2014 gis det forskningskvote kun i særskilte unntakstilfeller. Inntekt på posten de senere år har vært en bruttoføring av inntekt fra fiskeriforskningsavgiften, jf. kap. 917, post 22. Fra og med 2022, foreslås det at utgifter til fiskeforsøk og utvikling dekkes direkte over Fiskeridirektoratets kap. 917, post 22 Fiskeriforskning- og overvåkning.

Dersom det skulle oppstå fangstinntekt pga. en mindre forskningskvote i fremtiden, vil denne inntektsføres under kap. 3917, post 01 Refusjoner og diverse inntekter. Det foreslås derfor ingen bevilgning på post 22 i 2022.

Post 86 Forvaltningssanksjoner

Posten gjelder inntekter fra overtredelsesgebyr ilagt for brudd på fiskeri- og havbrukslovgivningen og administrativ inndragning av utbytte på havbruksområdet. Inntektene varierer fra år til år avhengig av mengde og type saker, klagebehandling og rettsoppgjør. Det foreslås en bevilgning på 10 mill. kroner i 2022.

Kap. 5574 Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
72	Kontroll- og tilsynsavgift akvakultur	28 484	33 100	33 100
73	Årsavgift Merkeregisteret	8 390	8 550	8 550
74	Fiskeriforskningsavgift	307 796	323 733	318 000
76	Kontrollavgift fiskeflåten		42 000	40 500
	Sum kap. 5574 vedr. Fiskeridirektoratet	344 670	407 383	400 150

Vedrørende 2021:

Ved stortingsvedtak 18. juni 2021 ble post 74 økt med 18,7 mill. kroner, jf. Innst. 600 S og Prop. 195 S (2020–2021).

Post 72 Kontroll- og tilsynsavgift akvakultur

Inntekten fra sektoravgiften dekker Fiskeridirektoratets kostnader til kontroll og tilsyn med havbruksnæringen. Det foreslås en bevilgning på 33,1 mill. kroner i 2022.

Post 73 Årsavgift Merkeregisteret

Det foreslås en bevilgning på 8,55 mill. kroner i 2022. Inntektene fra sektoravgiften dekker en del av statens kostnader knyttet til drift og vedlikehold av merkeregisteret og bruk av registret til statistikk- og forvaltningsformål.

Post 74 Fiskeriforskningsavgift

Posten omfatter inntekt fra fiskeriforskningsavgiften.

Da avgiften ble innført i 2014, til erstatning for de tidligere forskningskvotene, ble følgende for-

mål lagt til grunn, jf. Prop. 1 S (2013–2014) Fiskeri- og kystdepartementet: «Avgiften til fiskeriforskning og overvåking skal først og fremst bidra til å dekke kostnader til å innhente kunnskapsgrunnlag for en bærekraftig høsting av de villlevende marine ressursene, men kan også etter en konkret vurdering nyttes til annen kunnskapsinnhenting som bidrar til å realisere havressurslovens formål.»

De senere årene har det blitt klart at fiskeriene utgjør en vesentlig kilde til marin forsøpling, og at tapte fiskeredskap er en særlig stor trussel både for fisk, skalldyr og fugl. Å forebygge og rydde opp marin forsøpling fra fiskeriene bygger opp under havressurslovens formål.

Kostnadene til dette arbeidet har økt de siste årene. Ettersom avfallet kommer fra fiskerinæringen, er det naturlig at næringen dekker kostnadene til opprydding. Opprydding vil imidlertid

ikke normalt defineres som å «innhente kunnskapsgrunnlag».

Regjeringen foreslår på denne bakgrunn at formålet for fiskeriforskningsavgiften fra og med 2022 eksplisitt utvides til også å omfatte forvaltningens kostnader til å forebygge marin forsøpling fra fiskerinæringen, bl.a. ved å rydde tapte fiskeredskap.

Det foreslås en bevilgning på 318 mill. kroner i 2022. Dette er en reduksjon på 6 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2021. Reduksjonen skyldes endret anslag for verdien av førstehåndsomsetningen fra norske fiskerier i 2022.

Inntektene motsvares av utgifter på tre budsjettposter, jf. tabell 4.6.

Det foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten slik at eventuelle merinntekter kan motsvares av tilsvarende økte utgifter under de tre nevnte utgiftspostene, jf. forslag til vedtak II, 2.

Tabell 4.6 Oversikt over bevilgninger finansiert av fiskeriforskningsavgiften

		(i 1 000 kroner)
Kap./post	Betegnelse	Forslag 2022
917/22	Fiskeridirektoratet, Fiskeriforskning og -overvåking, <i>kan overføres</i>	111 300
919/76	Diverse fiskeriformål, Tilskudd til fiskeriforskning, <i>kan overføres</i>	6 400
923/22	Havforskningsinstituttet, Fiskeriforskning og -overvåking, <i>kan overføres</i>	200 300
	Sum	318 000

Post 76 Kontrollavgift fiskeflåten

Som en oppfølging av anbefalingene i Fiskerikontrollutvalget (NOU 2019: 21) ble kontrollavgiften for fiskeflåten gjenopprettet i statsbudsjettet for 2021. Formålet med avgiften er å bidra til å dekke forvaltningens arbeid med kontroll av fiskeriene, og avgiften ble i 2021 motsvart av en økning på 32 mill. kroner til Fiskeridirektoratets budsjett, jf. kap. 917, post 01, og 10 mill. kroner til Nærings- og fiskeridepartementets budsjett, jf. kap. 900, post 21.

Avgiften er lagt på brutto fangstverdi for all fangst som til enhver tid er omfattet av salgslagenes enerett til førstehåndsomsetning etter fiske-salgslagsloven. Fiskers avgiftsplikt gjelder også når fangst leveres i utlandet, og når fisker selv overtar fangsten. Satsen er 0,22 pst. av brutto

fangstverdi, og avgiften kreves inn av fiskesalgslagene ved avregning av oppgjør til fisker.

Fartøy under 15 meter ble fritatt for avgift i innføringsåret. Bakgrunnen for fritaket var planlagte nye krav til sporing og rapportering for flåten under 15 meter, som gir økte kostnader for flåten. Ikrafttreddelsen av de nye kravene har blitt forskjøvet i tid og vil fases gradvis inn for ulike størrelsesgrupper fra 1. juli 2022. Regjeringen foreslår derfor å videreføre fritaket i 2022. Når fritaket avvikes, anslås det å gi en økning av provenyet på om lag 11 mill. kroner til ytterligere styrking av ressurskontrollarbeidet.

Det foreslås en bevilgning på 40,5 mill. kroner i 2022. Dette er en reduksjon på 1,5 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2021 som skyldes endret anslag for verdien av førstehåndsomsetningen fra norske fiskerier i 2022.

Kap. 919 Diverse fiskeriformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
60	Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner	2 250 000	1 000 000	497 000
71	Tilskudd til velferdsstasjoner	2 500	2 500	2 500
73	Tilskudd til kompensasjon for CO ₂ -avgift		255 000	305 000
74	Erstatninger, <i>kan overføres</i>	6 626	1 900	1 900
75	Tilskudd til næringstiltak i fiskeriene, <i>kan overføres</i>	18 172	15 000	12 000
76	Tilskudd til fiskeriforskning, <i>kan overføres</i>	7 578	6 493	6 400
79	Tilskudd til informasjon om ressursforvaltning	87		
	Sum kap. 919	2 284 963	1 280 893	824 800

Vedrørende 2021:

Ved stortingsvedtak 18. juni 2021 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Innst. 600 S og Prop. 195 S (2020–2021):

- post 60 ble økt med 21,4 mill. kroner
- post 73 ble økt med 1 mill. kroner
- post 76 ble økt med 0,4 mill. kroner

Post 60 Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner

Posten gjelder kommunenes og fylkeskommunenes andel av vederlag for tildelte oppdrettstillatelser. Formålet med tilskuddet er at kommuner som stiller arealer til disposisjon for havbruksnæringen, skal oppleve positive ringvirkninger fra aktiviteten.

I statsbudsjettet for 2021 besluttet Stortinget å innføre en produksjonsavgift på laks, ørret og regnbueørret. En produksjonsavgift på 40 øre per kilo sløyd fisk anslås å gi et proveny på om lag 500 mill. kroner, påløpt i 2021 og bokført i 2022. Det er foreslått at 3 mill. kroner av avgiften benyttes til å dekke Fiskeridirektoratets kostnader til forvaltning av ordningen, jf. kap. 917, post 01. Det vises også til omtale i Prop. 1 LS (2020–2021) *Skatter, avgifter og toll 2021*.

Stortinget besluttet samtidig at fra og med 2022 skal 60 pst. av inntektene ved kapasitetsjusteringer tilfalle staten. 40 pst. skal fordeles til havbrukskommuner og fylkeskommuner via Havbruksfondet.

Produksjonsavgiften og kommunal sektors del av vederlaget ved kapasitetsjusteringer fordeles

gjennom Havbruksfondet. Midlene fordeles i to potter, der 7/8 tilfaller kommunene og 1/8 tilfaller fylkeskommunene. I 2020 ble det utbetalt 2,25 mrd. kroner til 140 kommuner og sju fylkeskommuner. I 2021 utbetales ytterligere 1 mrd. kroner.

Regjeringen tar sikte på å foreta en beslutning om justering av produksjonskapasiteten i lakse- og ørretproduksjonen høsten 2021. Antallet tillatelser som eventuelt vil bli utlyst og vederlaget for disse, beror på en rekke forhold beheftet med usikkerhet. Nærmere detaljer om dette vil bli avklart i forbindelse med gjennomføringen av vekstvurderingen. Regjeringen tar derfor sikte på å komme tilbake til Stortinget med forslag til bevilgning i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2022.

I 2013 ble det utlyst tildeling av 45 grønne oppdrettstillatelser. Vedtak om utbetaling for kommunenes andel av inntektene gjøres etter hvert som tillatelsene er lokalisert. Det gjenstår utbetaling for to grønne løyver på til sammen 21,4 mill. kroner. Nærings- og fiskeridepartementet forventer at de gjenstående tillatelsene lokaliseres og utbetales i løpet av 2021.

Det foreslås en bevilgning på 497 mill. kroner i 2022.

Post 71 Tilskudd til velferdsstasjoner

Midlene på posten brukes til å delfinansiere velferdsstasjoner for fiskere drevet av Norges Fiskarlag og Den Indre Sjømannsmisjon. Det foreslås å bevilge 2,5 mill. kroner i 2022, fordelt med 1,375 mill. kroner til Norges Fiskarlag og

1,125 mill. kroner til Den Indre Sjømannsmisjon. Tilskuddet forvaltes av Fiskeridirektoratet.

Post 73 Tilskudd til kompensasjon for CO₂-avgift

Fra og med 2020 ble fiskeflåtens tidligere refusjonsordning for innbetalt CO₂-avgift avviklet. For å lette omstillingen for næringen ble ordningen erstattet av en midlertidig kompensasjonsordning. Ordningen forvaltes av Garantikassen for fiskere.

I statsbudsjettet for 2020 ble omfanget av kompensasjonsordningen satt til 255 mill. kroner, og det ble lagt til grunn en gradvis nedtrapping i perioden 2021–2024 slik at den ville være avviklet i 2025. Kompensasjonen for 2020 ble utbetalt i 2021 i henhold til vedtatte føringer for ordningen.

CO₂-avgiften per liter marin gassolje var på 1,58 kroner i 2021, mot 1,45 kroner i 2020. Avgiften er foreslått økt til 2,05 kroner i statsbudsjettet for 2022, jf. Prop. 1 LS (2021–2022).

For fiskerinæringen vil avgiftsøkningen medføre en større belastning enn de fleste andre næringer. I lys av den foreslåtte økningen av CO₂-avgiften foreslår regjeringen å øke kompensasjonsordningen for fiskerinæringen med 50 mill. kroner til 305 mill. kroner i 2022. For fiskerinæringen innebærer opplegget samlet sett sterkere insentiver til reduserte utslipp, samtidig som økningen i den samlede avgiftsbelastningen begrenses.

Å beholde den sektorvise kompensasjonen i et lengre tidsrom vil gi flere erfaringer om effekten av ordningen, og dens insentivstruktur, samtidig som flåten får bedre tid til omstilling. Det er etablert en dialog mellom myndigheter og fiskerinæringen, bl.a. for å avdekke hvilke utfordringer som foreligger for å nå målet om reduksjon i utslipp for de ulike flåtegruppene og hvilke faktorer som kan bidra til nødvendig omstilling.

Kompensasjonsordningen vil vurderes i sammenheng med andre relevante virkemidler for grønn omstilling i fiskeflåten, som Enova, Innovasjon Norge, næringslivets NO_x-fond, Eksportfinansiering Norge m.fl.

Enova har fra 2015 og frem til i dag støttet fiskeflåten med 370 mill. kroner. Innovasjon Norge sin låneordning for nærskipfart og fiskefartøy ga i 2020 30 mill. kroner i lånetilsagn til nytt fiskefartøy. Dette vil finansiere byggingen av en LNG-hybrid med stor batteripakke og mulighet for landstrøm, i tråd med låneordningens formål om flåtefornyelse og reduserte klimagassutslipp.

Fra Innovasjon Norges bioøkonomiordning er det i 2021 gitt 5 mill i tilskudd til fiskeflåten. Fra NO_x-fondet har 18 prosjekter innenfor fiske og fangst fått støtte i 2020 på til sammen 171 mill. kroner. Med støtte fra NO_x-fondet er det i perioden 2018-2020 gjennomført 25 prosjekter i fiske og fangst, som gir en samlet NO_x-reduksjon på om lag 450 tonn.

Post 74 Erstatninger, kan overføres

Bevilgningen dekker eventuell utbetaling av erstatning til fiskere etter to erstatningsordninger:

- erstatning som følge av beslagleggelse av fiskefelt etter vedtak i medhold av petroleumsloven § 8-2 og FOR 2008-12-12-1357
- kompensasjon til fiskere for tapt fangsttid ved lokalisering, opptak og ilandbringelse av skrap som ikke stammer fra petroleumsvirksomhet etter vedtak i medhold av petroleumsloven § 10-18 og FOR-2009-06-19-700

Sakene behandles i erstatningsnemnder. Fiskeridirektoratet er sekretariat for nemdene. De fleste sakene om erstatning gjelder økonomisk tap som følge av seismikkinnsamling. Det ble i 2020 utbetalt 6,6 mill. kroner i erstatninger under ordningene, noe som var høyere enn normalt og skyldtes at det ble skutt seismikk rett i forkant av åpningen av blåkveitefiske i 2019.

Det foreslås en bevilgning på 1,9 mill. kroner i 2022.

Post 75 Tilskudd til næringstiltak i fiskeriene, kan overføres

Posten foreslås å dekke utgifter til ordninger som skal bidra til utvikling og økt lønnsomhet for fiskeri- og fangstnæringen. For 2022 tas det sikte på å finansiere føringstilskudd, desimeringsfangst av kongekrabbe utenfor området for kommersiell fangst, tilskudd til selfangst og mottak av selprodukter og ordningen med garantilott for fiskere. Andre mindre ordninger kan også være aktuelle.

Føringstilskudd

Føring er frakt av fisk fra ett område til et annet. Formålet med ordningen er å opprettholde lokale fiskerimiljøer og en variert flåtestruktur, bidra til at ressursene utnyttes også i områder hvor det ikke er mottak i umiddelbar nærhet, og bidra til en effektiv gjennomføring av fisket ved å føre fisk ut av overskuddsområder. Tilskuddet har vært bevilget over Nærings- og fiskeridepartementets

budsjett siden 2005, da hovedavtalen mellom staten og Norges Fiskarlag ble avviklet. I 2021 er det avsatt 12 mill. kroner til føringstilskudd, en reduksjon på 2 mill. kroner sammenlignet med 2020. Fiskesalgslagene finansierte den resterende andelen av føringstilskuddet opp til 23,4 mill. kroner gjennom bruk av såkalte inndratte midler. Fiskesalgslagene foretar inndragning av fangst, eller verdi av fangst, som er fisket ut over kvote eller på annen måte er tatt i strid med nærmere bestemmelser i havressursloven og deltakerloven. Disponeringen av de inndratte midlene er regulert i en egen forskrift.

For å unngå at inndratte midler brukes til føringstilskudd på bekostning av salgslagenes kontrollvirksomhet, ble 23,4 mill. kroner satt som et indikativt øvre tak på den kombinerte bruken av tilskudd til næringstiltak og inndratte midler i 2021. Statens andel er besluttet redusert over tid, i henhold til Innst. 8 S (2019–2020).

Råfisklaget fikk i 2021 anledning til å avsette ytterligere 6 mill. kroner fra inndratte midler i beredskap på grunn av mulige markedsproblemer som følge av koronapandemien. Det ble satt som vilkår at bruken av disse midlene utelukkende skulle knyttes til en særskilt situasjon hvor det blir krevende å avvikle årets vinterfiske som følge av mulige markedsproblemer eller redusert mottakskapasitet i visse områder.

Selfangst

Formålet med tilskuddet er å bidra til at de fastsatte kvotene på grønlandssel blir tatt, og å legge til rette for en mer lønnsom selfangstnæring. Målgruppen for ordningen er rederier og mottak for selprodukter. Det har blitt satt som forutsetning for tilskudd at rederi har deltatt i norsk selfangst i løpet av de siste årene. Det er Fiskeridirektoratet som administrerer ordningen og utbetaler tilskuddene. I 2020 ble satt av 2,5 mill. kroner til selfangsten. Det gikk tre fartøy på fangst i Vestisen.

Det ble avsatt 1,75 mill. kroner til ordningen i 2021. Det gikk ett fartøy på fangst i Østisen. I tillegg mottok ett selmottak tilskudd.

Tilskuddsordningen i det frie fisket etter kongekrabbe

Formålet med tilskuddsordningen i det frie fisket etter kongekrabbe er å begrense spredningen av kongekrabbe utenfor kvoteregulert område. Det utbetales tilskudd for fangst og mottak av kongekrabbe under en viss størrelse fangstet utenfor kvoteområdet. Fiskeridirektoratet administrerer

ordningen. Utbetalingene under ordningen har de siste 10 årene variert mellom knapt 30 000 og 1 mill. kroner (2014).

På grunn av avdekking av svart omsetning av kongekrabbe i stort omfang i 2020 og utfordringer med å kontrollere om krabbe fangstet i kvoteområdet ble oppgitt som fri fangst, fant Fiskeridirektoratet det ikke forsvarlig å aktivisere ordningen i 2020. Innretningen av ordningen er til vurdering, og ny aktivisering av ordningen avventer til kontrollutfordringene er løst.

Garantilott

Formålet med ordningen er å sikre fiskere en viss minsteinntekt i de ulike fiskeriene, dersom fisket av ulike årsaker skulle slå feil. Ordningen er hjemlet i forskrift om garantiordningen og administreres av Garantikassen for fiskere. Ordningen er regelstyrt, som innebærer at fiskere som tilfredsstiller vilkårene, er berettiget til garantilott.

Nivået på utbetalingene har holdt seg stabilt de siste årene. I 2020 ble regelverket for garantilott justert, for å fange opp mulige konsekvenser av koronapandemien. Det ble behandlet 40 saker i 2020, mot 28 i 2019. Utbetalingene for 2020 utgjorde om lag 950 000 kroner.

Budsjettforslag 2022

Det foreslås en samlet bevilgning til tilskudd til næringstiltak i fiskeriene på 12 mill. kroner i 2022.

Post 76 Tilskudd til fiskeriforskning, kan overføres

Bevilgningen motsvares av inntekter fra fiskeriforskningsavgiften, jf. kap. 5574, post 74. Avgiften skal dekke deler av kostnadene ved å skaffe nødvendig kunnskapsgrunnlag for fiskeriforvaltningen.

Midlene går til en tilskuddsordning for å finansiere bruk av fartøy og andre ekstrakostnader ved toktbasert fiskeriforskning. Målgruppen for ordningen er norske forskningsinstitusjoner utenom fiskeriforvaltningen og norskregistrerte private aktører som kan bidra med å innhente kunnskapsgrunnlag for en bærekraftig høsting av de viltlevende marine ressursene. Fiskeridirektoratet forvalter ordningen etter et regelverk som er fastsatt av Nærings- og fiskeridepartementet.

Forbruket over ordningen har vært lavere enn budsjettet i noen tid, og bevilgningen har derfor blitt foreslått gradvis redusert. I 2020 var forbruket vesentlig lavere enn normalt fordi mange tokt

ikke kunne gjennomføres pga. koronapandemien. Det ble overført 15,3 mill. kroner på posten fra 2020 til 2021. Det foreslås en bevilgning på 6,4 mill. kroner i 2022.

Det foreslås at bevilgningene på de tre postene som er knyttet til fiskeriforskningsavgiften, kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 5574, post 74, jf. forslag til vedtak II, 2.

Programkategori 17.20 Forskning og innovasjon

Utgifter under programkategori 17.20 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022	Endring i pst.
920	Norges forskningsråd	2 876 400	2 067 011	2 238 250	8,3
922	Romvirksomhet	1 492 874	1 949 686	1 594 213	-18,2
923	Havforskningsinstituttet	1 198 915	1 235 885	1 236 700	0,1
924	Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer	11 454	24 800	225 245	808,2
926	Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy	383 636	435 909	368 600	-15,4
928	Annen marin forskning og utvikling	169 538	202 035	192 650	-4,6
929	Institutt for energiteknikk	391 250			0,0
930	Design og arkitektur Norge	65 000	67 000	19 749	-70,5
935	Patentstyret	284 897	279 458	293 450	5,0
936	Klagenemnda for industrielle rettigheter	7 327	8 121	8 150	0,4
2421	Innovasjon Norge	61 832 236	69 475 581	64 033 426	-7,8
2426	Siva SF	215 700	331 663	103 025	-68,9
	Sum kategori 17.20	68 929 227	76 077 149	70 313 458	-7,6

Utgifter under programkategori 17.20 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022	Endring i pst.
01-29	Statens egne driftsutgifter	1 827 505	1 896 273	1 932 100	1,9
30-49	Nybygg, anlegg mv.	47 270	94 900		-100,0
50-89	Overføringer til andre	11 249 859	6 886 918	6 698 658	-2,7
90-99	Utlån, statsgjeld mv.	55 804 593	67 199 058	61 682 700	-8,2
	Sum kategori 17.20	68 929 227	76 077 149	70 313 458	-7,6

Inntekter under programkategori 17.20 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022	Pst. endr. 21/ 22
3923	Havforskningsinstituttet	380 684	441 520	446 780	1,2
3926	Havforskningsinstituttet, forsknings- fartøy	159 715	160 962	186 230	15,7
3935	Patentstyret	118 723	116 494	112 460	-3,5
3936	Klagenemnda for industrielle rettigheter	630	749	660	-11,9
5325	Innovasjon Norge	54 498 878	65 775 000	60 900 000	-7,4
5326	Siva SF	7 000	162 000	7 000	-95,7
5574	Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet knyttet til Patentstyret	147 403	161 500	175 500	8,7
5613	Renter fra Siva SF	15 550	15 550	11 700	-24,8
5625	Renter og utbytte fra Innovasjon Norge	248 595	216 000	313 400	45,1
Sum kategori 17.20		55 577 178	67 049 775	62 153 730	-7,3

Programkategori 17.20 omfatter bevilgninger til offentlige virkemidler for forskning og innovasjon i næringslivet. I tillegg bevilges midler til forvaltningsrettet marin forskning. Inntektene knyttet til programkategorien er i hovedsak oppdragsinntekter, gebyrer, sektoravgifter, renteinntekter og lånetransaksjoner.

Nedenfor følger nærmere omtale av departementets arbeid med næringsrettet forskning og innovasjon, samt marin forvaltningsrettet forskning. Her omtales også status og resultater for de to hovedområdene fra 2020 og prioriteringer for 2022.

Næringsrettet forskning og innovasjon

Mål

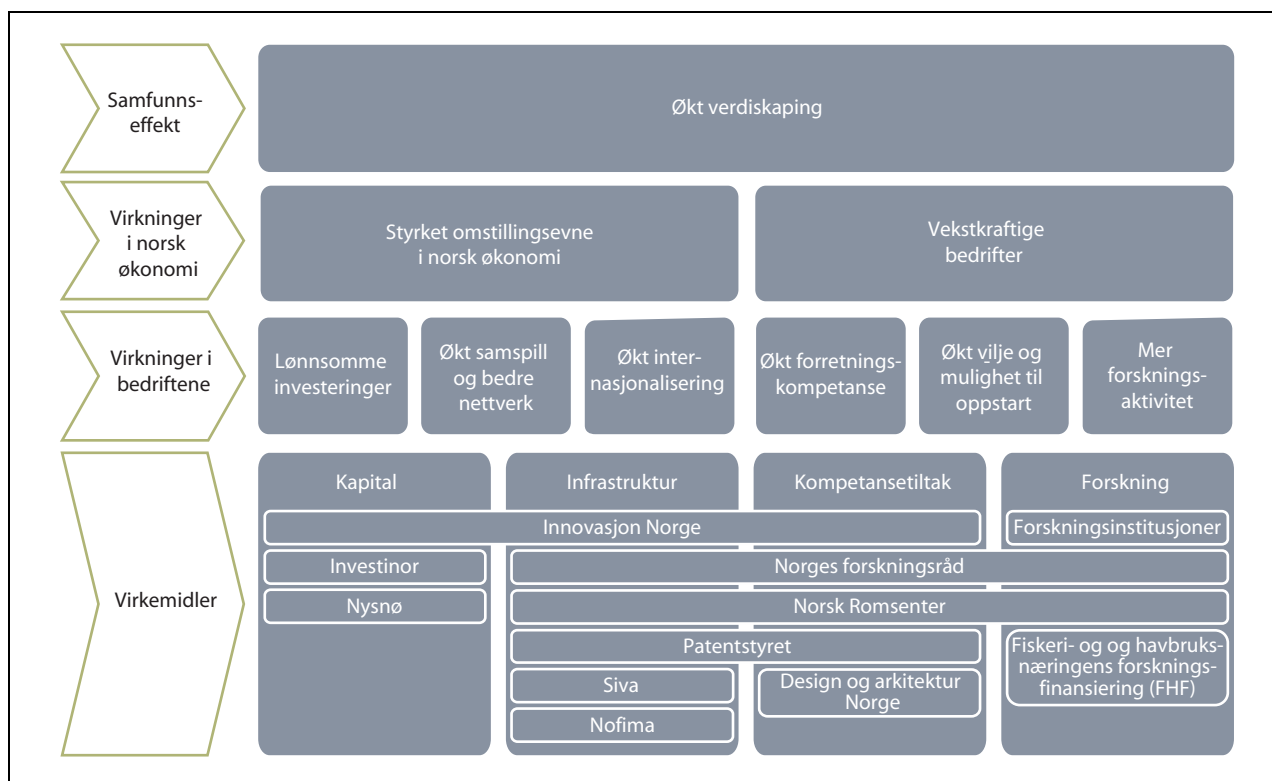
Regjeringen ønsker å legge til rette for omstilling mot et mer innovativt, kunnskapsintensivt og mangfoldig næringsliv. Regjeringens ambisjon er at Norge skal bli ett av de mest innovative landene i Europa. Departementets bevilgninger til forskning og innovasjon i næringslivet skal bidra til størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi innenfor bærekraftige rammer.

Innovasjon er en av de viktigste drivkreftene for å opprettholde og utvikle Norges konkurran-

seevne, verdiskaping og velstand. Verdiskaping og produktivitetsvekst krever både fornyelse og forbedring. Innovasjon er en betegnelse på vellykket fornyelse, og innebærer at virksomheter og entreprenører tar i bruk ny kunnskap, bruker eksisterende kunnskap på nye måter, utvikler nye produkter og løsninger og finner nye bruksområder.

Det meste av forskning og innovasjon i næringslivet foregår uten støtte fra det offentlige. Det er i utgangspunktet et sunnhetstegn, og det viser at det er lønnsomt for privat næringsliv å investere i forskning og innovasjon. Forskning og innovasjon som utføres og finansieres av én virksomhet, kan også skape verdier for andre virksomheter og for samfunnet som helhet. Offentlig støtte til forskning og innovasjon skal bidra til at næringslivet satser mer på forskning og nyskaping enn det ellers ville gjort.

Kunnskap, kompetanse, kundebehov, konkurransesituasjon, initiativ blant medarbeiderne, internasjonalt samarbeid, tilgjengelig infrastruktur, institusjoner, regelverk og økonomiske rammebetingelser er bare noen av faktorene som kan påvirke innovasjonsnivået i næringslivet. En rekke politikkområder har derfor betydning for innovasjonsevnen, bl.a. utdannings- og forskningspolitikk-

Figur 4.4 Sammenhengen mellom virkemidlene for forskning og innovasjon

ken, konkurransepolitikken, skattepolitikken, infrastrukturpolitikken, arbeidsmarkedspolitikken og politikk for offentlige innkjøp. Innovasjon krever et godt samspill mellom ulike aktører, og en helhetlig innovasjonspolitik avhenger av samarbeid på tvers av mange departementer og politikkområder. Nærings- og fiskeridepartementet har ansvaret for å koordinere regjeringens politikk og virkemidler for å fremme innovasjon i næringslivet.

Aktører og virkemidler

Bevilgningene over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett til næringsrelevant forskning og innovasjon blir i hovedsak forvaltet av Norges forskningsråd, Innovasjon Norge, Norsk Romsenter, Siva, Patentstyret, Design og arkitektur Norge (DOGA) og Nofima. I tillegg tildeles betydelig støtte gjennom Skattefunnordningen, som er den største støtteordningen for næringsrettet forskning og utvikling (FoU). Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering AS tildeles også midler til næringsrettet FoU.

Norge deltar også i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon. Det nye rammeprogrammet, Horisont Europa, startet opp i 2021. Rammeprogrammet stimulerer norske aktører til

forskning og innovasjonssamarbeid på tvers av deltakerlandene. Stortinget ga i juni 2021 sin tilslutning til norsk deltakelse i EUs romprogram, delprogrammene COSME og Konkurranseprogrammet under EUs Indre markedsprogram og delvis deltakelse i InvestEU med finansiering over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett fra 2021 til 2027. Norge deltar også i internasjonalt samarbeid om FoU relatert til romvirksomhet i den europeiske romorganisasjonen ESA.

I tillegg bidrar flere andre aktører og virkemidler til forskning og innovasjon. Til sammen utgjør disse aktørene et helhetlig virkemiddelapparat for næringsrelevant forskning og innovasjon. Virkemidlene for forskning og innovasjon i næringslivet bidrar til infrastruktur, tilførsel av kapital, kompetanse og forskning. Figur 4.4 illustrerer sammenhengene mellom målene om økt verdiskaping gjennom styrket omstillingsevne og vekstkraftige bedrifter og virkemidlene for forskning og innovasjon i næringslivet.

Virkemidler

Kapital

Virkemidlene for kapital bidrar til økt kapitaltilgang for bedrifter gjennom både direkte støtte og

ved at støtten utløser privat kapital og kompetanse. Kapitalvirkemidlene omfatter lån, skatteincentivordning for investeringer i oppstartsselskaper, tilskudd, garantier og egenkapital.

Forskning

Virkemidlene for forskning utløser forsknings- og utviklingsaktiviteter. Dette kan føre til nye eller forbedrede varer, tjenester og prosesser, eller at kunnskap blir utnyttet og videreutviklet i andre sammenhenger. Regjeringens FoU-virkemidler omfatter bl.a. støtte til forskningsprosjekter (skatte- refusjon og tilskudd), kommersialisering av forskningsresultater fra offentlig finansiert forskning, rekruttering av FoU-personell, samarbeid mellom næringsliv og akademia og midler til mobilisering til og deltakelse i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon (Horisont Europa).

Infrastruktur

Støtten til infrastruktur fremmer verdiskapende innovasjon og forskning. Virkemidlene inkluderer både fysisk infrastruktur og immateriell infrastruktur, som møteplasser, samarbeidsplattformer og tilgang til forskningsmiljøer med relevant kunnskap og kompetanse. Eksempler på virkemidler er eiendomsvirksomhet, inkubatorer, institutter, katapultordningen, klyngeprogram, pilot- og demonstrasjonsanlegg, satellittsystemer, forskningsfartøy, forskningsstasjoner, forskningsinfrastruktur, tildeling av industrielle rettigheter og støtte til laboratorier.

Kompetansetiltak

Støtten til kompetansetiltak går til veiledning og rådgivning for å fremme verdiskapende innovasjons- og forskningsaktiviteter. I tillegg til rendyrkede kompetansetjenester inngår ofte veiledning og rådgivning som del av andre virkemidler. Det dreier seg eksempelvis om rådgivning som skal bidra til økt forretningsforståelse, økt forståelse for designmetodikk, utvikling av forskningsprosjekter og veiledning i hvordan bedriftene kan forvalte sine immaterielle verdier.

Virkninger i bedriftene

Formålet med de offentlige virkemidlene for forskning og innovasjon er å utløse positive virkninger i virksomhetene som ikke ville funnet sted

uten den offentlige innsatsen. For å oppnå ønskede virkninger må virkemidlene også fungere godt i samspill.

Lønnsomme investeringer

Virkemidlene skal bidra til at flere samfunnsøkonomisk lønnsomme forsknings- og innovasjonsprosjekter som ellers ikke ville blitt realisert, utløses i næringslivet, bl.a. gjennom direkte finansiell støtte, risikoavlastning for private investorer og ved å gjøre det enklere for bedriftene å få banklån.

Økt samspill og bedre nettverk

Virkemidlene skal gjøre det enklere for bedriftene å samarbeide, utvikle og utnytte kunnskap gjennom bl.a. klynger, nettverk og forsknings- og innovasjonssentre.

Økt internasjonalisering

Virkemidlene skal stimulere norsk næringsliv til bedre å utnytte de mulighetene som finnes i internasjonale markeder gjennom kompetansehevede programmer, infrastruktur, råd og veiledning.

Økt forretningskompetanse

Virkemidlene skal øke gründeres og bedrifters evne til markedsorientering gjennom kompetansehevede programmer, infrastruktur, råd og veiledning.

Økt vilje og mulighet til oppstart

Virkemidlene skal stimulere til oppstart av ny virksomhet gjennom tilgang på kapital, kompetansehevede programmer, infrastruktur, råd og veiledning.

Mer forskningsaktivitet

Virkemidlene skal stimulere til økte FoU-investeringer i næringslivet gjennom infrastruktur, tilskudd og veiledning.

I tillegg til virksomhetene i figuren har næringslivet tilgang til den rettighetsbaserte Skattefunnordningen som gir skattefradrag for forsknings- og utviklingsaktiviteter. Dette er den største støtteordningen for stimulering av økt forskning og utvikling i næringslivet. Ordningen forvaltes av Finansdepartementet.

Status og resultater

Styrket omstillingsevne og vekstkraftige bedrifter

Nyskaping og omstilling skjer kontinuerlig, og resultatene av de offentlige virkemidlene materialiserer seg ofte ikke før det er gått lang tid. Tiltakene for økt forskning, innovasjon og omstilling er styrket betydelig de siste årene, og det satses i større grad på brede, landsdekkende ordninger. I tillegg er Skattefunnordningen styrket.

Koronapandemien og de påfølgende smitteverntiltakene gjorde at 2020 ble et ekstraordinært år for norsk næringsliv. I løpet av året ble det bevilget betydelige midler for å holde innovasjons- og omstillingstakten i næringslivet i gang, bl.a. til Grønn plattform og andre ordninger under Forskningsrådet, Innovasjon Norge og Siva. Satsingene har i større grad enn tidligere være preget av en grønn profil. Eksempelvis er bidragene til grønn omstilling gjennom Innovasjon Norges lån og tilskudd doblet i 2020.

Det er for tidlig å si noe sikkert om hvordan pandemien har påvirket næringslivets forsknings- og innovasjonsinnsats og virkningene av støtten fra det offentlige, men det næringsrettede virkemiddelapparatet har arbeidet målrettet for å støtte opp om innovasjon og nyskaping gjennom hele perioden. Etterspørselen etter tilskudd til innovasjons- og utviklingsprosjekter har vært stor. Dessuten har digitaliseringen skutt fart under pandemien, og dette kan bidra til at vi har et mer omstillingsdyktig næringsliv i tiden fremover.

I løpet av 2020 mottok over 6 000 unike virksomheter bistand fra Forskningsrådet og Innovasjon Norge. Dette er en økning på over 20 pst. fra 2019. De to virksomhetene innvilget til sammen 12 mrd. kroner i tilskudd til næringsrettet forskning og innovasjon. Innovasjon Norge innvilget i tillegg 5,5 mrd. kroner i lån, garantier og annen risikokapital. Arbeidet til virksomhetene på forsknings- og innovasjonsområdet har samtidig også blitt påvirket av pandemien og de nasjonale smitteverntiltakene. Status for arbeidet i de enkelte virksomhetene og de ekstraordinære bevilgningene utdypes i budsjettkapitlene som omhandler de enkelte virksomhetene.

Det er også for tidlig å si noe om hvordan koronapandemien påvirket næringslivets FoU-innsats i 2020. Etter en utflating i 2018, var det igjen en betydelig vekst i næringslivets FoU-investeringer i 2019. Næringslivet utførte FoU for 35,4 mrd. kroner i 2019, 8 pst. mer enn i 2018. Justert for prisvekst var økningen på nesten 5 pst.¹ I motsetning til mange andre OECD-land, står tjenestektoren for den største andelen av de samlede nasjo-

nale FoU-investeringene (54 pst.). Tjenestenæringen står også for den største veksten i FoU-investeringer. Det er i all hovedsak lønnskostnadene til FoU-personell og kostnadene til innleid FoU-personell som økte mest i 2019, med henholdsvis 10 og 14 pst. De økte lønnskostnadene skyldes hovedsakelig at det ble utført flere FoU-årsverk. Vi ser også en særlig vekst i FoU-investeringer innenfor fornybar energi, klima og helse relatert forskning. Samlet FoU-innsats i næringslivet utgjør fortsatt under halvparten av de samlede nasjonale FoU-investeringene, noe som er betydelig lavere enn snittet for EU og OECD. Dette er delvis en følge av at norsk næringsliv er spesialisert i næringer med relativ lav FoU-intensitet. Næringslivets investeringer i øvrige innovasjonsaktiviteter (utenom FoU) beløp seg i 2018 til 31,5 mrd. kroner, som er en betydelig økning fra 27,3 mrd. kroner i 2016².

Brukerne av virkemiddelapparatet er både nyetablerte virksomheter, innovative virksomheter som ønsker å vokse og eldre virksomheter med utstrakt forsknings- og utviklingsaktivitet. I tillegg til tilskudd bidrar de offentlige aktørene med finansielle instrumenter som skatterefusjon, lån, garantier og egenkapital, samt rådgivning, nettverkstilbud og profilering.

Regjeringens politikk for forskning og høyere utdanning er samlet i Meld. St. 4 (2018–2019) *Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2019–2028*, som ble lagt frem i 2018. Langtidsplanen inneholder tiårige mål og prioriteringer og tre opptrappingsplaner for perioden 2019–2022. For nærmere omtale av regjeringens forslag til oppfølging av langtidsplanen i 2022 og den samlede FoU-innsatsen vises det til del III, kap. 5, i Prop. 1 S (2021–2022) for Kunnskapsdepartementet. Regjeringens innovasjonspolitikken blir presentert gjennom flere ulike dokumenter, herunder i Meld. St. 27 (2016–2017) *Industrien – grønnere, smartere og mer nyskapende (Industrimeldingen)*.

Næringslivets kompetansebehov

Norges konkurransekraft er avhengig av en arbeidsstyrke som har høy og relevant kompetanse og god omstillingsevne. Kompetanse er en

¹ FoU-undersøkelsen for næringslivet gjennomføres hvert år av Statistisk sentralbyrå med formål å kartlegge den nasjonale FoU-aktiviteten.

² Innovasjonsundersøkelsen for næringslivet gjennomføres annet hvert år av Statistisk sentralbyrå og måler norske foretaks evne til nyskaping og omstilling innenfor områdene produkter (varer og tjenester), prosesser, organisasjon og marked.

nøkkelfaktor for verdiskaping og et prioritert satsingsområde for regjeringen. Behovet for kompetanse vil kunne variere avhengig av næring og bransje. Norge må ha læringsarenaer og utdanningssystem som fanger opp skiftende kompetansebehov på en effektiv og god måte, og myndighetenes tilnærming må understøtte dette. Dette omfatter å kunne tilby relevant utdanning av høy kvalitet, både til dem som er i utdanning og til dem som er i jobb og trenger ny eller endret kompetanse. Utvikling av tette koplinger mellom utdanningsinstitusjoner og nærings- og arbeidsliv (eksempelvis gjennom praksis, utveksling/mobilitet, gode møteplasser og dialog om kompetansebehov) både nasjonalt og regionalt er derfor et viktig tiltak. Kompetanse er grunnlaget og en forutsetning for forskning og innovasjon. Forskning og innovasjon er avgjørende for å håndtere komplekse utfordringer og for hensiktsmessige omstillinger både i næringslivet og i samfunnet for øvrig. Evnen til å utvikle og ta i bruk kunnskap er blant de viktigste konkurransefaktorene for norsk næringsliv. Hvordan forskning og kompetanse kan komme til nytte i og for næringslivet er derfor sentralt i regjeringens forsknings- og innovasjonspolitiske satsing.

For å oppnå dette vil regjeringen fortsette med å:

- Videreføre satsingen på å lære hele livet, arbeidslivsrelevans, fagskoleutdanning, realfag og utvikling av digital og teknologisk kompetanse med god kvalitet og relevans.
- Legge til rette for kontinuerlig faglig fornyelse i utdanning, forskning og i næringslivet selv.
- Styrke samhandlingen mellom utdannings- og kompetansepolitikken og næringspolitikken og den næringsrettede forsknings- og innovasjonspolitikken, for å bidra til god verdiskapingsevne i norsk næringsliv.

Regjeringen har igangsatt flere tiltak for å oppnå dette, deriblant videreføring av Kompetanse-reformen for livslang læring, for at ingen skal «gå ut på dato», men skal kunne stå i arbeid lenger. Regjeringen har lagt frem en stortingsmelding om arbeidslivsrelevans i høyere utdanning³ og en stortingsmelding om styringspolitikk for statlige universiteter og høyskoler.⁴ Sentrale formål for disse meldingene er at utdanning og forskning holder høy kvalitet, at det er god tilgang på utdan-

ning i hele landet og at samfunnet og arbeids- og næringsliv får den kompetansen det er behov for, på kort og lang sikt. Regjeringens satsing på yrkesfagene videreføres bl.a. gjennom fullføringsreformen.⁵ I samarbeid med partene i arbeidslivet vil regjeringen starte arbeidet med ny kompetansepolitisk strategi. Gjeldende strategi gjelder for perioden 2017–2021. Erfaringer fra strategiperioden viser at denne har bidratt til å sette kompetanse høyere på dagsordenen, også når det gjelder næringslivets behov. Det vises til nærmere omtale i Kunnskapsdepartementets budsjettproposisjon.

Universiteter og høyskoler skal tilby undervisning og utføre forskning, men har også et ansvar for å bidra til spredning og formidling av kunnskap og bidra til innovasjon og verdiskaping. Samarbeid mellom næringslivet, universitets- og høyskolesektoren, forskningsinstitutter og offentlig sektor er viktig, når det gjelder å ta kunnskapen fra høyere utdannings- og forskningsinstitusjoner i bruk. Nærings- og fiskeridepartementet og Kunnskapsdepartementet, i samarbeid med relevante departementer, ser i fellesskap på hvordan styrke kommersialisering av offentlig finansiert forskning. God samhandling mellom næringsliv og forsknings- og utdanningsinstitusjonene er gjennomgående i dette. Det vises til nærmere omtale i Kunnskapsdepartementets budsjettproposisjon.

Oppfølging av norsk deltakelse i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon

Internasjonalt forsknings- og innovasjonssamarbeid er av stor betydning for Norge. Deltakelse i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon er den største enkeltatsingen fra norske myndigheter innen internasjonalt forsknings- og innovasjonssamarbeid. Deltakelse her gir tilgang på ny kunnskap, teknologi, nettverk, markeder og infrastruktur for norske bedrifter. I Horisont Europa (2021–2027) har innovasjon fått en styrket rolle, og det er en egen innovasjonssøyle hvor Det europeiske innovasjonsrådet (EIC) utgjør hoveddelen.

Regjeringens ambisjon i Horisont 2020 (2014–2020) var at Norge skulle oppnå en returandel på minimum 2 pst. av midlene som ble lyst ut i programmet. Den samlede returandelen for Norge var 2,49 pst. per juni 2021, og ambisjonen er dermed nådd. I Horisont Europa er målet om returandel økt til 2,8 pst. av de konkurranseutsatte mid-

³ Meld. St. 16 (2020–2021) *Utdanning for omstilling – Økt arbeidslivsrelevans i høyere utdanning*

⁴ Meld. St. 19 (2020–2021) *Styring av statlige universiteter og høyskoler*

⁵ Meld. St. 21 (2020–2021) *Fullføringsreformen – med åpne dører til verden og fremtiden*

lene. Nærings- og fiskeridepartementet har et særskilt ansvar for næringsrelevant forskning og innovasjon. Norges forskningsråd og Innovasjon Norge samarbeider for å styrke den norske deltakelsen. Det er gjennomført flere tiltak de siste årene, bl.a. styrking av prosjektetableringsstøtten og bedre synliggjøring av mulighetene som finnes i EUs forskningssamarbeid, ved mobiliseringskonferanser og møter. Forskningsrådet og Innovasjon Norge vil fremover fortsette arbeidet med å mobilisere norske deltakere og få på plass et godt samspill mellom nasjonale virkemidler og EU-virkemidler.

Instituttpolitikken

Forskningsinstituttene er en sentral del av det norske forsknings- og innovasjonssystemet. Instituttsektoren er samarbeidspartner og leverandør av FoU-tjenester for næringsliv og offentlig sektor og bidrar til å overføre teknologi og kompetanse mellom aktører.

Nærings- og fiskeridepartementet har overordnet ansvar for flere forskningsinstitutter og tilfører midler til disse både gjennom et grunnfinansieringssystem administrert av Norges forskningsråd, og ved direkte driftsbevilgninger over departementets budsjett. Grunnbevilgningen fra Nærings- og fiskeridepartementet går til primærnæringsinstituttene Nofima AS og SINTEF Ocean AS og de teknisk-industrielle instituttene.

Kunnskapsdepartementet la i februar 2020 frem *Strategi for helhetlig instituttpolitikk*. Ambisjonen for instituttsektoren er at den skal utvikle kunnskapsgrunnlag for politikktutforming og bidra til bærekraftig utvikling og omstilling, gjennom forskning av høy kvalitet og relevans. Strategien skal sikre at instituttpolitikken er helhetlig og oversiktlig, og at de ulike delene av politikken henger godt sammen.

Satsing på kunnskap og teknologi i havnæringene

Regjeringen ønsker å skape økt internasjonal forståelse for sammenhengen mellom havets økonomiske betydning og havets miljøtilstand. Derfor tok den initiativ til det internasjonale Høynivåpanelet for en bærekraftig havøkonomi (havpanelet). Basert på vitenskapelige rapporter, la de 14 panellandene i desember 2020 frem en ambisiøs handlingsplan. Havpanelets arbeid viser at det haster med å utvikle god havforvaltning verden over for å oppnå de miljømessige, økonomiske og sosiale målene i FNs 2030-bærekraftsagenda. Havpanelet har fremmet en rekke tiltak

innen mat, energi, turisme, transport, nye havnæringene, mineraler, klima, kystøkosystemer, forurensning, fordeling, kunnskap, naturkapitalregnskap, data/teknologi og finans. Panelet oppfordrer alle andre kyststater til å bli med på hovedforpliktelsen å innføre en planmessig bærekraftig forvaltning av 100 pst. av sine hav- og kystområder.

Statsbudsjettet 2022 følger opp havpanelets anbefalinger. Nærings- og fiskeridepartementet leder arbeidet med oppfølgingen av regjeringens initiativer på havområdet. I regjeringens oppdaterte havstrategi, *Blå muligheter*, som ble lagt frem i juni 2019, vises det til at forskning, og kunnskaps- og teknologiutvikling er avgjørende for å utløse potensialet for videre verdiskaping i havnæringene og for å legge til rette for bærekraftig vekst. Rapporten *Blått hav, grønn fremtid* fra 2021 løfter frem sentrale milepæler i regjeringens havpolitikk de siste årene og ambisjonene for fremtiden.

I 2020 gikk 1,8 mrd. kroner til forskning og innovasjon i havnæringene gjennom tildelinger fra Forskningsrådet og om lag 4 mrd. kroner i lån, garantier og tilskudd fra Innovasjon Norge. I tillegg fordeles betydelige midler til FoU innenfor havnæringene gjennom Skattefunnordningen. I 2018 ble det opprettet en egen pilot- og demonstrasjonsordning for marin og maritim sektor i Innovasjon Norge. I 2020 og 2021 ble det øremerket 30 mill. kroner til tiltaket gjennom Innovasjon Norges miljøteknologiordning. Det foreslås at øremerkingen videreføres på samme nivå i 2022.

Utvikling og implementering av lav- og nullutslippsløsninger i skipsfarten kan spille en nøkkelrolle for en mer bærekraftig maritim næring. I 2020 ga Innovasjon Norge betydelig støtte til prosjekter for grønn skipsfart. Regjeringen har ønsket å benytte veien ut av koronapandemien til å fremme utviklingen av en norsk grønn skipsfartsnæring. I 2020 ble det opprettet en kondemneringsordning for skip i nærskipfart og en låneordning for skip i nærskipfart og fiskeflåten. Ordningene ble videreført i 2021. Ved behandling av Prop. 1 S (2020–2021) vedtok Stortinget å utvide kondemneringsordningen for skip i nærskipfart til å inkludere offshoreskip, og ordningen for offshorefartøy ble operativ juni 2021. Regjeringen foreslår å videreføre låneordningen for skip i nærskipfart og fiskeflåten i 2022.

Romvirksomhet

Norsk romvirksomhet skal bidra til å oppnå mål innen en rekke politikkområder, som nordområ-

depolitikk, klima- og miljøpolitikk, samfunnssikkerhet, transportpolitikk og forskning. Målene for norsk romvirksomhet er fastsatt gjennom behandlingen av Meld. St. 10 (2019–2020) *Høytflyvende satellitter – jordnære formål. En strategi for norsk romvirksomhet*. Regjeringen har følgende fire mål for norsk romvirksomhet:

- Fremme lønnsomme bedrifter, vekst og sysselsetting
- Dekke viktige samfunns- og brukerbehov
- Sørge for tilfredsstillende sikring av samfunnsviktig rominfrastruktur
- Sikre norske utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitiske interesser i romvirksomhet og det ytre rom

Norge deltar i europeisk romsamarbeid gjennom European Space Agency (ESA) og EUs nye romprogram for perioden 2021–2027, som omfatter satellittnavigasjon (Galileo og EGNOS), jordobservasjon (Copernicus) og nysatsingene GOVSATCOM (sikker satellittkommunikasjon for myndighetsformål) og SSA (romovervåking). Deltakelsen sikrer Norge markedsadgang, tilgang til teknologi og tidlig innsikt i rombaserte infrastructuresystemer. Satsingen gir samfunnsgevinster i form av arbeidsplasser, forskning, teknologiutvikling og utvikling av nasjonal evne til å ivareta strategisk viktige oppgaver som miljø- og suverenitetsovervåking, fiskeriforvaltning, værvarsling, redningstjeneste og sjøsikkerhet.

Deltakelsen i ESAs og EUs programmer skjer gjennom flerårige forpliktelser til programmene. Forpliktelsene til ESAs programmer inngås på ESAs ministerrådsmøter, normalt hvert tredje år. Neste ministerrådsmøte i ESA er ventet i slutten av 2022.

Norsk Romsenter er statens strategiske, rådgivende, samordnende og utøvende organ for romvirksomhet og forvalter teknologiutviklingsordningen Nasjonale følgemidler. Norsk Romsenter arbeider for å sikre norsk industri kontrakter i internasjonale programmer og for å legge til rette for bedre utnyttelse av rombaserte tjenester i norsk forvaltning, næringsliv og forskningsmiljøer.

Det statseide selskapet Andøya Space AS leverer tjenester til forskning og næringsliv, bl.a. i form av oppskyting av forskningsraketter, slipp av forskningsballonger og testing av missilteknologi. Ved Stortingets behandling av Innst. 360 S og Prop. 127 S (2019–2020) ble det gitt et betinget tilslag om inntil 282,6 mill. kroner i egenkapital og 83 mill. kroner i tilskudd for å etablere en oppskytningsbase for småsatellitter på Andøya.

Space Norway AS er et statseid selskap med drift knyttet til sjøfiberkabelen til Svalbard, satellittbakkestasjoner på Svalbard, Jan Mayen og Trollstasjonen i Antarktis, romrelatert infrastruktur for norske forvaltningsetater og etablering og drift av satellittkommunikasjon i nordområdene. Se nærmere omtale under kap. 922.

Med bakgrunn i utviklingen i romsektoren og Norges internasjonale forpliktelser utarbeider Nærings- og fiskeridepartementet en ny lov om aktivitet i verdensrommet. Loven skal fastsette de overordnede rammene for fremtidens norske romvirksomhet. Romlovutvalget la frem sin rapport i februar 2020. Det tas sikte på at et lovforslag oversendes Stortinget til behandling i 2022.

Grønn plattform

Stortinget vedtok i 2020 den nye ordningen Grønn plattform, med en bevilgning på 1 mrd. kroner fordelt over tre år fra 2020 til 2022. Formålet med ordningen er å skape samfunnsøkonomisk lønnsomt og bærekraftig næringsliv som bidrar til grønn omstilling. Forskningsrådet, Innovasjon Norge og Siva administrerer ordningen, og innvilger midler til grønne prosjekter gjennom plattformen. Det er også et etablert samarbeid med Enova om Grønn plattform. Den årlige bevilgningen på 333 mill. kroner ble i 2021 fordelt med 192 mill. kroner til Forskningsrådet, 102,5 mill. kroner til Innovasjon Norge og 38,5 mill. kroner til Siva. I tillegg ble det gjennom revidert nasjonalbudsjett 2021 bevilget ytterligere 125 mill. kroner til plattformen, hvorav 25 mill. kroner var forbeholdt sirkulær økonomi.

Det er ønskelig å se hele løpet fra forskning til kommersialisering og markedsintroduksjon i sammenheng, og på tvers av de involverte virkemiddelaktørene. Grønn plattform bygger på etablerte ordninger med veldefinerte kriterier for støtte. Målgruppen for ordningen er bedrifter og forskningsinstitutter, og et konsortium skal stå bak hovedprosjektet. Det er etablert en felles brukerfront mot næringsliv og institutter.

I 2020 ble det utviklet et konsept for hvordan Grønn plattform skal fungere, og utlyst forprosjekter. Det kom inn over 400 søknader, og i februar 2021 ble det tildelt midler til 93 forprosjekter. Til hovedutlysningen kom det inn 44 søknader, og i september 2021 ble det tildelt midler til 11 større prosjekter under Grønn plattform. Prosjektene vil bl.a. øke ombruket av tre, gjøre produksjon av vindkraft mer lønnsom og bidra til lavere utslipp innen fiskeri og havbruk.

Ocean Space Centre

Arbeidet med fornyelse av de marintekniske laboratoriene ved NTNU fortsetter. Konseptvalg-utredningen (KVU) og kvalitetssikringsrapporten (KS1) ble levert i 2018. Kvalitetssikringen konkluderte med at investeringen vil være samfunnsøkonomisk lønnsom. Regjeringen valgte deretter konseptet Ocean Space Laboratories, som innebærer bygging av nye laboratorier primært på samme sted som dagens anlegg, dvs. på Tyholt i Trondheim. I tillegg inngår et fjordlaboratorium med måleutstyr for studier av miljø og redskaper i sjøen utenfor Ålesund i Møre og Romsdal og Hitra/Frøya i Trøndelag. Laboratoriene skal tilpasses undervisnings- og forskningsbehovene for både nåværende og nye havnæringer. Prosjektavklaringsfasen ble avsluttet i juni 2019 ved at Statsbygg leverte rapporten *Oppstart forprosjekt*. Forprosjektet startet i januar 2020, og rapporten fra prosjektet ble overlevert departementet i mai 2021. KS2 for prosjektet startet parallelt i mai 2020 og var ferdig i juni 2021. Rapporten vurderte den samfunnsøkonomiske lønnsomheten som mer usikker, men at den kunne bedres ved nedskalerting av prosjektet. Ocean Space Centre er vel så mye et brukerutstyrsprosjekt som et byggeprosjekt.

Ocean Space Centre skal sikre verdiskaping for Norge gjennom konkurransedyktige havromsnæringer. Senteret skal gjøre de norske havromsnæringene mer produktive gjennom kunnskaps- og teknologiutvikling, kunnskapsspredning, verdensledende utdanningsmiljø og gjennom bidrag til omstilling av næringsliv. Regjeringen foreslår 500 mill. kroner i oppstartsbevilgning for Ocean Space Centre i 2022. Ved oppstart i 2022 kan Ocean Space Centre ferdigstilles i 2028.

Fiskeri og havbruksnæringens forskningsfinansiering AS (FHF)

FHF finansierer forsknings- og utviklingsoppgaver som fiskeri- og havbruksnæringen ønsker gjennomført. Selskapet finansieres av en FoU-avgift på 0,3 pst. av eksportverdien av fisk og fiskevarer. FHF's inntekter fra FoU-avgiften utgjorde 316,1 mill. kroner i 2020. Selskapet tar initiativ til og finansierer FoU-prosjekter med generell nytteverdi for hele eller deler av marin næring. Midlene gis som tilsagn til FoU-leverandører basert på FHF's strategier, utarbeidet i dialog med næringen. FHF's inntekter har i liten grad vært påvirket av koronapandemien, men pandemien har medført forsinkelser i prosjekter.

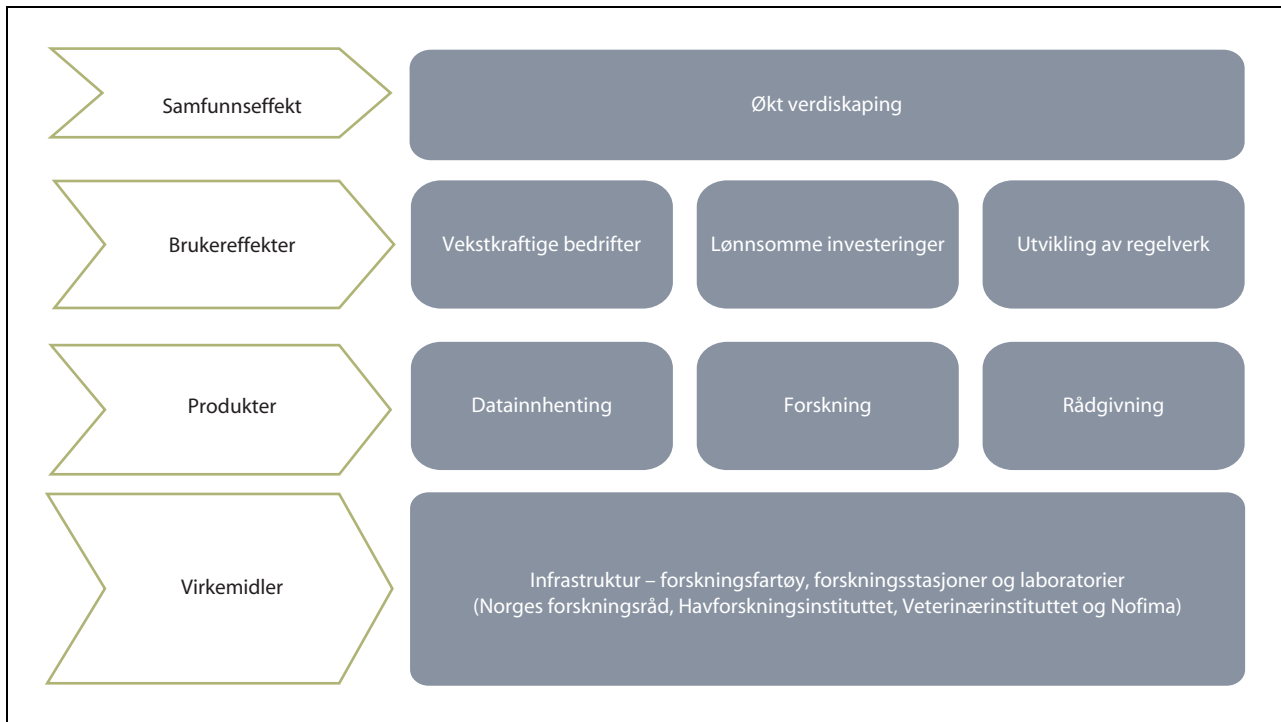
I Meld. St. 9 (2020–2021) *Mennesker, muligheter og norske interesser i nord* (nordområdemeldingen) foreslo regjeringen å be styret i Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering AS (FHF) om å utrede om hovedkontoret for FHF kan flyttes til et regionsenter i nord. Regjeringen har vedtatt å flytte FHF's hovedkontor fra Oslo til Tromsø.

Marin forvaltningsrettet forskning

Nærings- og fiskeridepartementets tildelinger til marin forvaltningsrettet forskning skal bidra til et best mulig kunnskapsgrunnlag for en bærekraftig forvaltning av norske hav- og kystområder. Forvaltningen trenger kunnskap om tilstanden i økosystemene og bestandsutvikling, status for fiskehelse og fiskevelferd, sjømattrygghet og miljø, og konsekvenser av næringsvirksomhet. God kunnskapsutvikling og rådgivning gir grunnlag for utvikling av gode regelverk og økt verdiskaping i næringen, jf. figur 4.5. Marin forvaltningsrettet forskning danner i tillegg et viktig kunnskapsgrunnlag for flere internasjonale prosesser, bl.a. det internasjonale høynivåpanelet for bærekraftig havøkonomi og FNs forskningstiltak for hav.

Havforskningsinstituttet og Veterinærinstituttet er forvaltningens viktigste rådgivere innen marin forvaltningsrettet forskning. De skal levere data, forskning og kunnskap som grunnlag for god forvaltning og til bruk i nasjonal overvåking og beredskap, samt for næringsliv og samfunnet ellers. I tillegg kanaliseres en del av forskningsressursene gjennom Norges forskningsråd og Nofima.

Institusjonenes forskningsfartøy, forskningsstasjoner og laboratorier utgjør en betydelig del av marin forskningsinfrastruktur i statlig eie. Det er nødvendig å ha god kapasitet for innhenting av marine data for forskning og forvaltning. Denne infrastrukturen er også tilgjengelig for bruk av andre forskningsinstitusjoner og næringslivet. Det er satt i gang forprosjekt for samlokalisering av Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet i et nybygg i Bergen. Et eventuelt nytt bygg skal legge til rette for kunnskapsutvikling og forvaltning for bærekraftig vekst i marin sektor. Havforskningsinstituttet arbeider med anskaffelse av et nytt kystgående forskningsfartøy, undervannsrobotikk og seildroner, noe som vil gi bedre og mer effektiv forskning og overvåking i kystsonen. Havforskningsinstituttet arbeider også med å samle data fra offentlige og private aktører gjennom overvåkingskonseptet Coastwatch.

Figur 4.5 Effektkjede for marin forvaltningsrettet forskning

En god forvaltning av fiskebestandene forutsetter et tett internasjonalt samarbeid om forskning og overvåking av havområder. Det internasjonale havforskningsrådet (ICES) er det viktigste forumet for samarbeid om marin forskning i Nord-Atlanteren. EUs rammeprogram for forskning og det felleseuropeiske program-samarbeidet «Healthy and Productive Seas and Oceans» (JPI Oceans) er andre viktige arenaer for internasjonalt marint forskningssamarbeid.

Status og resultater

Den nyeste rapporten om samlet ressursinnsats til marin FoU kom i 2021, og inneholder tall for 2019⁶. I 2019 ble det rapportert 940 mill. kroner til FoU innenfor fiskeri (høsting/fangst, foredling og markeds mm.). Dette utgjorde 1,3 pst. av de samlede driftsutgiftene til FoU i Norge. Nærmere 50 pst. av innsatsen ble finansiert av offentlige kilder. Driftsutgifter til FoU innenfor havbruk utgjorde til sammen 2,9 mrd. kroner. Dette tilsvarte 3,9 pst. av samlede driftsutgifter til FoU i Norge. Næringslivet finansierte 52 pst. av driftsut-

giftene til FoU innenfor havbruk. Det ble rapportert nesten 2,7 mrd. kroner til marin FoU (marine økosystemer, overvåking og forvaltning mm.) i 2019, noe som utgjorde 3,6 pst. av samlede driftsutgifter til FoU i Norge. Det offentlige finansierte fire femtedeler av denne innsatsen.

Gjennom den forvaltningsrettede forskningen utformes det råd knyttet til fiskeri, havbruk og kystmiljø. Dette gjelder bl.a. overvåking av mattrygghet, vurdering av bestandssituasjonen, utvikling av kvoteråd for de sentrale fiskebestandene, fiskehelse, risikovurdering av norsk fiskeoppdrett og råd knyttet til kapasitetsjustering i havbruk (trafikklyssystemet).

Tilstanden for de kommersielt sett viktigste fiskebestandene er meget god, og bestandene høstes med godt utbytte. Det er imidlertid flere utfordringer i kystsonen hvor bl.a. kysttorsk er en av artene som det er iverksatt tiltak for.

Risikovurdering av norsk fiskeoppdrett i 2020 viser at lakselus og rømming fortsatt er de to største miljøutfordringene for havbruksnæringen. Helse og velferdssituasjonen til oppdretts- og rensefisk er også utfordrende. Behandling av lakselus er fortsatt den største utfordringen for fiskehelse og fiskevelferd i oppdrettsnæringen. Det er derfor viktig å ivareta fiskens helse og velferd i utviklingen som skjer innen havbruksteknologi og nye oppdrettsmetoder. Det er fortsatt behov for mer

⁶ Rørstad, K, Sarpebakken, B, Wendt, K, Østby, M. N, Gunnes, H, Denisova, E & Steine, F, S, 2021: Ressursinnsatsen til FoU innenfor tema- og teknologiområder i 2019, NIFU-rapport 2021:12.

kunnskap for bedre å forstå hvordan oppdrettsnæringen påvirker kystøkosystemene.

Nivåene av uønskede stoffer i sjømat, fôr og fôrråvarer er generelt lave, og de samlede resultater fra overvåkingen i 2020 viser at norsk sjømat er trygg. Det ble ikke funnet stoffer som er ulovlige å bruke eller uønskede stoffer over fastsatte grenseverdier fra prøver tatt av oppdrettsfisk eller villfisk i 2020. Det ble heller ikke funnet tungmetaller eller miljøgifter over de tillatte grenseverdiene satt for fôrmidler. Det utføres kontinuerlig overvåking for å sikre data for både uønskede stoffer og næringsstoffer, slik at den samlede effekten av sjømatkonsum kan dokumenteres. Overvåkingen omfatter de viktigste kommersielle artene, men også nye marine arter som til nå ikke har vært utnyttet til mat eller fôr.

Norge deltar aktivt i EUs forskningsprogrammer. Marine forskningstema er innlemmet i EUs forskningssatsinger på mat, miljø og klima. I 2020 har Norge fått en returandel på 4,6 pst. innenfor Mat, hav og bioøkonomi og på 4,8 pst. innenfor Klima, miljø, naturressurser og råmaterialer. Per november 2020 hadde Norge mottatt 89,2 mill. euro relatert til marin forskning, tilsvarende rundt 7 pst. av midlene som Norge har mottatt fra Horisont 2020. Rundt hvert tolvte prosjekt med norsk deltakelse i Horisont 2020 har innslag av marin forskning. I dette ligger forskning om økosystem, havets ressurser og muligheter innenfor fiskeri og havbruk, og effekter av havbruk på omliggende miljø.

Prioriteringer 2022

Regjeringen fremmer et forslag til statsbudsjett for 2022 som legger til rette for omstilling mot et mer innovativt, kunnskapsbasert og mangfoldig næringsliv.

Bevilgningene til næringsrettet forskning og innovasjon og marin forvaltningsrettet forskning har økt betydelig siden regjeringen tiltrådte i 2013. Regjeringen foreslår å opprettholde et høyt nivå på bevilgningene til forskning og innovasjon, som skal legge til rette for langsiktig konkurransekraft, omstillingsevne og stimulere til vekst i privat, konkurranseutsatt næringsliv.

Regjeringen prioriterer de næringspolitiske virkemidlene som har høyest innovasjonsgrad og effektivitet og viderefører satsingen på de brede landsdekkende ordningene. Dette er virkemidler som stimulerer til forsknings- og utviklingsaktivitet i næringslivet. I tillegg til å opprettholde et høyt nivå på bevilgningene foreslås en særlig innsats på prioriterte områder som grønn omstilling,

fremtidens havbruk, og norsk deltakelse i europeisk forsknings- og innovasjonssamarbeid. Opptrappingen på grønn omstilling og fremtidens havbruk bidrar til å innfri opptrappingsplanene i regjeringens langtidsplan for forskning og høyere utdanning for perioden 2019 til 2022.

Grønn omstilling

Grønn omstilling og konkurransekraft er prioritert bl.a. gjennom Grønn plattform som ble innført i revidert nasjonalbudsjett 2020. Plattformen er en felles konkurransearena mellom Norges forskningsråd, Innovasjon Norge og Siva. Formålet med ordningen er å skape samfunnsøkonomisk lønnsomt og bærekraftig næringsliv som bidrar til grønn omstilling. Det er lagt til grunn at Grønn plattform skal videreføres i 2022, og det foreslås avsatt 527,7 mill. kroner for 2022 fordelt på de tre aktørene. I tillegg foreslår regjeringen å omprioritere 58 mill. kroner til plattformen fra Forskningsrådets avsetninger. Dette gir en samlet ramme på 585,7 mill. kroner for Grønn plattform i 2022. Av disse midlene går 333 mill. kroner til de treårige prosjektene som fikk tilsagn i 2021. Regjeringen legger dermed til rette for en ny utlysning på minst 250 mill. kroner i 2022.

Regjeringen legger også til rette for utvikling av norsk grønn skipsfartsnæring og satsingen på flåtefornyelse. Regjeringen foreslår å videreføre låneordningen for skip i nærskipfart og fiskeflåten i 2022, med en låneramme på 400 mill. kroner.

Ocean Space Centre

Det foreslås å bevilge 450 mill. kroner i oppstarts- midler til byggeprosjektet og 50 mill. kroner til brukerutstyrsprosjektet for Ocean Space Centre i 2022. Kostnadsrammen for byggeprosjektet er 4 073 mill. kroner, og kostnadsrammen for brukerutstyrsprosjektet er 4 081 mill. kroner, jf. forslag til vedtak XVIII. Midlene bevilges over Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett, under kap. 530, post 30 og 45.

FNs forskningstiår for hav

FN har proklamert et internasjonalt tiår for bærekraftig utvikling for hav fra 2021 til 2030. Tiåret vil operasjonalisere arbeidet med FNs bærekraftsmål 14, som er rettet mot livet i havet, og andre relevante mål for virksomhet til havs. Det foreslås å sette av 10 mill. kroner til Forskningsrådets havsekretariat for å følge opp havforskningstiåret og støtte opp under nasjonalt og internasjonalt

forskningssamarbeid på områder som er særlig viktige for Norge.

Fremtidens havbruk

Det foreslås omprioritert 42 mill. kroner til å styrke kunnskapsgrunnlaget for å utvikle og diversifisere havbruksnæringen og dermed bidra til økt verdiskaping. Midlene skal bidra til å følge opp regjeringens havbruksstrategi *Et hav av muligheter*. Regjeringen har som mål å øke bærekraftig matproduksjon fra havbruk. For å legge til rette for vekst trenger vi mer kunnskap. Satsingen vil bidra til kunnskap om teknologi, fôr, fiskevelferd og effekter på økosystemene.

Norsk deltakelse i EUs romprogram 2021–2027

I tillegg til satellittnavigasjon og jordobservasjon vil neste periode i EUs romprogram omfatte nye satsinger innen romovervåking (SSA) og satellittkommunikasjon for myndighetsformål (GOV-SATCOM). Norges finansielle forpliktelse for den kommende perioden er anslått til totalt 351,7 mill. euro (2021-prisnivå). Utbetalingen i 2022, som følge av gamle og nye forpliktelser, anslås til 473,2 mill. kroner.

Norsk deltakelse i EUs rammeprogrammer for forskning og innovasjon

Regjeringen prioriterer deltakelse i Horisont Europa for perioden 2021–2027. Gjennom Horisont Europa får norsk næringsliv tilgang på læring, tilgang på internasjonale nettverk og markeds kunnskap som styrker deres konkurransevne, samt tilgang på infrastruktur som ikke tilbys nasjonalt. Kontingenten dekkes over Kunnskapsdepartementets budsjett.

Regjeringen prioriterer delvis deltakelse i InvestEU for perioden 2021–2027. Under InvestEU samles EUs finansielle instrumenter, og programmet gir betydelige muligheter som kan komplementere nasjonale ordninger. Det foreslås en bevilgning på 192 mill. kroner til deltakelse i programmet i 2022. Norsk deltakelse i InvestEU avhenger imidlertid av den endelige innretningen på programmet, betingelser for deltakelse og totale kostnader.

Norge deltar også i COSME, som er et delprogram under Indre markedsprogrammet, og som er rettet mot små og mellomstore bedrifter og entreprenører. Gjennomsnittlig årlig kostnad er anslått til 47 mill. kroner. Programmet består av

Enterprise Europe Network (EEN), klyngevirkemidler, skaleringsvirkemidler og en mentorordning.

Etablering av oppskytningsbase for småsatellitter på Andøya

Regjeringen har gitt et betinget tilsagn til Andøya Space AS om inntil 282,6 mill. kroner i egenkapital og 83 mill. kroner i tilskudd, for etablering av en oppskytningsbase for småsatellitter på Andøya (Andøya Space Port), jf. Innst. 360 S og Prop. 127 S (2019–2020). Nærings- og fiskeridepartementet har på bakgrunn av vedtak på generalforsamling i selskapet i august 2020 tilført selskapet 25,7 mill. kroner, som utgjør første transje av egenkapitalen.

Oppfølging av områdegjennomgangen av det næringsrettede virkemiddelapparatet

Regjeringen igangsatte i 2018 en områdegjennomgang av det næringsrettede virkemiddelapparatet. Deloitte med underleverandører Menon Economics og Oxford Research leverte sine endelige vurderinger og anbefalinger om virkemiddelapparatet i november 2019.

Formålet med områdegjennomgangen er å sørge for mest mulig verdiskaping og lønnsomme arbeidsplasser innenfor bærekraftige rammer ut av de midlene som kanaliseres gjennom virkemiddelapparatet. Regjeringen ønsker å oppnå:

- Ryddige grenseflater og avklarte roller
- Et virkemiddelapparat på brukernes premisser
- Godt samspill lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt
- Mest mulig effektive virkemidler
- Effektiv organisering, styring og administrasjon

Gjennomgangen av det næringsrettede virkemiddelapparatet har vært omfattende. Områdegjennomgangen omfatter Nærings- og fiskeridepartementets næringsrettede virkemidler, utvalgte næringsrettede virkemidler under Finansdepartementet, Olje- og energidepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Klima- og miljødepartementet og Landbruks- og matdepartementet, samt skjæringsflater mot internasjonale virkemidler. I arbeidet har regjeringen gjennom hele prosessen vært opptatt av å få gode innspill fra berørte aktører og fylkeskommunene. Det ble derfor bl.a. gjennomført en åpen høringsrunde av sluttrapporten. Det ble gitt 133 høringsinnspill til rapporten.

Mye fungerer bra, men virkemiddelapparatet er for komplekst

Det er mye som fungerer bra i dagens virkemiddelapparat, men rapporten synliggjør at omfanget av aktører og ordninger gjør det for komplekst. En fragmentert struktur med 18 ulike aktører og om lag 180 ulike ordninger innebærer unødvendig byråkrati og svekker kostnadseffektiviteten, brukervennligheten, kvaliteten og styrbarheten.

En sentral tilbakemelding er at dagens apparat kan bli mer brukervennlig. Mange bedrifter opplever at apparatet som helhet er uoversiktlig og vanskelig å orientere seg i, og synes det er vanskelig å vite hvilken aktør eller ordning som kan dekke behovene de har. At tilbudet er uoversiktlig oppgis som den viktigste årsaken til at virkemiddelapparatet ikke tas i bruk av flere. Videre finner konsulentene at utøvelsen av oppgaver i virkemiddelapparatet ofte involverer flere prosesser og aktører enn det som er nødvendig. Forenkling av apparatet, både på virkemiddel- og aktørnivå, vil gjøre det mer brukervennlig og øke effektiviteten.

Konsulentene viser til at kompleksiteten i apparatet stadig tiltar. Uklare grenseflater og et ønske om å gi et fullverdig tilbud til sine brukere fører til at virksomhetene beveger seg inn på områder som også er dekket av andre aktører. Kompleksiteten gjør også at ressursbruken i virkemiddelapparatet er høyere enn nødvendig.

Virkemiddelaktørene må forholde seg til en rekke oppdragsgivere, noe som gir økt behov for koordinering, rapportering og prioritering. I tillegg er styringen for detaljert og konsentrert om virkemidler, heller enn målene for aktiviteten. Mange oppdrag er i dag utformet slik at de påfører aktørene gjennomføringskostnader som ikke er nødvendige for måloppnåelsen. Dette bidrar til mindre rasjonell bruk av offentlige midler.

Konsulentene peker på en rask utvikling i økosystemene for innovasjon, forskning og forretningsutvikling både i Norge og internasjonalt, som stiller økte krav til brukervennlighet og innretning av det næringsrettede virkemiddelapparatet.

Analysen tilsier at virkemiddelapparatet må forenkles, med en mer helhetlig og overordnet styring av aktørene og et mer helhetlig system for evaluering av ordninger. Anbefalingene skal bidra til et mer brukervennlig og kostnadseffektivt virkemiddelapparat. Endringene skal sette apparatet i bedre stand til å bidra til omstilling av næringslivet og ivareta fremtidige satsinger eller samfunnsutfordringer på tvers av sektorer.

Med utgangspunkt i kompleksiteten som er identifisert, mener konsulentene at det er mulig å effektivisere ressursbruken i virkemiddelapparatet uten at måloppnåelsen reduseres.

Regjeringens oppfølging av virkemiddelgjennomgangen og videreutvikling av virkemiddelapparatet
Regjeringens foreslåtte oppfølging skal bidra til et fremtidsrettet, brukervennlig og kostnadseffektivt virkemiddelapparat. Virkemiddelapparatet må gjøres mer omstillingsdyktig og fleksibelt slik at det er bedre rustet til å møte endrede behov i næringslivet.

Hovedgrepet i regjeringens oppfølging er å forenkle strukturen i virkemiddelapparatet gjennom å redusere antall aktører og virkemidler, i tillegg til å forbedre styringen og oppfølgingen av det næringsrettede virkemiddelapparatet. Disse tiltakene vil samlet gi både økt brukervennlighet, effektivitet og fleksibilitet i det totale tilbudet til næringslivet.

Regjeringen vil prioritere fire områder:

- forenklinger for brukerne
- tydeligere grenseflater og helhetstenkning i virkemiddelapparatet
- et mer eksportrettet virkemiddelapparat
- et mer effektivt virkemiddelapparat

Forenkling for brukerne

Virkemiddelapparatet er i sum for komplekst, og det er behov for forenkling for bedre å møte de behov dagens og morgendagens næringsliv har. Områdegjennomgangen har vist at mange av kundene bruker flere dagsverk både på å orientere seg om hvilke virkemidler som er riktig for dem og på å utforme søknaden. I tillegg gjør det store antallet virkemidler og departementenes føringer og øremerkinger at forvaltningen blir for komplisert. Det gjør det krevende for virkemiddelaktørene å gjennomføre strategiske og overordnede prioriteringer.

Regjeringen vil gjøre det enklere for brukerne av det næringsrettede virkemiddelapparatet. Noen grep, som å gi Innovasjon Norge ansvar for en felles førstelinjetjeneste inkludert henvisningskompetanse til øvrig virkemiddelapparat, er allerede igangsatt. I tillegg jobbes det med muligheten for en felles digital inngang til det næringsrettede virkemiddelapparatet.

Å forenkle apparatet krever forenkling hos eiere, oppdragsgivere og hos aktørene selv. Regjeringen ønsker at det gjennomføres forenklingstiltak som i sum bidrar til å halvere tiden bedriftene

bruker på å søke etter og finne frem til informasjon i virkemiddelapparatet. Departementet vil, i samarbeid med virkemiddelaktørene, konkretisere arbeidet med denne ambisjonen fremover.

Lokal tilstedeværelse og kjennskap til det lokale næringslivet er en styrke hos dagens virkemiddelapparat. Innovasjon Norge er til stede på 19 steder i Norge. Regjeringen har flyttet oppdrags-giveransvaret for flere virkemidler til fylkeskommunene for å tilpasse tilbudet av virkemidlene bedre til regionale behov. Ansvar for første fase av etablerertilskudd, bedriftsnettverksprogrammet, inkubasjonsprogrammet og næringshageprogrammet er allerede overført til fylkeskommunen. I tillegg foreslår regjeringen nå å overføre deler av FORREGION-midlene og hele FoU-programmet for marin bioteknologi i Nord-Norge (Mabit). Samlet sett vil dette gi fylkeskommunene et bedre grunnlag for å lage et godt tilpasset tilbud til næringslivet i sin region.

Felles programutlysninger, på tvers av aktører, skal også gjøre det enklere for brukerne. Grønn plattform er en ny satsing med første utlysning i 2021 der Forskningsrådet, Innovasjon Norge og Siva har gått sammen om en felles utlysning for å styrke grønn næringsutvikling. For virksomheter som utvikler grønne løsninger, skal dette gi større forutsigbarhet, en enklere inngang til virkemiddelapparatet og tilgang til et større nettverk av forskningsaktører og bedrifter.

Tydligere grenseflater og helheten i virkemiddelapparatet

Utydelige grenseflater mellom virkemiddelaktørene er et problem av flere grunner. Det reduserer brukervennligheten fordi flere aktører tilbyr lignende tjenester, gjør det vanskeligere å gi et godt og helhetlig tilbud, og er lite effektivt. Regjeringen har derfor foreslått flere tiltak, og vil ta ytterligere grep som bidrar til tydeligere grenseflater og et mer helhetlig tilbud.

Forskningsrådet har et hovedansvar for forskning og kommersialisering av forskning, også den som utføres i næringslivet. Innovasjon Norge har ansvaret for innovasjon, gründerskap og næringsmiljøer. Konsulentene påpeker at grensene mellom aktørene kan være uklare på dette området. Bl.a. peker de på at Forskningsrådet har ansvaret for STUD-ENT-ordningen, en ordning som støtter studentdrevne forretningsidéer. For å tydeliggjøre ansvarsforholdet mellom aktørene, ønsker regjeringen bl.a. å flytte STUD-ENT-ordningen fra Forskningsrådet til Innovasjon Norge i tråd med forslaget fra konsulentene.

En samling av alle finansieringstilbudene til gründere hos én aktør gjør at tilbudet av virkemidler kan sees mer i sammenheng. Det vil også gjøre det enklere å kombinere finansieringstjenestene med nettverks- og kompetansetjenester for gründere, som Innovasjon Norge allerede har et ansvar for. Forskningsrådet vil fremdeles ha ansvar for kommersialisering av forskning.

Regjeringen ønsker også å samle støtten som går til klynger, nettverk og økosystemer hos én aktør. Regjeringen foreslår derfor at Sivas programvirksomhet, herunder katapult-ordningen, legges inn under Innovasjon Norge og samles med klyngeprogrammene. Regjeringen ønsker samtidig å bygge videre på kompetansen som finnes i dagens Siva. Innovasjon Norge har kommunisert at selskapet i sammenheng med overføringen er innstilt på å flytte forvaltningen og utviklingen av andre samhandlingsprogrammer til regionkontoret i Trondheim. Innovasjon Norge ønsker også å styrke organisasjonens teknologikompetanse og samspill med universitets- og høyskolesektoren. I sum innebærer dette et samlet og styrket innovasjonsmiljø i Trondheim, med sentrale nasjonale oppgaver og en sterk kopling til Innovasjon Norges internasjonale kontorer.

I dag støtter Siva innovasjonsselskapene på flere ulike måter. Endringene vil gjøre det mulig for én virkemiddelaktør å se samhandlingsvirkemidlene i sammenheng og gi et potensial for effektivitetsgevinster. Det vil gi et enklere og mer oversiktlig virkemiddelapparat for brukerne, som med endringene kun trenger å forholde seg til én aktør for å kunne søke støtte til klynger, nettverk og økosystemer. Det vil også gjøre det enklere å videreutvikle virkemiddelporteføljen slik at den blir mer effektiv og treffsikker, ved at formålet og søknad om støtte lettere kan vurderes på en helhetlig måte av én aktør.

Innovasjonsselskapene har en viktig funksjon for omstilling og vekst rundt om i landet. Regjeringen ønsker å avhende Sivas eierskap i innovasjonsselskapene, for å gi nye muligheter for regional næringsutvikling og gründerskap. Siva har spilt en viktig rolle for å få på plass innovasjonsinfrastruktur i Norge. Selv om eierskapet kan ha vært et viktig virkemiddel for å etablere dagens struktur, er det ikke gitt at eierskap er riktig virkemiddel for å videreutvikle miljøene. Mange av innovasjonsselskapene ble etablert i en tid da det var få slike miljøer i Norge. I dag finnes det et mangfold av private innovasjonsselskaper, særlig i de store byene, men også utenfor. Inkubasjonsprogrammet, bedriftsnettverksprogrammet og klyngeprogrammet vil fremdeles være viktige samar-

beidspartnere for innovasjonsselskaper i hele Norge og bidra med finansiering og kompetanse.

Siva har i dag eierandeler i 77 innovasjons- og investeringsselskaper (hovedsakelig kunnskapsparter og næringshager). Prosessen med å avhende innovasjonsselskapene vil bli langvarig og krever en grundig behandling av hvert enkelt selskap. Innovasjon Norge vil lede arbeidet med avhendingen. For å få en så ryddig prosess som mulig foreslår departementet at disse i første omgang overføres til et datterselskap, som skal eies 100 pst. av Siva SF.

Ved å samle støtten til innovasjonsselskapene og andre samhandlingsvirkemidler hos Innovasjon Norge og avvikle Sivas eierskap i innovasjonsselskapene unngår man at staten eier selskaper som staten gjennom virkemiddelapparatet støtter med til dels betydelige beløp. Eksempelvis kan det være habilitetsutfordringer forbundet med at man som eier har egeninteresser av å støtte enkelte innovasjonsmiljøer fremfor andre. Regjeringen ønsker at det ikke skal kunne stilles spørsmål ved om virkemiddelaktørene gjør uavhengige vurderinger når søknader om støtte vurderes.

Regjeringen vil bevare eiendomsvirksomheten i Siva Eiendom Holding AS. Siva vil bestå som et eiendomsselskap med samme mandat som i dag. Eiendomsselskapet skal fremdeles ha som mål å bidra til lønnsom næringsutvikling i hele landet.

Områdegjennomgangen av det næringsrettede virkemiddelapparatet pekte på at både Design og arkitektur Norge (DOGA) og Innovasjon Norge har flere og til dels overlappende virkemidler for designbasert innovasjon. Flere deler av DOGAs portefølje, slik den har utviklet seg, er imidlertid mest relevante for Kommunal- og moderniseringsdepartementets fagområder: innovasjon i offentlig sektor, byutvikling og arkitektur, samt regional næringsutvikling og oppfølging av bærekraftsmålene. DOGA er derfor ikke bare en del av det næringsrettede virkemiddelapparatet, men utgjør også en viktig del av økosystemet for innovasjon i offentlig sektor og for by- og stedsutvikling.

Dette underbygges av DOGAs samarbeid med flere av Kommunal- og moderniseringsdepartementets underliggende etater, bl.a. Digitaliseringsdirektoratet, Kartverket og Distriktssenteret. Å styrke koblingene mellom næringsutvikling og by- og stedsutvikling er en særlig utfordring.

På bakgrunn av disse vurderingene vil regjeringen at oppfølgingsansvaret, samt deler av tilskuddet som tidligere har vært bevilget på Nærings- og fiskeridepartementets budsjett, over-

føres til Kommunal- og moderniseringsdepartementet. DOGA har vist gode resultater i forvaltningen av virkemidlet designdrevet innovasjonsprogram (DIP). Samtidig har det over tid skjedd en rask utvikling i bruk av design i næringslivet. Statens tilskudd til DOGA som er rettet mot designdrevet næringsutvikling, vil fortsatt ligge under Nærings- og fiskeridepartementet som et virkemiddel i næringspolitikken som skal stimulere til økt bruk av design i næringslivet.

Områdegjennomgangen har vist behov for en mer helhetlig overordnet styring av aktørene. Regjeringen følger opp dette bl.a. med å foreslå en forenklet budsjettstruktur for Innovasjon Norge, og koble dette tettere til målstrukturen til selskapet. Forslaget innebærer økt bruk av porteføljestyring som styringsprinsipp, som bl.a. vil innebære at Innovasjon Norge får færre budsjettposter. En slik omlegging vil gi Innovasjon Norge større fleksibilitet til å prioritere mer løpende mellom ulike virkemidler, avhengig av behovet i næringslivet. Færre bevilgningsposter vil også øke mulighet til å forenkle virkemidler fordi bevilgningene kommer over samme post. Samtidig vil det fremdeles være rom for prioriteringer fra departementene. Norges forskningsråd har allerede innført porteføljestyring i sin virksomhet.

For å fremme mer helhetlig styring av virkemiddelaktørene vil regjeringen legge større vekt på kjennskap til andre relevante virkemiddelaktører ved oppnevning av styremedlemmer i Norges forskningsråd, Innovasjon Norge og Eksportfinansiering Norge. En mer helhetlig og overordnet styring av virkemiddelapparatet stiller økte krav til kunnskap om effekter av virkemidlene. Områdegjennomgangen påpeker at dagens evalueringspraksis har to klare svakheter. Den ene er at metodikk og datakilder varierer i så stor grad at det er svært vanskelig å sammenligne evalueringene og trekke overordnede konklusjoner. Den andre svakheten er at det ikke eksisterer noen overordnet systematikk for hvem som har ansvaret for å evaluere, hva som skal evalueres og hvor ofte evalueringer bør utføres. Regjeringen vil derfor sette i gang et arbeid på tvers av departementene for å få et bedre og mer helhetlig system for evaluering av de næringsrettede virkemidlene.

Regjeringen har også gjort endringer i strukturen og mandatene for egenkapitalvirkemidlene, for å bedre innretningen av ordningene og næringslivets kapitaltilgang, etter anbefalinger bl.a. fra Kapitaltilgangsutvalget. Investinor fikk i 2020 et nytt fleksibelt mandat for investeringer gjennom matching og fond-i-fond, som bygges opp gjennom årlige bevilgninger. Investinor har

også overtatt Innovasjon Norges rolle i oppfølgingen av preså Kornfond, såkornfond og Koinvesteringsfondet for Nord-Norge. Disse endringene er også i tråd med konsulentenes anbefalinger i områdegjennomgangen.

Et mer eksportrettet virkemiddelapparat

Eksport og handel er viktig for å bevare velstanden og øke verdiskapingen i Norge. Hjemmemarkedet i Norge er lite, og mange norske bedrifter er avhengige av å eksportere for å vokse. Ved å utvide markedet norske bedrifter kan selge til, økes potensialet for vekst og verdiskaping gjennom stordriftsfordeler i produksjonen, arbeidsdeling og spesialisering.

Siden våren har den økonomiske utviklingen i verdensøkonomien vært bedre enn ventet. Vareeksporten fra fastlandet har allerede tatt seg opp til høyere nivåer enn før pandemien. Eksporten av tjenester fra fastlandet ligger klart lavere enn før pandemien som følge av at det fortsatt er få utenlandske turister i Norge. Fremover er det lagt til grunn at fastlandseksporten vil ta seg videre opp, i takt med høyere aktivitet i eksportmarkedene. De siste årene har handelshindringer i verdensøkonomien blitt trappet opp, særlig som følge av brexit og et skifte i USAs handelspolitikk under Donald Trump. Samtidig har moderate lønnsoppgjør og en svekkelse av kronen bidratt til en markert bedring i norske bedrifters konkurransevne siden 2014, noe som legger til rette for økt eksport og høyere aktivitet i deler av næringslivet som konkurrerer med utlandet. Regjeringens ambisjon er at flere bedrifter skal utnytte muligheter i internasjonale markeder og vinne flere eksportkontrakter og få læringseffekter fra eksport som bidrar til økt konkurransevne og økt verdiskaping i norsk økonomi.

For å gjøre tilbudet enklere for næringslivet og få et mer effektivt eksportfinansieringssystem har regjeringen slått sammen Eksportkreditt Norge AS og GIEK per 1. juli 2021 til Eksportfinansiering Norge (Eksfin). Finansieringstilbudet er videreført og skal fortsatt være et supplement til kommersiell finansiering. Eksfin skal fremdeles kunne samfinansiere med andre aktører, med lån og/eller garantier.

Regjeringen opprettet Eksportstrategirådet 1. juli 2021. Formålet med rådet er å utløse potensial for økt verdiskapende eksport. Eksportstrategirådet er lokalisert i Ålesund. Etaten skal gjennomføre strategiske analyser av eksportpotensialet i norsk næringsliv og i ulike markeder og tilrettelegge for forpliktende medvirkning og

medfinansiering fra næringslivet. Med bakgrunn i analysene skal etaten iverksette noen større felles eksportfremmesatsinger på tvers av de næringsrettede virkemiddelaktørene og i tett samarbeid med utenriktjenesten. Styret beslutter hvilke satsinger som skal prioriteres innenfor tildelte rammer. Midlene til gjennomføring av eksportsatsinger skal utelukkende kanaliseres gjennom eksisterende virkemiddelaktører.

Etaten skal bidra til en spissing og prioritering av eksportfremmearbeidet til områder der Norge kan ha særskilte fortrinn for å lykkes i internasjonale markeder med sterk vekst. Det forutsettes et nært samarbeid mellom Eksportstrategirådet, virkemiddelapparatet, utenriktjenesten og de andre aktørene i Team Norway-samarbeidet, samt næringslivet.

Et mer effektivt virkemiddelapparat

Totale stabs-, støtte- og gjennomføringskostnader i virkemiddelapparatet utgjorde i 2018 om lag 3,7 mrd. kroner, hvorav 1,9 mrd. kroner er lønnskostnader. Med de tiltakene regjeringen foreslår, vil det være rom for å levere like gode tjenester til en lavere kostnad.

Regjeringens tiltak, herunder klarere grenseflater og bedre styring, skal i tillegg til å gi bedre brukervennlighet gi et mer effektivt virkemiddelapparat. Med bakgrunn i disse tiltakene og effektiviseringspotensialet som ble identifisert av konsulentene, mener regjeringen at det er rom for å ta ut effektiviseringsgevinster i årene fremover.

Regjeringen har allerede satt et effektiviseringsmål på 60 mill. kroner til Eksportfinansiering Norge som følge av sammenslåingen av GIEK og Eksportkreditt Norge. Det legges opp til at gevinstene skal realiseres fra 2023. Tilbudet til næringslivet skal videreføres som i dag.

Innovasjon Norge er den største aktøren i det næringsrettede virkemiddelapparatet. Områdegjennomgangen synliggjør særlig behovet og muligheten for å effektivisere og forenkle selskapet, bl.a. gjennom tydeligere roller og grenseflater, og bedre oppdragsstyring. I oppfølgingen av områdegjennomgangen har regjeringen pekt på en rekke tiltak. Som en følge settes det derfor et konkret effektiviseringsmål til Innovasjon Norge på 150 mill. kroner i 2024, men med en halvårs-effekt på 75 mill. kroner i 2022 og en opptrapping i 2023 og 2024. Innovasjon Norge vil utarbeide en plan for hvordan reduksjonene bør realiseres med utgangspunkt i at tiltakene ikke skal gå utover måloppnåelsen. Etter departementets vurdering bør det innebære at gjennomføringskostnadene

reduseres samtidig som det tas sikte på å unngå å redusere utbetalingene til brukerne. Det vises også til omtale under kap. 2421 Innovasjon Norge.

Regjeringen mener i tråd med konsulentenes anbefalinger at det er et innsparingspotensial i

Forskningsrådets virksomhetskostnader og foreslår å redusere kostnadene med 35 mill. kroner i 2022.

Kap. 920 Norges forskningsråd

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
50	Tilskudd til næringsrettet forskning	2 876 400	1 661 331	1 777 800
51	Tilskudd til marin forskning		405 680	460 450
	Sum kap. 920	2 876 400	2 067 011	2 238 250

Vedrørende 2021:

Ved stortingsvedtak 18. juni 2021 ble det vedtatt en tilleggsbevilgning på 19,9 mill. kroner under post 50 og 0,1 mill. kroner under post 51, jf. Innst. 600 S og Prop. 195 S (2020–2021).

Vedrørende 2022:

Som ledd i oppfølgingen av områdegjennomgangen av det næringsrettede virkemiddelapparatet foreslås ordningen STUD-ENT overført fra kap. 920, post 50 til kap. 2421, post 50, for å samle virkemidlene for etablerere hos Innovasjon Norge.

Norges forskningsråd er det sentrale organet for oppfølging av regjeringens forskningspolitiske prioriteringer. Forskningsrådet har ansvar for forskning på alle fagområder, med virkemidler som spenner fra grunnforskning til innovasjonsrettet forskning og kommersialisering av forskningsresultater.

Forskningsrådets tre hovedoppgaver er å finansiere forskning, gi forskningspolitiske råd og skape møteplasser. Forskningsrådet er et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter administrativt underlagt Kunnskapsdepartementet.

Forskningsrådets mål er:

- økt vitenskapelig kvalitet
- økt verdiskaping i næringslivet
- møte store samfunnsutfordringer
- et velfungerende forskningssystem
- god rådgiving

Målene er felles for alle departementene. Under hvert mål er det definert strategiske områder som skal bidra til å nå målene. Kunnskapsdepartementet har i samarbeid med de øvrige berørte departementene utarbeidet systemet for departementenes styring av Forskningsrådet.

tementene utarbeidet systemet for departementenes styring av Forskningsrådet.

Samlet måloppnåelse for Forskningsrådets virksomhet i 2020 omtales i Kunnskapsdepartementets budsjettproposisjon. Når det gjelder avsetninger i Norges forskningsråd og tiltak for å redusere dem, vises det til nærmere omtale i Kunnskapsdepartementets budsjettproposisjon.

Tilskuddet fra Nærings- og fiskeridepartementet skal primært bidra til målet om økt verdiskaping i næringslivet og tilhørende strategiske områder, og målet om å møte store samfunnsutfordringer innenfor det strategiske området *Hav*.

Målet *Økt verdiskaping i næringslivet* har følgende tre strategiske områder:

Økt konkurransevne i nytt og eksisterende næringsliv

Forskningsrådet skal utløse forskningsbasert innovasjon som gir økt konkurransevne i næringslivet. Forskningsrådet skal utløse økt FoU-innsats i bedriftene og økt kvalitet i prosjektene. Målet er uavhengig av bedriftenes størrelse og alder, næring og geografi.

Nærings- og fiskeridepartementet bygger opp under dette strategiske området gjennom tildelinger til forskning og internasjonalt forskningssamarbeid der næringslivets deltakelse prioriteres.

Styrket evne til omstilling i norsk økonomi

Forskningsrådet skal identifisere, bygge opp kunnskap og legge til rette for utvikling av forskningsmiljøer på områder som er viktige for omstilling i økonomien. Målet omfatter forskning som ikke nødvendigvis har umiddelbar anvendelse i dagens marked.

Nærings- og fiskeridepartementet bygger opp under dette strategiske området gjennom tildelingene til næringsrettet forskning og internasjonalt forskningssamarbeid.

Bedre samspill og kunnskapsoverføring mellom FoU-miljøer og næringsliv

Forskningsrådet skal fremme samspill og kunnskapsoverføring mellom offentlig finansierte forskningsinstitusjoner og næringsliv som fører til økt verdiskaping i norsk økonomi. Forskningsrådets virksomhet skal gi økt næringsrelevant kompetanse i FoU-miljøene og økt FoU-kompetanse i næringslivet. Forskningsrådet skal også bidra til at forskning ved offentlig finansierte institusjoner kommer til bedre utnyttelse i næringslivet, bl.a. gjennom kommersialisering av forskningsresultater.

Nærings- og fiskeridepartementet bygger opp under dette strategiske området gjennom tildelinger til kommersialisering, institutter og annen

infrastruktur. Tilskuddet skal også bidra til å styrke kunnskapsgrunnlaget for forvaltning av marin og maritim sektor.

Under målet *Møte store samfunnsutfordringer* skal departementets tilskudd bidra til det strategiske området *Hav*.

Det strategiske området Hav

Forskningsrådet skal bidra til konkurransedyktige havnæringer og til kunnskaps- og teknologitvilling for forvaltning av økosystemer og ressurser i havområdene for å sikre et rent og rikt hav og produksjon av sunn og trygg sjømat. Sammen med en fortsatt satsing på forskning for de havbaserte næringene fiskeri, havbruk, petroleum, maritim, fornybar energi og også nye næringer, vil dette kunne gi økt verdiskaping. Forskningsrådet skal arbeide for helhetlig kunnskap, samspill og kompetanseoverføring mellom og fra havnæringene og internasjonalt samarbeid.

Resultater 2020

Tabell 4.7 Fordeling av tildelingen over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett i 2020, eksklusiv krisepakker for å avdempe de negative effektene av pandemien

Tiltak	(i 1 000 kroner)		
	Nærings- ministeren	Fiskeri- ministeren	Totalt
Økt konkurranseevne i nytt og eksisterende næringsliv og styrket evne til omstilling i norsk økonomi	1 030 014	305 483	1 335 497
Bedre samspill og kunnskapsoverføring mellom FoU-miljøer og næringsliv	605 540	142 075	747 615
Andre tiltak	2 299	2 989	5 288
Sum	1 637 853	450 547	2 088 400

Det rapporteres i det etterfølgende på resultater for de ordinære tildelinger for 2020 for de strategiske områdene som midlene retter seg mot. Rapporteringen for de to strategiske områdene *økt konkurranseevne i nytt og eksisterende næringsliv og styrket evne til omstilling i norsk økonomi* er slått sammen. Andre tiltak er områder som ikke faller inn under virksomhetsbudsjettet, slik som statistikk og kunnskapsgrunnlag, planlegging, utredninger og evalueringer. Disse midlene skal benyttes slik at de best mulig støtter opp om den langsiktige kunnskapsoppbyggingen hos Forskningsrådet.

I 2020 ble det i tillegg tildelt følgende midler gjennom regjeringens krisepakker:

- 250 mill. kroner til satsing på næringsrettet forskning og utvikling
- Grunnbevilgning til de teknisk-industrielle og de marine primærnæringsinstituttene ble økt med 260 mill. kroner.
- 65 mill. kroner til forskningsprogrammet MAROFF (forskning rettet mot maritim virksomhet).
- 20 mill. kroner til forskning på utvikling av fiskefôr basert på norske råstoff (fiskeri- og sjømatministeren).

Økt konkurransevne i nytt og eksisterende næringsliv og styrket evne til omstilling i norsk økonomi

Norges forskningsråd støttet forskning- og innovasjon i norsk næringsliv med om lag 5,2 mrd. kroner i 2020. Av dette gikk om lag 1,6 mrd. kroner til prosjekter som ledes av bedrifter, og øvrige midler gikk til næringsrelevant forskning i forskningsinstitusjoner.

I 2020 gjennomførte Forskningsrådet flere endringer for i enda større grad å imøtekomme behovene i næringslivet, inkludert løpende søknadsmottak og flere tildelingsrunder. I tillegg ble det åpnet for at støttegraden til bedrifter i innovasjonsprosjekter kunne økes.

Forskningsrådet har innført porteføljestyring av tildelingene for å kunne bruke mer effektive arbeidsmetoder, forenkle søkeprosessen og få enda bedre måloppnåelse. Forskningsrådet tildeler midler til forskning og innovasjon gjennom 15 porteføljer, som skal sikre støtte til de beste prosjektene og har ansvar for investeringer innenfor ett eller flere budsjettformål. Porteføljene har hvert sitt porteføljestyre med ansvar for å prioritere midler og sikre effekt av forskningen, gi råd og bidra til forsknings- og innovasjonspolitikken innen sitt ansvarsområde. Porteføljestyringen skal styrke koblingen mellom forskning og innovasjon og gi større helhet i og bedre sammenheng mellom virkemidlene. Full effekt av denne omleggingen vil først vises om noen år.

Forskning i og for næringslivet

Evnen til å utvikle og ta i bruk ny kunnskap er blant de viktigste konkurransefaktorene for norsk næringsliv. Tildelingen til forskning i og for næringslivet skal bidra til å styrke konkurransevnen i nytt og eksisterende næringsliv gjennom utvikling av nye eller forbedrede varer, tjenester og prosesser, eller ved at kunnskap blir utnyttet og videreutviklet i andre sammenhenger. Tildelingen skal også bidra til at foretak igangsetter forskningsprosjekter de ellers ikke ville igangsatt, eller som de ikke ville igangsatt i samme omfang.

Forskningsrådet bidrar til omstillingsevnen i norsk økonomi på ulike måter. Gjennom Skattefunn- og innovasjonsprosjekter får bedrifter støtte til FoU-prosjekter og samarbeid med andre bedrifter og FoU-institusjoner. Gjennom utvikling av sterke fagmiljøer og muliggjørende teknologier ved universiteter, høyskoler og institutter legges grunnlaget for fremtidens varer, tjenester og prosesser. Forskningsrådet arbeider aktivt for å koble

forskningsmiljøene med eksisterende næringsliv og for å få etablert nye foretak basert på forskning. Forskningsrådet bidrar også til utvikling og implementering av nasjonale strategier gjennom f.eks. 21-prosesser, der et bredt spekter av interessenter setter felles retning for utviklingen på et næringsområde.

De mest sentrale virkemidlene for forskningsbasert innovasjon i bedrifter er Innovasjonsprosjekter i næringslivet (IPN) og Skattefunn. Disse virkemidlene treffer bredden i næringslivet og skal bidra til vekst og konkurransekraft i alle regioner og næringer.

Tilgjengelige midler til ordningen innovasjonsprosjekter i næringslivet var i 2020 på 1,84 mrd. kroner som følge av tiltakspakker og omdisponering av midler i Forskningsrådet. Av dette var om lag 72 pst. finansiert over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett. Det var en økning på 23 pst. i antall søknader sammenlignet med 2019. I alt ble 181 bedrifter av 434 søkere tilbudt støtte. Nær halvparten av bedriftene har færre enn 10 ansatte, og det var en dobling av søknader fra bedrifter på mellom fem og ni år sammenlignet med 2019.

Et viktig virkemiddel for å styrke evnen til omstilling er Kompetanse- og samarbeidsprosjekter (KSP) for næringslivet. Disse prosjektene skal bidra til næringsrettet forskerutdanning og langsiktig kompetansebygging i norske forskningsmiljøer. Forskningsrådet mottok i alt 373 KSP-søknader i 2020. Det ble bevilget til sammen 1,5 mrd. kroner til 113 prosjekter. Kvaliteten på prosjektene var meget høy, og den tematiske bredden var stor.

Statistisk sentralbyrå (SSB) har analysert bedrifts- og samfunnsøkonomiske effekter av prosjektstøtte fra Forskningsrådet til bedrifter. Analysen indikerer at Forskningsrådets støtte til næringslivet virker utløsende på FoU. Resultatene viser at foretak med støtte oppnår bedre resultater enn kontrollgruppen, særlig gjelder dette for vekst i FoU-intensitet og antall ansatte. For omsetning og produktivitet finner SSB ingen signifikante forskjeller mellom foretak som har mottatt støtte og kontrollgruppen bortsett fra økt omsetning i gruppen av de yngste foretakene. De totale estimerte effektene tenderer til å være sterkere og tydeligere jo yngre og mindre foretaket er.

Den teknologiske utviklingen er en sentral driver for omstilling og vekst i norske næringer, og teknologi er viktig for å løse store samfunnsutfordringer knyttet til energi, bærekraftig utnyttelse av naturressurser og helse. Andel prosjekter der IKT, prosessindustri og helse er en vesentlig del

Boks 4.1 Sentrale søknadstyper under departementets budsjett

Innovasjonsprosjekt i næringslivet (IPN) er et bedriftsledet prosjekt med omfattende innhold av forsknings- og utviklingsaktiviteter. Formålet er verdiskaping og fornyelse i næringsliv og offentlig sektor. Prosjektene skal bidra til økt konkurransevne i nytt og eksisterende næringsliv, styrke omstillingsevne i norsk økonomi og offentlig sektor, samt å bedre samspill og kunnskapsoverføring på tvers av aktører. En stor andel av midlene er finansiert av Nærings- og fiskeridepartementet, bl.a. via BIA (Brukerstyrt innovasjonsarena) og MAROFF (forskning rettet mot maritim virksomhet).

Kompetanse og samarbeidsprosjekter er prosjekter der forskningsorganisasjoner samarbeider med offentlig sektor, næringsliv eller andre offentlige eller private organisasjoner. Formålet er å stimulere og støtte samarbeid mellom forskningsmiljøene og de som representerer den samfunnsutfordringen det søkes om midler til for å utvikle ny kunnskap og bygge kompetanse og kompetansemiljøer som samfunnet eller næringslivet trenger for å møte viktige samfunnsutfordringer.

Kommersialiseringsprosjekter er prosjekter med formål å fremme økt kommersiell anvendelse av offentlig finansiert forskning i Norge. Prosjektene har utspring fra Teknologioverføringskontorene (TTO), forskningsorganisasjoner og oppstartsselskap tilknyttet TTOene. Prosjektene skal avklare usikkerhet knyttet til den kommersielle anvendelsen av lovende forskningsresultater, spørsmål som ved å forbli uløst, hindrer prosjektet i å komme videre i kommersialiseringen. Midler fra FORNY2020 inngår i denne søknadstypen.

Forskerprosjekter er prosjekter for godkjente forskningsorganisasjoner. Formålet er å fremme fornyelse og utvikling i forskningen innenfor alle fag og tematiske områder. Prosjektene skal bidra til viktig ny innsikt i den internasjonale kunnskapsfronten og kan være med eller uten ambisjoner om anvendelse på kort eller lang sikt. Satsingen på muliggjørende teknologier som IKT, nanoteknologi og bioteknologi er eksempler der denne søknadstypen er benyttet.

av prosjektinnholdet øker, og dette er en trend som er forsterket fra 2019. Disse prosjektene vinner frem i de åpne konkurransearenaene og er mer fremtredende i Skattefunn.

Forskningsrådets totale innsats knyttet til muliggjørende teknologier og industri og tjenestenæringer var på 1,7 mrd. kroner i 2020.

I 2020 har Forskningsrådet arbeidet for økte investeringer i grønn omstilling både gjennom EU-programmer og Grønn Plattform. Som del av tiltakspakkene for næringslivet i forbindelse med koronapandemien ble det avsatt 1 mrd. kroner over tre år til Grønn plattform. Se nærmere omtale under programkategori 17.20 Forskning og innovasjon.

Nærings-ph.d.-ordningen bidrar til å styrke forskerrekutteringen til næringslivet. Ordningen gir prosjektstøtte til bedrifter med ansatte som tar en doktorgrad i bedriften. Ph.d.-kandidatens forskning må ha klar relevans for bedriften. Frem til og med 2019 har ordningen bidratt til å øke forskerrekutteringen til næringslivet med over 530 doktorgradsprosjekter. En gjennomgang viser at vel 70 pst. av kandidatene fortsetter i

næringslivet etter fullført ph.d.-grad. Ordningen mottok 72 nye søknader i 2020, en økning fra 69 i 2019. Dette er det høyeste antallet mottatte søknader siden ordningen ble etablert i 2008.

Internasjonalt forskningssamarbeid

Internasjonalt forskningssamarbeid gir økt forskningskvalitet. Samtidig er internasjonalt forskningssamarbeid en inngangsport for næringssamarbeid og dermed tilgang til kunnskap, som er nødvendig for å konkurrere i et globalt marked.

Innsatsen mot internasjonalt forskningsarbeid er rettet både mot næringslivets og kunnskapsinstitusjoners deltakelse i internasjonalt samarbeid. Eurostars er et felles initiativ mellom EUREKA og EU-kommisjonen for å styrke innovative SMBer. Eurostars støtter FoU-prosjekter i små- og mellomstore bedrifter under forutsetning av at de deltar i et internasjonalt samarbeid.

Norsk deltakelse i internasjonalt forskningssamarbeid går i stor grad gjennom EU. Deltakelse i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon, Horisont 2020, var derfor særlig prioritert også i

2020. I 2018 nådde man for første gang regjeringens ambisjon om at 2 pst. av de konkurranseutsatte midlene i Horisont 2020 skal tilfalle norske aktører. I 2020 ble returandelen ytterligere forbedret, og norsk andel nådde 2,5 pst. I perioden 2014 til 2020 har norsk næringsliv, academia og offentlige virksomheter konkurrert seg til om lag 13,6 mrd. kroner. Næringslivet har hatt betydelig vekst i tildelingene fra rammeprogrammet, og i 2020 har store omstillingsprosjekter med flere norske deltakere oppnådd suksess. Forskningsrådet har de senere årene gjort flere grep både internt og i samarbeid med andre for å bidra til økt deltakelse i EUs rammeprogram.

Det er betydelige forskjeller i returandel i de ulike delprogrammene i Horisont 2020. Innenfor delområdet maritim transport er returandelen på 15 pst. Marine forskningstema er integrert i EUs forskningssatsing på mat, miljø og klima. Norsk retur innenfor det marine området er høy og synliggjør at dette er et område hvor norske miljøer holder høy kvalitet og på mange områder er verdensledende. I 2020 har Norge fått en returandel på 4,6 pst. innenfor Mat, hav og bioøkonomi og på 4,8 pst. innenfor Klima, miljø, naturressurser og råmaterialer. Hvis vi kun ser på marine prosjekter, har Norge per november 2020 mottatt 89,2 mill. euro relatert til marin forskning, tilsvarende rundt 7 pst. av midlene som Norge har mottatt fra Horisont 2020. Rundt hvert tolvte prosjekt med norsk deltakelse i Horisont 2020 har innslag av marin forskning. I dette ligger forskning på økosystem, havets ressurser og muligheter innenfor fiskeri og havbruk og effekter av havbruk på omliggende miljø.

Forskningsrådet deltar i fellesprogramssamarbeidet JPI Sunne og produktive hav (JPI Oceans), som skal styrke marin og maritim forskning og teknologiutvikling i Europa. Gjennom deltakelse i JPI Oceans har Norge også innflytelse på innretningen av det nye forslaget til rammeprogram, Horisont Europa.

Like viktig som midlene er den betydelige merverdien som ligger i kunnskapen som utvikles i fellesskap med europeiske partnere for det norske samfunn, forvaltning og næringsliv.

Bedre samspill og kunnskapsoverføring mellom FoU-miljøer og næringsliv

Kommersialisering

Støtte gjennom FORNY2020 skal bidra til at forskningsresultater fra offentlig finansierte forskningsinstitusjoner kommer til nytte og skaper verdier i samfunnet. Det å bidra til nyskaping

og verdiskaping fra forskningsinstitusjonene er en del av Forskningsrådets oppdrag.

Tall fra Teknologioverføringskontorene (TTO-ene) som Forskningsrådet samarbeider med, viser at det i 2020 ble innhentet 574 mill. kroner i fremmedkapital til TTO-«spinouts» etablert de siste fem årene mot 415 mill. kroner i 2019. Tallene inkluderer bedrifter der TTO fortsatt er eier og bedrifter der TTO har solgt seg ut, og viser at interessen for TTO-«spinouts» er stor og økende. Forskningsrådet antar at tallene er konservative, da TTOene har begrenset mulighet til å fange opp ny kapitalinnhenting etter at de har solgt seg ut. Kommersialisering av forskningsdrevne innovasjoner innebærer ofte lange utviklingsløp med høy grad av risiko. Det må derfor forventes at resultater svinger fra år til år. Resultatene svinger også for antall forskningsbaserte bedriftsetableringer meldt fra TTOene. I 2020 var antall forskningsbaserte bedriftsetableringen 19, mot 30 i 2019 og 12 i 2018.

Forskningsrådet har i 2019-2020 lagt om kommersialiseringsstøtten fra FORNY til løpende søknadsmottak og -behandling, mens det tidligere var en eller to årlige utlysninger. Dette kan ha påvirket investeringsvolumet, da resultatene fra TTOenes arbeid i 2020 viser en tydelig nedgang i antall innmeldte ideer. Dermed er det færre ideer som danner grunnlag for nye søknader til kommersialiseringsstøtte. Pandemien er hovedårsaken til reduksjonen. Det forventes isolert sett at omleggingen til løpende søknadsfrist vil bidra til flere søknader fremover.

Den siste innovasjonsundersøkelsen fra OECD og EU har pekt på at forskning fra norske forskningsinstitusjoner har resultert i lite patentering og nyskaping og lav ekstern næringslivsfinansiering. Menons rapport *Insentiver for kommersialisering av forskning (2018)* og Kapitaltilgangsutvalgets rapport fra 2019 peker også på at det har vært en utvikling med redusert kommersialiseringsaktivitet fra UoH-sektoren de senere årene. Nærings- og fiskeridepartementet og Kunnskapsdepartementet har gjennom 2020 og 2021 videreført arbeidet med å se på muligheter for å styrke kommersialisering av offentlig finansiert forskning og samarbeider med andre relevante departementer i dette arbeidet. TTO-enes rolle, insentiver og virkemidler som støtter opp under kommersialiseringsaktiviteter (herunder FORNY), er sentrale elementer i dette arbeidet. De to departementene har vært i regelmessig dialog med aktørene på området og har i 2021 lyst ut et oppdrag for en utredning om TTOenes rolle, innretning og ansvar i det nasjonale forsknings-

landskapet. Utredningen vil ferdigstilles høsten 2021. De to departementene og Forskningsrådet er videre i dialog om utviklingen av virkemidlene på dette området, bl.a. utviklingen av FORNY. Planene for videre utvikling av FORNY-programmet omtales nærmere under Budsjettforslag 2022.

STUD-ENT har som mål å mobilisere til entreprenørskap blant studenter og bidra til å styrke innovasjons- og entreprenørskapskulturen ved universiteter og høyskoler. Ideene må være basert på kunnskap opparbeidet gjennom studiene. STUD-ENT har en ambisjon om 50 pst. kvinnelige prosjektledere og ønsker å jobbe ytterligere med dette fremover. I utlysingsrunden i 2020 endte andelen kvinnelige prosjektledere på 25 pst., en nedgang fra 44 pst. i 2019. Ordningen er foreslått flyttet til Innovasjon Norge fra 2022.

Tilskudd til institutter

Nærings- og fiskeridepartementet tildeler grunnbevilgninger til forskningsinstitutter gjennom Norges forskningsråd. Formålet med grunnfinansiering er å bidra til at instituttene kan tilby næringslivet og det offentlige god kompetanse og forskningstjenester av høy internasjonal kvalitet. Tildelingen går til teknisk-industrielle institutter og primærnæringsinstitutter. Primærnæringsinstitutter som mottok grunnfinansiering i 2020 var Nofima AS og SINTEF Ocean AS (primærnæringsarenaen). Teknisk-industrielle institutter som mottok grunnfinansiering i 2020, var Institutt for energiteknikk (IFE), Norce, Norges Geotekniske Institutt (NGI), NORSAR, Norsk Regnesentral (NR), SINTEF AS, SINTEF Energi AS, SINTEF Manufacturing AS og SINTEF Ocean AS (den teknisk-industrielle arenaen).

Grunnfinansieringen består av en fast del og en resultatbasert del: 1 pst. av grunnfinansieringen til primærnæringsinstituttene ble omfordelt etter oppnådde resultater, mens 10 pst. av grunnfinansieringen til de teknisk-industrielle instituttene ble omfordelt etter oppnådde resultater.

Samlet ordinær grunnfinansiering til primærnæringsinstituttene som ble finansiert over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett i 2020, var 113,5 mill. kroner. I tillegg ble det gitt en engangsstøtte i 2020 i form av ekstraordinær grunnfinansiering til Nofima og SINTEF Ocean på til sammen 34,4 mill. kroner i den tredje tiltakspakken for næringslivet i forbindelse med koronapandemien.

Totalt ble det tildelt 407,4 mill. kroner i ordinær grunnfinansiering til de teknisk-industrielle instituttene i 2020. I tillegg ble det tildelt engangs-

støtte i 2020 i form av en ekstraordinær grunnfinansiering på 225,6 mill. kroner i den tredje tiltakspakken for næringslivet i forbindelse med koronapandemien.

Det ble også tildelt strategiske instituttmidler til kunnskaps- og kompetanseoppbygging i Havforskningsinstituttet gjennom Norges forskningsråds bevilgning over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett.

Instituttene har et stort internasjonalt engasjement, og inntekter fra EUs rammeprogram og øvrige ordninger utgjør en stadig viktigere finansieringskilde for norske forskningsmiljøer. Instituttene holder generelt et høyt vitenskapelig nivå.

Andre infrastrukturtiltak

Andre infrastrukturtiltak omfatter støtte til institusjoner som bidrar til en bred teknologidebatt, fremmer kunnskap om teknologi og naturvitenskap og formidler forskningsresultater. Forskningsrådet har en stor portefølje som bygger opp kunnskap i samspill mellom bedrifter og FoU-institusjoner, og utvikler forskningsmiljøer på områder som er viktig for omstilling i økonomien. Blant virksomhetene som finansieres er Teknologirådet og Norges Tekniske Vitenskapsakademi. I 2020 ble det avsatt 10,32 mill. kroner til Teknologirådet og 1,45 mill. kroner til Norges Tekniske Vitenskapsakademi.

Skattefunn

Forskningsrådet administrerer Skattefunnordningen i samarbeid med Innovasjon Norge og Skatteetaten.

Forskningsrådet mottok totalt 4 131 søknader i 2020, mot 4 639 i 2019. Av de mottatte søknadene i 2020 ble 67 pst. godkjent, mot 70 pst. året før. Totalt budsjettert skattefradrag for aktive prosjekter var i 2020 på 5,27 mrd. kroner. Nedgangen i søkningen står i motsetning til den økte søkningen til innovasjonsprosjekter. Ordningene treffer til dels ulike deler av næringslivet og er ulike med hensyn til samarbeidskrav, FoU-tyngde m.m. Det har vært god tilgang på støtte både fra Innovasjon Norge og Forskningsrådet, og flere bedrifter har utnyttet disse fullt ut og ikke kunne ta ut ytterligere statsstøtte i henhold til statsstøtteregeleverket gjennom Skattefunn. Forskningsrådet kortet ned behandlingstiden for Skattefunn-søknader og mottok flere søknader enn normalt i første halvår. Bedrifter fikk tilbud om å forlenge prosjektperioden med ett år dersom arbeidet var forsinket på

grunn av pandemien. Hele 2 197 prosjekter ble forlenget som resultat av denne muligheten.

De største områdene i Skattefunn i 2020 var IKT-næringen, fiskeri og havbruk, olje og gass, og helsenæringen. Geografisk har bedrifter i Oslo, Viken og Rogaland også i 2020 mottatt flest midler gjennom ordningen. Nedgangen i søkningen fra 2019 er å finne innenfor alle fylker og alle næringsområder, men mindre innenfor IKT og tjenesteyting enn andre områder. Fra 2020 er det ikke insentiv for samarbeid med FoU-institusjoner som tidligere, men fortsatt hadde 40 pst. av bedriftene et samarbeid med en FoU-institusjon eller et FoU-miljø utenfor bedriften.

Det strategiske området Hav – økt verdiskaping fra havnæringene

Det strategiske området Hav omfatter de marine og maritime næringene, petroleumsvirksomhet og utvikling av nye havbaserte næringer. Forskningsrådets havsekretariat skal ivareta den nasjonale koordineringen og oppfølgingen av FNs tiår for havforskning for bærekraftig utvikling (2021–2030). I tilknytning til havsekretariatet har Forskningsrådet etablert en ekspertgruppe fra forskningsmiljøer, næringsliv og NGO for å involvere sentrale norske miljøer i prosessen. Ekspertgruppen peker på ti viktige områder som bør prioriteres: *Samspill mellom klima og miljø, helhetlig havforvaltning, sunn og trygg sjømat til alle, fornybar energi fra havet, miljøvennlig maritim transport, et hav av data, hvem skal eie havet?, Arktis fullt og helt ikke stykkevis og delt, global havøkonomi og bistand* og kommunikasjonssatsingen *Alle kan hav!*

Marin forskning

Forskningsrådets innsats på det marine området hadde et samlet volum på omlag 963 mill. kroner med 558 aktive prosjekter.

Forskningsaktiviteten omfatter forskning for økte verdier fra fiskeri, havbruk og nye næringer basert på marine ressurser, forvaltning av økosystemer og ressurser i havområdene og forskning for et rent hav og sunn og trygg sjømat. Forskning på marine problemstillinger er også viktig i utviklingen av bioøkonomien.

Havbruksforskningen har vært dominerende innen marin forskning, men forskning knyttet til naturmangfold, økosystemer og økosystemtjenester har hatt størst økning de siste årene. Gjennom regjeringens tiltakspakke 3 fikk havbruk tildelt 20 mill. kroner til satsing på norske fôrråvarer.

Innen havbruk er det er over tid investert betydelig ressurser i utvikling og innovasjon knyttet til landbaserte konsepter og havbruk til havs. På begge disse områdene har senteratsinger bidratt med grunnleggende kunnskap.

En koordinert satsing på havteknologi siden 2016 for å styrke havnæringene har gitt økt teknologiutvikling bl.a. innenfor havbruk. Forskningsrådet vil i 2021 evaluere satsingen.

Den forvaltningsrettede forskningen har blitt noe styrket det siste året gjennom økt satsing på økosystemforskning. Det er fortsatt stor aktivitet knyttet til marin forurensningsproblematikk inkludert plastforsøpling.

Det er høy kvalitet på norsk marin forskning, og på flere områder er Norge i den internasjonale forskningsfronten. Kvaliteten på norsk marin forskning gjenspeiles i at norske aktører gjør det svært godt i Horisont 2020.

Maritim forskning

Midlene til maritim forskning skal stimulere til investeringer i forsknings- og innovasjonsprosjekter som styrker næringens konkurransedyktighet, omstillingsevne og som bidrar til forbedret samspill mellom forskningsmiljøer og næringen. Prosjekter knyttet til områdene autonomi, sikkerhet, digitalisering, klima- og miljøvennlig maritim virksomhet og nye muligheter i havnæringene er prioritert. Prioriteringene bygger bl.a. på anbefalingene i næringens helhetlige forsknings- og innovasjonsstrategi Maritim21.

Løsninger for å redusere utslipp fra maritim virksomhet er sentralt for prosjektene under grønn skipsfart. Innsatsen gjennom flere år har vært viktig for å få utslippsfrie fartøy; alternative drivstoff og elektrifisering, økt energieffektivisering, renseteknologi for ballastvann og avgassrensing. I 2020 ble det gitt tilsagn om 262 mill. kroner til Forskningsrådets program for maritim FoU. 233 mill. kroner ble tildelt til nye Innovasjonsprosjekter i næringslivet og Kompetanse og samarbeidsprosjekter, der om lag 40 pst. ble gitt til digitaliseringsprosjekter, 35 pst. til grønn skipsfart og 14 pst. til autonomi. I tillegg ble det tildelt 10 mill. kroner til norske deltakere i det europeiske samarbeidet ERA-Net MarTERA, og MAROFF bidro med 5 mill. kroner til utslippsfri maritim transport i PILOT-E, som er et samarbeid mellom Forskningsrådet, Innovasjon Norge og Enova. I bevilgningen for 2020 inngår 16 mill. kroner fra tiltakspakken, som ble brukt til å øke støtten i tidligere inngåtte kontrakter, og 65 mill. kroner til prosjekter innen grønn skipsfart som ble tildelt innova-

sjonsprosjekter. Forskningsrådet har også finansiert sentre for grønn skipsfart, digitalisering og autonome skip. Disse sentrene styrker Norges sterke posisjon internasjonalt. Den maritime kompetansen og de maritime tjenestene er også viktige for andre havnæringer.

Støtte fra Forskningsrådet på det maritime området var i 2020 på om lag 380 mill. kroner, der prosjekter innen klima, miljø og miljøvennlig energi utgjorde 144,5 mill. kroner. I tillegg ga Skattefunn et budsjettert skattefradrag for pågående maritime prosjekter på 260 mill. kroner i 2020, hvorav 86,6 mill. kroner til klima og miljøprosjekter.

Den samlede innsatsen på det maritime området var dermed på 640 mill. kroner i 2020, der klima- og miljøprosjekter utgjorde 231 mill. kroner.

Oppsummering

Departementet mener at Forskningsrådet langt på vei har nådd målene som var satt for bevilgningen i 2020. Forskningsrådets virksomhet bidrar til forskning og utvikling som på lengre sikt gir økt verdiskaping i norsk økonomi.

Prioriteringer 2022

Regjeringen foreslår å styrke satsingen på virkemidler for å øke forskningsbasert omstilling og innovasjon i næringslivet. Formålet er å legge til rette for økt verdiskaping i næringslivet, omstilling i norsk økonomi og å bidra til bedre samspill og kunnskapsoverføring mellom FoU-miljøer og næringsliv. For å øke konkurranseevne og styrke evne til langsiktig omstilling i norsk økonomi prioriterer regjeringen satsingen på virkemidler som skal fremme forskningsdrevet innovasjon og omstilling i både etablert og nytt næringsliv. Innovasjonsprosjekter i næringslivet er det viktigste virkemidlet for å oppnå dette.

Grønn omstilling og konkurransekraft er prioritert, bl.a. gjennom Grønn plattform. Grønn plattform er en felles konkurransearena sammen med Innovasjon Norge og Siva. Samarbeidet skal også omfatte Enova. Formålet med midlene til Grønn plattform er å skape samfunnsøkonomisk lønnsomt og bærekraftig næringsliv som bidrar til grønn omstilling. Se nærmere omtale under programkategori 17.20 Forskning og innovasjon.

Den teknologiske utviklingen, herunder digitalisering, robotisering og avanserte produksjonsprosesser, vil medføre store endringer for norsk industri. Dette underbygger behovet for å styrke

satsingen på muliggjørende teknologier som IKT, nanoteknologi og bioteknologi. Dette er teknologiområder som kan understøtte innovasjon innenfor de fleste næringer, og en forsterket satsing på disse teknologiene vil lette den omstillingen næringslivet nå står overfor.

FORNY2020 bidrar til å styrke verdiskaping gjennom kommersiell utnyttelse av forskningsresultater utført ved universiteter, høyskoler, helseforetak og institutter. Ordningen i FORNY-programmet med lokale prosjektmidler til TTOene vil videreføres som en overgangsordning i 2022, men fra 2023 vurderes endringer i programmet. Tiltakene som gjennomføres på kommersialiseringsområdet, følger opp opptrappingsplanen for FoU for fornyelse og omstilling i næringslivet i langtidsplanen for forskning og høyere utdanning. Målet er økt kommersialisering fra forskning og økt verdiskaping.

Norge har komparative fortrinn i form av naturressurser og kompetanse innenfor havbaserte næringer, og det er et potensial for videre vekst i disse næringene. Kunnskaps- og teknolog utvikling er viktig for fremtidig bærekraftig vekst og nye arbeidsplasser innenfor disse næringene.

Statlig grunnfinansiering til forskningsinstituttene skal brukes til langsiktig kunnskaps- og kompetanseoppbygging og skal stimulere vitenskapelig kvalitet, internasjonalisering og samarbeid i hele bredden av instituttene/konsernernes aktivitet. Kunnskapsdepartementet har justert det statlige grunnfinansieringssystemet for instituttene som mottar grunnfinansiering fra Forskningsrådet. Deler av grunnbevilgningen skal fremdeles være resultatbasert og tildeles ut ifra instituttens skår på indikatorer for kvalitet og relevans, men indikatorene og utregningsmåten er noe endret.

For å styrke evnen til langsiktig kunnskapsoppbygging på områder av betydning for kunnskapsbasert nyskaping og omstilling i næringslivet, foreslås det 486,6 mill. kroner i grunnfinansieringen til de teknisk-industrielle instituttene, en økning på 6,4 pst. fra 2021.

Det foreslås 116,5 mill. kroner i grunnfinansiering til primærnæringsinstitutter i 2022.

I 2021 var det oppstart av Horisont Europa, EUs rammeprogram for forskning og innovasjon for neste programperiode 2021–27. Regjeringen prioriterer deltakelse i Horisont Europa for denne perioden. Kontingenten dekkes over Kunnskapsdepartementets budsjett. Nærings- og fiskeridepartementet har for 2022 overført om lag 32 mill. kroner til Kunnskapsdepartementets budsjett til inndekning av kontingentutgifter. Norge har en ambisjon om å opprettholde en høy returandel. Et

godt samspill mellom nasjonale og EU-virkemidler er en forutsetning for å oppnå dette. Forskningsrådet må i samarbeid med andre sentrale virkemiddelaktører fortsette arbeidet med å organisere mobiliseringsarbeidet på en effektiv måte.

FNs forskningstiar for hav

FN har proklamert et internasjonalt tiår for bærekraftig utvikling for hav fra 2021 til 2030. Tiåret vil operasjonalisere arbeidet med FNs bærekraftsmål 14, som er rettet mot livet i havet, og andre relevante mål for virksomhet til havs. Det foreslås å sette av 10 mill. kroner til Forskningsrådets havsekretariat for å følge opp havforskningstiåret og støtte opp under nasjonalt og internasjonalt forskningssamarbeid på områder som er særlig viktige for Norge.

Fremtidens havbruk

En mer diversifisert havbruksnæring gir muligheter for bærekraftig vekst i næringen. Regjeringen har gjennom havbruksstrategien *Et hav av muligheter* skissert veien videre for bærekraftig vekst. Det er behov for økt kunnskap om teknologi, fôr, fiskevelferd og effekter på økosystemene, og det foreslås å omprioritere 42 mill. kroner til dette formålet i 2022.

Budsjettforslag

Post 50 Tilskudd til næringsrettet forskning

Det fremmes forslag om en bevilgning på 1 777,8 mill. kroner i 2022.

Grønn plattform er foreslått videreført med 246,5 mill. kroner over Forskningsrådets budsjett i 2022. I tillegg til det øremerkede beløpet, foreslår regjeringen å omprioritere 58 mill. kroner fra Forskningsrådets avsetninger til plattformen. Det vises til nærmere omtale under kap. 285 i Kunnskapsdepartementets Prop. 1 S (2021–2022) om Forskningsrådets avsetninger. Dette gir en samlet disponibel ramme på 304,5 mill. kroner hvorav 192 mill. kroner benyttes til de treårige prosjektene som fikk tilsagn i 2021. Regjeringen foreslår at 112,5 mill. kroner settes av til en ny utlysning i 2022. Det vises til nærmere beskrivelse av Grønn plattform i programkategori 17.20 Forskning og innovasjon.

Det foreslås å overføre 4,1 mill. kroner til kap. 285, post 55 på Kunnskapsdepartementets budsjett til å dekke Forskningsrådets kostnader med drift av oppdraget knyttet til Grønn plattform,

inkludert utvikling av rapportering. Det er videre foreslått overført 1,53 mill. kroner til samme post for å følge opp norsk innsats inn mot partnerskapet om bærekraftig blå økonomi i Horisont Europa.

Tilskuddet til grunnfinansieringen av forskningsinstitutter foreslås økt til 486,6 mill. kroner, en økning på 29 mill. kroner fra 2021. Beløpet til de teknisk-industrielle instituttene inkluderer opptaket av treforedlingsinstituttet RISE PFI på denne arenaen, med en grunnbevilgning på 3,43 mill. kroner i opptaksåret 2022. Videre foreslås 10,93 mill. kroner til Teknologirådet og 1,54 mill. kroner til Norges Tekniske Vitenskapsakademi. Haldenprosjektet er videreført for en ny programperiode 2021-2023. Regjeringen foreslår å avsette 21 mill. kroner i statlig tilskudd til Haldenprosjektet for 2022 og en tilsagnsfullmakt på samme beløp som skal dekke statlig støtte for 2023, jf. forslag til vedtak VIII, 1.

Det foreslås at øremerkingen på 1,3 mill. kroner for å tilby flere virkemidler for kunnskapsbasert næringsutvikling på Svalbard videreføres i 2022.

Regjeringen foreslår å samle virkemidler for etablerere i Innovasjon Norge. Ordningen for studententreprenørskap (STUD-ENT) foreslås flyttet fra Forskningsrådet til Innovasjon Norge fra 2022. Innovasjon Norge vil få i oppdrag å sørge for at de ulike ordningene rettet mot etablerere fungerer godt sammen. Forslaget er en oppfølging av områdegjennomgangen av det næringsrettede virkemiddelapparatet. Det vises til nærmere omtale av endringen under programkategori 17.20 Forskning og innovasjon.

Post 51 Tilskudd til marin forskning

Det fremmes forslag om en bevilgning på 460,5 mill. kroner i 2022.

Regjeringen foreslår å omprioritere 42 mill. kroner fra avsetningene i Forskningsrådet til satsing på fremtidens havbruk. Det vises til nærmere omtale av omprioriteringen av Forskningsrådets avsetninger under kap. 285 i Kunnskapsdepartementets Prop. 1 S (2021–2022). Satsingen på fremtidens havbruk skal styrke kunnskapsgrunnlaget for lokalisering og kunnskapen om effekter av havbruk, bl.a. knyttet til teknologi, fiskevelferd og effekter på økosystemene.

Det foreslås videre å sette av 10 mill. kroner til Forskningsrådets havsekretariat for å følge opp havforskningstiåret og støtte opp under nasjonalt og internasjonalt forskningssamarbeid på områder som er særlig viktige for Norge.

Det foreslås 116,5 mill. kroner til grunnfinansiering av primærnæringsinstituttene i 2022.

For å følge opp norsk innsats rettet mot partnerskapet om bærekraftig blå økonomi i Horisont Europa foreslås det overført 1,5 mill. kroner fra kap. 920, post 51 til kap. 285, post 55 på Kunnskapsdepartementets budsjett.

Som følge av at oppdragsgiveransvaret for Marin bioteknologi i Nord-Norge (Mabit) overføres til Nordland og Troms og Finnmark fylkeskommuner, er det foreslått å flytte 6 mill. kroner fra kap. 920, post 51 til kap. 553, post 61 på Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett.

Kap. 922 Romvirksomhet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
50	Norsk Romsenter	71 909	89 728	92 563
51	Egenkapital Andøya Space, <i>kan overføres</i>	25 650	31 500	112 650
70	Kontingent i European Space Agency (ESA)	245 420	262 000	221 500
71	Internasjonal romvirksomhet	523 840	510 200	495 800
72	Nasjonale følgemidler, <i>kan overføres</i>	21 500	22 200	22 800
73	EUs romprogrammer	406 262	594 000	473 200
74	Nasjonal infrastruktur og tekniske aktiviteter, <i>kan overføres</i>	43 700	85 000	81 700
76	Tilskudd Andøya Space, <i>kan overføres</i>		11 000	11 300
95	Egenkapital Space Norway AS	154 593	344 058	82 700
	Sum kap. 922	1 492 874	1 949 686	1 594 213

Vedrørende 2021:

Ved stortingsvedtak 18. juni 2021 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Innst. 600 S og Prop. 195 S (2020–2021):

- post 50 ble økt med 1 mill. kroner
- post 73 ble redusert med 20,3 mill. kroner

Bevilgningene dekker statlige bidrag til norsk romvirksomhet og omfatter driften av Norsk Romsenter, deltakelse i internasjonalt samarbeid om romvirksomhet gjennom European Space Agency (ESA), EUs romprogram og bilaterale avtaler. I tillegg dekker bevilgningen FoU-støtte til norske bedrifter og fagmiljøer gjennom støtteordningen Nasjonale følgemidler, samt investeringer i nasjonal infrastruktur og tekniske aktiviteter. Internasjonalt samarbeid gir Norge tilgang på infrastruktur som det ikke er hensiktsmessig eller mulig å bygge opp i nasjonal regi, mens den nasjonale satsingen bidrar til å dekke norske behov som ikke håndteres gjennom internasjonalt samarbeid.

For å bidra til å løse kommunikasjonsutfordringene i nord er det også gitt tilsagn om egenkapital til Space Norway AS for å realisere et prosjekt basert på to satellitter som skal gi bredbåndsdekning i hele Arktis, jf. Innst. 330 S og Prop. 55 S (2017–2018). I tillegg er det gitt et betinget tilsagn til Andøya Space om inntil 282,6 mill. kroner i egenkapital og 83 mill. kroner i tilskudd, for etablering av en oppskytningsbase for småsatellitter på Andøya (Andøya Space Port), jf. Innst. 360 S og Prop. 127 S (2019–2020).

Post 50 Norsk Romsenter

Norsk Romsenter er statens strategiske, samordnende og utøvende organ for romvirksomhet og er et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter. Virksomheten er lokalisert i Oslo og disponerte 35 årsverk i 2020. Etaten ivaretar Norges interesser i internasjonalt samarbeid om romvirksomhet og driver rådgivning og utredning rettet mot norsk forvaltning og næringsliv. Norsk Romsenter

forvalter ordningen med nasjonale følgemidler og midler til infrastrukturutvikling.

Som oppfølging av Meld. St. 10 (2019–2020) *Høytflyvende satellitter – jordnære formål – En strategi for norsk romvirksomhet* ble det våren 2020 utarbeidet nye mål for Norsk Romsenter. De nye målene består av ett samfunns mål og fire brukermål og er utformet med bakgrunn i hvilke effekter som ønskes oppnådd for brukerne av Norsk Romsenter i et langsiktig perspektiv, og i mindre grad på enkeltoppgaver og aktiviteter. De nye målene som er satt for Norsk Romsenter er:

Samfunns mål: Viktige samfunnsutfordringer løses effektivt ved bruk av romvirksomhet

Norsk Romsenter skal arbeide for at romvirksomhet utnyttes som et strategisk og kostnadseffektivt verktøy for å løse viktige samfunnsutfordringer innenfor ulike politikkområder som nordområdene, utenriks- og forsvarspolitik, samfunnsikkerhet og beredskap, samferdsel, klima og miljø, fiskeri og landbruk.

Brukermål 1 Konkurransedyktig norsk romnæring i et internasjonalt marked

Norsk Romsenter skal arbeide for en konkurransedyktig norsk romnæring i et internasjonalt marked. Dette innebærer at norsk romnæring skal være i posisjon til å konkurrere om, og vinne, internasjonale kontrakter.

Brukermål 2 Romvirksomhet utnyttes for nyskaping og omstilling også utenfor romnæringen

Norsk Romsenter skal arbeide for at norske bedrifter og forsknings- og teknologimiljøer, også utenfor romnæringen, i økende grad utnytter romrelatert forskning, teknologi og tjenester for nyskaping og omstilling i næringslivet.

Brukermål 3 Effektiv og sikker utnyttelse av romvirksomhet i offentlig forvaltning

Norsk Romsenter skal arbeide for at offentlige aktører tar i bruk romvirksomhet på en effektiv og sikker måte for bedre å kunne løse sitt samfunnsoppdrag. Dette innebærer at det offentliges bruk av romvirksomhet er basert på løsninger som er formålseffektive og har god ytelse og dekning i norske interesseområder. Videre innebærer det god forståelse hos offentlige aktører hva gjelder sikker bruk av rominfrastruktur.

Brukermål 4 Riktig og relevant kunnskap om bruken av romvirksomhet

Norsk Romsenter skal arbeide for riktig og relevant kunnskap om bruk av romvirksomhet hos offentlige beslutningstakere, etater, forskningsmiljøer, næringslivet og befolkningen for øvrig.

Norsk Romsenter vil rapportere på de nye målene fra og med 2021.

De gjeldende målene for Norsk Romsenter i 2020, som det rapporteres på nedenfor, er:

- Maksimal utnyttelse av Norges deltakelse i den europeiske romorganisasjonen ESAs programmer.
- Maksimal nytte av Norges deltakelse i EUs romprogrammer.
- Videreutvikling av nasjonal rominfrastruktur.
- Effektiv offentlig forvaltning og verdiskaping også utenfor romsektoren.
- Anerkjent rådgiver for norsk forvaltning og næringsliv.

Resultater 2020

Nytte av ESAs programmer

Norge deltar i ESA for å bidra til utvikling av ny teknologi og infrastruktur som kan ivareta norske brukerbehov, og for å utvikle norsk industri.

Tabell 4.8 Maksimal utnyttelse av ESAs romprogrammer

	Resultat 2019	Mål 2020	Resultat 2020
Ringvirkningsfaktor for norske industriaktører	4,3	4	4,4 ¹
Returandel i ESAs obligatoriske programmer	0,80	0,84	0,78
Returandel i ESAs frivillige programmer	0,99	0,95	0,88
ESA-generert salg (i mill. kroner)	1 351	1 100	1 052

¹ Ringvirkningsfaktoren er 4,4 etter gammel metode (fra år 2020), og 3,9 etter ny metode (15 års rullerende). Fra og med neste rapportering sammenlignes tallene etter ny metode.

Ringvirkningsfaktoren for norske industriaktører beregnes av Norsk Romsenter og viser hvilken effekt de offentlige midlene til industriutvikling innen ESA har på utviklingen av norske virksomheter. Tabellen viser at ringvirkningene i 2020 stort sett var under årets mål. Dette skyldes flere faktorer. Når det gjelder industrireturen i ESAs obligatoriske programmer, har det vært god retur i ESAs vitenskapsprogram, men få kontrakter til drift av ESA, noe som trekker ned. Nedgangen i industrireturen i ESAs frivillige programmer skyldes i hovedsak at de store konsernene i Europa i større grad enn før bruker underleverandører innenfor egne konsern. Denne tendensen skyldes i stor grad koronapandemien. Norsk romnæring inngår i leverandørkjeden til de store romaktørene i Europa (Thales, Airbus, OHB) som har opplevd forsinkelser i noen store prosjekter, herunder utvikling av bæreraketten Ariane 6. Norske underleverandører ligger også typisk lavere i verdikjeden, slik at kontraktene kan komme senere. Videre har det vært en dreining av deklarasjoner i ESAs ministerrådsmøte Space 19+ med mer tyngde mot jordobservasjon og romutforskning, noe som krever omstilling i den norske industrien, både i kapasitet og prisnivå.

Nytte av EUs romprogrammer

På tross av utfordringene som pandemien har skapt, har Norsk Romsenter ivaretatt sin rolle med å posisjonere norsk industri for igangværende og kommende utlysninger i EUs romprogrammer på en god måte. NRS har støttet norsk industri i budprosesser for kontrakter for neste generasjon av Galileo og bistått Kongsberg Satellite Services (KSAT) i å legge til rette for etablering og drift av neste generasjon av satellittnavigasjonsprogrammet EGNOS. I 2020 var det anbudsrunder for utvikling av seks nye typer Sentinel-satellitter i jordobservasjonsprogrammet Copernicus, og norsk industri fikk store kontrakter etter omfattende delegatarbeid fra Norsk Romsenter. Arbeidet med å få satellitter i Copernicus-programmet, som er nyttige for bruk i Arktis, har også ført frem, og tre av de seks nye Sentinel-typene har arktiske anvendelser som hovedtema.

Det vises for øvrig til omtale under post 73 EUs romprogrammer.

Videreutvikling av nasjonal rominfrastruktur

Nasjonale aktiviteter skal bidra til å dekke behov som ikke kan løses gjennom internasjonalt sam-

arbeid og fremme tiltak som øker brukernytten av Norges internasjonale satsing.

Romsenterets arbeid med videreutvikling av nasjonal rominfrastruktur hadde positiv utvikling i 2020, på tross av koronapandemien. Det ble implementert full tilgang til Copernicus-data for norske brukere. I 2020 ble også en offisiell åpning av et utvidet tjenestetilbud for InSAR Norge, en nasjonal tjeneste for måling av nedsynkning av landområder, gjennomført. Tjenesten vil gjøre InSAR-data tilgjengelig for hele Norge, og tjenesten har høstet stor internasjonal annerkjennelse.

Oppskyting av NorSat-3 satellitten ble ikke gjennomført som planlagt i 2020, grunnet en feil med bæreraketten Vega. Feilen ble rettet, og vellykket oppskyting fant sted i april 2021. Utvikling av NorSat-4 satellitten avventer avklaring av finansiering av plattformutviklingen gjennom avtale med Kystverket. Utviklingen av NorSat-TD satellitten er i gang. I tillegg til romkvalifisering av nyttelaster og sensorer vil satellitten tillate uttesting av nye operasjonskonsepter og ny navigasjons- og kommunikasjonsteknologi.

Effektiv offentlig forvaltning og verdiskaping også utenfor romsektoren

I samarbeid med Miljødirektoratet har Norsk Romsenter opprettet nasjonalt brukerforum for Copernicus-data og iverksatt utviklingskontrakter med en rekke etater for nasjonal utnyttelse av Copernicus og Galileo/EGNOS. Gjennom Romsenterets utviklingskontrakter blir satellittdata tatt i bruk på stadig nye tjenesteområder i forvaltningen. Copernicus-tjenestene som fikk mye oppmerksomhet i 2020, var måling av nedsynkning av bygninger, skredfare, isbreer og luftkvalitet.

Samarbeidet med Innovasjon Norge har vært relatert til inkludering av fire nye oppstartsbedrifter i ESA-BIC-ordningen på Kjeller (ESA Business Incubation Centre Norway), utveksling av erfaringer om evaluering av søkere til virkemidler og krisetiltak til rombedrifter rammet av koronapandemien. Samhandlingen med Norges forskningsråd har vært god når det gjelder grunnforskning og forberedelser til Horisont Europa.

Rådgivning til norsk forvaltning og næringsliv

Dialogen med andre departementer, særlig Utenriksdepartementet, Forsvarsdepartementet, Samferdselsdepartementet og Klima- og miljødepartementet, ble styrket i 2020. Norsk Romsenter har bistått departementene i arbeidet med en rekke utredninger, stortingsmeldinger, strategier og

anskaffelser, samt med tilrettelegging og faglig oppfølging på områder som romsikkerhet, frekvensforstyrrelser, maritim overvåking, romovervåking, høyopløselige satellittskogdata og sivil-militær bruk av mikrosatellitter.

FNs bærekraftsmål har stått sentralt i Space2030-arbeidet i FNs romkomité COPUOS. I den forbindelse har Norsk Romsenter kartlagt hvordan satellitter og satellittbaserte tjenester kan bidra til å nå målene i FNs 2030-agenda.

I forbindelse med Nærings- og fiskeridepartementets vurdering av oppskytningsbase for småsatellitter på Andøya har Romsenteret bistått med vurderinger av nasjonale interesser og forhold knyttet midlertidige oppskytningstillatelser.

Som fagetat for Samferdselsdepartementet har Norsk Romsenter i 2020 utarbeidet et faglig grunnlag for status og tilstandsvurdering av den samfunnskritiske funksjonen satellittbasert kommunikasjon og navigasjon.

Tabeller med økonomiske nøkkeltall for Romsenteret er gjengitt i kap. 11 i proposisjonens del III Andre saker, jf. standardrapportering for forvaltningsorganer med særskilte fullmakter.

Oppsummering

Norsk Romsenter har i stor grad oppfylt målene for 2020. Ringvirkningsfaktoren på 4,4 viser at de offentlige midlene til industriutvikling innen ESA fortsatt har en positiv effekt på utviklingen av norske virksomheter som deltar i ESA-prosjekter. Den noe svakere utviklingen i industrireturen fra ESAs obligatoriske og frivillige programmer skyldes delvis koronasituasjonen og delvis dreining av deklarasjoner mot nye fagområder, noe som krever omstilling i industrien. Romsenteret har løpende realitetsdiskusjoner med de nasjonale industriaktørene for å kartlegge ytterligere kontraktspotensial som kan bedre situasjonen.

Prioriteringer 2022

Norsk Romsenter skal særlig prioritere følgende oppgaver:

- Arbeide for en konkurransedyktig norsk romnæring i et internasjonalt marked.
- Arbeide for økt bruk av romvirksomhet for nyskaping og omstilling også utenfor romnæringen.
- Bidra til effektiv og sikker utnyttelse av romvirksomhet i offentlig forvaltning.

Budsjettforslag

Det foreslås å bevilge 92,56 mill. kroner i 2022. Bevilgningen skal dekke administrasjonsutgifter for Norsk Romsenter og inkluderer om lag 24 mill. kroner til nasjonal administrativ oppfølging av Norges deltakelse i EUs romprogram og 2 mill. kroner til utredning av tilsyn og tillatelser for romaktiviteter. Bevilgningen er foreslått redusert med om lag 900 000 kroner som følge av at forventet pensjonspremie til Statens pensjonskasse, inklusiv arbeidsgiveravgift av dette, er redusert med tilsvarende beløp, og med 100 000 kroner som følge av forutsetning om reduserte reiseutgifter i 2022, jf. nærmere omtaler i pkt. 2.2 i innledningsdelen av proposisjonen.

Post 51 Egenkapital Andøya Space, kan overføres

Stortinget vedtok i forbindelse med behandlingen av Prop. 127 S (2019–2020) å gi Andøya Space et betinget tilsagn om inntil 282,6 mill. kroner i egenkapital for etablering av en oppskytningsbase for småsatellitter på Andøya (Andøya Space Port). Forutsetningene for vedtaket var at:

1. Egenkapitalen forventes å gi staten en finansiell avkastning som tilsvarer det en rasjonell markedsinvestor ville ha akseptert.
2. Løsningen er i samsvar med EØS-avtalens statsstøtteregler.
3. Andøya Space legger frem en plan som sikrer at andre næringers interesser ivaretas på en forsvarlig måte, herunder avbøtende tiltak for ulempe som forårsakes for andre næringer. I arbeidet med planen skal Andøya Space konsultere med relevante næringsaktører, herunder Norges Fiskarlag.

Nærings- og fiskeridepartementet tilførte i september 2020 Andøya Space 25,7 mill. kroner av egenkapitalen Stortinget ga tilsagn om i Prop. 127 S (2019–2020). Formålet med dette var å sette selskapet i stand til å modne prosjektet gjennom en forberedende prosjektfase. Andøya Space har i forbindelse med denne forberedende prosjektfasen gjort endringer i forretningsmodellen for Andøya Space Port, bl.a. for å tilpasse prosjektet bedre til markedet. Nærings- og fiskeridepartementet er per september 2021 i ferd med å vurdere disse endringene, med sikte på å vurdere om prosjektet oppfyller betingelsene som ble satt av Stortinget gjennom Prop. 127 S (2019–2020). Der som det konkluderes med at disse betingelsene er nådd, vil ytterligere egenkapital tilføres i takt med

fremdriften i prosjektet, innen rammen Stortinget satte i Prop. 127 S (2019–2020).

For 2022 er prosjektets kapitalbehov estimert til 112,65 mill. kroner. Det foreslås at Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2022 gis fullmakt til å overskride bevilgningen innenfor rammen for egenkapitalen på 282,6 mill. kroner, jf. forslag til vedtak IV, 6.

Det vises for øvrig til omtale under post 76 Tilskudd Andøya Space.

Budsjettforslag

Det foreslås en bevilgning på 112,65 mill. kroner i 2022. Det foreslås at Nærings- og fiskeridepartementet i 2022 gis fullmakt til å kunne overskride bevilgningen innenfor rammen for egenkapitalen på 282,6 mill. kroner, jf. forslag til vedtak IV, 6. Egenkapitalen vil bli utbetalt etter behov.

Post 70 Kontingent i European Space Agency (ESA)

Medlemskapet i den europeiske romorganisasjonen ESA er av stor betydning for norsk industri, brukerinteresser og forskning. Kontingenten i ESA er obligatorisk og dekker ESAs administrasjon og vitenskapsprogram. Vitenskapsprogrammet har som mål å bidra til å utvide forståelsen av grunnleggende spørsmål som mulighetene for liv andre steder enn på jorden og de fundamentale kreftene i universet.

Nivået på ESAs budsjett bestemmes av ESAs ministerrådsmøter. Hvert land betaler en andel basert på størrelsen på nettonasjonalinntekten. Den norske kontingenten for 2018–2020 er satt til 2,72 pst. av ESAs budsjett. For perioden 2021–2023 er Norges andel redusert til 2,33 pst. av ESAs budsjett. For 2021 vil dette bli justert i proposisjon om endringer i statsbudsjettet i høstsesjonen.

Det foreslås å bevilge 221,5 mill. kroner i 2022.

Post 71 Internasjonal romvirksomhet

Norges deltakelse i ESAs programmer og Norges øvrige internasjonale avtaler om romvirksomhet bidrar til teknologisk utvikling i norsk industri,

ivaretagelse av norske brukerinteresser, utvikling av nasjonal kompetanse og etablering av romrelatert infrastruktur. Bevilgningen dekker også Esrange Andøya Special Project (EASP)-avtalen med Tyskland, Frankrike, Sveits og Sverige og bidrag til utdanningskontoret ESERO ved Andøya Space.

Norges innbetalinger til ESAs frivillige programmer følger av flerårige forpliktelser Norge har inngått i forbindelse med ESAs ministerrådsmøter. På ministerrådsmøtet i 2019 inngikk Norge forpliktelser for totalt 161 mill. euro for perioden 2020–2028. Størrelsen på Norges årlige innbetalinger følger fremdriften i programmene, men Norge har lagt inn et forbehold om at summen av årlige utbetalinger som følger av nye og eksisterende forpliktelser, fra og med 2020 ikke skal overstige 45 mill. euro i 2020-prisnivå. Prisjustert tilsvarer dette 46,36 mill. euro for 2022. Dette utgjør om lag 468,8 mill. kroner. Neste ministerrådsmøte er ventet i slutten av 2022.

Norges gjenstående forpliktelser i de frivillige programmene i ESA i inneværende programperiode er forventet å utgjøre 151,7 mill. euro ved utgangen av 2021. Det foreslås at Stortinget samtykker til at Nærings- og fiskeridepartementet i 2022 kan gi tilsagn om tilskudd på 105,4 mill. euro ut over gitt bevilgning for å delta i de frivillige programmene i ESA. Samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar skal likevel ikke overstige 151,7 mill. euro, jf. forslag til vedtak VIII, 2.

EASP-avtalen fornyes for fem nye år med mindre det foreligger oppsigelse innen seks måneder før utløpet av gjeldende periode. I forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2020 ga Stortinget fullmakt til å forplikte staten til EASP-avtalen for den nye femårsperioden 2021–2025. Avtalen gir forpliktelser på om lag 26,7 mill. kroner (2,64 mill. euro) per år.

ESAs programmer

Tabell 4.9 gir oversikt over ESAs frivillige programmer. Ved utgangen av 2021 forventes det at Norges gjenstående forpliktelser vil utgjøre 1,53 mrd. kroner, tilsvarende 151,7 mill. euro.

Tabell 4.9 Forventede gjenstående forpliktelser i ESA per 31. desember 2021

Betegnelse	(i 1 000 kr) ¹ Forpliktelse
<i>ESA programmer:</i>	
Jordobservasjon	466 636
Telekommunikasjon	341 661
Teknologi	295 452
Navigasjon	27 604
Romtransport	207 585
Romstasjon, mikrogravitasjon og utforskning	193 025
Romovervåking	31 648
Tidligere oppkalte midler ²	-29 323
Sum gjenstående forpliktelser	1 534 289

¹ Basert på valutakurs per 1. juni 2021.

² Tidligere oppkalte midler, som ESA ikke har allokert, er anvendt for å redusere innbetalingene i 2020–2022.

Nærmere om ESA-programmene

Jordobservasjon

ESAs jordobservasjonsprogram utvikler satellitter for værvarsling, miljøovervåking og forskning. Jordobservasjonssatellitter har de senere årene fått stadig større betydning for en rekke viktige samfunnsoppgaver, som miljø- og klimaovervåking, ressursforvaltning, samfunnssikkerhet og katastrofehåndtering. Størrelsen på Norges territorium og spredt bosetting gjør satellittbasert overvåking svært nyttig. Teknologi utviklet til og gjennom ESAs programmer har særlig hatt betydning for utviklingen av hav- og maritim overvåking i Norge.

Det vises for øvrig til omtale under post 73 EUs romprogrammer.

Telekommunikasjon

ESAs telekommunikasjonsprogram ARTES (Advanced Research in Telecommunications Systems) skal styrke konkurranseevnen til medlemslandenes satellittkommunikasjonsindustri gjennom prosjekter for utvikling av teknologi, utstyr og systemer. Satellittkommunikasjonsindustrien er i stor grad markedsdrevet, men offentlige programmer spiller fortsatt en sentral rolle for å utvikle og ikke minst teste nye teknologier. Årsa-

ken til dette er den store risikoen som er knyttet til å ta i bruk ny teknologi som ikke tidligere har blitt testet i verdensrommet. I tillegg dekker ARTES utviklingen av kommersielt orienterte tjenester basert på bruk av relevant rominfrastruktur og data. Dette er et felt i betydelig utvikling og med forventninger om høy fremtidig verdiskaping og mange nye aktører. Satellittkommunikasjon står for den største delen av omsetningen innen norsk romvirksomhet. Hoveddelen av omsetningen er eksporttettet.

Teknologi

General Support Technology Programme (GSTP) er et viktig program for utvikling av basisteknologi i ESA. Norske bedrifter med spisskompetanse innen f.eks. offshoreteknologi, medisinsk teknologi og forsvarsteknologi har produkter og teknologi som kan ha synergier med romvirksomhet. GSTP gir disse bedriftene mulighet til å kvalifisere teknologi for levering til ESAs programmer og det kommersielle markedet. PRODEX er et annet program ESA har opprettet for å utvikle og utnytte eksperimenter på satellitter og som muliggjør norsk industriell deltakelse i utvikling av nye forskningsinstrumenter. PRODEX er blitt godt mottatt av norske FoU-miljøer og brukes hovedsakelig i forbindelse med validering av instrumentmålinger på nye jordobservasjonssatellitter.

Navigasjon

Navigation and Innovation Support Program (NAVISP) tilrettelegger for utvikling av innovative produkter, tjenester, konsepter, teknologier og systemer for å sikre europeisk konkurransekraft i det raskt voksende markedet for satellittnavigasjon og PNT-anvendelser (Posisjonsbestemmelse, Navigasjon og Tid). NAVISP støtter også utvikling av navigasjonsprodukter og -tjenester i deler av næringslivet som ikke tradisjonelt regnes som en del av romindustrien. Norge har stor samfunnsøkonomisk nytte av satellittnavigasjon innenfor maritim virksomhet og luftfart. NAVISP gir tilgang til ESAs erfaring og spesialkompetanse innen PNT. Navigasjonssatellitter i samvirke med bakkebaserte sensorer og nye funksjoner i det europeiske systemet Galileo, åpner for stadig nye og krevende anvendelser.

Romtransport

ESAs romtransportprogram sikrer Europa uavhengig tilgang til verdensrommet gjennom utvik-

ling av nye generasjoner bæreraketter. For Norge er deltakelse i programmet viktig for å kunne gi norsk næringsliv andeler i utvikling og produksjon av de europeiske bærerakettene Ariane og Vega og markedet for kommersielle oppskytninger. Norge deltar også i utviklingen av ESAs gjenbrukbare romfly Space Rider og utnytter ESAs programmer til teknisk støtte til Andøya Space Port og utvikling av hybridraketteknologi.

Romstasjon, mikrogravitasjon og utforskning

Norge deltar i ESAs program for bemannet romfart og utforskning. Programmet inneholder store og langvarige internasjonale samarbeidsprosjekter for utforskning av solsystemet, bl.a. for bemannet utforskning av månen og for å hente hjem prøver fra Mars (Sample Return Mission). I tillegg utnyttes den internasjonale romstasjonen (ISS) til forskning og teknologiutvikling. Norge legger særlig vekt på teknologiutviklingsløp som gir industrien leveransemuligheter i fremtiden, og som har synergier med andre aktiviteter i ESA og med nye kommersielle muligheter. Teknologi-overføring fra andre bransjer kan gi Norge interessante roller i nye teknologiske romnisjer, som igjen kan bidra til innovasjon på landjorda.

Romovervåking

Norge deltar i ESAs romovervåkingsprogram. Målet er å utrede og legge til rette for europeisk egenevne innen sporing av satellitter og romsøppel, romværværsling og overvåking og varsling av asteroider og kometer som passerer nær jorda. Romovervåking er et domene hvor Norge har både spesielle forutsetninger og behov, innen romværværsling, kollisjonsvarsler for egne norske satellitter i bane og i forbindelse med mulig oppskytning av satellitter fra Andøya.

Esrangle Andøya Special Project (EASP)-avtalen

EASP-avtalen er et samarbeid mellom Tyskland, Frankrike, Sveits, Sverige og Norge om bruken av rakettskytefeltene ESRANGE i Kiruna og på Andøya. Avtalen bidrar med en betydelig del av inntektene til Andøya Space og finansierer norsk og internasjonal forskning som har betydning bl.a. for forståelsen av klimaendringer og for hvordan romvær påvirker satellittnavigasjonssystemer. Avtalen fornyes automatisk for fem år av gangen. Ved behandling av revidert nasjonalbudsjett 2020 ga Stortinget fullmakt til å forplikte staten for en

ny femårsperiode fra 2021–2025. For 2022 er Norges forpliktelse anslått til 26,7 mill. kroner.

Radarsat

Post 71 har gjennom mange år dekket det norske bidraget til Radarsat-avtalen med Canada. Avtalen har vært til stor nytte for norske brukere, men på grunn av høy alder på satellitten ble ikke avtalen videreført i 2021. Siste innbetaling gjort over statsbudsjettet 2020 dekker imidlertid datatilgang ut 2022, noe som gjenspeiles i behovet for midler over post 74 til flerbruks dataprosessering i 2022. Dette blir det siste året med nedlesing og prosessering av Radarsat-data i Norge.

Budsjettforslag

Det foreslås en bevilgning på 495,8 mill. kroner. Av dette er 468,8 mill. kroner forventede utbetalingskrav til ESAs frivillige programmer, 26,7 mill. kroner til EASP-avtalen og 0,25 mill. kroner til ESAs utdanningskontor ESERO.

Post 72 Nasjonale følgemidler, kan overføres

Nasjonale følgemidler er en søknadsbasert støtteordning for romrelatert teknologi- og tjenesteutvikling. Formålet med ordningen er å styrke konkurranseevnen til norsk romrelatert næringsliv og bidra til utvikling av rombaserte varer og tjenester som kan dekke norske brukerbehov. Målgruppen for ordningen er norske bedrifter og forskningsmiljøer som har eller kan få leveranser til internasjonal romrelatert virksomhet eller til anvendelsesområder av stor betydning for Norge. Nasjonale følgemidler skal bidra til bedre utnyttelse av de norske investeringene i ESAs og EUs programmer og skal legge til rette for best mulig industriretur i ESAs programmer.

Resultater 2020

Totalt 26 kontrakter ble tildelt støtte innenfor nasjonale følgemidler, hvorav 78 pst. til vare- og tjenesteproduserende industri og 22 pst. til utdannings- og instituttsektoren. Kontraktene dekker et bredt spekter av utviklingsoppgaver innenfor nye og innovative teknologier.

Budsjettforslag

Det foreslås en bevilgning på 22,8 mill. kroner i 2022.

Post 73 EUs romprogrammer

Norsk deltakelse i EUs romprogram skal bidra til at Norge får innflytelse på beslutninger knyttet til samfunnsviktig infrastruktur. Deltakelsen skal også legge til rette for at norske aktører får den innsikten som er nødvendig for best mulig utnyttelse av EUs satellittsystemer, bakkeinfrastruktur og tilhørende tjenester for norske brukere. I forrige programperiode deltok Norge i programmenes styrende og rådgivende organer, dog uten stemmerett.

For programperioden 2021–2027 har EU samlet de tidligere programmene Galileo/EGNOS (satellittnavigasjon) og Copernicus (jordobservasjon) i ett felles romprogram. Det nye romprogrammet omfatter også nysatsingene GOVSATCOM (sikker satellittkommunikasjon for myndighetsformål) og SSA (romovervåkning).

Stortinget har gitt samtykke til Norges deltakelse i EUs nye romprogram for perioden 2021–2027. Det er ventet at programmet blir tatt inn i EØS-avtalen i løpet av høsten 2021.

Budsjettrammen for EUs romprogram 2021–2027 er satt til 14,01 mrd. euro (i faste 2021-priser). Norges kontingent følger av EØS-avtalen og baseres på BNP-andel av programbudsjettet. Med en BNP-andel på 2,51 pst., vil den norske andelen tilsvare 3,7 mrd. kroner for perioden 2021–2027. Gjenstående forpliktelser fra forrige programperiode for Galileo/EGNOS og Copernicus er beregnet til 46,9 mill. euro.

Norsk Romsenter vil ivareta rollen som sekretariat for Norges deltakelse i EUs romprogram og arbeide for å sikre norske industriinteresser i alle programkomponenter.

Det pågår forhandlinger med EU om en avtale om norsk deltakelse i Galileos navigasjonsløsning for offentlige brukere (PRS). Målet er fullverdig norsk deltakelse også i PRS-delen av Galileo. Man hadde en ambisjon om å slutføre forhandlingene i 2020, men koronapandemien har forsinket prosessen.

Galileo og EGNOS

EUs satsing på satellittnavigasjon skjer gjennom programmene Galileo og EGNOS. EGNOS er et støttesystem for det amerikanske GPS som gjør at brukere vil oppleve bedre ytelse i Europa enn ved bruk av GPS alene. EGNOS ble erklært fullt operativt i 2011. Det er nå klargjort for bruk på over 60 norske flyplasser og landingsplasser for helikopter og krever ingen egen infrastruktur på den enkelte fly- eller landingsplass. Galileo er et selv-

stendig, globalt satellittnavigasjonssystem på lik linje med GPS. Systemet består i dag av 22 operative satellitter, og full operasjonell kapasitet ventes i 2022. EGNOS videreutvikles til å bli et støttesystem også for Galileo, noe som vil gi bedre ytelse, spesielt i våre nordlige områder.

Norge har vært med på å utvikle teknologien og systemene bak Galileo og EGNOS siden dette arbeidet startet, først gjennom ESA og senere gjennom samarbeid med EU.

Geografi, topografi og nærings- og bosettingsstruktur gjør Norge til et av de landene som får størst utbytte av Galileo og EGNOS. Deltakelse i programmenes styrende organer har gitt norske myndigheter mulighet til å påvirke programmene slik at de i størst mulig grad ivaretar norske interesser. Programmene har også gitt norsk forvaltning og industri tidlig innsikt i systemer som leverer tjenester som samfunnet er avhengig av. Dette har bidratt til å posisjonere norsk industri i det voksende markedet for tjenester som nyttiggjør satellittnavigasjon, og har forberedt norsk forvaltning til raskt å kunne ta i bruk nye, samfunnsnyttige satellittnavigasjonstjenester. Norges deltakelse hadde ved utgangen av 2020 medført kontrakter til norsk industri for om lag 117,7 mill. euro.

Som følge av Norges deltakelse er det lokalisert bakkeinfrastruktur for Galileo og EGNOS på Svalbard, Jan Mayen, i Trondheim, Tromsø, Kirkenes og på Troll-basen i Antarktis. Den norske infrastrukturen sørger for bedre ytelse i områder som er viktige for Norge, norsk tilstedeværelse i områder av strategisk betydning og inntekter til norske operatører. I tillegg styrker infrastrukturen Norges posisjon som en viktig samarbeidspartner i programmene.

Copernicus

Copernicus er EUs jordobservasjonsprogram som skal støtte opp under bærekraftig ressursforvaltning, sikkerhet og beredskap, klima og miljø. Programmet omfatter bygging og drift av satellitter, sensorer og tilhørende tjenester og har allerede gitt en stor forbedring av den globale kapasiteten for bl.a. havovervåking, overvåking av klimaendringer og miljøtrusler, katastrofehandtering og overvåking av rasfare. Norge har deltatt i utviklingen og utbyggingen av Copernicus siden programmet ble startet opp, og mange norske etater er nå storbrukere av Copernicus-data.

Copernicus har til sammen åtte Sentinel-satellitter i bane. I den neste programperioden 2021–2027 vil det bli skutt opp en rekke satellitter for å

sikre kontinuitet i dekingen. I tillegg vil det bli introdusert satellitter for nye typer målinger, deriblant måling av CO₂ og sjøis, med økt fokus på målinger over polare strøk.

Norge har etablert nasjonal infrastruktur for å dekke spesielle data- og prosesseringsbehov for nasjonale brukere. SvalSat på Svalbard er per i dag den viktigste bakkestasjonen for nedlesing av Sentinel-data i Copernicus.

Norsk deltakelse i Copernicus gir Norge mulighet til å delta i styrende og rådgivende organer for programmet, og i så måte bidra til at programmet får styrket deking og ytelse over norske områder. Norsk deltakelse i Copernicus gir norsk forvaltning og næringsaktører de beste mulighetene til å nyttiggjøre seg data og tjenester fra programmet. Deltakelse er også en forutsetning for at norske næringsaktører får by på kontrakter som lyses ut under programmet. For programperioden 2014–2020 ble det anslått at kontraktspotensialet for norske aktører var på om lag 1 mrd. kroner, omtrent samme beløp som den norske programkontingenten. Tall for perioden 2014–2020 viser at norske aktører vant Copernicus-relaterte kontrakter på om lag 132 mill. euro. Også for programperioden 2021–2027 er det anslått at kontraktspotensialet for norske aktører er i samme størrelsesorden som den norske programkontingenten.

GOVSATCOM

GOVSATCOM (Governmental Satellite Communications) er en ny komponent i EUs romprogram fra 2021. Denne komponenten har som mål å betjene behov for satellittkommunikasjonskapasitet og relaterte tjenester hos sivile og militære myndigheter i EUs medlemsland, samt i tredjeland og for organisasjoner som har inngått egne avtaler med EU. Det er i første omgang ikke planer om å anskaffe egne EU-satellitter for dette formålet, men EU vil med GOVSATCOM i stedet legge til rette for deling og leie av tilgjengelig kapasitet på institusjonelle og kommersielle satellitter. Mot slutten av perioden 2021–2027 vil eventuelle udekkede behov vurderes dekket av nye initiativ fra EU. Siden sikkerhetskravene vil bli høyere enn for vanlig kommersiell satellittkommunikasjon, planlegges det likevel etablering av en egen bakkeinfrastruktur og ordninger for autorisering av utstyr, leverandører og brukere.

Flere norske myndighetsaktører vil dra nytte av deltakelse i europeisk samarbeid knyttet til GOVSATCOM. Aktører som forvalter samfunnskritisk infrastruktur, vil kunne få tilgang til ulike

typer sikker kommunikasjonskapasitet og -tjenester som supplerer anskaffelser fra kommersielle aktører og kapasiteter som Norge etablerer selv, bl.a. gjennom Space Norways prosjekt for å etablere bredbåndsdekning i Arktis (omtalt under post 95). Brukernytten vil være avhengig av ytelse og deking over norske interesseområder, inkludert Arktis, utformingen av tjenestene som inngår/autoriseres, og sikkerhetskravene som etableres. Norsk deltakelse i GOVSATCOM vil gi Norge mulighet til å påvirke slike beslutninger og vil, i tillegg til brukernytte for sivile og militære myndigheter, også gi norsk industri muligheter for ulike tjeneste- og utstysleveranser innen romprogrammet. Detaljene rundt norsk deltakelse i GOVSATCOM og sikkerhetsaspekter knyttet til deltakelsen vil kreve forhandling og etablering av en egen samarbeidsavtale med EU.

Space Situational Awareness (SSA)

Romovervåking, eller SSA, er nytt som egen komponent i EUs romprogram. Satsingen viderefører og utvider de eksisterende tjenestene innen romtrafikkovervåking (Space Surveillance and Tracking, SST) for sporing av romobjekter, varsling av kollisjonsfare og beregning av manøvrer for å unngå kollisjon for satellitter og andre romobjekter. I tillegg skal det etableres verdikende SSA-tjenester som f.eks. hendelsesovervåking, beregning av baner og risiko for forurensning ved retur av romobjekter til jorda. Det vil også etableres varslingstjenester for romvær (Space Weather Events, SWE) inn mot utvalgte sektorer og startes en innledende samordning på europeisk nivå om faren for kollisjon med asteroider (Near Earth Objects, NEO).

EUs romprogram åpner for full deltakelse i underkomponentene SWE og NEO for EØS/EFTA-stater. Norge vil få full tilgang til SST-tjenestene som er åpne for tredjeland: varsling av kollisjonsfare, fragmentering- og kollisjonsdeteksjon, samt risiko rundt retur av romobjekter til jorden. Nyutviklede tjenester innen temaer som omfatter begrensning og håndtering av romsøppel vil kreve forhandlinger og etablering av en samarbeidsavtale med EU.

Norge har et økende behov for SSA-tjenester grunnet økt trafikk tetthet i rommet, flere nasjonale satellitter, mulig ny oppskytningsaktivitet fra Andøya og økende antall ukontrollerbare objekter (romsøppel). Samfunnets økende avhengighet av teknologi har også gjort oss mer sårbare for effektene av solstormer og andre hendelser på solen (romvær), og Norges plassering langt mot nord

gjør oss ekstra utsatt. Det er ønskelig å etablere en informasjonsstrøm og tilgang til komplementære SSA-tjenester fra europeiske systemer, i tillegg til de vi dag får gjennom samarbeidet med USA. Norsk medlemskap i SSA-komponenten av EUs romprogram gir interessante muligheter for norsk næringsliv og forskningsmiljøer i form av et marked for SSA-tjenester, finansiering av etablering og operasjon av nasjonale kapasiteter og økte muligheter for utveksling av data med andre deltakerland. Norsk deltakelse i enkelte deler av SSA vil kreve forhandling og etablering av en egen samarbeidsavtale med EU.

Budsjettforslag

Det foreslås en bevilgning på 473,2 mill. kroner. Bevilgningen dekker gjenstående forpliktelser fra forrige programperiode 2014–2020 på 94,9 mill. kroner og medlemskontingenten for norsk deltakelse i EUs nye romprogram i 2022 på 378,3 mill. kroner. Her omfattes deltakelse i alle programets delkomponenter Galileo og EGNOS, Copernicus, deler av SSA og GOVSATCOM. Den årlige kontingenten fastsettes i euro av Europakommisjonen på grunnlag av forventet fremdrift for de enkelte delprogrammene. Eventuelle endringer i medlemskontingenten vil bli håndtert i forbindelse med endring av budsjettet i 2022.

Post 74 Nasjonal infrastruktur og tekniske aktiviteter, kan overføres

Posten omfatter midler til infrastrukturutvikling og tekniske støtteaktiviteter som skal løse særlige norske brukerbehov. Midlene benyttes til utviklingsprosjekter i norske etater og institutter og til å anskaffe tjenester og infrastruktur. Formålet er å øke nytten av Norges deltakelse i internasjonalt samarbeid om romvirksomhet og skaffe til veie infrastruktur og tjenester som Norge har særlige behov for, men som det ikke er mulig eller hensiktsmessig å skaffe tilgang til gjennom internasjonalt samarbeid. Posten forvaltes av Norsk Romsenter.

Resultater 2020

Norsk Romsenter har gjennom året fortløpende satt ut kontrakter knyttet til Galileo/EGNOS og Copernicus. De største aktivitetene har vært relatert til samarbeidet med Norges geologiske undersøkelse og Norges vassdrags- og energidirektorat om utviklingen av InSAR Norge (nasjonal tjeneste for måling av nedsynkning av landområ-

der), samarbeid med Meteorologisk institutt om databasen satellittdata.no, og nær sanntids fellesprosessering av satellittdata fra Sentinel-1 for bruk i ulike etater og institutter. Det har også vært nær sanntids fellesprosessering av data fra Radarsat-2 for bruk i ulike etater og institutter. Nasjonal sikkerhetsmyndighet har fått støtte til nasjonal oppfølging av sikkerhetsmessige forpliktelser knyttet til deltakelsen i de europeiske satellittnavigasjonsprogrammene Galileo og EGNOS, samt jordobservasjonsprogrammet Copernicus. Det er gjennomført studier på satellittsystemer for maritim overvåking. Spesielt ble satellittprosjektet NorSat Teknologi Demonstrator (NorSat-TD) videreført, der målet er romkvalifisering av en rekke nyttelaster for norske og internasjonale aktører. NorSat-TD satellitten ble i 2020 ferdig designet og sammenstilling påbegynt. Oppskytning er planlagt i 2022.

Prioriteringer 2022

I 2022 foreslås det å videreføre arbeidet med utvikling av satellitter for skipsidentifikasjon (AIS) og arbeidet med flerbruks dataprosessering. Det vil også være behov for nasjonale tekniske oppfølgingsaktiviteter knyttet til Norges deltakelse i Galileo, EGNOS og Copernicus, samt oppfølging knyttet til de nye programelementene SSA og GOVSATCOM. Dette omfatter også utbygging, utprøving og drift av nasjonalt bakkesegment for Copernicus.

Budsjettforslag

Det foreslås en bevilgning på 81,7 mill. kroner. Bevilgningen benyttes til utvikling av nasjonal infrastruktur og tekniske støtteaktiviteter. Av bevilgningen foreslås 68,5 mill. kroner til nasjonal oppfølging av Norges deltakelse i EUs romprogrammer, om lag 9,2 mill. kroner til skipsidentifikasjon/videreutvikling av AIS-konseptet og om lag 4 mill. kroner til flerbruks dataprosessering.

Post 76 Tilskudd Andøya Space, kan overføres

I tillegg til tilsagnet om egenkapital, jf. omtale under post 51, ble det i forbindelse med behandlingen av Prop. 127 S (2019–2020) vedtatt å gi Andøya Space et betinget tilsagn om inntil 83 mill. kroner i tilskudd for etableringen av Andøya Space Port. Forventet utbetaling i 2022 er 11,3 mill. kroner.

Det foreslås derfor en bevilgning på 11,3 mill. kroner. Videre foreslås en fullmakt til å overskride bevilgningen innenfor en ramme tilsvarende betinget tilsagn om tilskudd på 83 mill. kroner, jf. forslag til vedtak IV, 7.

Post 95 Egenkapital Space Norway AS

For å bidra til å løse kommunikasjonsutfordringer i nord er det også gitt tilsagn om tilførsel av inntil 101 mill. USD i egenkapital til Space Norway AS for å realisere et prosjekt basert på to satellitter som skal gi bredbåndsdekning i hele Arktis, jf. Prop. 55 S (2017–2018) *Space Norway AS og pro-*

sjekt for satellittkommunikasjon i nordområdene og Innst. 330 S (2017–2018). Kapitalen tilføres selskapet over flere år, i takt med prosjektets kapitalbehov. Så langt er 18 mill. USD tilført selskapet i egenkapital. For 2021 er det bevilget 344 mill. kroner. For 2022 er prosjektets kapitalbehov estimert til 10 mill. dollar, tilsvarende 82,7 mill. kroner (basert på valutakurs per 1. juni 2021).

Det foreslås bevilget 82,7 mill. kroner i 2022 i kapitaltilførsel til Space Norway AS. Videre foreslås en fullmakt til å kunne overskride bevilgningen innenfor rammen for egenkapitalen på 101 mill. USD, jf. forslag til vedtak IV, 5. Egenkapitalen vil bli utbetalt etter behov.

Kap. 923 Havforskningsinstituttet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
01	Driftsutgifter	628 613	604 572	603 000
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	380 024	427 383	433 400
22	Fiskeriforskning og -overvåking, <i>kan overføres</i>	190 278	203 930	200 300
	Sum kap. 923	1 198 915	1 235 885	1 236 700

Vedrørende 2021:

Ved stortingsvedtak 18. juni 2021 ble post 22 økt med 11 mill. kroner, jf. Innst. 600 S og Prop. 195 S (2020–2021).

Instituttets hovedmål er: *Havforskningsinstituttet skal være en ledende kunnskapsleverandør for forvaltningen nasjonalt og internasjonalt, for høsting, akvakultur, sjømat og forvaltning av marine økosystemer.*

Instituttet har følgende delmål:

- Havforskningsinstituttet skal levere råd og kunnskapsgrunnlag basert på beste tilgjengelige data og forskning.
- Havforskningsinstituttet skal levere internasjonalt ledende forskning.
- Havforskningsinstituttet skal generere, samle, forvalte og gjøre tilgjengelig relevante data av høy kvalitet for forskning, forvaltning og næringsutøvere.

Havforskningsinstituttets faglige kjerneområder er fiskeri, havbruk, sjømat og økosystem. Instituttet har en fri og uavhengig rolle i alle faglige spørsmål.

Instituttet er et ordinært forvaltningsorgan med hovedkontor i Bergen og avdelinger i Tromsø og Arendal. Instituttet disponerte 958 årsverk i 2020, inkludert 134 årsverk knyttet til drift av forskningsfartøy, jf. kap. 926. Instituttet forvalter en betydelig del av norsk marin forskningsinfrastruktur som laboratorier, fartøy og forskningsstasjoner på Austevoll, Masfjorden (Matre) og Arendal (Flødevigen). Fiskerifaglig senter for utviklingssamarbeid (CDCF) er organisert under Havforskningsinstituttet, men rapporterer til NORAD.

En betydelig del av instituttets aktivitet skjer som en direkte oppfølging av internasjonale og nasjonale forpliktelser i tilknytning til arbeid i Det internasjonale råd for havforskning (ICES), fiskeritavtaler, lovverk og reguleringer for fiskeri- og havbruks- og matforvaltningen, forvaltningsplanarbeid for norske havområder og vannforskriften.

Resultater 2020

Tabell 4.10 Ressursbruk i forsknings- og rådgivningsprogrammene i 2020

	(i 1 000 kroner)			
	Råd	Forskning	Data	Sum
Bærekraftig akvakultur	51 914	117 824	111 692	281 429
Bærekraftig høsting hav	60 224	74 176	266 189	400 589
Bærekraftig høsting kyst	20 177	28 469	65 026	113 561
Marint miljø hav	32 634	60 614	125 548	218 797
Marint miljø kyst	15 131	26 380	45 227	86 737
Marin utviklingsforskning	31 269	50 585	33 029	114 883
Sunn og trygg sjømat	17 096	31 269	43 472	91 836
Sum	228 445	389 317	690 181	1 307 944

Råd og kunnskapsgrunnlag basert på beste tilgjengelige data og forskning

Innsatsen innen rådgivning må ses i sammenheng med delmålene for data og forskning, som er kostnadskreven og nødvendige forutsetninger for rådgivningen. Samlet ressursbruk til rådgivning i 2020 var 228 mill. kroner.

Rådgivningen er knyttet til høsting av levende marine ressurser i havet og langs kysten, havbruk, fiskeernæring og sunn og trygg sjømat i et helkjedeferspektiv, konsekvenser av petroleumsaktivitet og overvåking av det marine miljøet og økosystemer. De største brukerne av instituttets råd er Nærings- og fiskeridepartementet, Fiskeridirektoratet, Mattilsynet og Oljedirektoratet.

Havforskningsinstituttet bidrar til rådgivning på 57 bestander. Kvoterådene for de fleste av de kommersielt viktige bestandene blir gitt gjennom Det internasjonale havforskningsrådet (ICES). Innen havbruk har særlig oppfølging av trafikklyssystemet og arbeid med fiskevelferd vært prioritert. I 2020 ble det levert oppdatert kunnskapsstatus på effekter av lakselus på villaks. Helhetlige økosystemvurderinger er gjennomført for havområdene Nordsjøen, Norskehavet og Barentshavet. Instituttet arbeider også med å utvikle helhetlig økosystemvurdering i kystområdene.

Levere internasjonalt ledende forskning

Forskningen er i hovedsak styrt av behovene innen rådgivning knyttet til havbruk, fiskerier, økosystem og trygg og sunn sjømat. Samlet ressursbruk til forskning i 2020 var 389 mill. kroner.

Ny kunnskap og nye metoder har blitt utviklet og implementert i bestandsrådgivningen for de store havgående fiskebestandene. Instituttet har arbeidet for å styrke kunnskapsgrunnlaget om interaksjoner i økosystemene som kan støtte opp under en flerbestandsforvaltning.

Havforskningsinstituttet har i flere år arbeidet med en modell som anslår dødelighet hos lakse-smolt som følge av lakselus. I 2020 ble denne metoden publisert i en fagfelleverdert artikkel.

Havforskningsinstituttets lange tidsserier om miljøforhold i Barentshavet har gitt grunnlag for å beskrive mekanismer knyttet til lagdeling og iskantproblematikk som kan forklare den særlig raske oppvarmingen i det nordlige Barentshavet de siste årene.

Instituttet har arbeidet med bruk av insekter til å foredle matavfall til høyverdig protein.

Instituttet har godt gjennomslag i prosjektsøknader om ekstern finansiering både nasjonalt og internasjonalt. Publikasjoner fra Havforskningsinstituttet viser høy og økende grad av siteringer.

Generere, samle, forvalte og gjøre tilgjengelig relevante data

Data utgjør grunnlaget for Havforskningsinstituttets forskning og råd. Samlet ressursbruk til inn-samling, forvaltning og tilgjengeliggjøring av data i 2020 var 690 mill. kroner.

Datainnhenting er basert på omfattende toktaktivitet, måleinstallasjoner, landbaserte eksperimentelle fasiliteter og modellering. Havforskningsinstituttets toktaktivitet er fordelt med 52 pst. på egne fartøy og 48 pst. på leiefartøy. Tokt-

virksomheten ble i all hovedsak gjennomført i henhold til plan til tross for koronapandemien.

Havforskningsinstituttet har økt innsatsen på overvåking og kartlegging i kystsonen og har startet på å utvikle et rammeverk for å studere samlet påvirkning og økosystemtilstand på kysten. Instituttet arbeider med å utvikle et nasjonalt dekkende overvåkingsprogram for å oppdage potensielt skadelige oppblomstringer av alger.

I samarbeid med blant andre Veterinærinstituttet, Nofima og Nord Universitet har instituttet arbeidet med å utvikle og evaluere en standardisert metode for overvåking av fiskevelferd.

Havforskningsinstituttet har ansvar for årlig analyse av både fremmedstoff og næringsstoff i sjømat og publiserer årlig nye data fra overvåkningen i den åpne Sjømatdatabasen.

Instituttet har presentert de første resultatene knyttet til overvåking av mikroplast i oppdrettet og vill fisk. Foreløpig er det for stor variasjon i metodikken til å kunne anslå nøyaktige mengder.

Tabell 4.11 Aktivitet finansiert av fiskeriforskningsavgiften i 2020

	(i 1 000 kroner)
Aktivitet	Forbruk i 2020
Bestandsovervåking	109 188
Redskapsutvikling	11 394
Observasjonsmetodikk og utstyr	5 026
Rådgivning	14 637
Fangstsampling (referanseflåten m.m.)	39 460
Økologi	5 204
Trygg og sunn sjømat	8 930
Sum	193 839

Organisasjonsutvikling og effektiv drift

Instituttet tar i bruk ny teknologi for å forbedre og effektivisere hav- og kystobservasjon. Lofoten-Vesterålen havobservatorium ble åpnet i 2020 og består av en rekke undervannsplattformer og bøyer plassert på sokkelen og ut i dyphavet utenfor Vesterålen. Instituttet har satt i gang anskaffelse av ubemannede forskningsfarkoster og nytt kystgående forskningsfartøy. Det er også tatt i bruk maskinlæring for ekkoloddata og optiske data.

Det er arbeidet for å effektivisere prøveflyt fra tokt, felt og stasjoner til laboratoriene. Utnyttelsesgraden er høy både for infrastruktur og timekapasiteten for vitenskapelig ansatte.

Instituttet har også bidratt i ulike prosesser knyttet til utredning og forprosjektering av samlokalisering med Fiskeridirektoratet i nytt bygg i Bergen.

Oppsummering

Samlet sett vurderes instituttets måloppnåelse som god. I 2020 har virksomheten til instituttet vært preget av koronapandemien, men det har ikke hatt vesentlig negative konsekvenser for måloppnåelsen for den delen av instituttets virksomhet som finansieres over kap. 923.

Havforskningsinstituttets publisering har økt i 2020. Instituttet har økende antall siteringer og godt gjennomslag på søknader i konkurransearenaer i Norges forskningsråd.

For informasjon om tilstanden til de marine ressursene vises det til Havforskningsinstituttets årlige risikovurdering av norsk fiskeoppdrett og oppdateringer av bestandsoversikten. En oversikt over kvoteråd mv. presenteres i den årlige meldingen til Stortinget om Norges fiskeriavtaler og fisket etter avtalene.

Prioriteringer 2022

Fremtidens havbruk

Regjeringens havbruksstrategi *Et hav av muligheter* legger opp til bærekraftig vekst i havbruk bl.a. gjennom mer diversifiserte driftsformer. Havforskningsinstituttet skal følge opp kunnskapsbehovet som dette innebærer, særlig knyttet til effekter på økosystemene og fiskevelferd.

Hav- og kystøkologi

Det er behov for å forbedre overvåkingen av kystsonen og det vitenskapelige grunnlaget for rådgivingen. Økt kunnskap om kystøkosystemene og sammenhenger mellom hav- og kystøkosystemene er nødvendig for å forstå endringene som skjer i kystsonen og kunne gi bedre rådgiving til fiskeri- og havbruksforvaltningen. Instituttet skal prioritere arbeidet med å styrke kystovervåkingen gjennom Coastwatch-konseptet. Det er videre et behov for å styrke forskningen på kysttorsk og øke kunnskapen om datafattede bestander, for å kunne etterleve forvaltningsprinsippet i havressursloven om regelmessig å foreta bestandsvurderinger av alle bestander som høstes. Instituttet vil

derfor prioritere dette i 2022 og styrke samarbeidet med Fiskeridirektoratet om økosystembasert forvaltning. Ved å øke datainnhenting, bruke nye datakilder, modellering og ny teknologi vil usikkerheten i rådgivningen for disse bestandene reduseres.

Velferd i oppdrett

God velferd er mer enn overlevelse, men velferdsutfordringene synliggjøres i sin ytterste konsekvens gjennom antall fisk som dør under produksjonen. Det er ofte velferdsutfordringer knyttet til håndtering av fisk, særlig knyttet til ulike avlusningsmetoder. Det er behov for å øke kunnskapen om velferd hos oppdrettsfisk, både hvordan den kan måles og hvordan fiskens behov kan ivaretas.

Helhetlig vurdering av sjømaten

Kunnskap om innhold av både næringsstoff og fremmedstoff, samt effekten av disse, er avgjørende for å gjøre nytte- og risikovurderinger og for å vurdere hvilken plass sjømaten bør ha i kostholdet. Havforskningsinstituttet vil derfor videreføre arbeidet med kunnskapsgrunnet for å kunne dokumentere den samlede effekten av sjømatkonsum.

Instituttets kunnskap relatert til bærekraftig fiskeri og akvakultur, trygg og sunn sjømat er viktig for å fremme mat fra havet i et matsikkerhetsperspektiv, nasjonalt og globalt, bl.a. gjennom arbeidet med det globale handlingsnettverket under FNs ernæringsår 2016-2025.

Utvikling av infrastruktur for forskning og overvåking

Havforskningsinstituttet skal prioritere oppfølging av arbeidet med forprosjekt for samlokalisering med Fiskeridirektoratet i nytt bygg i Bergen. Instituttet vil også fortsette arbeidet med å utnytte ny teknologi og nye metoder for å sikre en bedre og mer effektiv datainnsamling, og følge opp styrkingen av forskningsinfrastrukturen gjennom anskaffelse av nytt kystgående forskningsfartøy og oppgradering av forskningsfartøy, jf. omtale under kap. 926.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Posten omfatter utgifter til lønn, pensjoner og kjøp av varer og tjenester. Det foreslås å bevilge

603 mill. kroner i 2022. Bevilgningen er foreslått redusert med 6,7 mill. kroner som følge av at forventet pensjonspremie til Statens pensjonskasse, inklusiv arbeidsgiveravgift av dette, er redusert med tilsvarende beløp, og med 1,4 mill. kroner som følge av forutsetning om reduserte reiseutgifter i 2022, jf. nærmere omtaler i pkt. 2.2 i innledningsdelen av proposisjonen. Lønns- og driftskostnader knyttet til drift av forskningsfartøyer budsjetteres under kap. 926, post 01.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Posten omfatter utgifter til eksterne oppdrag og som motsvares av oppdragsinntekter under kap. 3923, post 01. Eksterne oppdrag knyttet til drift av forskningsfartøyer budsjetteres under kap. 926, post 21. Det fremmes forslag om å bevilge 433,4 mill. kroner i 2022. Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3923, post 01, jf. forslag til vedtak II, 1. Videre fremmes det forslag om fullmakt til å kunne overskride posten mot tilsvarende kontraktfestede inntekter i etterfølgende år, jf. forslag til vedtak IV, 4.

Post 22 Fiskeriforskning og -overvåking, kan overføres

Det foreslås å bevilge 200,3 mill. kroner i 2022. Bevilgningen motsvares av inntekter fra fiskeriforskningsavgiften, jf. kap. 5574, post 74. Avgiftsinntektene skal dekke deler av kostnadene ved å skaffe nødvendig kunnskapsgrunnlag for fiskeriforvaltningen.

Inntektene fra fiskeriforskningsavgiften varierer med verdien av førstehåndsomsetningen av fisk. Forslag til bevilgning for 2022 samsvarer med prognosene for avgiftsinntektene i 2022. Anslaget er imidlertid usikkert, og regjeringen vil eventuelt komme tilbake til Stortinget med forslag til endring av bevilgningen. Det er store svingninger i verdien av førstehåndsomsetningen av fisk. Usikkert anslag for avgiftsinntektene har de siste årene ført til betydelige overføringer mellom budsjettår. I planleggingen av bruken av midlene tas det høyde for at svingningene i avgiftsinntektene i minst mulig grad skal påvirke aktivitetsnivået.

Bevilgningene som er knyttet til fiskeriforskningsavgiften, foreslås å kunne overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 5574, post 74, jf. forslag til vedtak II, 2.

Kap. 3923 Havforskningsinstituttet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
01	Oppdragsinntekter	380 684	441 520	446 780
	Sum kap. 3923	380 684	441 520	446 780

Post 01 Oppdragsinntekter

Posten omfatter eksternfinansierte oppdrag og motsvares av utgifter på kap. 923, post 21. Det fremmes forslag om å bevilge 446,8 mill. kroner i 2022. Bevilgningen er foreslått redusert med 4 mill. kroner pga. forventet redusert pensjonspremie og reduserte reiseutgifter i 2022, jf. omtale

under kap. 923, post 01 og særskilte omtaler i pkt. 2.2 i innledningsdelen av proposisjonen. Videre foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale under kap. 923, post 21 og forslag til vedtak II, 1, samt en overskridelsesfullmakt knyttet til de samme kapitler og poster, jf. forslag til vedtak IV, 4.

Kap. 924 Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
70	Tilskudd	11 454	24 800	225 245
	Sum kap. 924	11 454	24 800	225 245

Post 70 Tilskudd

Regjeringen ønsker å videreutvikle et tett samarbeid mellom Norge og andre land i Europa. Dette målet oppnås bl.a. gjennom deltakelse i EU-programmer og bidrag til Europakommisjonens arbeid med det indre marked.

Årlig medlemskontingent for norsk deltakelse i EU-programmer fastsettes i euro av Europakommisjonen på grunnlag av ventet fremdrift under det enkelte program. Kontingenter betales samlet av Utenriksdepartementet, mot senere refusjon fra departementene som er ansvarlige for oppfølgingen av de enkelte programmene. EUs omfattende programsamarbeid gikk inn i en ny syvårsperiode fra 2021. Det innebærer endringer i tidligere program og i Norges deltakelse. Nærings- og fiskeridepartementet har ansvaret for deler av kontingenten i EUs program for det indre marked, InvestEU og EUs romprogram (jf. nærmere omtale under kap. 922 Romvirksomhet, post 74). Det vises for øvrig også til omtale av deltakelse i EUs programmer 2021–2027 i Utenriksdepartementets budsjettproposisjon.

EØS- og EFTA-landene har siden 2004 bidratt med finansiering av Europakommisjonens aktiviteter knyttet til gjennomføring og utvikling av det indre marked. Slike tiltak er positive for verdiskapingen og bidrar til at norsk næringsliv får like gode vilkår som øvrig europeisk næringsliv. Fra og med 2021 deltar Norge i EUs program for det indre marked, som har som hovedformål å styrke videreutviklingen av et velfungerende indre marked. Programmet favner bredt, og ansvaret for finansiering og gjennomføring er derfor fordelt på flere departementer. Nærings- og fiskeridepartementets budsjett finansierer delprogram i EUs program for det indre marked som dekker tiltak for å gjennomgå og utvikle det indre marked og informasjonstiltak rettet mot næringslivet og privatpersoner, forbedring av samspillet mellom foretaksregistre, forhindring av hvitvasking, styrke markedstilsyn og aktiviteter rettet mot små- og mellomstore bedrifter og entreprenører.

Under delprogrammet for et effektivt indre marked finansieres bl.a. evaluering av EØS-regelverk, utvikling av informasjons- og opplæringsmaterieell, samt drift og videreutvikling av indre

markedsverktøyene SOLVIT og IMI. SOLVIT er en uformell problemløsningsmekanisme for bedrifter og enkeltpersoner, mens IMI er et informasjonssystem for myndighetssamarbeid i det indre marked.

Selskapsretten inngår som en av byggeklossene i det indre marked, og det er en egen programdel for dette. Samspill mellom foretaksregistrene, tilgang til og utnyttelse av digitale løsninger for å stifte, omdanne og drive selskaper, og vedlikehold av regelverk og utvikling av prinsipper for eierstyring og selskapsledelse skal bl.a. motvirke at juridiske personer benyttes i kriminell aktivitet som f.eks. hvitvasking, arbeidslivskriminalitet og bedrageri.

Delprogrammet for markedstilsyn med varer finansierer grensekryssende samarbeid om markedstilsyn. Dette omfatter ulike aktiviteter for å styrke markedstilsynet med varer i det indre marked.

Delprogrammet COSME er rettet mot små og mellomstore bedrifter og entreprenører. Deltakelse i COSME gir tilgang til Enterprise Europe Network (EEN), klyngevirkemidler, skaleringsvirkemidler og mentorordninger.

Delprogrammet som omhandler konkurransepolitikk i den digitale tidsalder, er nytt for gjeldende programperiode og er knyttet til EU-retten gjennom EØS-avtalen. Norske myndigheter kan gjennom programmet følge opp og bidra til utvikling og utforming av regelverket på konkurransefeltet.

I programperioden (2021–2027) er ordninger med lån, egenkapital og garantier skilt ut fra ulike rammeprogrammer og det europeiske fondet for strategiske investeringer, og samlet i et nytt EU-program, InvestEU. Departementet har vært i dialog med Europakommisjonen om konkretisering av betingelsene for norsk deltakelse i de ulike virkemidlene under programmet, jf. Prop. 181 S (2020–2021) og Stortingets vedtak 4. juni 2021. Denne dialogen går parallelt med at Europakommisjonen forhandler med de implementerende partnerne som Den europeiske investeringsbanken og Det europeiske investeringsfondet. Forhandlingene ventes nå å være ferdige i løpet av høsten 2021 og omhandler bl.a. hvor store garantier som må stilles for ulike lån-, egenkapital og garantivirkemidler. Europakommisjonen vil også forhandle med den Nordiske investeringsbanken i løpet av høsten 2021. Investeringene i næringslivet vil komme fra de implementerende partnerne direkte eller gjennom mellomledd som private banker og investeringsfond. Den korte perioden mellom ferdigstilling av programmet og imple-

mentering kan gi usikkerhet i beslutningsprosessen i Norge, dersom Norge skal være med fra starten. Europakommisjonen har presentert 12 ulike virkemidler om Norge kan delta i. Regjeringen legger opp til deltakelse flere av disse virkemidlene. Vi viser til utfyllende omtale under budsjettforslaget lenger nede.

Resultater 2020

Gjennomføring og utvikling av det indre marked

I 2020 var utgiftene for norsk deltakelse i programmer og bidrag til tiltak som skal forbedre hvordan det indre marked fungerer, på om lag 6,9 mill. kroner. 2020 var siste år i programperioden 2014–2020 og aktivitetene var bl.a. knyttet til et mer effektivt indre marked, arbeidet med markedsovervåkning, gjennomføring av regelverket for offentlige anskaffelser, det administrative samarbeidet gjennom informasjonssystemet IMI og informasjonstiltak rettet mot bedrifter og borgere.

Indre markedsprogrammet på området selskapsrett er for en stor del regelverksutforming og tilrettelegging for digitalisering. Som eksempler på utført arbeid kan nevnes direktiv for selskapsomdannelser, direktiv for digitalisering på området selskapsrett og direktiv om restrukturering av selskaper. Samtidig utvikles registersamarbeidet (Business Register Interconnection System – BRIS) som i dag omfatter 27 medlemsstater. De fleste programmene hvor Norge har deltatt i perioden 2014–2020 inngår i EUs program for det indre marked for programperioden 2021–2027.

Norge var medlem i deler av virkemidlene som videreføres i InvestEU gjennom Horisont 2020. Resultater fra denne deltakelsen omtales nærmere i Kunnskapsdepartementets budsjettproposisjon.

Prioriteringer 2022

Med opprettelsen av programmet for det indre marked svarer EU på behovet for en mer strategisk og integrert tilnærming, ved å kombinere ulike tiltak og programmer i et bredt felles program for det indre marked. Dette vil utnytte synergier og koordinere tiltak for til slutt å få mer igjen for midlene.

Delprogrammet om et effektivt indre marked finansierer videreutviklingen av det indre markedet for varer og tjenester og drift og utvikling av hjelpeverktøy i det indre marked. Eksempler på aktiviteter vil være studier for å identifisere eksisterende eller potensielle hinder for et velfungerende indre marked, støtte til det europeiske akk-

rediteringssystemet og videreutvikling av SOLVIT og IMI.

Programdelen for selskapsrett og hvitvasking omfatter bl.a. utfordringer som digitalisering og endrede forretningsmodeller skaper for eierstyring og selskapsledelse. Tilgang til opplysninger fra foretaksregistrene, og samspillet mellom registrene, er et sentralt element i videre arbeid for å forbedre den digitale tilgangen for brukerne, og å gjøre denne sikrere. Arbeidet knyttet til regelverket som gjelder styrerepresentanters forpliktelser og ansvar vil fortsette inn i neste periode. Tilsvarene gjelder forebygging av hvitvasking og annen kriminalitet, inkludert tiltak for å benytte virtuell valuta. Arbeidet fremover omfatter også de traktatfestede rettigheter som gjelder for juridiske personer.

Det foreslås å avsette kontingentmidler til delprogrammet COSME for 2022. COSME består av Enterprise Europe Network, klyngevirkemidler, skaleringsvirkemidler og mentorordninger som er rettet mot små og mellomstore bedrifter og entreprenører. COSME kan gjennom de ulike ordningene bedre norske små og mellomstore bedrifters markedsadgang og bidra til vekstmuligheter.

Delprogrammet for markedstilsyn skal bidra til et effektivt markedstilsyn for varer i det indre marked. Dette er viktig for å forhindre at skadelige produkter tilbys i Norge, og for å forhindre at næringsdrivende som ikke oppfyller kravene gis et konkurransefortrinn. Delprogrammet omfatter bl.a. felles systemer for markedstilsynene og relevante myndigheter og felles aktiviteter og undersøkelser av varer.

Videre foreslås det at Norge deltar i et nytt delprogram for konkurransepolitikk, kalt *An Ambitious Competition Policy for a Stronger Union in the Digital Age*. Hensikten med programmet er bidra til utvikling av konkurransepolitikk og -regelverk og en effektiv håndheving av reglene om offentlig støtte og konkurranse i fremtiden, sett i lys av digital utvikling. Programmet omfatter både kartellforebyggende lovgivning, regulering av fusjoner og kontroll av offentlig støtte. Samarbeidet mellom europeiske konkurransemyndigheter, og med tredjeland, skal styrkes og utvides. Samtidig skal kunnskapen om konkurransepolitikken økes hos et større publikum som berøres av den. Det er sannsynlig at fremtidig samarbeid på konkurranseområdet mellom landene innenfor EØS-området vil foregå innenfor rammene av dette programmet.

Regjeringen vil prioritere deltakelse i deler av InvestEU. Det vil bli lagt vekt på deltakelse i virkemidler som særlig bidrar til å øke nytten av del-

takelse i øvrige rammeprogram og som gir norsk næringsliv tilgang til virkemidler utover det som eksisterer i det norske virkemiddelapparatet. Det vil bli lagt til grunn at virkemidlene skal bidra til å styrke norsk verdiskaping innenfor bærekraftige rammer.

Budsjettforslag

De årlige medlemskontingentene for norsk deltakelse i EU-programmer fastsettes i euro av Europakommisjonen på grunnlag av forventet fremdrift under det enkelte program. Eventuelle endringer i kontingentene vil bli håndtert i revidert budsjett 2022.

InvestEU

Virkemidlene under InvestEU som er aktuelle for Norge vil bli forvaltet av Den europeiske investeringsbanken (EIB), Det europeiske investeringsfondet (EIF) og trolig Den nordiske investeringsbanken (NIB). Europakommisjonen har presentert 12 ulike virkemidler som Norge kan delta i under InvestEU:

1. Lån under vinduet for bærekraftig infrastruktur (EIB)
2. Lån under vinduet for forskning, innovasjon og digitalisering (EIB)
3. Bankgarantier for lån til SMB under vinduet for SMB (EIF)
4. Tematiske lån for grønn omstilling (EIB)
5. Tematiske lån under vinduet for forskning, innovasjon og digitalisering (EIB)
6. Tematiske investeringer i fond under vinduene for bærekraftig infrastruktur, forskning, innovasjon og digitalisering (EIF)
7. Investeringer i tidligfase- og vekstfond under vinduet for SMB (EIF)
8. Lån under vinduet for bærekraftig infrastruktur (NIB)
9. Lån under vinduet for forskning, innovasjon og digitalisering (NIB)
10. Lån under vinduet for sosiale investeringer (EIB)
11. Bankgarantier for mikrofinansiering, sosialt entreprenørskap og ferdigheter (EIF)
12. Fondsinvesteringer under vinduet for sosiale investeringer og ferdigheter (EIF)

Etter departementets foreløpige vurdering er det særlig de ni første virkemidlene som er aktuelle for norsk deltakelse. I denne vurderingen er det lagt vekt på virkemidler som gir tilleggseffekter for norsk verdiskaping gjennom å øke nytte av

deltakelsen i andre rammeprogram som Horisont Europa eller utfylle det norske virkemiddelapparatet. For å kunne delta i virkemidler fra oppstarten av programmet foreslås det at departementet gjør et nærmere valg av virkemidler i tråd med dette og innenfor de budsjettmessige rammene som vedtas av Stortinget.

For å delta i programmet må Norge stille en garanti for en andel av investeringene som planlegges under virkemidlene. Beregningene og forutsetningene er imidlertid p.t. usikre. De tematiske virkemidlene over vil antakeligvis ha en relativt høy garantiandel på grunn av økt risiko som følge av målretting mot utvalgte prioriterte områder. Hvor store forpliktelser som må innfris til slutt, vil avhenge av avkastningen på investeringene, inntekter fra garantiprovisjoner og hvilke betingelser som stilles for norsk deltakelse. InvestEU-forordningen tilsier en total EU-garanti på 26,2 mrd. euro og at denne utgiftsføres i EU-budsjettet med 10,3 mrd. euro. Utgiftsføringen fordeler seg på årene 2021-2027, hvor mesteparten blir utgiftsført de tre første årene av perioden. I liket med EU foreslås 40 pst. av garantien bevilget i statsbudsjettet. Dersom man legger beregningsreglene i EØS-avtalen til grunn, tilsier dette en samlet norsk garanti for hele perioden på 656 mill. euro og en utgiftsføring på om lag 373 mill. kroner årlig over syv år for deltakelse i alle virkemidlene. Det arbeides med en garanti som tilsvarer deltakelse i om lag halvparten av programmet InvestEU, målt etter størrelsen på garantien som må stilles. Dette tilsvarer en norsk garanti på 338 mill. euro for hele perioden. Regjeringen vil komme tilbake til dette på egnet måte. Det foreslås avsatt 192 mill. kroner til en utgifts-

føring tilsvarende 40 pst. av garantien i 2022. Norge vil ligge ett år i etterkant av EU når det gjelder utgiftsføring av en andel av garantien. Det legges dermed opp til at utgiftsføringen behandles i statsbudsjettet for årene 2022-2028.

Øvrig programdeltakelse

Kostnaden for å delta i programdelen som gjelder selskapsrett, er estimert til i underkant av 2 mill. kroner totalt og vil i gjennomsnitt være 280 000 kroner per år. Det foreslås satt av til sammen 11,1 mill. kroner til delprogrammene for videreutvikling og verktøy for det indre marked, programdelen som gjelder selskapsrett og ISA-oppfølgningen i 2021. Dette er en videreføring av revidert budsjett 2021, justert for anslåtte valutaendringer.

Kostnadene knyttet til konkurranseprogrammet er anslått til gjennomsnittlig 5,9 mill. kroner årlig i perioden. Totalbeløpet for hele programperioden er estimert til 41,7 mill. kroner. Når det gjelder COSME, er totalbeløpet for hele programperioden estimert til 287,4 mill. kroner. Her anslås det at kostnadene utover i perioden gradvis vil øke. Gjennomsnittlig kostnad er på anslagsvis 41 mill. kroner. For 2022 er det anslått at utgiftene til konkurranseprogrammet og COSME vil beløpe seg til 21,9 mill. kroner. Siden det er forsinkelser i oppstarten av COSME, er det en mulighet for at dette beløpet kan bli lavere.

Oppsummering

Til sammen foreslås en bevilgning på 225,245 mill. kroner for 2022.

Kap. 926 Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
01	Driftsutgifter	175 115	180 247	182 200
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	161 251	160 762	186 400
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	47 270	94 900	
Sum kap. 926		383 636	435 909	368 600

Vedrørende 2021:

Ved stortingsvedtak 18. juni 2021 ble post 45 økt

med 15 mill. kroner, jf. Innst. 600 S og Prop. 195 S (2020–2021).

Kapitlet omfatter drift og bemanning av forskningsfartøylene «Kronprins Haakon», «G.O. Sars», «Johan Hjørt», «Kristine Bonnevie», «G.M. Dannevig», «Hans Brattström», «Dr. Fridtjof Nansen» og «Hydrograf» med tilhørende vitenskapelige instrumenter og utstyr. I tillegg omfatter kapitlet anskaffelse av nytt kystgående forskningsfartøy, undervannsrobotikk og seildroner.

Havforskningsinstituttet utfører rederitjenester for en rekke institusjoner, bl.a. Universitetet i Bergen, Norsk Polarinstitut, Norad/FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO), Universitetet i Tromsø og Statens kartverk. Drift, lønnskostnader og investeringer i forskningsfartøy er derfor skilt ut på eget kapittel.

Forskningsfartøylene er viktige verktøy for forskning og overvåking av hav- og kystmiljøet, de biologiske ressursene i havet og sammenhengen mellom disse. Fartøylene benyttes også til undersøkelse av geologiske og biologiske forhold på havbunnen. Rederidriften er dermed en sentral del av grunnlaget for en langsiktig forvaltning av våre marine ressurser.

Det er satt følgende mål for driften av forskningsfartøylene:

- Kapasiteten og utstyret på forskningsfartøylene skal utnyttes optimalt, og driften skal være best mulig koordinert og kostnadseffektiv.
- Fartøylene og vitenskapelig instrumentering skal vedlikeholdes og oppgraderes som nødvendig for å tilfredsstille myndighetskrav til sikkerhet for personell og materiell, og beskyttelse av det ytre miljøet.

Bruken av de havgående forskningsfartøylene koordineres gjennom en nasjonal toktkomité, slik at toktene kan ses i sammenheng og personell fra flere institusjoner kan delta på planlagte tokt. Det er også etablert et samarbeid om bruk av kapitalkrevende vitenskapelig utstyr om bord på fartøylene.

Havforskningsinstituttet har bygd opp et betydelig internasjonalt nettverk innen prosjektering, bygging, drift og operasjon av forskningsfartøyer og vitenskapelig instrumentering. Andre land benytter instituttet som rådgiver på dette feltet.

Resultater 2020

Havforskningsinstituttet administrerte og driftet 1 627 tokt døgn i 2020, hvorav 1 154 var knyttet til instituttets egen aktivitet. De havgående fartøylene har i gjennomsnitt vært i drift 190 døgn, mens

målet var 260. For kystgående fartøy som bare har én besetning, var gjennomsnittlig utnyttelse 142 døgn, mens målet var 155. Hovedårsaken til reduksjon i tokt døgn var at «Dr. Fridtjof Nansen» avsluttet toktvirksomheten i Afrika i april 2020 og ble liggende i opplag resten av året. I tillegg ble en rekke tokt med «Kronprins Haakon» kansellert på grunn av koronapandemien og ekstra verkstedopphold.

Byggeprosjektet for det isgående forskningsfartøyet «Kronprins Haakon» ble avsluttet i juni 2021, og det formelle eierskapet til fartøyet er nå overført til Norsk Polarinstitut, mens Havforskningsinstituttet drifter fartøyet. Det gjenstår fortsatt noen utbedringer som vil bli finansiert av overført ubrukt bevilgning på kap. 926, post 45.

Havforskningsinstituttet la i september 2020 frem en rapport om infrastrukturbehov for innhenting av marine data i perioden 2021-2030. Rapporten er en oppdatering av en rapport om fremtidig utskifting av fartøy som ble lagt frem i 2015. Bakgrunnen for revisjonen er den raske teknologiske utvikling av droner, bøyer og undervannsroboter for innsamling av marine data.

I 2020 ble det omdisponert midler på post 45 til anskaffelse av seildroner og undervannsroboter, og det er i 2021 inngått kontrakt med Kongsberg Maritime for leveranse av fire autonome forskningsfarkoster. Det er videre inngått kontrakt med Holland Shipyards Group for bygging og utrustning av et nytt kystgående forskningsfartøy, som etter planen blir levert høsten 2022. Det er også satt i gang oppgradering og større vedlikehold av eksisterende forskningsfartøy.

Prioriteringer 2022

Havforskningsinstituttet vil videreføre arbeidet med å legge til rette for økt samarbeid mellom forskningsinstitusjoner om bruk av forskningsfartøy og instrumenter, bl.a. ved å tilby utleie av instituttets fartøy i inntil 20 døgn. Instituttet vil også arbeide med å effektivisere datainnhenting gjennom å anskaffe nytt kystgående fartøy, samt anskaffe og forberede bruk av nye plattformer som undervannsroboter og seildroner. Deler av dette vil være et ledd i styrkingen av kystovervåkingen, jf. bl.a. Coastwatch-satsingen.

Instituttet vil fra 1. januar 2022 stå for drift av fartøyet «Hydrograf» og tilhørende målebåter på oppdrag fra Statens kartverk. Brukstiden for fartøyet er fordelt med 90 pst. til Statens kartverk og 10 pst. til Havforskningsinstituttet.

Budsjettforslag**Post 01 Driftsutgifter**

Posten omfatter lønns- og pensjonskostnader for ansatte på Havforskningsinstituttets rederiavdeling og annet skipspersonell, utgifter til drift og vedlikehold av Havforskningsinstituttets fartøyer «G.O. Sars», «Johan Hjort», «G.M. Dannevig» og «Kristine Bonnevie» og instituttets del av kostnadene for «Kronprins Haakon», «Harald Brattström» og «Hydrograf». Det foreslås å bevilge 182,2 mill. kroner i 2022. Bevilgningen er foreslått redusert med 1,8 mill. kroner som følge av at forventet pensjonspremie til Statens pensjonskasse, inklusiv arbeidsgiveravgift av dette, er redusert med tilsvarende beløp, og med 370 000 kroner som følge av forutsetning om reduserte reiseutgifter i 2022, jf. nærmere omtaler i pkt. 2.2 i innledningsdelen av proposisjonen.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen blir motsvart av inntekter under kap. 3926, post 01 Oppdragsinntekter. Utgiftene

omfatter lønn og drift av nye «Dr. Fridtjof Nansen» i henhold til trepartsavtalen mellom Norad, FAO og Havforskningsinstituttet, Universitetet i Bergens andel av drift og lønn for «G.O. Sars», «Kristine Bonnevie» og «Hans Brattström» og Statens kartverks andel av drift og lønn for «Hydrograf». Videre dekker posten utstyr som omfattes av samarbeidsavtalen mellom Havforskningsinstituttet og Universitetet i Bergen. Norsk Polarinstitut og Universitetet i Tromsø sine andeler av lønns- og driftskostnader for «Kronprins Haakon» er også budsjettert på denne posten.

Det foreslås en bevilgning på 186,4 mill. kroner i 2022. Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter på kap. 3926, post 01, jf. forslag til vedtak II, 1.

Videre foreslås en fullmakt til å kunne overskride posten mot tilsvarende kontraktsfestede inntekter i etterfølgende år, jf. forslag til vedtak IV, 4.

Kap. 3926 Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
01	Oppdragsinntekter	159 715	160 962	186 230
	Sum kap. 3926	159 715	160 962	186 230

Post 01 Oppdragsinntekter

Posten motsvares av tilsvarende utgifter under kap. 926, post 21 Spesielle driftsutgifter. Det fremmes forslag om å bevilge 186,2 mill. kroner i 2022. Bevilgningen er foreslått redusert med 1,6 mill. kroner pga. forventet redusert pensjonspremie og

reduserte reiseutgifter i 2022, jf. omtale under kap. 926, post 01 og særskilte omtaler i pkt. 2.2 i innledningsdelen av proposisjonen. Videre foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale under kap. 926, post 21 og forslag til vedtak II, 1, og en overskridelsesfullmakt knyttet til de samme kapitler og poster, jf. forslag til vedtak IV, 4.

Kap. 928 Annen marin forskning og utvikling

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>		31 800	25 200
50	Tilskudd til Veterinærinstituttet	64 988	69 134	70 550
60	Blått kompetansesenter Sør	6 000		
72	Tilskudd til Nofima AS	98 550	101 101	96 900
	Sum kap. 928	169 538	202 035	192 650

Vedrørende 2020:

Tiltakene under post 21, ble frem til 2020 finansiert innenfor driftsbevilgningen til Havforskningsinstituttet (kap. 923, post 01).

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Posten skal finansiere programmer og prosjekter der flere etater og virksomheter deltar. I statsbudsjettet 2021 ble det bevilget 31,8 mill. kroner på posten, fordelt med 24,1 mill. kroner til Mareano-programmet, 4,1 mill. kroner til Norsk nettverk for blå skog og 3,6 mill. kroner til Norsk institutt for naturforskning (NINA) sitt arbeid med styringsgruppen for trafikkløssystemet.

Det foreslås en bevilgning på 25,2 mill. kroner for 2022. Innenfor rammen av bevilgningen foreslås det å sette av 17,5 mill. kroner til Mareano-programmet. Mareano-programmet kartlegger dybde, bunnforhold, biologisk mangfold, naturtyper og forurensning i sedimentene i norske kyst- og havområder. Programmet finansieres av Nærings- og fiskeridepartementet⁷ og Klima- og miljødepartementet.

Den foreslås satt av 4,1 mill. kroner til Norsk nettverk for blå skog. Nettverket består av Havforskningsinstituttet, GRID-Arendal og Norsk institutt for vannforskning og har til formål å bidra til økt kunnskap og bevissthet om blå skog, dvs. fastsittende alger og planter som vokser under vann.

Det foreslås videre å sette av 3,6 mill. kroner til Norsk institutt for naturforsknings arbeid med

styringsgruppen for trafikkløssystemet for kapasitetsjusteringer i norsk lakse- og ørretoppdrett. Dette systemet skal bidra til en forutsigbar og miljømessig bærekraftig vekst i disse næringene og baserer seg på en bred kunnskapsvurdering hvor flere forskningsinstitusjoner deltar.

Post 50 Tilskudd til Veterinærinstituttet

Veterinærinstituttet er et biomedisinsk beredskaps- og forskningsinstitutt innen helse og velferd på fisk og dyr, fôr- og mattrygghet. Instituttet bistår myndigheter, produsenter og andre over hele landet i å hindre spredning av smittestoffer og utvikling av sykdom hos fisk, dyr og mennesker.

Veterinærinstituttet er et forvaltningsorgan administrativt underlagt Landbruks- og matdepartementet, jf. omtale i Prop. 1 S (2020–2021) for Landbruks- og matdepartementet, kap. 1112, post 50. Instituttet disponerte 278 årsverk i 2020. Det er utviklet et felles mål- og resultatstyringsystem som ligger til grunn for styringen fra begge departementene.

Hovedmålet til instituttet er: God helse hos dyr, fisk og menneske med følgende delmål:

- Kunnskapsbasert forvaltning
- God beredskap
- Konkurranseskraftige bionæringer

Hovedmålet tar utgangspunkt i begrepet «én helse», hvor helse hos dyr, planter, miljø og mennesker henger sammen og må ses i sammenheng. Veterinærinstituttets hovedoppgave innen «én helse» er å bidra til kunnskap og opprettholde god beredskap mot sykdom som truer helse og velferd til landdyr og fisk, og mot sykdom som kan overføres til mennesker. Instituttets arbeid er relevant for flere av FNs bærekraftsmål, fordi god dyre- og fiskehelse og velferd er viktige forutset-

⁷ Samlet bevilgning over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett til Mareano-programmet for 2022 er 46,8 mill. kroner, fordelt med 29,3 mill. kroner på kap. 905, post 01 og 17,5 mill. kroner på kap. 928, post 21.

ninger for sunne økosystemer og produksjon av bærekraftig og trygg mat av høy kvalitet.

Tilskuddet over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett er rettet mot å utvikle en god vitenskapelig forståelse av sykdom og risiko for fiskehelse og fiskevelferd og enkelte områder innen sjømattrygghet. Tilskuddet benyttes til kunnskapsutvikling, diagnostikk og analyser, kunnskapsformidling, beredskap og internasjonalt arbeid. Instituttet har en fri og uavhengig rolle i alle faglige spørsmål.

Instituttet er referansesenter for Verdens dyrehelseorganisasjon (OIE) for utvalgte sykdommer og parasitter på fisk og for epidemiologi/risikovurdering for sykdommer hos akvatiske dyr, og nasjonalt referanselaboratorium for listeførte sykdommer hos fisk. Formålet med referansefunksjonene er å sikre like og gode testresultater gjennom å harmonisere og øke kvaliteten i metodene de ulike laboratoriene som utfører analyser på fisk benytter og bidra til kompetansebygging og effektivisering.

Resultater 2020

Tabell 4.12 Prøvekategorier av fisk undersøkt ved Veterinærinstituttet 2017–2020

Sykdomsmistanke	2017	2018	2019	2020
Meldepliktige sykdommer ¹	2 350	2 060	2 250	3 750
– herav ILA	780	560	330	2 000
Ikke listeførte sykdommer	6 800	5 700	4 100	3600

¹ Tallene omfatter også villfisk (*Gyrodactylus salaris*)

God oversikt om sykdommer i oppdrettsnæringen danner et fundament for instituttets vurderinger. Denne oversikten har gradvis blitt svekket gjennom at en stadig større andel prøver sendes private laboratorier for analysing. Instituttet inngikk i 2020 en avtale knyttet til Fiskehelse rapporten 2020 om utveksling av sykdomsdata for de ikke-listeførte sykdommene med mange av de private oppdrettsselskapene og fikk med det et bredere datagrunnlag for å vurdere sykdomsutviklingen totalt i oppdrettsnæringen dette året. Fiskehelse rapporten er viktig for forvaltning, forskning og næring.

Veterinærinstituttet måtte i 2020 begrense tilgangen til sine laboratorier for å sikre sine kjerneoppgaver rettet mot fiske-/dyrehelse og mattrygghet under koronapandemien, noe som reduserte fremdriften i instituttets forskningsportefølje. Samtidig resulterte frigjort kapasitet til at instituttet økte sin forskningspublisering i 2020.

Instituttet har gjennom pandemien styrket sin digitale kommunikasjonsplattform og samhandling, og med det fått bedre forutsetninger for å benytte kompetansen bredt i hele organisasjonen, med et mer effektivt og automatisert system for data og resultatformidling til sine brukere og samarbeidspartnere. Flyttingen til Ås har beslaglagt personellressurser, noe som har medført at arbeidet med å effektivisere analyseringen av prøver fra fisk gjennom prosjektet Heldigital prøvereise for fisk har blitt noe forsinket.

Kunnskapsbasert forvaltning

Generelt vurderer instituttet at dødeligheten for oppdrettsfisk og rensfisk er for høy og ser dette som en generell indikator for dårlig helse og velferd. Instituttet har i 2020 fortsatt arbeidet med å få innsikt i og få på plass et system for kategorisering av årsakene til at oppdrettsfisk i sjø dør. Instituttet peker på at mekanisk behandling mot lakselus er hovedårsak til høy dødelighet. Instituttet deltar også i et arbeid med å kartlegge dødsårsaker på en standardisert måte i settefiskfasen. Dette er et viktig arbeid for å kunne tolke og få bedre innsikt i årsakene til svekket helse og dødelighet i denne delen av produksjonen.

Instituttet ser ikke tegn til nedgang av de smittsomme sykdommene, snarere en økning der hvor man har sammenlignbare tall. Det er fortsatt virus sykdommer som preger sykdomsbildet. Bruken av antibiotika i oppdrettsnæringen er lav. Instituttet peker på at fortsatt lavt forbruk er avhengig av effektiv vaksinedekning og oppdatert kunnskap om utvikling og forekomst av bakterielle infeksjoner. Norsk oppdrettsproduksjon representerer en av matproduksjonene med lavest antibiotikaforbruk nasjonalt og globalt. Instituttet undersøker bakterier fra syk oppdrettsfisk og finner svært liten forekomst av antibiotikaresistens.

Instituttet peker på at sykdomsforebygging og smittesporing utfordres av mangelfullt vitenskapelige kunnskapsgrunnlag for flere av fiskesykdom-

mene. Denne type kunnskap er også viktig for å kunne få nasjonale tilpasninger i regelverket Norge har felles med EU på dette området. Videre fremhever instituttet at utviklingen av ny teknologi og nye driftsformer går raskt, noe som øker behovet for samordnet veterinærmedisinsk og biologisk kunnskapsutvikling for å tilpasse teknologiene til fiskens behov og styrke dens helse og velferd i de nye produksjonsformene.

God beredskap

Mattilsynet utøver det nasjonale ansvaret for beredskap for fiskehelse og mattrygghet. Veterinærinstituttet har i 2020 levert kunnskapsstøtte og analyser om akutt sykdom, løpende overvåking, regelverksutvikling og kunnskap om mulige nye trusler til Mattilsynet.

Generelt erfarer instituttet at behovet for kunnskapsstøtte til forvaltningen øker. Instituttet har i 2020 fortsatt sitt arbeid med å digitalisere og utvikle nye og mer effektive metoder, noe som er viktig for en mer effektiv forvaltning. Veterinærinstituttet har videre gjennomført fellestester for de private laboratoriene som ledd i sitt arbeid med å sikre gode testresultat på fiskebakterier og virus uavhengig av laboratorium.

Konkurranseskraftige bionæringer

Samhandlingen med næringen skjer hovedsakelig gjennom oppdrag, prosjekter og direkte gjennom råd og seminarer. Instituttet har en betydelig portefølje finansiert av Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering AS. Instituttet har i samarbeid med flere andre forskningsinstitutter utarbeidet indikatorer for fiskevelferd og kvantitative vurderinger av biosikkerhet, som gir mulighet for mer kunnskapsbaserte beslutninger knyttet til bærekraftig drift og håndtering av fisk.

Prioriteringer 2022

Biosikkerhet og sykdomsutvikling

Veterinærinstituttets arbeid med biosikkerhet er en kontinuerlig aktivitet og et viktig redskap for å forebygge og kontrollere infeksjonssykdommer. Arbeidet står sentralt i kunnskapsgrunnlaget for havbruksforvaltningen. Instituttet skal øke kunnskapen om de viktigste drivere for sykdomsutvikling i oppdrettsnæringen og videreutvikle systemer for å få raskere og bedre oversikt over og kunnskap om overordnede årsaker og strukturer som bidrar til sykdomsutviklingen. Reduksjon av produksjonstap i havbruk skal prioriteres ved å

skaffe bedre dokumentasjon om årsaker til dødelighet.

Arbeid knyttet til trafikklyssystemet, som skal bidra til en forutsigbar og miljømessig bærekraftig vekst i lakse- og ørretoppdrett, skal fortsatt prioriteres, jf. Meld. St. 16 (2014–2015) og omtale under post 21 over.

Veterinærinstituttet skal utvikle økt kunnskap om sporing av smittestoff og videreføre arbeidet med å utvikle nye og mer effektive metoder og rutiner for tidlig varsling og rask og presis fiske-diagnostikk, både av kjente og ukjente/nye sykdommer. Instituttet skal ivareta sin rolle for nasjonale og internasjonale referanseoppgaver og bidra til økt rolleforståelse i matforvaltningen.

Datagrunnlag

En god og forutsigbar datatilgang om sykdommer i oppdrettsnæringen er en kritisk faktor for instituttets måloppnåelse. Inntil det foreligger en forutsigbar løsning som sikrer instituttet et tilstrekkelig datagrunnlag, må instituttet, i dialog med aktørene, arbeide for en så god tilgang til relevante data og prøver som mulig.

Økt kunnskap om kystsonen og drivere for sykdom

Satsingen på Coastwatch videreføres for å få bedre kunnskap om og overvåking av kystområdene og bedre det vitenskapelige grunnlaget for rådgivingen. Coastwatch skal bidra til økt kunnskap om kystøkosystemene, herunder faktorer som påvirker utbrudd av sykdom. Målet med Coastwatch-satsingen er å få en bedre total overvåking gjennom å styrke egen innsamling av data, samtidig som data fra private og offentlige aktører samles og tolkes mer tverrfaglig som én datakilde. Veterinærinstituttet skal gjennom sin epidemiologiske kompetanse bidra til økt kunnskap om sykdomsdrivere i kystområdene i dette arbeidet.

Videreutvikle velferdsindikatorer for oppdrett

God velferd er mer enn overlevelse, men velferdsutfordringene synliggjøres i sin ytterste konsekvens gjennom antall fisk som dør under produksjonen. God fiskevelferd er et viktig mål, og arbeidet med velferdsindikatorer for oppdrettsfisk er en prioritert oppgave for instituttet, i samarbeid med Havforskningsinstituttet. Instituttene skal videreutvikle indikatorer både for ordinær drift og ved innføring av nye produksjonsformer og teknologi.

Konkurranseskraftige bionæringer

Veterinærinstituttet besitter kunnskap og kompetanse om diagnostiske analyser og data som er relevante for en bærekraftig utvikling i bionæringene. Instituttet må gi nødvendig prioritet til denne type samarbeid, inkludert arbeidet knyttet til Offentlig Privat Sektorutvikling (OPS) – Havbruk.

Budsjettforslag

Tilskuddet skal dekke oppgaver innen forvaltningsstøtte (forskning, beredskap, diagnostikk, rådgivning og kartlegging av risikofaktorer) innen helse og velferd hos fisk og andre akvatiske dyr og enkelte områder innenfor sjømattrygghet.

Det foreslås en bevilgning på 70,55 mill. kroner i 2022.

Post 72 Tilskudd til Nofima AS

Nofima AS er et av Europas største næringsrettede forskningsinstitutter som driver forskning og utvikling for havbruksnæringen, fiskerinæringen og land- og havbasert matindustri. Nofimas samfunnsoppdrag er å levere internasjonalt anerkjent forskning og løsninger som gir næringslivet konkurransefortrinn langs hele verdikjeden.

Nærings- og fiskeridepartementet forvalter statens eierandel på 56,84 pst. i selskapet. Selskapet har 391 ansatte og utførte 374 årsverk i 2020, fordelt på lokaliteter i ulike deler av landet. Hovedkontoret ligger i Tromsø.

Nofima blir finansiert ved tilskudd over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett, grunnbevilgninger fra Norges forskningsråd, strategiske instituttprogrammer over Landbruks- og matdepartementets budsjett og langsiktige forsknings- og utviklingsprogram tildelt fra Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter og Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering AS. Nofima får også inntekter gjennom oppdrag fra norsk næringsmiddelindustri og sjømatnæring, farmasøytisk industri, forvaltningen og konkurranseutsatte prosjektbevilgninger fra bl.a. Norges forskningsråd og EU.

Tilskuddet Nofima mottar fra Nærings- og fiskeridepartementet, skal benyttes til drift av tynge forskningsinfrastruktur og forskningsvirksomhet innenfor fiskeri og havbruk. Tilskuddet skal fremme økt verdiskaping i sjømatnæringen

og finansiere aktiviteter innenfor tre hovedområder:

- utvikle og utnytte infrastruktur gjennom kostnadseffektiv drift som muliggjør langsiktig forskning
- styrke kunnskapsgrunnlag for en effektiv fiskeri- og havbruksforvaltning
- forskning som fremmer bærekraftig verdiskaping i sjømatnæringen

Resultater 2020

Tabell 4.13 Oversikt over Nofimas bruk av tilskuddet fra Nærings- og fiskeridepartementet i 2020

	(i 1 000 kr)
Leiekostnader for Havbruksstasjonen	16 345
Husleiestøtte	10 943
Infrastrukturstøtte Sunndalsøra	14 906
Leie avlsstasjon og drift av torskeavlsprogrammet	32 588
Fangstbasert havbruk	4 000
Nasjonalt senter for marin bioprosessering (Biotep)	3 525
Kunnskapsgrunnlag for å bidra til en effektiv fiskeri- og havbruksforvaltning	6 580
Forskning som fremmer bærekraftig verdiskaping i sjømatnæringen	9 663
Sum	98 550

Pandemien har ikke påvirket Nofimas forskningsaktiviteter i betydelig grad. Inntektene og kostnadene i 2020 ble noe lavere enn forventet. Det forventes noe lavere inntekter enn budsjettert også i 2021 på grunn av bortfall av prosjektinntekter. Selskapet har iverksatt flere tiltak for å opprettholde god kundekontakt, bl.a. virtuelle møter og kurs. Nofima har implementert en rekke smitteverntiltak for å sikre forsvarlig drift av laboratorier og kritiske funksjoner. Nofima mottok i 2020 en ekstraordinær grunnbevilgning på 20,3 mill. kroner til tverrfaglige prosjekter knyttet til bærekraft, grønn omstilling i næringslivet og digitalisering i forbindelse med pandemien. Deler av bevilgningen ble overført til forskningsprosjekter som gjennomføres i 2021.

Utvikle og utnytte infrastruktur

Størstedelen av tilskuddet til Nofima AS anvendes til drift av forskningsinfrastruktur. Det er et mål at infrastrukturen skal gjøres tilgjengelig også for eksterne brukere og driftes mest mulig effektivt.

Havbruksstasjonen i Tromsø eies av UiT Norges arktiske universitet og Nofima. Selskapet driver tre ulike forskningsanlegg: Fiskehelselaboratoriet, landanlegg og sjøanlegg. I tillegg driver Havbruksstasjonen Senter for marin akvakultur med to avdelinger.

Det arbeides med å etablere en egen avdeling for produksjon av fisk i resirkulerte vannsystemer (RAS) på anlegget, etter ønske fra oppdrettsnæringen i regionen, tidligere Troms fylkeskommune og begge eierne. Arbeidet med etableringen av den nye RAS-hallen pågikk i 2020, og den skal være klar til bruk mot slutten av 2021. I tillegg har Nofima og UiT Norges arktiske universitet etablert et RAS-anlegg ved Fiskehelselaboratoriet. Ved Havbruksstasjonen estimeres det at 70 pst. av tilgjengelig kapasitet var utleid gjennom 2020, dvs. det samme som fjoråret.

Senter for marin akvakultur (SMAK) i Tromsø er etablert som et anlegg for «Det nasjonale avlsprogrammet for torsk». Avlsprogrammet drives på oppdrag fra Nærings- og fiskeridepartementet. Anlegget er spesialdesignet med tanke på produksjon og oppføring av familiegrupper av marin yngel, og særlig torsk. Det nasjonale torskeavlsprogrammet er nærmere omtalt under «forskning for bærekraftig verdiskaping i sjømatnæringen». SMAK blir også brukt til forskning på grunnleggende biologi og reproduksjon for annen marin fisk. Interessen og behovet for anlegget har økt som resultat av økende interesse for torskeoppdrett og fremtidige muligheter knyttet til bruk av andre marine arter.

Nasjonalt senter for marin bioprosessering – Biotep i Tromsø – ble åpnet høsten 2013. Biotep er designet for oppskalering av produksjonsprosesser ved utnyttelse av restråstoff og annet råstoff. Anlegget brukes i hovedsak av bedrifter som utvikler nye prosesser og produkter fra slikt råstoff, for å teste prosessene i en industriell skala. Biotep er et state-of-the-art-pilotanlegg som både små og store bedrifter kan bruke. I tillegg brukes det også i forskningsprosjekter. Anlegget er viktig for næringsutviklingen innen feltet og en fremtidsrettet bioøkonomi. Det er også unikt i internasjonal sammenheng. Kapasitetsutnyttning ved anlegget var i 2020 88 pst., en liten økning fra fjoråret.

Forskningsstasjon for bærekraftig akvakultur på Sunndalsøra er et landbasert forskningsanlegg med ferskvann, sjøvann og resirkulert vann. Hovedaktiviteten ved stasjonen er forskning innen områdene ernæring, fôr og fôring, avl og genetik, nye arter, kvalitet, forebyggende helsearbeid og produksjonsteknologi og miljø. Stasjonen er bl.a. vert for Senter for forskningsdrevet innovasjon innen oppdrett i lukkede systemer. Senteret skal legge grunnlaget for utviklingen av fremtidens lukkede oppdrettskonsepter. For å oppgradere stasjonen med tanke på bygningsmessige forhold, etterslep på vedlikehold og relevans som forskningsverktøy, har Nofimas styre vedtatt en rehabiliteringsplan som nå er under gjennomføring. Miljømyndighetene planlegger behandling av elver i Driva-regionen mot lakseparasitten *Gyrodactylus Salaris* i 2022 og 2023, men kjemikaliebruken fra denne prosessen kan også bli en utfordring for forskningsstasjonen. Det arbeides derfor med planer og tiltak for å øke sikkerheten rundt vannforsyningen. Utnyttelsen av tilgjengelig kapasitet ved forskningsstasjonen ble for 2020 beregnet til 66 pst., som er en økning i forhold til året før.

Den faglige virksomheten – kunnskapsgrunnlag for forvaltningen

Nofima har betydelig aktivitet innenfor dette feltet. Aktivitetene dreier seg om innsamling, strukturering, bearbeiding og tilrettelegging av data som benyttes i forsknings- og utredningsprosjekter. Dette utgjør en viktig beslutningsstøtte for forvaltningen og er også et viktig faktagrunnlag i den offentlige debatten om tema som verdiskaping, aktivitet og næringsstruktur, arealtilgang havbruk, sjømatnæringen og klimaendringer.

Forskning for bærekraftig verdiskaping i sjømatnæringen

Innenfor «Bærekraftig verdiskaping i sjømatnæringen» arbeider Nofima med temaer i hele verdikjeden fra fangst til marked, bl.a. problemstillinger knyttet til lønnsomhet, økonomi, prosess- og produktutvikling og markedsforskning. Nofima har også gjennomført forskning med sikte på å skape større verdier av det marine råstoffet. Tilskuddet dekker også drift av Nasjonalt senter for fangstbasert akvakultur.

Tilskuddet er også brukt til avlsforskning og drift av det nasjonale avlsprogrammet for torsk. Etter en periode med liten interesse for torskeoppdrett har man i den senere tid sett økt

interesse, noe som bl.a. har vist seg i form av nye investeringer i produksjonsanlegg og økende etterspørsel etter torskeyngel. Nofima har styrket veiledningsaktiviteten overfor bedriftene. Et hovedformål for programmet er å bidra til en robust og konkurransedyktig torskeoppdrettsnæring, samtidig som man sikrer de investeringene som er gjort i fysisk og biologisk infrastruktur, samt oppbygging av kunnskapskapital. Nofima har satt i gang en vurdering av videre utvikling og organisering av torskeavlsprogrammet og hvilke strategiske grep som bør gjøres for å ivareta programets målsetting og dermed legge til rette for økt kommersiell aktivitet hos de private aktørene i næringen.

Prioriteringer 2022

Nofima skal arbeide videre med å utvikle kostnadseffektiv drift av selskapets forskningsinfrastruktur, med særlig fokus på forskningsstasjonen på Sunndalsøra og Havbruksstasjonen i Tromsø. Nofima skal videre prioritere arbeid med å tilrettelegge kunnskapsgrunnlaget for forvaltning og bærekraftig verdiskaping i sjømatnæringen.

Budsjettforslag

Det foreslås en bevilgning på 96,9 mill. kroner i 2022.

Kap. 929 Institutt for energiteknikk

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
70	Tilskudd til drift av atomanlegg	318 150		
71	Tilskudd til sikring av atomanlegg	73 100		
	Sum kap. 929	391 250		

Vedrørende 2021 og 2022:

Fra 2021 blir bevilgninger til Institutt for energiteknikk (IFE) budsjettert på kap. 908. Omtale av

IFE inklusiv rapportering for 2020 er gitt under dette budsjettkapitlet.

Kap. 930 Design og arkitektur Norge

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
70	Tilskudd	65 000	67 000	19 749
	Sum kap. 930	65 000	67 000	19 749

Vedrørende 2022:

Som ledd i oppfølgingen av områdegjennomgangen av det næringsrettede virkemiddelapparatet er det foreslått at 49 mill. kroner overføres til Kommunal- og moderniseringsdepartementet fra og med 2022. Det vises til omtale under.

Post 70 Tilskudd

Stiftelsen Design og arkitektur Norge (DOGA) skal fremme forståelse, kunnskap og bruk av design og arkitektur i næringslivet og i samfunnet. Hovedmålet for tilskuddet er økt samlet verdiskaping gjennom design- og arkitekturdrevet nyskaping. Dette skal gjøres gjennom å fremme konkurransevnen i næringslivet, fornye offentlig sektor og som design- og arkitekturpolitisk rådgiver.

DOGA disponerte 33 årsverk per 31. desember 2020 og er lokalisert i Oslo.

Resultater 2020

DOGA mottok 68,6 mill. kroner i tilskudd i 2020, hvorav 65 mill. kroner fra Nærings- og fiskeridepartementet. DOGA arbeider aktivt med å videreutvikle effektive virkemidler for spredning av design- og arkitekturmetodikk, samt å være en tydelig aktør i hele landet.

Designdrevet innovasjonsprogram (DIP) er virkemiddel for å fremme økt bruk av design i innovasjonsprosesser i næringslivet og forvaltes av DOGA. Gjennom programmet fikk 20 prosjekter støtte i 2020, mot 18 i 2019. DOGAs vurdering er at kvaliteten på søknadene i DIP er høyere enn tidligere. På grunn av koronapandemien ble søknadsbehandlingen gjennomført digitalt. Dette resulterte i raskere behandlingstid og utbetaling.

DOGA har samarbeidet med Innovasjon Norge om eksportsatsingen Global Growth Nordic Living 2020/21, rettet mot det tyske markedet hvor 13 bedrifter fra ferdigvare-, design- og merkevareindustrien deltok i 2020. DOGA bidro med fagkunnskap om merkevarebygging, designledelse og sirkulær økonomi inn i eksportsatsingen.

DOGA har et nært samarbeid med flere offentlige og private aktører, og det har vært stor etterspørsel etter kompetansevirkemidlene Stimulab, Nyskappingsprogrammet Innovasjon for alle, Folketråkk og Gnist, jf. omtale nedenfor.

DOGA har styrket sin nasjonale rolle. Som et ledd i dette arbeidet har DOGA utarbeidet Plan for styrket nasjonal tilstedeværelse, som et grunnlag for synliggjøringen av DOGA som et aktuelt kompetansevirkemiddel i alle deler av landet. DOGA har etablert dialog med fylkeskommunene og Innovasjon Norges regionkontorer for å kunne koble DOGAs virkemidler tettere på de ulike regionale behov for design- og arkitekturkompetanse.

Bruk av effektmålinger av ulike programmer og prosjekter i DOGA bidrar til at innsatsen kan legges der virkemidlene kan antas å ha størst effekt og danner et viktig grunnlag når DOGA foretar sine prioriteringer.

I samarbeid med bransjeorganisasjonene på arkitektfeltet har DOGA lansert en felles fagpolitisk plattform. I tillegg ble D-Box, et nasjonalt senter for tjenesteinnovasjon lansert i samarbeid med Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo og Handelshøgskolen BI. Senteret skal være en pådriver i arbeidet med å fornye offentlig sektor. I tillegg har DOGA inngått samarbeid med flere aktører i ferdigvareindustrien om å etablere et nasjonalt

kompetansesenter for innovasjon, kommersialisering og bærekraftig utvikling.

Økt konkurransevne i næringslivet

Designdrevet innovasjonsprogram (DIP) skal stimulere norske bedrifter til økt bruk av design tidlig i innovasjonsprosessen. Programmet støtter prosjekter innenfor alle typer bransjer og samfunnssektorer. Programmet ledes av DOGA i samarbeid med Norges forskningsråd og Innovasjon Norge. Det gis støtte for å involvere designere i idéfasen av prosjektene. Det er fastsatt en rekke tildelingskriterier, bl.a. brukerbehov, designkompetanse, innovasjonsgrad, målbare effekter og at resultatene skal gjøres tilgjengelig for virksomheter i privat og offentlig sektor. En evaluering bekrefter at programmet er relevant, ettertraktet og gir gode resultater for deltakende bedrifter. For at arbeidet skal lykkes bedre fremover er anbefalingen å gjøre designbasert innovasjonsmetodikk mer kjent blant virksomheter flest i norsk næringsliv.

Det innarbeidede DOGA-merket for design og arkitektur gis som en anerkjennelse til norske virksomheter og utøvere som utmerker seg gjennom fremragende bruk av design og/eller arkitektur. Prosjektene viser vellykket bruk av design og arkitektur for å skape innovative løsninger som gir samfunns- og miljømessige og økonomiske verdier. En undersøkelse viser at mottakere av DOGA-merket trekker frem positive effekter i form av stolthet og selvtillit, i tillegg til økt synlighet i markedet.

Fornye offentlig sektor

DOGA er engasjert i prosjekter som tar utgangspunkt i brukernes behov for innovasjon og forbedring av tjenester og prosesser. Dette arbeidet skal bidra til bedre og mer effektiv oppgaveløsning i offentlig sektor, og DOGA jobber tett sammen med andre offentlige virksomheter.

Stimulab (Stimuleringsordningen for innovasjon og tjenstedesign) drives av Digitaliseringsdirektoratet og DOGA. Ordningen tilrettelegger for innovasjon av offentlige tjenester i samarbeid med markedet og stiller krav om at prosjektene skal utvikles gjennom en designdrevet innovasjonsprosess. En ny undersøkelse viser at ordningen legger særlig godt til rette for innovasjon i prosesser der offentlige aktører må samarbeide på tvers av sektorer for å utvikle eller forbedre offentlige tjenester med utgangspunkt i brukernes reelle behov. Stimulab bidrar til å spre kunn-

skap om nye innovasjonsmetoder i offentlig sektor, men også kompetanseheving i det relevante leverandørmarkedet. Stimulab støttet bl.a. prosjekter som bidro til å lage brukervennlige og sammenhengende offentlige tjenester knyttet til livshendelser i oppfølgingen av regjeringens digitaliseringsstrategi.

DOGA deltar i et utviklingsprosjekt om arkitektur og folkehelse som undersøker hvordan det fysiske miljøet påvirker folkehelsen. Målet med prosjektet er å få en fast folkehelsekomponent i alle offentlige investeringer. I 2020 lanserte DOGA en eksempelsamling for helsefremmende bygningsnære uteområder.

Smartere byer er et viktig grep for å fornye offentlig sektor. En undersøkelse viser at DOGAs veileder, Nasjonalt veikart for smarte og bærekraftige byer, som skal fremme utviklingen av bærekraftige, produktive og tilpasningsbaserte byer og lokalsamfunn har vært en av de mest brukte veiledningene i 2020.

Gnist-programmet er et samarbeidsprosjekt rettet mot distriktskommuner der næringslivet inviteres inn for å løse konkrete utfordringer knyttet til steds- og næringsutvikling med utgangspunkt i lokale forutsetninger og behov. Lund, Lebesby og Vang ble valgt ut som pilotkommuner i 2020, hvor det ble jobbet med temaene boligmodeller, fraflytting og ny teknologi.

Gode design- og arkitekturpolitiske råd

DOGA har videreutviklet sin rolle som design- og arkitekturpolitisk rådgiver og har vært en støtte-spiller i arbeidet med Meld. St. 30 (2019–2020) *En innovativ offentlig sektor*. I stortingsmeldingen vektlegges bruk av designkompetanse, og DOGAs aktiviteter Stimulab, D-Box, Barnetråkk og Smartby-veikartet trekkes frem som viktige bidrag i utviklingen av en innovativ offentlig sektor.

I samarbeid med bransjeorganisasjoner og andre aktører på arkitekturfeltet lanserte DOGA i april 2020 en ny felles arkitekturpolitisk plattform for 2020–2021, God arkitektur for et bedre samfunn. Den samler for første gang arkitekturorgani-

sjasjonene om en felles plattform for fagpolitisk påvirkningsarbeid.

Prioriteringer 2022

DOGA har vist gode resultater i forvaltningen av virkemidlet DIP. Samtidig har det også skjedd en stor utvikling i bruk av design i næringslivet over tid. Områdegjennomgangen av det næringsrettede virkemiddelapparatet pekte på at både DOGA og Innovasjon Norge har flere, til dels overlappende virkemidler for designbasert innovasjon.

Flere deler av DOGAs portefølje, slik den har utviklet seg, er imidlertid mest relevante for Kommunal- og moderniseringsdepartementets fagområder: innovasjon i offentlig sektor, byutvikling og arkitektur, samt regional næringsutvikling og oppfølging av bærekraftsmålene.

På denne bakgrunn foreslår regjeringen at oppfølgingsansvaret, og den største delen av tilskuddet overføres til Kommunal- og moderniseringsdepartementet fra 2022. Det foreslås at tilskuddet som er rettet mot designdrevet næringsutvikling fortsatt skal ligge under Nærings- og fiskeridepartementet som et innovasjonspolitisk virkemiddel for næringslivet. For ytterligere informasjon om områdegjennomgangen av det næringsrettede virkemiddelapparatet vises det til omtale i programkategori 17.20 Forskning og innovasjon.

DOGA skal prioritere å støtte de prosjektene som kan antas å gi høyest effekt. I tillegg arbeide for å spre videre informasjon og kunnskap om resultatene og metodikken fra DIP til bredere deler av næringslivet.

For øvrige prioriteringer vises det til omtale under kap. 590, post 71 i Prop. 1 S (2021–2022) for Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Budsjettforslag

Det foreslås en bevilgning på 19,7 mill. kroner. Tilskuddet skal benyttes til DIP for å stimulere norske bedrifter til økt bruk av design. Tilskuddet skal dekke DOGAs administrasjons- og gjennomføringskostnader ved forvaltning av programmet.

Kap. 935 Patentstyret

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
01	Driftsutgifter	284 897	279 458	293 450
	Sum kap. 935	284 897	279 458	293 450

Patentstyret behandler søknader om industrielle rettigheter, dvs. patent, varemerke og design i Norge, innvilger slike rettigheter og fører register over dem. I tillegg er etaten et kompetansesenter for immaterielle rettigheter og skal stimulere til økt beskyttelse og bedre bruk av immaterielle rettigheter. Patentstyret ivaretar også nasjonale og internasjonale forpliktelser bl.a. som følge av norsk medlemskap i Det europeiske patentverket. Patentstyret bistår også ved en rekke frihandelsforhandlinger.

Patentstyrets virksomhet er regulert i lov om Patentstyret og Klagenemnda for industrielle rettigheter (patentstyrelova) og tilhørende forskrift.

Patentstyret er en del av det norske innovasjonssystemet. Gjennom å legge til rette for at norske bedrifter kan sikre seg inntjening av egen nyskaping, strategisk markedsføring og design, skal etaten bidra til innovasjon og økt verdiskaping.

Patentstyret er lokalisert i Oslo og disponerte om lag 233 årsverk i 2020.

Patentstyrets hovedmål er:

- Større bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsomhet fra immaterielle verdier

De tilhørende delmålene er:

- Flere gode rettigheter
- Bedre bruk av immaterielle verdier

Resultater 2020

Håndtering av søknader om patent, varemerke og design utgjør kjernen i Patentstyrets lovpålagte myndighetsoppgaver. Andre pålagte oppgaver er behandling av visse typer klager, regelverksarbeid, internasjonalt arbeid og råd og bistand til departementer.

Patentstyret utfører også informasjonsoppdrag for norsk og utenlandsk næringsliv og gjennomfører aktiviteter for å spre kunnskap om immaterielle rettigheter.

Flere gode rettigheter

Patentstyret skal tildele flere gode rettigheter. For å vurdere om Patentstyret når dette målet, skal etaten rapportere på indikatorer og gi støttende analyser innenfor områdene effektivitet, kvalitet og kundetilfredshet i søknadsbehandlingen.

Effektivitet i saksbehandlingen

I 2020 mottok Patentstyret 19 382 søknader om patent, varemerke og design. Dette er noe lavere enn i 2019. 74 pst. av søknadene kom fra utenlandske søkere som ønsker rettigheter i Norge. Hoveddelen av disse søknadene var varemerkesøknader.

Patentstyret tilbyr søkerne en digital søknadsveiviser for varemerker. Målet er å behandle varemerkesøknader som kommer gjennom veiviseren innen tre uker. For varemerkesøknader som inngis på andre måter, er målet å få avgjort sakene og registrert varemerkene i løpet av tre til seks måneder. Ved utløpet av 2020 var saksbehandlingstiden for varemerkesøknader innlevert via veiviseren om lag tre uker, og om lag fire og en halv måned for varemerkesøknader som ble levert direkte til Patentstyret. Saksbehandlingstiden for varemerker er redusert i 2020 sammenlignet med 2019, både ved bruk av veiviseren som hjelper søker gjennom søknadsprosessen og effektiviseringstiltak. Patentstyret avgjorde om lag like mange varemerkesøknader i 2020 som i 2019. Det høye antallet avgjorte søknader og et noe lavere antall inngående søknader gjorde at antall varemerkesøknader under behandling gikk ned sammenlignet med året før.

Patentstyret har som mål at den som søker om registrering av design, skal få avgjort søknaden sin i løpet av to til tre måneder. I 2020 ble de fleste søknadene behandlet innen to måneder.

Patentstyret har som mål å gi en grundig vurdering av om en nasjonal førstesøknad om patent kan påregnes å bli innvilget, innen syv måneder etter inngivelse, for minst 95 pst. av alle slike søk-

nader. Det dreier seg her om søknader som er inngitt direkte til Patentstyret og som ønskes gransket nasjonalt. Andre veier til patent er å søke om europeisk patent hos Det europeiske patentverket (EPO) eller å inngi en søknad under kon-

vensjonen om patentsamarbeid (PCT) til Verdensorganisasjonen for immaterialrett (WIPO). Målet ble nådd i 2020. Over 90 pst. av disse søknadene kom i 2020 fra norske bedrifter, mange av dem små og mellomstore.

Tabell 4.14 Saksinngang og saksbehandling i 2020

	Antall nye saker	Antall ferdigbehandlede saker
Varemerke	16 659	17 739
Patent	1 444	2 048
Design	1 279	1 277
Klager på foretaksnavn	32	33

Tabell 4.15 Antall ferdigbehandlede saker per årsverk anvendt på det, etter type sak

År	2019	2020
Varemerke	459	492
Design	546	639
Patent	53	51

Kvalitet i saksbehandlingen

Patentstyret gjennomfører kontroller for å måle kvalitet i søknadsbehandlingen. Det er i 2020 ikke avdekket avvik fra etatens kvalitetsmål. Kvalitetskontrollene avdekket imidlertid flere områder for forbedring knyttet til søknadsprosessene som følges opp fortløpende.

Antall klager på Patentstyrets avgjørelser til Klagenemnda for industrielle rettigheter (KFIR) har ligget mellom 100 og 150 i flere år. I 2020 kom det inn 139 klager. Hoveddelen av klagenes gjelder som tidligere år varemerkesaker. Tallet er å anse som svært lavt når det sammenlignes med det årlige antallet avgjørelser som fattes av etaten (om lag 20 000). I flertallet av de klagesakene som ble behandlet, ble Patentstyrets opprinnelige avgjørelse opprettholdt av KFIR.

Kundetilfredshet

Årlige kundeundersøkelser viser at kundene i stor grad er godt fornøyd med Patentstyrets tjenester. Resultatene har vært stabile over tid og for de ulike tjenestene Patentstyret leverer.

Bedre bruk av immaterielle rettigheter

Bedre bruk av immaterielle rettigheter innebærer at Patentstyret skal arbeide for at norske bedrifter har tilstrekkelig kunnskap og bevissthet om riktig bruk av immaterielle rettigheter. På denne måten vil Patentstyret kunne bidra til norske bedrifters lønnsomhet. Dette er det utfordrende å måle, men indikatorer som forsøker å måle bedriftenes kompetansenivå innen immaterielle verdier og rettigheter (IR-modenhet) gir visse indikasjoner på effektene av Patentstyrets arbeid.

Kompetanseoverføring

Målgruppene for etatens arbeid med kompetanseoverføring er primært universitets- og høyskolesektoren, virkemiddelaktører, næringslivsorganisasjoner, klynger og inkubatorer.

I 2020 gjennomførte Patentstyret 29 arrangementer. På grunn av koronapandemien ble alle arrangementene avholdt på nett, inkludert konferansen «Innovasjonskraft 2020» i samarbeid med Design og arkitektur Norge (DOGA).

IR-modenhet

Begrepet IR-modenhet sier noe om hvor bevisst bedriftene utnytter sine immaterielle rettigheter og verdier. Størrelser som kan gi en indikasjon på bedriftenes modenhet, er bl.a. bruk av forundersøkelser. Forundersøkelse er en betalt tjeneste Patentstyret tilbyr for å kartlegge om andre allerede har rettigheter på dette området, eller lignende varemerke eller design som det som planlegges brukt. Videre benyttes bruk av Patentstyrets søke- og varslingstjenester og antall norske søknader i andre land som indikatorer.

Antall forundersøkelser levert av Patentstyret steg med 3 pst. i 2020. De profesjonelle aktørene, dvs. patentfullmektigbyråene, er Patentstyrets største kundegruppe for slike tjenester. Patentstyret har registrert økende bruk av sine registre og databaser i 2020. Antall besøk på etatens nettsider økte med 12 pst. fra 2019 til 2020.

I 2019 gikk det totale antallet søknader om industrielle rettigheter fra norske søkere inngitt til andre lands registreringsmyndigheter ned til 28 139 fra over 30 000 året før. Antallet søknader levert til utlandet var 5,2 ganger høyere enn antallet levert av norske søkere til Norge (5 400) i 2019. Dette er det nyeste tilgjengelige tallet. Antallet slike søknader kan gi en pekepinn på utviklingen i IR-modenhet hos norske bedrifter. Samtidig spiller andre faktorer som koronapandemien og global konjunktur en stor rolle.

Prioriteringer for 2022

Patentstyret skal fortsette arbeidet med økt digitalisering og ytterligere effektivisering av søknads-

behandlingen. Videre skal Patentstyret videreføre arbeidet med å bidra til næringslivets kompetanse på immaterielle verdier og rettigheter. Dette bør oppnås bl.a. gjennom økt målretting av tiltak for å tilby kunnskap og kompetanseøkning, bl.a. i samarbeid med andre deler av virkemiddelapparatet.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 293,45 mill. kroner i 2022. Bevilgningen skal dekke lønn, pensjon, andre driftsutgifter og mindre investeringer. Bevilgningen er foreslått redusert med 600 000 kroner som følge av forutsetning om reduserte reiseutgifter i 2022, jf. nærmere omtale i pkt. 2.2 i innledningsdelen av proposisjonen. Videre foreslås det at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3935, post 04, jf. forslag til vedtak II, 1.

Kap. 3935 Patentstyret

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
01	Inntekter av informasjonstjenester	3 918	4 495	4 690
02	Inntekter knyttet til NPI	4 569	5 095	4 490
03	Gebyrer immaterielle rettigheter	110 236	106 904	103 280
04	Ymse inntekter	887		
	Sum kap. 3935	119 610	116 494	112 460

Vedrørende 2022:

Bevilgningen under post 01, 02 og 03 er foreslått redusert med 220 000 kroner pga. forventet reduserte reiseutgifter i 2022, jf. omtale under kap. 935, post 01 og særskilt omtale i pkt. 2.2 i innledningsdelen av proposisjonen.

Post 01 Inntekter av informasjonstjenester

Posten omfatter i hovedsak inntekter fra forundersøkelser til primært norske kunder. Dette kan dreie seg om kartlegging av teknikkområder, om oppfinnelser kan patenteres eller varemerker registreres. Det foreslås en bevilgning på 4,7 mill. kroner i 2022.

Post 02 Inntekter knyttet til NPI

Posten omfatter inntekter fra oppdragsvirksomhet utført for Nordisk patentinstitutt (NPI). Det dreier seg om forundersøkelser for utenlandske kunder på patentområdet og granskning av internasjonale patentsøknader fra norske, danske, islandske og svenske patentsøkere. Det foreslås en bevilgning på 4,5 mill. kroner for 2022.

Post 03 Gebyrer immaterielle rettigheter

Posten omfatter inntekter fra gebyrer som avkreves kundene for Patentstyrets tjenester i forbindelse med saksbehandling. Sammen med avgiftene for enkelte typer tjenester, jf. omtale under

kap. 5574 nedenfor, går gebyrene til å dekke Patentstyrets utgifter til utøvelse av myndighetsrollen, dvs. behandling av patent-, varemerke- og designøknader og fornyelse av slike rettigheter, enkelte andre lovpålagte oppgaver og utvikling av kunderettede elektroniske tjenester.

Det foreslås en bevilgning på 103,3 mill. kroner i 2022.

Post 04 Ymse inntekter

Posten har pleid å omfatte tilskudd fra Utenriksdepartementet og andre refusjoner knyttet til

bistandsarbeid i utviklingsland som Patentstyret har utført. Det foreslås ingen bevilgning på posten, men det legges til grunn at dersom det blir aktuelt for departementet å inntektsføre inntekter fra prosjekter i andre departementer 2022, kan denne posten benyttes. Dersom det skjer, vil departementet foreslå bevilgning i forbindelse med endring av budsjettet i 2022.

Det foreslås imidlertid en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. forslag til vedtak II, 1.

Kap. 5574 Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
71	Avgifter immaterielle rettigheter	147 403	161 500	175 500
	Sum kap. 5574	147 403	161 500	175 500

Post 71 Avgifter immaterielle rettigheter

På posten føres inntekter fra avgifter knyttet til Patentstyrets søknadsbehandling. Det foreslås en bevilgning på 175,5 mill. kroner i 2022.

Posten omfatter de årlige fornyelsesavgiftene for å opprettholde beskyttelsen av patenter og fornyelsesavgifter for å opprettholde et varemerke i en ny periode på ti år.

Kap. 936 Klagenemnda for industrielle rettigheter

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
01	Driftsutgifter	7 327	8 121	8 150
	Sum kap. 936	7 327	8 121	8 150

Klagenemnda for industrielle rettigheter er et faglig uavhengig statlig klageorgan som behandler klager på vedtak fattet av Patentstyret. Virksomheten er regulert av lov om Patentstyret og Klagenemnda for industrielle rettigheter (patentstyrelova) og forskriften til denne.

Klagenemnda er lokalisert i Oslo, og sekretariatet utgjorde om lag seks årsverk per utgangen av 2020. De fleste klagesakene behandles av paneler satt sammen av deltakere fra nemnda og eksterne eksperter. Det er totalt rundt 25 eksterne eksperter tilknyttet nemnda, fordelt på forskjellige tekniske og juridiske områder. Departementet utnev-

ner de eksterne ekspertene for perioder på tre år av gangen, etter forslag fra nemnda.

Klagenemndas hovedoppgave er å behandle klager på endelige førsteinstansvedtak fattet av Patentstyret etter patent-, varemerke- og designloven. Klagen gjelder i hovedsak avslag på og innvilgelse av søknader om patenter og varemerker. I tillegg behandler Klagenemnda saker etter lov om planteforedlerrettigheter, foretaksnavneloven og edelmetaloven. Saksbehandlingen skal skje på en enkel, rask og effektiv måte sammenlignet med domstolsbehandling. Klagenemnda skal:

- bidra til økt rettssikkerhet på området industrielle rettigheter
- være en anerkjent instans innenfor industrielle rettigheter

Resultater 2020

Departementet mener at Klagenemnda har etablert og opprettholdt en forsvarlig og effektiv virksomhet til tross for koronapandemien, og er en anerkjent institusjon blant brukerne.

Klagenemnda skal bidra til økt rettssikkerhet på området industrielle rettigheter

For å kunne vurdere måloppnåelse skal nemnda rapportere på indikatorer relevant for balansen mellom antall nye og antall ferdigbehandlede saker, effektiv saksbehandling og kvalitet i saksbehandlingen.

Tabell 4.16 Saksinngang og saksbehandling i 2020

	Antall nye saker	Antall ferdigbehandlede saker
Patent	24	16
Varemerke	109	107
Design	1	1
Foretaksnavn	3	3

Nemnda ferdigbehandlet i 2020 noe færre patentsaker enn det som kom inn. Dette ble imidlertid hentet opp kort tid etter nyttår 2021.

Produksjonen og produktiviteten i etaten har ikke vært nevneverdig påvirket av koronapandemien eller tiltakene som er innført i denne sammenheng.

Klagenemnda avholdt i 2020 muntlige forhandlinger i fem saker. Dette er færre enn i 2019, men synes likevel å ligge på et rimelig nivå ut fra hensynet til effektivitet og behovet for å gi partene anledning til å bli hørt. I 2020 ble det reist totalt fem søksmål mot Klagenemndas avgjørelser. Dette anses som lavt, men tilstrekkelig til å sikre en betryggende grad av domstolskontroll av nemndas avgjørelser.

Klagenemnda skal være en anerkjent instans innenfor industrielle rettigheter

For å kunne vurdere måloppnåelse skal nemnda rapportere på relevante indikatorer for hvorvidt nemnda følger utviklingen innenfor sitt fagfelt nasjonalt og internasjonalt, spesielt i EØS-området, og om nemnda sikrer faglig kvalitet og kompetansespredning på området industrielle rettigheter.

Nemnda deltok i 2020 på både nasjonale og europeiske faglige fora og tilbød videreutdanningstiltak for egne ansatte og eksterne medlemmer. På grunn av koronapandemien ble dette begrenset til nettbaserte aktiviteter i 2020. Nemnda bidro også aktivt til kompetansespredning på fagområdet sitt gjennom nemndas nettside, Meklingsnemnda for arbeidstakeroppfinnelser sin nye nettside og på andre måter.

Nemnda deltok i 2020 på både nasjonale og europeiske faglige fora og tilbød videreutdanningstiltak for egne ansatte og eksterne medlemmer. På grunn av koronapandemien ble dette begrenset til nettbaserte aktiviteter i 2020. Nemnda bidro også aktivt til kompetansespredning på fagområdet sitt gjennom nemndas nettside, Meklingsnemnda for arbeidstakeroppfinnelser sin nye nettside og på andre måter.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Posten omfatter lønns- og pensjonsutgifter og kjøp av varer og tjenester. Det foreslås en bevilgning på 8,2 mill. kroner i 2022.

Kap. 3936 Klagenemnda for industrielle rettigheter

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
01	Gebyrer	630	749	660
	Sum kap. 3936	630	749	660

Post 01 Gebyrer

Posten omfatter gebyrer for klager på Patentstyrets avgjørelser ved behandling av søknader om patent, varemerke, design og etter edelmetalloven,

samt klager på avgjørelser om planteforedlerrettigheter og foretaksnavn fattet av henholdsvis Plantesortsnemnda og Foretaksregisteret. Klagegebyrene er satt betydelig lavere enn kostnaden med å behandle klagen, for at terskelen for å

klage på Patentstyrets vedtak ikke skal være for høy.

Det foreslås en bevilgning på 660 000 kroner for 2022.

Kap. 2421 Innovasjon Norge

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
50	Tilskudd til etablerere og bedrifter, inkl. tapsavsetninger	4 465 000	852 500	814 101
52	Låneordning for pakkereisearrangører – tapsavsetning	103 500		
54	Tapsavsetning – låneordning for nærskipfart og fiskefartøy	300 000		
70	Basiskostnader	173 450	172 131	187 975
71	Innovative næringsmiljøer, <i>kan overføres</i>	118 221	119 400	171 200
72	Innovasjonskontrakter, <i>kan overføres</i>	385 009	325 500	
73	Tilskuddsordning for pakkerreisearrangører, <i>kan overføres</i>	95 769		
74	Reiseliv, profilering og kompetanse, <i>kan overføres</i>	503 677	473 700	482 000
75	Grønn plattform, <i>kan nyttes under post 50, 71 og 76</i>	700	102 500	249 450
76	Miljøteknologi, <i>kan overføres</i>	531 761	577 800	527 800
78	Administrasjonsstøtte for distriktsrettede såkornfond	3 399	3 500	900
79	Tilskudd til kondemneringsordning for skip	500	146 500	
80	Næringstiltak Svalbard	519	2 050	
90	Lån fra statskassen til utlånsvirksomhet, <i>overslagsbevilgning</i>	55 650 000	66 700 000	61 600 000
91	Låneordning for pakkereisearrangører – lån	262 577		
Sum kap. 2421		62 594 082	69 475 581	64 033 426

Vedrørende 2021:

Ved stortingsvedtak 23. februar 2021 ble post 50 økt med 1 600 mill. kroner, jf. Innst. 233 S og Prop. 79 S (2020–2021).

Ved stortingsvedtak 18. juni 2021 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Innst. 600 S og Prop. 195 S (2020–2021):

- post 50 ble økt med ytterligere 350 mill. kroner
- post 74 ble økt med 50 mill. kroner
- post 75 ble økt med 85 mill. kroner

Vedrørende 2022:

Som ledd i oppfølgingen av områdegjennomgangen av det næringsrettede virkemiddelapparatet foreslås følgende endringer i 2022:

- Innovasjon Norges budsjettstruktur forenkles ved at post 72, 79 og 80 inngår i post 50.
- Halvårseffekt av bevilgningen på kap. 2426, post 70 overføres til kap. 2421, post 70 (19,475 mill. kroner) og halvårseffekt av bevilgningen på kap. 2426, post 71 overføres til kap. 2421, hhv. post 71 (51,8 mill. kroner) og post 75 (31,75 mill. kroner) i forbindelse med

overføringen av Sivas programaktiviteter til Innovasjon Norge.

- Ordningen STUD-ENT overføres fra Norges forskningsråd, for å samle virkemidlene for etablerere hos Innovasjon Norge. I den forbindelse overføres 21 mill. kroner fra kap. 920, post 50 og 9 mill. kroner fra Kunnskapsdepartementets kap. 285, post 53 til kap. 2421, post 50.
- Det realiseres effektiviseringsgevinster på 75 mill. kroner sammenliknet med saldert budsjett 2021, fordelt på oppdragsgivende departementer. Se nærmere omtale under Budsjettfor-slag.

Om Innovasjon Norge

Innovasjon Norge er statens og fylkeskommunenes virkemiddel for å realisere verdiskapende næringsutvikling i hele landet.

Innovasjon Norges hovedmål er å utløse bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling, og utløse regionenes næringsmessige muligheter. Av hovedmålet er det utledet tre delmål:

- flere gode gründere
- flere vekstkraftige bedrifter
- flere innovative næringsmiljøer

Innovasjon Norge er organisert som et særlovs-selskap. Selskapets styre har et selvstendig ansvar for selskapets virksomhet og resultatene som oppnås. Staten ved Nærings- og fiskeridepartementet eier 51 pst. av selskapet, mens fylkeskommunene til sammen eier 49 pst. I tillegg til hovedkontoret i Oslo har Innovasjon Norge ti regionkontorer fordelt på 17 steder over hele landet og 28 utenlandskontorer fordelt på 23 land. Ved utgangen av 2020 disponerte selskapet 773 årsverk, fordelt med 313 ved regionkontorene, 155 ved utekontorene og 305 ved hovedkontoret. Inkludert i disse tallene er om lag 30 midlertidige årsverk som ble rekruttert for å arbeide med tiltakspakkene for næringslivet relatert til koronapandemien. Majoriteten av disse sluttet i løpet av første halvår 2021.

Innovasjon Norge forvalter virkemidler innenfor finansiering, kompetanse, profilering, nettverk og rådgivning. Selskapet skal kombinere virkemidler ut fra den enkelte kundes behov og har frihet til å utforme og prioritere virkemidler innenfor gitte budsjetttrammer. I tillegg skal selskapet forvalte virkemidlene i overensstemmelse med EØS-regelverket og føringer gitt i lov om Innovasjon Norge, Stortingets behandling av årlige budsjett-

proposisjoner, oppdragsbrev og øvrige føringer fra oppdragsgiverne.

Innovasjon Norges styre vedtok i desember 2019 en ny strategi for perioden 2020–2025, og en ny delstrategi for eksport.

Virkemidler i Innovasjon Norge på Nærings- og fiskeridepartementets budsjett

Midlertidige ordninger for å begrense de negative konsekvensene av koronapandemien og smitteverntiltakene i 2020 og 2021 er ikke inkludert i oversikten.

Bedriftsnettverk er et tilbud til små og mellomstore bedrifter som ønsker å etablere forpliktende samarbeid. Etter et vellykket forprosjekt kan deltakerbedriftene i et bedriftsnettverk gå videre til andre tjenester som omfattes av Program for klyngeutvikling. Ordningen ble fra 2020 overført til Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett i forbindelse med at oppdragsgiveransvaret ble overflyttet til fylkeskommunene.

Bioøkonomiordningen er en finansiell støtteordning som skal legge grunnlag for økt verdiskaping i biobaserte næringer gjennom en markedsorientert og bærekraftig utnyttning av bioressene, herunder innovativt bruk av tre.

Eksport og internasjonalisering. Innovasjon Norge tilbyr ulike rådgivnings- og kompetansetjenester for å bistå norske bedrifter i å eksportere sine varer og tjenester til utlandet. Gjennom sitt nettverk av kontorer i utlandet tilbyr selskapet bl.a. internasjonal markedsrådgivning og formidler informasjon til norsk næringsliv om markeds- og konkurranseforhold. Innovasjon Norge organiserer også næringslivsdelegasjoner og norsk deltakelse på viktige internasjonale messer.

Etablerertilskuddsordningen skal støtte gründere som har nye ideer med stort vekstpotensial. Tilskuddet kan brukes til å utvikle egen kompetanse, kjøpe kompetansetjenester av andre, tilpasse produktet eller tjenesten til markedet eller som sikkerhet for å innhente mer kapital. Etablerertilskudd gis i to faser, til markedsavklaring og til kommersialisering. Maksimalt tilskudd for begge fasene er normalt på til sammen om lag 700 000 kroner per prosjekt. Midlene tilhørende fase 1 av ordningen ble fra 2020 overført til Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett i forbindelse med at oppdragsgiveransvaret ble overflyttet til fylkeskommunene.

Grønn plattform er en felles konkurransearena i regi av Innovasjon Norge, Norges forskningsråd og Siva og har som formål å fremme grønn omstilling. Plattformen bygger på etablerte ordninger

og skal bidra til at hele løpet fra forskning, kommersialisering og til markedsintroduksjon ses i sammenheng, på tvers av de involverte virkemiddelaktørene.

Innovasjonskontrakter (tidligere kalt FoU-kontrakter) er tilskudd til forsknings- og utviklings-samarbeid mellom en leverandørbedrift og offentlig eller privat kunde. Formålet med samarbeidet skal være å utvikle et nytt produkt eller en ny løsning som ikke tilbys i dagens marked.

Innovasjonspartnerskap er offentlig-private partnerskap der Innovasjon Norge tilbyr risikoavlastning og veiledning til offentlige aktører som går sammen med næringslivet for å løse samfunnsutfordringer. Innovasjonspartnerskap legger til rette for at innovative gründere og vekstbedrifter kommer i posisjon til å utvikle og levere nye løsninger til store, offentlige markeder. Ordningen fremmer etterspørselsdrevet innovasjon, som kan være et effektivt verktøy for å løse samfunnsutfordringer.

Innovasjonslån kan benyttes til delfinansiering av investeringsprosjekter som handler om nyetablering, nyskaping, omstilling og utvikling, hvor det er vanskelig å finne tilstrekkelig risikovilje for gjennomføring i det private kredittmarkedet. Lånene skal stimulere til utvikling av innovative vekstbedrifter.

Investeringsfond for Nordvest-Russland og Øst-Europa skal fremme næringssamarbeid mellom Norge og Russland, andre land som tidligere var republikker i Sovjetunionen og land i Sentral- og Øst-Europa som ikke er medlemmer av EU. Investeringsfondet kan nå også gjøre investeringer i selskaper og fond lokalisert i Nordland, Troms og Finnmark dersom dette bidrar til å oppnå formålet. Rapportering om fondet er tilgjengelig i vedlegg 2.

Kompetanse og rådgivning. Innovasjon Norge tilbyr ulike kompetansetiltak for etablerere, ansatte og ledere i bedrifter, styremedlemmer eller ulike aktører og interessenter i regionale næringsutviklingstiltak. Selskapet tilbyr også rådgivning til enkeltbedrifter og grupper av bedrifter. Tilbudene skal bidra til å få frem flere gode gründere og flere vekstkraftige bedrifter. Midler tilhørende Mentortjenesten, som tilbyr personlig veiledning og oppfølging til gründere i oppstartsfasen, ble i 2020 overført til Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett i forbindelse med at oppdragsgiveransvaret ble overflyttet til fylkeskommunene.

Kondemneringsordning for skip i nærskipfart og kondemneringsordning for offshorefartøy skal bidra til at eldre fartøy i nærskipfart kondemne-

res og erstattes av lav- og nullutslippsfartøy, og at det investeres i lav- og nullutslippsteknologi i offshoreflåten. Målgruppen for begge ordningene er norskregistrerte foretak.

Kondemneringstilskudd for skip gis som bagatellmessig støtte til norskregistrerte foretak som eier skip i nærskipfart og norskregistrerte foretak som eier offshoreskip, i forbindelse med kondemnering av skip. Det stilles ikke krav om nyinvestering, slik som i kondemneringsordningene omtalt over.

Landsdekkende garanti kan tilbys i forbindelse med driftskreditt eller investeringslån, primært til små og mellomstore bedrifter som har utfordringer med finansiering grunnet manglende pantsikkerheter.

Lavrisikolån gis i hovedsak til prosjekter sammen med lån fra private banker på markedsmessige vilkår. Lavrisikolån brukes til å delfinansiere investeringer i bygninger, driftsutstyr, fiskefartøy og til investeringer i landbruket. Lånene bidrar til å utløse annen finansiering og er orientert mot de deler av markedet hvor konkurransen er moderat eller begrenset.

Låneordning for nærskipfart og fiskefartøy skal bidra til å redusere klima- og miljøutslipp ved å finansiere flåtefornyelse. Ordningen supplerer innsatsen for grønn skipsfart i eksisterende ordninger rettet mot utvikling av miljø- og klimavennlige fartøy. Under ordningen kan det gis lån til kjøp av null- og lavutslippsfartøy eller til investeringer i et brukt fartøy som bygges om for å gi lavere utslipp. Ellers har ordningen lignende innretning som innovasjonslåneordningen.

Miljøteknologiordningen gir tilskudd til pilot- og demonstrasjonsprosjekter for å bidra til kommersialisering av innovative løsninger basert på miljøteknologi. Ordningen skal bidra til flere vekstkraftige bedrifter.

Oppstartslån er en ordning for kommersialisering av oppstartsprosjekter (selskaper under fem år) med lav teknisk risiko eller prosjekter som raskt trenger mye kapital for å styrke veksten og internasjonaliseringen av selskapet. Oppstartslån gir gründeren mer kapital å bygge selskapet med, samtidig som det krever en annen forpliktelse enn å motta tilskudd. Lånet kan dekke inntil 60 pst. av selskapets kapitalbehov, og er oppad begrenset til 1,5 mill. kroner. Resterende kapitalbehov skal dekkes av ny kontant egenkapital eller konvertible lån.

Profilering. For å stimulere til økt verdiskaping i reiselivsnæringen innenfor bærekraftige rammer skal Innovasjon Norge bl.a. bidra til å profilere Norge som helårlig reisemål. Selskapet skal også

profilere norsk næringsliv i utlandet og Norge som et attraktivt land å gjøre investeringer i.

Program for klyngeutvikling (Norwegian Innovation Cluster) skal bidra til å forsterke innovasjons- og fornyelsesevnen i regionale innovasjonsmiljøer gjennom økt samspill og samarbeid i næringslivet, og mellom næringsliv, kunnskapsmiljøer og offentlige utviklingsaktører. Nytt, revidert klyngeprogram ble implementert i 2020, og gjennom Stortingets vedtak av revidert nasjonalbudsjett 2020 fikk Innovasjon Norge fullmakt til å iverksette et nytt delprogram for modne klynger.

Katapultordningen støtter etablering av testfasiliteter (nasjonale flerbrukssentre for testing, pilotering, simulering og visualisering), for å gi raskere industriell vekst og utvikling i Norge. Ordningen kan gi støtte til utstyrsinvesteringer og kompetanse- og tjenesteutvikling. Sentrene skal ha tett samarbeid med FoUoI-miljøer og tilby utstyr, fasiliteter og kompetanse innenfor muliggjørende teknologier til bedrifter over hele landet. Midler til programmet er foreslått overført fra Siva til Innovasjon Norge fra andre halvår 2022, og programmet skal ses i sammenheng med andre samhandlingsvirkemidler (klyngeprogrammet og Sivas øvrige programmer).

Krav i statsstøtteregulverket – gruppeunntaket

Støtte som gis under ordninger som er innmeldt til ESA (EFTA Surveillance Agency) under det alminnelige gruppeunntaket (GBER), må gis i henhold til de spesifikke kravene som gjelder for den enkelte ordning.

Resultater 2020

I 2020 har Innovasjon Norge lagt vekt på å implementere selskapets strategi for arbeidet med

eksport, gripe mulighetene i Horisont Europa og levere tiltakspakker for næringslivet. Innovasjon Norge forvaltet i 2020 finansielle rammer tilsvarende om lag en dobling av rammene i et normalår. Økningene var knyttet til regjeringens tiltakspakker i møte med koronapandemien. Håndteringen har krevd en betydelig ekstrainsats og mobilisering av midlertidige ansatte for å sikre at midlene når ut til gode innovative prosjekter i hele landet.

I tillegg har Innovasjon Norges rolle under koronakrisen vært å utløse investeringer i omstilling, innovasjon og internasjonalisering, med mål om å bidra til at den langsiktige omstillingsevnen til næringslivet ikke stopper opp. Rollen som lyttepost og innovasjonspolitisk rådgiver ble også betydelig oppskalert som følge av pandemisituasjonen, med ukentlig rapportering til eiere og oppdragsgivere om signalene fra regionkontorene.

Arbeidet med å følge opp krisepakkene har ført til omprioriteringer og redusert aktivitet på enkelte områder, som sparring/rådgivning og andre kompetansehevende tiltak overfor kunder. De internasjonale kontorene har ikke kunnet gjennomføre arrangementer som planlagt, og færre bedrifter har benyttet seg av internasjonal rådgivning. Innovasjon Norge har imidlertid digitalisert en rekke av sine kompetansetiltak, og flere kurs og tilbud er gjennomført digitalt eller overført til selvbetjeningsløsninger.

Fordeling av midler

Tabell 4.18 viser fylkesvis fordeling av Innovasjon Norges tilsagn om tilskudd, lån og garantier over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett. Figur 4.6 viser hvordan disse midlene fordeler seg på ulike sektorer.

Boks 4.2 Innovasjon Norges mål- og resultatstyringsystem

Mål- og resultatstyringsystemet setter overordnede mål og indikatorer for Innovasjon Norges virksomhet og gir sammen med støttende analyser og evalueringer en indikasjon på om selskapet når sine mål. Det kan også være et verktøy for å utvikle bedre og mer treffsikre virkemidler.

Metode

Måloppnåelse for delmålene er en indikator på om hovedmålet nås. Hvert av selskapets delmål har et sett styringsindikatorer til å vurdere måloppnåelse. Effektindikatorerne skal vise virkninger som søkes oppnådd på lengre sikt, knyttet opp mot selskapets overordnede målsettinger. Resultatindikatorerne skal vise virkninger som Innovasjon Norge søker å påvirke direkte, og som kan måles raskere. Resultater har som regel en nær sammenheng med Innovasjon Norges bidrag, mens effekter ofte er påvirket av flere andre utenforliggende forhold. Det kan derfor være krevende å vurdere hvor stor betydning selskapets innsats har hatt for de effektene som måles.

Innovasjon Norges mål- og resultatstyringsystem ble operasjonalisert av Statistisk sentral-

byrå (SSB) i 2015. Metoden går ut på å sammenligne indikatorer for bedrifter som har fått støtte fra Innovasjon Norge med en gruppe av likeartede foretak som ikke har fått støtte. Resultatindikatorerne hentes fra Innovasjon Norge og fra kundeeffektundersøkelser utført av Oxford Research. I tillegg suppleres effekt- og resultatindikatorerne med støttende analyser bestående av indikatorerne lønnsomhetsvekst og vekst i sysselsetting.

Samfunnsøkonomisk analyse AS (SØA) overtok i 2018 oppdraget etter SSB og har også gjennomført analysene i 2020. SØA benytter samme metode som SSB, men har noe ulikt datagrunnlag, bl.a. i utvelgelsen av kontrollgruppen. Effekter er målt som forskjeller i gjennomsnittlig årlig vekstrate mellom Innovasjon Norge-kunder og kontrollgruppen i den første treårsperioden etter støtte fra Innovasjon Norge (årlig mervekst i forhold til kontrollgruppen). Beregningene er basert på regnskapstall for bedriftene fra 2003 til 2019.

Tabell 4.17 Styringsindikatorer knyttet til delmålene

Delmål	Flere gode gründere	Flere vekstkraftige bedrifter	Flere innovative næringsmiljøer
Effektindikatorer	Omsetningsvekst Produktivitetsvekst Vekst i verdiskaping Overlevelsesrate	Omsetningsvekst Produktivitetsvekst Vekst i verdiskaping	Omsetningsvekst Produktivitetsvekst Vekst i verdiskaping
Resultatindikatorer	Utvikling i utløsningsgrad Utvikling i Innovasjon Norges bidrag til kompetanse Innovasjonsnivå i prosjektene Risikovurdering i prosjektene	Utvikling i utløsningsgrad Utvikling i Innovasjon Norges bidrag til kompetanse Innovasjonsnivå i prosjektene Driftsrisiko i bedriftene	Samarbeid innad i næringsmiljøet og med eksterne bedrifter og kunnskapsmiljøer Mobilisere deltakere i næringsmiljøer

Indikatorerne legges også til grunn ved vurdering av måloppnåelse for hver enkelt av Innovasjon Norges virkemidler. Det fremgår av postomtalene hvilke delmål den enkelte ordningen

skal bidra til å oppnå. Prosjektene som støttes, skal være samfunnsøkonomisk lønnsomme, og bidraget fra Innovasjon Norge skal være utløsende for prosjektet.

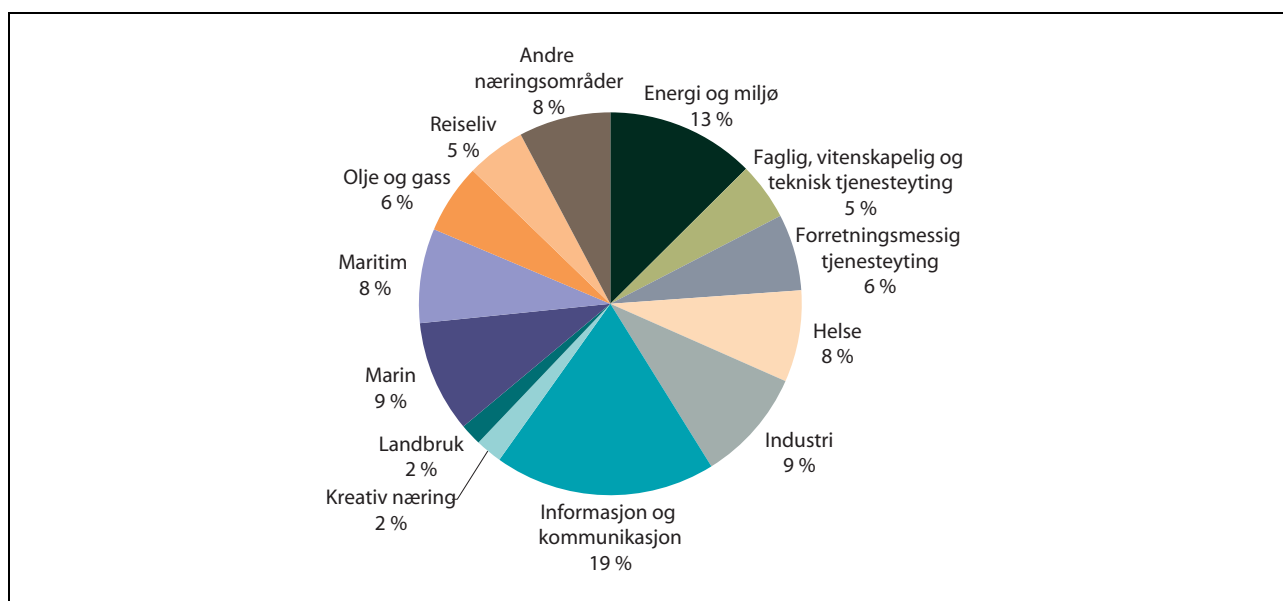
Tabell 4.18 Geografisk fordeling av tilsagn over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett i 2020

	Tilskudd, innovasjonslån og garantier		Lavrisikolån	
			(i 1 000 kr)	
Agder	507 426	7,0 pst.	50 595	2,0 pst.
Innlandet	319 440	4,0 pst.	165 560	7,0 pst.
Møre og Romsdal	851 935	11,0 pst.	929 357	37,0 pst.
Nordland	233 734	3,0 pst.	244 659	10,0 pst.
Oslo	1 830 780	24,0 pst.	0	0,0 pst.
Rogaland	700 344	9,0 pst.	16 125	1,0 pst.
Troms og Finnmark	227 738	3,0 pst.	411 058	16,0 pst.
Trøndelag	652 534	8,0 pst.	185 213	7,0 pst.
Vestfold og Telemark	509 304	7,0 pst.	45 325	2,0 pst.
Vestland	969 122	13,0 pst.	401 050	16,0 pst.
Viken	781 092	10,0 pst.	43 794	2,0 pst.
Svalbard	12 377	0,0 pst.	0	0,0 pst.
Flere fylker/utland	120 609	2,0 pst.	0	0,0 pst.
Totalt	7 716 434		2 492 736	

Kilde: Oppdragsgiverrapport fra Innovasjon Norge 2020

Innovasjon Norges ordninger som finansieres over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett, har i hovedsak ingen føringer knyttet til geografi eller sektor.

Den landsdekkende lavrisikolåneordningen er åpen for alle næringer, men en stor andel går til investeringer i fiskefartøyer og i landbruket. Lavrisikolån gis i hovedsak på markedsmessige vilkår sammen med lån fra private banker.

Figur 4.6 Tilsagn om tilskudd, innovasjonslån og garantier i 2020 over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett, fordelt på sektorer

Effekter for hele selskapet

I 2020 ble det bevilget til sammen om lag 9,5 mrd. kroner til Innovasjon Norge over budsjettene til flere departementer og fylkeskommuner. I tillegg disponerte selskapet rammer for nye utlån på til sammen ca. 6,1 mrd. kroner, hvorav 2,5 mrd. kroner til landsdekkende lavrisikolån, 3 mrd. kroner til landsdekkende innovasjonslån og 600 mill. kroner til låneordning for nærskipfart og fiskefartøy. Innovasjon Norge disponerte også en ramme til nye landsdekkende garantier på 160 mill. kroner i 2020. I tillegg gir selskapet tilsagn om distriktsrettede lån og garantier på oppdrag fra fylkeskommunene. I 2020 ga selskapet tilsagn om totalt 317 mill. kroner i distriktsrettede risikolån og garantier.

Den etterfølgende resultat- og effektrapporteringen er i hovedsak basert på mål- og resultatstyringssystemet for selskapet, jf. beskrivelse i boks 4.2.

- *Høyere omsetningsvekst:* Bedrifter som har fått støtte fra Innovasjon Norge, har i gjennomsnitt nær 10,3 prosentpoeng høyere årlig vekst i omsetning enn sammenligningsgruppen (2019: 9,0).
- *Høyere produktivitsvekst:* Bedrifter som har fått støtte fra Innovasjon Norge, har i gjennomsnitt 4,0 prosentpoeng høyere årlig vekst i produktivitet enn sammenligningsgruppen (samme som i 2019).
- *Høyere vekst i verdiskaping:* Bedrifter som har fått støtte fra Innovasjon Norge, har i gjennomsnitt 8,7 prosentpoeng høyere årlig vekst i verdiskaping enn sammenligningsgruppen (2019: 8,3).

Effekter og resultater for oppdrag fra Nærings- og fiskeridepartementet

Innovasjon Norge ga i 2020 tilsagn om tilskudd, lån og garantier for totalt 10,7 mrd. kroner over Nærings- og fiskeridepartementets budsjettposter, som er over dobbelt så mye som i 2019. I dette beløpet er lavrisikolån på 2,5 mrd. kroner og koronatilaksordninger medregnet. I løpet av året ble rammen for innovasjonslån økt fra 1,4 til 3,6 mrd. kroner, hvorav 600 mill. kroner var øremerket nærskipfart og fiskefartøy. Av lavrisikolån gikk 25 pst. til gründere, definert som bedrifter ikke eldre enn tre år. Av innovasjonslån, tilskudd og programmer gikk 29 pst. til gründere. 90 mill. kroner ble gitt i tilsagn om tilskudd til bl.a. klynger og bedriftsnettverk og 823 mill. kroner gikk til prosjekter under miljøteknologiordningen.

Tabell 4.19 viser differanser i ulike effektindikatorer for bedrifter støttet av Innovasjon Norge sammenlignet med likeartede foretak i samme periode som ikke mottok støtte. Tallene representerer forskjell i vekst målt i prosentpoeng. Innovasjonshøyde (i hvilken grad prosjektene representerer nye produkter/tjenester eller prosesser/løsninger) i prosjektene holder seg på et stabilt høyt nivå på linje med fjoråret. Addisjonaliteten (i hvilken grad støtten er utslagsgivende for at prosjektene realiseres) var i 2020 på hele 96 pst.⁸, mot 91 pst. i 2019. Dette kan trolig forklares med at Innovasjon Norges bidrag for bedriftenes innovasjons- og utviklingsarbeid har vært viktigere under koronakrisen enn i et normalår. Andelen kunder innenfor oppdrag finansiert av Nærings- og fiskeridepartementet som har svart at støtten fra Innovasjon Norge har hatt høy addisjonalitet, har ligget stabilt rundt 70 pst. siden 2009 og er i 2020 målt til 79 pst. I tillegg har 18 pst. svart at støtten har hatt middels addisjonalitet, slik at totalt 97 pst. mener støtten har vært utslagsgivende for realisering av prosjektene. Andel av Innovasjon Norges samlede brutto tilsagn med innovasjon på internasjonalt nivå ligger i 2020 på 50 pst., mot 40 pst. i 2019. Dette skyldes hovedsakelig økte budsjetter under innovasjonsoppdraget fra Nærings- og fiskeridepartementet og ikke endret praksis for tildeling innenfor de øvrige oppdragene.

Innovasjon Norge har gjennom samarbeidet med Det europeiske investeringsfondet (EIF) de siste par årene opprettholdt et høyere nivå på innovasjons-/risikolån enn før 2017. I 2020 ble Vekstgarantiavtalen omgjort fra pilot til en permanent ordning. Innovasjon Norge og EIF inngikk en garantiavtale som sikrer at 14 norske banker de to neste årene kan låne ut i alt 2 mrd. kroner til norske vekstbedrifter. Avtalen betyr at bankene sammen med Innovasjon Norge kan tilføre små og mellomstore bedrifter risikokapital til nye satsinger. Ordningen har en god geografisk spredning og vil bidra til mer risikokapital til bedrifter over hele landet.

Det ble i løpet av året innvilget nye generelle innovasjonslån for 2,34 mrd. kroner, herunder oppstartslån på totalt 722 mill. kroner. Grunnen til at rammen på 3 mrd. kroner ikke ble fullt utnyttet, kan være både generell usikkerhet i næringslivet som følge av pandemisituasjonen, men også at arbeidet med tiltakspakkene først kom skikkelig i gang i andre kvartal.

⁸ Inkluderer de som har svart middels (20 pst.) og høy (76 pst.) addisjonalitet.

Innovasjon Norge iverksatte i 2020 en ny strategi for eksport- og internasjonaliseringoppdraget og gjennomførte en større omorganisering av utekontorene for å sikre et mer spisset og fleksibelt apparat. Dette omtales nærmere under Eksport og internasjonalisering.

Innovasjon Norge har i 2020 videreført arbeidet med samfunnsutfordringer og bærekraft. Målet er å styrke næringslivets evne til å gripe markedsmuligheter gjennom å utvikle og skalere verdensledende løsninger som svar på regionale, nasjonale og globale utfordringer. Innovasjon Norges rolle er knyttet til næringslivets behov for kapital, kompetanse og adgang til fremvoksende markeder. Selskapet legger stor vekt på grønn forretningsutvikling, bærekraft og klimarisiko, og arbeider for å fremme et ansvarlig næringsliv. Et tiltak er at «trippel bunnlinje»-prinsippet gjennomføres i finansieringssaker, ved at miljømessige og samfunnsmessige effekter av et prosjekt vurderes på lik linje med de bedriftsøkonomiske.

I 2020 fikk Innovasjon Norge sammen med Norges forskningsråd og Siva ansvaret for implementering av Grønn plattform. Målet med satsingen er å legge til rette for grønn vekst og et bærekraftig næringsliv. Både næringslivet og forskningsorganisasjoner viser stor interesse for ordningen.

Innovasjon Norge innførte i 2020 ulike endringer i sin finansieringspolicy og tilpasninger i virkemidler for å imøtekomme likviditetsbehov og sikre fortsatt innovasjonsevne i næringslivet. Bl.a. ble krav til kundebidrag under innovasjonskontrakter halvert, og det ble åpnet for at oppstartsselskaper kunne motta både etablerertilskudd og oppstartslån.

Innovasjon Norge fikk også ansvar for flere tiltaksordninger med annen innretning enn selskapets ordinære virkemidler, noe som utfordret leveransekjeden i selskapet.

Tabell 4.19 Estimerte effekter fra 2020-rapporteringen for alle Innovasjon Norges delmål – differanser i forhold til sammenlignbar gruppe bedrifter (prosentpoeng)

	Effektindikatorer		
	Vekst i omsetning	Vekst i verdiskaping	Vekst i produktivitet
Selskapets samlede virkemidler (alle departementer)	10,3 ¹	8,7 ¹	4,0 ¹
Tilskudd, innovasjonslån og garantier («Innovasjonsoppdraget» fra Nærings- og fiskeridepartementet)	15,6 ¹	11,5 ¹	5,8 ¹

¹ Statistisk signifikant på 1 pst.-nivå. Dette betyr at det er mindre enn 1 pst. sannsynlighet for at forskjellen mellom gruppene er tilfeldig.

Resultater og effekter suppleres med noen støttende analyser for å gi bedre innsikt og forståelse for de ulike virkemidlene. Følgende supplerende analyser er gjennomført for Nærings- og fiskeridepartementets virkemidler:

- *Høyere sysselsettingsvekst:* Bedrifter som har fått støtte fra Innovasjon Norge, hadde i gjennomsnitt 3,6 prosentpoeng høyere årlig vekst i antall ansatte enn sammenligningsgruppen.

Effekter på delmål nivå

Delmål 1: Flere gode gründere

Innovasjon Norge skal stimulere gründere og oppstartsbedrifter til å utnytte sine muligheter for

vekst. Med gründere menes i denne rapporteringen foretak yngre enn tre år. Målet er ikke å etablere flest mulig bedrifter, men at flest mulig lovende nyetableringer utnytter sitt vekstpotensial. Selskapet prioriterer tre innsatsområder:

- Flere globale gründere
- Flere levedyktige oppstartsbedrifter
- Mer attraktivt å være gründer

Effektindikatorer

Tabell 4.20 viser at det er statistisk signifikante effekter for gründere som mottok tilskudd, innovasjonslån eller garantier fra Innovasjon Norge, finansiert av Nærings- og fiskeridepartementet.

Tabell 4.20 Effektindikatorer for gründere finansiert over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett – differanser i forhold til sammenlignbar gruppe bedrifter (i prosentpoeng)

	Effektindikatorer		
	Vekst i omsetning	Vekst i verdiskaping	Vekst i produktivitet
Gründere som mottok tilskudd, innovasjonslån eller garantier	24,3 ¹	22,0 ¹	15,1 ¹

¹ Statistisk signifikant på 1 pst.-nivå. Dette betyr at det er mindre enn 1 pst. sannsynlighet for at forskjellen mellom gruppene er tilfeldig.

Resultatindikatorer

Innovasjon Norges støtte er utløsende dersom prosjektet eller aktiviteten ikke ville blitt gjennomført i samme grad uten støtten. Ifølge kundeeffektundersøkelsen⁹ har andelen gründere som rapporterer at støtten i høy grad var utløsende for prosjektet, vært stabilt høy de siste årene. I 2020 (kundeeffektundersøkelsen for tilsagn gitt i 2016) rapporterte 76 pst. at støtten fra Innovasjon Norge har vært helt utslagsgivende for at prosjektet ble gjennomført, og ytterligere 20 pst. at støtten var delvis utslagsgivende¹⁰. Dette var en betydelig økning fra året før (hhv. 68 og 23 pst). Kundeeffektundersøkelsene viser at prosjektenes bidrag til kompetanseheving for gründerne har økt de senere årene, men det er en liten nedgang (fire prosentpoeng) fra målingen i 2019. Gründerprosjekter har gjennomgående høyere kompetansebidrag enn prosjektene i de etablerte bedriftene i så godt som alle kompetansekategorier. 71 pst. av gründerne mener at utviklingsprosessen med Innovasjon Norge har ført til økt kompetanse i stor grad på ett eller flere områder. 92 pst. av gründerne svarer at de er fornøyde med oppfølgingen de har fått av Innovasjon Norge i årene etter tilsagn. Videre viser analysene at 86 pst. av gründerprosjektene som mottok støtte fra Nærings- og fiskeridepartementets virkemidler (unntatt lavrisikolån), bidrar til innovasjon som representerer noe nytt internasjonalt. Dette er omtrent på samme nivå som målingen i 2019. Når virkemidler fra alle oppdragsgivere regnes med, er tilsvarende tall 62 pst., mot 56 pst. i 2019. Innovasjonshøyden i prosjektene har altså økt i 2020 for gründerprosjekter.

Risikoen i prosjektene som mottar støtte, skal normalt være høy. Andelen tilsagn med høy risiko

er vesentlig lavere i 2020 enn i 2019, men fortsatt høyere enn årene før. For gründerprosjekter som mottok støtte fra Innovasjon Norge finansiert over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett (unntatt lavrisikolån), hadde 60 pst. høy risiko i prosjektet målt av tilsagnsbeløp (65 pst. i 2019). Mens andel tilsagn med høy prosjektrisiko er redusert under innovasjonsoppdraget (Nærings- og fiskeridepartementets midler) er det en økning i andelen høy prosjektrisiko under både distriktsoppdraget og landbruksoppdraget.

Økt tilgang på risikokapital

Etablerertilskudd og oppstartslån er finansieringsvirkemidler spesielt tilpasset gründersekskaper i etablerings- og kommersialiseringsfasen. Oppstartslån ble lansert i 2017 og gir gründeren mer kapital enn tilskudd. I 2020 la Innovasjon Norge til rette for at gode oppstartsselskaper med spesielt stort kapitalbehov kunne få tilbud om både etablerertilskudd og oppstartslån. Totalt fikk 86 selskaper innvilget en slik finansieringspakke. Dette var mulig grunnet tiltakspakkene i 2020, som ikke er videreført i 2021. Innovasjon Norge vil i årene fremover følge og evaluere de selskapene som mottok helhetlig oppstartfinansiering i 2020, for å vurdere resultater og effekter av denne innretningen.

I 2020 mottok 396 gründersekskaper oppstartslån på til sammen 722 mill. kroner (mot 179 mill. kroner til 119 selskaper i 2019). Den samlede vurderingen fra følgeevaluering av ordningen i 2019 er at oppstartslån har et potensial til å være et relevant, effektivt og addisjonelt virkemiddel. Det er derimot lite informasjon tilgjengelig om den reelle risikoen i ordningen da de første lånene som er innvilget, først forfaller mot slutten av 2021.

Innovasjon Norge mobiliserer norske bedrifter til å utnytte mulighetene som ligger i Norges tilknytning til EU, spesielt gjennom Horisont 2020-programmet. Dette arbeidet fortsetter gjen-

⁹ Fra etterundersøkelsen gjennomført i 2020 for tilsagn gitt i 2016. Dette sammenlignes med etterundersøkelsen for tilsagn gitt i 2015, gjennomført i 2019.

¹⁰ Gjennomsnitt i alle «oppdrag». For Nærings- og fiskeridepartementets ordninger er tallene noe høyere.

nom Horisont Europa, som har et sterkere fokus på innovasjon og kommersialisering. På slutten av 2020 etablerte Norges forskningsråd og Innovasjon Norge et felles team for å sikre best mulig koordinering av innsatsen i Horisont Europa. Innovasjon Norge skal spesielt mobilisere bedrifter til de markedsnære programmene under det europeiske innovasjonsrådet (EIC). I 2020 mottok norske små og mellomstore bedrifter totalt 270 mill. kroner i tilskudd gjennom programmet EIC Accelerator. Dette tilsvarte 5,8 pst. av utlyste tilskuddsmidler i programmet. EIC introduserte i oktober 2019 også tilbud om egenkapital, og norske bedrifter mottok i 2020 455 mill. kroner i egenkapital. Norske bedrifter har også mottatt betydelige midler gjennom andre EIC-ordninger.

Målgruppen oppstartsbedrifter/gründere (0–3 år) fikk i 2020 tilsagn om 2,2 mrd. kroner i risikolån, tilskudd og garantier over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett (av totalt 3,2 mrd. kroner til målgruppen). Av dette gikk 722 mill. kroner til oppstartslån. I tillegg kom 626 mill. kroner i lavrisikolån og verdien av rådgivnings-, nettverks- og kompetansetjenester.

Innovasjon Norge har i 2020 forvaltet et oppdrag med tilskudd til gründer- og innovasjonsmiljøer som sto i fare for å gå konkurs grunnet effektene av koronapandemien. Disse aktørene er viktige brikker i økosystemet for innovasjon og gründerkap i Norge, gjennom sine kompetansetilbud, investornettverk og tilbud om kontorplass og fellesskap.

Gründere hadde i tillegg tilgang på risikokapital gjennom virkemidlet såkornfond i 2020. Forvaltningen av såkornfondene, koinvesteringsfondet for Nord-Norge og pre-såkornordningen ble i 2020 overdratt fra Innovasjon Norge til Investinor. Rapportering om fondene er tilgjengelig i vedlegg 2.

Styrket innsats på kompetanse

Innovasjon Norge har de senere årene styrket innsatsen på kompetanseprogrammene for gründere, i tråd med signalene i regjeringens gründerplan fra 2015. Fra og med 2018 ble målingen på kompe-

tanseområdet endret litt fra tidligere år ved at det måles utslag på flere kompetanseområder. Dette gir bedre innsikt i hvilken type kompetanse som påvirkes mest gjennom støtten fra Innovasjon Norge. Gründerprosjekter har gjennomgående høyere kompetansebidrag enn prosjektene i de etablerte bedriftene i nesten alle kompetansekategorier.

86 pst. av prosjektene innen målgruppen som fikk støtte i 2020, representerte innovasjoner på internasjonalt nivå (for alle Nærings- og fiskeridepartementets virkemidler unntatt lavrisikolån). Dette er omtrent på nivå med året før. Andelen prosjekter med høy driftsrisiko var vesentlig lavere enn i 2019, på om lag 46 pst. av totale årlige tilsagn. Det er forutsatt og ønsket at Innovasjon Norge skal ta risiko på høyt nivå.

Delmål 2: Flere vekstkraftige bedrifter

Innovasjon Norge skal bistå både nyskapende bedrifter med internasjonale ambisjoner og bredden av norsk næringsliv som arbeider for å sikre sin konkurransekraft og lønnsomhet. I 2020 ga Innovasjon Norge tilsagn for 8,1 mrd. kroner til denne målgruppen (vekstkraftige bedrifter over 3 år) – mot 3,2 mrd. kroner i 2019. Dette tilsvarer 64 pst. av det totale finansieringsvolumet på 12,5 mrd. kroner (mot 53 pst. i 2019). Økningen gjelder både for innovasjonslån og tilskudd. Av de 8,1 mrd. kroner var 2 mrd. kroner ekstraordinært innovasjonstilskudd, som var del av en av regjeringens korona-tiltaks pakker.

Effektindikatorer

Tabell 4.21 viser at det er statistisk signifikante resultater for vekst i omsetning og verdiskaping for foretak eldre enn tre år som har mottatt tilskudd, innovasjonslån og garantier. For årlig vekst i produktivitet er det ikke statistisk signifikante resultater. Det er derfor ikke grunnlag for å si at det er forskjell i produktivitetsvekst for bedriftene som fikk støtte fra Innovasjon Norge og sammenligningsgruppen.

Tabell 4.21 Effektindikatorer for foretak eldre enn tre år finansiert over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett – differanser i forhold til sammenlignbar gruppe bedrifter (i prosentpoeng)

	Effektindikatorer		
	Vekst i omsetning	Vekst i verdiskaping	Vekst i produktivitet
Tilskudd, innovasjonslån og garantier	6,9 ¹	4,7 ¹	2,0

¹ Statistisk signifikant på 1 pst.-nivå. Dette betyr at det er mindre enn 1 pst. sannsynlighet for at forskjellen mellom gruppene er tilfeldig.

Resultatindikatorer

I kundeundersøkelsen svarer 95 pst. av bedriftene som er eldre enn tre år, at støtten fra Innovasjon Norge helt eller delvis har vært utløsende for prosjektet for alle oppdrag og virkemidler, mot 92 pst. i 2019. For innovasjonsoppdraget er tallet 97 pst. i 2020, mot 98 pst. i 2019. Innenfor dette er det en klar dreining fra middels til høy addisjonaltet, med 77 pst. høy addisjonaltet i 2020 mot 69 pst. i 2019.

Økt kapitaltilgang

Innovasjon Norges avtaler med Det europeiske investeringsfondet (EIF) om garantier for egne lån og for den såkalte «Vekstgarantiordningen» er forlenget og dekket engasjementer ut mai 2021 for egen lånevirkosomhet og ut året for Vekstgarantiordningen. Vekstgarantier styrker tilgangen til bankfinansiering for innovative eller raskt voksende små og mellomstore bedrifter. Ordningen avlaster risiko hos bankene gjennom at Innovasjon Norge garanterer for 75 pst. av bankens tap på lån inntil 4 mill. kroner per bedrift, og EIF dekker 50 pst. av Innovasjon Norges tap. Dette er en ordning innenfor EUs rammeprogram for forskning- og innovasjon, Horisont 2020.

Garantiavtalen for Innovasjon Norges egne utlån er på 1,9 mrd. kroner og øker utlånskapasiteten for innovasjons- og risikolån som finansieres over Nærings- og fiskeridepartementets og Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjetter. I kraft av økt utlånsramme gjennom garantiavtalen kunne Innovasjon Norge øke øvre engasjementsgrense fra 25 til 50 mill. kroner i innovasjons-/risikolån per prosjekt/bedrift. Mulighetene denne avtalen gir, er viktig for måloppnåelsen både for delmål 1 og 2.

De to avtalene vil ikke kunne forlenges uten norsk deltakelse i EU-programmet InvestEU.

Eksport og internasjonalisering

Eksport og internasjonalisering er en viktig del av arbeidet under delmål 2. Høsten 2019 vedtok Innovasjon Norge en ny strategi for eksport- og internasjonaliseringsoppdraget. Arbeidet med implementering av denne startet i 2020. En konsekvens av strategien er endringer i Innovasjon Norges tilstedeværelse i internasjonale markeder i 2020. Ved utgangen av 2020 er tilstedeværelse avviklet i fem land: Indonesia, Sør-Afrika, Finland, Danmark og Polen. I tillegg er kontoret i Mumbai lagt ned. Fra 2021 er Innovasjon Norge til stede i 23 land med 28 kontorer (mot 28 land og 34 kontorer i 2019) og er organisert i tre regioner: Asia, Europa/Afrika og Americas. Kontorene i Singapore, München, London og New York styrkes med spisskompetanse innen energi, teknologi og livsvitenskap for å møte bedriftenes behov for kompetanse. I tillegg blir Brusselkontoret styrket med en ekstra person for sterkere kobling mot EUs virkemidler og «missions» (arbeid med å løse samfunnsutfordringer, som er sentralt i det nye rammeprogrammet Horisont Europa).

Selskapets eksportstrategi legger opp til en dreining mot mer selvbetjening og digitalisering, og samtidig mer spissing av tjenestetilbudet til bedrifter som har særlig gode forutsetninger for å lykkes internasjonalt. Strategien har derfor et tredelt målbilde: et breddetilbud med generelle eksporttjenester, et eksportutviklingstilbud for bedrifter som har forutsetning for å lykkes internasjonalt og et etterspørselsdrevet program for å fange opp og kapitalisere på store internasjonale muligheter. I 2020 startet Innovasjon Norge to pilotprosjekter under sistnevnte program: ett innenfor havvind og ett på batteriteknologi.

Ved kontorene i utlandet tilbyr Innovasjon Norge tjenesten internasjonal markedsrådgivning. Effektestimater utført av Samfunnsøkonomisk Analyse AS viser at selskaper som mottar denne tjenesten, har årlig mervekst i omsetning, verdiskaping og produktivitet i forhold til en sammenlignbar kontrollgruppe. Målingen i 2020 viser

en årlig mervekst på 12,4 prosentpoeng i salgsinntekter, 8,2 prosentpoeng i verdiskaping, 5,1 prosentpoeng i produktivitet og 2,7 prosentpoeng mervekst i antall årsverk. Estimaterne har blitt gradvis mer robuste over tid, dvs. at stadig flere estimater blir signifikante. Dette underbygger viktigheten av at Innovasjon Norge tilbyr rådgivnings- og kompetansetjenester i tillegg til finansieringsvirkemidlene. For 2020 var ambisjonen å øke andelen av bedrifter som både er med i et kompetanseprogram og som også har fått en finansieringstjeneste.

Norge deltar på verdensutstillingen Expo 2020 i Dubai i De Forente Arabiske Emirater. Grunnet koronapandemien ble Expo 2020 utsatt med ett år, og gjennomføres fra oktober 2021 til mars 2022. Gjennomføringen av norsk deltakelse gjøres i partnerskap mellom staten og næringslivet. Innovasjon Norge har fått i oppdrag å gjennomføre norsk deltakelse på verdensutstillingen på vegne av Nærings- og fiskeridepartementet, Olje- og energidepartementet og Utenriksdepartementet. Departementene har også oppnevnt et prosjektstyre med representanter for bedrifter, LO, NHO og Innovasjon Norge. Norsk deltakelse skal synliggjøre at norsk næringsliv er i verdensklasse for bærekraftig utvikling innenfor mange havnæringer, i tråd med FNs bærekraftsmål.

Miljøteknologi

I 2020 ble det innvilget 822,5 mill. kroner i miljøteknologitilskudd, fordelt på 271 prosjekter. Rammen for ordningen var i utgangspunktet 564,5 mill. kroner, men ble økt til 750 mill. kroner i forbindelse med en av tiltakspakkene for næringslivet i lys av pandemien. Med annulleringer fra tidligere år ble den samlede rammen 836 mill. kroner. Tilskuddene fra miljøteknologiordningen har utløst prosjekter i næringslivet til en samlet kostnad på 3,2 mrd. kroner. Bevilgningen under Miljøteknologiordningen finansierer også Innovasjon Norges bidrag i Pilot-E-samarbeidet med Norges forskningsråd og Enova. I 2020 kunne bevilgningen til Miljøteknologiordningen også anvendes til den nye ordningen Grønn plattform.

Reiseliv

Innovasjon Norge skal tilrettelegge for økt verdiskaping i norsk reiselivsnæring, først og fremst gjennom å profilere Norge som helårlig reisemål og ved å bidra til å styrke utviklingen av produkttilbudet i næringen.

Satsingen på reiseliv går under navnet Visit Norway og baseres på strategien *Hele Norge – hele året* som ble utarbeidet på bakgrunn av Meld. St. 19 (2016–2017) *Opplev Norge – unikt og eventyrlig*. Innovasjon Norges arbeid på dette området har ikke egne effekt- og resultatstyringsmålinger, og det rapporteres derfor kun på aktivitetsnivå.

I 2020 ble det avsatt 180 mill. kroner til Innovasjon Norges reiselivssatsing. Dette var en reduksjon på om lag 50 mill. kroner fra året før. Næringsinntektene til Visit Norway ble redusert til 5,3 mill. kroner i 2020, fra 42,6 mill. kroner i 2019, som følge av koronapandemien. I tillegg innvilget Innovasjon Norge til sammen 728 mill. kroner i lån og tilskudd til reiselivsbedrifter, fra en rekke generelle finansieringstjenester under ulike departementer. Tilsvarende beløp i 2019 var 306 mill. kroner. Av dette ble 386 mill. kroner finansiert over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett, mot 66,7 mill. kroner i 2019.

Siden mars 2020 har Innovasjon Norges reiselivsarbeid vært preget av effektene av koronapandemien, som har rammet reiselivsnæringen spesielt hardt. I april 2020 endret departementet Innovasjon Norges reiselivsoppdrag for 2020, ved at markedsføringsarbeidet kunne innrettes mot Norge heller enn mot internasjonale markeder, for å stimulere til økt aktivitet i næringen. Dette ble gjort som følge av reiserestriksjonene mot utlandet, som bidro til at en høy andel innbyggere i Norge ønsket å feriere innenlands. Målet med innlandskampanjene var å omgjøre denne interessen til faktisk forbruk og etterspørsel etter reiselivstjenester.

Gjennom 2020 ble det innført flere støtteordninger rettet mot reiselivsnæringen som Innovasjon Norge har håndtert. Det ble bl.a. opprettet en tilskuddsordning for bedriftsutvikling i reiseliv-, event- og serveringsnæringene (omstillingsordningen), for å bidra til nødvendig omstilling og tilpassing av det samlede tilbudet i næringene. Ordningen ble i likhet med flere andre videreført i 2021, og totalt er det bevilget og utlyst 1,6 mrd. kroner over ordningen.

Stortinget bevilget også 50 mill. kroner ekstra til internasjonal markedsføring av Norge som reisemål i revidert nasjonalbudsjett for 2021. Dette innebærer i praksis en dobling av Innovasjon Norges ressurser til markedskampanjer og er et viktig tiltak for å sikre rask økning i etterspørselen fra utlandet etter hvert som Norges grenser igjen åpnes for fritidsreisende.

Innovasjon Norges profilering av Norge som reisemål består av kampanjer og pressearbeid og gjøres via digitale kanaler som visitnorway.com og

sosiale medier. Innovasjon Norge produserte 18 større kampanjer i 2020, bygd rundt egenproduserte konsept. En sentral aktivitet innenfor kampanjearbeidet har vært produksjon og visning av film for definerte målgrupper. Innovasjon Norge produserte 92 filmer i 2020, som så langt er vist 33,4 mill. ganger i minst 15 sekunder. Ved utgangen av 2020 hadde Visit Norway til sammen 1,75 mill. følgere på Facebook, Instagram og Twitter, og antallet øker gradvis i alle tre kanaler.

For å koble norsk reiselivsnæring med de rette internasjonale bedriftskundene gjennomfører Innovasjon Norge også operative aktiviteter mot turoperatører og beslutningstakere i møte-, kongress og arrangementsmarkedene. Årlig avholdes Norwegian Travel Workshop (NTW), der norske reiselivsaktører møter potensielle kunder/kjøpere fra hele verden. På grunn av pandemien ble NTW avholdt digitalt både i 2020 og 2021, med hhv. 550 og 832 deltakere. I 2021 deltok 420 norske selgere og 412 kjøpere fra rundt 30 nasjoner. Hele 7378 møter ble planlagt og gjennomført i løpet av to dager. 4 av 5 kjøpere kom fra det europeiske markedet.

Digitaliseringen av reiselivsmarkedet har bidratt til at reiselivsbedriftene i mindre grad deltar på felles profileringskampanjer med Innovasjon Norge, og at næringsaktørene i større grad driver egen markedsføring gjennom nye digitale kanaler. Samtidig har regjeringen en uttalt målsetting om å legge til rette for helårlig aktivitet på flere reisemål i hele landet. På bakgrunn av dette har Innovasjon Norge gradvis dreidd sin innsats overfor reiselivsnæringen fra mindre vekt på markedsføring til mer vekt på aktiviteter som stimulerer til utvikling av reiselivsprodukter og bærekraftige reisemål.

Som en del av arbeidet med å styrke utviklingen av produkttilbudet i næringen har Innovasjon Norge i 2020 og 2021 gitt støtte til bedriftsnettverk, utviklingsprosjekter og reiselivsrelatert kompetansebygging i form av kurs. Innovasjon Norges har også videreutviklet merkeordningen «Merket for Bærekraftige reisemål», som bidrar til å gjøre norske reisemål både mer bærekraftige og mer attraktive. Per i dag deltar mer enn 100 kommuner i denne merkeordningen, som er internasjonalt anerkjent.

Våren 2021 fullførte også Innovasjon Norge arbeidet med ny nasjonal reiselivsstrategi, med tittel «Sterke inntrykk med små avtrykk». Strategien ble i samarbeid med reiselivsaktører fra privat og offentlig sektor. Strategien ble overrakt regjeringen i mai 2021, og er å anse som et faglig innspill og anbefaling til hvilke tiltak som bør inn-

føres for å utvikle et mer lønnsomt og bærekraftig norsk reiseliv frem mot 2030. Regjeringen er nå i ferd med å følge opp strategiens anbefalinger, og Innovasjon Norge har fått tildelt nye oppdrag i den forbindelse, bl.a. knyttet til digitalisering av reiselivet.

Delmål 3: Flere innovative næringsmiljøer

Innovasjon Norge skal stimulere bedrifter, kunnskapsmiljøer og offentlige aktører til samhandling for å forsterke evnen til innovasjon og omstilling. Selskapet skal forsterke samarbeidsrelasjonene i slike miljøer og igangsette aktiviteter som øker aktørenes nasjonale og internasjonale konkurransekraft. Disse tre innsatsområdene prioriteres:

- Mer innovative, dynamiske og internasjonalt orienterte næringsmiljøer
- Mer samarbeidsorienterte bedrifter
- Mer innovative og vekstkraftige regioner

Klyngeprogrammet Norwegian Innovation Clusters og tjenesten Bedriftsnettverk er de sentrale virkemidlene knyttet til dette delmålet. Oppdragsgiveransvaret for Bedriftsnettverk er i 2020 overført til fylkeskommunene. I 2020 ble det over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett bevilget 97,45 mill. kroner til programmet, som var en reduksjon på om lag 26 mill. kroner fra 2019. Dette hadde sammenheng med at 10,8 mill. kroner tilhørende Bedriftsnettverk ble overført til Kommunal- og moderniseringsdepartementet/fylkeskommunene. Gjennom en av korona-tiltaks-pakkene ble det bevilget 50 mill. kroner ekstra til programmet.

Klyngeprogrammet Norwegian Innovation Clusters

Klyngeprogrammet finansieres over Nærings- og fiskeridepartementets og Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjetter. Nytt, revidert klyngeprogram og et eget delprogram for modne klynger ble utviklet i 2019. Målene for 2020 var bl.a. å iverksette disse to nye programmene. Revidert klyngeprogram er implementert, og det er gjennomført ny utlysning på Arena og Arena Pro-nivåene. Notifiseringen av det nye delprogrammet for modne klynger er foreløpig ikke behandlet av ESA, men utlysning av forstudier er gjennomført. I 2020 har Innovasjon Norge også arbeidet med videreutvikling av klyngeportalen og med å utvikle verktøy for å hjelpe bedriftene med eksportfremme. Arbeid på disse områdene videreføres i 2021. Digitalt kompetanseløft (klyngene som omstillingsmotor) er evaluert, med positive

resultater. Som oppfølging av evalueringen vurderes det bl.a. om klyngeprogrammet er riktig finansieringskilde, og programmet settes derfor på pause inntil videre.

Koronapandemien har i løpet av 2020 preget alle ordningene. Det er gjennomført færre samlinger, og det har vært mer fokus på å gi bistand til enkeltbedrifter, bl.a. med informasjon om tiltak og mulige støtteordninger under pandemien. Imidlertid har virkemidlene levert som forventet med opptak av nye klynger og utvikling av de eksisterende. Videre er det levert veiledning og bistand til de eksisterende omstillingsområdene. Nettverksvirkemidlene er populære, og bedriftene ser nytten av å jobbe sammen for å oppnå vekst og utvikling. Koronasituasjonen har vist at behovet for raskt å kunne omstille norsk næringsliv er nødvendig. Innovasjon Norge oppfatter at nettverksvirkemidlene i 2020 leverte relevante tjenester og tilpasset seg bedriftenes behov, selv om koronasituasjonen medførte endringer i opprinnelige planer. Videre har det synliggjort at god samordning med andre virkemidler kan bidra til vekst og omstilling.

Økonomiske resultater

Innovasjon Norges inntekter kommer i all hovedsak fra offentlige bevilgninger og renteinntekter fra låneordningene. Innovasjon Norge har ikke noe økonomisk formål utover effektiv drift, men det er knyttet avkastningsmål og krav om egenkapital til enkelte av låneordningene. Selskapets samlede driftskostnader var på 1 409 mill. kroner i 2020. Dette er en nominell reduksjon på 141 mill. kroner (9,1 pst.) fra året før. Driftskostnadene består i hovedsak av selskapets administrasjonskostnader og kostnader knyttet til å produsere og gjennomføre de ulike ordningene og tjenestene selskapet leverer til sine kunder. De senere årene har det vært en økning i driftskostnader fra år til år på om lag 6 pst. Dette har hatt sammenheng med økt ressursbruk på veiledning og rådgivning til bedriftene som mottar støtte, og økte utgifter til digitalisering av selskapets ulike tjenester som på lengre sikt skal gi innsparing. Nedgangen i driftskostnader i 2020 har sammenheng med redusert aktivitet på flere områder som følge av koronapandemien. Samtidig har selskapet håndtert et doblet volum av lån og tilskudd i forhold til et normalår. Kostnadseffektiviteten i 2020 er derfor ikke direkte sammenlignbar med tidligere år.

Antall årsverk har i 2020 økt fra 751 til 773. Årsverkene inkluderer vikarer og ansatte i midlertidige stillinger, bl.a. om lag 30 personer som har

jobbet med tiltakspakkene. Per 1. august 2021 er ansatte i midlertidige stillinger redusert til 12, og disse har planlagt sluttdato innen utgangen av 2021.

De samlede bevilgningene til Innovasjon Norge i 2020 var 9,5 mrd. kroner, sammenlignet med 4,1 mrd. kroner i 2019. Totalt sett leverte Innovasjon Norge tjenester til næringslivet for 13,3 mrd. kroner (i form av finansiering, rådgivning, kompetanse, nettverk og profilering), mot 6,7 mrd. kroner i 2019. Når private investorer og andre går inn med kapital og egeninnsats i tillegg, viser Innovasjon Norges anslag at 32,8 mrd. kroner gikk til investeringer i næringslivet. Tilsvarende beløp i 2019 var 17,9 mrd. kroner.

Selskapet har også i 2020 videreutviklet sin dokumentasjon og oppfølging av effektivitet i ressursbruken. Utviklingen i kostnadseffektiviteten måles årlig som forholdet mellom levert kroneverdi og kostnadene ved å levere dette (totale driftskostnader). Selskapets kostnadseffektivitet må ses i sammenheng med oppnådde effekter i næringslivet (formålseffektiviteten).

Beregning av kostnadseffektivitet for rådgivnings-, kompetanse-, nettverks- og profileringstjenester er metodisk krevende. Innovasjon Norge har over tid arbeidet med utvikling av en entydig metode og konsistente indikatorer for utregning av denne type kostnadsberegninger. Dette utviklingsarbeidet er ikke ferdig, men gjennomføres parallelt med innføring og bruk av ny datateknologi i hele selskapet.

Selskapet har fastsatt et internt mål om at utviklingen i selskapets samlede kostnadseffektivitet over rullerende fireårsperioder skal oppfylle de krav til effektivisering som staten selv setter i de årlige statsbudsjetter. Kostnader per krone levert har blitt redusert fra 24,9 pst. i 2013 til 23 pst. i 2019. Det rullerende snittet for hele fireårsperioden er på 20,6 pst. i 2019. I 2020 er andel kostnader per levert krone redusert til 10,6 pst., noe som gir et rullerende snitt for siste fireårsperiode på 16,8 pst. Som redegjort for over, er kostnadsandelen i 2020 ikke direkte sammenlignbar med foregående år.

Oppsummering

Selv om det er usikkerhet knyttet til målingene av effekter og resultater, gir de overordnede resultatene fra mål- og resultatstyringssystemet indikasjon på at oppdraget fra Nærings- og fiskeridepartementet bidrar til positive resultater hos bedriftene som har mottatt støtte fra Innovasjon Norge. Estimaten indikerer bl.a. at Innovasjon

Norges oppdrag totalt sett bidrar til vekst i omsetning, verdiskaping, produktivitet og sysselsetting i de bedriftene som mottar støtte. Samfunnsøkonomisk analyse AS, som gjennomfører målingene, skal sammen med Innovasjon Norge videreutvikle disse for å se hvor lenge påvist mervekst mellom Innovasjon Norges kunder og kontrollgruppen vedvarer. Som følge av indikasjoner fra effektanalysene på at kompetanseleveranser sammen med kapital gir bedre resultater for kundene, ønsker Innovasjon Norge i prinsippet å videreføre den økte innsatsen på oppfølging og rådgivning. Dette gjelder også internasjonaliseringstjenestene, som i stor grad består av kompetanse- og rådgivningstjenester. Koronapandemien har i 2020 krevd at Innovasjon Norge har måttet endre til å levere flere av sine tjenester digitalt. Dette er en vridning som selskapet vil videreføre, også sett i lys av ny eksportstrategi og endret tilstedeværelse internasjonalt.

Prioriteringer 2022

Innovasjon Norge spiller en viktig rolle i omstillingen av norsk økonomi. Selskapet skal øke samlet verdiskaping gjennom å skape flere gode gründere og bidra til at Norge får flere vekstkraftige bedrifter og flere innovative næringsmiljøer.

I 2022 skal Innovasjon Norge prioritere følgende:

- Følge opp forbruk og effekter av koronatiltakene og ekstrabevilgningene som Innovasjon Norge har forvaltet i 2020 og 2021.
- Videreføre rollen som lyttepost og innovasjonspolitisk rådgiver for eiere og oppdragsgivere.
- Implementere Stortingets vedtak relatert til oppfølging av virkemiddelgjennomgangen.
- Arbeide med eksport og internasjonalisering av norsk næringsliv, inkludert etablering av et godt samarbeid med Eksportstrategirådet om strategiske eksportsatsinger.
- Følge opp Grønn plattform og samarbeidet med Siva, Norges forskningsråd og Enova.
- Følge opp Horisont Europa-arbeidet i samarbeid med Norges forskningsråd.
- Følge opp arbeid med muligheter under InvestEU, COSME og IPCEI (Important Projects of Common European Interest).
- Fortsatt god utnyttelse av lånerammer og utnyttelse av eventuelle nye muligheter for risikodeling under Horisont Europa/InvestEU.
- Aktiviteter som gir størst mulig effekt for næringslivet og videreutvikling av arbeidet

med å bedre dokumentasjonen av måloppnåelse.

- Synliggjøre gevinster av økt effektivisering og digitalisering av tjenestetilbudet.

IPCEI er en unntaksbestemmelse i EUs statsstøtte-regler som åpner for at nasjonale myndigheter kan gi høyere støtteandel enn det som vanligvis er tillatt, for europeiske samarbeidsprosjekter av strategisk betydning for hele Europa. Bruken av IPCEI er særlig aktualisert de senere år gjennom økt fokus på grønn og digital omstilling. Innovasjon Norge er tillagt en koordineringsfunksjon i virkemiddelapparatet for norsk oppfølging av IPCEI. En viktig del av denne rollen vil være å fange opp nye initiativ som iverksettes i en tidlige fase og gjøre en første vurdering av relevansen for norske aktører.

Budsjettforslag

Lån og garantier

Rammen for den landsdekkende innovasjonslåneordningen foreslås satt til 2,4 mrd. kroner i 2022, jf. forslag til vedtak XII, 1. Dette inkluderer videreføring av den særskilte låneordningen for å finansiere bygging av miljøvennlige skip i nærskipfart og fiskefartøy, som Stortinget vedtok i juni 2020. Rammen for denne ordningen foreslås satt til 400 mill. kroner i 2022, mot 600 mill. kroner i 2021.

Rammen for Innovasjon Norges lavrisikolåneordning foreslås videreført på samme nivå som i 2021, med 2,5 mrd. kroner, jf. forslag til vedtak XII, 2.

Rammen for landsdekkende garantier foreslås videreført med 160 mill. kroner, jf. forslag til vedtak IX, 1.

Ved norsk deltakelse i EUs finansprogram InvestEU vil Innovasjon Norge kunne inngå avtaler om ytterligere risikoavlastning med Det europeiske investeringsfondet (EIF). Innovasjon Norge har i 2019 og 2020 hatt avtaler som har gitt mulighet for høye låne- og garantirammer fordi EIF har delt risikoen.

Bestemmelsene i Lov om Innovasjon Norge § 9 sier at den enkelte oppdragsgiver er ansvarlig for at Innovasjon Norge kan ivareta forpliktelser knyttet til de låne- og garantiordningene som oppdragsgiveren har lagt til selskapet. I tråd med dette videreføres statens ansvar for forpliktelser knyttet til de låne- og garantiordningene som Innovasjon Norge forvalter på oppdrag fra Nærings- og fiskeridepartementet.

Dekning av administrasjonskostnader

Det er som tidligere år lagt opp til at kostnadene ved å forvalte tilskuddsordningene, inklusiv IT-investeringer, som hovedregel belastes innenfor rammen av bevilgningene til de enkelte ordningene, mens kostnadene ved å forvalte låneordningene dekkes av ordningenes rentemargin. Selskaps basiskostnader dekkes gjennom en egen bevilgning på post 70. Det er fortsatt et potensial for å forbedre og effektivisere kundebehandlingen i Innovasjon Norge gjennom økt digitalisering.

Innovasjon Norges brukerbetalte tjenester er i hovedsak tilknyttet reiselivsvirksomheten, næringslivsprofilering (delegasjoner og fellesstands) og internasjonal markedsrådgivning. Brukerbetalinger er i 2020 redusert med 82 mill. kroner sammenliknet med 2019 og med 103 mill. kroner sammenliknet med 2018. Hovedårsaken til det kraftige fallet er avlyste/utsatte arrangementer som følge av pandemisituasjonen. De største avvikene er på profilering av Norge som reisemål (reiselivssatsingen) og norske fellesstands i utlandet (International Business Events).

Oppfølging av områdegjennomgangen av det næringsrettede virkemiddelapparatet

I revidert nasjonalbudsjett 2021 ble det signalisert at regjeringen i årene fremover ville komme med forslag som innebærer at virkemiddelapparatet vris mot større grad av brede, åpne virkemidler. Ambisjonen er ledd i oppfølgingen av områdegjennomgangen av det næringsrettede virkemiddelapparatet, som omtales nærmere i programkategori 17.20 Forskning og innovasjon.

Det foreslås en forenkling i Innovasjon Norges budsjettstruktur ved sammenslåing av enkelte av tilskuddspostene på kap. 2421. Dette innebærer en større grad av fleksibilitet for selskapet til å prioritere mellom ulike virkemidler avhengig av behovet i næringslivet, og bidrar samtidig til økt brukervennlighet gjennom forenklinger i kundefronten.

STUD-ENT-ordningen foreslås overført fra Norges forskningsråd til Innovasjon Norge, for å samle alle finansieringstilbud til etablerere hos én aktør. Dette vil bidra til å gjøre det samlede tilbudet til kundene mer oversiktlig, og til at ordningene ses bedre i sammenheng.

Av samme årsak foreslås det at Sivas programvirksomhet, herunder katapultordningen, legges inn under Innovasjon Norge og ses i sammenheng med andre samhandlingsprogrammer, som klynge-

programmet. Overføringen planlegges gjennomført fra andre halvår 2022, og halvårseffekt av bevilgningene til Siva over Nærings- og fiskeridepartementets kap. 2426, post 71 er foreslått overført til kap. 2421, post 71 Innovative næringsmiljøer og post 75 Grønn plattform, jf. nærmere omtale under disse postene. Videre er halvårseffekt av bevilgningen til Siva over Nærings- og fiskeridepartementets kap. 2426, post 70 foreslått overført til kap. 2421, post 70.

Som ledd i arbeidet med et mer effektivt og forenklet virkemiddelapparat foreslås det å sette et effektiviseringsmål på totalt 150 mill. kroner for Innovasjon Norge innen utløpet av 2024. Det er lagt opp til at 75 mill. kroner realiseres i 2022 og ytterligere 75 mill. kroner fases inn gjennom 2023 og 2024. Av reduksjonene i 2022 tas om lag 69 mill. kroner på Nærings- og fiskeridepartementets område, hvorav 8 mill. kroner på basisbevilgningen (post 70) og 61 mill. kroner på øvrige poster. Resterende reduksjoner er fordelt på Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Kulturdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Klima- og miljødepartementet og Samferdselsdepartementet i forhold til størrelsen på bevilgningene. Innovasjon Norge vil få i oppdrag å utarbeide en plan for hvordan reduksjonene kan realiseres på en slik måte at man så langt som mulig unngår å ramme utbetalingene til brukerne.

Post 50 Tilskudd til etablerere og bedrifter, inkl. tapsavsetninger

Posten inneholder tilskudd til gründere og næringsliv og vil være hovedposten for å nå Innovasjon Norges delmål om flere gode gründere og flere vekstkraftige bedrifter. I tillegg til etablerertilskudd og tapsavsetninger for innovasjonslåneordningen og garantiordningen foreslås posten fra og med 2022 også å inkludere midler til innovasjonskontrakter (tidligere post 72). I tillegg vil øremerking til næringsutvikling på Svalbard (post 80) og post 79 Tilskudd for kondemnering av skip ivaretas her. Dessuten foreslås det å flytte ordningen for studententreprenørskap (STUD-ENT) fra Forskningsrådet til Innovasjon Norge. I den forbindelse er det foreslått overført 9 mill. kroner fra Kunnskapsdepartementets budsjettkap. 285, post 53 til Nærings- og fiskeridepartementet, og en flytting av 21 mill. kroner fra Norges forskningsråds kap. 920, post 50 til Innovasjon Norges post 50, dvs. totalt 30 mill. kroner til STUD-ENT. Innovasjon Norge vil få i oppdrag å se på ordningens formål og sørge for at STUD-ENT er i tråd med øvrige ordninger rettet mot etable-

rere. Dette inkluderer å sørge for at alle ordningene rettet mot gründere fungerer godt sammen.

For 2022 foreslås en samlet bevilgning på 814,1 mill. kroner.

Det har frem til nå vært forutsatt at midlene bevilget på post 50 som ikke er bundet opp i tilsagn ved utgangen av året, skal tilbakeføres til statskassen i etterfølgende år. Som ledd i oppfølgingen av områdegjennomgangen og arbeidet med et mer effektivt og forenklet virkemiddelapparat foreslås denne forutsetningen opphevet. Det innebærer at eventuelle midler bevilget på posten som ikke er bundet opp i tilsagn ved utgangen av 2022, ikke vil bli inndratt, men kan benyttes til å gi nye tilsagn i 2023. Som en følge av dette vil inntektsbevilgningen på kap. 5325, post 50 Tilbakeføring fra landsdekkende innovasjonsordning bli foreslått avvirket i 2023.

De ordinære midlene på posten skal i hovedsak disponeres til ordningene med landsdekkende etablerertilskudd, entreprenørskap, innovasjonskontrakter og avsetning til tapsfond knyttet til landsdekkende innovasjonslån og den landsdekkende garantiordningen. Ordningene skal innrettes i tråd med betingelsene i det alminnelige gruppeunntaket (GBER) for støtte som er forenlig med EØS-avtalen, jf. GBER artikkel 1–9 og artikkel 17–22, 25–31, 36–49, 53 og 54.

Målgruppen for innovasjonskontrakter er i hovedsak små og mellomstore bedrifter som har evne, vilje og potensial til utvikling i samarbeid med kunder/market. Innovasjon Norge opplever en betydelig etterspørsel etter denne tjenesten. I 2018 ble ordningen utvidet til også å gjelde innovative anskaffelsesprosesser. Dette åpnet for at støtten i større grad kunne gis til innkjøper. Innovasjonspartnerskap er en innovativ anskaffelsesprosedyre og et eksempel på hva ordningen kan støtte. Gjennom denne ordningen går stadig flere kommuner sammen i prosjekter for å løse felles utfordringer.

Gjennom Horisont 2020 var Norge medlem i deler av virkemidlene som videreføres i InvestEU. Dette gjelder bl.a. de to samfinansieringsavtalene Innovasjon Norge har inngått med Det europeiske investeringsfondet (EIF). Videreføring av denne type avtaler har betydning for størrelsen på tapsavsetningene under post 50. Virkemidlene under InvestEU som er aktuelle for Norge vil bli forvaltet av Den europeiske investeringsbanken (EIB), Det europeiske investeringsfondet (EIF) og trolig Den nordiske investeringsbanken (NIB). Se nærmere omtale under kap. 924, post 70. Det foreslås å sette rammen for landsdekkende innovasjonslån til 2,4 mrd. kroner i 2022 og å videre-

føre rammen for landsdekkende garantier på 160 mill. kroner. Innovasjon Norge skal selv påse at avsetning til tapsfond for låne- og garantiordningen er på riktig nivå, innenfor rammen av bevilgningen på posten. Nødvendig tapsavsetning til skipsfinansieringslåneordningen forutsettes dekket av tidligere bevilgede midler til tapsavsetning for denne ordningen som ikke er bundet opp i tilsagn ved utgangen av 2021.

Det forutsettes at en nødvendig del av bevilgningen benyttes til å dekke tilsagn om innovasjonskontrakter fra tidligere år som ikke er utbetalt innen utgangen av 2021, jf. tilsagnsfullmakten på posten. Det foreslås at tilsagnsfullmakten vedrørende innovasjonskontrakter på 400 mill. kroner videreføres i 2022, jf. forslag til vedtak VIII, 1.

Regjeringen lanserte Strategi for innovasjon og næringsutvikling på Svalbard i oktober 2019, og det ble i den forbindelse avsatt 2 mill. kroner til Innovasjon Norges arbeid med å mobilisere og støtte gode prosjekter på Svalbard, etter modell av distrikts- og regionalpolitiske virkemidler. Prosjektene skal understøtte de svalbardpolitiske målene. Det ble anført at Innovasjon Norge skal synliggjøre mulighetene som finnes innenfor eksisterende virkemidler til å utnytte Svalbards potensial som testarena for bærekraftige løsninger og arktisk teknologi. Det foreslås en øremerking på 2,1 mill. kroner til tiltaket i 2022.

Det foreslås avsatt 55 mill. kroner til selskaps biøkonomiordning for 2022, som er en videreføring av nivået fra de fire siste årene. Midlene skal legge grunnlag for økt verdiskaping i biobaserte næringer gjennom en markedsorientert og bærekraftig utnyttning av bioressursene, herunder innovativ bruk av tre.

Post 70 Basiskostnader

Formålet med bevilgningen er å sette Innovasjon Norge i stand til å oppfylle rollen som samarbeidspartner og premissleverandør for næringslivet og offentlige myndigheter. Innovasjon Norge skal bidra med kunnskap og faglige innspill til nasjonale og regionale myndigheter på bakgrunn av sitt nettverk og kunnskap om næringslivet og bedriftenes utfordringer og rammebetingelser. Innovasjon Norge skal bruke sin kompetanse til å gi bedrifter i Norge og norske bedrifter i utlandet et godt og effektivt tilbud som bidrar til å oppfylle selskapets mål. Innovasjon Norges kostnader til administrasjon og gjennomføring skal dekkes av den enkelte oppdragsgiver med unntak av selskaps basiskostnader og kostnader spesifisert i

budsjettforslaget for 2022. Basiskostnadene omfatter:

- direkte personalkostnader for administrerende direktør, lederne ved distriktskontorene og lederne ved utekontorene, med unntak av utekontorer som er dedikert særskilte ordninger
- honorar til styret og valgkomiteen
- en grunnkapasitet til å ta imot henvendelser ved distriktskontorene
- strategiarbeid og virksomhetsstyring som ikke er knyttet til særskilte oppdrag
- styringsdialog med eierne
- innspill til nasjonal og regional politikktutforming
- deltakelse i utviklingsprosesser på nasjonalt og regionalt plan
- fysisk og digital infrastruktur knyttet til funksjoner som dekkes av basiskostnadene

For 2022 foreslås en bevilgning på 188 mill. kroner. Dette inkluderer 19,5 mill. kroner som foreslås overført fra kap. 2426, post 70 for andre halvår 2022 knyttet til Sivas basiskostnader, kostnader relatert til oppfølging av eierskapet i innovasjonsselskaper og klyngeprogrammet og til deltakelse i nasjonal politikktutforming og regionale utviklingsprosesser.

Post 71 Innovative næringsmiljøer, kan overføres

Innovasjon Norge skal prioritere bruken av midlene på posten slik at selskapet i størst mulig grad bidrar til å nå delmål 3 om flere innovative næringsmiljøer.

Posten skal finansiere nettverks- og klyngetjenester som klyngeprogrammet Norwegian Innovation Clusters. Programmet finansieres sammen med midler fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Videre skal posten finansiere andre samhandlingsvirkemidler.

Som oppfølging av områdejennomgangen er det foreslått at Sivas programvirksomhet (næringshageprogrammet, inkubasjonsprogrammet og katapultordningen) overføres til Innovasjon Norge per 1. juli 2022. Dette innebærer at 51,8 mill. kroner foreslås flyttet fra Sivas budsjett til Innovasjon Norges post 71. Departementet vil sette i gang et arbeid med å se de ulike samhandlingsvirkemidlene bedre i sammenheng og planlegge hvordan de kan videreutvikles og styrkes.

Det foreslås en bevilgning på 171,2 mill. kroner for 2022. Innenfor det nye delprogrammet for modne klynger kan klynger som er kvalifisert etter en felles europeisk sertifiseringsordning,

søke om midler til gjennomføring av utviklingsprosjekter med verdi for en sektor, verdikjede eller teknologiområde, utover klyngens egne medlemmer. Innovasjon Norge har fastsatt nærmere kriterier for programmet.

Post 74 Reiseliv, profilering og kompetanse, kan overføres

Innovasjon Norge skal prioritere bruken av midlene som stilles til disposisjon for selskapet, slik at de i størst mulig grad bidrar til å nå delmålene om flere gode gründere, flere vekstkraftige bedrifter og flere innovative næringsmiljøer.

Det foreslås en bevilgning på til sammen 482 mill. kroner i 2022.

Reiseliv

Det foreslås 181,5 mill. kroner til Innovasjon Norges ordinære arbeid med å styrke markedsmulighetene for norske reiselivsaktører. Det kanaliseres dessuten andre midler (lån og tilskudd) til reiselivsnæringen fra Innovasjon Norges øvrige ordinære ordninger. Innovasjon Norges midler til reiselivsformål skal styrke markedsmulighetene for norske reiselivsaktører gjennom hele året. Reiselivsnæringen har vært sterkt berørt av virusutbruddet og smitteverntiltakene, og det kan ventes langvarige endringer i reiselivsmarkedet fremover.

Innovasjon Norge har en viktig rolle i å tilrettelegge for at norsk reiseliv kan fortsette å utvikle seg i en mer bærekraftig retning, slik at Norge har et konkurransekraftig reiselivstilbud i fremtiden. I dette arbeidet står utvikling av et bredere og mer lønnsomt produkttilbud i norsk reiseliv sentralt. Et mer mangfoldig tilbud kan føre til at flere reiser gjennomføres utenom hovedsesong, og til at hver turist benytter seg av flere tilbud og blir lenger i Norge. Innovasjon Norge tilbyr ulike tjenester som bidrar til utvikling i reiselivsnæringen, bl.a. merkeordningen for bærekraftige reisemål, bedriftsnettverk, kurs og andre utviklingsprosjekter.

Strategisk markedsføring av Norge som et bærekraftig reisemål er viktig for at norsk reiseliv skal nå frem i et konkurranseutsatt internasjonalt marked. Det er også et virkemiddel for å spre besøksstrømmene til Norge over tid og sted, samt å skape synlighet overfor lønnsomme kundesegmenter.

Ordningen med kompetansetilbud i reiselivet skal innrettes i tråd med betingelsene i det alminnelige gruppeunntaket (GBER) for støtte som er

forenlig med EØS-avtalen, jf. GBER artikkel 1–9 og artikkel 14, 21, 22, 25–31, 36–49, 53 og 54.

De fleste virksomhetene i reiselivsnæringen forholder seg i dag til kundene digitalt, og både transport, overnatting og opplevelser bestilles i stor grad på nett. Det er derfor viktig at de digitale koblingene mellom de ulike reiselivsaktørene er velfungerende og legger til rette for en effektiv og lønnsom reiselivsnæring på sikt. Regjeringen foreslår derfor en avsetning på 2 mill. kroner i 2022 til et forprosjekt som legger grunnlag for økt samarbeid om deling av data i reiselivsnæringen. Målet er å øke potensialet for å utvikle nye digitale løsninger, konsepter og forretningsmuligheter i næringen, bl.a. ved å utarbeide et sett felles spilleregler og standarder. Prosjektet skal koordineres av Innovasjon Norge og involvere ledende norske teknologimiljøer. Avsetningen forutsetter at reiselivsnæringen bidrar med tilsvarende beløp til prosjektet.

Rådgivning- og kompetansetjenester for eksport og internasjonalisering

Det foreslås å sette av 300,5 mill. kroner til Innovasjon Norges kompetansetjenester og annen profilering i 2022. Midlene skal finansiere selskapets kompetansetiltak overfor næringslivet inklusiv en stor del av Innovasjon Norges internasjonale virksomhet og programmer for eksport og internasjonalisering. Av midlene skal 17 mill. kroner disponeres til mobiliseringsmidler knyttet til EU-programmene InvestEU, COSME, Horisont Europa og IPCEI. Hovedformålet med Innovasjon Norges mobilisering er å sikre at norske bedrifter får mest mulig igjen for Norges tilknytning til EU gjennom EØS-avtalen, og at norske aktører får god utnyttelse av rammeprogrammene for forskning og innovasjon.

At norske selskaper lykkes i internasjonale markeder er svært viktig for utvikling av lønnsomme arbeidsplasser i Norge, og for å understøtte en verdiskapende og positiv omstilling av norsk næringsliv.

Innovasjon Norge skal videreføre sin rolle som kontaktpunkt for Enterprise Europe Network (EEN) i 2022. Innovasjon Norge skal ivareta det viktige breddetilbudet med generelle eksporttjenester og tilby eksportutviklingstjenester til bedrifter som har forutsetning for å lykkes internasjonalt.

Innovasjon Norges arbeid på eksport- og internasjonaliseringsområdet må ses i sammenheng og koordineres med satsinger og retning for eksportfremme som settes av Eksportstrategi-

rådet¹¹. Eksportstrategirådet skal sammen med næringslivet og andre virkemiddelaktører arbeide strategisk og målrettet med eksport gjennom felles satsinger. Innovasjon Norge skal i 2022 opprette god dialog med Eksportstrategirådet og bistå aktivt inn til etatens informasjonsinnhenningsoppdrag og utvikling av ulike strategiske satsinger. Videre vil Innovasjon Norge kunne være utførende aktør og samarbeidspartner i de strategiske satsingene som Eksportstrategirådet beslutter.

Bevilgningen skal også finansiere Invest in Norway. Innovasjon Norge har de senere årene hatt et økt ambisjonsnivå for Invest in Norway-funksjonen. Innovasjon Norge har fått gjennomført en følgeevaluering av Invest in Norway som ble levert ved årsskiftet 2019/2020. Evalueringen gir bl.a. innspill til videre strategiutvikling og forslag til vurderingsindikatorer for tjenesten. Invest in Norway skal i 2022 videreføre arbeidet med utvikling av funksjonen, bl.a. på bakgrunn av anbefalingene i evalueringen. Det foreslås en øremerking på 13 mill. kroner til Invest in Norway i 2022. Dette inkluderer en økning på 3 mill. kroner for å styrke arbeidet med å legge til rette for investeringer i databasert verdiskaping og datasentre i Norge. Innovasjon Norge prioriterer selv midler til funksjonen utover dette.

Bevilgningen skal også finansiere videre arbeid med å profilere bærekraftige løsninger fra norske havbedrifter og Norge som havnasjon, samt relevante satsinger som mobiliseringstiltak, møteplasser og nettverk som presentert i regjeringens gründerplan *Gode ideer – fremtidens arbeidsplasser*.

Post 75 Grønn plattform, kan nyttes under post 50, 71 og 76

Grønn plattform er foreslått videreført med en bevilgning på 249,45 mill. kroner over Innovasjon Norges budsjett i 2022. Dette inkluderer 50 pst. av bevilgningen til Grønn plattform på Sivas budsjett for 2022. Innenfor denne rammen skal 121,75 mill. kroner benyttes til de treårige prosjektene som fikk tilsagn i 2021. Regjeringen foreslår at 127,7 mill. kroner settes av til en ny utlysning i 2022. Bevilgningen over Innovasjon Norges budsjett skal bidra til å nå selskapets delmål om flere gode gründere, flere vekstkraftige bedrifter og flere innovative næringsmiljøer. Midlene skal også dekke Innovasjon Norges administrasjons- og gjennomføringskostnader knyttet til Grønn

¹¹ Jf. omtale under kap. 941.

plattform. Det vises til nærmere beskrivelse av Grønn plattform i omtalen av programkategori 17.20 Forskning og innovasjon.

Post 76 Miljøteknologi, kan overføres

Innovasjon Norges miljøteknologiordning skal bidra til å oppfylle delmål 2 om flere vekstkräftige bedrifter.

Målgruppen for ordningen er bedrifter i hele landet som skal sette i gang pilot- og demonstrasjonsprosjekter. Prosjektene skal være bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsomme, og bidraget fra Innovasjon Norge skal være utløsende for prosjektene.

Innovasjon Norge har en tett dialog med andre aktører innenfor miljøteknologiområdet for å bygge kompetanse og nettverk. Ordningen skal innrettes i tråd med betingelsene i det alminnelige gruppeunntaket (GBER) for støtte som er forenlig med EØS-avtalen, jf. GBER artikkel 1–9 og artikkel 21, 22, 25–30 og 36–49.

For 2022 foreslås det en bevilgning på 527,8 mill. kroner. Midlene kan også anvendes til prosjekter under Grønn plattform.

I 2018 ble det opprettet en egen pilot- og demonstrasjonsordning for marin og maritim sektor i Innovasjon Norge. I 2020 og 2021 ble det øremerket 30 mill. kroner til tiltaket innenfor rammen av miljøteknologiordningen. Det foreslås at øremerkingen videreføres på samme nivå i 2022.

Det forutsettes at en nødvendig del av bevilgningen benyttes til å dekke tilsagn gitt innenfor rammen av tilsagnsfullmakten fra tidligere år som ikke er utbetalt innen utgangen av 2021. Det foreslås at tilsagnsfullmakten på 750 mill. kroner under ordningen videreføres i 2022, jf. forslag til vedtak VIII, 1.

Post 78 Administrasjonsstøtte for distriktsrettede såkornfond

Formålet med ordningen er å dekke deler av administrasjonskostnadene i enkelte av de distriktsrettede såkornfondene og på den måten

reduere kostnadene for de private investorene. Støtten skal bidra til å opprettholde regionale forvaltermiljøer med kompetanse innen såkorninvesteringer. Støtten utbetales fra det tidspunktet fondene er operative og skal ikke utgjøre mer enn 50 pst. av det enkelte fonds totale forvaltningskostnader på årsbasis. Midlene fordeles likt mellom de operative fondene. Støttemottaker er fondene og ikke forvaltningsselskapene. Selv om den statlige forvaltningen av såkornfond er overført til Investinor, er det avklart at det vil være praktisk at Innovasjon Norge beholder ansvaret for dette tilskuddet inntil de distriktsrettede såkornfondene skal avvikles.

Det foreslås at forvaltningen av støtten videreføres av Innovasjon Norge i 2022 med en bevilgning på 0,9 mill. kroner. Det vil bare gjenstå tre fond som vil være aktive i 2022, og som vil motta støtte for hele eller deler av året.

Post 90 Lån fra statskassen til utlånsvirksomhet, overslagsbevilgning

For å finansiere egen utlånsvirksomhet foretar Innovasjon Norge innlån i statskassen til valgfri løpetid og med en rentesats som tilsvarende rente på statspapirer med tilsvarende løpetid. Innlån fra statskassen budsjetteres under kap. 2421, mens avdrag/tilbakebetaling og låneprovisjon til staten på 0,4 pst. p.a. budsjetteres under kap. 5325. Innlån og avdrag bruttoføres, dvs. at beløpene utgifts- og inntektsføres hver gang selskapet tar opp eller tilbakebetaler et lån. Bevilgningene vil variere mer som følge av hvor hyppig innlånene refinansieres enn som følge av endringer i lånerammene. Løpetiden på innlånene kan variere fra to måneder til flere år. Rentene som Innovasjon Norge betaler på innlån, inntektsføres under kap. 5625. Selv om det er felles poster i statsbudsjettet for finansiering av Innovasjon Norges ulike låneordninger, er det en forutsetning at ordningene holdes regnskaps- og rapporteringsmessig adskilt.

Tabell 4.22 viser Innovasjon Norges utlånsportefølje fordelt på ulike typer ordninger ved utgangen av 2020 og per 30. juni 2021.

Tabell 4.22 Innovasjon Norges utlånsportefølje

Låneordning	(i mill. kr)	
	Per 31. desember 2020	Per 30. juni 2021
<i>Innovasjonslåneordningen:</i>		
Landsdekkende innovasjonslån	3 137,9	3 391,0
Lån til skip i nærskipfart og fiskefartøy	0	16,0
Distriktsrettede risikolån	1 341,1	1 330,2
Landsdekkende innovasjonslån European Investment Fund	721,6	924,4
Distriktsrettede risikolån European Investment Fund	184,2	187,2
Sum innovasjonslåneordningen	5 384,8	5 848,8
<i>Lavrisikolåneordningen:</i>		
Ordinære lavrisikolån inklusiv gamle grunnfinansieringslån	3 747,6	3 684,8
Grunnfinansieringslån til fiskeriformål	6 111,8	6 278,2
Lavrisikolån til landbruksformål	4 213,4	4 069,2
Lån til landbruksformål gitt før 2001	99,1	84,1
Sum lavrisikolåneordningen	14 171,9	14 116,3
Sum utlån	19 566,7	19 965,1

De sentrale låneordningene til Innovasjon Norge er lavrisikolån og innovasjonslån.

Innovasjonslån

Innovasjonslåneordningen skal bidra til å nå delmålene om flere gode gründere og flere vekstkraftige bedrifter. Denne kategorien lån omfatter distriktsrettede risikolån og landsdekkende innovasjonslån, hvor sistnevnte inngår i Nærings- og fiskeridepartementets ansvarsområde.

Den landsdekkende innovasjonslåneordningen omfatter ansvarlige lån, gjeldsbrevlån og pantelån. Risikoprofilen bestemmes av størrelsen på tapsfond og ordningens tilhørende bevilgning til tapsavsetninger. Det foreslås at innovasjonslåneordningens utlånsramme settes til 2,4 mrd. kroner for 2022, inkludert 400 mill. kroner til låneordning for skip i nærskipfart og fiskefartøy.

Tapsfondet skal dekke bokførte tap som følge av konstaterte tap og endringer i spesifiserte tapsnedskrivninger og ha dekning for påregnelige slike tap i lånenes løpetid. Innovasjon Norge har ansvar for å fylle opp tapsfondet for landsdekkende innovasjonslån med midler fra bevilgningen på post 50 slik at det til enhver tid gjenspeiler

den reelle risikoen i porteføljen. Dersom tapsfondet avviker negativt fra vurdert risiko med mer enn 10 prosentpoeng, skal tapsfondet fylles opp inntil avviket er innenfor denne grensen. Norsk deltakelse i EUs finansprogram InvestEU vil muliggjøre avtaler om risikoavlastning med det europeiske investeringsfondet (EIF).

I 2020 ble det avsatt 340 mill. kroner av rammen på kap. 2421, post 50 til tapsfond for innovasjonslån og garantier, herunder vekstgarantier. Gjennom Stortingets behandling av revidert nasjonalbudsjett 2021 ble det vedtatt en økt bevilgning til tapsfond på 350 mill. kroner, på bakgrunn av betydelig økt usikkerhet knyttet til fremtidige tap grunnet den vedvarende pandemisituasjonen.

Lavrisikolån

Lavrisikolåneordningen skal primært bidra til å nå delmålet om flere vekstkraftige bedrifter, men kan også bidra til delmålet om flere gode gründere.

Det foreslås at rammen for nye lavrisikolån videreføres på samme nivå i 2022 som i 2021, dvs. med 2,5 mrd. kroner. Administrasjonskostnadene knyttet til ordningen skal dekkes av rentemarginen.

Budsjettforslag

Bevilgningen skal dekke Innovasjon Norges brutto innlån for samtlige lånetyper under innovasjons- og lavrisikolåneordningene. Bevilgningen dekker også refinansiering av tidligere opptatte

innlån. Det foreslås en total innlånsbevilgning på 61,6 mrd. kroner for 2022. Anslaget på brutto innlånsvolum er usikkert, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet i 2022.

Kap. 5325 Innovasjon Norge

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
50	Tilbakeføring fra landsdekkende innovasjonsordning	27 742	5 000	5 000
70	Låneprovisjoner	65 845	70 000	75 000
71	Tilbakeføring fra tilskuddsfond for nærings-samarbeid med Nordvest-Russland	5 961		
85	Tilbakeføring av avskrevne lån fra såkornkapitalfond	2 774		
90	Avdrag på utestående fordringer	54 320 000	65 700 000	60 800 000
91	Tilbakeført kapital, såkornfond	85 291		
92	Låneordning for pakkereisearrangører – avdrag			20 000
	Sum kap. 5325	54 507 613	65 775 000	60 900 000

Vedrørende 2021:

Ved stortingsvedtak 18. juni 2021 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Innst. 600 S og Prop. 195 S (2020–2021):

- post 50 ble økt med 22,1 mill. kroner
- post 70 ble redusert med 2,4 mill. kroner
- ny post 92 Låneordning for pakkereisearrangører – avdrag ble bevilget med 10 mill. kroner

Post 50 Tilbakeføring fra landsdekkende innovasjonsordning

Midlene som bevilges på kap. 2421 post 50, blir overført til en særskilt fondskonto i Norges Bank og samtidig belastet i statsregnskapet. Midler som ikke bindes opp ved tilsagn i løpet av året, skal tilbakeføres i påfølgende budsjettermin. Videre skal annullerte eller reduserte tilsagn om tilskudd tilbakeføres etter utgangen av det tredje året etter at tilsagnet er gitt.

Det foreslås bevilget 5 mill. kroner for 2022. Anslaget er usikkert, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet i 2022. Som det frem-

går av omtalen under kap. 2421, post 50 legges det opp til at ordningen med tilbakeføring av bevilgede midler opphører fra og med 2022 slik at denne inntekstposten avvikles fra 2023.

Post 70 Låneprovisjoner

Det vises til omtale av innlånssystemet for Innovasjon Norge under kap. 2421, post 90. Provisjonen beregnes og innbetales etter utgangen av året. Selskapet skal betale en låneprovisjon på 0,4 pst. p.a. for innlån fra statskassen. Det foreslås en bevilgning på 75 mill. kroner for 2022 som provisjon for innlånene i 2021. Anslaget er usikkert, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet i 2022.

Post 90 Avdrag på utestående fordringer

Posten omfatter avdrag på de innlånene Innovasjon Norge har tatt opp i statskassen. Det vises til nærmere omtale av innlånssystemet under kap. 2421, post 90. Det foreslås en bevilgning på 60,8 mrd. kroner for 2022. Anslaget er usikkert,

og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet i 2022.

Post 92 Låneordning for pakkereisearrangører – avdrag

Som ett av tiltakene i møte med koronapandemien ble det våren 2020 opprettet en låneordning for

pakkereisearrangører med en ramme på 1,5 mrd. kroner. Det ble gitt tilsagn for om lag 260 mill. kroner. Det foreslås en avdragsbevilgning på 20 mill. kroner i 2022. Anslaget er usikkert, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet i 2022.

Kap. 5625 Renter og utbytte fra Innovasjon Norge

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
80	Renter på lån fra statskassen	131 606	95 000	190 000
81	Rentemargin, innovasjonslåneordningen	27 391	21 000	21 000
82	Låneordning for pakkereisearrangører – renter			2 400
85	Utbytte, lavrisikolåneordningen	89 598	100 000	100 000
	Sum kap. 5625	248 595	216 000	313 400

Vedrørende 2021:

Ved stortingsvedtak 18. juni 2021 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Innst. 600 S og Prop. 195 S (2020–2021):

- post 81 ble økt med 1,4 mill. kroner
- post 85 ble redusert med 8,9 mill. kroner

Post 80 Renter på lån fra statskassen

Innovasjon Norge foretar innlån fra statskassen til valgfri løpetid og en rentesats som tilsvarer renten på statspapirer med samme løpetid for å finansiere sine utlån. Det vises til nærmere omtale av innlånssystemet under kap. 2421, post 90. Det foreslås en bevilgning på 190 mill. kroner for 2022, basert på en antakelse om noe høyere rentenivå i 2022 enn i inneværende år. Anslaget er usikkert, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet i 2021.

Post 81 Rentemargin, innovasjonslåneordningen

Renten på innlån fra statskassen for å finansiere Innovasjon Norges utlån under innovasjonslåneordningen følger renten på statspapirer med tilsvarende løpetid. Ordningens administrasjonskostnader dekkes innenfor rentemarginen. Netto-

beløpet, etter at administrasjonskostnadene er dekket, skal tilbakeføres til statskassen. Netto rentemargin for regnskapsåret 2021 med utbetaling i 2022 foreslås budsjettet med 21 mill. kroner. Bevilgningsanslaget er usikkert, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet i 2022.

Post 82 Låneordning for pakkereisearrangører – renter

Det vises til omtale under kap. 5325, post 91 ovenfor. Det foreslås en rentebevilgning på 2,4 mill. kroner.

Post 85 Utbytte, lavrisikolåneordningen

Lavrisikolåneordningen skal drives på kommersielle vilkår. Innovasjon Norge bør ha tilsvarende minstekrav og bevaringsbuffer som private banker. Alt overskudd skal tilbakeføres staten så lenge målet om egenkapitaldekning på 10,5 pst. er nådd. Det anslås et resultat for ordningen på om lag 100 mill. kroner for regnskapsåret 2021. På dette grunnlag foreslås en bevilgning på 100 mill. kroner for 2022. Bevilgningsanslaget er usikkert, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet i 2022.

Kap. 2426 Siva SF

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
70	Tilskudd	77 200	38 163	19 475
71	Tilskudd til testfasiliteter	138 500	138 500	83 550
90	Lån, <i>overslagsbevilgning</i>		155 000	
	Sum kap. 2426	215 700	331 663	103 025

Vedrørende 2021:

Ved stortingsvedtak 18. juni 2021 ble post 71 økt med 10 mill. kroner, jf. Innst. 600 S og Prop. 195 S (2020–2021).

Vedrørende 2022:

Som ledd i oppfølgingen av områdegjennomgangen av det næringsrettede virkemiddelapparatet er det foreslått å gjennomføre følgende endringer i 2022:

- Sivas programvirksomhet, herunder katapultordningen, legges inn under Innovasjon Norge, og samles med klyngeprogrammene. Endringene foreslås tre i kraft 1. juli 2022.
- Halvårseffekt av bevilgninger på kap. 2426, post 70 og 71 overføres til kap. 2421, post 70, 71 og 75 i forbindelse med overføringen av Sivas programaktiviteter til Innovasjon Norge.
- Sivas eierandeler i 77 innovasjons- og investeringselskaper avhendes.

Endringene omtales nærmere under Budsjettfor-slag.

Om Siva

Siva – Selskapet for industrivekst SF – tilrettelegger for nyskaping gjennom å bygge, eie og utvikle infrastruktur for innovasjon i hele landet. Siva har et særlig ansvar for å fremme vekstkraft i distrik-tene.

Siva er et statsforetak eid av Nærings- og fiskeridepartementet, og mottar tilskudd fra eier-departementet og fylkeskommunene. Selskapet er lokalisert i Trondheim og hadde 46 ansatte per 31. desember 2020.

Sivas hovedmål er å utløse lønnsom nærings-utvikling i bedrifter og regionale nærings- og kunnskapsmiljøer. Siva arbeider innenfor eien-

dom og innovasjon, og det er knyttet egne delmål til hvert av disse områdene.

Eiendomsvirksomheten

Siva skal gjennom sine eiendomsinvesteringer senke barrierer for etablering der markedsmekanismer gjør dette spesielt krevende, også for større industrielle eiendomsprosjekt.

Sivas eiendomsinvesteringer skal være tilpas-set næringslivets behov og bidra til å utvikle nye og umodne næringer eller bedrifter med behov for omstilling og vekst. En forutsetning for Sivas investeringer er svak tilgang på privat kapital.

Eiendomsvirksomheten er samlet i det heleide datterselskapet Siva Eiendom Holding AS. Siva Eiendom Holding AS skiller seg fra andre eien-domsselskap ved at formålet er å bidra til innovasjon og næringsutvikling, samtidig som selskapet drives kommersielt og har krav til avkastning. Sivas investeringer skal alltid utløse privat kapital. Siva Eiendom Holding AS var ved utgangen av 2020 hel- eller deleier i 29 eiendomsselskaper, med totalt 102 bygg på til sammen 510 000 m² og med 617 leietakere.

Innovasjonsvirksomheten

Sivas innovasjonsaktiviteter skal tilrettelegge for etablering og utvikling av bedrifter i nærings- og kunnskapsmiljøer og koble disse sammen i regionale, nasjonale og internasjonale nettverk.

Innovasjonsvirksomheten omfatter eierskap i innovasjonsselskaper, Næringshageprogrammet og Inkubasjonsprogrammet, Katapultordningen, samt samarbeid med Innovasjon Norge og Forskningsrådet om klyngeprogrammet. Fra 2020 ble oppdragsgiveransvaret for Næringshagepro-grammet og Inkubasjonsprogrammet overført til fylkeskommunene.

Siva var ved utgangen av 2020 medeier i 72 små og store innovasjonsselskaper (næringshager, forskningsparker, kunnskapsparker osv.). Innovasjonsselskapene er pådrivere for nyskaping i sine miljøer og regioner. Målet med Sivas eierskap er å legge til rette for at selskapene utnytter sitt potensial best mulig i arbeidet med utvikling av bedrifter, og å bidra til koordinering av aktører og videreutvikling av en infrastruktur for vekst og nyskaping i næringslivet i hele landet.

Inkubasjonsprogrammet skal gi økt verdiskaping gjennom å identifisere, videreutvikle og kommersialisere gode ideer fra forsknings- og industrimiljøer til nye vekstbedrifter, og gi ny vekst i etablerte virksomheter. I en inkubator får gründere tilgang til profesjonelle forretningsutviklere, rådgivere og investorer. Siva gir en basisfinansiering til inkubatorene i programmet og tilbyr arbeidsverktøy for inkubasjonsledelse, ledersamlinger og spredning av beste praksis.

Næringshageprogrammet skal gi økt verdiskaping gjennom å tilrettelegge for utvikling av attraktive bedrifter og arbeidsplasser i hele landet, fortrinnsvis i distriktene. Programmet er i tillegg et virkemiddel for fylkeskommunenes rolle som regionale utviklingsaktører.

Katapultordningen skal bidra til etablering av nasjonale flerbrukssentre for testing, pilotering, simulering og visualisering, for å gi raskere industriell vekst og utvikling i Norge. Ordningen kan gi støtte til utstyrsinvesteringer og kompetanse- og tjenesteutvikling. Siva har ansvaret for ordningen sammen med Innovasjon Norge og Norges forskningsråd. Sentrene skal ha tett samarbeid med FoUoI-miljøer og tilby utstyr, fasiliteter og kompetanse innenfor muliggjørende teknologier til bedrifter over hele landet. Formålet er å gjøre veien fra konseptstadiet til markedsintroduksjon enklere.

Resultater 2020

Sivas mål- og resultatstyringssystem består av styringsindikatorer som er inndelt i effektindikatorer og resultatindikatorer. Effektindikatorer skal vise langsiktige virkninger på et overordnet nivå, mens resultatindikatorer skal vise direkte og mer kortsiktige virkninger av selskapets virksomhet.

Eiendomsvirksomheten

Langsiktige virkninger (effektindikatorer)

Indikatoren *omsetningsvekst hos leietakere* omfatter bare leietakere lokalisert i «enbrugerbygg» realisert gjennom Sivas medvirkning. I disse byg-

gene har Siva som regel 100 pst. eierskap. Rapporteringen omfatter 13 leietakere i enbrugerbygg. Samlet sett hadde disse bedriftene i siste femårsperiode en gjennomsnittlig omsetningsvekst på 32 pst. To bedrifter har hatt negativ omsetningsvekst de siste fem årene. Dette er mindre aktører som gir relativt små utslag på porteføljenivå. Samlet hadde bedriftene som inngår i målingen, en omsetning på 3,5 mrd. kroner i 2019. Dette tilsvarer en økning på 500 mill. kroner fra året før. Bedriftene representerer mange ulike bransjer og har stor variasjon i omsetningsutvikling. Variasjonene i omsetningsutviklingen hos enkeltleietakere i femårsperioden er til dels forårsaket av at flere av leietakerbedriftene har gjennomført store og små omstillinger. Dette vil ofte medføre perioder med redusert drift grunnet ombygging og tilrettelegging, med påfølgende positiv utvikling i etterkant av prosessen. Leietakere i flerbrugerbygg omfattes ikke av indikatoren fordi sammenhengen mellom Sivas eierandel i byggene og omsetningsendring hos den enkelte leietaker vurderes som mer usikker.

Indikatoren *avkastning på eiendomsinvesteringene* måles som Siva Eiendom Holdings egenkapitalrentabilitet før skatt, eksklusiv Koksa Eiendom AS. Det forventes at avkastningen over en femårsperiode minimum skal tilsvare fem års rullerende snitt av tiårs statsobligasjonsrenter, med et risikopåslag på 2,0 prosentpoeng. Årets beregninger viser en gjennomsnittlig avkastning på 5,8 pst. de siste fem år, sett opp mot kravet på 3,4 pst. Det følger av metoden for avkastningsberegning at økt markedsverdi på eiendommene ikke blir tatt med når avkastningen skal beregnes. Bakgrunnen for dette er mangel på et annenhåndsmarked for denne typen bygg. Siva opplyser derfor om at det foreligger betydelige merverdier i eiendomsporteføljen som ikke er hensyntatt i avkastningsberegningen.

Kortsiktige virkninger (resultatindikatorer)

Utleiegraden i Sivas eiendomsportefølge var 88 pst. i 2020, en økning på 3 pst. fra 2019. Ledige lokaler er i hovedsak knyttet til eiendommer i Narvik, Årdal, Fjellregionen og på Herøya. Siva har i liten grad opplevd avgang av leietakere i 2020.

Siva investerte i tre nybygg i 2020. Siva Drag Eiendom AS og Siva Oppdal Eiendom AS er nybygg som ble ferdigstilt i 2020. Det ble også investert i Siva Verdal Eiendom AS. I tillegg har Siva gjennomført kapitaløkning i 12 bygg. Totalt investeringsbeløp for 2020 var på 294,7 mill. kroner. Siva gjorde ingen nye investeringer sammen

med medinvestorer i 2020, og medinvestorbarometeret er derfor ikke gjennomført.

Innovasjonsvirksomheten

Katapultordningen ble opprettet i 2017. Siva samarbeider med Innovasjon Norge og Forskningsrådet om utvikling og drift av ordningen. Det er utnevnt til sammen fem katapultsentre.

Katapultordningen viser en positiv utvikling i antall gjennomførte prosjekter ved sentrene. Det er registrert mer enn 1 000 unike henvendelser til katapultsentrene, og nærmere 950 unike bedrifter har benyttet seg av tjenestetilbudet under ordningen. Totalt ble 852 brukerprosjekter gjennomført i 2020, en økning fra 785 prosjekter i 2019. Økningen i gjennomførte prosjekter under ordningen fra 2019 til 2020 var på 21 pst. 63 prosjekter er gjennomført som flerbedriftsprosjekter, hvor flere bedrifter går sammen om gjennomføringen av katapultprosjektet. 79 pst. av prosjektene som ble gjennomført ved sentrene i 2020, er utført av små og mellomstore bedrifter. 79 pst. av prosjektene er såkalte innovasjonsprosjekter hvor kunden skal utvikle en prototype og/eller teste, simulere eller visualisere løsningen. Det har totalt sett vært en nedgang i antall kompetanseprosjekter sammenlignet med 2019. Kompetanseprosjekter er prosjekter med mål om kompetanseheving og økt evne til å ta i bruk ny teknologi. Nedgangen i kompetanseprosjekter har sammenheng med smittevern hensyn og reiserestriksjoner knyttet til virusutbruddet.

Som en del av videreutviklingen av Katapultordningen ble det i 2020 tildelt forprosjekter for styrking av eksisterende og etablering av nye sentre. På bakgrunn av et utredningsprosjekt var de fire områdene helse, industriell bioteknologi, mikro- og nanoelektronikk og industriell tjenestutvikling prioritert i utlysningen. Forprosjektene har levert sluttrapporter med innspill og anbefalinger som vil inngå i et kunnskapsgrunnlag for bruk i fremtidige utlysninger om etablering av nye katapultsentre.

Næringshage- og inkubasjonsprogrammet finansieres av Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Det vises til omtale i Prop. 1 S for Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Koksa Eiendom AS

Siva inngikk i slutten av desember 2016 avtale om et samlet salg av gjenværende eiendeler i Koksa Eiendom AS på Fornebu i Bærum.

Koksa Eiendom avga ved salget garantier overfor kjøper som trappes gradvis ned frem til januar 2024. Etter utløp av garantiperioden vil det bli en avregning som vil innebære en mindre innbetaling til staten.

Økonomiske resultater

Konsernresultatet for Siva i 2020 viser et overskudd etter skatt og minoritetsinteresser på 84 mill. kroner, mot 98,5 mill. kroner i 2019. Driftsresultatet var i 2020 på 37,9 mill. kroner, mot 104,9 mill. kroner i 2019. Årsresultatet for morselskapet viser et overskudd på 24,65 mill. kroner i 2020, mot et negativt resultat på 32,1 mill. kroner i 2019.

Prioriteringer 2022

Sivas virkemidler skal legge til rette for lønnsom næringsutvikling i hele landet. Selskapet skal fokusere innsatsen på aktiviteter som gjennom dokumenterte resultater bidrar til å nå selskapets hovedmål.

For å følge opp områdejennomgangen av det næringsrettede virkemiddelapparatet foreslås det en rekke endringer i Sivas virksomhet. Regjeringen ønsker å samle støtten som går til klynger, nettverk og økosystemer hos én aktør. Regjeringen foreslår derfor at Sivas programvirksomhet, herunder katapultordningen, legges inn under Innovasjon Norge, og samles med klyngeprogrammene. Endringene foreslås fra 1. juli 2022. De er nærmere omtalt i programkategori 17.20 Forskning og innovasjon.

Siva har i dag eierandeler i 77 innovasjons- og investeringsselskaper (hovedsakelig kunnskapsparke og næringshager). Innovasjonsselskapene har en viktig funksjon for omstilling og vekst rundt om i landet. Regjeringen foreslår å avhende Sivas eierskap for å gi nye muligheter for regional næringsutvikling og gründerskap. Siva har spilt en viktig rolle for å få på plass innovasjonsinfrastruktur i Norge. Selv om eierskapet kan ha vært et viktig virkemiddel for å etablere dagens struktur, er det ikke gitt at eierskap er riktig virkemiddel for å videreutvikle miljøene. Prosessen med å avhende innovasjonsselskapene vil bli langvarig og krever en grundig behandling av hvert enkelt selskap. Innovasjon Norge vil lede arbeidet med avhendingen. For å få en så ryddig prosess som mulig, foreslås det at disse i første omgang overføres til et datterselskap, som skal eies 100 pst. av Siva SF. Avhendingsprosessen vil kreve utgifter til innkjøp av eksternt bistand, bl.a.

til verdivurderinger av aksjene i innovasjonsselskapene for å sikre at kravene i statsstøttereguleringen oppfylles. Regjeringen foreslår at utgiftene dekkes gjennom den gjenværende investeringskapasiteten i Siva.

Endringene innebærer at programaktiviteten i Siva (inkubasjons- og næringshageprogrammene, forvaltning av eierskapet i innovasjonsselskapene og ordningen Norsk katapult) og tilhørende stabs- og støttefunksjoner på sikt overføres fra Siva til Innovasjon Norge. Dette betyr at all annen aktivitet enn eiendomsvirksomheten i Siva overføres til Innovasjon Norge. Prosessen skal legges opp slik at de ansattes behov ivaretas på en god måte.

Regjeringen foreslår å bevare eiendomsvirksomheten i Siva Eiendom Holding. Eiendomsvirksomheten er selvfinansierende, delvis finansiert av lån fra staten. Siva foreslås å bestå som et eiendomsselskap med samme mandat som i dag. Eiendomsselskapet skal fremdeles ha som mål å bidra til lønnsom næringsutvikling i hele landet.

Forslaget medfører at halvparten av bevilgningen under kap. 2426, post 70 Tilskudd og 71,05 mill. kroner under post 71 Tilskudd til testfasiliteter overføres til Innovasjon Norge. Det foreslås derfor at det budsjetteres både på kap. 2426 og på kap. 2421 i 2022, og fra 2023 budsjetteres alt under Innovasjon Norge.

I 2022 skal Siva prioritere arbeidet med Katapultordningen i samarbeid med andre virkemiddelaktører.

Det forutsettes at den offentlige støtten først og fremst skal bidra til at katapultsentrene utvikler en bærekraftig forretningsmodell. I utnevningen av nye og styrking av eksisterende sentre skal Siva prioritere sterke kompetansemiljøer som tilgjengeliggjør nasjonale testfasiliteter innen sentrale teknologiområder.

Grønn plattform følges opp i samarbeid med Innovasjon Norge, Forskningsrådet og Enova.

Siva skal prioritere oppfølging av områdegjennomgangen av det næringsrettede virkemiddelapparatet og de foreslåtte endringene i Sivas virksomhet i 2022.

Budsjettforslag

Som oppfølging av områdegjennomgangen av det næringsrettede virkemiddelapparatet er det foreslått at Sivas programvirksomhet overføres til Innovasjon Norge 1. juli 2022, se nærmere omtale under programkategori 17.20 Forskning og innovasjon.

Post 70 Tilskudd

Det foreslås en bevilgning på 19,5 mill. kroner. Tilsvarende bevilgning er foreslått overført til Innovasjon Norge kap. 2421, post 70 og gjelder for andre halvår av 2022, som en del av oppfølgingen av områdegjennomgangen. Tilskuddet dekker de kostnadene som i mindre grad varierer med oppdragsmengden fra staten og fylkeskommunene. Dette er kostnader relatert til lokaler, regnskap og revisjon, fysisk og digital infrastruktur, styrehonorarer, lønn til administrerende direktør og ledelse, styringsdialog med eier, samarbeid med andre virkemiddelaktører og rapportering til styret og oppdragsgivere. I tillegg skal bevilgningen dekke oppfølging av eierskapet i innovasjonsselskaper og klyngeprogrammet, og til å delta i nasjonal politikkutforming og utviklingsprosesser regionalt.

Post 71 Tilskudd til testfasiliteter

Det foreslås en bevilgning på 83,6 mill. kroner. 71,05 mill. kroner er foreslått overført til Innovasjon Norge kap. 2421, post 71 og post 75 og gjelder for andre halvår 2022, som en del av oppfølgingen av områdegjennomgangen.

Tilskuddet skal benyttes til å støtte investeringer i forbindelse med test- og demonstrasjonsfasiliteter som flere bedrifter og eventuelt FoU-aktører kan benytte på deling. Tilskuddet skal også kunne dekke supplerende investeringer til allerede utnevnte katapultsentre og kostnader knyttet til ordningens andel av administrasjon og drift av selskapet.

Bevilgningen på posten inkluderer 31,75 mill. kroner til Grønn plattform, og dette utgjør Sivas midler til plattformen for første halvår 2022. Innenfor denne rammen skal 19,25 mill. kroner benyttes til de treårige prosjektene som fikk tilsagn i 2021. Det foreslås at 12,5 mill. kroner settes av til en ny utlysning. Det vises til nærmere beskrivelse av Grønn plattform i omtalen av programkategori 17.20.

Post 90 Lån, overslagsbevilgning

Siva kan foreta innlån i statskassen for å finansiere sin eiendomsvirksomhet innenfor en låneramme fastsatt til 700 mill. kroner. Siva velger selv løpetid på lånene. Det enkelte innlån knyttes til et statspapir, og rentesats på lånene blir satt lik renten på statspapir med tilsvarende løpetid. Innlån fra og avdrag til statskassen bruttoføres, dvs. at beløpene utgifts- og inntektsføres hver gang Siva tar

opp et nytt eller tilbakebetaler et gammelt lån. Lånerammen har vært fullt utnyttet de siste årene. Ingen av de lånene Siva har tatt opp, har forfall i

2022. Det foreslås derfor ingen bevilgning for 2022.

Kap. 5326 Siva SF

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
70	Låne- og garantiprovisjoner	7 000	7 000	7 000
90	Avdrag på utestående fordringer		155 000	
	Sum kap. 5326	7 000	162 000	7 000

Post 70 Låne- og garantiprovisjoner

Selskapet betaler en låneprovisjon på 0,4 pst. av årlig gjennomsnittlig saldo på innlånsporteføljen til statskassen og en garantiprovisjon på 0,6 pst. av samme beregningsgrunnlag. Sistnevnte skal kompensere for mulig subsidieffekt ved låneopptak i

statskassen, jf. EØS-avtalens regelverk for statsstøtte. Provisjonene innbetales etterskuddsvis, dvs. at innbetalingen i 2022 gjelder påløpt provisjon for 2021. Låne- og garantiprovisjon budsjetteres med 7 mill. kroner, dvs. basert på full utnyttelse av lånerammen i hele 2021.

Kap. 5613 Renter fra Siva SF

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
80	Renter	15 550	15 550	11 700
	Sum kap. 5613	15 550	15 550	11 700

Post 80 Renter

Siva foretar sine låneopptak i statskassen med utgangspunkt i eksisterende statspapirer. Selskapet kan dermed ta opp nye lån fra staten til en

rente som er lik løpende effektiv rente på tilsvarende statspapir. Det foreslås bevilget 11,7 mill. kroner i renter fra Sivas låneopptak i statskassen for 2022.

Programkategori 17.30 Markedsadgang og eksport

Utgifter under programkategori 17.30 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022	Endring i pst.
940	Internasjonaliseringstiltak	54 329	107 039	12 560	-88,3
941	Eksportstrategirådet			76 850	100,0
2429	Eksportkredittordningen	5 681 333	5 121 382	6 000 000	17,2
2460	Eksportfinansiering Norge	19 956 000	5 006 500	3 126 900	-37,5
	Sum kategori 17.30	25 691 662	10 234 921	9 216 310	-10,0

Utgifter under programkategori 17.30 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022	Endring i pst.
01-29	Statens egne driftsutgifter	5 799	10 739	201 710	1778,3
50-89	Overføringer til andre	11 792 730	224 182	14 600	-93,5
90-99	Utlån, statsgjeld mv.	13 893 133	10 000 000	9 000 000	-10,0
	Sum kategori 17.30	25 691 662	10 234 921	9 216 310	-10,0

Inntekter under programkategori 17.30 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022	Pst. endr. 21/22
3940	Internasjonaliseringstiltak	23 738			0,0
5329	Eksportkredittordningen	19 401 078	10 330 000	9 925 000	-3,9
5460	Eksportfinansiering Norge	1 849 620	142 000	14 000	-90,1
5614	Renter fra Eksportfinansiering Norge			95 000	100,0
5629	Renter fra eksportkredittordningen	1 592 402	1 300 000	890 000	-31,5
	Sum kategori 17.30	22 866 838	11 772 000	10 924 000	-7,2

Utvikling i norsk eksport

Departementets arbeid med markedsadgang og eksport skal legge til rette for at bedrifter skal lykkes i internasjonale markeder. Dette gjøres gjennom å inngå frihandelsavtaler, følge opp løpende handelspolitiske spørsmål bilateralt mot andre

lands myndigheter, arbeide for norske interesser i WTO, fremme EØS-avtalen og bidra til videreutvikling av det indre marked. I tillegg legges det til rette for fremme av norsk næringsliv i utlandet og eksportfinansieringsordninger på like vilkår som andre lands ordninger.

Tabell 4.23 Norsk eksport i 2020

	Verdi, mrd. kroner	Volumendring, pst.	Prisendring, pst.
Varer, herav:	771	4,2	-18,6
– råolje og naturgass	353	10,1	-30,9
– tradisjonelle varer	409	-2,2	-3,4
Tjenester, herav:	339	-12,9	0,4
– utenriks sjøfart, bruttofrakter	98	-4,6	-6,1
– finans- og forretningstjenester	99	1,5	2,7
Totalt	1 110	-0,5	-14,0

Kilde: Nasjonalregnskapet, SSB

Boks 4.3 Eksport av sjømat

Norge eksporterte 2,7 mill. tonn sjømat for 105,7 mrd. kroner i 2020. Verdien fra havbruk utgjorde 70 pst., mens volumet fra havbruk utgjorde 45 pst. av den totale sjømateksporten i 2020. Sjømatnæringen er en global næring, og den norske sjømaten sendes til nærmere 150 land. Næringen har vært i rask vekst de siste årene. I løpet av de siste ti årene har verdien fra norsk sjømateksport nær doblet seg. 2020 var tidenes nest beste år for norsk sjømateksport.

EU er det viktigste markedet for norsk sjømat. I 2020 utgjorde verdien av sjømateksporten til EU 63 mrd. kroner, tilsvarende 60 pst. av den norske sjømateksporten målt i verdi. Det var en økning i eksportverdi på 2 pst. og en økning i eksportvolum på 9 pst. sammenlignet med 2019. I tillegg til land i EU er Storbritannia, USA, Japan og Kina blant de viktigste markedene for norsk sjømat.

Boks 4.4 Maritim næring

Maritim næring er av natur internasjonal med skip og rigger som opererer over hele verden. I 2019 sto maritim næring for en eksport på om lag 176 mrd. kroner, ifølge foreløpige beregninger i nasjonalregnskapet utført av SSB for Nærings- og fiskeridepartementet. De viktigste eksportmarkedene for norske maritime selskaper er Storbritannia, EU, USA, Brasil, Russland, Kina, Japan, Sør-Korea og Singapore.

næringsliv og medvirke til at hensynet til norsk verdiskaping blir ivaretatt. Dette omfatter bl.a. handelstiltak som gjennomføres under WTO-regelverket, slik som USAs straffetoll på stål og aluminium fra mars 2018. Slike saker kan potensielt få store konsekvenser for norsk næringsliv. I WTO arbeides det med en avtale om forbud mot fiskerisubsidier som kan lede til overkapasitet, overfiske og ulovlig, urapportert og uregulert fiske. Det pågår også forhandlinger om en avtale om elektronisk handel og en avtale om investeringsfasiliteter for utvikling.

Fremme frihandel og forutsigbar markedsadgang

Multilateralt handelsregelverk

Nærings- og fiskeridepartementet har ansvar for å følge opp WTO-prosesser som berører norsk

Frihandelsavtaler

Nærings- og fiskeridepartementet leder arbeidet med Norges bilaterale frihandelsavtaler. Norge har sammen med medlemsstatene i Det europeiske frihandelsforbund (EFTA) inngått 30 frihandelsavtaler med i alt 41 land. Norge inngår frihandelsavtaler for å sikre norske bedrifter best mulig markedsadgang hos viktige handelspartnere. Det er også viktig å sikre at rammebetingelsene for norsk næringsliv i utenlandske markeder er minst like gode som for konkurrenter i EU og andre land. Bilaterale frihandelsavtaler har fått økende betydning for norsk næringsliv som følge av at handelen er blitt mer globalisert. Avtalene fremforhandles primært sammen med de øvrige EFTA-statene, men forhandlingene mellom Norge og Kina skjer bilateralt. Regjeringen prioriterer frihandelsavtaler med land der en avtale kan gi det største bidraget til økt handel og verdiskaping. I tillegg legges det vekt på utenriks- og utviklingspolitiske hensyn.

Etter 1. januar 2021 gjelder ikke lengre EØS-avtalen mellom Norge og Storbritannia. Inngåelse av en omfattende frihandelsavtale med Storbritannia har derfor vært en hovedprioritet i 2021. Forhandlingene om frihandelsavtalen ble slutført i juni 2021. De pågående forhandlingene om en bilateral avtale med Kina, samt EFTAs forhandlinger med India, Vietnam og Malaysia, gis også høy prioritet. EFTA og Mercosur¹ ble enige om utkast til en frihandelsavtale i august 2019. Juridisk og teknisk gjennomgang av avtaleteksten pågår.

Når det gjelder fremtidige frihandelsavtaler, prioriterer regjeringen avtaler med Japan og ASEAN.² Våren 2021 startet forhandlingene om en frihandelsavtale med Moldova. Det tas sikte på å starte forhandlinger med Pakistan og Thailand høsten 2021. Frihandelsavtalen mellom EFTA og Tyrkia trådte i kraft 1. oktober 2021. Avtalen erstatter den eksisterende frihandelsavtalen mellom EFTA og Tyrkia av 10. desember 1991. Avtalen er bred og omfattende, hvor det er lagt til nye kapitler om handel med tjenester, handel og bærekraftig utvikling og tvisteløsning.

Frihandelsavtalen mellom EFTA og Indonesia trer i kraft 1. november 2021. Avtalen ble undertegnet 16. desember 2018. 80 pst. av norske varer kan eksporteres tollfritt inn til Indonesia når avtalen trer i kraft. Det vil bli gradvis nedtrapping av

toll for øvrige varer, som starter fra dag én, slik at om lag 99 pst. av norsk eksport får nulltoll 12 år etter avtalens ikrafttredelse. Avtalen gir forutsigbare rammevilkår for norske tjenesteytere og investorer med mulighet for majoritetsieierskap i en rekke tjenestesektorer, inkludert for energi-relaterte tjenester og telekommunikasjon. Det tiltales 100 pst. eierskap for investeringer i sektorer som olje og gass og fiskeoppdrett.

Departementet jobbet med å reforhandle flere EFTA-frihandelsavtaler. I 2020 og 2021 har det vært forhandlingsrunder med Chile om en oppdatering av frihandelsavtalen fra 2003. I tillegg arbeides det med reforhandling av frihandelsavtalen mellom EFTA og Den sørafrikanske tollunion (SACU³) fra 2006.

Fremme EØS-avtalen

EØS og indre marked

EU er Norges viktigste handelspartner. Gjennom EØS-avtalen er Norge integrert i EUs indre marked. Et velfungerende indre marked er viktig for norsk verdiskaping. EØS-avtalens bestemmelser om fri bevegelighet for varer, tjenester, personer og kapital åpner for mer effektiv utnyttelse av ressursene og bidrar til vekst, sysselsetting og konkurransevne. Et felles regelverk skaper forutsigbarhet og likeverdige konkurransevilkår for alle som opererer i det indre marked.

Nærings- og fiskeridepartementet forvalter en stor portefølje av EU/EØS-saker. Grønn omstilling og digitalisering er overordnede mål for EU, og Europakommisjonen har gjennom EUs Grønne giv lagt frem flere initiativer som fokuserer på dette. Det inkluderer bl.a. en industristrategi som blir viktig for norsk næringsliv. Nærings- og fiskeridepartementet arbeider med å følge opp de ulike prosessene knyttet til Grønn giv som er relevante for norsk næringsliv, slik at norske interesser blir ivarettatt på best mulig måte.

Departementet administrerer også flere ordninger som har som mål å bidra til å fjerne ulovlige restriksjoner i det indre marked og motvirke etablering av nye handelshindringer. Dette omfatter bl.a. EØS-høringsloven, varekontaktpunktet og EØS-problemløsningsnettverket SOLVIT.

Nærings- og fiskeridepartementet legger stor vekt på å påvirke regelverksutviklingen i EU på et tidlig tidspunkt i tråd med norske interesser. Samtidig arbeider departementet med å innlemme nytt EØS-relevant regelverk i EØS-avtalen, for å

¹ Mercado Común del Sur – et frihandelssamarbeid mellom Brasil, Argentina, Uruguay og Paraguay.

² Association of Southeast Asian Nations – økonomisk og politisk sammenslutning av sørøstasiatiske nasjoner.

³ Southern African Customs Union – tollunion mellom Botswana, Lesotho, Namibia, Sør-Afrika og Swaziland.

sikre like vilkår for norsk næringsliv. To ansvarsområder kan eksemplifisere viktigheten av regelverksarbeidet:

Norge har et omfattende og godt samarbeid med Europakommisjonen, det europeiske sjøfartsbyrået EMSA og EUs medlemsland i skipsfartsspørsmål. Skipsfart er en global næring og reguleres gjennom FNs sjøfartsorganisasjon IMO og FNs arbeidsorganisasjon ILO. Regjeringen arbeider for at EØS-regelverket for skipsfart er i tråd med det globale regelverk.

For sjømatnæringen er EØS-regelverket svært viktig. Matområdet utgjør den største andelen av rettsaktene i EØS-avtalen. Regelverket skal sikre høy beskyttelse av menneskers og dyrs helse og forbrukerinteresser. Samtidig skal det sikres at det indre marked virker på en tilfredsstillende måte.

Sikre forutsigbar markedsadgang i viktige markeder

Frihandelsavtale med Storbritannia

EØS/EFTA-landene Island, Liechtenstein og Norge ble i juni 2021 enige med Storbritannia om en frihandelsavtale. Frihandelsavtalen ble undertegnet i London 8. juli 2021. Avtalen er den mest omfattende frihandelsavtalen Norge noensinne har inngått, med unntak av EØS-avtalen. En viktig prioritering for Norge i forhandlingene har vært at norske bedrifter skal ha minst like god tilgang til det britiske markedet som hva EUs bedrifter har gjennom avtalen mellom Storbritannia og EU. Avtalen sikrer at tollfrihet for industrivarer videreføres, noe Norge har hatt inn til Storbritannia i mer enn 60 år. Avtalen skaper viktig forutsigbarhet for norske bedrifter gjennom at den sikrer likebehandling med eksportører i EU for tekniske og veterinære bestemmelser.

Storbritannia er Norges viktigste handelspartner etter EU/EØS, og er det landet i verden Norge eksporterer mest til. I 2020 eksporterte norske bedrifter varer for nærmere 135 mrd. kroner til Storbritannia, tilsvarende 22 pst. av all norsk eksport, mens importen var på nesten 42 mrd. kroner. Storbritannia er et viktig marked for norsk sjømatnæring. Avtalen sikrer videreføring av alle tollettelser for sjømat og videreføring av tollfrie importkvoter som har vært brukt ved import til Storbritannia. Utover dette sikrer avtalen forbedringer for enkelte sjømatprodukter. På landbruksområdet har Norge i forhandlingene skjermet grasbasert produksjon i melke- og kjøttsektoren. Dette er produksjoner som er viktige for å opprettholde landbruk over hele landet.

Frihandelsavtalen sikrer like gode vilkår for norske tjenesteleverandører og investorer på det britiske markedet som konkurrenter i EU. Under stortingsbehandlingen av avtalen 17. juni 2021 anmodet Stortinget regjeringen om å undersøke muligheten for å legge til et nytt unntak for nye tjenester i reservasjonslisten. Det var ikke mulig å komme til enighet om dette i forbindelse med den juridiske og tekniske gjennomgangen av avtalen. Det er imidlertid enighet om at dette skal diskuteres i tjeneste- og investeringskomiteen etter avtalens ikrafttredelse. Frihandelsavtalen ventes å tre i kraft i løpet av høsten 2021.

Markedsadgang for sjømat

Handel med fisk og fiskeprodukter er ikke del av EØS-avtalens hoveddel, men er regulert i den tilhørende protokoll 9 og et sett tilleggsavtaler. Norge møter toll til EU på størsteparten av handelen med sjømat, deriblant viktige produkter av laks, makrell, sild og reker. Norge og EU skal i andre halvdel av 2021 starte forhandlinger om EØS-bidrag og markedsadgang for sjømat i perioden 2021-2028. Det ventes at forhandlingene vil pågå i 2022, og Nærings- og fiskeridepartementet vil prioritere arbeidet med forhandlingene i 2022.

Norge og EU har felles veterinært regelverk og handelen med sjømat møter ikke handelsbarrierer mot EU på dette området. Mattilsynet og departementet benytter betydelige ressurser på å sikre markedsadgang for sjømat til land utenfor EU der vi ikke har felles veterinært regelverk. I 2022 vil det være et særskilt fokus på Storbritannia og Kina i denne sammenheng. 2022 blir et overgangsår for eksport av sjømat til Storbritannia der erfaringer etter brexit må høstes. Det forventes at tilpasninger må gjøres i regelverk og praksis etter at helsesertifikater og veterinær grensekontroll er innført i Storbritannia.

USA har vedtatt et regelverk for import av sjømat som betinger at eksportland oppfyller en rekke krav til reduksjon av bifangst av sjøpattedyr, Marine Mammal Protection Act. Regelverket trådte i kraft 1. januar 2017, men får effekt for import først etter en seks års innkjøringsperiode, dvs. 1. januar 2023. Etter denne datoen er det kun tillatt å eksportere sjømat til USA fra fiskerier og oppdrettsvirksomhet som er godkjent av amerikanske myndigheter. Det er eksportlandene som søker om godkjenning og amerikanske myndigheter som behandler søknadene. Nærings- og fiskeridepartementet arbeider med oppfølging av regelverket for å sikre at det gjøres nødvendige

tilpasninger for at norsk sjømateksport skal tilfredsstillende de nye kravene.

Handel med Kina

Kina er Norges største handelspartner i Asia. I 2020 handlet Norge varer med Kina for 155,7 mrd. kroner. Verdien av tjenestehandelen var i 2019⁴ på 18,7 mrd. kroner. Viktige sektorer for norsk næringsliv er maritim næring, sjømat, reiseliv, miljøteknologi, fornybar energi og helseteknologi.

På grunn av pandemien har det vært vanskelig å jobbe målrettet med å intensivere handels-samarbeidet med kinesiske myndigheter. Forhandlingene om en bilateral frihandelsavtale og prosesser for å opprettholde og bedre markedsadgang for norsk sjømat er videreført også i 2020.

Handel med USA

USA er et av Norges viktigste markeder utenfor Europa. I 2020 handlet Norge varer med USA for i overkant av 82 mrd. kroner. Verdien av tjenestehandelen var i 2019⁵ på 83 mrd. kroner. USA er på vei ut av koronapandemien og har økonomisk gjenoppbygging, klimasaken og internasjonalt samarbeid høyt på agendaen. Norge er godt posisjonert med teknologi og investeringsvilje på områder som havvind, grønn skipsfart, karbonfangst, havbruk, og andre «grønne og blå» næringer. Nærings- og fiskeridepartementet vil arbeide for at norsk næringsliv fortsatt skal ha gode og forutsigbare rammevilkår i handelen med USA, bl.a. gjennom årlige handelspolitiske samtaler med amerikanske myndigheter. Disse ble avholdt for 14. gang i 2021. For Norge er det fortsatt viktig å understreke nødvendigheten av et regelbasert, internasjonalt handelssystem som sikrer like spilleregler og forutsigbarhet for norsk næringsliv.

Fremme av norsk næringslivs interesser internasjonalt

Nærings- og fiskeridepartementet arbeider med å fremme norsk næringsliv i utlandet gjennom bl.a. bilateral myndighetsdialog og næringslivsdelegasjoner. Sentrale virkemidler⁶ er bl.a. Innovasjon Norges eksport- og internasjonaliseringarbeid, Eksportstrategirådet gjennom spissing og utvik-

ling av eksportsatsinger, Norges Sjømatråd innenfor sjømatområdet og eksportfinansiering fra Eksportfinansiering Norge.

Departementet er ansvarlig for næringslivsdelegasjoner ved statsbesøk og offisielle besøk, både til utlandet og ved innkommende besøk. Målet er at bedriftene som deltar, skal dra nytte av profileringen som representantene fra det offisielle Norge skaper. Departementet har også ansvar for det næringspolitiske samarbeidet innenfor regionale fora som bl.a. Nordisk Ministerråd.

Ansvarlig næringsliv er en del av dialogen med myndigheter og næringsliv ved politiske besøk i utlandet og i økonomiske kommisjoner. Norske myndigheter forventer at norske selskap kjenner til og etterlever FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper. Her ligger det en klar forventning om at selskaper utfører aktsomhetsvurderinger for å unngå skade på mennesker, samfunn og miljø.

Departementet er ansvarlig for norsk deltakelse på verdensutstillinger organisert av det internasjonale utstillingsbyrå (BIE). Norge deltar på verdensutstillingen Expo 2020 i Dubai, De forente arabiske emirater. Grunnet koronasituasjonen er verdensutstillingen utsatt med ett år og gjennomføres i perioden 1. oktober 2021 – 31. mars 2022. Nærings- og fiskeridepartementet har ansvaret, sammen med Utenriksdepartementet og Olje- og energidepartementet. Den norske paviljongen skal synliggjøre at norsk næringsliv er i verdensklasse for bærekraftig utvikling innenfor mange havnæringer, i tråd med FNs bærekraftsmål.

Nærings- og fiskeridepartementet leder arbeidet med «Team Norway» sammen med Utenriksdepartementet og Olje- og energidepartementet. Team Norway er et samarbeid mellom ulike offentlige og private aktører som jobber for å fremme norsk næringsliv i utlandet. Formålet er å bidra til økt verdiskaping i norsk økonomi gjennom informasjonsutveksling, samordning og koordinert innsats.

Norges sjømatråd AS

Norges sjømatråd AS er et virkemiddel for å fremme eksport av norsk sjømat til utlandet. Selskapet har en global tilstedeværelse med sjømat-utsendinger i 12 land. I tillegg kommer ti lokalt ansatte. Selskapet bidrar med markeds kampanjer, strategisk omdømmebygging, bistand til profilering for enkeltbedrifter, samt beredskap for håndtering av eventuelle negative pressesaker om

⁴ Siste tilgjengelige tall fra SSB.

⁵ Siste tilgjengelige tall fra SSB.

⁶ En samlet oversikt over regjeringens virkemidler for fremme av norsk eksport og internasjonalisering finnes i regjeringens eksportstrategi «Verda som marknad».

norsk sjømat. Selskapet bistår departementet i saker som knytter seg til markedsadgang. Selskapet drifter også et register over alle norske sjømat-eksportører.

Norges sjømatråd AS er et statsaksjeselskap eid av Nærings- og fiskeridepartementet. Mandatet for selskapet er hjemlet i fiskeeksportloven med tilhørende forskrifter. Selskapets inntekter kommer hovedsakelig fra en markedsavgift for all eksportert sjømat, samt en årsavgift for alle eksportører. I 2020 utgjorde markedsavgiften og årsavgiften henholdsvis 402 og 7,8 mill. kroner av totale inntekter på 412 mill. kroner.

Målet med eierskapet er å maksimere eksportverdien på norsk sjømat. Selskapet samarbeider med sjømatnæringen for å nå dette målet, bl.a. gjennom markedsgrupper for de viktigste artene som eksporteres. Selskapet jobber systematisk for å analysere resultatene av egne markedskampanjer. Resultatene av disse analysene viser at selskapet bidrar til økt verdiskaping for norsk sjømatnæring.

Styrking av arbeidet med eksportfremme

Eksport er et viktig virkemiddel for å øke verdiskapingen i Norge. Norge er et lite hjemmemarked, og mange norske bedrifter er avhengige av å eksportere for å vokse. Ved å utvide markedet norske bedrifter kan selge til, økes potensialet for vekst og verdiskaping gjennom stordriftsfordeler i produksjon, arbeidsdeling og spesialisering.

Forskning viser at bedrifter som eksporterer er mer produktive enn de som ikke gjør det. Læringen som oppstår av at bedriftene er til stede i internasjonale markeder eller er en del av internasjonale verdikjeder, spres internt i bedriften og i næringsklyngen som bedriften er en del av her hjemme. Eksport kan dermed øke omstillings- evnen og styrke konkurransekraften både i den enkelte bedrift, i næringen og i økonomien på sikt.

Situasjonsbildet for norske eksportører er utfordrende. Det har over lengre tid vært tegn til tiltakende proteksjonisme, mer uforutsigbar markedsadgang og økende konkurranse i våre eksportmarkeder. Den økonomiske veksten internasjonalt skjer i økende grad i fremvoksende markeder, mens veksten i våre tradisjonelle og største eksportmarkeder i Europa er lav. Norsk næringsliv har opplevd at de mister markedsposisjoner internasjonalt. De negative effektene av koronapandemien forsterket også en allerede utfordrende situasjon i verdenshandelen og for norsk eksport.

Regjeringens ambisjon er at flere bedrifter skal utnytte muligheter i internasjonale markeder og vinne flere eksportkontrakter og få lærings-effekter fra eksport som bidrar til økt konkurranse- evne og økt verdiskaping i norsk økonomi.

Eksportveksten må skje i næringslivet. Myndighetene kan bidra med kompetanse og ressurser for å redusere risiko og de inngangsbarriere- ne som bedriftene møter.

Høsten 2020 la regjeringen frem en eksport- handlingsplan «For og med norsk næringsliv» med tiltak om hvordan myndighetene og nærings- livet kan realisere ambisjonene. Et sentralt tiltak i handlingsplanen var å styrke det eksportfremme- arbeidet som allerede gjøres i virkemiddelappa- ratet, ved å øke og iverksette tiltak for å etablere et tettere samarbeid med næringslivet og bedre koordinering mellom virkemiddelaktørene.

I departementets Prop. 1 S (2020–2021) varslet regjeringen at de ville gjennomføre tilpasninger i det eksportrettede virkemiddelapparatet i 2021, og at dette ville skje i tett dialog med næringslivet. Det ble bevilget 75 mill. kroner til formålet. Eksportstrategirådet ble etablert 1. juli 2021 som et bruttobudsjettet forvaltningsorgan med et eget styre for å ivareta strategiske eksportsatsin- ger. Det vises til omtale under kap. 941.

Det offentlige tilbudet av eksportfinansiering

Langsiktig eksportfinansiering

Eksportfinansieringsordningene er regulert av internasjonalt regelverk. Norge deltar i arbeidet med å videreutvikle det internasjonale regelverket om eksportfinansiering i OECD. Formålet med arbeidet er at norske eksportører skal ha like konkurransevilkår som konkurrentene og unngå eksportsubsidiekonkurranse mellom land. I dag reguleres offentlig langsiktig eksportfinansiering i den OECD-tilknyttede avtalen «Arrangement on Officially Supported Export Credits». Avtalever- ket består av en generell hovedavtale og sektor- avtaler for skip, fly, tog, atomkraftverk, kullkraft- verk og fornybar energi. Avtalene regulerer mini- mumspriser (renter og garantipremier), maksimal løpetid, nedbetalingsandel m.m. og anbefalinger om håndtering av antikorrupsjon, bærekraftig lån- givning, miljø og sosiale spørsmål.

Staten tilbyr eksportfinansiering for å bidra til at norske eksportører har like gode konkurranse- vilkår som eksportører i andre land med et tilsva- rende eksportfinansieringstilbud. Norges eksport- finansieringstilbud skal være et supplement til kommersiell finansiering av eksportkontrakter og spiller en sentral rolle i finansieringen av norsk

eksport, spesielt i tider med uro i finansmarkedene og få alternative finansieringskilder.

Det norske statlige tilbudet av langsiktig eksportfinansiering består av lån fra eksportkredittordningen og eksportgarantier. Lån og garantier brukes ofte sammen for å finansiere eksportkontrakter. Det vises til omtale av eksportkredittordningen under kap. 2429 og eksportgarantier under kap. 2460.

Hoveddelen av de eksisterende låne- og garantiporteføljene er knyttet opp mot olje, gass og maritime næringer. Markedssituasjonen innen disse næringene medfører mye oppfølging av utestående lån og garantier hvor låntaker er eller kan komme i økonomiske vanskeligheter. Nye saker er i stor grad innenfor andre næringer som havvind, sjømat og skip som ikke er relatert til olje og gass, noe som bidrar til å diversifisere porteføljene.

Eksportfinansiering Norge – ny forvalter av eksportfinansieringsordningene

Frem til 30. juni 2021 ble eksportkredittordningen forvaltet av Eksportkreditt Norge AS, mens garantiordningene ble forvaltet av Garantiinstituttet for eksportkreditt (GIEK). Eksportkreditt Norge AS og GIEK ble 1. juli 2021 slått sammen til Eksportfinansiering Norge (Eksfin). Bakgrunnen for sammenslåingen er områdegjennomgangen av det næringsrettede virkemiddelapparatet.

Formålet med sammenslåingen er å gjøre tilbudet enklere for næringslivet og få et mer effektivt eksportfinansieringssystem. Finansieringstilbudet er videreført og skal fortsatt være et supplement til kommersiell finansiering. Eksfin skal fremdeles kunne samfinansiere med andre aktører, med lån og/eller garantier.

Låne- og garantivirkosomheten skal bidra til størst mulig samlet verdiskaping gjennom å støtte opp om og utløse verdiskapende eksport. Eksportfinansieringsordningene er viktige virkemidler for at norske eksportører og potensielle eksportører kan gi tilsvarende tilbud om lån og avlastning av risiko knyttet til finansiering av eksporttransaksjoner som eksportører i konkurranserelevante land. Ordningene skal i hovedsak støtte opp om eksportører, mens de som mottar lån og/eller garanti i hovedsak er kjøperen eller kjøperens bank. Samfunns målet for Eksfin er derfor størst mulig verdiskapende eksport og bruker målet konkurransedyktige eksportører.

Eksfin er en forvaltningsbedrift, med formål om effektiv forvaltning av finansieringsordninger

for verdiskapende eksport. Staten er ansvarlig for alle forpliktelser som pådras eller er pådratt.

I forbindelse med virksomhetsoverdragelsene fra GIEK og Eksportkreditt Norge ble eiendeler, rettigheter, forpliktelser, kontrakter og låneavtaler m.m. overført til Eksfin. Eksfin foretar rapporteringen for låne- og garantiordningene for hele 2021. GIEK vil avvikles i 2021, og Eksportkreditt Norge AS vil også bli avviklet når avsluttende rapportering er ferdigstilt, sannsynligvis høsten 2021.

Midlertidige ordninger under Eksfin

Med bakgrunn i situasjonen i 2020, særlig knyttet til den økonomiske situasjonen som følge av koronasituasjonen, ble det opprettet tre midlertidige ordninger og videre en ordning i 2021 som ble forvaltet av GIEK. Formålet med ordningene var å bidra til at selskaper kunne få tilgang til finansiering og opprettholde virksomheten gjennom en økonomisk krevende periode. Det var ikke krav om eksport for å benytte ordningene. Ordningene er omtalt under kap. 2460.

Skipsfinansiering

Skipsfinansieringstilbudet ble innført som en midlertidig ordning for årene 2018-2020 og ble videreført i 2021. Tilbudet forvaltes av Eksfin og består av lån og garantier for langsiktig finansiering av skip produsert ved verft i Norge som skal brukes i Norge. Formålet med skipsfinansieringstilbudet er å bidra til at redere i Norge oppnår finansiering på markedsmessige vilkår og dermed medvirke til økt aktivitet for skipsverft i Norge.

Bakgrunnen for tilbudet var at deler av maritim næring mente at nedgang i aktivitet ved norske verft bl.a. skyldtes at det ikke var god nok tilgang til kapital. Flere tok også opp at innretning av det norske eksportfinansieringssystemet ga incentiver for redere i Norge til å velge utenlandske verft når de skulle bestille skip for bruk i Norge. Innføring av skipsfinansieringstilbudet skulle motvirke dette uønskede incentivet.

Per 31. juli 2021 var det utbetalt lån for til sammen 1,5 mrd. kroner, mens det var utstedt garantier og tilbud om garanti for til sammen 1,4 mrd. kroner. Fordi man finansierer sammen med andre aktører, er verdiene av verfts kontraktene vesentlig høyere. Kontraktene utløser også betydelig leveranser fra norske underleverandører.

I og med at tilbudet har virket i kort tid og at få saker har fått finansiering, er det etter regjeringens vurdering ikke tilstrekkelig grunnlag til å

trekke generelle konklusjoner om effektene av skipsfinansieringstilbudet. Regjeringen legger også vekt på den utfordrende situasjonen som verftsneringen er i. Regjeringen foreslår derfor å videreføre det midlertidige skipsfinansieringstilbudet ut 2023 med en garantiramme på 10 mrd. kroner og lån fra Eksportfinansiering Norge. Se nærmere omtale av bevilgningsforslag og fullmakter under kap. 2460.

Prioriteringer 2022

Nærings- og fiskeridepartementet vil:

- Prioritere frihandel og forutsigbar markedsadgang for norsk næringsliv gjennom å fremme EØS-avtalen, forhandle nye frihandelsavtaler, samt sikre oppslutning om WTO-regelverket.
- Videreutvikle det økonomiske forholdet til Storbritannia etter brexit. Følge opp frihandelsavtalen med Storbritannia og sikre at norske

bedrifter drar nytte av frihandelsavtalen og møter forutsigbare rammevilkår.

- Fremme norske interesser internasjonalt gjennom å styrke bilateral dialog og økonomiske relasjoner med viktige handelspartnere, bl.a. gjennom deltakelse på det utsatte Expo 2020 i Dubai.
- Følge opp opprettelsen av Eksportstrategirådet og sikre at formålet med etaten realiseres.
- Gjøre finansieringstilbudet enklere for næringslivet og mer effektivt gjennom å få ut effektene av sammenslåingen av GIEK og Eksportkreditt Norge til Eksfin.
- Arbeide for å bedre markedsadgangen for norsk sjømat til EU gjennom de kommende forhandlingene med EU om EØS-midler og markedsadgang for sjømat i perioden 2021-2028. Innføring av helsesertifikater og grensekontroll for eksport av sjømat til Storbritannia vil kreve oppfølging og ressurser i 2022.

Kap. 940 Internasjonaliseringstiltak

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	5 799	10 739	10 960
70	Eksportfremmetiltak		75 000	
73	Støtte ved kapitalvareeksport	48 530	21 300	1 600
	Sum kap. 940	54 329	107 039	12 560

Vedrørende 2021:

Ved stortingsvedtak 18. juni 2021 ble bevilgningen på post 70 redusert til null. Midlene ble overført til nytt kap. 941 Eksportstrategirådet, jf. Innst. 600 S og Prop. 195 S (2020–2021).

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Nærings- og fiskeridepartementet stiller årlig midler til disposisjon for næringslivsaktiviteter ved utenriksstasjonene, strategiske prosjekter for internasjonalisering og til eventuell norsk deltakelse på verdensutstillinger. Målet er å bidra til å samordne og styrke den samlede og langsiktige offentlige innsatsen for å øke norsk eksport og fremme norske næringsinteresser i utlandet. Næringslivet har særlig behov for draghjelp og støtte fra myndighetene i nye og viktige vekstmar-

keder. Dette skal være et supplement til den ordinære virksomheten til virkemiddelapparatet, i markeder og innenfor sektorer der norsk næringslivs langsiktige muligheter er spesielt fremtredende. Det er særlig behov for tiltak som kan bidra til å forsterke den langsiktige profilerings- og døråpningseffekten i forbindelse med gjennomføringen av politiske besøk og statsbesøk.

I 2020 ble midler avsatt til næringslivsdelegasjoner i forbindelse med offisielle besøk og statsbesøk til Kenya og Jordan, og til nærings- og profileringsarbeid ved utenriksstasjonene. Ved tildelingen av midler ble det lagt vekt på prosjekter som er etterspurt av næringslivet og samordnet med andre deler av virkemiddelapparatet, for å underbygge satsingen på Team Norway. Koronapandemien førte til at mange av de planlagte prosjektene ble avlyst.

Arbeidet med å videreutvikle Team Norway-samarbeidet for å bidra til økt verdiskaping i norsk økonomi gjennom å fremme norsk næringsliv i utlandet fortsetter. Verdensutstillingen Expo 2020 i Dubai gjennomføres i perioden oktober 2021 til mars 2022.

Det foreslås en bevilgning på 10,96 mill. kroner i 2022.

Post 73 Støtte ved kapitalvareeksport

Ordnningen med fastrentelån (CIRR-lån) til kjøpere av norske eksportvarer, den såkalte 108-ordningen, ble opprettet i 1978. Formålet med ordningen har vært å fremme norsk eksport. Dette ble gjort ved å tilby norske eksportører av kapitalvarer og arbeids- og tjenesteytelser et konkurransedyktig eksportkredittilbud på like gode vilkår som offentlig støttede eksportkreditter i våre konkurrentland.

Eksportfinans ASA forvalter fortsatt den resterende utestående porteføljen av CIRR-lån

under 108-ordningen, som ikke dekkes under Eksportkredittordningen, jf. kap. 2429, og det vil derfor i flere år fremover være behov for bevilgninger på posten.

Eksportfinans blir godtgjort for å forvalte ordningen gjennom marginer på utestående lån. De årlige underskuddene belastes statsbudsjettet to år etter at de er påløpt. I tillegg dekkes rentegodtgjørelse for den mellomværende perioden frem til utbetalingstidspunktet.

Saldoen til utestående utlån under 108-ordningen utgjorde 874 mill. kroner ved utgangen av 2020. Regnskapet for 108-ordningen for 2020 viste et underskudd på om lag 1,5 mill. kroner. Rente-godtgjørelsen forventes å utgjøre om lag 0,1 mill. kroner. Dersom anslaget på rentegodtgjørelsen skulle avvike vesentlig, vil regjeringen foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endringer i budsjettet i 2022.

På denne bakgrunn foreslås en bevilgning på 1,6 mill. kroner i 2022.

Kap. 941 Eksportstrategirådet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
01	Driftsutgifter			20 000
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>			46 850
70	Tilskudd til særskilte prosjekter			10 000
	Sum kap. 941			76 850

Vedrørende 2021:

Ved stortingsvedtak 18. juni 2021 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Innst. 600 S og Prop. 195 S (2020–2021):

- ny post 01 Driftsutgifter ble bevilget med 6,5 mill. kroner
- ny post 21 Spesielle driftsutgifter ble bevilget med 58,5 mill. kroner
- ny post 70 Tilskudd til særskilte prosjekter ble bevilget med 10 mill. kroner

Eksportstrategirådet ble opprettet 1. juli 2021 som et bruttobudsjettet forvaltningsorgan med inntil 15 årsverk, et eget styre med 8 medlemmer og med lokalisering i Ålesund.

Formålet med Eksportstrategirådet er å utløse potensialet for økt verdiskapende eksport som lig-

ger i at næringslivet og virkemiddelapparatet sammen beslutter, finansierer og gjennomfører felles strategiske eksportsatsinger.

Samfunnsrådet er størst mulig verdiskaping fra norsk eksport.

Brukermålet er flere norske bedrifter utnytter muligheter i internasjonale markeder.

Eksportstrategirådet skal gjennomføre strategiske analyser av eksportpotensialet i norsk næringsliv i ulike markeder og tilrettelegge for forpliktende medvirkning og medfinansiering fra næringslivet. Med bakgrunn i analysene skal etaten iverksette større felles eksportfremmesatsinger på tvers av de næringsrettede virkemiddelaktørene og i tett samarbeid med utenriksstjenesten. Styret beslutter hvilke satsinger som skal prioriteres, innenfor tildelte rammer. Midlene til gjennomføring av eksportsatsinger skal utelukkende

kanaliseres gjennom eksisterende virkemiddelaktører.

Eksportstrategirådet skal bidra til en spissing og prioritering av eksportfremmearbeidet til områder der Norge kan ha særskilte fortrinn for å lykkes i internasjonale markeder med sterk vekst. Det forutsettes et nært samarbeid med næringslivet, det øvrige virkemiddelapparatet og utenriks-tjenesten.

Budsjettforslag 2022

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke lønn, pensjon, husleie, driftsutgifter og mindre investeringer. Det foreslås en bevilgning på 20 mill. kroner. Videre foreslås det at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3941, post 01, jf. forslag til vedtak II, 1.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan nyttes under post 70

Posten skal dekke utgifter til strategiske eksportfremmeprosjekter. Dette omfatter bl.a. kjøp av tjenester, utredninger, evalueringer og oppdrag til andre virkemiddelaktører som er en del av statens juridiske enhet. Det foreslås en bevilgning på 46,85 mill. kroner. Videre foreslås det at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3941, post 02, jf. forslag til vedtak II, 1.

Kap. 2429 Eksportkredittordningen

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
70	Tilskudd til Eksportkreditt Norge AS	118 200	121 182	
71	Viderefakturerte utgifter		200	
90	Utlån	5 563 133	5 000 000	6 000 000
	Sum kap. 2429	5 681 333	5 121 382	6 000 000

Forvaltningen av eksportkredittordningen ble per 1. juli 2021 overført fra Eksportkreditt Norge AS til Eksportfinansiering Norge (Eksfin), jf. omtale under kap. 2460. Eksportkredittordningen videreføres uendret, men reguleringen av ordningen overføres fra eksportkredittforskriften til regelverk.

Formålet med eksportkredittordningen er å fremme norsk eksport. Gjennom ordningen tilbys

Post 70 Tilskudd til særskilte prosjekter

Flere av aktørene i det eksportrettede virkemiddelapparatet er ikke en del av staten som juridisk enhet. Det gjelder bl.a. Norwep, Sjømatrådet og Innovasjon Norge. For sistnevnte gjelder dette kun hvis Innovasjon Norge skal fordele midlene videre til andre aktører. Midler til strategiske eksportfremmeprosjekter til disse aktørene fordeles over post 70. Det foreslås en bevilgning på 10 mill. kroner.

Kap. 3941 Eksportstrategirådet

Post 01 Ymse inntekter og refusjoner knyttet til ordinære driftsutgifter, og post 02 Ymse inntekter og refusjoner knyttet til spesielle driftsutgifter

Det foreslås ingen bevilgning på disse postene, men det legges til grunn at dersom det blir aktuelt at Eksportstrategirådet mottar slike inntekter i 2022, kan postene benyttes. Dersom det skjer, vil departementet foreslå bevilgning i forbindelse med endring av budsjettet i 2022. Videre foreslås det merinntektsfullmakter knyttet til postene, jf. omtale under kap. 941, post 01 og 21 og forslag til vedtak II, 1.

det lån til kjøpere av norske eksportvarer og -tjenester for å fremme norsk eksport som trenger langsiktig finansiering. Ordningen skal sikre at norske eksportører kan konkurrere på like vilkår med eksportører fra andre land som har tilsvarende ordninger og skal være et supplement til kommersiell finansiering av eksportkontrakter. Ordningen omfatter også et midlertidig tilbud om lån på markedsmessige vilkår ved kjøp av skip

bygget ved verft i Norge til bruk i Norge, som foreslås videreført ut 2023.

Gjennom eksportkredittordningen tilbys det lån på CIRR-vilkår⁷ i henhold til OECDs *Arrangement on Officially Supported Export Credits (Arrangement)* eller lån på markedsmessige vilkår. Lånene står på statens balanse, og ordningen finansieres i sin helhet over statsbudsjettet. Det er lav kredittrisiko under eksportkredittordningen fordi alle ordinære lån skal være garantert enten gjennom garantiordninger forvaltet av Eksfin eller av bank i Norge eller i utlandet.

Eksportkredittordningen er rettighetsbasert, og det betyr at alle søknader som faller innenfor

⁷ CIRR (Commercial Interest Reference Rate) er minimumsrenten for offentlig støttede fastrentelån i henhold til «Arrangement on Officially Supported Export Credits». Rentesatsen oppdateres månedlig. For fastsettelse av renten tas det utgangspunkt i statsobligasjonsrenten i den aktuelle valuta. CIRR-renten settes ett prosentpoeng høyere enn denne. 15. juli 2023 innføres det nye regler for CIRR. Hensikten med reformen er å harmonisere praksis mellom OECD-landene og å gjøre CIRR mer markedsnær. Fastrenten vil fremover settes bl.a. ut fra hvor lang tid man ønsker å binde tilbudet. Hoveddelen av endringene gjelder for alle sektorer utenom finansiering av skip og fly.

det fastsatte regelverket, vil få tilbud om finansiering. Vilårene reguleres bl.a. i den OECD-tilknyttede eksportfinansieringsavtalen og i fastsatt regelverk for Eksfins ordninger. Det stilles krav knyttet til bl.a. ansvarlig virksomhet, miljø og anti-korrupsjon.

Resultater 2020

Statens mål som eier av Eksportkreditt Norge AS er å fremme norsk eksport gjennom å tilby konkurransedyktig, tilgjengelig og effektiv eksportfinansiering. Selskapets formål var å forvalte eksportkredittordningen på vegne av staten.

Eksportkredittordningen per 31. desember 2020

Ved utgangen av 2020 var utlånsaldoen under eksportkredittordningen 51,3 mrd. kroner fordelt på 184 lån. Dette er en nedgang i forhold til 2019 som hovedsakelig skyldes at aktiviteten i petroleumrelaterte næringer var svært lav i 2020 sammenlignet med tidligere år.

Tabell 4.24 Nøkkeltall for eksportkredittordningen (2019–2020)

	2020	2019
Utlånsaldo i mill. kroner	51 269	65 040
Antall utestående lån	184	217
Utlånsaldo i pst. fordelt på CIRR-lån/lån på markedsmessige vilkår	64/36	66/34
Antall mottatte søknader	308	282
Søknadsvolum i mill. kroner	98 881	128 218
Antall signerte låneavtaler	18	19
Verdi nye signerte låneavtaler i mill. kroner	3 000	7 900
Antall utbetalte lån	29	23
Nye lån utbetalt i mill. kroner	5 617	11 360

Ved utgangen av 2020 var 72,2 pst. av utlånsaldoen i utenlandsk valuta. Om lag 73,5 pst. av utlånsaldoen var garantert av GIEK, mens 13 pst. var garantert av norske banker og 13,5 pst. av

utenlandske banker. Utlånsporteføljen under eksportkredittordningen er fortsatt dominert av olje og gass, jf. tabell 4.25.

Tabell 4.25 Næringsfordeling i utlånsporteføljen under eksportkredittordningen per 31. desember 2020

	Olje og gass	Fornybar energi	Annen industri	Sum
Andel av total utlånssaldo i pst.	76	2	22	100
Utlånssaldo i mill. kroner	38 920	1 102	11 247	51 269
– Herav andel maritime næringer	33 199	201	9 645	43 045

Eksportkreditt Norge har i 2020 arbeidet med å følge opp utestående portefølje for å sikre statens samlede verdier på grunn av situasjonen i petroleumsrelaterte næringer. Ved utgangen av 2020 var 48 lån innvilget avdragsutsettelse, fordelt på 28 låntakere. Lånene er garantert, og det har ikke vært tap under ordningen siden oppstarten av selskapet. Eksportkreditt Norge mottok et økende antall forespørsler om avdrags- og renteutsettelse på deler av utlånsporteføljen i 2020 som følge av koronapandemien, særlig innenfor cruise-sektoren.

For fastrentelån som innfris før tiden, fremmer Eksfin krav om å få dekket avbruddskostnader i henhold til låneavtalene. I misligholdssaker dekkes disse kravene av garantier fra private banker og finansinstitusjoner, men ikke av garantiordningene som forvaltes av Eksfin. Som følge av dette har enkelte restruktureringssaker resultert i krav under eksportkredittordningen som ikke er dekket av garantier. Disse udekkede kravene

utgjorde ved utgangen av 2020 123,3 mill. kroner, hvorav 53,4 mill. kroner var avsatt til tap. Kravene følges opp av Eksfin i deres arbeid med å sikre statens verdier.

Budsjettforslag

Post 90 Utlån

Posten gjelder anslag på nye utlån fra eksportkredittordningen og utbetalinger som sikrer statens samlede verdier. Alle lånesøknader som oppfyller kravene i regelverket for eksportkredittordningen, vil få tilbud om finansiering, jf. forslag til vedtak XII, 3.

Det foreslås en bevilgning på 6 mrd. kroner og en fullmakt til å overskride bevilgningen, men slik at samlede utbetalinger ikke overstiger 26 mrd. kroner, jf. forslag til vedtak IV, 3. Anslaget er usikkert, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring våren eller høsten 2022.

Kap. 5329 Eksportkredittordningen

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
70	Gebyrer m.m.	24 506	30 000	25 000
90	Avdrag på utestående fordringer	19 376 572	10 300 000	9 900 000
	Sum kap. 5329	19 401 078	10 330 000	9 925 000

Post 70 Gebyrer m.m.

Staten forventer gebyrinntekter under eksportkredittordningen hvor anslaget vil avhenge av forhold ved den enkelte låneavtale, antall lån som utbetales og hvor mange lån som innfris før tiden. Gebyrnivået skal ikke avhenge av låntakers rentevalg.

Gebyrene fastsettes i tråd med markedspraksis for tilsvarende lån og varierer bl.a. med kompleksiteten i den enkelte låneavtale og rollen Eksfin har som långiver. For de indirekte kostnadene

ved å binde likviditet til et lån, kan det påløpe en såkalt beredskapsprovisjon. For arbeidet med å skrive ut og sette sammen lånedokumentasjonen kan det påløpe arrangementsgebyrer. I tilfeller hvor Eksfin har rollen som agent, dvs. den som forestår den praktiske oppfølgingen overfor låntaker i låneforholdet, kan det bl.a. også tas et agentgebyr.

Det foreslås en bevilgning på 25 mill. kroner. Anslaget er usikkert, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring våren eller høsten 2022.

Post 90 Avdrag på utestående fordringer

Staten forventer innbetalinger under eksportkredittordningen av avdrag fra eksisterende lån, lån som foreløpig ikke er utbetalt og lån som innfris

før tiden. Avdragene på lån under eksportkredittordningen følger fastsatte avdragsprofiler.

Det foreslås en bevilgning på 9,9 mrd. kroner. Anslaget er usikkert, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring våren eller høsten 2022.

Kap. 5629 Renter fra eksportkredittordningen

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
80	Renter	1 592 402	1 300 000	890 000
	Sum kap. 5629	1 592 402	1 300 000	890 000

Post 80 Renter

Staten forventer renteinntekter fra eksisterende lån og lån som foreløpig ikke er utbetalt under eksportkredittordningen. Anslaget på forventede renteinntekter per år er avhengig av flere faktorer som drar i forskjellige retninger, som utlånsvolum, avdragsutsettelse, valutakurs og renteutvikling nasjonalt og internasjonalt. Eksfin tilbyr

lån både til fast og flytende rente. Faste renter gis i henhold til de såkalte CIR-reglene i den OECD-tilknyttede avtalen som regulerer eksportfinansiering.

Det foreslås en bevilgning på 890 mill. kroner. Anslaget er usikkert, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring våren eller høsten 2022.

Kap. 2460 Eksportfinansiering Norge

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
24	Driftsresultat:			123 900
50	Tilskudd til tapsavsetning – alminnelig garantiordning	10 000 000		
51	Tilskudd til forvaltning av ny statlig garantiordning for re-forsikring av kredittforsikring	6 000	6 500	3 000
52	Tilskudd til tapsavsetning for statlig garantiordning for re-forsikring av kredittforsikring	1 620 000		
90	Utbetaling ifølge trekkfullmakt – alminnelig garantiordning	8 330 000	5 000 000	3 000 000
	Sum kap. 2460	19 956 000	5 006 500	3 126 900

Vedrørende 2021:

Ved stortingsvedtak 28. mai 2021 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Innst. 489 S og Prop. 107 S (2020–2021):

- ny post 53 Tilskudd til forvaltning av risikoavlastningsordningen for garantier til Reise-garantifondet ble bevilget med 10 mill. kroner
- ny post 54 Tilskudd til tapsavsetning – risikoavlastningsordningen for garantier til Reise-garantifondet ble bevilget med 420 mill. kroner

Garantiinstituttet for eksportkreditt (GIEK) og Eksportkreditt Norge AS ble slått sammen til Eksportfinansiering Norge (Eksfin) 1. juli 2021, jf. omtale i Innst. 600 S (2020–2021) og Prop. 195 S (2020–2021). I henhold til Stortingets vedtak ble alle fullmakter gitt til GIEK og Eksportkreditt Norge for 2021 overført til Eksfin. Eksfin benytter samme budsjettkapitler som tidligere GIEK, kap. 2460, 5460 og nytt kap. 5614. Eksportfinansieringsordningen videreføres under kapitlene 2429, 5429 og 5629. Beredskapsordningen for statlig varekrigsforsikring dekkes som tidligere over kap. 900, post 72, jf. omtale under kap. 900.

Eksportfinansiering Norge (Eksfin)

Eksfin er en forvaltningsbedrift underlagt Nærings- og fiskeridepartementet. Eksfin forvalter låne- og garantiordningene som tidligere ble forvaltet av GIEK og Eksportkreditt Norge og tilbyr finansiering til kjøp av norske eksportvarer og -tjenester og andre garantiprodukter som støtter opp om norske eksportører. Etatens formål er effektiv forvaltning av finansieringsordninger for verdiskapende eksport. Samfunns målet er størst mulig verdiskapende eksport, og brukermålet er konkurransedyktige eksportører.

Boks 4.5 og 4.6 viser en oversikt over ordningene. Staten er ansvarlig for alle forpliktelser under ordningene, og Eksfin har ansvar for lån, garantiansvar og gjenstående krav under garantiordninger som er opphørt og der nye garantier ikke utstedes. Eksfin har også overtatt ansvaret for forvaltningen av flere midlertidige garantiordninger for å avdemppe konsekvenser av koronakrisen.

Høsten 2017 ble det opprettet et 100 pst. statlig eid holdingselskap, Støperigata Holding AS, jf. omtale i Innst. 401 S og Prop. 129 S (2016–2017), med formål å forvalte eierandeler som følger av misligholds- og gjenvinningssaker under Alminnelig garantiordning i daværende GIEK. Eksfin overtar holdingselskapet og oppfølgingen av eierskapet på vegne av Nærings- og fiskeridepartementet.

Låne- og garantivirksomheten skal finne sted innenfor de rammer som settes av internasjonalt regelverk. Dette omfatter bl.a.:

- den OECD-tilknyttede avtalen «Arrangement on Officially Supported Export Credits»
- EØS-avtalens regler om offentlig støtte
- WTO-regelverket, særlig «The Agreement on Subsidies and Countervailing Measures»

Eksfin er også faglig rådgiver for departementet, bl.a. i utviklingen av internasjonalt regelverk om eksportfinansiering.

Nærings- og fiskeridepartementet utnevner et styre for Eksfin som leder virksomheten på statens vegne. Eksfin ligger i Oslo og disponerte 133,5 årsverk ved etableringen av etaten 1. juli 2021. Som orientert om i Prop. 195 S (2020–2021) legger regjeringen opp til en regional tilstedeværelse på to andre lokasjoner fra 2022.

Resultater 2020

Formålet med GIEK var å fremme norsk eksport, verdiskaping og sysselsetting. Garantier fra GIEK er et virkemiddel for å nå regjeringens mål om størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi innenfor bærekraftige rammer. GIEK hadde i 2020 følgende mål:

1. GIEK skal bidra til eksportkontrakter ved å gi et konkurransedyktig eksportgarantitilbud og være et supplement til markedet.
2. GIEK skal medvirke til at byggelån oppnås på forretningsmessige vilkår.
3. GIEK skal medvirke til at langsiktige kraftavtaler kan inngås på forretningsmessige vilkår.
4. GIEK skal medvirke til markedsmessig finansiering av skip som bygges ved verft i Norge til bruk i Norge.
5. GIEK skal oppfylle kravet om at den enkelte ordning skal gå i balanse på lang sikt inkludert eventuelle tapsfond.

Ved utgangen av 2020 hadde GIEK utstedt garantier for til sammen 75,4 mrd. kroner. Av dette var 90 pst. gitt under Alminnelig garantiordning. Samlet garantiansvar som GIEK hadde ansvar for og utestående lån under eksportkredittordningen som Eksportkreditt Norge hadde ansvar for, har vært fallende de siste årene. Hoveddelen av låne- og garantiporteføljen har vært knyttet til olje og gass, men andelen er redusert de siste årene. I 2020 var nye lån og garantier i stor grad innenfor havvind, skipsbygging og sjømat, noe som bidrar til å diversifisere porteføljene. GIEK og Eksportkreditt Norge jobbet aktivt for å gjøre tilbudet mer kjent og tilgjengelig for nye næringer og brukergrupper.

En betydelig andel av porteføljene knyttet til olje og gass er tapsutsatt, som følge av den vanskelige økonomiske situasjonen innenfor disse næringene, særlig knyttet til oljeservice. Mange kjøpere (låntakere) har ikke vært i stand til å overholde sine låneforpliktelser, og GIEK har derfor måtte betale ut betydelige beløp i erstatning til lån-

Boks 4.5 Oversikt over ordinære ordninger

Eksportkredittordningen: Formålet med eksportkredittordningen er å fremme norsk eksport. Gjennom ordningen tilbyr staten langsiktig finansiering.

Alminnelig garantiordning: Formålet med ordningen er å fremme norsk eksport og norske investeringer i utlandet. Garantiordningen bidrar til at norske eksportbedrifter får nye kontrakter gjennom at staten tilbyr risikoavlastning for private banker og finansinstitusjoner som finansierer kontraktene og er viktig for verdiskaping og sysselsetting i Norge.

Garantiordningen for investeringer i og eksport til utviklingsland (U-landsordningen): Formålet med ordningen er å fremme norsk eksport og norske investeringer i land som er definert av OECD som lavere mellominntektsland, lavinntektsland og minst utviklede land. Ordningen skal bidra til at norske eksportører deltar i utviklingsfremmende prosjekter gjennom at staten tilbyr risikoavlastning for private banker og finansinstitusjoner som finansierer prosjektene. Det er et grunnfond tilknyttet ordningen.

Garantiordning for byggelån til skip, fartøy og innretninger til havs (Byggelånsgarantiordningen): Formålet med ordningen er å sikre at norske skipsverft, offshoreverksteder og annen relevant virksomhet oppnår byggelån gjennom risikoavlastning for private banker og på den måten medvirke til å sikre økt aktivitet. Ordningen skal bidra til å gjøre norske verft mer konkurransedyktige ved å gi lettere tilgang på finansiering og øke kapasiteten i det norske finansmarkedet.

Garantiordning for kjøp av skip fra verft i Norge til bruk i Norge (Skipsgarantiordningen): Ordningen skal bidra til at rederier i Norge oppnår finansiering på markedsmessige vilkår og dermed medvirke til økt aktivitet for skipsverft i Norge. Dette kan igjen føre til økt aktivitet for underleverandører i Norge.

Garantiordning for kraftintensiv industris kjøp av kraft (Kraftgarantiordningen): Formålet med ordningen er å medvirke til at kraftintensiv industri i Norge kan inngå langsiktige kraftavtaler på forretningsmessige vilkår.

giverne. For å sikre statens verdier følger GIEK opp selskapene som har misligholdt sine låneforpliktelsener og søker å gjenvinne tap. Erstatningsutbetalingene følges derfor opp som fordringer. Ved utgangen av 2020 utgjorde fordringene 20 mrd. kroner, en økning fra 12,6 mrd. kroner ved utgangen av 2019. Oppbygging av fordringer utfordrer tidshorisonten for når balanse igjen kan oppnås under garantiordningene som skal fremme eksport. Nærings- og fiskeridepartementet vurderer risikoen for at Alminnelig garantiordning vil være i underbalanse i mange år som betydelig.

GIEK og Eksportkreditt Norge har gjennomført undersøkelser blant kunder og interessenter som viser at kundene er godt fornøyde med begge virksomhetene. Ut fra situasjonen ved årsskiftet vurderte virksomhetene, både ut fra egne kartlegginger og kundeundersøkelser, at det norske eksportfinansieringstilbudet er på nivå med konkurranserelevante land. GIEK og Eksportkreditt Norge vurderte også at eksportfinansieringstilbudet virker som et supplement til det private

markedet. Eksportkreditt Norge og GIEK har jobbet med å forbedre måling av effekter. Undersøkelsene indikerer at tilbudet om garantier og lån er utløsende for ny eksport, og at det fører til økt sysselsetting og verdiskaping, men at det er behov for å forbedre målingene for å kunne trekke robuste konklusjoner.

Nærings- og fiskeridepartementet vurderer at Eksportkreditt Norge og GIEK hadde god måloppnåelse i 2020, men at det fortsatt er nødvendig å ha tett oppfølging av risikoen i porteføljen.

Garantiporteføljen per 31. desember

Utestående garantiansvar for alle ordninger var på 75,4 mrd. kroner ved utgangen av 2020 fordelt på 425 løpende garantier. I løpet av 2020 ble det utstedt 127 nye garantier for til sammen 15 mrd. kroner. Det ble i løpet av året gitt nye tilsagn om garantier under alle de aktive ordningene med unntak av Kraftgarantiordningen.

Boks 4.6 Oversikt over midlertidige ordninger som følge av koronakrisen

For å avbøte konsekvenser av viruskrisen har regjeringen innført flere midlertidige garantiordninger som har vært forvaltet av GIEK og som per 1. juli 2021 er overført til Eksfin. Hensikten med ordningene har vært å bidra til at selskaper kan få tilgang til finansiering og opprettholde sin virksomhet gjennom en økonomisk krevende periode.

Gjeldende ordninger:

Lånegarantiordningen har som formål å sikre delvis statsgaranterte lån til bedrifter som står overfor en akutt likviditetsmangel. Ordningen gjelder bare lån til bedrifter som forventes å være lønnsomme under normale markedsforhold. Den gjelder uansett ikke lån til bedrifter som var i økonomiske vanskeligheter per 31. desember 2019. Garantiramme for ordningen er satt til 50 mrd. kroner. Eksfin forvalter ordningen på vegne av Finansdepartementet. Ordningen er forlenget til 31. oktober 2021.

Ordning for risikoavlastning av garantier stilt til Reisegarantifondet for små og mellomstore pakkereisearrangører har som formål å styrke

små og mellomstore pakkereisearrangørers tilgang til garantier, ved at staten tilbyr en midlertidig risikoavlastningsordning til finansforetak. Eksfin kan inngå avtaler om risikoavlastning til og med 31. desember 2021. Risikoavlastningen løper ut 2022 dersom ikke garantistene sier opp avtalen med Eksfin.

Avviklede ordninger:

Garantiordningen for luftfart hadde som formål å bidra til at flyselskapene kunne få tilgang til finansiering i markedet, og at norsk luftfart ble opprettholdt gjennom en økonomisk krevende periode. Ordningen var operativ frem til 30. juni 2021.

Garantiordningen for reforsikring av kredittforsikring hadde som formål å opprettholde et tilstrekkelig kredittforsikringstilbud for selskaper i Norge som selger sine varer og tjenester ved kredittsalg, gjennom å tilby risikoavlastning til kredittforsikringsselskapene. Ordningen dekket tap i kredittforsikringsselskapenes porteføljer opp til 20 mrd. kroner. Ordningen var operativ frem til 30. juni 2021.

Tabell 4.26 Næringsfordelingen i porteføljen (alle garantiordninger)

	(i mill. kroner)			
	Olje og gass	Annen industri	Fornybar energi	Sum
Utestående garantiansvar ¹				
Utestående garantiansvar i mill. kroner	35 556	30 557	9 266	75 379
– herav skip og skipsutstyr	27 355	17 256	1 349	45 960
Andel av sum utestående garantiansvar	47,2 pst.	40,5 pst.	12,3 pst.	

¹ Utestående garantiansvar inkluderer reforsikring av GIEK Kredittforsikring AS.

Resultater for de enkelte garantiordningene

Tabell 4.27 Hovedtall for de aktive ordningene ved utgangen av 2020

(i mill. kroner)							
Ordning	Gjeldende søknader	Gjeldende tilbud	Utestående garantier	Fordringer	Bundet under rammen ³	Garanti-ramme	Utnyttelsesgrad
Alminnelig garantiordning ¹	30 275	19 649	67 911	19 766	107 326	165 000	65 pst.
U-landsordningen		893	477	32	1 402	3 150	45 pst.
Byggelånsgarantiordningen	120	467	1 063	19	1 549	7 000	22 pst.
Skipsgarantiordningen	98	477	1 212		1 689	10 000	17 pst.
Kraftgarantiordningen			4 746		4 746	20 000	24 pst.
Ordninger under avvikling ²			1	429	430		

¹ Under Alminnelig garantiordning er ubenyttet del av kontragarantiramme inkludert i tilbud om garantier.

² Ordninger under avvikling består av gammel alminnelig ordning og gamle særordninger.

³ Fra og med 2020 inkluderes fordringer i beregning av rammeutnyttelsen for ordningene.

Tabell 4.28 Årsresultat for garantiordningene for 2020

(i mill. kroner)						
Ordning	Inntekter	Drifts-kostnader	Endringer i tapsavsetning ¹	Overføring til/fra staten	Resultat 2020	
Alminnelig garantiordning	1 841,8	212,2	13 150,6		-11 521,0	
U-landsordningen	24,8	1,5	-33,4		56,7	
Byggelånsgarantiordningen	15,6	2,5	-11,4		24,5	
Skipsgarantiordningen	39,2	9,3	-0,8		30,7	
Kraftgarantiordningen	28,0	2,8	11,8		13,4	
Ordninger under avvikling ²	-1,7	0,1	-2,1	-16,5	-16,2	

¹ Netto endring avsetninger og nedskrivning fond. Negativ endring betyr at tapsavsetningene er redusert.

² Ordninger under avvikling består av gammel alminnelig ordning og gamle særordninger.

Garantiordninger som skal fremme norsk eksport

Nærings- og fiskeridepartementet mener at GIEK i 2020 oppfylte målet om å bidra til eksportkontrakter ved å gi et konkurransedyktig eksportgarantitilbud og være et supplement til markedet. Garantier som utstedes under Alminnelig garantiordning og U-landsordningen, skal bidra til å nå dette målet.

Under Alminnelig garantiordning var søknader og tilbud om lag på nivå med forrige år, mens det var en vesentlig nedgang i nye garantier. Ute-

stående garantiansvar ble redusert fra 81,8 mrd. kroner i 2019 til 69 mrd. kroner i 2020. Sammenlignet med året før var det en betydelig økning i fordringer, fra 12,3 mrd. kroner i 2019 til 19,8 mrd. kroner i 2020. I 2020 ble det et negativt resultat under ordningen på 11,5 mrd. kroner, først og fremst som følge av økte tapsavsetninger og nedskrivning av fordringer.

På grunn av usikkerheten i markedssituasjonen våren 2020, herunder konsekvenser av valuta-svingninger og økt fordringsmasse, ble rammen for Alminnelig garantiordning gjennom behand-

lingen av revidert nasjonalbudsjett 2020 midlertidig utvidet med 20 mrd. kroner, fra 145 til 165 mrd. kroner, jf. Innst. 360 S og Prop. 117 S (2019–2020). Av rammen på 165 mrd. kroner var 107,3 mrd. kroner bundet.

Under U-landsordningen var 1,4 mrd. kroner av rammen på 3,15 mrd. kroner bundet. Sammenlignet med 2019 var det ved utgangen av 2020 en nedgang i nye søknader og tilbud om garanti, mens utestående garantiansvar var om lag på samme nivå som året før. Resultat under ordningen var 56,6 mill. kroner.

Garantiordning for å medvirke til byggelån

Byggelånsgarantiordningen skal bidra til å nå målet om å medvirke til at byggelån oppnås på forretningsmessige vilkår. Ved utgangen av 2020 var 1,5 mrd. kroner av rammen på 7 mrd. bundet. Dette var på samme nivå som i 2019. Departementet mener at måloppnåelsen var tilfredsstillende. Utestående byggelånsgarantier knyttet til cruiseskip har gått ned i løpet av 2020, mens etterspørselen etter garanti ved bygging av nye fiskefartøy økte vesentlig. Ved behandling av departementets Prop. 1 S (2020–2021) vedtok Stortinget å utvide handlingsrommet under byggelånsgarantiordningen slik at det også kan gis forskuddsgarantier. Det ble utstedt ni garantier for 0,9 mrd. kroner under byggelånsgarantiordningen i 2020.

Garantiordning for å medvirke til markedsmessig finansiering av skip

Departementet mener at GIEK i 2020 oppfylte målet om å medvirke til markedsmessig finansiering av skip som bygges ved verft i Norge til bruk i Norge. Ved utgangen av 2020 var det én søknad på 98 mill. kroner under behandling, mens gjeldende tilbud utgjorde 477 mill. kroner knyttet til fem saker. I løpet av året ble det utstedt tre nye garantier under ordningen for i alt 109 mill. kroner. Ved utgangen av 2020 utgjorde samlet tilbud og utestående garantier 1,7 mrd. kroner, dvs. 17 pst. av garantirammen på 10 mrd. kroner. Utnyttelsesgraden er bl.a. påvirket av at tilbudet har virket i kort tid, og at det tar lang tid fra rederiene starter prosjektering av skip til de er ferdig bygget og levert. Rederienes bruk av tilbudet må også vurderes i forhold til markedssituasjonen for maritim næring, som har vært svært krevende de siste årene. Det vises til nærmere omtale i programkategori 17.30.

Garantiordning for å medvirke til langsiktige kraftavtaler

Departementet mener at GIEK i 2020 oppfylte målet om å medvirke til at langsiktige kraftavtaler inngås på forretningsmessige vilkår. Kraftgarantiordningen skal bidra til å nå dette målet. Næringene som er omfattet av ordningen, er kjent med tilbudet og gir tilbakemelding om at kraftgarantiordningen styrker den kraftkrevende industriens muligheter til å inngå langsiktige kraftavtaler på forretningsmessige vilkår. I 2020 ble det ikke motatt nye søknader eller utstedt tilbud om garanti. Ved utgangen av året var utestående garantiansvar 4,8 mrd. kroner. Av rammen på 20 mrd. kroner var dermed 24 pst. utnyttet.

Balanse på lang sikt

For de ordinære garantiordningene er det et krav at ordningene hver for seg skal gå i balanse på lang sikt. Selv om sammensetning av porteføljen har endret seg de siste årene, er fortsatt utestående garantier under Alminnelig garantiordning særlig knyttet til skip, rigger og utstyr til olje- og gassnæringen. Tilstanden til porteføljen er preget av den utfordrende situasjonen i petroleumsrelaterte næringer, særlig innenfor offshore servicefartøy, der det er betydelig overkapasitet. En stor andel av utestående garantier innenfor disse næringene er knyttet til selskap som har hatt behov for endringer i lånebetingelser og avdragsutsettelse. Deler av oljeserviceflåten betjener ikke sine låneforpliktelser, og det har vært gjennomført flere restruktureringer. Som følge av koronakrisen, svingninger i valutakurs og betydelig fall i oljepris, forverret situasjonen seg ytterligere i løpet av våren 2020. Dette har ført til at også deler av porteføljen som tidligere har vært vurdert som mindre risikoutsatt, slik som cruise og ferger, har fått utfordringer. Det er svært stor usikkerhet knyttet til markedsutviklingen fremover.

Per 31. juli 2021 utgjorde fordringene (overfor selskaper som har misligholdt sine låneforpliktelser) under Alminnelig garantiordning 18,4 mrd. kroner. Fordringer under ordningen anslås, på svært usikkert grunnlag, å øke til 38 mrd. kroner i 2027. Eksfin arbeider aktivt med å inndrive fordringer gjennom bl.a. salg av panteobjekter og salg av lån. Det antas imidlertid at deler av fordringene ikke vil kunne tilbakebetales (gjenvinnes). Våren 2020 ble det anslått at om lag 30 pst. av fordringene ville kunne gjenvinnes, og at det var sannsynlig at det ville kunne bli tap under ordningen.

På samme tidspunkt ble det derfor bevilget 10 mrd. kroner til avsetning til eventuelle tap, jf. Innst. 360 S og Prop. 117 S (2019–2020).

Ut fra situasjonen ved utgangen av første kvartal i 2021 er hovedscenariot for gjenvinning fortsatt 30 pst., men risikoen for at tapene blir større har økt sammenlignet med situasjonen våren 2020. Situasjonen ved utgangen av første kvartal 2021 tilsier at bevilgningen på 10 mrd. kroner til avsetning til eventuelt tap er tilstrekkelig.

Våren 2020 fikk GIEK fullmakt til å trekke opp lån fra statskassen for å sikre tilstrekkelig likviditet til å dekke erstatningsutbetalinger under garantiene, jf. Innst. 360 S og Prop. 117 S (2019–2020). Frem til da ble utbetalingene dekket av opparbeidet kapital under ordningen. I 2020 ble det trukket opp 6,6 mrd. kroner i lån, mens lånebehov er anslått til 2,5 mrd. kroner i 2021 og 3 mrd. kroner i 2022. Det er anslått at samlet lånebehov vil kunne øke til 18,5 mrd. kroner i 2027. Eksfin skal tilbakebetale lånet etter hvert som fordringene helt eller delvis gjenvinnes.

Boks 4.7 Eksfins arbeid med å sikre statens samlede verdier

Eksfin har tett oppfølging av alle utestående garantier og er opptatt av å fange opp eventuelle misligholdssaker tidlig. Etaten har implementert gode systemer og rutiner og har god kompetanse til å vurdere risikoen i den enkelte sak og i porteføljen. Eksfin deltar i finansiering av prosjektene på samme vilkår som bankene. Eventuelle tap må fordeles på de ulike partene i henhold til partenes posisjoner og eksponering.

Eksfin har fullmakt til å erverve, forvalte og avhende aksjer og opsjoner som følge av misligholdssaker i Eksfins portefølje, med formål å minimere statens tap i misligholds- og gjenvinningssakene. Eierskapet skal være midlertidig. Det er staten som eier aksjer og opsjoner som Eksfin erverver i forbindelse med misligholdssaker. Eierandeler som følge av misligholds- og gjenvinningssaker under Alminnelig garantiordning, forvaltes i holdingselskapet Støperigata Holding AS. Per 1. august 2021 har holdingselskapet eierandeler i fem selskaper. Holdingselskapet skal være midlertidig og avvikles når markedssituasjonen bedres.

Prioriteringer 2022

Eksfin skal prioritere:

- å gjøre det samlede tilbudet for å fremme eksport og internasjonalisering kjent og effektivt, inkludert for små og mellomstore bedrifter i hele landet
- å tilrettelegge for at etaten kan realisere mål for gevinster av sammenslåingen fra og med 2023
- å sikre statens samlede verdier, herunder tett oppfølging av misligholdssaker og saker med mulighet for mislighold
- å ha god forvaltning av de midlertidige garantiordningene for å avhjelpe konsekvenser av koronapandemien og samtidig ivareta alle eksisterende ordninger

Budsjettforslag

Garantivedtak

Alminnelig garantiordning

Per 31. juli 2021 var det 70,6 mrd. kroner i utestående garantiansvar og 15,1 mrd. kroner i bindende tilbud under Alminnelig garantiordning, mens fordringer under ordningen utgjorde 18,4 mrd. kroner. Bundet under rammen utgjorde dermed om lag 104,1 mrd. kroner. På samme tidspunkt lå søknader for 31,3 mrd. kroner til behandling.

Oppbygging av fordringer og endringer i valutakurs har stor betydning for ledig kapasitet under rammen. En stor del av garantiansvaret og fordringene er gitt i dollar og euro, og Eksfin bærer dermed risiko for endringer i valutakurser. Oppbygging av fordringer binder også opp kapasitet under rammen. Det er fortsatt stor usikkerhet om utviklingen av markedssituasjonen, oppbygging av fordringer og valutakursendringer. Rammeutnyttelsen og status for søknader som er under behandling, tilsier imidlertid at det ikke er behov for å videreføre den ekstraordinære økningen i rammen på 20 mrd. kroner fra 2020 og 2021. Regjeringen foreslår en garantiramme for Alminnelig garantiordning og Gammel alminnelig ordning på 145 mrd. kroner, jf. forslag til vedtak IX, 2.

Garantiordningen for investeringer i og eksport til utviklingsland (U-landsordningen)

Per 31. juli 2021 var det 0,4 mrd. kroner i utestående garantiansvar og bindende tilbud under ordningen, mens fordringer utgjorde 33 mill. kroner. På samme tidspunkt lå det ingen søknader til behandling. Regjeringen foreslår at garantiram-

men for U-landsordningen settes til 3,15 mrd. kroner i 2022, jf. forslag til vedtak IX, 3.

Garantiordning for byggelån til skip, fartøyer og innretninger til havs (byggelånsgarantiordningen)

Per 31. juli 2021 var det 1,27 mrd. kroner i utestående garantiansvar og bindende tilbud under byggelånsgarantiordningen, mens fordringer utgjorde 19 mill. kroner. Bundet under rammen for ordningen var dermed 1,29 mrd. kroner. På samme tidspunkt lå det søknader om til sammen 71 mill. kroner i nye garantier til behandling. Regjeringen foreslår at garantiramme for byggelånsgarantiordningen settes til 7 mrd. kroner i 2022, jf. forslag til vedtak IX, 4.

Garantiordning for kraftintensiv industris kjøp av kraft (Kraftgarantiordningen)

Per 31. juli 2021 var det 4,7 mrd. kroner i utestående garantiansvar og bindende tilbud under kraftgarantiordningen. Det var ikke fordringer under ordningen, eller søknader til behandling. Regjeringen foreslår at garantiramme for kraftgarantiordningen settes til 20 mrd. kroner i 2022, jf. forslag til vedtak IX, 5.

Garantiordning for kjøp av skip fra verft i Norge til bruk i Norge (Skipsgarantiordningen)

Skipsgarantiordningen ble innført i 2018 som et midlertidig treårig tilbud og videreført også i 2021. Det vises til at Stortinget fremmet anmodningsvedtak vedrørende skipsfinansieringstilbudet, jf. anmodningsvedtak nr. 783. Regjeringen foreslår å videreføre skipsgarantiordningen ut 2023.

Per 31. juli 2021 var det 1,4 mrd. kroner i utestående garantiansvar og 0,3 mrd. kroner i bindende tilbud under ordningen. Det er ingen utestående fordringer under ordningen. På samme tidspunkt lå det søknader om til sammen 117 mill. kroner i nye garantier til behandling. Det foreslås at garantirammen for skipsgarantiordningen settes til 10 mrd. kroner i 2022, jf. forslag til vedtak IX, 6.

Andre fullmakter

Trekkfullmakter

En trekkfullmakt gir Eksfin fullmakt til å låne et gitt beløp fra statskassen, til utbetalinger under en garantiordning dersom den opparbeidede kapitalen i ordningen ikke er tilstrekkelig. Fullmakten

angir øvre ramme for nytt og gammelt opptrekk av lån. Dersom det foretas trekk i statskassen, skal midlene betales tilbake etter hvert som fordringer som følge av utbetalinger helt eller delvis gjenvinnes. Opptrekk av lån fra statskassen renteberegnes.

I 2021 har Eksfin fullmakt til å trekke opp til sammen 16 mrd. kroner i nytt og gammelt lån under Alminnelig garantiordning. Per 1. juli var det trukket opp lån for til sammen 6,9 mrd. kroner. Lånebehovet for 2022 er anslått til 3 mrd. kroner, jf. også omtale under budsjettforslag på kap. 2460, post 90. For å ta høyde for at det kan bli større utbetalinger, og dermed større lånebehov i 2022, foreslås en trekkfullmakt under Alminnelig garantiordning på 18 mrd. kroner, jf. forslag til vedtak III, 1.

Byggelånsgarantiordningen har lite opparbeidet kapital, og likviditeten er begrenset. Det er usikkert om likviditeten vil være tilstrekkelig til å dekke eventuelle utbetalinger under ordningen i 2022. Det forventes likevel ikke at det vil oppstå behov for å øke trekkfullmakten i 2022 i forhold til tidligere år. Det foreslås derfor å videreføre trekkfullmakten for 2021 med en ramme på 600 mill. kroner i 2022, jf. forslag til vedtak III, 2.

Det vil ta tid å bygge opp likviditet i Skipsgarantiordningen, og det foreslås derfor å videreføre trekkfullmakten med en ramme på 150 mill. kroner i 2022, jf. forslag til vedtak III, 3.

Det forventes ikke behov for å benytte trekkfullmakt i 2022 for Eksfins øvrige garantiordninger.

Fullmakt til å overføre ubrukte midler i reguleringsfond

Eksfin er en forvaltningsbedrift hvor deler av driften dekkes av inntekter fra garantiordningene, og deler av driften dekkes gjennom virksomhetens underskudd. Dersom Eksfin har et mindreforbruk knyttet til forvaltning av eksportkredittordningen, foreslår regjeringen at disse kan overføres til et reguleringsfond, begrenset slik at maksimalt inntående på reguleringsfondet ved utløpet av 2022 er 5 pst. av bevilgningen på kap. 2460, post 24, jf. forslag til vedtak XIV.

Fullmakt til å erverve og avhende aksjer og opsjoner

Det har siden 2015 vært gitt en årlig fullmakt til midlertidig å erverve og avhende aksjer og opsjoner i misligholds- og gjenvinningssaker innenfor alle garantiordningene. Fullmakten innebærer at Eksfin har mulighet til midlertidig å overta aksjer, etablere aksjeselskap alene eller sammen med

andre, å ha eller gi en opsjon til å selge eller overta aksjer på et senere tidspunkt. Det foreslås å videreføre fullmakten i 2022, jf. forslag til vedtak XX.

Fullmakt til bruk av holdingselskap

I 2017 fikk GIEK fullmakt til å opprette et holdingselskap (aksjeselskap) for å forvalte eierandeler som staten pådrar seg som følge av misligholds- og gjenvinningsaker under Alminnelig garantiordning, inkl. fullmakter knyttet til at Alminnelig garantiordning finansierer holdingsel-

skapet og kan få overført utbytte og andre inntekter fra selskapet. Hensikten med holdingselskapet er å gi staten som eier et bedre vern mot ansvarsgjennombrudd og eventuelt erstatningsansvar, enn om eierandelene forvaltes direkte av forvalter av garantiordningene.

Det foreslås at Eksfin får fullmakt til å benytte holdingselskapet i 2022, herunder å overføre verdier mellom selskapet og Alminnelig garantiordning, gi lån til og ta ut utbytte fra selskapet, jf. forslag til vedtak XXIII.

Post 24 Driftsresultat

		(i 1 000 kr)		
Underpost	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
24.1	Driftsinntekter	-186 555	-211 000	-218 188
24.2	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	186 555	211 000	342 088
	Sum post 24			123 900

Eksfins samlede driftsutgifter for både garantiordningene og eksportkredittordningen føres på post 24.2 etter kontantprinsippet. Alle administrasjonsutgifter knyttet til garantiordningene dekkes av premieinntekter fra ordningene. Administrasjonsutgifter knyttet til eksportkredittordningen føres over post 24.2, mens inntekter fra utlånsvirksomheten føres utenfor etatens budsjett.

Det fastsettes en øvre ramme gjennom en overslagsbevilgning. Det foreslås at administrasjonsutgiftene for forvaltningen av alle Eksfins ordninger i 2022 settes til 342,1 mill. kroner, og at 218,2 mill. kroner belastes garantiordningene. Underskuddet på 123,9 mill. kroner foreslås bevilget over statsbudsjettet.

I tillegg foreslås et tilskudd til Eksfin til forvaltning av beredskapsordningen for statlig varekrigsforsikring, jf. omtale under kap. 900, post 72.

Utgifter ved etablering og forvaltning av de midlertidige garantiordningene som følge av koronakrisen, er gitt gjennom egne tilskudd. Ubenyttet tilskudd ved årsslutt er ført som fondskapital i den enkelte ordningen og kan benyttes til forvaltning av utestående engasjementer og eventuell videreføring av ordningen året etter.

Post 51 Tilskudd til forvaltning av ny statlig garantiordning for re-forsikring av kredittforsikring

Det ble i RNB 2020 opprettet en midlertidig garantiordning for re-forsikring av kredittforsikring, jf. Innst. 360 S (2019–2020) og Prop. 117 S (2019–2020). Ordningen var operativ frem til 30. juni 2021. Det er behov for å følge opp utestående ansvar og gjenvinninger under ordningen fremover. For 2022 er det anslått at utgiftene til forvaltning av ordningen vil utgjøre om lag 3 mill. kroner. På denne bakgrunn foreslås en bevilgning på 3 mill. kroner.

Post 90 Utbetaling ifølge trekkfullmakt – alminnelig garantiordning

Det vises til fullmakt til å trekke opp lån under Alminnelig garantiordning for å kunne oppfylle statens forpliktelser som følger av utstedte garantier jf. Innst. 360 S (2019–2020) og Prop. 117 S. Per 31. juli var lånesaldoen på 6,7 mrd. kroner og lånebehovet for 2022 er anslått til 3 mrd. kroner.

Anslaget er usikkert, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i 2022. Rentene posteres under kap. 5614, post 80.

Kap. 5460 Eksportfinansiering Norge

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
71	Tilbakeføring fra avviklede garantiordninger	14 500	21 000	13 000
72	Tilbakeføring fra Gammel særordning for utviklingsland	2 000	2 000	
73	Inntekter under ny statlig garantiordning for re-forsikring av kredittforsikring	133 120	118 000	
90	Avdrag på lån knyttet til bruk av trekkfullmakt under Alminnelig garantiordning	1 700 000	1 000	1 000
Sum kap. 5460		1 849 620	142 000	14 000

Vedrørende 2021:

Ved stortingsvedtak 28. mai 2021 ble ny post 74 Inntekter fra risikoavlastningsordningen for garantier til Reisegarantifondet bevilget med 15 mill. kroner, jf. Innst. 489 S og Prop. 107 S (2020–2021).

Ved stortingsvedtak 18. juni 2021 ble post 73 redusert med 1,6 mill. kroner, jf. Innst. 600 S og Prop. 195 S (2020–2021).

stående på konto for Gammel alminnelig ordning per 1. januar for ett år, det neste året, med et fra-trekk for å dekke eventuelle erstatninger. Tilbakeføringen for det enkelte år vil avhenge av gjenvinninger, erstatningsutbetalinger og realisering av gjeldsplanen for det enkelte år, samt grensen for overføring av overskuddslikviditet til å dekke eventuelle erstatninger. Siden 2020 er grensen for overskuddslikviditet satt til 5 mill. kroner. Det foreslås en samlet bevilgning på 13 mill. kroner.

Post 71 Tilbakeføring fra avviklede garantiordninger

Posten er foreslått endret og inneholder fra 2022 tilbakeføring av overskuddslikviditet både fra Gammel alminnelig ordning og Gammel særordning for utviklingsland. Ordningene skal avvikles med minst mulig utbetalinger og størst mulig gjenvinninger etter eventuelle utbetalinger under garantiene. Det er etablert praksis å overføre inne-

Post 90 Avdrag på lån knyttet til bruk av trekkfullmakt under Alminnelig garantiordning

Lån under Alminnelig garantiordning forutsettes tilbakebetalt etter hvert som fordringene helt eller delvis gjenvinnes. Det foreslås en bevilgning på 1 mill. kroner. Anslaget er usikkert, og regjeringen vil eventuelt komme tilbake med forslag til bevilgningsendring i 2022.

Kap. 5614 Renter fra Eksportfinansiering Norge

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
80	Renter fra lån til Alminnelig garantiordning			95 000 000
Sum kap. 5614				95 000 000

Post 80 Renter fra lån til Alminnelig garantiordning

Lån under Alminnelig garantiordning skal renteberegnes. Rentesats fastsettes i tråd med halvårlige

rundskriv fra Finansdepartementet om «Rentesats for mellomværende med statskassen og statens kapital i statens forvaltningsbedrifter». For 2022 er renteinnbetalingene anslått til 95 mill. kroner.

Programkategori 17.40 Statlig eierskap

Utgifter under programkategori 17.40 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022	Endring i pst.
950	Forvaltning av statlig eierskap	4 341 601	992 577	1 640 404	65,3
2440	Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten			26 500 000	100,0
	Sum kategori 17.40	4 341 601	992 577	28 140 404	2735,1

Utgifter under programkategori 17.40 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022	Endring i pst.
01-29	Statens egne driftsutgifter	36 979	22 677	25 514	12,5
30-49	Nybygg, anlegg mv.			26 500 000	100,0
50-89	Overføringer til andre	850 000	422 900	852 890	101,7
90-99	Utlån, statsgjeld mv.	3 454 622	547 000	762 000	39,3
	Sum kategori 17.40	4 341 601	992 577	28 140 404	2735,1

Inntekter under programkategori 17.40 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022	Endring i pst.
3950	Forvaltning av statlig eierskap	11 034 238	27 700	42 900	54,9
5440	Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten			122 700 000	100,0
5612	Renter fra Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS	3 232	3 600	10 400	188,9
5656	Aksjer under Nærings- og fiskeridepartementets forvaltning	18 509 858	17 341 200	23 395 800	34,9
5685	Aksjer i Equinor ASA			13 000 000	100,0
	Sum kategori 17.40	29 547 328	17 372 500	159 149 100	816,1

Regjeringens eierpolitikk er presentert i Meld. St. 8 (2019–2020) *Statens direkte eierskap i selskaper – Bærekraftig verdiskaping* (eierskapsmeldingen). I eierskapsmeldingen redegjør regjeringen for hvorfor staten eier direkte i selskaper, hva staten eier, inkludert hva som er statens begrunnelse for eierskapet og statens mål som eier i hvert selskap. Videre redegjør regjeringen for hvordan staten utøver sitt eierskap, inkludert statens prinsipper for god eierstyring og statens forventninger til selskapene.

Statens direkte eierskap omfatter selskapene hvor statens eierskap forvaltes direkte av et departement. Dette utgjør i dag 71 selskaper fordelt på tolv departementer.

Selskapene er plassert i tre kategorier. Selskapene som primært opererer i konkurranse med andre, er normalt i kategori 1 og 2. Selskapene som primært ikke opererer i konkurranse med andre, er normalt i kategori 3. I kategori 1 inngår selskapene der staten har mål om høyest mulig avkastning over tid, og der staten ikke lenger har en begrunnelse for eierskapet. Regjeringen har en ambisjon om å redusere statens eierskap i selskapene i kategori 1. Eventuelle reduksjoner i statens eierskap gjennomføres kun dersom det anses å være økonomisk gunstig for staten. I kategori 2 inngår selskapene der staten har mål om høyest mulig avkastning over tid, og der staten har særskilte begrunnelser for eierskapet. I kategori 3 inngår selskapene der staten har mål om mest mulig effektiv oppnåelse av sektorpolitiske mål. Statens begrunnelser for eierskapet og statens mål som eier i hvert selskap fremgår i eierskapsmeldingen og Statens eierrapport.

Statens eierutøvelse skal bidra til å nå statens mål som eier, enten høyest mulig avkastning over tid eller mest mulig effektiv oppnåelse av sektorpolitiske mål. Dette skjer gjennom at staten stiller tydelige forventninger til selskapene, velger kompetente styrer, følger opp selskapene systematisk, samt at staten er åpen om statens eierskap og eierutøvelse. Høyest mulig avkastning eller mest mulig effektiv oppnåelse av sektorpolitiske mål *over tid* forutsetter at selskapene er bærekraftige. Videre er staten opptatt av at selskapenes virksomhet er ansvarlig.

Styret har ansvaret for forvaltningen av selskapet. Staten vurderer selskapets måloppnåelse og selskapets arbeid med statens forventninger, og styrets bidrag til dette. Statens eiermyndighet utøves på generalforsamling.

Nærings- og fiskeridepartementet forvaltet per 1. september 2021 statens eierskap i 27 selskaper, hvorav staten har mål om høyest mulig

avkastning over tid i 19 selskaper og mål om mest mulig effektiv oppnåelse av sektorpolitiske mål i åtte selskaper.

Næringsministeren overtok 1. juli 2021 det konstitusjonelle ansvaret for eierskapsforvaltningen av Equinor ASA, Petoro AS og SDØE (Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten) fra olje- og energiministeren.

Ansvaret for eierskapsforvaltningen av Equinor ASA, Petoro AS og SDØE overføres fra Olje- og energidepartementet til Nærings- og fiskeridepartementet 1. januar 2022, og alle budsjettposter og fullmakter overføres da fra Olje- og energidepartementet til Nærings- og fiskeridepartementet, jf. omtale under kap. 950, post 73 og kap. 2440. Resultatrapporteringen for 2020 omtales i Olje- og energidepartementets budsjettproposisjon.

Status og resultater

Målet med statens eierskap i kategori 1 og 2 er høyest mulig avkastning over tid. Den anslåtte verdien av statens eierandeler i selskaper gjennom Nærings- og fiskeridepartementet var om lag 404 mrd. kroner per 31. desember 2020, mot 405 mrd. kroner året før. Avkastningen for de børsnoterte selskapene i 2020 var henholdsvis 62,7 pst. for Aker Solutions ASA, 38,8 pst. for Kongsberg Gruppen ASA, 26,8 pst. for Norsk Hydro ASA, 6,8 pst. for Yara International ASA, 2,4 pst. for DNB ASA, -1,9 pst. for Telenor ASA og -28,8 pst. for Akastor ASA. I juli 2020 ble Aker ASA og Nærings- og fiskeridepartementet enige om å avvikle det felles eierskapet i Aker Kværner Holding AS. Etter avviklingen ble staten direkte eier i Aker Solutions ASA (det sammenslåtte selskapet av tidligere Aker Solutions ASA og Kværner ASA), Akastor ASA, Aker Carbon Capture AS og Aker Offshore Wind AS. I november 2020 solgte staten seg ut av Entra til en verdi av 2,5 mrd. kroner. I april 2021 solgte staten 100 pst. av aksjene i Ambita AS til en verdi av om lag 960 mill. kroner og 100 pst. av aksjene i Aker Carbon Capture AS og 100 pst. av aksjene i Aker Offshore Wind AS for henholdsvis 563 og 215 mill. kroner. Salgene er i tråd med fullmaktene som er gitt av Stortinget.

Selskapene i kategori 3 har ulike sektorpolitiske mål som bør nås mest mulig effektivt. For mange av selskapene finansieres driften helt eller delvis gjennom bevilgninger over statsbudsjettet. For disse selskapene vises det til de relevante budsjettkapitlene og postene.

Tabell 4.29 Statens eierandeler forvaltet av Nærings- og fiskeridepartementet (avrundede beløp)

	Statens eierandel	Verdi av statens eierandel	
	per 31.12. (pst.)	per 31.12. (mill. kroner) ¹	
<i>Børsnoterte selskaper</i>	2020	2019	2020
Akastor ASA	12,08	-	234
Aker Solutions ASA	12,23	-	990
Aker Carbon Capture AS	5,85	-	589
Aker Offshore Wind AS	4,88	-	351
DNB ASA	34,0	88 118	90 267
Entra ASA ²	-	2 175	-
Kongsberg Gruppen ASA	50,004	12 420	15 858
Norsk Hydro ASA	34,3	23 137	28 255
Telenor ASA	53,97	122 563	110 187
Yara International ASA	36,2	36 024	34 555
Sum børsnoterte selskaper		284 437	281 286
<i>Unoterte selskaper</i>	2020	2019	2020
Aker Kværner Holding AS	-	1 518	-
Ambita AS	100	107	118
Andøya Space AS	90,0	97	113
Argentum Fondsinvesteringer AS	100	8 394	9 055
Baneservice AS	100	280	345
Eksportfinans ASA	15,0	970	952
Eksportkreditt Norge AS	100	34	34
Electronic Chart Centre AS	100	5	6
Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering AS	100	15	78
Flytoget AS	100	915	1 027
GIEK Kredittforsikring AS ³	-	218	-
Innovasjon Norge	51,0	1 602	1 602
Investinor AS ⁴	100	3 249	5 268
Mantena AS	100	390	428
Mesta AS	100	433	552
Nammo AS	50,0	1 389	1 505
Nofima AS	56,8	108	122
Norges sjømatråd AS	100	285	274
Nysnø Klimainvesteringer AS	100	711	1 715
Posten Norge AS	100	6 297	7 358
Siva – Selskapet for industrivekst SF	100	991	1 050

Tabell 4.29 Statens eierandeler forvaltet av Nærings- og fiskeridepartementet (avrundede beløp)

	Statens eierandel per 31.12. (pst.)	Verdi av statens eierandel per 31.12. (mill. kroner) ¹	
<i>Børsnoterte selskaper</i>	2020	2019	2020
Space Norway AS	100	640	898
Statkraft SF	100	93 795	91 312
Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS	100	-1 500	- 908
Sum unoterte selskaper		120 943	122 904
Sum alle selskaper		405 380	404 190

¹ Beregnet ut fra børsverdi ved årets slutt for børsnoterte selskaper. De unoterte selskapene er verdsatt til statens andel av bokført egenkapital (i konsernet) fratrukket eventuelle minoritetsinteresser. Unntaket er for Innovasjon Norge hvor de samlede regnskapsførte verdiene av egenkapitalen er oppført, herunder også verdier knyttet til statlige ordninger i selskapet. En mindre del av de regnskapsførte verdiene i selskapet ville normalt blitt tilskrevet fylkeskommunene og trukket fra i beregningen.

² I november 2020 solgte staten sin resterende aksjepost på 8,24 pst. i Entra ASA.

³ I juli 2020 solgte staten 100 pst. av aksjene i GIEK Kredittforsikring AS.

⁴ Verdiene som oppgis er bokførte verdier hovedsakelig knyttet til kapitalen som er skutt inn under direkteinvesteringsmandatet og mandatet for fonds- og matchinginvesteringer. I tillegg kommer bevilget, men ikke tilført investeringskapital og kapital som er tilført som fond knyttet til såkornfondene, presåcornfond og Koinvesteringsfondet for Nord-Norge. Jf. omtalen under saker i tilknytning til enkelt-selskaper.

Prioriteringer 2022

Regjeringen skal føre en ansvarlig og forutsigbar eierpolitikk innenfor fastlagte rammer.

Det statlige eierskapet skal utøves profesjonelt og forutsigbart innenfor rammen av norsk selskapslovgivning og annet lovverk, basert på allment aksepterte eierstyringsprinsipper og med bevissthet om skillet mellom rollen som eier og andre roller staten har. Statens eierutøvelse skal bidra til å nå statens mål som eier i hvert enkelt selskap. Statens prinsipper for god eierstyring retter seg mot alle selskaper hvor staten er eier.

Arbeide for at selskapene har kompetente og velfungerende styrever

Det er styret som har ansvaret for forvaltningen av selskapet. En av statens mest sentrale oppgaver som eier er å bidra til godt sammensatte og kompetente styrever med relevant mangfold og tilstrekkelig kapasitet til å håndtere sitt ansvar. Målet er at styret i det enkelte selskap samlet sett representerer ønsket kompetanse og erfaring ut fra selskapets virksomhetsområde, muligheter og utfordringer, samt statens mål som eier. Med utgangspunkt i de grunnleggende kompetansebehovene vil staten også bidra til at det enkelte styrever representerer et relevant mangfold.

Fullmakter til å redusere statens eierskap i enkelt-selskaper

Dersom staten ikke lenger har begrunnelser for å eie, vil regjeringen normalt være åpen for å redusere eierskapet i selskapet. Regjeringen foreslår følgende fullmakter til reduksjon av statens eierskap for 2022, jf. forslag til vedtak XXI:

1. redusere eierskapet i Akastor ASA helt eller delvis.
2. redusere eierskapet i Aker Solutions ASA helt eller delvis.
3. redusere eierskapet i Baneservice AS helt eller delvis.
4. redusere eierskapet i Mesta AS helt eller delvis.
5. redusere deltakelsen i hybridlån og obligasjonslån utstedt av Norwegian Air Shuttle ASA helt eller delvis

Saker i tilknytning til enkelt-selskaper

Investinor AS

I 2020 samlet regjeringen egenkapitalvirkemidlene som skal bidra til å bedre kapitaltilgangen i tidligfasemarkedet, hos Investinor. Ved utgangen av 2020 forvaltet Investinor 8 mrd. kroner i statlig investeringskapital, fordelt på direkteinvesteringsmandatet (4,2 mrd. kroner), såkornfondordningene (2,3 mrd. kroner), nytt mandat for fonds- og matchinginvesteringer (1,1 mrd. kroner), ordningen med presåcornfond (290 mill. kroner) og

Koinvesteringsfondet for Nord-Norge (132 mill. kroner). I tillegg er det bevilget 142 mill. kroner til nytt mandat for fonds- og matchinginvesteringer i 2021.

Under ordningene er det investert direkte i bedrifter eller i fond som investerer i bedrifter, i tidlig fase. I direkteinvesteringsmandatet var det 64 bedrifter i porteføljen ved utgangen av 2020. I såkornordningene var det 13 aktive fond med til sammen 208 bedrifter i porteføljene. Det nye mandatet for fonds- og matchinginvesteringer har gjort tolv investeringer i enkeltbedrifter og syv fondsinvesteringer hvor fondene samlet hadde 35 bedrifter i porteføljen ved utgangen av 2020. I pre-såkornordningen var det 30 aktive fond og 206 porteføljebedrifter. Koinvesteringsfondet for Nord-Norge hadde tre bedrifter i porteføljen ved utgangen av 2020.

Alle ordningene til selskapet stiller krav om privat medinvestering. Selskapets egne beregninger tilsier at private bidrar med om lag fire kroner i investeringskapital per krone som tilføres fra Investinor. Det ble børsnotert flere selskaper under direkteinvesteringsmandatet, såkornfondordningene og pre-såkornfondordningen i 2020. Flere av miljøene som har deltatt i såkornfondordningene, har også reist nye fond uten offentlig støtte og fortsetter dermed investeringsaktiviteten i tidligfasemarkedet.

De økonomiske resultatene for Investinor viste bedring. Direkteinvesteringsmandatet hadde en netto avkastning på investeringsporteføljen på 14 pst. i 2020, og siste fem år er gjennomsnittlig netto avkastning på investeringsporteføljen 4 pst. Siden oppstart i 2008 er netto avkastning om lag null. Det var også bedre resultater blant såkornfondene hvor enkelte fond kan gi god avkastning til eierne, og risikoen for tap fremstår som noe redusert i fondene med svakere utvikling. For pre-såkornordningen (første investering i 2016), Koinvesteringsfondet for Nord-Norge (første investering 2018) og det nye mandatet for fonds- og matchinginvesteringer (første investering 2020) er det for tidlig å si noe om de økonomiske resultatene.

Under direkteinvesteringsmandatet er kapitalen i hovedsak bundet opp i eksisterende portefølje samtidig som realiseringer kan frigjøre ytterligere kapital til nyinvesteringer. I det nye mandatet for fonds- og matchinginvesteringer er kapitalen som ble tilført i 2020, i stor grad investert eller holdt av til oppfølgingsinvesteringer i eksisterende portefølje. Kapitalen som går til oppfølgingsinvesteringer i fond under dette mandatet, vil også benyttes til nyinvesteringer fremover fra

de respektive fondene. Se også bevilgningsforslag under kap. 950, post 54. Det kan forventes enkelte nyinvesteringer fra Koinvesteringsfondet for Nord-Norge, såkornfondene og pre-såkornfondene opprettet i senere år. Investinor arbeider med etableringen av et nytt fond med statlig og privat kapital som skal forvaltes fra Nord-Norge i tråd med bevilgningen i revidert budsjett 2021.

Såkornfondene etablert i perioden 2006–2008 er i en avviklingsfase. I 2020 gikk to av de ni fondene ut av ordningen, ved at Sarsia Seed AS (Bergen) og KapNord fond (Bodø) tilbakebetalte lån og renter til staten. Det er ventet at flere fond vil gå ut av ordningen i 2021. Samtidig gir Investinor tilbakemelding om at det er gjort tiltak i 2021, jf. fullmakt til å inngå avtaler med eierne av fondene om tiltak for å ivareta verdier i fondene i Innst. 391 S og Prop. 114 S (2018–2019) og omtalen i Prop. 117 S (2019–2020). Rapportering om såkornfondene er tilgjengelig i vedlegg 2.

Electronic Chart Centre AS

Norge deltar i et mellomstatlig samarbeid (PRIMAR) om et regionalt senter for kvalitetssikring, forvaltning og distribusjon av autoriserte elektroniske navigasjonskart. Kartverket er ansvarlig for PRIMAR, mens ansvaret for drift av kartdatabasen er lagt til ECC gjennom en egen avtale. ECC ble skilt ut fra Kartverket i 1999. Ambisjonen var da at selskapet skulle kommersialisere tjenester knyttet til elektroniske kart. Statens mål som eier i ECC har vært høyest mulig avkastning over tid, og selskapet har vært plassert i kategori 2. Kommersialiseringen har vist seg krevende fordi markedsutviklingen for elektroniske navigasjonskart ble en annen enn antatt. ECC gikk etter hvert over til å drive kartdatabasen på oppdrag fra Kartverket basert på utvidet egenregi. Selskapet har i tillegg hatt noe kommersiell virksomhet.

Bla. i lys av at forutsetningene som lå til grunn da ECC ble skilt ut fra Kartverket ikke lenger er til stede, har regjeringen vurdert hvordan fremtidige rammer for drift av kartdatabasen bør være. Regjeringen legger opp til at driften fortsatt skal skje i regi av ECC som et selvstendig selskap, men at staten har et sektorpolitisk mål som eier i ECC og at selskapet flyttes fra kategori 2 til 3. Dette med bakgrunn i at det fortsatt er ønskelig og positivt med norsk drift av hensyn til sjøsikkerhet og Norges internasjonale rolle innenfor sjøsikkerhet. Også fremover vil ECCs kjerneoppgave være drift av databasen. Denne virksomheten er ikke i et ordinært konkurranseutsatt marked. Det fremgår av eierskapsmeldingen at statens mål

som eier i selskaper som primært ikke opererer i konkurranse med andre skal være mest mulig effektiv oppnåelse av sektorpolitiske mål, og at selskapene som primært ikke opererer i konkurranse med andre, normalt skal plasseres i kategori 3. Det fremgår i eierskapsmeldingen fra 2019 at statens begrunnelse for eierskapet i ECC er å bidra til sjøsikkerhet gjennom å ha en aktør som forvalter og tilgjengeliggjør autoriserte elektroniske sjøkart. Denne begrunnelsen er fortsatt relevant. Statens mål som eier i ECC er sikker og effektiv sjøtransport gjennom forvaltning og tilgjengeliggjøring av autoriserte elektroniske navigasjonsdata.

På bakgrunn av at staten fremover vil ha et sektorpolitisk mål som eier i ECC, legger regjeringen opp til å overføre ansvaret for eierskapsforvaltningen av selskapet til Kommunal- og moderniseringsdepartementet 1. januar 2022.

Petoro AS

Petoro er et statlig aksjeselskap som ivaretar Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (SDØE) på et forretningsmessig grunnlag. Selskapet er lokalisert i Stavanger og hadde 64 ansatte ved årsslutt i 2020.

Petoro er forskjellig fra andre rettighetshavere på norsk kontinentalsokkel bl.a. ved at selskapet:

- ikke er eier, men rettighetshaver for statens deltakerandeler i utvinningstillatelser, felt, rørledninger og landanlegg. Petoro er heller ikke operatør.
- ikke selv står for salg av olje og gass som selskapet forvalter og er således ikke en aktør i olje- og gassmarkedene. Gjennom en egen instruks er Equinor ASA gitt ansvaret for avsetning av statens petroleum. Alle inntekter fra Equinors avsetning av volumer fra SDØE-porteføljen går direkte fra Equinor og inn på statens konto.

Petoros overordnede mål for ivaretagelsen av SDØE-porteføljen er å skape størst mulig verdi og oppnå høyest mulig inntekt til staten. På bakgrunn av rammer og føringer for Petoros virksomhet som følger av petroleumslovens kapittel 11, relevante stortingsdokumenter og selskapets vedtekter, har selskapet følgende hovedoppgaver:

- ivaretagelse av statens direkte deltakerandeler i interessentskap der staten til enhver tid har slike
- overvåking av Equinors avsetning av den petroleum som produseres fra statens direkte

deltakerandeler i tråd med Equinors avsetningsinstruks

- økonomistyring, herunder føring av regnskap, for statens direkte deltakerandeler

Ivaretagelse av statens direkte deltakerandeler

Petoro skal være en aktiv partner som gjennom helhetsvurderinger skal bidra til å maksimere verdien av SDØE-porteføljen. Arbeidet skal orienteres mot områder og oppgaver der selskapet med utgangspunkt i porteføljen, og i samspill med øvrige aktører på norsk sokkel, i særlig grad kan bidra til å øke verdiskapingen, hensyntatt statens samlede økonomiske interesser. Et rekordhøyt antall prosjekter er under planlegging, og mange av disse skal i løpet av 2022 modnes frem til investeringsbeslutning. Petoro skal gjennom eget dybdarbeid, studier og verifikasjoner bidra til:

- kvalitet i underlagene for investeringsbeslutningene for nevnte prosjekter
- robuste og helhetlige konseptvalgløsninger for funn og nye utbyggingsprosjekter som ivaretar fremtidig fleksibilitet
- redusert usikkerhet i reservegrunnlaget for nye prosjekter
- realisering av reservegrunnlag og identifikasjon av nye utviklingsprosjekter for videre feltutvikling og økt utvinning fra modne felt i porteføljen
- høy boreeffektivitet og effektiv utnyttelse av rigg- og borekapasitet for boring av nye brønner

Petoro skal ha særlig oppmerksomhet mot HMS-risiko, digitalisering og effektiv driftspraksis på tvers av utvinningstillatelsene i SDØE-porteføljen.

Overvåking av Equinors avsetning av statens petroleum

Petoro skal overvåke at Equinor utfører avsetningen av statens petroleum sammen med sin egen i samsvar med avsetningsinstruks gitt til Equinor ASA, herunder at det er rettmessig fordeling av inntekter og kostnader mellom staten og Equinor.

Petoro skal bl.a. prioritere oppfølging av identifiserte interesseulikheter, samt Equinors dokumentasjon av rettmessig fordeling.

Økonomistyring

Petoro skal:

- ivareta god økonomistyring og kontroll av SDØE i samsvar med Reglement for øko-

nomistyring i staten og instruks for økonomistyring av SDØE

- utarbeide og følge opp budsjett og prognoser, forestå regnskapsføring og foreta periodiske avviksanalyser og rapportering av SDØEs finansielle tilstand og utvikling

Nærings- og fiskeridepartementet overtar ansvaret for å ivareta eierskapsforvaltningen av Petoro AS og SDØE fra og med 2022. For omtale av resultatrapport for 2020 vises det til Olje- og energidepartementets budsjettproposisjon.

Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten

SDØE-ordningen innebærer at staten, på lik linje med øvrige aktører på norsk sokkel, betaler en andel av alle investeringer og driftskostnader i prosjekter tilsvarende statens deltakerandel. Staten får en tilsvarende andel av inntektene fra salget av produksjonen og andre inntekter.

Det overordnede langsiktige målet for forvaltningen av SDØE-porteføljen er å maksimere inntektene til staten fra det direkte eierskapet på norsk kontinentalsokkel. SDØE, kombinert med

skatte- og avgiftssystemet, er et velegnet virkemiddel for å sikre staten en stor andel av verdiskapingen i petroleumsvirksomheten.

Produksjon av olje og gass er en grunnrentevirksomhet. Meravkastningen oppstår som en følge av at ressursene eksisterer i begrensede mengder. Grunnrenten vil imidlertid være avhengig av prisene på olje og gass, samt utvinningskostnadene. Eksistensen av grunnrente er en hovedårsak til at staten vil fortsette å ta en betydelig andel av inntektene fra petroleumsvirksomheten på norsk sokkel gjennom skatter, avgifter og SDØE-ordningen. På den måten sikrer man at størst mulig andel av grunnrenten tilfaller staten som ressurseier.

SDØE-porteføljen

Porteføljen er sammensatt av utvinningstillatelser i letefasen, felt under utbygging og felt i drift. Videre er staten en stor eier i rørledninger og landanlegg. Ved utgangen av 2020 besto porteføljen av 194 utvinningstillatelser, 36 produserende felt og 16 interessentskap for rørledninger og landanlegg.

Tabell 4.30 Nøkkeltall for SDØE

	2018	2019	2020
Produksjon – olje og NGL ¹ (tusen fat/dag)	370	349	374
Produksjon – tørrgass (mill. Sm ³ /dag)	113	98	98
Olje-, NGL- og tørrgassproduksjon (tusen fat o.e./dag)	1 084	964	988
Gjenværende reserver (mill. fat o.e.)	5 544	5 335	5 045 ²
Reserveerstatningsgrad (i prosent)	16	40	20
Reservetilgang (mill. fat o.e.)	62	142	72
Oljepris (USD/fat)	71	65	40
Oljepris (NOK/fat)	573	572	376
Gasspris (NOK/Sm ³)	2,17	1,92	1,25

¹ Natural Gas Liquids, dvs. flytende petroleum bestående av propan, butan m.m.

² Porteføljen av olje-, kondensat-, NGL- og gassreserver fordeler seg med 1 463 mill. fat o.e. olje, NGL og kondensat og om lag 3 582 mill. fat o.e. gass (569 mrd. Sm³ gass).

Tabell 4.31 SDØEs olje- og gassreserver

Forventede reserver ¹	Olje, våtgass/NGL og kondensat (mill. fat)	Gass (mrd. Sm ³) ²
Ved inngangen til 2020	1 533	604
Korreksjoner av tidligere år	1	1
Endring anslag og korreksjon fra tidligere år	0	-1
Utvidelser og funn	62	0
Forbedret utvinning	4	1
Produksjon	-137	-36
Ved utgangen av 2020	1 463	569

¹ Forventede reserver representerer forventningsverdier i henhold til ressursklasse 1-3 i Oljedirektoratets ressursklassifiserings-system: Reserver i produksjon, reserver med godkjent plan for utbygging og drift og reserver som rettighetshaverne har besluttet å utvinne.

² 1 000 Sm³ gass tilsvarer om lag 6,29 fat oljeekvivalenter i energimengde.

Tabell 4.32 Kapitalbalanse (regnskapsprinsippet) for SDØE

		(i kr)		(i kr)	
Eiendeler	2019	2020	Egenkapital og gjeld	2019	2020
<i>Anleggsmidler:</i>			<i>Egenkapital:</i>		
Driftsmidler, eiendommer	220 986 404 559	231 410 134 181	Egenkapital	161 205 720 977	151 112 939 966
Immaterielle eiendeler	60 733 515	56 738 292	Sum egenkapital	161 205 720 977	151 112 939 966
Finansielle anleggsmidler	1 464 407 567	1 288 936 134			
Sum anleggsmidler	222 511 545 641	232 755 808 607	<i>Langsiktig gjeld:</i>		
			Langsiktige fjerningsforpliktelser	69 883 094 290	84 029 094 320
			Annen langsiktig gjeld	4 269 785 811	4 393 547 585
			Sum langsiktig gjeld	74 152 880 101	88 422 641 905
<i>Omløpsmidler:</i>			<i>Kortsiktig gjeld:</i>		
Lager	2 352 663 125	2 352 663 125	Leverandørgjeld	2 516 457 509	1 911 558 849
Kundefordringer	25 857 928 955	21 267 751 966	Annen kortsiktig gjeld	12 847 255 095	15 036 603 812
Bankinnskudd	175 961	107 520 834	Sum kortsiktig gjeld	15 363 712 604	16 948 162 661
Sum omløpsmidler	28 210 768 041	23 727 935 925			
Sum eiendeler	250 722 313 682	256 483 744 532	Sum egenkapital og gjeld	250 722 313 682	256 483 744 532

Kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
21	Spesielle driftsutgifter	36 979	22 677	25 514
52	Risikokapital, Nysnø Klimainvesteringer AS	350 000	245 000	315 000
54	Risikokapital, Investinor AS	400 000	50 000	50 000
70	Forvaltningskostnader for særskilte oppdrag		8 000	8 000
71	Tilskudd til drift av Gruve 7, Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS		40 000	51 000
72	Tilskudd til pensjonsforpliktelser, Mantena AS	100 000	79 900	66 890
73	Petoro AS, tilskudd til administrasjon	360 000	356 640	362 000
90	Kapitalinnskudd, Nysnø Klimainvesteringer AS	650 000	455 000	585 000
91	Kapitalinnskudd, Investinor AS	742 000	92 000	92 000
92	Lån til Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS	27 000		85 000
96	Aksjer	2 062 622		
	Sum kap. 950	4 368 601	992 577	1 640 404

Vedrørende 2021:

Ved stortingsvedtak 18. juni 2021 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Innst. 600 S og Prop. 195 S (2020–2021):

- post 54 ble økt med 70 mill. kroner
- post 70 ble økt med 2 mill. kroner
- post 91 ble økt med 130 mill. kroner
- ny post 92 Lån til Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS ble bevilget med 524 mill. kroner
- ny post 95 Egenkapitalinnskudd til Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS ble bevilget med 366 mill. kroner

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten omfatter utgifter til konsulentbistand ved eier- og strukturmessige vurderinger, meglerhonorar (transaksjonskostnader) og faglig bistand ved aksjetransaksjoner i selskaper hvor Nærings- og fiskeridepartementet forvalter statens eierskap. I tillegg dekker posten årsgebyr til Verdipapirsentralen (VPS) og godtgjørelse til departementets kontofører hos VPS.

Departementets behov for eksterne rådgivnings- og meglertjenester varierer betydelig fra år

til år, og utgiftene til slike tjenester er derfor vanskelig å anslå på forhånd.

Det foreslås en bevilgning på 25,5 mill. kroner. Videre foreslås det at gjeldende overskridelsesfullmakt for posten videreføres for 2022, jf. forslag til vedtak IV, 2. Eventuelle forslag om å endre bevilgningen foreslås i de faste endringsproposisjonene i vår- eller høstsesjonen.

Post 52 Risikokapital, Nysnø Klimainvesteringer AS

Nysnø Klimainvesteringer AS (Nysnø) ble stiftet i desember 2017, og selskapet var operativt fra høsten 2018. Statens begrunnelse for eierskapet er å bidra til reduserte klimagassutslipp gjennom lønnsomme investeringer. Statens mål som eier er høyest mulig avkastning over tid.

Selskapets formål er å bidra til reduserte klimagassutslipp gjennom investeringer som direkte eller indirekte bidrar til dette. Investeringene skal i hovedsak rettes mot ny teknologi i overgangen fra teknologiutvikling til kommersialisering. Investeringsfokus skal være bedrifter i tidlige faser, men selskapet har mulighet til å gjennomføre oppfølgingsinvesteringer i senere faser. Videre skal selskapet investere i unoterte selskaper og/eller fond rettet mot unoterte selskaper

med virksomhet i eller ut fra Norge. Investeringene skal foretas på kommersielt grunnlag og sammen med private investorer.

Ny teknologi bidrar til det grønne skiftet og til å bygge fremtidens lavutslippssamfunn. Kapitaltilgang er en viktig forutsetning for utvikling og kommersialisering av ny teknologi. I regjeringens plattform er det uttrykt en ambisjon om årlig opptrapping av investeringskapitalen i selskapet.

Nysnø er hittil tilført 2 425 mill. kroner i kapital. For å øke selskapets investeringskapasitet foreslås det bevilget 900 mill. kroner til selskapet i 2022, hvorav 315 mill. kroner som risikokapital på post 52. Det vises til omtale under post 90 nedenfor der det foreslås bevilget 585 mill. kroner som kapitalinnskudd.

Post 54 Risikokapital, Investinor AS

Det vises til omtale i Prop. 1 S (2019–2020) for Nærings- og fiskeridepartementet under «Saker i tilknytning til enkeltelskaper» og under kap. 950, post 54 om Investinors mandat for forvaltning av fonds- og matchinginvesteringer.

For å øke selskapets investeringskapasitet foreslås det bevilget til sammen 142 mill. kroner til selskapet i 2022. Det foreslås bevilget 50 mill. kroner i risikokapital under post 54. Det vises også til omtale under post 91 hvor det foreslås 92 mill. kroner i kapitalinnskudd til selskapet.

Post 70 Forvaltningskostnader for særskilte oppdrag

Bevilgningen dekker Investinors kostnader knyttet til særskilte oppdrag og oppfølgingen av ordningene med såkornfond og pre-såkornfond. Det foreslås at Investinors oppfølging av det nye fondet med statlig og privat kapital forvaltet fra Nord-Norge, jf. Prop. 195 S (2020–2021) og Innst. 600 S (2020–2021), og arbeid med å vurdere og eventuelt etablere samarbeid under InvestEU dekkes innenfor rammen av posten. På denne bakgrunn foreslås det en bevilgning på 8 mill. kroner.

Det foreslås at kostnader til forvaltningen av Koinvesteringsfondet for Nord-Norge utgår fra posten fra og med 2022, og at forvaltningen finansieres fra forvaltningskapitalen på 132 mill. kroner, etter samme modell som Investinors direkteinvesteringsmandat og mandatet for fonds- og matchinginvesteringer. Midlene til fondet ble bevilget i revidert budsjett 2017 med et tapsfond på 46,4 mill. kroner under kap. 2421, post 50 og et kapitalinnskudd på 132,3 mill. kroner under kap. 2421, post 95.

Post 71 Tilskudd til drift av Gruve 7, Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS

Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS (SNSK) har kullgruvedrift på Svalbard som hovedvirksomhet. Konsernet driver kulldrift i Gruve 7 utenfor Longyearbyen, boligvirksomhet i Longyearbyen, et gruvemuseum og logistiktjenester på Svalbard. I tillegg er SNSK ansvarlig for oppryddingen av den tidligere kullvirksomhet i Svea og Lunckefjell, jf. omtale under kap. 900, post 31.

Statens mål som eier i SNSK er bl.a. gjennom drift av Gruve 7 å bidra til at kraftverket i Longyearbyen har tilgang på stabil kullforsyning. Det forventes årlige underskudd fra driften av Gruve 7, og selskapet har anslått et betydelig kapitalbehov de kommende årene som må dekkes av staten som eier.

Størrelsen på de årlige underskuddene fra Gruve 7 vil i stor grad avhenge av utviklingen i kullpris, og i noen grad hvor lenge gruen må drives for å forsyne kraftverket i Longyearbyen. Selskapet har gjort omfattende arbeid med å vurdere produksjonsalternativer for Gruve 7. Med dagens kullpriser, og et rimelig anslag på fremtidige priser, har SNSK estimert at det i 2022 må tilføres inntil 51 mill. kroner for å dekke likviditetsbehovet, inkludert nødvendige investeringer og andre driftsdisponeringer.

Det foreslås en bevilgning på 51 mill. kroner i tilskudd til å dekke det anslåtte driftsunderskuddet i Gruve 7 i 2022.

Post 72 Tilskudd til pensjonsforpliktelser, Mantena AS

Det foreslås en bevilgning på 66,89 mill. kroner i tilskudd til overgangsordningen i Mantena AS for eldre ansatte som ikke fikk videreført sitt medlemskap i Statens pensjonskasse.

Stortinget ga Samferdselsdepartementet fullmakt til å etablere en slik ordning med en samlet tilskuddsramme på inntil 320 mill. kroner (prisinivå 2017), jf. Innst. 401 S (2016–2017) og Prop. 129 S (2016–2017). Forvaltning av statens eierskap i Mantena AS ble overført fra Samferdselsdepartementet til Nærings- og fiskeridepartementet 1. januar 2020. Utbetaling av tilskudd til pensjonsforpliktelser i det enkelte år er avhengig av hvor mange ansatte som faktisk går av med pensjon.

Post 73 Petoro AS, tilskudd til administrasjon

Bevilgningen skal dekke utgifter til Petoros administrasjon og oppfølging av SDØE-ordningen som ikke dekkes under kap. 2440/5440. Dette inkluderer utgifter til egen organisasjon og selskapets kjøp av eksterne tjenester, særlig knyttet til rådgivere og ekstern spisskompetanse.

Det foreslås en bevilgning på 362 mill. kroner og en tilsagnsfullmakt på 35 mill. kroner, jf. forslag til vedtak VIII, 1. Videre foreslås en fullmakt til å utgiftsføre uten bevilgning under kap. 950, post 79 Erstatninger, eventuell erstatning til Norges Bank for netto rentetap og andre dokumenterte kostnader grunnet avvik i varslet og faktisk innbetaling av valuta fra SDØE til Norges Bank, jf. forslag til vedtak VI, 1.

Post 90 Kapitalinnskudd, Nysnø Klimainvesteringer AS

Det vises til post 52 ovenfor. For å øke selskapets investeringskapasitet foreslås det bevilget 900 mill. kroner i 2022, hvorav 585 mill. kroner i kapitalinnskudd på post 90. Bakgrunnen for at kapital til Nysnø Klimainvesteringer AS budsjetteres med 35 pst. risikokapital og 65 pst. kapitalinnskudd er beskrevet i Prop. 1 S (2017–2018) for Nærings- og fiskeridepartementet. Her fremgår det at regjeringen ønsket at Nysnø Klimainvesteringer AS skal være et virkemiddel som bidrar til reduserte klimagassutslipp, og at selskapet ikke skal fortrenge privat kapital. Da er det nødvendig

at selskapet gis anledning til å ta risiko og på den måten utløse investeringer som ellers ikke ville blitt gjennomført.

Post 91 Kapitalinnskudd, Investinor AS

Det vises til omtale under post 54 ovenfor. Det foreslås en bevilgning på 92 mill. kroner i kapitalinnskudd til selskapet. Selskapet blir med dette tilført totalt 142 mill. kroner i 2022.

Post 92 Lån til Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS

Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS (SNSK) forvalter i dag en betydelig boligmasse (om lag 410 boliger) i Longyearbyen gjennom datterselskapet Store Norske Boliger AS. Nærings- og fiskeridepartementet har mottatt en henvendelse fra styret i SNSK om å bidra med 85 mill. kroner i lån slik at selskapet kan kjøpe en boligportefølje fra Longbo AS bestående av totalt 76 boenheter. Nærings- og fiskeridepartementet vurderer et kjøp av disse boligene som godt tilpasset SNSKs portefølje og strategi, samt også statens mål med eierskapet. Regjeringen foreslår derfor at staten som eier tilfører kapital til SNSK på kommersielle vilkår. Forslaget innebærer en bevilgning på 85 mill. kroner i lån. Lånet vil bli gitt på markedsmessige betingelser og med pant i de aktuelle boligene som omfattes av transaksjonen. Avdrag og renter vil på vanlig måte bli inntektsført i de årlige statsbudsjettene.

Kap. 3950 Forvaltning av statlig eierskap

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
51	Tilbakeføring av tapsavsetning for egenkapitalinnskudd til Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS	8 400		
90	Avdrag på lån, Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS	2 769	2 700	17 900
95	Tilbakeføring av egenkapitalinnskudd til Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS	8 400		
96	Salg av aksjer	11 014 669	25 000	25 000
	Sum kap. 3950	11 034 238	27 700	42 900

Vedrørende 2021:

Ved stortingsvedtak 18. juni 2021 ble post 90 økt med 870 000 kroner, jf. Innst. 600 S og Prop. 195 S (2020–2021).

Post 90 Avdrag på lån, Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS

Per september 2021 har SNSK utestående lån i statskassen på til sammen 457,2 mill. kroner på markedsmessige vilkår. Avdrags- og rentebetalinger utgjør 28,3 mill. kroner i 2022, hvorav 10,4 mill. kroner i renter og 17,9 mill. kroner i avdrag.

Det foreslås en bevilgning til avdrag på 17,9 mill. kroner.

Post 96 Salg av aksjer

Det foreslås en bevilgning på 25 mill. kroner fra mulige statlige aksjesalg i 2022. Endelige og fullstendige inntektsbeløp for de enkelte aksjesalgene må foreslås bevilget i løpet av budsjettåret når transaksjonene er avklart eller gjennomført, enten i egne proposisjoner eller i de faste endringsproposisjonene i vår- og høstsesjonen.

Departementet er avhengig av å bruke meglerforetak og annen faglig bistand for å gjennomføre transaksjoner, jf. omtale under kap. 950, post 21.

Kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten

Tabell 4.33 Bevilgninger under kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten

		(i mill. kroner)		
Kap./post/underpost		Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
<i>Kap. 2440</i>				
30	Investeringer	27 601	23 800	26 500
	Sum kap. 2440	27 601	23 800	26 500
<i>Kap. 5440</i>				
24.1	Driftsinntekter	113 794	129 100	156 500
24.2	Driftsutgifter	-28 063	-28 600	-32 100
24.3	Lete- og feltutviklingsutgifter	-1 743	-1 600	-1 700
24.4	Avskrivninger	-22 439	-24 900	-24 900
24.5	Renter av statens kapital	-2 474	-2 300	-2 300
24	Driftsresultat	59 075	71 700	95 500
30	Avskrivninger	22 439	24 900	24 900
80	Renter av statens kapital	2 483	2 300	2 300
85	Renter av mellomregnskapet	-9	0	0
	Sum kap. 5440	83 988	98 900	122 700
Kontantstrømmen til SDØE:				
	Innbetalinger ¹	113 785	129 100	156 500
	Utbetalinger ²	57 407	54 000	60 300
	Netto kontantstrøm fra SDØE	56 378	75 100	96 200

¹ Innbetalinger = driftsinntekter + renter av mellomregnskapet

² Utbetalinger = driftsutgifter + lete- og feltutviklingsutgifter + investeringer

Vedrørende 2021:

Ved stortingsvedtak 18. juni 2021 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Innst. 600 S og Prop. 195 S (2020–2021):

- post 24 ble økt med 18 500 mill. kroner
- post 30 ble redusert med 100 mill. kroner
- post 80 ble økt med 100 mill. kroner

Kap. 2440, post 30 Investeringer

Posten omfatter SDØEs andel av investeringer på norsk sokkel. Dette gjelder investeringer i felt i drift, under utbygging og prosjekt under vurdering.

Det foreslås en bevilgning på 26 500 mill. kroner, en økning på 2 700 mill. kroner fra saldert budsjett 2021. Det skyldes i hovedsak økte utbyggingsinvesteringer og produksjonsboring på Breidablikk, økte utbyggingsinvesteringer på Draugen og økt produksjonsboring på Ormen Lange. De største investeringene som er planlagt i 2022, omfatter feltene Troll, Oseberg, Johan Sverdrup, Snorre, Gullfaks, Heidrun, Johan Castberg, Ormen Lange, Åsgard og Breidablikk.

Kontraktsmessige forpliktelser relatert til investeringer i nye og eksisterende felt beløp seg til 19 700 mill. kroner per 31. desember 2020. Beløpet er basert på innrapportering fra operatørene.

Kap. 5440, post 24 Driftsresultat**Underpost 24.1 Driftsinntekter**

Driftsinntektene består av inntekter fra salg av petroleumsprodukter, samt netto tariffinntekter knyttet til prosessering og transport av olje og gass.

Driftsinntektene anslås til 156 500 mill. kroner, en økning på 27 400 mill. kroner fra saldert budsjett 2021. Økningen skyldes i hovedsak høyere prisforventninger for olje, gass, kondensat og NGL, men delvis motvirket av noe redusert olje- og gassproduksjon. Anslaget baserer seg på en oljepris på 559 kroner per fat sammenliknet med 424 kroner per fat i saldert budsjett 2021.

Underpost 24.2 Driftsutgifter

Driftsutgiftene består av utgifter til drift av anlegg, tariffutgifter, gasskjøp og gassadministrasjonsutgifter, samt fjerningsutgifter. Utgifter til eventuelle redetermineringer under samordningsavtaler for

petroleumsvirksomhet der staten er deltaker gjennom SDØE, dekkes også under posten.

Driftsutgiftene anslås til 32 100 mill. kroner, en økning på 3 500 mill. kroner fra saldert budsjett 2021. Dette skyldes høyere anslag for kjøp av tredjepartsgass, produksjonskostnader og fjernings- og tariffutgifter.

Forpliktelser knyttet til leie av rigger, forsyningsskip, produksjonsskip, helikoptre, beredskapsfartøy, baser og lignende beløp seg til 9 184 mill. kroner per 31. desember 2020. Beløpet representerer kanselleringskostnad.

Transport og øvrige forpliktelser beløp seg til 7 202 mill. kroner per 31. desember 2020. Dette er knyttet til gassalgsaktiviteten som hovedsakelig består av transport- og lagerforpliktelser i Storbritannia og på kontinentet, samt terminalkapasitetsforpliktelser knyttet til Cove Point terminalen i USA.

Forpliktelsene er basert på innrapportering fra operatørene.

Underpost 24.3 Lete- og feltutviklingsutgifter

Lete- og feltutviklingsutgifter er knyttet til leting etter olje- og gassressurser, samt bearbeiding og utvikling av konsepter fra funn som er gjort til beslutning om drivverdighet. Utgifter omfatter geologistudier, seismisk kartlegging, leteboring, avgrensingsboring, testing av funn, feltevalue-ring og konseptstudier.

Lete- og feltutviklingsutgifter anslås til 1 700 mill. kroner, en økning på 100 mill. kroner fra saldert budsjett 2021.

Ved utgangen av 2020 var Petoro forpliktet til å delta i ti brønner med en forventet kostnad for SDØE i 2021 på 800 mill. kroner.

Underpost 24.4 og post 30 Avskrivninger

Driften belastes med avskrivninger for å ta hensyn til kapitalslit og gi et mer korrekt bilde av ressursbruken. Dette er en kalkulatorisk kostnad uten kontantstrømseffekt, jf. motpost under kap. 5440, post 30.

Avskrivninger anslås til 24 900 mill. kroner.

SDØE-regnskapet blir avgitt både etter kontantprinsippet og regnskapsprinsippet NGAAP. I henhold til NGAAP bokføres avskrivninger basert på produksjonsenhetsmetoden og på linearitet. Ordinære avskrivninger på olje- og gassproduserende anlegg beregnes for hvert enkelt felt og felt-dedikert transportsystem etter produksjonsenhetsmetoden. Denne metoden innebærer at investeringer avskrives i tråd med produksjonen det

enkelte år. Avskrivningsnøkkelen er som følger: (Netto bokført verdi * produksjon i perioden)/ gjenværende reserver).

Av praktiske årsaker benyttes salgsvolumene i perioden som en erstatte for produksjonsvolumene. Dette fordi salgsvolumene er tilgjengelig tidligere enn produksjonstallene og at de to volumene over tid er like. For avskrivningsformål benyttes en andel av Oljedirektoratets forventningsbaserte reserveanslag for utbygde reserver. Disse anslagene revideres årlig. Ordinære avskrivninger for transportsystemer, samt stigerørplattformen som benyttes av flere felt, blir beregnet lineært over gjeldende konsesjonstid. Andre driftsmidler blir avskrevet lineært over antatt økonomisk levetid.

Underpost 24.5 og post 80 Renter av statens kapital

Driften belastes med renter på statens kapital for å ta hensyn til kapitalkostnader og gi et mer korrekt bilde av ressursbruken. Dette er en kalkulatorisk kostnad uten kontantstrømeffekt, jf. motpost under kap. 5440, post 80.

Renter av statens kapital anslås til 2 300 mill. kroner.

Kap. 5440, post 85 Renter på mellomregnskapet

På utgiftssiden oppstår det et mellomværende med staten som utgjør differansen mellom føring på kapittel/post i bevilgningsregnskapet og likviditetsbevegelser. Mellomværende omfatter differansen mellom kontantinnkalling og avregning fra operatør, arbeidskapital i avregning fra operatør, merverdiavgift og mellomværende med betalingsformidler m.m.

Som en del av statens felles eierskapsstrategi selger Equinor ASA statens petroleum sammen med sin egen. Inntekter fra salg av olje, våtgass og tørrgass vil etter kontantprinsippet normalt bli regnskapsført i SDØE-regnskapet samme måned som Equinor mottar oppgjør for salg. På tidspunktet for rapportering til det sentrale statsregnskapet vil det som følge av dette normalt ikke være et mellomværende på inntektssiden som inkluderes i mellomværende i kasserapporten for SDØE.

Det budsjetteres ikke med renter på mellomregnskapet. Dette beregnes ved årets slutt og regnskapsføres i statsregnskapet.

Fullmakt til å overskride bevilgningene

I henhold til samarbeidsavtalene for de fleste av utvinningstillatelsene på norsk sokkel har staten en forkjøpsrett som kan utøves dersom det inngås en avtale om overdragelse av deltakerinteresser i tillatelsen. Staten kan overta andelen til den pris og de vilkår som er avtalt mellom partene. Forkjøpsretten gjelder både der SDØE har deltakerandeler og i utvinningstillatelser uten statlig deltakelse. Frist for utøvelse av forkjøpsretten er normalt innen 40 dager etter at departementet er underrettet om overdragelsen. På bakgrunn av den korte fristen foreslås det en fullmakt til at Kongen kan overskride bevilgningene under kap. 2440/5440 med inntil 5 mrd. kroner ved utøvelse av statens forkjøpsrett ved overdragelser av andeler i utvinningstillatelser på norsk kontinentalsokkel, jf. forslag til vedtak V.

Fullmakt til å utgiftsføre uten bevilgning

Norpipe Oil AS eier og driver oljerørledningen fra Ekofisk til Teesside. Staten eier 5 pst. av aksjene i Norpipe Oil AS. Selskapets aksjonærer har gjennom aksjonæravtalen for Norpipe Oil AS en finansieringsplikt på inntil 500 mill. kroner dersom det skulle bli nødvendig å ta opp lån for å sikre vedlikehold, utvidelser og drift av anlegget. Det foreslås en fullmakt til at departementet ved behov kan utgiftsføre uten bevilgning under kap. 2440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten, post 90 Lån til Norpipe Oil AS, inntil 25 mill. kroner i lån til Norpipe Oil AS for å dekke kapitalbehov som ikke kan dekkes over driften i selskapet eller på annen måte, jf. forslag til vedtak VI, 2. Departementet vil komme tilbake til Stortinget med bevilgningsforslag hvis det skulle bli aktuelt å trekke på lånerammen.

Fullmakt til å pådra staten forpliktelser

Det foreslås en fullmakt til å pådra staten forpliktelser utover bevilgningene under kap. 2440/5440 knyttet til løpende forretningsvirksomhet i interessentskapene, samt deltakelse i annen virksomhet som har tilknytning til leting og utvinning av petroleum og avsetning av statens petroleum etter avsetningsinstruksen gitt Equinor ASA, jf. forslag til vedtak XV, 1 og 2.

Det foreslås en fullmakt til å pådra staten forpliktelser utover bevilgningene under kap. 2440/5440 hvor øvre grense for statens forholdsmessige andel av investeringene i det enkelte prosjekt/fase utgjør inntil 5 mrd. kroner i forbindelse

med deltakelse i utbyggingsprosjekter (planer for utbygging/anlegg og drift) på norsk kontinental-sokkel og utviklingsprosjekter under Gassled eller andre interessentskap, jf. forslag til vedtak XVI, 1 og 2.

Det foreslås en fullmakt til å pådra staten forpliktelser utover bevilgningene under kap. 2440/5440 i forbindelse med kontraktmessige forpliktelser i fasen før plan for utbygging og drift er godkjent eller før tillatelse til anlegg og drift er gitt, herunder forpliktelser knyttet til pre-interessentskapsfasen, jf. forslag til vedtak XVII.

Fullmakt til å regnskapsføre kontantinnkallinger mot mellomværendet med statskassen

Det foreslås en fullmakt slik at Petoro kan regnskapsføre inn- og utbetalinger for SDØE mot mellomværendet med statskassen. Mellomværendet med statskassen oppstår når en kontantinnbetaling eller utbetaling ikke samtidig blir inntektsført eller utgiftsført på virksomhetens budsjettkapittel. Mellomværendet omfatter over-/underinnkalling av kontanter fra operatørselskapene (differansen mellom kontantinnkalling og avregning fra operatør), arbeidskapital, avregning fra operatør, merverdiavgift og mellomværende med betalingsformidler m.m., jf. forslag til vedtak XXVIII.

Forskuddsinnbetalinger foretas løpende i henhold til operatørenes kontantinnkallinger. Mellomværendet er summen av forskuddsbetalte kostnader og endringer i arbeidskapital i avregningene. Som følge av virksomhetens natur vil det alltid være et mellomværende mellom SDØE og operatørene for ovennevnte. Ved utgangen av 2020 var mellomværende i kontantregnskapet om lag 1 334 mill. kroner i favør av staten.

Andre fullmakter

Det foreslås en fullmakt til at Nærings- og fiskeridepartementet kan godkjenne overføring av eien-

domsrett fra en rettighetshavergruppe hvor Petoro AS som forvalter av SDØE er en av rettighetshaverne, til en annen rettighetshavergruppe mot bruksrett, jf. forslag til vedtak XXIV. Denne fullmakten vil gjelde prosjekter hvor Olje- og energidepartementet har fullmakt til å godkjenne plan for utbygging/anlegg og drift, samt ved mindre endringer for prosjekter hvor plan for utbygging/anlegg og drift allerede er godkjent. Fullmakten gis under forutsetning av at overføring av eiendomsrett ikke har prinsipielle eller samfunnsmessige sider av betydning.

Det foreslås en fullmakt til at Nærings- og fiskeridepartementet kan godkjenne overdragelse (salg, kjøp eller bytte) av deltakerandeler for Petoro AS som forvalter av SDØE der det antas at ressursene (ressursklasse 1-8) i deltakerandelene som overdras på tidspunkt for overdragelsen er mindre enn 3 mill. Sm³ oljeekvivalenter, jf. forslag til vedtak XXV.

Det foreslås en fullmakt til at Nærings- og fiskeridepartementet kan godkjenne at Petoro AS som ivaretaker av SDØE deltar i overdragelse eller samordning av andeler i utvinningstillatelser, jf. forslag til vedtak XXVI, 1-4. Fullmakten bidrar til at Petoro AS kan delta i transaksjoner som del av den normale kommersielle virksomheten på sokkelen.

Det foreslås en fullmakt til at Nærings- og fiskeridepartementet kan godkjenne nødvendige transaksjoner for overdragelse av andeler for Petoro AS som forvalter av SDØE for å innlemme rørledninger og transportrelaterte anlegg med SDØE-andel i Gassled eller andre interessentskap, jf. forslag til vedtak XXVII. Statens andel i Gassled eller andre interessentskap skal justeres for å gjenspeile innlemmelsen.

Nærings- og fiskeridepartementet vil rapportere til Stortinget på eventuell bruk av andre fullmakter, vanligvis i departementets proposisjon om endringer i statsbudsjettet for inneværende år.

Kap. 5612 Renter fra Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
80	Renter	3 232	3 600	10 400
	Sum kap. 5612	3 232	3 600	10 400

Vedrørende 2021:

Ved stortingsvedtak 18. juni 2021 ble posten økt med 480 000 kroner, jf. Innst. 600 S og Prop. 195 S (2020–2021).

Post 80 Renter

Det vises til omtale under kap. 3950, post 90. Det foreslås en bevilgning på 10,4 mill. kroner i 2022.

Kap. 5656 Aksjer under Nærings- og fiskeridepartementets forvaltning

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
85	Utbytte	18 509 858	17 341 200	23 395 800
	Sum kap. 5656	18 509 858	17 341 200	23 395 800

Vedrørende 2021:

Ved stortingsvedtak 18. juni 2021 ble posten økt med 2 055,7 mill. kroner, jf. Innst. 600 S og Prop. 195 S (2020–2021).

Post 85 Utbytte

Det foreslås om lag 23,4 mrd. kroner i utbytte fra statens aksjer i selskaper hvor eierskapet forvaltes av Nærings- og fiskeridepartementet i 2022. Det vises til den selskapsvise fordelingen av utbytteanslag i tabell 4.34. Selskapenes årsregnskap for

2021, aktuelle markedsforhold og annet vesentlig som inngår i styrenes og eiernes vurderinger av utbytte våren 2022, er i stor grad ikke kjent på forhånd. Det er derfor stor usikkerhet knyttet til utbytteanslagene. Oppdaterte anslag blir lagt frem i forbindelse med revidert budsjett for 2022. For de børsnoterte selskapene er det ikke beregnet egne anslag for utbytte i 2022. I stedet er det teknisk videreført utbetalt utbytte per aksje i 2021. I selskaper som ikke er heleide, kan ikke generalforsamlingen beslutte et høyere utbytte enn det styret har foreslått.

Tabell 4.34 Anslag for utbytte fra statens aksjer forvaltet av Nærings- og fiskeridepartementet i 2022

	(i mill. kroner)
	Anslag 2022
<i>Børsnoterte selskaper:</i>	
Akastor ASA	0
Aker Solutions ASA	0
DNB ASA ¹	4 427,8
Kongsberg Gruppen ASA	720,0
Norsk Hydro ASA	886,1
Telenor ASA	6 797,0
Yara International ASA	1 941,9
<i>Unoterte selskaper:</i>	
Andøya Space AS	0
Argentum Fondsinvesteringer AS	500,0
Baneservice AS	20,0
Eksportfinans ASA	0
Electronic Chart Centre AS	0
Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering AS	0
Flytoget AS	0
Investinor AS	0
Mantena AS	0
Mesta AS	30,0
Nammo AS	75,0
Nofima AS	0
Norges sjømatråd AS	0
Nysnø Klimainvesteringer AS	0
Posten Norge AS	600,0
Siva – Selskapet for industrivekst SF	0
Space Norway AS	0
Statkraft SF	7 398,0
Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS	0
Sum	23 395,8

¹ Beløpet i 2022 er en teknisk videreføring av et beløp beregnet ut fra styrets opprinnelige forslag til utbytte for 2020. Styret vil ta stilling til endelig utbytte i løpet av høsten 2021.

Kap. 5685 Aksjer i Equinor ASA

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap		Forslag
		2020	Saldert budsjett 2021	2022
85	Utbytte	15 029 919	8 700 000	13 000 000
	Sum kap. 5685	15 029 919	8 700 000	13 000 000

Vedrørende 2021:

Ved stortingsvedtak 18. juni 2021 ble post 85 økt med 1 200 mill. kroner, jf. Innst. 600 S og Prop. 195 S (2020–2021).

Post 85 Utbytte

Staten eier 67 pst. av aksjene i Equinor ASA. Equinor ASA betaler kvartalsvise utbytter. Styret vedtar utbytte for første, andre og tredje kvartal basert på fullmakt fra generalforsamlingen. Utbytte for fjerde kvartal (og for året totalt) vedtas av generalforsamlingen basert på styrets anbefaling. Utbetalingen av utbytte skjer om lag fire måneder etter at utbytte annonseres i forbindelse

med fremleggelsen av selskapets kvartalsresultater. Statens utbytte fra Equinor inngår i inntektene fra petroleumsvirksomheten til Statens pensjonsfond utland.

Equinor har ved strategioppdateringen 15. juni 2021 kommunisert et kvartalsvis kontantutbytte på 0,18 USD per aksje. For budsjettformål legges dette utbyttensnivået til grunn for kvartalene som utbetales i 2022. Det budsjetteres med 13 000 mill. kroner i utbytte fra Equinor ASA i 2022.

Equinor har ved strategioppdateringen 15. juni 2021 også introdusert et nytt program for tilbakekjøp av aksjer. Det budsjetteres foreløpig ikke med inntekter som følge av programmet.

Programområde 33

Programkategori 33.40 Arbeidsliv

Kap. 2540 Stønad under arbeidsledighet til fiskere og fangstmenn

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2020	Saldert budsjett 2021	Forslag 2022
70	Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>	100 000	100 000	90 000
	Sum kap. 2540	100 000	100 000	90 000

Post 70 Tilskudd, overslagsbevilgning

Ordningen administreres av Garantikassen for fiskere, og blir i sin helhet finansiert innenfor det beløp som fiskere betaler i produktavgift ved førstehåndsomsetning av fisk.

Rett til a-trygd for fiskere gjelder i en rekke tilfeller når fartøy blir satt ut av drift. Det kan være som følge av sykdom, havari og ishindringer, eller ved stopp i fisket grunnet reguleringer, sesongavslutning eller leveringsvansker. Ordningen omfatter alle fiskere som står oppført i fiskermanntal-

lets blad B eller som fyller betingelsene for opp-tak, og som har vært sysselsatt om bord i fartøy innført i merkeregisteret for norske fiskefartøy over seks meter. Ordningen omfatter også fiskere som er blitt oppsagt og som dermed står uten fartøytilknytning.

Koronasituasjonen medførte økte utbetalinger fra ordningen i 2020. På bakgrunn av prognoser fra Garantikassen for fiskere foreslås det å bevilge 90 mill. kroner til a-trygd til fiskere og fangstmenn i statsbudsjettet for 2022.

Del III
Andre saker

5 Forny, forenkla og forbedre

Økt produktivitet og en mer effektiv økonomi er sentrale forutsetninger for å nå Nærings- og fiskeridepartementets hovedmål om størst mulig samlet verdiskaping innenfor bærekraftige rammer. Departementets arbeid for økt produktivitet og en mer effektiv økonomi er derfor viktig for de fleste politikkområder.

Nærings- og fiskeridepartementet har et koordinerende ansvar for at forenklinger for næringslivet gjennomføres i tråd med regjeringens politikk.

Forenklingsarbeidet tar utgangspunkt i målet om å regulere på en samfunnsøkonomisk effektiv måte. Regelverket skal være egnet til å ivareta gitte mål til en lavest mulig kostnad for næringslivet slik at ressursene i størst mulig grad kan brukes til bedriftenes kjerneaktiviteter.

Forenkling dreier seg bl.a. om å fjerne unødvendige informasjonskrav og legge til rette for digitale rapporteringsløsninger. Å utforme regelverket slik at næringslivet enkelt kan forstå og oppfylle sine forpliktelser, er også en vesentlig forenkling. Klare regler, med lett tilgjengelige veiledere, er derfor et mål både ved revisjon av eksisterende og utarbeidelse av nytt regelverk.

Ulike offentlige etater henter inn og lagrer mye opplysninger fra bedriftene. Det er et mål at det offentlige bare skal innhente opplysninger én gang. Brønnøysundregistrenes virksomhet bidrar til å gi oversikt over opplysninger det offentlige allerede har innhentet og til å utvikle løsninger for gjenbruk av data. Digitale løsninger som åpner for forhåndsutfylling av skjemaer og direkte utlevering av informasjon fra bedriftenes IKT-systemer, fører til at rapporteringen langt på vei kan automatiseres, og at den kan skje raskt og kostnadseffektivt.

Regjeringen vil arbeide for en mer effektiv og samordnet tilsynspraksis overfor næringslivet. Dersom tilsynsmyndigheter har bedre kunnskap om virksomhetene, vil treffsikkerheten for tilsyn øke. Tilsynene bør i stor grad prioritere kontroll

av virksomheter med høy risiko for alvorlige brudd, samtidig bør de som over tid kan vise til god etterlevelse av regelverket, kontrolleres sjeldnere. En ny infrastruktur og samarbeid for å dele data mellom tilsyn – Tilda – ble lansert den 27. august 2021. Brønnøysundregistrene har ansvar for drift og forvaltning av løsningen.

Siden 2018 har forenklingsarbeidet gitt gevinster for næringslivet på om lag 11 mrd. kroner årlig, enten gjennom direkte sparte kostnader eller spart tid. Den største forenklingen er den gradvise forbedring av Altinn som næringslivet, i en større undersøkelse, rapporterer å spare mer tid på enn tidligere antatt. Et annet viktig tiltak er utvidet adgang til å avholde digitale styremøter, generalforsamlinger, årsmøter og selskapsmøter. Digitalisering av sykemeldingsprosessen og innføring av digitalt nabovarsel ved byggesøknader er eksempler på viktige digitaliseringstiltak. Forenklingstiltakene gir også betydelige samfunnsøkonomiske gevinster utover positive effekter på tidsbruken til den enkelte bedrift. Besparelsene i forvaltningen og for innbyggerne kommer i tillegg, men denne effekten er ikke prissatt i denne sammenheng.

I 2018 satte regjeringen i gang en helhetlig områdegjennomgang av det næringsrettede virkemiddelapparatet, og de eksterne konsulentenes arbeid med denne ble ferdigstilt i januar 2020. Målet med gjennomgangen var å gjøre virkemiddelapparatet mer oversiktlig, brukervennlig og effektivt. Det vises til nærmere omtale av oppfølgingen av gjennomgangen under programkategori 17.20 Forskning og innovasjon og programkategori 17.30 Markedsadgang og eksport.

Etatene under Nærings- og fiskeridepartementet har de siste årene arbeidet for mer brukervennlige tjenester og en mer effektiv saksbehandling. Investeringene i digitalisering er intensivert i en rekke etater.

6 Samfunnssikkerhet og beredskap

En rekke næringer og sektorer ligger innenfor Nærings- og fiskeridepartementets ansvarsområder. Nærings- og fiskeridepartementet har det overordnede koordineringsansvaret for matvareforsyning og drivstofforsyning, samt ansvar for skipsfartsberedskap, bygg- og anleggsberedskap og for statlig varekrigsforsikring. I tillegg har departementet sikringsansvar for de nukleære anleggene og samfunnskritisk rombasert infrastruktur.

Fagansvaret og sektoransvaret ligger til grunn for arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap. Dette innebærer at en stor del av departementets beredskapsarbeid er knyttet til å legge til rette for at næringslivet kan levere de varer og tjenester samfunnet etterspør, også i kriser. Næringsberedskapsloven gir Nærings- og fiskeridepartementet et robust hjemmelsgrunnlag for å sikre tilgangen til varer og tjenester når samfunnet er utsatt for ulike former for påkjenninger. Loven vektlegger samarbeid mellom myndighetene og næringslivet, samtidig som den gir myndighetene hjemmel til å iverksette særskilte tiltak ved behov. I tillegg har departementet etablert formelt samarbeid med næringer som samfunnet er spesielt avhengig av i kriser, i form av Rådet for matvareberedskap, Rådet for drivstoffberedskap og Rådet for bygg- og anleggsberedskap. Innen skipsfarten er beredskapssamarbeidet mellom myndighetene og næringen ivaretatt gjennom NORTRASHIP-ledelsen. Gjennom næringsberedskapsrådene får departementet råd og utveksler informasjon om aktuelle sikkerhets- og beredskapsspørsmål med de aktørene som kjenner sektorene best. Disse samarbeidsorganene bidrar til at næringene er bedre rustet til å håndtere kriser og til at Nærings- og fiskeridepartementet og næringene kan iverksette hensiktsmessige tiltak for å forebygge eller håndtere forsyningsproblemer.

Departementet har ansvar for å kunne håndtere alle typer kriser i egen sektor på en effektiv måte og bidra til å løse kriser som berører andre sektorer og viktige funksjoner i samfunnet.

Status og resultater

I arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap legger departementet ekstra stor vekt på de systemene og funksjonene som er definert som samfunnskritiske. Dette omfatter forsyning av mat og drivstoff, sjøtransport, lagring av og tilgang til viktig registerinformasjon og et delansvar innenfor satellittbaserte tjenester. Departementets mål innenfor næringsberedskap er å bidra til at næringslivet gjøres i stand til å levere de varer og tjenester samfunnet etterspør også i kriser. Tiltak er igangsatt med bakgrunn i bl.a. risiko- og sårbarhetsanalyser og i dialog med aktører i næringsberedskapsrådene og berørte etater og andre virksomheter.

Utbruddet av koronaviruset har hatt store konsekvenser både for samfunnet og næringslivet. Departementets beredskapssystemer har vært og er viktige i håndteringen av pandemien. Som en del av krisehåndteringen har departementet hatt tett samarbeid med næringslivet for å sikre tilgangen på varer og tjenester. Departementet har bl.a. gjennomført regelmessige møter med departementets etablerte næringsberedskapsråd og hatt kontakt med bransjeorganisasjoner. Videre har departementet besluttet å gjennomføre et forskningsprosjekt høsten 2021 med mål om å innhente kunnskap om hvilke matvarer befolkningen etterspør i kriser, og hvordan pandemien har påvirket handlevaner og matkonsum til den norske befolkning. Departementet vil fortsatt følge situasjonen nøye og prioritere å legge til rette for at næringslivet er i stand til å ivareta sine oppgaver.

For å kunne styrke og opprettholde robustheten i kritiske samfunnsfunksjoner på Nærings- og fiskeridepartementets ansvarsområde gjennomfører departementet regelmessig risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS-analyser).

Forsvarets forskningsinstitutt har gjennomført en ROS-analyse av norsk skipsfartsberedskap. Rapporten ble ferdigstilt juni 2021, og departementet vil følge opp med aktuelle tiltak i samarbeid med berørte departementer og NORTRASHIP-ledelsen.

Departementet har økt oppmerksomhet på sivil-militært samarbeid og har tett dialog med Forsvarsdepartementet om Forsvarets behov for støtte når det gjelder matvarer, drivstoff og skipsfartsressurser. Departementet deltar løpende i det sivile beredskapsarbeidet i NATO.

Videre omfatter departementets sektoransvar krav til og oppfølging av arbeidet med samfunnsikkerhet og beredskap i underliggende virksomheter. Det er lagt vekt på at etatene må ha gode krise- og beredskapsplaner basert på ROS-analyser, at øvelser gjennomføres, at sikkerhetstilstanden vurderes og at strategi og handlingsplan for informasjonssikkerhet følges opp. I tillegg gjelder særlige krav til etater som behandler sikkerhetsgradert informasjon eller råder over skjermingsverdige objekter. Departementet har en kriseorganisasjon og krisehåndteringsverktøy for håndtering av uforutsette hendelser og gjennomfører og deltar regelmessig i øvelser.

Implementering av ny sikkerhetslov

Lov om nasjonal sikkerhet (sikkerhetsloven) trådte i kraft 1. januar 2019, og alle sektorer arbeider med å implementere loven. Formålet med loven er å trygge de nasjonale sikkerhetsinteressene våre og å forebygge, avdekke og motvirke sikkerhetstruende virksomhet. De nasjonale sikkerhetsinteressene blir beskyttet ved at departementene identifiserer grunnleggende nasjonale funksjoner (GNF) innenfor sine ansvarsområder. Virksomheter av avgjørende betydning for GNF underlegges sikkerhetsloven, og nødvendige sikringstiltak for skjermingsverdige verdier gjennomføres. For å ivareta lovens formål vil GNF-prosessen være en kontinuerlig prosess. Denne prosessen kan føre til endringer når det gjelder identifiserte funksjoner og skjermingsverdige verdier, hvilke virksomheter som er av vesentlig og avgjørende betydning, og i hvilken grad en virksomhet er avhengig av eksterne ressurser (andre virksomheter). Hva som kreves for å oppnå et forsvarlig sikkerhetsnivå, kan også bli endret.

Nærings- og fiskeridepartementet har identifisert følgende grunnleggende nasjonale funksjoner i egen sektor:

GNF 1: Nærings- og fiskeridepartementets virksomhet, handlefrihet og beslutningsdyktighet

Funksjonen omfatter departementets rolle som faglig sekretariat for politisk ledelse, utøvelse av myndighet, og styring og oppfølging av underliggende virksomheter.

GNF 2: Sikre at Forsvaret og forhåndsutpekte kritiske brukere får tilgang til tilstrekkelig drivstoff

GNFen innebærer å sikre tilstrekkelig tilgang til drivstoff til gjennomføring av kritiske transporter i regi av Forsvaret og kritiske transporter i regi av forhåndsutpekte sivile brukere.

GNF 3: Matvareforsyning

Funksjonen omhandler tilstrekkelig tilgang på trygge matvarer, og ansvaret for verdikjeden er delt mellom Nærings- og fiskeridepartementet, Landbruks- og matdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet. I det videre arbeidet med GNF innen matvareforsyning vil det i første rekke legges vekt på behovene i de sivile og militære delene av totalforsvaret.

Identifiserte GNFe er meldt inn til sikkerhetsmyndigheten. Det vil bli fattet vedtak om utpeking av virksomheter og skjermingsverdige verdier med utgangspunkt i identifiserte GNFe. Vi tar sikte på å identifisere virksomheter som er av vesentlig eller avgjørende betydning for GNF innen utgangen av 2021. Alle vedtak fattet etter gammel sikkerhetslov gjelder inntil nytt vedtak er fattet.

Prioriteringer 2022

Arbeidet med samfunnssikkerhet, beredskap og intern sikkerhet vil bli videreført og utviklet med basis i relevante analyser, styringsdokumenter og i samarbeid med aktuelle aktører i sektoren og med øvrige departementer og virksomheter. På sikkerhets- og beredskapsområdet vil departementet prioritere å:

- Følge opp aktuelle tiltak i ROS-analysen av norsk drivstofforsyning i samarbeid med Rådet for drivstoffberedskap og berørte departementer.
- Vurdere og følge opp aktuelle tiltak i risiko- og sårbarhetsanalysen av norsk skipsfartsberedskap.
- Følge opp Forsvarets forskningsinstituttts rapport om etablering av responsmiljøer i sektoren for håndtering av digitale angrep.
- Følge opp implementeringen av ny sikkerhetslov med forskrifter i departementet og i sektoren.
- Videreutvikle det formelle samarbeidet med næringer av betydning for samfunnskritiske eller samfunnsviktige funksjoner.

- Følge opp oppgaver innenfor totalforsvaret og oppgaver knyttet til det sivile beredskapsarbeidet i NATO.
- Fortsette arbeidet med god sikkerhet og krisehåndteringsevne i sektoren og ivareta det overordnede oppfølgingsansvaret for sikring av samfunnskritiske funksjoner.

7 Klima- og miljørelevante saker

Regjeringens klima- og miljøpolitikk bygger på at alle samfunnssektorer har et selvstendig ansvar for å legge miljøsinn til grunn for aktivitetene sine og for å medvirke til at de nasjonale klima- og miljømålene kan nås. For en omtale av regjeringens samlede klima- og miljørelevante saker vises det til Klima- og miljødepartementets budsjettproposisjon.

Mål, oppgaver og utfordringer

Departementet arbeider for at norsk klima- og miljøpolitikk skal være så effektivt innrettet som mulig, og at norsk næringsliv skal kunne utnytte de mulighetene som oppstår når det legges større vekt på klima- og miljømål i politikktutforming. En aktiv innovasjonspolitik for å fremme utvikling og kommersialisering av mer miljøvennlige teknologier og løsninger er en viktig del av dette arbeidet.

Teknologisk utvikling er en forutsetning for å løse miljø- og klimautfordringene. Det kan dreie seg om utvikling av teknologier som reduserer bruk av miljøforringende innsatsfaktorer, reduserer miljø- og klimaskadelig avfall eller som bidrar til å fjerne forurensning etter at den er oppstått. Næringslivet og offentlige forskningsmiljøer har en avgjørende rolle i å utvikle og ta i bruk ny miljøteknologi og mer miljøvennlige prosesser og produkter. Utviklingen av miljøteknologi vil typisk springe ut fra og bygge videre på kunnskap i eksisterende virksomheter og forskningsmiljøer. Kommersialisering og spredning av miljøteknologi vil kunne gi gevinster for både næringslivet og klimaet. Myndighetenes oppgave er først og fremst å utforme riktige rammebetingelser som skaper insentiver og etterspørsel etter denne typen teknologi og produksjonsløsninger.

Riktig regulering og prising av miljø- og klimakostnader kan gi økte utgifter for virksomheter som forurenser, men også gi nødvendige insentiv til å investere i miljøvennlig produksjon, etterspørre miljøteknologi og bidra til bedre ressursbruk i samfunnet. Hvilke miljøpolitiske virkemidler som er mest hensiktsmessige, avhenger

bl.a. av miljøpåvirkningens art og kostnaden og nytten av det enkelte tiltaket.

Klimaendringer er en global utfordring. Parisavtalen ble vedtatt under Klimakonvensjonens 21. partsmøte i Paris og trådte i kraft 4. november 2016. Formålet med avtalen inkluderer å holde økningen i den globale gjennomsnittstemperaturen godt under 2 grader celsius sammenlignet med førindustrielt nivå, og tilstrebe å begrense temperaturøkningen til 1,5 grader celsius.

Nasjonale tiltak som gjør at et land har strengere klimapolitikk enn andre land, kan gi bedriftene en konkurranseulempe. Dette kan føre til at landets bedrifter flytter sin virksomhet, eller velger å investere i land med svakere klimareguleringer (karbonlekkasje). Karbonlekkasje vil gjøre at nasjonale utslippskutt motsvares av økte utslipp globalt. Regjeringen vil ta hensyn til konsekvensene som særnorske miljøkrav kan ha for konkurransevnen til norske bedrifter. Et viktig tiltak for å motvirke karbonlekkasje er CO₂-kompensasjonsordningen for kraftintensiv industri. Europakommisjonen lager nye retningslinjer for ordningen med CO₂-kompensasjon som skal gjelde for perioden 2021–2030. Regjeringen arbeider overfor Kommisjonen for å ivareta hensynet til norsk industri, herunder sikre likebehandling av virksomheter med tilsvarende risiko for karbonlekkasje, forutsigbarhet for norsk industri og at insentivene for reduksjon av klimagassutslippene ivaretas.

Norge meldte i februar 2020 inn et forsterket mål under Parisavtalen. Målet er å redusere utslippene med minst 50 pst., og opp mot 55 pst. sammenlignet med 1990-nivå. Gjennom klimaavtalen med EU har Norge allerede forpliktet seg til å samarbeide med EU om å redusere utslippene med 40 pst. innen 2030. Regjeringen ønsker også å oppfylle forsterkningen sammen med EU.

I januar la regjeringen frem Meld. St. 13 (2020–2021) *Klimaplan for 2021-2030*, en plan for hvordan Norge kan oppfylle klimaforpliktelsene. I tråd med Granavolden-plattformen har regjeringen også planlagt for innenlandske kutt i ikke-kvotepliktige utslipp på 45 pst. innen 2030. Flere av tiltakene i planen vil støtte opp under den grønne

omstillingen av norsk næringsliv. Dette gjelder bl.a. økt CO₂-avgift, økt bruk av klima- og miljøkrav i offentlige anbud, og fortsatt satsing på forskning og innovasjon på klima- og miljøområdet. Som en oppfølging av klimaplanen har regjeringen også satt ned et ekspertutvalg som skal se på rammevilkårene for klimavennlige investeringer i Norge.

Sjødeponering av avgang fra gruvedrift og bruk av prosesskjemikalier kan skape konflikter mellom hensynet til verdiskaping fra mineralutvinningen og andre næringer, og hensynet til naturmangfoldet. Det er derfor viktig med helhetlige avveieringer av fordelene og ulempene med mineralprosjekter.

Regjeringens ambisjon er å halvere utslippene fra innenriks sjøfart og fiske innen 2030 sammenlignet med 2005 og å stimulere til null- og lavutslippsløsninger i alle fartøyskategorier. Regjeringen vil stimulere til grønn vekst ved å legge til rette for utvikling og økt bruk av lav- og nullutslippsløsninger, energieffektiviserings tiltak og mer miljøvennlig drivstoff. I *Handlingsplan for grønn skipsfart* (2019) forankres regjeringens ambisjon, og politikken er videreført i Meld. St. 10 *Grønnere og smartere – morgendagens maritime næring* fra desember 2020. Meldingen varsler lav- og nullutslippskriterier for flere fartøyssegmenter. Samtidig ble virkemidler med mål om flåtefornyelse i nærskipfarten fra 2020 videreført i 2021, herunder Låneordningen for skip i nærskipfart og fiskefartøy og kondemneringsordningen for skip i nærskipfart. Kondemneringsordningen ble i 2021 utvidet til også å gjelde offshorefartøy.

Sjømatnæringen er avhengig av et sunt og rent hav. For å sikre en bærekraftig høsting av de viltlevende marine ressursene er det nødvendig med en helhetlig og økosystembasert forvaltning. Kunnskap om uønskede stoffer og næringsstoff er viktig for utnyttelsen av marine ressurser og for å dokumentere at sjømaten er trygg og sunn. Langtransportert forurensning er hovedutfordringen, men også lokal forurensning påvirker marint miljø og mattrygghet.

Utslippsreduksjoner fra sjømatproduksjonen vil i hovedsak komme fra mer energieffektive fangstmetoder. Dette fordrer utvikling av bedre fremdriftsmaskineri og mindre energikrevende fangstmetoder. En viktig nyvinning på dette området er elektrifiserte kystfiskefartøy. For å stimulere til økt endringstakt ble det innført full CO₂-avgift for fiskeflåten fra 1. januar 2020. Fiskeflåtens tidligere refusjonsordning for innbetalt CO₂-avgift er avviklet, men erstattet av en kompensasjonsordning for å lette omstillingen for næringen.

Ordningen er innrettet slik at den skal gi incentiv for det enkelte fartøy til å drive mer klimavennlig, jf. omtale under kap. 919, post 73.

Miljøhensyn skal være et grunnleggende premis for videreutvikling og vekst i havbruksnæringen. Lakselusmitte fra oppdrett til villaks og sjøørret og genetisk påvirkning fra rømt oppdrettslaks på villaksen er de to viktigste miljøutfordringene i norsk havbruksvirksomhet på kort sikt. Andre områder som har betydning for havbruksnæringens miljøbelastning, er utslipp, produksjon/høsting av fôrvarer og hvordan kystarealet til havbruksformål disponeres.

Nærings- og fiskeridepartementets arbeid med klima og miljø

Forskning og innovasjon

Miljøspørsmål og kunnskap om miljøproblemenes årsaker, virkninger og løsninger er sektorovergripende. Miljørelevant forskning inngår i mange av programmene og ordningene som blir finansiert over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett.

Regjeringens satsing på grønne jobber og en mer bærekraftig fremtid videreføres bl.a. gjennom tiltaket Grønn plattform. Plattformen er en felles konkurransearena i regi av Norges forskningsråd, Innovasjon Norge og Siva. Formålet med plattformen er å skape samfunnsøkonomisk lønnsomt og bærekraftig næringsliv som bidrar til grønn omstilling. Plattformen skal fremme grønn omstilling fra grunnleggende forskning til kommersialisering og innovasjon.

I perioden mellom 2020 og 2022 er det satt av totalt 1 mrd. kroner til Grønn plattform. I revidert nasjonalbudsjett 2021 ble Grønn plattform styrket med 125 mill. kroner, og det foreslås en ytterligere styrking av plattformen i 2022. I 2021 ble midlene under Grønn plattform lyst ut i to trinn. Det ble innvilget midler til 93 forprosjekter for å mobilisere gode søknader og konsortier til hovedutlysningen. I hovedutlysningen kom det inn 44 søknader, og i september 2021 ble det innvilget om lag 1 mrd. kroner til 11 hovedprosjekter. Grønn plattform er omtalt ytterligere i programkategori 17.20 Forskning og innovasjon.

Miljørettet forskning innenfor marin og maritim sektor inkluderer forskning både på miljøkonsekvenser av påvirkninger i marine økosystemer og hvordan virksomheter innenfor disse sektorene kan drives mer miljøvennlig.

I Forskningsrådets utvelgelse av prosjekter gjøres det en vurdering av prosjektenes miljøvirkninger. I Forskningsrådets totale portefølje i 2020 utgjorde forskning som kan føre til reduserte

klima- og miljøavtrykk, i alt 3 mrd. kroner. Dette er på samme nivå som i 2019. Over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett skjer tildelingen til miljø- og klimarelevant forskning i hovedsak gjennom programmene Grønn plattform, BIA, Marinforsk, MAROFF, Havbruk og Forny2020 og bevilgninger til instituttene. Tiltakene dreier seg om teknologier som begrenser forurensning ved hjelp av rensing, mer miljøvennlige produkter og produksjonsprosesser, mer effektiv ressursåndring og ressursutnyttelse og teknologiske systemer som reduserer miljøpåvirkningen.

Innovasjon Norge skal være en pådriver for å fremme innovasjon og utvikling av konkurranse-dyktige og bærekraftige nye teknologier og løsninger. Dette innebærer bl.a. at bærekraft, i form av effekter på samfunn og miljø, beskrives og vurderes i alle finansieringssaker. Bærekraftige prosjekter blir prioritert foran andre like gode prosjekter som er mindre bærekraftige.

I 2020 gikk 49 pst. av Innovasjon Norges til-sagn om lån og tilskudd – rundt 6,1 mrd. kroner – til miljørettede prosjekter. Dette er en nedgang på 2 pst. fra 2019. Nedgangen skyldes i all hovedsak koronatiltakene og økte bevilgninger til ekstraordinært innovasjonstilskudd, hvor det ikke var føringer eller krav til miljøeffekt. En stor andel av bevilgningene innenfor dette virkemidlet har gått til næringsområder hvor man normalt ikke kan forvente høy miljøeffekt. Den betydelige økningen i volum til prosjekter med forventet positiv virkning på miljø og/eller klima viser imidlertid tydelig at næringslivet vil bidra til å utvikle nye løsninger som kan skape grønne arbeidsplasser og grønne eksportinntekter for Norge. Innovasjon Norge definerer et prosjekt som miljørettet dersom det har en miljøbegrunnelse. Eksempler er kommersialisering av miljøteknologi, forbedring av miljøkvalitet på foretakets produkt eller at prosjektet fører til at foretaket blir miljøsertifisert.

I tillegg til å gi finansiell støtte til prosjekter med en miljøprofil, bidrar Innovasjon Norge med nettverksaktiviteter og kompetansetjenester i prosjekter som har miljø som hovedinnretning. Bærekraftig utvikling er et viktig mål for flere av næringsklyngene i Innovasjon Norges klyngeprogram. Innovasjon Norge tilbyr også tjenesten The Explorer som skal gi ekstra drahjelp til norske, grønne løsninger for å lykkes i internasjonale markeder. Tjenesten fungerer som et digitalt utstillingsvindu for profilering og eksport av norske bærekraftige løsninger. The Explorer har gjennom 2020, og spesielt etter nedstengningen i mars, drevet omfattende digital markedsføring for norsk teknologi i viktige eksportmarkeder. Arbei-

det har vært koordinert med Innovasjon Norges utekontorer, slik at sentrale norske industrier har blitt promotert i relevante markeder. Høsten 2020 ble utvalgte deler av The Explorer oversatt til kinesisk, og ved årets slutt var Kina blant topp tre land med flest besøkende til TheExplorer.no. The Explorer.no har gjennom 2020 hatt over 100 000 besøkende i måneden, hovedsakelig fra Norges viktigste eksportmarkeder.

Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering AS finansierer FoU-prosjekter som skal bidra til nyskaping, økt verdiskaping og bærekraft i sjømatnæringen.

Handelspolitikk

Sammen med de øvrige EFTA-statene (Island, Liechtenstein og Sveits) legger Norge frem et kapittel om handel og bærekraftig utvikling i alle frihandelsavtaleforhandlinger. Kapitlet omhandler ivaretagelse av miljøhensyn. EFTA kom i 2019 til enighet om modernisering av kapitlet. Dette har medført at kapitlet også inneholder bestemmelser knyttet til likestilling, i tillegg til miljø og arbeidstakerrettigheter. Videre er det inntatt nye bestemmelser om handel og henholdsvis biologisk mangfold, klimaendringer og fiskeri og havbruk. Partene gis nå også mulighet til å forelegge en eventuell tvist til et ekspertpanel for uttalelse. Også ved reforhandling av tidligere inngåtte frihandelsavtaler gjennom EFTA har Norge som mål å innta kapitlet om handel og bærekraftig utvikling. Nærings- og fiskeridepartementet følger også arbeidet i OECDs arbeidsgruppe for handel og miljø.

Den OECD-tilknyttede eksportfinansieringsavtalen, Arrangement on Officially Supported Export Credits, regulerer betingelsene for Eksportfinansiering Norge (Eksfin) sine eksportgarantier og eksportlån, f.eks. minstenivå for renter og maksimale løpetider. Det legges her til rette for grønn energi ved at eksportkontrakter som faller innenfor virkeområdet til klimasektoravtalen, kan tilbys gunstigere finansieringsvilkår (hovedsakelig lengre nedbetalingstider) enn øvrige eksportkontrakter. OECD har også egne retningslinjer for vurdering og håndtering av risiko for negativ miljøpåvirkning i offentlige eksportlån og eksportgarantier. Eksfin følger disse retningslinjene, og aktsomhetsvurderinger knyttet til miljøpåvirkning utgjør en integrert del av virksomhetens utlåns- og garantivirk-somhet. Nærings- og fiskeridepartementet deltar i OECDs eksportfinansieringsgrupper, bl.a. i arbeidet med utvikling av retningslinjene på miljøområdet. I 2020 sto fornybar energi, hovedsakelig

offshore vind for 43 pst. av nytt garantiansvar. Ved utgangen av 2020 sto fornybar energi for 2 pst. av samlet utlånsportefølje under eksportkredittordningen og 12 pst. av samlet portefølje av utestående garantier.

Statlig eierskap

Staten er en ansvarlig eier. Fellesskapets verdier skal forvaltes på en måte som gir tillit hos allmennheten. Høyest mulig avkastning eller mest mulig effektiv oppnåelse av sektorpolitiske mål over tid forutsetter at selskapene er bærekraftige. Bærekraftig verdiskaping forutsetter at det enkelte selskap identifiserer og håndterer muligheter og risikoer både for selskapet og de som berøres av virksomheten. Videre er staten opptatt av at selskapenes virksomhet er ansvarlig. Staten som eier stiller tydelige forventninger på bærekraftområdet som inkluderer klima og miljø. Forventningene som stilles er bl.a.:

- Selskapene har en plan for bærekraftig verdiskaping.
- Selskapene er ledende i arbeidet med ansvarlig virksomhet.
- Selskapene arbeider for å redusere sitt klima- og miljøfotavtrykk.

Nærings- og fiskeridepartementet følger opp forventningene knyttet til klima og miljø i Meld. St. 8 (2019–2020) *Statens direkte eierskap i selskaper – Bærekraftig verdiskaping* i eierdialogen med selskaper med statlig eierandel.

Klima og utslipp

Klimatilpasning

Marint miljø, fiskeri og havbruk blir påvirket av klimaendringene. Fiskeri- og havbruksforvaltningen må tilpasse seg nye naturgitte forutsetninger. Både i programmer finansiert av Norges forskningsråd og ved Havforskningsinstituttet legges det ned en omfattende forskningsinnsats for økt kunnskap om havets rolle i klimasystemet og konsekvensen av klimaendringer for marine økosystem og ressurser. Forskningen viser at en rekke ulike klimafaktorer vil påvirke marine organismer.

Som følge av klimaendringer og stadig større isfrie områder er det store endringer i bestandsutbredelser og dynamikken i havøkosystemene. Derfor har både kompleksiteten i og arealet for ressurs- og miljøovervåking økt vesentlig de siste årene.

Opprydding etter industri og gruvedrift

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) er statens fagetat for forvaltning og utnyttelse av mineralressurser. På vegne av Nærings- og fiskeridepartementet gjennomfører DMF også tiltak for å redusere miljøkonsekvenser etter tidligere mineralvirksomhet i områder hvor departementet har et eier- eller forvalteransvar.

Miljødirektoratet har fastsatt en handlingsplan for forurensningstiltak i områder med antatt størst forurensningsrisiko. DMF har siden 1989 gjennomført tiltak i disse områdene, og tungmetallavrenningen av kobber og sink er blitt vesentlig redusert i perioden. DMF vurderer i samarbeid med Miljødirektoratet ytterligere tiltak i disse og andre områder hvor det har vært mineralutvinning.

Løkken

Miljødirektoratet har gitt Nærings- og fiskeridepartementet pålegg om å iverksette tiltak for å begrense forurensningen ved Løkken Gruver. Arbeidet med å utrede alternative tiltak har pågått i mange år. DMF har vurdert og sammenlignet alternative rensetekniske løsninger som kan oppfylle miljøkravene i pålegget. Miljødirektoratet ga i mai 2014 tilslutning til tiltaksplan for Løkken. DMF har ansvar for gjennomføring av tiltaksplanen. Det er tidligere avdekket et stort behov for renovering og ombygging av eksisterende anlegg fra 1990-tallet. I 2020 har drift og vedlikeholdsarbeid av det etablerte nøytraliseringsanlegget vært prioritert. Foreløpige analyser viser at tiltakene på Løkken har gitt god effekt. Resultater fra Løkken viser at det er store årlige variasjoner ved de ulike målestasjonene. Det er likevel en avtagende trend for kobberkonsentrasjonen tilknyttet Løkken verk. Den avtagende trenden er forsterket etter oppstart av nøytraliseringsanlegget. Basert på vannovervåkning i 2020 er det ikke påvist noen negativ påvirkning av sekundærresipienten Orkla. Dermed er pålegg om vannkvaliteten i Orkla oppnådd.

Folldal

Nærings- og fiskeridepartementet er pålagt å gjennomføre tiltak for å redusere forurensningen fra gruveområdet i Folldal. Resultater fra overvåkningsprogrammet i Folldal viser høye tungmetallkonsentrasjoner, og at elva Folla er sterkt påvirket av tidligere gruvedrift. Tildekking av kildeområ-

det (bergveltene) anses for å ha størst effekt og er det anbefalte primærtiltaket. I tillegg må supplerende tiltak vurderes dersom målene i pålegget skal nås. I 2020 prioriterte DMF å se nærmere på tildekking av bergveltene tilknyttet den gamle gruvevirksomheten.

DMF fikk i 2020 også gjennomført en mulighetsstudie som ser på ulike muligheter for tildekking av områder hvor det også er varslet kulturminnevern. Arbeidet i 2020 har lagt grunnlag for at DMF i 2021 kunne starte arbeidet med å lage en helhetlig tiltaksplan for å oppfylle miljøpålegget i Follidal.

Sulitjelma

I Sulitjelma er utslippene av kobber til innsjøen Langvatnet fortsatt høyere enn kravene fra Miljødirektoratet. Etter pålegg fra Miljødirektoratet har DMF overvåket vannkvaliteten og kartlagt kilder og deres betydning for metalltransporten ut i Langvatnet. Resultater fra Sulitjelma viser at hovedbidraget til kobber- og metallforurensning i Langvannet kommer fra Grunnstollen/Giken sammen med Furuhaugbekken. Det kan også være bidrag fra andre bekker som ikke er inkludert i dagens overvåkingsprogram. Det er i 2020 utarbeidet et forslag til revidert overvåkingsprogram. Fiskebestanden i Langvatnet ser ut til å være lite påvirket av dagen metallbelastning. Dersom kobberkonsentrasjonen i vannet fra Grunnstollen øker vesentlig i forhold til dagens situasjon, må behov for tiltak revurderes.

Søve

Staten har påtatt seg å bekoste og gjennomføre opprydding etter virksomheten til statsaksjeselskapet AS Norsk Bergverk ved Søve i Telemark i perioden 1953–1965. Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet ga i 2014 Nærings- og fiskeridepartementet pålegg om opprydding basert på departementets forslag til tiltaksplan.

Departementet har kunngjort oppryddingen i 2014 og 2016 uten at det har lyktes å få på plass en egnet deponiløsning. Departementet arbeider med mulige fremgangsmåter for å gjennomføre oppryddingen så raskt som mulig. Det kan være aktuelt både å benytte et godkjent deponi og etablere en løsning lokalt. Nærings- og fiskeridepartementet ga i 2020 Norsk nukleær dekommisjonering i oppdrag å forberede gjennomføring og oppfølging av en løsning for Søve-massene.

Miljøtiltak Raufoss

Miljøtiltakene som er gjennomført i Raufoss Industripark siden 2004 har ført til en betydelig forbedring av miljøkvaliteten i parken. Overvåking viser at vannkvaliteten i Hunnselva er i kontinuerlig forbedring, og miljøbelastningen fra industriparken til omgivelsene reduseres årlig. Oppryddingsprosjektet på Raufoss har oppfylt alle tidligere gitte pålegg fra Miljødirektoratet og miljømålene som er satt. I 2012 kom Miljødirektoratet med nye pålegg overfor Raufoss Næringspark ANS. Fra og med 2015 gikk prosjektet over i en overvåkingsfase som innebærer at gjenværende historisk grunnforurensning overvåkes gjennom overvåkingsprogrammer. Videre er det fortsatt behov for drift av enkelte tiltak i industriparken hvor forurenset vann pumpes opp og renses. Det kan også komme ytterligere forpliktelser under garantiene knyttet til historisk relatert forurensning i forbindelse med gravearbeider for bygg og annen infrastruktur.

Opprydding etter norske forskningsreaktorer

Staten har ut fra et samfunnsmessig hensyn tatt et ansvar for finansiering av opprydding etter Institutt for energiteknikk's nukleære forskningsvirksomhet i Halden og på Kjeller, og etablert etaten Norsk nukleær dekommisjonering for å gjennomføre oppryddingen. Utredninger beregner at investeringskostnadene for oppryddingen alene kan bli på mer enn 24 mrd. kroner over flere tiår. Tallene er svært usikre. Regjeringen la i 2020 frem Meld. St. 8 (2020–2021) *Trygg nedbygging av norske atomanlegg og håndtering av atomavfall* som beskriver problemstillinger og prosesser.

Maritim næring

Norsk maritim næring har i flere år ledet an i utviklingen av nye og mer klimavennlige løsninger. Gjennom nasjonale satsinger og virkemidler har næringen realisert teknologi, løsninger og forretningsmodeller som senere har dannet grunnlag for eksport til internasjonale markeder. Maritime lav- og nullutslippsløsninger er i dag et av norsk skipsfarts viktigste konkurransefortrinn.

Grønn skipsfart er en viktig del av det grønne skiftet og et satsingsområde for regjeringen. Klima og miljø var et prioritert innsatsområde i regjeringens maritime strategi fra 2015, mens Handlingsplanen for grønn skipsfart fra 2019 er grunnlaget for regjeringens arbeid med grønn skipsfart i dag

og forankrer regjeringens ambisjon om å halvere utslippene fra sjøfart og fiske innen 2030.

4. desember 2020 la regjeringen frem Meld. St. 10 (2020–2021) *Grønnere og smartere – morgendagens maritime næring*. Stortingsmeldingen bygger videre på handlingsplanen og angir grønn skipsfart som en av tre hovedprioriteringer for regjeringens maritime politikk. Både i den maritime meldingen, Meld. St. 10 og i Klimaplan for 2021-2030 varsles det fremtidige krav til lav- og nullutslippsløsninger i flere segmenter.

Satsing på grønn skipsfart skal bidra til vekst og arbeidsplasser langs hele kysten, i tillegg til reduksjon av utslipp. Regjeringen har benyttet veien ut av koronapandemien til å fremme grønn omstilling i skipsfarten. I 2020 ble det opprettet en kondemneringsordning for skip i nærskipsfart og en låneordning for skip i nærskipsfart og fiskeflåten. Ordningene ble videreført til 2021. Det ble i 2020 gitt tilsagn om støtte til seks prosjekter, og til sammen syv skip, derav 14 mill. kroner fra kondemneringsordningen, og 146 mill. kroner fra låneordningen. I 2021 ble kondemneringsordningen utvidet til å også gjelde offshorefartøy, og Stortinget bevilget 146,5 mill. kroner ekstra til ordningen. Ordningen åpnet for søknader sommeren 2021. Regjeringen foreslår å videreføre låneordningen for skip i nærskipsfart og fiskeflåten til 2022, med en låneramme på 400 mill. kroner.

Utviklingen av nullutslippsløsninger har kommet lengst innenfor ferjesektoren. For større skip som operer over lengre strekninger, er det behov for betydelig forsknings- og utviklingsinnsats for å utvikle nullutslippsløsninger. Regjeringen foreslår å bevilge 40 mill. kroner til en ny satsing på utvikling av nullutslippsløsninger for store fartøy under Forskningsrådet.

Den offentlige støtten til forsknings- og innovasjonsprosjekter bidrar til å realisere regjeringens ambisjoner om grønn vekst i den maritime næringen. Klima- og miljøvennlig maritim virksomhet er bl.a. ett av de prioriterte områdene i Maroff-programmet i Norges forskningsråd. I 2020 gikk det til sammen 231 mill. kroner til maritime klima- og miljøprosjekter fra Norges forskningsråd og Skattefunn-ordningen. I 2020 ga Innovasjon Norge betydelige støtte til prosjekter for grønn skipsfart, med henholdsvis om lag 417 mill. kroner i lån og 305 mill. kroner i tilskudd. Innovasjon Norge er gitt ansvaret for regjeringens styrking av eksportfremme av norske grønne løsninger, som vil være viktig for havnæringene.

Innovasjon Norge administrerer havpilotordningen for pilotering og demonstrasjon av ny tek-

nologi, systemer og prosesser innen maritime og marine næringer. I 2018 ble det opprettet en egen pilot- og demonstrasjonsordning for marin og maritim sektor i Innovasjon Norge. I 2020 og 2021 ble det øremerket 30 mill. kroner til tiltaket gjennom Innovasjon Norges miljøteknologiordning. Det foreslås at øremerkingen videreføres på samme nivå i 2022.

Enovas formål er å bidra til reduserte klimagassutslipp og styrket forsyningssikkerhet for energi, samt teknologiutvikling som på lengre sikt også bidrar til reduserte klimagassutslipp. Enova benytter om lag en tredjedel av budsjettet til transportprosjekter, hvor maritim virksomhet utgjør den største delen. Enova har flere programmer som gir støtte til bl.a. prosjektering og bygging av klima- og miljøvennlige skip og ferger, energi-effektiviserende tiltak og landstrømanlegg.

PILOT-E er et samarbeid mellom Norges forskningsråd, Innovasjon Norge og Enova som skal bidra til at nye produkter og tjenester innen miljøvennlig energiteknologi raskere skal bli utviklet og tatt i bruk. De tre aktørene samarbeider om å følge PILOT-E-prosjektene som får tilsagn gjennom utviklingsløpet, fra idé til marked. Gjennom PILOT-E-programmet har det vært flere utlysninger rettet mot maritim sektor, enten helt eller delvis. Gjennom flere utlysingsrunder har det blitt gitt støtte til en rekke innovative prosjekter knyttet til utslippsfri maritim transport og infrastruktur for hydrogen i maritim transport.

NO_x-avtalen har vært et viktig tiltak for utvikling av norsk miljøvennlig flåte. I 2017 ble det inngått en ny NO_x-avtale mellom Klima- og miljødepartementet og 15 næringsorganisasjoner for perioden 2018–2025. Næringsorganisasjonene som er parter til miljøavtalen, har etablert Næringslivets NO_x-fond. Fondet har gitt hovedtyngden av sin støtte til prosjekter i maritim sektor som har stått for om lag 60 pst. av utslippsreduksjonene av NO_x. NO_x-reduserende tiltak som følge av redusert drivstofforbruk eller energiomlegging gir også lavere CO₂-utslipp.

Sjøfartsdirektoratets samarbeid med næringen og involvering i prosjekter for å utvikle ny teknologi er viktig for Norge som flaggstat. Med en større flåte under norsk flagg får Norge også større innflytelse på utforming av det internasjonale regelverket, noe som understøtter Norges pådriverrolle for et strengere klima- og miljøregelverk i Den internasjonale sjøfartsorganisasjonen IMO. IMO vedtok i 2018 en ambisjon om at utslippene fra internasjonal skipsfart skal reduseres med minst 50 pst. innen 2050 fra nivået i 2008. Samtidig ble det enighet om en visjon om å fase ut

klimagassutslipp fra skipsfarten så raskt som mulig i dette århundret.

Fiskeri

Norge har lovfestet at forvaltningen av fiskeriresursene skal være bærekraftig og basert på best tilgjengelig kunnskap. Fiskerimyndighetene vurderer jevnlig bestandssituasjonen og behovene for å fastsette forvaltningstiltak i de ulike fiskeriene, for å sikre bærekraftig høsting. Riktig kvotefastsetting, andre reguleringstiltak og kontroll med at reguleringene følges er viktig for å unngå overbeskatning.

For de kommersielt viktigste fiskebestandene har forvaltningen et godt kunnskapsgrunnlag, som blir oppdatert årlig. Utviklingen i gytebestanden for de økonomisk viktigste fiskeriene de siste tretti årene dokumenterer at det er en god balanse mellom høsting og beskyttelse. Langsiktige høstingsregler har sammen med vern av yngel og småfisk gjennom stenging av områder, tekniske reguleringer, selektive redskap og utkastforbud bidratt til en positiv utvikling av de kommersielt viktige fiskebestandene.

For de mange øvrige bestandene er kunnskapsgrunnlaget varierende, og det gjøres årlige vurderinger av hvilke bestander som har behov for nye forvaltningstiltak eller hvor det er behov for økt kunnskap. I 2020 var de prioriterte bestandene kysttorsk (nord og sør), kongsnegl, sjøkreps og stillehavsøsters. Det ble i 2019 innført tiltak for kysttorsk sør for 62 grader nord. Det står også dårlig til med kysttorsken i nord. Havforskningsinstituttet kom i 2020 med et forslag til en gjenoppbyggingsplan og forvaltningstiltak. Forvaltningen gjør nå grundige vurderinger av de gjeldende kysttorskreguleringene i nord og de foreslåtte tiltakene, samtidig som havforskerne vurderer nye bestandsmål og metoder for gjenoppbygging. Allerede i 2021-sesongen ble stenging av felt med stort innslag av kysttorsk brukt som virkemiddel i skreifisket.

Fiskeriforvaltningen arbeider for å sikre et mest mulig klima- og miljøvennlig fiske, både for å unngå skade på bunnhabitat og for å redusere fiskeflåtens energiforbruk. Forvaltningen arbeider også for å fremme utvikling og bruk av selektive fiskeredskaper, samt å regulere fiskeriene slik at utkast av fisk og bifangst reduseres mest mulig. Hummeren er en art som har vært overbeskattet, men som responderer godt på fredningsområder. I 2020 ble det opprettet 10 nye fredningsområder, slik at totalen er kommet opp i 51. Målet er å ha et

nettverk langs kysten med fredningsområder for hummer.

Havressursloven pålegger fiskere å søke etter tapte redskap og rapportere dersom redskapen likevel går tapt. Tapte fiskeredskap kan forårsake spøkelsesfiske. Opprydding av fiskeredskaper er derfor en av Fiskeridirektoratets oppgaver. Siden 2018 har Fiskeridirektoratet forsterket sin oppryddingsinnsats, bl.a. med tokt etter snøkrabbe-teiner i Svalbardsonen.

Håndheving av fiskeriregelverket er nødvendig for at regelverket skal virke etter sin hensikt. Ulovlig fangst og omsetning undergraver en bærekraftig og skånsom høsting av de marine ressursene. Nærings- og fiskeridepartementet har en sterk posisjon i det internasjonale arbeidet med å få slutt på ulovlig, urapportert og uregulert fiske (UUU-fiske) og fiskerikriminalitet. Samtidig har regjeringen satt i gang en reform av det nasjonale arbeidet med fiskerikontroll og forebygging av fiskerikriminalitet med utgangspunkt i fiskerikontrollutvalgets anbefalinger, NOU 2019: 21 *Framtidens fiskerikontroll*. Arbeidet med reformen er en prioritert oppgave for fiskeriforvaltningen i årene fremover. Et sentralt virkemiddel er å utvikle teknologi og digitale løsninger som gir troverdig dokumentasjon på at fiskerireguleringene etterleves. Samtidig styrkes Fiskeridirektoratets analyse- og kontrollkapasitet og politiets arbeid med forebygging av fiskerikriminalitet.

Havbruk

Utviklingstillatelser ble etablert som en midlertidig ordning i november 2015 og avsluttet i november 2017. Ordningen har fått stor oppmerksomhet i næringen, og det kom inn totalt 104 søknader. Dette er særtillatelser som kan tildeles prosjekter som innebærer betydelig innovasjon og betydelige investeringer. Formålet er å legge til rette for utvikling av teknologi som kan bidra til å løse en eller flere av de miljø- og arealutfordringene som akvakulturnæringen står overfor, f.eks. ved konstruksjon av prototyper og testanlegg, industriell design, utstyrsinstallasjon og fullskala prøveproduksjon. Per 17. august 2021 er det gitt tilsagn om til sammen 114 utviklingstillatelser til 23 søkere. I tillegg arbeides det med sikte på å gi tilsagn om utviklingstillatelser til ytterligere tre søkere. Dette omfatter lukkede anlegg, oppdrettsanlegg lengere ut til havs, nedsenkbare merder og andre innovative løsninger som har som mål å redusere miljøbelastning fra havbruk.

Rømming

Tabell 7.1 Antall rapporterte rømte fisk og rømmingshendelser

		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021 ¹
Laks	Antall rapporterte rømte fisk (tall i 1 000)	170	132	15	159	285	43	1
	Antall rapporterte rømmingshendelser	34	36	28	35	46	46	13
Regnbueørret/ ørret	Antall rapporterte rømte fisk (tall i 1 000)	84	64	5	2	2	0	0
	Antall rapporterte rømmingshendelser	2	5	8	9	4	3	3
Torsk	Antall rapporterte rømte fisk (tall i 1 000)	0	0	0	0	8	0	1
	Antall rapporterte rømmingshendelser	0	0	0	0	1	0	1

¹ Foreløpige tall per 17. september 2021.

Tabellen viser tall fra årlig anonymisert statistikkrapportering for årene 2015-2020. Tall for 2021 er foreløpige tall hentet fra rømmingsmeldinger som rapporteres direkte til Fiskeridirektoratet.

Kilde: Fiskeridirektoratet

Tabellen viser at antall rømte oppdrettsfisk varierer fra år til år. Det nasjonale programmet for overvåking av rømt oppdrettslaks har tallfestet innslagene av rømt fisk i 218 vassdrag i 2020. Da ble til sammen 178 elver vurdert til å ha lavt innslag av rømt oppdrettslaks (mindre enn 4 pst.), 27 vassdrag ble vurdert til å ha moderat innslag (mellom 4 og 10 pst.), mens 13 vassdrag ble vurdert til å ha et høyt innslag. Innslag av rømt oppdrettslaks i elvene har hatt en fallende trend de siste ti årene.

I regjeringens strategi mot rømming fra akvakultur prioriteres fem satsingsområder: kunnskap, erfaringsformidling og dialog, sterk sikkerhetskultur, effektivt sikkerhetsregelverk og profesjonell beredskap.

Havbruksnæringen er gjennom forskrift pålagt å organisere og finansiere utfisking i vassdrag med for høyt innslag av rømt oppdrettsfisk. Det ble som ledd i ordningen gjennomført tiltak i 49 elver i 2020.

Lakselus

Grensene for hvor mye lus det kan være på oppdrettsfisken, er satt svært lavt for å beskytte viltlevende laksefisk. På grunn av økende resistens mot lakselusmidler har bekjempelsen de siste årene blitt mer utfordrende.

Data for 2021 viser at nasjonalt nivå av lakselus på oppdrettsfisk lå litt lavere enn nivåene i 2020 på

starten av året. Fra mars har nivåene ligget relativt likt.

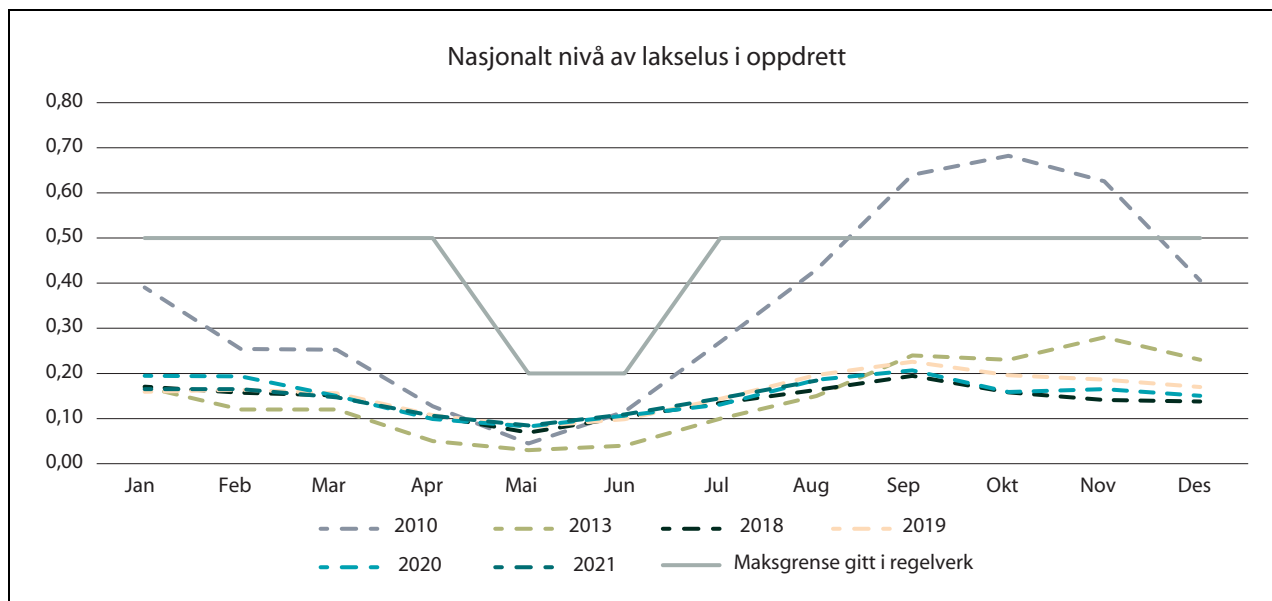
Figur 7.1 viser utvikling i gjennomsnittlig antall voksne hunn lus per fisk i oppdrett. Den heltrukne linjen markerer tillatt nivå etter luseregelverket.

I 2020 var det en viss økning i forbruket av legemidler mot lakselus, etter at bruken har vært kraftig redusert siden 2015. Årsakene til nedgangen siden 2015 er sammensatte. For det første har lakselusa i stor grad utviklet resistens mot legemidlene. For det andre har Nærings- og fiskeridepartementet strammet inn regelverket i 2017 og i 2019 for å redusere negative miljøeffekter av lakselusmidler. For det tredje har Mattilsynet de senere årene hatt forsterket innsats mot uforsvarlig legemiddelbruk.

Antall legemiddelbehandlinger mot lus ble redusert fra 3 294 i 2015 til 683 i 2020. Antallet medikamentfrie behandlinger (termisk, mekanisk, ferskvann og annet) økte i samme tidsrom fra 201 til 2 983, ifølge Veterinærinstituttets fiskehelsesrapport for 2020.

Mattilsynet har de siste årene prioritert å følge opp anleggene med de største luseproblemer og har brukt flere og strengere virkemidler enn tidligere. Ett av virkemidlene er redusert maksimal biomasse (MTB) på lokaliteter med alvorlige eller langvarige luseproblemer. Dette har vist seg å være effektivt.

Figur 7.1 Utvikling i gjennomsnittlig antall voksne hunnlus per fisk

Kilde: Lusedata.no

Utslipp fra havbruksanleggene

Miljøovervåking av bunnen under og rundt oppdrettsanlegg skjer i samsvar med norsk standard NS9410. I nærområdene til havbruksanleggene viser undersøkelsene at tilstanden er stabil med gode miljøforhold. Resultatene fra miljøundersøkelsene viser at på landsbasis har mer enn 90 pst. av lokalitetene god eller svært god miljøtilstand, i underkant av 7 pst. har dårlig tilstand og om lag 1 pst. svært dårlig tilstand. Dette har vært en stabil trend det siste tiåret.

Nærings- og fiskeridepartementet samarbeider med Klima- og miljødepartementet om et oppdatert regelverk for utslipp og overvåking av forurensning fra havbruksnæringen.

Elektrifisering av havbruksnæringen

Det pågår en betydelig elektrifisering av havbruksnæringen. I dag er allerede mer enn 70 pst. av forflåtene koblet til landstrøm. Dette har redusert klimautslippet betydelig. I 2020 ble den første helelektriske oppdrettslokaliteten åpnet (Bremnes Seashore). Dette innebærer at det i tillegg til forflåten legges strøm ut til merdene slik at arbeidsbåter kan koble seg til og benytte strøm fremfor diesel når de utfører nødvendige operasjoner på anlegget. I tillegg bygges det stadig nye fullelektriske eller hybridelektriske arbeidsbåter i havbruksnæringen. I henhold til regjeringens handlingsplan for grønn skipsfart tar regjeringen sikte på å innføre krav til

null- og lavutslippsløsninger for servicefartøy i havbruksnæringen med en trinnvis innføring fra 2024 der forholdene ligger til rette for det.

Sjømat

Konsum av bærekraftig sjømat kan bidra til bedre klima og miljø, men sunt klima og miljø er også en grunnleggende forutsetning for sjømat. Økt konsum av sjømat er tiltak for å fremme klima og bærekraft. Departementet har ansvar for oppfølging av flere tiltak på sjømat i Handlingsplanen for bedre kosthold (2017–2023). En endring i befolkningens kosthold i tråd med helsemyndighetenes anbefaling er identifisert som viktig både for å nå ernæringspolitiske og klimapolitiske mål i Miljødirektoratets rapport Klimakur 2030 og også omtalt i regjeringens Meld. St. 13 (2020–2021) *Klimaplan for 2021-2030*. Det arbeides med å øke sjømatinntaket i befolkningen i tråd med kostrådene. Forutsetning for sjømatens bidrag er et sunt og rent naturmiljø, bærekraftig ressursforvaltning og produksjon, samt at nok, trygg og sunn sjømat kommer seg gjennom matkjeden og til slutt blir spist som del av befolkningens kosthold. Det er nødvending med helhetlig tilnærming og samarbeid mellom de ulike sektorer og aktører som har ansvar for og påvirker ulike elementer i matverdiskjeden. Våre kunnskapsstøtteinstitusjoner, som Havforskningsinstituttet, Nofima, Sintef m.fl., har mandat til å fremme kunnskap til grunn for vurderinger om sunn og bærekraftig sjømat.

Fiskesprell

Kostholdsvaner utvikles tidlig, og det nasjonale kostholdsprogrammet Fiskesprell er etablert for å øke sjømatkonsumet hos barn og unge. Som et ledd i klimasatsingen vil klima- og bærekraftsdimensjonen integreres i programmet sammen med ernæring.

Matsvinn

Mat som produseres og ikke blir spist, er unødig bruk av ressurser og har en uheldig påvirkning på miljøet. Matsvinn bidrar til nesten 10 pst. av de globale menneskeskapte klimagassutslippene. Å redusere matsvinn er derfor et viktig miljøtiltak. Matsvinnet fra sjømatindustrien (ikke inkludert produksjons- eller fangstleddet) var for 2019 beregnet å utgjøre 3 pst. Dette tilsvarer 30 157 tonn sjømat.

Myndighetene og matbransjen inngikk i juni 2017 en samarbeidsavtale om reduksjon av matsvinn, signert av fem departementer og tolv bransjeorganisasjoner. Formålet med avtalen er å halvere matsvinnet i hele matverdikjeden i Norge innen 2030, samtidig er det stilt delmål om 15 pst. reduksjon i 2020 og 30 pst. reduksjon i 2025. Matsvinnet falt med totalt 12 pst. per innbygger fra 2015 til 2019. Det er likevel et ambisiøst mål å halvere matsvinnet innen 2030.

Strategier for å redusere matsvinn må rettes inn mot alle leddene i verdikjeden. Dette inkluderer utvikling av ny teknologi og produksjonsmetoder, bedre emballasje og fokus på rask nedkjøling og ubrutt kjølekjede for å forlenge holdbarheten på matvarer. Størstedelen av matsvinn skjer derimot i forbrukerleddet, og kompetansen må økes også her. Å styrke kunnskaps- og formidlingsarbeidet om forebygging av matsvinn, særlig overfor forbrukerne, er et av tiltakene i *Nasjonal strategi for ein grøn, sirkulær økonomi*. Reduksjon av matsvinn i verdikjeden på sjømat vil bidra til større matsikkerhet, bedre ernæring og til å fremme en bærekraftig utvikling. Å legge til rette for forskning, kunnskap og teknologi i hele matverdikjeden er viktig for å understøtte arbeidet med å utnytte ressursene og å redusere matsvinnet.

Trygg sjømat

Rene hav er en viktig forutsetning for havet som et trygt og sunt matfat. Kravene til dokumentasjon øker stadig, og overvåkingen må tilpasses nye problemstillinger. Forholdene i havområdene

endrer seg også i takt med klimapåvirkning og miljøforandringer. Klimaendringer fører bl.a. til endret utbredelsesområde og diett for mange arter i havet, som igjen kan føre til endringer i nivåene av miljøgifter oppover i næringskjeden. Miljøgifter forblir i miljøet og i organismer lenge etter at utslipp stanses, samtidig som nye miljøgifter kommer til. Arbeidet med miljøgifter er derfor viktig ikke bare for miljøet, men også for sjømattrygghet og folkehelse.

Havforskningsinstituttet overvåker årlig innholdet av uønskede stoffer i sjømat generelt, inkludert oppdrettsfisk fra norske kyst- og havområder, som bl.a. genererer unike tidsserier. Funnene i norsk sjømat ligger med få unntak under grenseverdiene som er fastsatt i internasjonalt regelverk for handel med mat.

Forvaltningen har god dokumentasjon på innhold av miljøgifter i de viktigste kommersielle villfiskartene som høstes, og også i oppdrettsfisk. Selv om tilstanden generelt er god, finnes det utfordringer for enkelte arter og i visse områder. Ved funn av uønskede stoffer over grenseverdier iverksetter myndighetene tiltak.

Med bakgrunn i overvåking fra både Havforskningsinstituttet og Miljødirektoratet advarer Mattilsynet mot å spise selvfangnet fisk og skaldyr fra forurensede fjorder og havner. Mindre utslipp av miljøgifter har gjort miljøtilstanden bedre flere steder. I noen tilfeller har derfor advarslene blitt mindre omfattende de siste årene. I andre områder synker nivåene av miljøgifter i fisk og skaldyr svært langsomt, til tross for utslippsreduksjoner.

Miljøgifter i oppdrettsfisk kommer hovedsakelig gjennom føret. Innholdet av miljøgifter i føret er regulert ved grenseverdier både for fôrråvarer og ferdig fôr. Havforskningsinstituttet overvåker uønskede stoffer i fôr og fôrråvarer på oppdrag fra Mattilsynet. I 2020 ble det ikke funnet tungmetaller eller miljøgifter over de tillatte grenseverdiene i verken fôr, fôrråvarer eller i oppdrettsfisken. Nye fôringredienser kan endre innholdet av uønskede stoffer og påvirke næringsopptaket fra føret. Utfordringer knyttet til nye fôrråvarer er derfor et prioritert forskningsområde. Havforskningsinstituttet overvåker også forekomsten av plantevernmidler og soppmidler i fiskefôr, og hvilken effekt de har på fisken.

Det er økt interesse for utnyttelse av nye marine arter, og Havforskningsinstituttet innhenter og analyserer nå bl.a. mesopelagiske arter og makroalger (tang og tare) for uønskede stoffer og næringsstoffer. I 2019 og 2020 har det blitt publisert flere arbeider på Havforskningsinstituttet med oversikt over næringsstoffer og fremmed-

stoffer i mesopelagiske arter for fremtidig bruk som mat eller fiskefôr. Det er behov for økt kunnskap om hvordan totalbelastningen av stoffer som f.eks. plast, tungmetaller, radioisotoper, organiske miljøgifter og oljekomponenter påvirker økosystemene og sjømaten.

Mikroplast er plastpartikler under 5 mm, som stammer fra både direkte utslipp og nedbryting og slitasje av større plastgjenstander. Mikroplast er funnet i luft, vann, på sjøbunnen og i levende organismer og kan påvirke det marine økosystemet. Plast kan inneholde både miljøgifter og ansamle mikroorganismer på overflaten, og kan dermed potensielt bidra til økt spredning av begge deler. Havforskningsinstituttet åpnet i mai 2019 et avansert laboratorium for å styrke forskningen på effekten av de minste plastpartiklene. I 2020 startet Havforskningsinstituttet, gjennom det felles europeiske forskningssamarbeidet FACTS finansiert av JPI Oceans, å undersøke spredning av plast i vann og fisk i Nordeuropeiske farvann fra Tyskland til Svalbard. Tilgjengelig kunnskap peker på at de minste partiklene, den minste mikroplasten og nanoplasten, kan være problematiske for mattrykgheten, som er akkurat den størrelsesfraksjonen som har vist seg å være mest utfordrende å kvantifisere. Det jobbes nå med egne prosjekter innen kvantifisering av de minste mikroplast-partiklene, inkludert nanoplast, med samarbeidspartnerne både nasjonalt og internasjonalt.

Tverrgående tema i fiskeri- og havbruksforvaltning

Kartlegging av marine naturtyper

MAREANO-programmet har siden 2005 drevet kartlegging av havbunnen i norske havområder gjennom systematisk innsamling av dybde- og data om havbunnens geologi, landskap og naturtyper, biologiske mangfold og forurensning. Formålet med kartleggingen er bl.a. å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av de havbaserte næringene og de marine økosystemene gjennom bidrag til forvaltningsplanene for norske havområder. Kartleggingen gjennomføres av Havforskningsinstituttet, Norges geologiske undersøkelse og Statens kartverk. I 2020 ble kartleggingen konsentrert om nye dybdekartlegginger ved Spitsbergenbanken i Barentshavet på 3 708 km². Det er utført geologiske, biologiske og kjemiske prøvetakinger i Norskehavet ved bl.a. Frøyabanken, Haltenbanken og Trænabanken over et område på til sammen 11 333 km². Nye modelleringer fra sokkelkanten fra Møre til Lofoten viser et stort antall sannsynlige korallforekomster. En rekke

nye kart ble ferdigstilt i 2020, inkludert kart for fiskeflåten. Resultater og kart fra MAREANO-programmet publiseres løpende på www.mareano.no.

Fremmede arter

Havforskningsinstituttet kartlegger forekomst av fremmede arter gjennom programmer for hav- og kystovervåking. Det er miljømyndighetene som har ansvaret for arbeidet mot fremmede arter, med unntak av forvaltningen av kongekrabbe, som ligger til fiskeriforvaltningen.

Bestanden av kongekrabbe nådde sitt maksimum i 2008 og har etter den tid stabilisert seg på et lavere nivå. Det er lite som indikerer spredning av bestanden nordover og til havs. Dagens forvaltning av kongekrabbe er basert på St.meld. nr. 40 (2006–2007) *Forvaltning av kongekrabbe* og Meld. St. 17 (2014–2015) *Evaluering av forvaltningen av kongekrabbe*. Øst for 26°Ø, der kongekrabben allerede er veletablert, forvaltes bestanden slik at det legges til rette for næringsaktivitet og sysselsetting. Samtidig er det et mål å avgrense ytterligere spredning av bestanden. Vest for 26°Ø er det derfor fri fangst og utkastforbud. Et høyt beskatningstrykk i det kvoteregulerte området øst for 26°Ø, samt det frie fisket og tilskuddsordningen i utrydningsfiske vest for 26°Ø, har redusert tetteheten av kongekrabbe utenfor det kvoteregulerte området, og dermed også spredningshastigheten videre vestover.

Sykdom hos villlevende akvatiske arter

Nærings- og fiskeridepartementet har det forvaltningsmessige ansvaret for å forebygge og bekjempe sykdom hos villfisk og andre villlevende akvatiske arter. Sykdommer som kan true en art, blir prioritert. De mest aktuelle slike sykdommer er krepsepest hos edelkreps, og parasitten *Gyrodactylus salaris* hos atlantisk laks.

Krepsepest kan føre til total utryddelse av edelkrepsbestanden i et vassdrag. Signalkreps, som er en fremmed art i Norge, kan være smittet uten å bli syk. Ulovlig utsetting av signalkreps eller flytting av båter og utstyr som har vært brukt i smittede vassdrag, gir økt risiko for smittespredning. Det er siden 2016 ikke påvist krepsepest i nye vassdrag. I alt syv vassdrag er i dag infisert.

Gyrodactylus salaris kan føre til at hele bestander av den atlantiske villaksen i elver går tapt. Parasitten angriper ikke laksefisk i sjø. Det er frem til i dag påvist *Gyrodactylus salaris* på laks og røye i 51 vassdrag i Norge. Ved utgangen av 2019 hadde åtte elver status som infiserte, mens

fem elver er under friskmelding. Det siste tilfelle av *Gyrodactylus salaris*, ble påvist i Selvikvassdraget i Sande kommune i desember 2019.

Mattilsynet og Veterinærinstituttet har også i 2020 fått melding om syk og død villaks i Enningdalselva i Østfold. Det er fortsatt ikke klart hva laksen lider av, men sykdomsbildet blir kalt «red skin disease» og er registrert også i andre nord-europeiske land.

Beskyttede områder

Norge har iverksatt en rekke beskyttende tiltak mot skadelig fiskeriaktivitet med hjemmel i havressursloven. Totalt er over 50 pst. av norske havområder omfattet av områdebaserte reguleringer som bidrar til beskyttelse av bunnhabitaterne. Særlig omfattende er det generelle forbudet mot bruk av bunnsløpt redskap i områder dypere enn 1 000 meter. Det generelle forbudet har imidlertid vist seg ikke å være tilfredsstillende i deler av Barentshavet, bl.a. fordi det er andre arter der enn lenger sør. I 2019 ble det derfor innført nye regler for å sørge for bedre beskyttelse av bløtkoraller, svamp og andre sårbare arter i disse områdene, inkludert stenging av ti områder for alt bunnfiske. I tillegg er en rekke områder med dypvannskorallforekomster beskyttet mot all bunnberørende fiskeriaktivitet.

Nærings- og fiskeridepartementet er involvert i arbeidet med beskyttelse og vern av marine områder under Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) og i oppfølging av FNs bærekraftsmål. Fiskeriforvaltningstiltakene som er hjemlet i havressursloven, bidrar i vesentlig grad til måloppnåelsen. Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet gjennomførte i 2020 en revisjon av fiskeritiltakene basert på CBDs kriterier og fant at om lag 44 pst. av alle norske havområder er underlagt effektive arealbasert forvaltningstiltak. Tiltakene er også i tråd med FN-resolusjoner, FN-avtalen om fiske på det åpne hav og FAOs retningslinjer.

Prioriteringer 2022

Forskning og innovasjon

Bevilgningene til næringsrettet forskning og innovasjon på Nærings- og fiskeridepartementets budsjett skal bidra til at det utvikles nye, grønne løsninger. Miljøteknologiordningen i Innovasjon Norge er én av ordningene som bidrar til dette. I 2022 foreslås det en bevilgning på 527,8 mill. kroner til ordningen. Målgruppen for miljøteknologiordningen i Innovasjon Norge er bedrifter i hele landet som skal sette i gang pilot- og demonstra-

sjonsprosjekter innen miljøteknologi. Innen Norges forskningsråds programmer vil det bli gitt støtte til prosjekter som har en positiv betydning for klima og miljø. Forskningen på konsekvenser av klimaendringer for marine økosystem og ressurser vil bli videreført.

Regjeringens satsing på Grønn plattform videreføres i 2022. I perioden mellom 2020 og 2022 ble det opprinnelig satt av 1 mrd. kroner til ordningen. Regjeringen foreslår å styrke Grønn plattform med ytterligere 252,7 mill. kroner i 2022. Dette gir en samlet ramme på 585,7 mill. kroner. Grønn plattform er omtalt ytterligere i programkategori 17.20 Forskning og innovasjon.

Nysnø Klimainvesteringer AS («Nysnø») ble stiftet i desember 2017. Selskapets formål er å bidra til reduserte klimagassutslipp gjennom investeringer som direkte eller indirekte bidrar til dette. Investeringene skal i hovedsak rettes mot ny teknologi i overgangen fra teknologiutvikling til kommersialisering. Ny teknologi bidrar til det grønne skiftet og til å bygge fremtidens lavutslippssamfunn. Kapitaltilgang er en viktig forutsetning for utvikling av ny teknologi. Nysnø har i perioden 2017–2021 fått tilført til sammen 2 425 mill. kroner i kapital.

Mineralnæringen

Direktoratet for mineralforvaltning skal arbeide for at Norges mineralressurser blir forvaltet og utnyttet til det beste for samfunnet. Dette omfatter også forsvarlig og bærekraftig forvaltning av mineralressurser og å redusere miljømessige konsekvenser av tidligere mineraluttak.

Maritime næringer

Regjeringen vil i 2022 prioritere oppfølgingen av Meld. St. 10 (2020–2021) *Grønnere og smartere – morgendagens maritime næring* og handlingsplanen for grønn skipsfart. Regjeringen opprettet i 2020 en kondemneringsordning for skip i nærskipsfart og en egen låneordning for skip i nærskipsfart og fiskeflåten. Regjeringen vil fortsette å legge til rette for videre grønn omstilling i maritim næring, og låneordningen foreslås videreført med en ramme på 400 mill. kroner. Regjeringen foreslår 40 mill. kroner til en ny satsing på utvikling av nullutslippsløsninger for store fartøy som operer over lengre strekninger under Forskningsrådet.

Regjeringen vil legge vekt på at Sjøfartsdirektoratet skal utvikle regelverk som åpner for bruk av ny teknologi og miljøvennlige løsninger for skip, samtidig som sikkerheten ivaretas.

Arbeidet i FNs sjøfartsorganisasjon IMO knyttes til utvikling av et klima- og miljøvennlig internasjonalt regelverk vil fortsatt være et prioritert område.

Fiskeri og havbruk

Regjeringen vil prioritere stadig forbedring av kunnskapsgrunnlaget for bestandsestimater og sikre tilstrekkelig kontroll med bestandsuttaket. Oppfølging av oppbyggingsplanen for kysttorsk nord vil være en viktig prioritering, sammen med videreføring av tiltakene for kysttorsk i sør. Regjeringen viderefører satsingen på forbedret kontroll med ressursuttaket og opprydding av tapte fiske-redskap og andre tiltak i Fiskeridirektoratets handlingsplan mot marin forurensning. Norges innsats mot ulovlig, urapportert og uregulert fiske (UUU-fiske) og Blue Justice-initiativet for å bekjempe fiskerikriminalitet globalt er også høyt prioritert.

For å oppnå målsettingen om mer matproduksjon fra havet vil det være avgjørende å sikre tilstrekkelig tilgang til egnet areal for havbruksvirksomheten. Dette gjelder både for tradisjonelle anlegg i kystsonen, utslippsfrie lukkede anlegg lengre inn i fjordene og store offshoreanlegg len-

gre ut til havs. Videreutvikling av det nye produktionsreguleringsregimet i havbruksnæringen er viktig for å sikre at den ønskede veksten i havbruksproduksjonen foregår innenfor miljømessig akseptable rammer.

Trygg og sunn sjømat

Helhetlig overvåking av de viktigste fiskebestandene og sjømat for å kartlegge innholdet av uønskede stoffer og næringsstoffer vil bli videreført. Det er viktig fortsatt å knytte arbeidet med overvåking av miljøgifter i sjømat til kartlegging av hav- og havbunnsforurensning.

I tillegg er det behov for kartlegging og kunnskapsoppbygging om uønskede stoffer, smittestoffer og næringsstoffer i nye marine arter som tas i bruk som mat og fôr. Forskning på nye arter er et prioritert område.

Kunnskapen om hvordan plastpartikler påvirker matsikkerhet og mattrygghet er mangelfull, og det er behov for å styrke kunnskapsgrunnlaget om forekomst og betydning av mikroplast og nanoplast i det marine miljøet og i sjømat. Havforskningsinstituttet har forskning på plast i sjømat som et høyt prioritert område.

8 Oppfølging av FNs bærekraftsmål

FNs bærekraftsmål ble vedtatt av FNs generalforsamling i 2015. De 17 utviklingsmålene fastsetter en global fellesinnsats frem mot 2030, for å realisere en miljømessig, sosial og økonomisk bærekraftig utvikling for alle. Nærings- og fiskeridepartementet har ansvar for den nasjonale oppfølgingen innenfor flere av delmålene, og har det nasjonale koordineringsansvaret for hovedmål 9 om å bygge robust infrastruktur, fremme bærekraftig industrialisering og innovasjon, og for hovedmål 14 som omhandler bevaring og bruk av hav og marine ressurser på en måte som fremmer bærekraftig utvikling.

Regjeringen la våren 2021 frem Meld. St. 40 (2020–2021) *Mål med mening – Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen 2030*. Nedenfor følger omtale av målene som er av særlig betydning for fiskeri- og sjømatministeren og næringsministeren sine ansvarsområder.

Mål 2 – om matsikkerhet og ernæring

Bærekraftsmål 2 er å utrydde sult, oppnå matsikkerhet og bedre ernæring og fremme bærekraftig landbruk. Begrepet landbruk brukes her i betydningen matproduksjon og inkluderer fiskeri og akvakultur.

Matsikkerhet innebærer at alle har tilgang til nok, trygg og sunn mat som ivaretar ernæringsmessige behov og matpreferanser. Matsikkerheten er generelt sett god i Norge, men vi har utfordringer knyttet til ernæring og sunt kosthold, bl.a. for lavt inntak av fisk og plantebasert mat. Vi har gode rammeverk og forvaltningsinstitusjoner som sikrer at maten som tilbys, er trygg å spise. Norge er verdens nest største sjømateksportør, og vi deler over 90 pst. av de kommersielle fiskebestandene med andre land, og bidrar dermed til deres matsikkerhet.

Bærekraftig produsert sjømat er viktig for matsikkerhet og ernæring. Det arbeides derfor for å synliggjøre og styrke betydningen av bærekraftig sjømatproduksjon som kilde til mat og viktige næringsstoffer og viktig element for bærekraftige matsystemer. I forbindelse med FNs ernæringstår (2016–2025), og som en oppfølging

av bærekraftsmålene, har Norge etablert et globalt handlingsnettverk. Nettverket skal fremme mat fra hav og innlandsvann sin viktige rolle for matsikkerhet og ernæring, dele kunnskap for å skape handling nasjonalt, som ivaretar de ulike elementene i matsikkerhet (tilgang til nok, trygg og sunn mat som dekker ernæringsmessige behov og matpreferanser) i hele verdikjeden – fra sunne hav til sunn befolkning. Nettverkets aktiviteter rapporteres til FNs generalforsamling. Nettverket har arrangert flere nettverksmøter og andre arrangementer med faglige innlegg. I arbeidet med FNs Matsystemtoppmøte 2021 har nettverket arrangert en serie webinarer som er registrert som uavhengige dialoger og som rapporteres til toppmøtet. Nærings- og fiskeridepartementet leder arbeidet i tett samarbeid med Havforskningsinstituttet og en nasjonal arbeidsgruppe bestående av Utenriksdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Klima- og miljødepartementet, Norad og Miljødirektoratet, samt nestleder i Ernæringsrådet. Det er utviklet en nettside for deling av informasjon om nettverket: <https://nettsteder.regjeringen.no/foodfromtheocean/>.

Kunnskap om sjømat og dens effekter på helse er viktig for anbefalinger knyttet til mat og ernæring. Havforskningsinstituttet overvåker innholdet av uønskede stoffer og analyserer næringsstoffer i ulike typer sjømat. Dataene ligger åpent tilgjengelig på nettet i Sjømatdatabasen. Norges forskningsråd støtter forskning på bærekraftig matproduksjon og legger til rette for helhetlig kunnskapsutvikling på fagområdene mat, ernæring og helse.

I tillegg gjennomføres flere tiltak for økt sjømatkonsum, jf. nasjonal handlingsplan for bedre kosthold.

Mål 8 – om å fremme inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst og sysselsetting

Bærekraftsmål 8 er å fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle.

Gjennom de siste tiårene har Norge hatt høy økonomisk vekst, høy sysselsetting og lav

arbeidsledighet sammenlignet med andre OECD-land, og BNP per innbygger ligger på et høyt nivå. Koronapandemien og strenge smitteverntiltak førte til at verdiskapingen i Norge avtok i 2020, men både de økonomiske og helsemessige konsekvensene av pandemien har så langt vært moderate i Norge sammenlignet med andre land.

Potensialet for omstilling og økt produktivitet varierer mellom ulike deler av landet, bl.a. som følge av forskjeller i næringsstruktur. Norske regioner har sterk innovasjonsevne sammenlignet med Europa ellers¹. Stadig flere personer i Norge blir gründere. I 2019 var det 65 600 nyetablerte foretak, 40 pst. flere enn i 2011². Utviklingen i arbeidslivet går i retning av økende spesialisering og høyere krav til kompetanse. Digitalisering, robotisering og automatisering vil endre behovet for kompetanse og arbeidskraft og utfordre relasjonene i arbeidslivet.

En forsterket satsing på avanserte produksjonsprosesser i tett samarbeid mellom næringsliv og offentlige kunnskapsmiljøer er viktig for å legge til rette for verdiskaping og arbeidsplasser i Norge, både innenfor nye og etablerte virksomhetsområder.

Regjeringen la frem Gründerplanen høsten 2015 og presenterte regjeringens politikk for å fremme flere gode gründere i Norge. Planen har blitt fulgt opp med bl.a. tre nye såkornfond, etablering av pre-såkornordning, styrking av etablerertilskuddsordningen og FORNY-ordningen. Ordningene har blitt godt mottatt av både investorer, gründere og forvaltningsmiljøer. Det er også utviklet en egen stipendordning, STUD-ENT, for å fremme entreprenørskap blant studenter. Innovasjon Norges gründerrettede kompetansetjenester er i tillegg styrket. I tillegg er det opprettet en ny ordning i Forskningsrådet, Idélab, som skal bidra til nyskaping gjennom teknologi- og kompetanseoverføring mellom sektorer og en ny skatteincentivordning for investeringer i oppstartsselskaper. Innovasjon Norges ramme for landsdekkende innovasjonslån har også blitt styrket. Det er gjennomført skatte- og avgiftsendringer som bl.a. skal bidra til ytterligere omstilling av norsk næringsliv.

Regjeringen arbeider for en bærekraftig utvikling av reiselivsnæringen som fremmer miljømessige, sosiale og økonomiske verdier. Næringen skal være økonomisk lønnsom og tilføre lokalsamfunn verdier uten å gå på akkord med miljøet. Norge er internasjonalt kjent som et bærekraftig reisemål, og det arbeides godt både på bedrifts- og

destinasjonsnivå for å styrke Norges profil på dette området. Norge har, som det første landet i verden, implementert en nasjonal merkeordning for bærekraftige reisemål.

Reiselivsnæringen la i 2017 frem veikartet *Mot et bærekraftig reiseliv*. Nærings- og fiskeridepartementet samarbeider med berørte departementer om hvordan myndighetene kan legge til rette for en bærekraftig utvikling i reiselivet.

Det har vært et betydelig fall i etterspørselen etter norske reiselivsprodukter i 2020. På grunn av reiserestriksjoner og andre smitteverntiltak som er innført for å begrense spredningen av koronaviruset, har det vært svært redusert interesse for Norge som reisemål fra utenlandske turister. Vi ser imidlertid at nordmenn har feriert i eget land. Norske turister ønsker ikke de samme ferieopplevelsene i Norge som utenlandske turister. Reisemål som tradisjonelt har hatt utfordringer knyttet til for mange gjester på samme sted til samme tid (spesielt cruisedestinasjoner), har i 2020 ikke opplevd disse utfordringene. Erfaringene så langt tyder ikke på at det har vært problematisk store belastninger på natur, miljø og lokalsamfunn som følge av reiselivsaktivitet i 2020.

Både i Norge og internasjonalt skjer det lovutvikling knyttet til ansvarlig næringsliv, og balansen mellom frivillige og lovpålagte tiltak er i ferd med å forskyves i retning av sistnevnte. I Norge leverte Etikkinformasjonsutvalget i 2019 sin utredning og forslag til lov om virksomheters åpenhet om leverandørkjeder, kunnskapsplikt og aktsomhetsvurderinger. Barne- og familiedepartementet fremmet i april 2021 Prop. 150 L (2020–2021) *Lov om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold* (åpenhetsloven), som Stortinget vedtok i juni.

Mål 9 – om bærekraftig industrialisering, innovasjon og infrastruktur

Bærekraftsmål 9 er å bygge solid infrastruktur og fremme inkluderende og bærekraftig industrialisering og innovasjon.

I et velfungerende samfunn er effektiv og god infrastruktur avgjørende. Eksempler er skoler og helseinstitusjoner, fysisk infrastruktur for transport og energi, og informasjons- og kommunikasjonsteknologi.

For å løse de globale bærekraftsutfordringer vil forskning og innovasjon ha en sentral rolle. Kompleksiteten i utfordringene vil kreve bedre tilrettelegging for forskning og samarbeid på tvers av sektorer, finansieringskilder og land. Samtidig

¹ Regional innovation scoreboard

² SSB Nasjonalregnskap og konjunkturer

gir de sammensatte utfordringene behov for å se forskning, innovasjon og verdiskaping i sammenheng, både nasjonalt og internasjonalt. Derfor har Norge bl.a. besluttet å delta i forsknings- og innovasjonsprogrammet Horisont Europa i perioden 2021 til 2027.

Norsk industri og næringsvirksomhet har over mange år måttet omstille seg og har gjennomgående god omstillingsevne. Industrien bidrar også til utvikling av produksjonsprosesser og produkter som er viktig i et lavutslippssamfunn. Det er samtidig behov for at næringslivet produserer mer klimavennlig og reduserer sine utslipp. Industri var lenge den største kilden til klimagassutslipp i Norge, men utslippene har gått ned. Norge skal være et lavutslippssamfunn i 2050.

Regjeringens visjon er at Norge skal være en fremtidsrettet industri- og teknologinasjon. Topplederforum for digitalisering i industrien ble etablert i forbindelse med Meld. St. 27 (2016–2017) *Industrien – grønnere, smartere og mer nyskapende*. Målet med forumet er å bidra til industriell nyskaping og bærekraftig verdiskaping, særlig med utgangspunkt i de muligheter som digital teknologi utgjør.

Tilgang til kapital og et velfungerende kapitalmarked er en nødvendig forutsetning for bærekraftig vekst, omstilling og innovasjon. Hovedinntrykket av kapitalmarkedet i Norge er at verdipapirmarkedene fungerer godt, at norske finansforetak er solide og likvide, og at offentlige ordninger bidrar til å finansiere prosjekter som ikke finner ordinær markedsfinansiering. Samtidig er det et mål for regjeringen å forenkle tilgangen til risikokapital og kompetente investorer.

Som en del av oppfølgingen av Meld. St. 13 (2020–2021) *Klimaplan for 2021–2030* har regjeringen satt ned et ekspertutvalg som skal vurdere rammevilkårene og markedet for klimavennlige investeringer og lange verdikjeder basert på bruk av fornybare ressurser i Norge. Ekspertutvalget skal bl.a. vurdere om dagens samlede rammevilkår bidrar til et velfungerende marked med tilstrekkelig tilgang på kapital for samfunnsøkonomisk lønnsomme klimavennlige investeringer og verdikjeder basert på fornybare ressurser i Norge.

Regjeringen arbeider for at private investorer skal plassere kapital i oppstarts- og vekstbedrifter. Det er etablert flere programmer som skal avhjelpe utfordringer som nyetablerte foretak har når de skal finansiere utvikling og drift, bl.a. ordningen for pre-så Kornfond, etablerertilskuddsordningen og tiltak for å skape flere møteplasser. Så Kornfond, innovasjonslån og skatteinsentivord-

ninger for både investorer og for ansatte som tildeles opsjoner i arbeidsforhold, er andre tiltak som skal bidra til ytterligere fornyelse av norsk næringsliv.

Nysnø Klimainvesteringer AS er et statlig eid investeringsselskap som skal bidra til reduserte klimagassutslipp gjennom lønnsomme investeringer i unoterte selskaper og/eller fond rettet mot unoterte selskaper, og med investeringsfokus på bedrifter i tidlige faser.

Grønn plattform ble innført i revidert nasjonalbudsjett for 2020. Plattformen er felles konkurransearena i regi av Innovasjon Norge, Forskningsrådet og Siva, og bygger på allerede etablerte ordninger. Formålet med tiltaket er å skape et samfunnsøkonomisk lønnsomt og bærekraftig næringsliv som bidrar til grønn omstilling. Plattformen skal bidra til at hele løpet fra forskning til kommersialisering og markedsintroduksjon ses i sammenheng, på tvers av de involverte virkemiddelaktørene.

Regjeringen vektlegger brede programmer som åpner opp for deltakelse fra hele næringslivet for å sikre at midlene går til prosjekter med mest potensial for verdiskaping. Det skal bidra til mer forskning og kunnskapsutvikling i næringslivet.

Mål 11 – om bærekraftige byer og lokalsamfunn

Bærekraftsmål 11 er å gjøre byer og lokalsamfunn inkluderende, trygge, robuste og bærekraftige.

Norges to atomreaktoranlegg ligger i tett befolkede områder i Halden og på Kjeller. Oppryddingen av atomavfallet vil på lengre sikt innebære tryggere og sikrere områder og mulighet til utvikling av områdene til andre formål.

Mål 12 – om bærekraftig produksjon og forbruk

Bærekraftsmål 12 er å sikre bærekraftige forbruks- og produksjonsmønstre.

De siste 50 årene er verdens befolkning doblet og BNP firedoblet. Gevinsten har i mange land vært ulikt fordelt, og utviklingen har satt press på naturressurser, bidratt til forurensning, tap av naturmangfold, økt belastning på vannressurser og økte klimagassutslipp.

Effektive strategier for å redusere matsvinn bør utvikles på alle nivåer i verdikjeden. Dette omfatter bl.a. å identifisere årsaker til matsvinn og finne frem til mulige løsninger, nøkkelaktører og prioriteringer. Mindre matsvinn gir økt tilgang til mat uten at produksjonen øker, og dermed mindre press på klima og miljø. Regjeringens klimaplan 2021–2030 har også identifisert redu-

sert matsvinn som et viktig tiltak for å redusere ikke-kvotepfiktige utslipp. I perioden 2015–2019 ble matsvinnet redusert med 12 pst., bl.a. som følge av bransjeavtalen om reduksjon av matsvinn med aktørene i matverdikjeden. Målet med avtalen er at matsvinnet skal halveres innen 2030. I tråd med klimaplanen skal arbeidet med matsvinn også settes i sammenheng med økt utnyttelse av matressursene som blir høstet/dyrket, inkludert økt bruk av restråstoff.

Norsk offentlig sektor kjøper inn varer, tjenester og bygg- og anleggsarbeider for om lag 600 mrd. kroner årlig. Det følger av lov om offentlige anskaffelser at statlige, fylkeskommunale og kommunale myndigheter og offentligrettslige organer skal innrette sin anskaffelsespraksis slik at de bidrar til å redusere skadelig miljøpåvirkning og fremme klimavennlige løsninger der dette er relevant. Som oppfølging av tiltak i stortingsmeldingen om offentlige anskaffelser fra 2019 har Direktoratet for forvaltning og økonomistyring på oppdrag fra Klima- og miljødepartementet utarbeidet en handlingsplan for økt andel klima- og miljøvennlige offentlige anskaffelser og grønn innovasjon. Handlingsplanen skal bidra til å forenkle, profesjonalisere og målrette offentlige innkjøp som virkemiddel for å nå fastsatte klima- og miljømål. Videre skal den medvirke til at offentlig sektor som kunde etterspør og utvikler nye grønne teknologier, produkter og løsninger og fremmer en mer sirkulær økonomi. Handlingsplanen konkretiserer og utfyller hva regjeringens klima- og miljøpolitikk innebærer, og hvordan politikken kan omsettes i overordnede anbefalinger for grønn og innovativ innkjøpspraksis. Dette vil gjøre det lettere for offentlige oppdragsgivere å innrette sin grønne anskaffelsespraksis på en måte som drar markedene i ønsket retning. Samtidig vil krav om grønne og innovative offentlige anskaffelser kunne bli mer forutsigbare for næringslivet. Handlingsplanen redegjør for åtte prioriterte innkjøpskategorier hvor grønne og innovative anskaffelser kan bidra til at Norge når fastsatte klima- og miljømål. Eksempler på prioriterte innkjøpskategorier er transport, bygg og anlegg, batteri, møbler og tekstiler. Dessuten presenterer handlingsplanen ti hovedgrep for det videre arbeidet med grønne og innovative offentlige anskaffelser.

Staten som eier gir tydelig uttrykk for sine forventninger til selskaper med statlig eierandel på ulike områder som skal bidra til å nå statens mål som eier, jf. Meld. St. 8 (2019–2020) *Statens direkte eierskap i selskaper – Bærekraftig verdiskaping*. Det forventes bl.a. at selskaper med statlig

eierandel har en plan for bærekraftig verdiskaping og er ledende i arbeidet med ansvarlig virksomhet. Det forventes videre at selskapene arbeider for å ivareta menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter, reduserer sitt klima- og miljøavtrykk og forebygger økonomisk kriminalitet som bl.a. korrupsjon og hvitvasking av penger. Statens forventninger til selskapene følges opp i eierdialogen med selskapene. I Statens Eierrapport 2020 er det for første gang tatt inn informasjon om selskapernes klimagassutslipp og plan for bærekraftig verdiskaping.

Regjeringen forventer at norske selskaper kjenner til og etterlever OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper om ansvarlig næringsliv og FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter. Her ligger det en klar forventning om at selskaper gjennomfører aktsomhetsvurderinger for å unngå skade på mennesker, samfunn og miljø i egen virksomhet og i leverandørkjeden. Disse forventningene gjelder uansett hvor på kloden aktiviteten foregår og omfatter både private og statlig eide selskaper. Disse retningslinjene utgjør den globale standarden og de internasjonale kjørereglene for ansvarlig forretningsdrift. OECDs kontaktpunkt i Norge veileder norske selskaper i å kartlegge risiko for negativ effekt og skade forårsaket av egen virksomhet, av aktører i leverandørkjeden eller av forretningsforbindelser.

Mål 13 – om klima

Bærekraftsmål 13 er å handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem.

De næringsrettede virkemidlene til Innovasjon Norge, Siva SF og Norges forskningsråd finansierer alle prosjekter som har positive miljøeffekter, selv om dette ikke er virkemidlenes hovedformål. I tillegg til Grønn plattform som er omtalt under mål 9, er miljøteknologiordningen i Innovasjon Norge en viktig ordning for grønn omstilling i næringslivet. Ordningen tilbyr finansiering til bygging av pilot- og demonstrasjonsanlegg innen miljøteknologi. Bedrifter får mulighet til å prøve ut og vise frem sine miljøteknologiløsninger og arbeide for at produktene blir mest mulig tilpasset de nasjonale og internasjonale markedene de skal konkurrere i.

Innovasjon Norge tilbyr også tjenesten The Explorer som skal gi ekstra drahjelp til norske, grønne løsninger for å lykkes i internasjonale markeder. Tjenesten fungerer som et digitalt utstillingsvindu for eksport av norske klima- og

miljøvennlige løsninger. The Explorer skal bidra til økt bruk av klima- og miljøvennlig teknologi og innsats for FNs bærekraftsmål gjennom norsk eksport. TheExplorer.no har gjennom 2020 hatt over 100 000 besøkende i måneden.

Eksportfinansiering Norge (tidligere GIEK og Eksportkreditt Norge) tilbyr eksportfinansiering til prosjekter som kan ha positive miljøeffekter. Den OECD-tilknyttede eksportfinansieringsavtalen legger til rette for grønn energi ved at det kan tilbys gunstigere finansieringsvilkår enn for øvrige eksportkontrakter. I tillegg er det begrensninger på finansiering av kullkraftverk; i hovedsak finansieres kun de mest effektive kullkraftverkene og kullkraftverk med operative karbonfangst- og lagringssystemer.

Mål 14 – om bevaring og bærekraftig bruk av hav og marine ressurser

Bærekraftsmål 14 er å bevare og bruke havet og de marine ressursene på en måte som fremmer bærekraftig utvikling.

Regjeringen har siden den tiltrådte i 2013 satset på hav og havnæringer. I rapporten *Blått hav, grønn fremtid* fra 2021 belyser regjeringen viktigheten av havet for norsk økonomi og samfunnsliv og gjør opp status for satsingen på hav og havnæringene de siste årene. Å kombinere bevaring av rene og rike hav med bærekraftig bruk er en av de viktigste oppgavene til regjeringen.

Norge har siden 2018 vært hovedsponsor for FNs næringslivsplattform for hav, *UN Global Compact Action Platform for Sustainable Ocean Business*. Gjennom plattformen har havrelatert næringsliv utviklet et rammeverk for beste praksis for bærekraftig forretningsvirksomhet tilknyttet havet.

Hav er en av satsingsområdene i Langtidsplan for forskning og høyere utdanning, og det har vært en vekst i bevilgningene til havforskning de siste årene. Kontinuerlig kunnskapsinnhenting, god forvaltning og overvåkingsprogrammer sørger for bærekraftig bruk av havets ressurser og bevaring av økosystemene.

De kommersielt viktige fiskebestandene reguleres gjennom forvaltningsplaner for å sikre bærekraftige uttak. Norge deler rundt 90 pst. av de kommersielle fiskeressursene med andre land. Sammen med en rekke kontrolltiltak og forskningsinnsatser, utgjør det et helhetlig forvaltningsregime som sikrer et kontrollert og forutsigbart uttak av fiskebestandene. Norge har implementert relevant internasjonalt regelverk som skal forhindre UUU-fiske. En rekke arealverktøy

anvendes i fiskerireguleringene, f.eks. forbud mot å fiske med visse redskap, tidsavgrenset fiske, åpning og lukking av fiskefelt og arealbaserte reguleringer som korallvern og forbud mot bunnfiske. Omtrent 44 pst. av alle norske havområder er underlagt effektive arealbaserte forvaltningstiltak.

Konkurransen om bruken av kystsonen er økende i Norge. Økosystemtilstanden langs norskekysten er i hovedsak fortsatt god, men stadig mer omfattende bruk og påvirkning fordrer overvåking og oppsyn med utviklingen.

Havforskningsinstituttet kartlegger forekomster av fremmede arter gjennom programmer for hav- og kystovervåking. Å utrydde fremmede arter er ofte ikke mulig eller aktuelt, men det er et mål å holde kontroll med utviklingen slik at de ikke ødelegger viktige habitater eller endrer økosystemfunksjoner i negativ retning.

Klimaendringer, marin og landbasert forurensning, overfiske og ødeleggelse av viktige marine økosystemer er de største truslene mot verdens havområder. Disse problemene skyldes primært utilstrekkelig lokal og regional forvaltning. Norge legger sterk vekt på internasjonalt samarbeid om havrelaterte saker i FNs generalforsamling, Den internasjonale sjøfartsorganisasjonen (IMO), FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO), FNs kontor for narkotika og kriminalitet og INTERPOL, i tillegg til de regionale fiskeriforvaltningsorganisasjonene hvor Norge er medlem.

Som havnasjon har Norge tatt en leders rolle globalt og regionalt for å bekjempe marin forsøpling. Hovedansvaret for dette ligger til Klima- og miljødepartementet, men fiskerimyndighetene gjør en særlig innsats for å redusere forsøpling fra fiskeriene. Under norske havforskningstokt i våre tre havområder registreres forekomster av marint søppel, inkludert plast og mikroplast. I Barentshavet samarbeider Norge og Russland om registrering av plast tatt i pelagisk trål og bunntål. For å redusere spøkelsesfiske med tapte fiskeredskaper gjennomføres opprydningstokt i regi av Fiskeridirektoratet. I 2018–2020 er innsatsen økt, og det er bl.a. fjernet mer enn 12 000 teiner fra havbunnen, hvorav hovedtyngden er snøkrabbeteiner i Barentshavet.

Skipsfart spiller en viktig rolle i den globale handel. Norge har arbeidet aktivt for å sikre innlemmelsen av FNs bærekraftsmål i IMOs strategiske plan og arbeidsprogrammene for relevante komiteer. Det overordnede målet om å bevare og bruke hav på en måte som fremmer bærekraftig utvikling, er sentralt i IMOs arbeid. I tillegg er det

mange aspekter ved IMO's arbeid som kan linkes til flere bærekraftsmål. Dette gjenspeiles i organisasjonens arbeidsplan og bistandsprogrammer.

Norge har vært en pådriver for å få etablert det felles europeiske forskningssamarbeidet JPI Healthy and Productive Seas and Oceans. Målet med JPI Oceans er å bidra til et rent og rikt hav som forsyner fremtidens generasjoner med mat og andre ressurser og tjenester, gjennom å utvikle langsiktige felles europeiske strategier for utvikling og forvaltning av havet.

I en lang periode har en dominerende andel av finansieringen fra Eksportfinansiering Norge (tidligere GIEK og Eksportkreditt Norge) vært relatert til aktører som har sin inntjening fra olje- og gassvirksomhet. Etaten har bidratt med sine erfaringer med å sette standarder i finanssektoren og til gjennomføring av due diligence i verftssektoren og i FNs arbeid med å skape et globalt ramme-

verk for ansvarlig næringslivspraksis og bærekraftig vekst i havøkonomien. Eksportfinansiering Norge har så langt vært involvert i utviklingen av de ni prinsippene for bærekraftig hav og deltar i pågående utarbeidelse av veiledningsnotater for flere maritim-relaterte sektorer.

Fiskeri- og havbruksnæringsens forskningsfinansiering AS finansierer forskning som skal bidra til å utvikle ny kunnskap for norsk sjømatnæring som muliggjør verdiskaping, bærekraft og innovasjon. Kunnskapen skal bidra til realisering av FNs bærekraftsmål.

På verdensutstillingen Expo 2020 i Dubai har Norge valgt bevaring og bærekraftig bruk av hav og marine ressurser som tema, Norges deltakelse vil synliggjøre at norsk næringsliv er i verdensklasse for bærekraftig utvikling innenfor mange havnæringer.

9 Likestilling og ikke-diskriminering – oppfølging av aktivitets- og rapporteringsplikten

9.1 Likestillingskonsekvenser av koronapandemien for 2020

Koronakrisen har satt sitt preg på hele samfunnet. Pandemien og tiltakene som ble iverksatt for å begrense smitte og opprettholde aktivitet i næringslivet og samfunnet, fikk ulike konsekvenser for ulike personer avhengig av kjønn, alder, etnisitet, religion og livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuelle orientering, kjønnsidentitet osv.

Som offentlig myndighet er departementene forpliktet til å vurdere likestillingskonsekvenser i alt sitt arbeid, jf. likestillings- og diskrimineringsloven § 24 første ledd. Stortinget har i vedtak nr. 537 (2019–2020) bedt regjeringen kartlegge effekten av koronakrisen på likestillingsfeltet og komme tilbake til Stortinget med resultater og funn på egnet måte. Nærings- og fiskeridepartementet vil i det følgende gi en overordnet oversikt over likestillingskonsekvenser av koronakrisen i 2020 og så langt i 2021 innenfor virkemiddelapparatet departementet har ansvaret for. Det vises også til Kulturdepartementets Prop. 1 S for en samlet oversikt over likestillingskonsekvenser av koronakrisen.

I forbindelse med koronavirusutbruddet ble det lagt frem en rekke tiltak for å avhjelpe situasjonen for næringslivet, bl.a. en styrking av flere ordninger under Innovasjon Norge, Norges forskningsråd, Siva og GIEK. Innovasjon Norge, Forskningsrådet og Siva vektlegger kjønnsbalanse i tildelinger under ordinære forhold. Pandemien har ikke endret på dette.

Innovasjon Norge legger til grunn at økt mangfold bidrar til økt verdiskaping og innovasjon og er opptatt av å styrke deltakelsen til kvinner og andre underrepresenterte innen gründerskap, innovasjon og vekst. Det er ikke gjort endringer i prioriteringene i forbindelse med koronapandemien. Innovasjon Norge rapporterer i sin årsrapport og sine tertialrapporter om andelen av tilsagn til kvinnerettede prosjekter³. Andelen kvinneret-

tede prosjekter er vanligvis høyere i oppdragene fra Landbruks- og matdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet/fylkeskommunene, enn fra Nærings- og fiskeridepartementet. Dette kan forklares med regionale og distriktspolitiske målsettinger og tilpasninger til eksisterende regionalt næringsliv. Den betydelige økningen i oppdraget fra Nærings- og fiskeridepartementet i 2020 kan derfor forklare nedgangen i kvinnerettede prosjekter, fra 27 pst. av totale tilsagn (i kroner) i 2019 til 23 pst. i 2020.

Forskningsrådet jobber for en god kjønnsbalanse ved utlysning av forskningsmidler gjennom programmene. Virksomheten har fokus på en god kjønnsfordeling blant innledere på møteplasser og blant deltakere. Forskningsrådet har mål om 40 pst. kvinneandel blant nye prosjektledere. Ved utgangen av 2020 var prosjektledere fra universitets- og høyskolesektoren og instituttsektoren totalt sett på vei til å nå dette målet, selv om det er store variasjoner mellom fagområder og institusjoner. Næringslivs- og teknologiprojekter ligger fremdeles et stykke unna dette målet.

I programmet for næringslivsfinansiering (Brukerstyrt Innovasjonsarena) er andel kvinnelige prosjektledere 32 pst. Dette er en økning fra 24 pst. i 2019. Andel kvinnelige doktorgradsstipendiater som er finansiert gjennom programmet i 2020, var 43 pst., mot 50 pst. i 2019. Forskningsrådet har også arbeidet med tiltak for å mobilisere flere kvinner til ordningen STUD-ENT. I utlysningen for 2020 var om lag 25 pst. av prosjektlederne kvinner (mot 44 pst. i 2019). STUD-ENT skal støtte studenter ved universitet og høyskoler som har kunnskapsbaserte ideer med forretningspotensial.

I perioden 2013–2020 har andelen kvinnelige prosjektledere i Skattefunn økt fra 10 til 15 pst., mens andelen kvinnelige daglige ledere i Skattefunn-bedrifter har økt fra 8 til 11 pst. i samme periode. Skattefunn-ordningen er en rettighetsbasert ordning og Forskningsrådet har ikke mulighet til å prioritere prosjekter med kvinnelige prosjektledere.

³ Defineres i Innovasjon Norges oppdragsgiverrapport.

Siva er medeier i over 70 innovasjonsselskaper som inngår i en nasjonal portefølje. Gjennom sitt eierskap bidrar Siva til at selskapene har fokus på likestilling i bred forstand. Tallene for andel kvinnelige ledere, styreledere og styremedlemmer i selskapene tilsier ikke at koronasituasjonen har hatt negative konsekvenser for likestilling i selskapene. Innenfor sin programvirksomhet har Siva en målsetting om 40 pst. kvinneandel (målt som kvinner i ledende stillinger). Det har vært en positiv utvikling i kvinneandelen siden 2013, og denne utviklingen fortsatte også fra 2019 (35,4 pst.) til 2020 (37,2 pst.). Totalt sett er det lite som tyder på at korona-situasjonen og gjennomførte tiltak har hatt særskilte negative likestillingskonsekvenser på Sivas arbeidsfelt.

9.2 Status for departementet og de underliggende virksomhetene i 2020

9.2.1 Status for departementet

Nærings- og fiskeridepartementet har som mål å være en likestilt og inkluderende virksomhet.

Arbeidsmiljøet i departementet skal være mangfoldig. Alle skal være inkludert og ha like muligheter uavhengig av etnisk, religiøs og kulturell bakgrunn, alder, kjønn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk. Departementet etterstreber å ha en organisasjonskultur som gir rom for ansatte med ulik bakgrunn, og som kjennetegnes av toleranse og respekt. I 2020 ble det gjennomført en medarbeiderundersøkelse som et tiltak for å kartlegge situasjonen og igangsette tiltak.

Aktivitetsplikten innebærer at statlige virksomheter skal arbeide aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering. I tillegg skal virksomhetene redegjøre i årsrapportene for iverksatte og planlagte tiltak. Aktivitets- og redegjørelsesplikten gjelder kjønn, nedsatt funksjonsevne, etnisitet, religion m.m.

Rapportering for Nærings- og fiskeridepartementet i 2020

Tabell 9.1 Nærings- og fiskeridepartementet – kjønnsbalanse og status

	Kjønnsbalanse i antall og pst.				Kvinneres lønn i pst. av menns
	År	Menn pst.	Kvinner pst.	Antall totalt	
Totalt i Nærings- og fiskeridepartementet ¹	2020	40	60	331	92,8
	2019	40	60	330	91,7
Departementsråd	2020	50	50	2	-
	2019	50	50	2	-
Ekspedisjonssjef ²	2020	55	44	9	99,0
	2019	50	50	8	97,6
Kommunikasjonssjef	2020	50	50	2	-
	2019	50	50	2	-
Avdelingsdirektør ³	2020	31	69	36	96,5
	2019	36	64	36	96,5
Spesialrådgiver	2020	100	0	3	-
	2019	100	0	3	-
Underdirektør	2020	50	50	24	97,8
	2019	50	50	24	100
Fagdirektør	2020	53	47	36	94,3
	2019	52	48	33	96
Prosjektleder	2020	100	0	3	-
	2019	75	25	4	68,5
Seniorrådgiver	2020	37	63	128	98,6
	2019	38	62	136	98,8
Rådgiver	2020	32	68	44	101,3
	2019	32	68	41	101,1
Seniorkonsulent	2020	0	100	4	-
	2019	0	100	5	-
Førstekonsulent	2020	31	69	29	102,3
	2019	20	80	25	98,5

¹ Inkluderer fast ansatte, vikarer, engasjementer og andre på midlertidige vilkår. Inkluderer ikke ansatte som er i permisjon, uførepensjon eller ekstern hospitering. Tall fra departementets personalsystem per 31. desember 2020.

² Ekspedisjonssjefer med personalansvar.

³ Avdelingsdirektører med personalansvar.

Nærings- og fiskeridepartementet er opptatt av å ha en rimelig kjønnsbalanse, både i departementets avdelinger og i ulike stillingstyper. Fra 2018

har 60 pst. av de tilsatte i departementet vært kvinner. Denne andelen er lik for 2020. Kvinneandelen i stillingsgrupper på ledernivå tilsvarte

andelen for menn i 2020, i likhet med i 2019. For avdelingsdirektører med personalansvar har kvinneandelen økt fra 52 pst. i 2018 til 64 pst. i 2019, og videre til 69 pst. i 2020.

I 2019 var gjennomsnittslønnen for kvinner relativt til menn 91,7 pst. I 2020 har denne økt til 92,8 pst. Kvinner i førstekonsulent- og rådgiverstillinger har høyere gjennomsnittslønn enn menn i samme stillingskategori i 2020, i likhet med 2019. I øvrige stillingskategorier er menn høyere avlønnet enn kvinner.

Nærings- og fiskeridepartementet deltar i statens inkluderingsdugnad og arbeider aktivt med å tiltrekke seg flere søkere med nedsatt funksjonsevne og/eller hull i CV-en.

I 2020 ble det gjennomførte en ny grundig analyse av NFD sine utviklingsområder i arbeidet med mangfoldsrekruttering. Det ble utarbeidet en handlingsplan for mangfoldsrekruttering, med ambisjon om å øke andelen ansettelse av personer med funksjonsnedsettelse, hull i CV-en eller innvandrerbakgrunn. Sentralt for handlingsplanen har vært å øke kunnskapen om temaet, bedre informasjonsflyten, få til et tettere samarbeid, samt mer tilgjengelig informasjon om mulighetene for å få bistand i den enkelte rekrutteringsprosess. NFD har en tydelig uttalt ambisjon å innfri målet i inkluderingsdugnaden med at 5 pst. av alle nyansettelser skal komme fra målgruppen.

Departementet har i 2020 jobbet aktivt med å øke oppmerksomheten på søkere fra målgruppene i alle ledd av rekrutteringsprosessen. Tiltakene var bl.a. et mer aktivt samarbeid med NAV og økt deltakelse i Traineeprogrammet i staten for personer med høyere utdanning og nedsatt funksjonsevne eller hull i CV-en. I tillegg har ledere blitt informert og bevisstgjort om temaet. Informasjonsskriv som blir sendt ut til alle ledere i begynnelsen av en rekrutteringsprosess er blitt oppdatert. Nå fremkommer det enda tydeligere at leder av den enkelte rekrutteringsprosess har ansvar for å gjøre en konkret vurdering av søkere som har krysset av for funksjonsnedsettelse, hull i CV-en eller innvandrerbakgrunn. I informasjonsskrivet er det videre presisert at minst én søker fra hver av de tre nevnte gruppene skal innkalles til intervju, så fremt de er kvalifiserte. Det må også begrunnes i innstillingen hvorfor eventuelle søkere fra målgruppen ikke er innkalt til intervju.

Departementet har en likestillingstillitsvalgt i innstillingsrådet og uttalelsesrådet som kan uttale seg om innstilte kandidater før ansettelse. Til topplederstillinger skal det sørges for at det finnes aktuelle kvalifiserte kvinner blant søkerne. For øvrig følges statens prosedyrekrav for rekruttering til slike stillinger.

Departementet hadde en lærling innen kontor- og administrasjonsfaget i 2020.

Tabell 9.2 Nærings- og fiskeridepartementet – andel ansatte i deltid, midlertidig, foreldrepermisjon og sykefravær

	Antall ansatte	Deltid		Midlertidig ansettelse		Foreldrepermisjon		Sykefravær	
		M (pst.)	K (pst.)	M (pst.)	K (pst.)	M (pst.)	K (pst.)	M (pst.)	K (pst.)
2020	331	2,3	2,0	1,5	3,0	0	1,5	1,9	4,5
2019	330	1,2	1,5	1,5	2,1	0	2,7	4,6	5,9

9.2.2 Status for departementets underliggende etater

Føringer for NFDs underliggende etaters arbeid for likestilling og mot diskriminering fremgår av etatenes tildelingsbrev. For en nærmere beskri-

velse av hver enkelt etat vises det til etatenes årsrapporter, hvor det også fremgår hvordan etaten har ivaretatt aktivitetskravene for mangfold på andre områder, som etnisitet, nedsatt funksjonsevne m.m.

Tabell 9.3 Tilstandsrapportering om kjønn for etater under Nærings- og fiskeridepartementet – kjønn

Etat	År	Kjønnsbalanse		Kvinner lønn i pst. av menns	Deltid pst.		Midl. ansatte pst.		Foreldre- perm. pst.		Syke- fravær pst.		
					M	K	M	K	M	K	M	K	
		M pst.	K pst.	Tot. antall		M	K	M	K	M	K	M	K
Brønnøysund- registrene	2020	42	58	421	86	0,2	2,8	0,8	1,0	0,1	0,2	3,4	8,2
	2019	45	55	556	85	0,2	2,1	1,6	1,7	0	0,4	3,0	6,8
Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard	2020	39	61	57	96	2	9	0	4	0	4	5	6
	2019	34	66	56	95	5	14	0	11	2	8	2	8
Fiskeridirektoratet	2020	55	45	422	93	1,7	2,6	0,5	1,2	1,0	2,7	1,7	3,2
	2019	56	44	423	97	3,1	4,8	0,5	0,7	1,3	2,6	3,5	6,4
Garantiinstituttet for eksportkreditt (GIEK)	2020	48	52	96	100	4,1	0	4,1	2,1	0	3,1	1,0	5,3
	2019	50	50	94	97	3,2	1,1	2,1	3,2	0	0	3,8	6,3
Havforsknings- instituttet	2020	59	41	1206	92	4,5	5,0	13,0	17,7	0,2	1,3	3,5	4,2
	2019	59	41	1185	92	3,8	5,6	13,2	18,7	0,3	1,9	2,9	4,4
Justervesenet	2020	70	30	101	99	5,0	1,0	1,0	0,0	1,1	2,4	2,1	4,4
	2019	72	28	103	95	4	1	1	1	0,7	1	2,5	11,1
Konkurransen- tilsynet	2020	43	57	108	90	1,8	2,8	2,8	0	3,0	1,6	1,1	4,9
	2019	42	58	115	92	0,9	4,3	1,7	0,9	1,4	5,5	1,9	4,6
Norges geologiske undersøkelse	2020	56	44	203	95	3,0	5,9	3,5	3,9	0,2	1,2	1,1	1,6
	2019	57	43	197	95	3,6	5,6	5,1	4,1	0,3	1,3	1,3	1,9
Norsk akkredite- ring	2020	31	69	29	104	0	8,3	0	3,5	1,0	0	3,4	4,0
	2019	29	71	28	107	0	5,0	0	6,3	0,2	0,2	1,9	5,8
Norsk Romsenter	2020	66	34	40	83	2,5	0	0	0	0	2,5	0,3	1,2
	2019	65	35	40	82	2,5	0	5	2,5	0	2,5	1	2,4
Patentstyret	2020	42	58	244	91	1	5	0	0	0	0,4	0,6	5,5
	2019	41	59	245	90	1	5,5	0	0	0	0,9	0,7	5,8
Sjøfartsdirektoratet	2020	62	38	343	86	0	1	2,2	3,3	1,7	4,1	3,0	4,3
	2019	61	39	350	87	0	2	1,9	3,3	0,8	3,3	2,3	2,3
Norsk nukleær dekommisjonering (NND)	2020	60	40	20	105	0	0	0	5	0	0	1,8	3,6
	2019	67	33	15	95	0	0	0	0	0	0	1,3	9,1
Klagenemnds- sekretariatet	2020	33	67	30	115	10	0	50	30	0	7	0,1	1,3

Tallene er hentet fra etatenes årsrapporter for 2020 eller ved forespørsel. Etater med under 15 ansatte er ikke tatt med i oversikten. Det omfatter Regelrådet og Klagenemnda for industrielle rettigheter, samt Klagenemdssekretariatet for 2019.

9.3 Nærings- og fiskeridepartementets arbeid for likestilling og mot diskriminering

Næringslivet har selv hovedansvaret for å arbeide bevisst med likestillingsstrategi, målrettet rekruttering og virkemidler for å oppnå et større mangfold. Mangfold kan gi et bredere grunnlag for å ta gode beslutninger, og det er et potensial å hente ut for norsk næringsliv ved å øke kvinners deltakelse. Et konkurransedyktig næringsliv bør rekruttere fra hele befolkningen. Norge har i dag en høy andel sysselsatte kvinner, og flere kvinner enn menn fullfører høyere utdanning. Det er likevel store kjønnsforskjeller i utdannings- og yrkesvalg som innebærer at kvinner utgjør en uutnyttet ressurs i næringslivet. Færre kvinner enn menn er gründere, ledere og styremedlemmer. Bare én av tre gründere er kvinner. Selv om andelen kvinner i toppledergruppene i de 200 største selskapene i Norge har økt fra 22 pst. i 2018 til 25 pst. i 2020, er andelen fortsatt lav. Andelen kvinnelige styremedlemmer i selskaper som ikke omfattes av bestemmelsen om kjønnsrepresentasjon, er lav og synkende. Den har gått ned fra 21 pst. i 2018 til 19 pst. i 2020.

Regjeringen har bl.a. som mål å bidra til at flere kvinner blir gründere, øke andelen kvinnelige styreledere i selskaper med statlig eierandel og tilstrebe mest mulig lik representasjon mellom kvinner og menn i disse styrene.

Likestilling og ikke-diskriminering er også et tema i departementets arbeid med eierstyring og frihandelsavtaler.

Prinsipper, prosedyrer og standarder for arbeid med likestilling og ikke-diskriminering som ledd i oppfølgingen av statens direkte eierskap i selskaper følger av eierpolitikken i Meld. St. 8 (2019–2020) *Statens direkte eierskap i selskaper – Bærekraftig verdiskaping* (eierskapsmeldingen). Hensynet til likestilling og ikke-diskriminering er i eierpolitikken integrert både ved styrevalg og ved oppfølging av selskapene.

I henhold til statens prinsipper for god eierstyring er relevant kompetanse hovedhensynet ved statens arbeid med styresammensetting. Kapasitet og mangfold ut fra selskapets egenart skal også vektlegges. Med utgangspunkt i kompetan-

sebehovene vil departementet bidra til at det enkelte styre har relevant mangfold ut fra selskapets egenart. Mangfold i det enkelte styre oppnås gjennom å rekruttere ulik relevant bakgrunn og kompetanse, bl.a. som følge av ulik arbeidserfaring, utdanning, kjønn, alder, geografisk tilhørighet og kulturell bakgrunn. Arbeidet med mangfold i styrevalgprosessen er operasjonalisert gjennom en etablert praksis for styrerekruttering. I tråd med en definert kompetansebeskrivelse ber departementet eksterne rådgivere som departementet har rammeavtale med, om bl.a. å identifisere både menn og kvinner, samt å søke særskilt etter kandidater med flerkulturell bakgrunn. Kvinneandelen blant styreledere i selskapene det rapporteres på i Statens eierrapport var på 42 pst. per 31. mars 2021. Når det gjelder kvinner blant eiervalgte styremedlemmer, var gjennomsnittlig kvinneandel på 47 pst. per 31. mars 2021.

Det følger av eierskapsmeldingen at det forventes at selskaper med statlig eierandel arbeider planmessig med rekruttering og utvikling av medarbeidere, og har tydelige mål og tiltak for å fremme økt relevant mangfold, inkludert kjønnsbalanse, i selskapene. Med mangfold menes ulik bakgrunn og kompetanse som gir ulike perspektiver og meninger. Foruten kjønn vil det kunne være ulik arbeidserfaring, utdanning, geografi, kulturell bakgrunn, alder, funksjonsnedsettelse, seksuell legning og ikke-arbeidsrelaterede erfaringer. Det fremgår av meldingen at for å fremme mangfold i selskapets ledelse, er det vesentlig å arbeide godt med dette på alle nivåer. Tydelige mål og tiltak, samt styrets involvering, er sentralt for at arbeidet prioriteres og følges opp. I meldingen er det også inntatt konkrete eksempler på tiltak for hvordan arbeide godt for å oppnå mer mangfold og bedre kjønnsbalanse til inspirasjon. Departementet følger opp statens forventninger til mangfold og kjønnsbalanse som del av eierdialogen med selskapene. I Statens eierrapport for 2020 fremgår det at for selskaper med statlig eierandel var gjennomsnittlig kvinneandel ved utgangen av 2020 henholdsvis 41 pst. i konsernledelsen (42 pst. i 2019) og 38 pst. på nivået under konsernledelsen (39 pst. i 2019). Kvinneandelen blant administrerende direktører var ved utgangen av 2020 38 pst. (40 pst. i 2019).

Likestilling og ikke-diskriminering er også et tema i arbeidet med departementets frihandelsavtaler. Alle nye frihandelsavtaler inkluderer et kapittel om handel og bærekraftig utvikling. Det er også et pågående arbeid for å inkludere et slikt kapittel i eksisterende avtaler.

Innen Nærings- og fiskeridepartementets sektor har det blitt utarbeidet handlingsplaner for å fremme likestilling og hindre diskriminering. Bl.a. har Sjøfartsdirektoratet utarbeidet en slik handlingsplan.

Kartleggingen av arbeidet med likestilling og ikke-diskriminering for Nærings- og fiskeridepartementet er tilfredsstillende, men det er fortsatt en jobb å gjøre.

Innenfor Nærings- og fiskeridepartementets sektor jobbes det med forskjellige strategier for å fremme bl.a. større kjønnsbalanse i næringene. I 2021 er det utarbeidet en strategi for likestilling i fiskerinæringen. I fiskerinæringen var bare 360 av 9 504 fiskere kvinner i 2020. Det tilsvarer en andel på under 4 pst. Nærings- og fiskeridepartementet skal også utarbeide en likestillingsstrategi for maritim næring.

10 Lederes ansettelsesvilkår i virksomheter heleid av staten og der eierskapet forvaltes av Nærings- og fiskeridepartementet

I henhold til rundskriv fra Finansdepartementet skal det gis en samlet fremstilling av ansettelsesvilkårene til lederne i heleide statlige foretak i fagproposisjonene. For Nærings- og fiskeridepartementet omfatter oversikten selskapene nedenfor. Det gjøres oppmerksom på at godtgjørelsen til administrerende direktører for 2020 i disse selskapene også fremgår av Statens eierrapport for 2020. Tallene er rundet av til nærmeste tusen kroner.

Ambita AS

Administrerende direktør Stig W. Seljeseth mottok 2 031 000 kroner i fastlønn for 2020. Opptjent bonus var 298 000 kroner. Andre ytelser var 139 000 kroner, og pensjon utgjorde 147 000 kroner. Selskapet har bare innskuddspensjon. Det utbetales en pensjonskompensasjon relatert til avviklingen av den tidligere ytelsesbaserte pensjonsordningen som utgjør 30 pst. av lønn som overstiger 12 G og som utbetales månedlig. Ansatte som kom dårligere ut etter overgang til innskuddsbasert pensjonsordning får en månedlig lønnskompensasjon begrenset oppad til 50 000 kroner årlig. Administrerende direktør er berettiget til etterlønn ved oppsigelse fra selskapets side som tilsvarer seks måneders fastlønn. Avtalen om sluttvederlag inneholder ikke bestemmelse om reduksjon av sluttvederlag ved ny årsinntekt.

Argentum Fondsinvesteringer AS

Administrerende direktør Joachim Høegh-Krohn mottok 5 135 000 kroner i fastlønn i 2020. Opptjent bonus var 2 476 000 kroner. Annen godtgjørelse var 11 000 kroner, og pensjonskostnad var 174 000 kroner. Selskapet har en innskuddsbasert pensjonsordning. For fastlønn over 12 G betales det ikke inn til ordningen. Administrerende direktør har avtale om to års etterlønn, samt andre godtgjørelser dersom selskapet blir avvirket.

Baneservice AS

Administrerende direktør Ingvild Storås mottok 2 415 000 kroner i fastlønn for 2020. Det er ikke utbetalt bonus i 2020. Annen godtgjørelse var 189 000 kroner. Administrerende direktør har en innskuddsbasert pensjonsordning, og pensjonskostnaden i 2020 utgjorde 82 000 kroner. Det er inngått avtale om å dekke kostnader til en tilleggsdekning for pensjon utover 12 G maksimert til 16 G. Administrerende har avtale om 12 måneder sluttvederlagsperiode, evt. annen lønn i denne perioden kommer til fradrag.

Eksportkreditt Norge AS

Administrerende direktør Otto Søberg mottok 3 097 000 kroner i fastlønn for 2020. Opptjent bonus var 345 000 kroner. Annen godtgjørelse utgjorde 177 000 kroner. Pensjonskostnaden til administrerende direktør var på 139 000 kroner.

Electronic Chart Centre AS

Kirsten E. Bøe var konstituert administrerende direktør i 2020 og mottok 1 083 000 kroner i fastlønn, 11 000 kroner i annen godtgjørelse og innbetaling til pensjon var 20 000 kroner. Administrerende direktør har pensjonsordning gjennom Statens pensjonskasse og har ingen avtale om etterlønn ved opphør av ansettelsesforholdet.

Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering AS

Administrerende direktør Geir Andreassen mottok 1 589 000 kroner i lønn og feriepenger og 221 000 kroner i andre ytelser i 2020. Innbetalt pensjon var 175 000 kroner. Administrerende direktør er ansatt i åremålsstilling frem til 30. september 2025. Gjensidig oppsigelsesfrist er seks måneder. Ved oppsigelse fra FHF's side har administrerende direktør rett til å motta etterlønn tilsvarende 100 pst. av ordinær fastlønn på oppsigel-

sestidspunktet i seks måneder etter utløpet av oppsigelsestiden. Enhver inntekt og godtgjørelse som mottas i perioden kommer til fratrekk. FHF har en innskuddsbasert pensjonsordning. Ved forlengelse av åremålsstillingen ble avtalen fra 2013 om individuell tilleggspensjon videreført.

Flytoget AS

For 2020 mottok administrerende direktør Philipp Engedal 2 352 000 kroner i fastlønn og 204 000 kroner i annen godtgjørelse. Pga. koronapandemien har ledergruppen frasagt seg bonus for 2020. Pensjonskostnaden utgjorde 277 000 kroner. Administrerende direktør har avtale om gjensidig oppsigelsestid på seks måneder. Pensjonsgrunnlaget er begrenset opp til 12 G. Selskapet har gått over til ny innskuddsbasert pensjonsordning fra 1. januar 2019. Individuell bonusordning for administrerende direktør ble avviklet per 1. januar 2021.

Innovasjon Norge

Administrerende direktør Håkon Haugli mottok 2 192 000 kroner i fastlønn og 11 000 kroner i annen godtgjørelse i 2020. Ledende ansatte i Innovasjon Norge omfattes av samme pensjonsordninger som øvrige ansatte i selskapet. Innovasjon Norge har ingen bonusprogram for sine ledere. Administrerende direktør har avtale om fratredelsesvederlag. Vederlaget er seks måneders fastlønn ved fratredelsestidspunktet. Det vil opphøre dersom administrerende direktør får ny fast ansettelse i denne perioden.

Investinor AS

Administrerende direktør Terje Eidesmo mottok 2 799 000 kroner i fastlønn, 1 424 000 kroner i oppjent bonus, 229 000 kroner i andre ytelser og 132 000 kroner i pensjonsgodtgjørelse i 2020. Selskapet har en innskuddsbasert pensjonsordning. For fastlønn over 12 G betales det ikke inn til ordningen. Ved oppsigelse har administrerende direktør rett på seks måneders etterlønn i tillegg til lønn i oppsigelsestiden. Etterlønnen reduseres med et forholdsmessig beløp beregnet på grunnlag av eventuell ny årsinntekt.

Mantena AS

Administrerende direktør Kjetil Hovland mottok 2 219 000 kroner i fastlønn i 2020 og innbetalinger til pensjon var 152 000 kroner. I tillegg mottok

økonomidirektør Vidar Leirvik 689 000 kroner i godtgjørelse ut over lønn fra sin faste stilling for å ha fungert som administrerende direktør i deler av 2020.

Mesta AS

Administrerende direktør Marianne Bergmann Røren mottok 3 111 000 kroner i fastlønn og 9 600 kroner i annen godtgjørelse for 2020. Oppjent variabel lønn for 2020 var 998 000 kroner. Ordningen er begrenset til 35 pst. av grunnlønn. Pensjonskostnaden utgjorde 74 000 kroner basert på en innskuddsbasert pensjonsordning inntil 12 G. Hun har avtale om seks måneders oppsigelsestid og 12 måneders etterlønn. Etterlønn avregnes mot annen inntekt i perioden.

Norges sjømatråd AS

Administrerende direktør Renate Larsen mottok 2 465 000 kroner i lønn og annen godtgjørelse i 2020. Administrerende direktør har ingen bonusordning eller annen incentivordning. Kostnadene til innskuddspensjon for administrerende direktør var 60 000 kroner, og pensjonsordningen for ledende personell avviker ikke fra den generelle pensjonsordningen i selskapet. Gjensidig oppsigelsestid for administrerende direktør er seks måneder. Ved selskapets oppsigelse har hun i tillegg til fastlønn og andre ytelser i oppsigelsestiden rett til en kompensasjon tilsvarende seks måneders fastlønn.

Nysnø Klimainvesteringer AS

Administrerende direktør Siri Kalvig mottok 2 629 000 kroner i fastlønn, 162 000 kroner i resultatbasert lønn, 11 000 kroner i annen godtgjørelse og 126 000 kroner i pensjonsgodtgjørelse i 2020. Selskapet har en innskuddsbasert pensjonsordning. For fastlønn over 12 G betales det ikke inn til ordningen. Ved foretakets oppsigelse har administrerende direktør rett på seks måneders etterlønn i tillegg til lønn i oppsigelsestiden. Etterlønnen reduseres med et forholdsmessig beløp beregnet på grunnlag av eventuell ny årsinntekt.

Petoro AS

Grethe K. Moen var administrerende direktør frem til august 2020. Moen hadde som administrerende direktør i 2020 fastlønn på 2 390 000 kroner, 208 000 kroner i variabel lønn og 116 000 kroner i

annen godtgjørelse. Kostnadsførte pensjonsforpliktelse var 1 331 000 kroner.

I oppsigelsestiden fra september 2020 til februar 2021 mottok Moen lønn på 2 715 000 kroner, inkludert utbetaling av feriepenger. Annen godtgjørelse og kostnadsførte pensjonsforpliktelse utgjorde i oppsigelsestiden henholdsvis 96 000 kroner og 1 007 000 kroner. Moen har avtale om ett års etterlønn, til fradrag kommer andre inntekter i perioden.

Kjell M. Lund fungerte som administrerende direktør fra september 2020 til mai 2021. Lund mottok som fungerende administrerende direktør i perioden fra september til desember 2020 en lønn på 1 103 000 kroner, samt annen godtgjørelse på 51 000 kroner og innskuddspensjon på 63 000 kroner.

Kristin F. Kragseth er ny administrerende direktør fra juni 2021. Avtalt kompensasjon består av årlig lønn på 4 600 000 kroner og en bilgodtgjørelse på 150 000 kroner. Kragseth inngår i selskapets ordning for variabel lønn som kan gi inntil 10 pst. av fastlønn i utbetaling dersom avtalte mål blir oppnådd. Administrerende direktør er medlem i selskapets innskuddspensjonsordning for lønn opp til 12 G. I ansettelsesavtalen gjelder en gjensidig oppsigelsestid på seks måneder. Det er inngått avtale om etterlønn utover oppsigelsestiden svarende til seks måneders ordinær fastlønn. Kragseth har ikke krav på etterlønn om hun sier opp selv.

Posten Norge AS

For 2020 mottok administrerende direktør Tone Wille 5 665 000 kroner i fastlønn og 289 000 kroner i andre godtgjørelser. Bonusordningen for administrerende direktør ble avviklet per 1. januar 2019. Pensjonskostnaden var 121 000 kroner. Pensjonen er innskuddsbasert og pensjonsgrunnlaget begrenset oppad til 12 G. Sluttvederlag og lønn i oppsigelsestiden skal i sum ikke overstige 12 måneders lønn. Sluttvederlag reduseres forholdsmessig med ny årsinntekt.

Siva – Selskapet for industrivekst SF

I 2020 mottok administrerende direktør Ingrid Riddervold Lorange 2 090 000 kroner i fastlønn, og 103 000 kroner i andre godtgjørelser. Administrerende direktør er omfattet av selskapets avtale om pensjonsordning i Statens pensjonskasse.

Kostnadsført pensjon til administrerende direktør utgjorde 131 000 kroner i 2020. Det benyttes ikke bonuser eller andre former for resultatavhengig godtgjørelse.

Space Norway AS

Administrerende direktør Jostein Rønneberg mottok 1 530 000 kroner i fastlønn i 2020. Administrerende direktør har en innskuddsbasert pensjonsordning, der inntekt over 12 G ikke er pensjonsgivende. Pensjonskostnaden for administrerende direktør i 2020 utgjorde 95 000 kroner. Administrerende direktør har ingen incentivordning utover fast lønn og har samme avtale som øvrige ansatte med hensyn til pensjonsordninger og pensjonsalder.

Statkraft SF

Konsernsjef Christian Rynning-Tønnesen mottok 5 637 000 kroner i fastlønn for 2020. Opptjent bonus i 2020 var 1 158 000 kroner. Ordningen er begrenset oppad til 25 pst. av brutto grunnlønn. Annen godtgjørelse utgjorde 214 000 kroner. Pensjonskostnaden var 2 278 000 kroner. Konsernsjefen har en pensjonsalder på 67 år med en pensjonsytelse på 66 pst. av årslønningen forutsatt full opptjeningstid på 30 år.

Gjensidig oppsigelsestid er seks måneder. Det er avtalt en særskilt etterlønn ved oppsigelse fra arbeidsgiver med kortere frist enn ovennevnte, hvor konsernsjefen i et slikt tilfelle har rett til et sluttvederlag på inntil 12 månedslønner ut over avtalt oppsigelsestid, men som reduseres ved annen inntekt i utbetalingsperioden.

Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS

For 2020 mottok administrerende direktør Jan Morten Ertsaas 1 843 000 kroner i fastlønn. Bonus opptjent i 2020 utgjorde 365 000 kroner, og annen godtgjørelse utgjorde 129 000 kroner. Pensjonskostnaden til administrerende direktør utgjorde 187 000 kroner.

Pensjonsvilkårene er på linje med andre ansattes vilkår i selskapet og begrenset oppad til 12 G. Bonusordningen for administrerende direktør ble avviklet per 1. januar 2021. Dersom selskapet sier opp ansettelsesforholdet, gis seks måneders etterlønn fra utløpet av oppsigelsestiden, med avkortning for eventuell annen inntekt i perioden.

11 Standardiserte nøkkeltall for forvaltningsorganer med særskilte fullmakter – Norsk Romsenter

Innledning

Det er i tilknytning til budsjettproposisjonen for 2022 utarbeidet tre standardtabeller med følgende nøkkeltall for Norsk Romsenter:

Tabell 11.1 Utgifter og inntekter etter art: Formålet med tabellen er å vise virksomhetens brutto utgifter og inntekter basert på kontantprinsippet og artsinndelt etter samme prinsipper som gjelder for de bruttobudsjetterte virksomhetene. Tall for årene 2018–2020 og 2021 er basert på henholdsvis virksomhetens regnskaper og interne budsjett.

Tabell 11.2 Inntekter etter inntektskilde: De fleste nettobudsjetterte virksomheter har flere inntektskilder, og formålet med tabellen er å gi en oversikt over de ulike inntektskildene. Tall for årene 2018–2020 og 2021 er basert på henholdsvis virksomhetens regnskaper og interne budsjett.

Tabell 11.3 Virksomhetens kontantbeholdning per 31. desember: Med spesifikasjon av de formål kontantbeholdningene skal benyttes til. Formålet med tabellen er å vise totale overføringer til neste budsjettår og sammensetningen av overføringene.

Tabeller med kommentarer

Tabell 11.1 Utgifter og inntekter etter art

	(i 1 000 kr)			
Utgiftsart	2018	2019	2020	2021
<i>Driftsutgifter:</i>				
Lønnsutgifter	46 169	47 925	44 569	57 978
Varer og tjenester	141 649	118 729	161 273	153 649
Sum driftsutgifter	187 818	166 654	205 842	211 627
<i>Investeringsutgifter:</i>				
Investeringer, større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	1 868	2 724	8 851	1 875
Sum investeringsutgifter	1 868	2 724	8 851	1 875
<i>Overføringer fra virksomheten:</i>				
Utbetalinger til andre statlige regnskaper	0	0	0	0
Andre utbetalinger	685 794	793 053	834 406	879 200
Sum overføringer fra virksomheten	685 794	793 053	834 406	879 200
<i>Finansielle aktiviteter:</i>				
Kjøp av aksjer og andeler	0	0	0	0
Andre finansielle utgifter	142	377	2 482	0
Sum finansielle aktiviteter	142	377	2 482	0
Sum utgifter	875 622	962 807	1 051 581	1 092 702

Tabell 11.1 Utgifter og inntekter etter art

	(i 1 000 kr)			
Utgiftsart	2018	2019	2020	2021
<i>Driftsinntekter:</i>				
Inntekter fra salg av varer og tjenester	50	309	4	0
Inntekter fra avgifter, gebyrer og lisenser	0	0	0	0
Refusjoner	0	0	0	0
Andre driftsinntekter	117 357	120 255	135 692	125 093
Sum driftsinntekter	117 407	120 564	135 696	125 093
<i>Investeringsinntekter:</i>				
Salg av varige driftsmidler	0	0	28	0
Sum investeringsinntekter	0	0	28	0
<i>Overføringer til virksomheten:</i>				
Inntekter fra statlige bevilgninger	773 285	823 262	906 410	969 000
Andre innbetalinger	1 678	13 039	1 986	500
Sum overføringer til virksomheten	774 963	836 301	908 396	969 500
<i>Finansielle aktiviteter:</i>				
Innbetaling ved salg av aksjer og andeler	0	0	0	0
Andre finansielle innbetalinger	1 147	956	539	0
Sum finansielle aktiviteter	1 147	956	539	0
Sum inntekter	893 517	957 821	1 044 659	1 094 593
Netto endring i kontantbeholdning	17 895	-4 986	-6 922	1 891

Tabell 11.2 Inntekter etter inntektskilde

	(i 1 000 kr)			
Inntektstype	2018	2019	2020	2021
<i>Bevilgninger til finansiering av statsoppdraget:</i>				
Bevilgninger fra fagdepartementet	773 285	819 701	906 410	969 000
Bevilgninger fra andre departement	1 678	3 561	1 987	500
Bevilgninger fra andre statlige forvaltningsorganer	0	0	0	0
Tildelinger fra Norges forskningsråd	0	0	0	0
Sum bevilgninger til statsoppdraget	774 963	823 262	908 397	969 500
<i>Offentlige og private bidrag:</i>				
Bidrag fra kommuner og fylkeskommuner	0	0	0	0

Tabell 11.2 Inntekter etter inntektskilde

Inntektstype	(i 1 000 kr)			
	2018	2019	2020	2021
Bidrag fra private	0	0	0	0
Tildelinger fra internasjonale organisasjoner	12 855	13 039	14 486	0
Sum bidrag	12 855	13 039	14 486	0
<i>Oppdragsinntekter mv.:</i>				
Oppdrag fra statlige virksomheter	0	0	0	0
Oppdrag fra kommunale og fylkeskommunale virksomheter	0	0	0	0
Oppdrag fra private	50	309	45	0
Andre inntekter	105 649	121 211	121 731	125 093
Sum oppdragsinntekter mv.	105 699	121 520	121 776	125 093
Sum inntekter	893 517	957 821	1 044 659	1 094 593

Kommentarer til tabell 11.2

Tildelinger fra internasjonale organisasjoner er overføringer fra den europeiske romorganisasjonen ESA, som bidrag til EASP-programmet på Andøya Space AS. Beløpet knytter seg til Frankrikes, Tysklands og Sveits sine deler av programmet.

Andre inntekter er inntekter fra avtaler Norsk Romsenter har med NASA, NOAA, USGS og ESA om å levere bakkestasjonstjenester til noen av deres romprogrammer. Disse inntektene motsvares av nærmest identiske utgiftsposter. Eventuelle forskjeller skyldes valutaeffekt.

Tabell 11.3 Virksomhetens kontantbeholdninger per 31. desember

Balansedag 31. desember	(i 1 000 kr)			
	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2020	Endring fra 2019 til 2020
<i>Kontantbeholdning:</i>				
Beholdning på oppgjørskonto i Norges Bank	93 439	89 632	82 186	-7 446
Beholdning på andre bankkonti	9 626	8 447	8 970	523
Andre kontantbeholdninger	0	0	0	0
Sum kontanter og kontantekvivalenter	103 065	98 079	91 157	-6 922
<i>Avsetninger til dekning av påløpte kostnader som forfaller i neste budsjettår:</i>				
Feriepenger mv.	3 435	3 424	3 486	63
Skattetrekk og offentlige avgifter	3 927	4 446	3 759	-687
Gjeld til leverandører	10 140	9 066	13 319	4 253
Gjeld til oppdragsgivere	0	0	0	0

Tabell 11.3 Virksomhetens kontantbeholdninger per 31. desember

				(i 1 000 kr)
Balansedag 31. desember	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2020	Endring fra 2019 til 2020
Annen gjeld som forfaller i neste budsjettår	0	0	0	0
Sum til dekning av påløpte kostnader som forfaller i neste budsjettår	17 502	16 936	20 565	3 629
<i>Avsetninger til dekning av planlagte tiltak der kostnadene helt eller delvis vil bli dekket i fremtidige budsjettår:</i>				
Prosjekter finansiert av Norges forskningsråd	0	0	0	0
Større påbegynte, flerårige investeringsprosjekter finansiert av grunnbevilgningen fra fagdepartementet	0	0	0	0
Konkrete påbegynte, ikke fullførte prosjekter finansiert av grunnbevilgningen fra fagdepartementet	70 425	64 705	53 260	-11 445
Andre avsetninger til vedtatte, ikke igangsatte formål	0	0	0	0
Konkrete påbegynte, ikke fullførte prosjekter finansiert av bevilgninger fra andre departementer	-573	1 086	-18	-1 105
Sum avsetninger til planlagte tiltak i fremtidige budsjettår	69 852	65 792	53 242	-12 550
<i>Andre avsetninger:</i>				
Avsetninger til andre formål/ikke spesifiserte formål	236	-143	23	166
Fri virksomhetskapital	15 537	15 537	17 370	1 832
Sum andre avsetninger	15 773	15 395	17 393	1 998
<i>Langsiktig forpliktelses (netto):</i>				
Langsiktig forpliktelse knyttet til anleggsmidler	0	0	0	0
Annen langsiktig forpliktelse	-62	-43	-43	0
Sum langsiktig gjeld	-62	-43	-43	0
Sum netto gjeld og forpliktelses	103 065	98 079	91 157	-6 922

Kommentarer til tabell 11.3

Andre avsetninger til vedtatte, ikke igangsatte formål er midler til finansiering av følgeprogrammer fra andre organisasjoner, hvor midlene ikke er satt i ansvar.

Konkrete påbegynte, ikke fullførte prosjekter finansiert av grunnbevilgningen fra fagdepartementet er prosjekter som finansieres over nasjonale følgeprogrammer som ennå ikke er utbetalt.

Nærings- og fiskeridepartementet

t i l r å r :

I Prop. 1 S (2021–2022) om statsbudsjettet for år 2022 føres opp de forslag til vedtak som er nevnt i et framlagt forslag.

Forslag

Under Nærings- og fiskeridepartementet føres det i Prop. 1 S (2021–2022) statsbudsjettet for budsjettåret 2022 opp følgende forslag til vedtak:

Kapitlene 900–950, 2421, 2426, 2429, 2440, 2460, 2540, 3900–3950, 5325, 5326, 5329, 5440, 5460, 5574, 5612, 5613, 5614, 5625, 5629, 5656, 5685

I

Utgifter:

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
Forvaltning og rammebetingelser				
900	Nærings- og fiskeridepartementet			
	01	Driftsutgifter	460 937 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	57 050 000	
	22	Nukleære utredninger og prosjektledelse, <i>kan overføres</i>	10 500 000	
	25	Forvaltning og utvikling av kompensasjonsordning mv.	12 400 000	
	26	Forvaltning av grunneiendom på Svalbard, <i>kan overføres</i>	13 000 000	
	31	Miljøtiltak Svea og Lunckefjell, <i>kan overføres</i>	388 000 000	
	70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	43 500 000	
	71	Miljøtiltak Raufoss	3 000 000	
	72	Tilskudd til beredskapsordninger	4 100 000	
	73	Tilskudd til Ungt Entreprenørskap Norge	32 400 000	
	74	Tilskudd til Visit Svalbard AS	3 200 000	
	75	Tilskudd til særskilte prosjekter, <i>kan overføres</i>	20 700 000	
	76	Tilskudd til Standard Norge	39 400 000	
	77	Tilskudd til sjømattiltak, <i>kan overføres</i>	8 000 000	
	81	Tilskudd til nasjonalt program for leverandørutvikling	9 400 000	
	83	Tilskudd til Senter for hav og Arktis	5 400 000	1 110 987 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
902	Justervesenet			
	01	Driftsutgifter	126 800 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	100 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	9 600 000	136 500 000
903	Norsk akkreditering			
	01	Driftsutgifter	54 400 000	54 400 000
904	Brønnøysundregistrene			
	01	Driftsutgifter	396 700 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	44 304 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	144 903 000	585 907 000
905	Norges geologiske undersøkelse			
	01	Driftsutgifter	190 200 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	71 800 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	16 400 000	278 400 000
906	Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard			
	01	Driftsutgifter	60 600 000	
	30	Sikrings- og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	10 900 000	
	31	Miljøtiltak Løkken, <i>kan overføres</i>	6 966 000	78 466 000
907	Norsk nukleær dekommisjonering			
	01	Driftsutgifter	64 800 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	317 500 000	
	30	Opprydding Søve	40 700 000	423 000 000
908	Institutt for energiteknikk			
	70	Tilskudd til drift av atomanlegg, <i>kan nyttes under kap. 907, post 01</i>	322 500 000	
	71	Tilskudd til sikring av atomanlegg	42 000 000	
	72	Lån til flytting av laboratorier og infrastruktur	40 000 000	404 500 000
909	Tiltak for sysselsetting av sjøfolk			
	73	Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk, <i>overslagsbevilgning</i>	2 005 000 000	2 005 000 000
910	Sjøfartsdirektoratet			
	01	Driftsutgifter	440 600 000	440 600 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
911	Konkurransetilsynet			
	01	Driftsutgifter	122 300 000	
	70	Tilskudd til konkurransefaglig forskning, <i>kan overføres</i>	2 000 000	124 300 000
912	Klagenemndssekretariatet			
	01	Driftsutgifter	34 650 000	34 650 000
913	Dagligvaretilsynet			
	01	Driftsutgifter	6 700 000	6 700 000
915	Regelrådet			
	01	Driftsutgifter	11 200 000	11 200 000
917	Fiskeridirektoratet			
	01	Driftsutgifter	465 800 000	
	22	Fiskeriforskning og -overvåking, <i>kan overføres</i>	111 300 000	577 100 000
919	Diverse fiskeriformål			
	60	Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner	497 000 000	
	71	Tilskudd til velferdsstasjoner	2 500 000	
	73	Tilskudd til kompensasjon for CO ₂ -avgift	305 000 000	
	74	Erstatninger, <i>kan overføres</i>	1 900 000	
	75	Tilskudd til næringstiltak i fiskeriene, <i>kan overføres</i>	12 000 000	
	76	Tilskudd til fiskeriforskning, <i>kan overføres</i>	6 400 000	824 800 000
		Sum Forvaltning og rammebetingelser		7 096 510 000
		Forskning og innovasjon		
920	Norges forskningsråd			
	50	Tilskudd til næringsrettet forskning	1 777 800 000	
	51	Tilskudd til marin forskning	460 450 000	2 238 250 000
922	Romvirksomhet			
	50	Norsk Romsenter	92 563 000	
	51	Egenkapital Andøya Space, <i>kan overføres</i>	112 650 000	
	70	Kontingent i European Space Agency (ESA)	221 500 000	
	71	Internasjonal romvirksomhet	495 800 000	

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
	72	Nasjonale følgemidler, <i>kan overføres</i>	22 800 000	
	73	EUs romprogrammer	473 200 000	
	74	Nasjonal infrastruktur og tekniske aktiviteter, <i>kan overføres</i>	81 700 000	
	76	Tilskudd Andøya Space, <i>kan overføres</i>	11 300 000	
	95	Egenkapital Space Norway AS	82 700 000	1 594 213 000
923		Havforskningsinstituttet		
	01	Driftsutgifter	603 000 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	433 400 000	
	22	Fiskeriforskning og -overvåking, <i>kan overføres</i>	200 300 000	1 236 700 000
924		Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer		
	70	Tilskudd	225 245 000	225 245 000
926		Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy		
	01	Driftsutgifter	182 200 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	186 400 000	368 600 000
928		Annen marin forskning og utvikling		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	25 200 000	
	50	Tilskudd til Veterinærinstituttet	70 550 000	
	72	Tilskudd til Nofima AS	96 900 000	192 650 000
930		Design og arkitektur Norge		
	70	Tilskudd	19 749 000	19 749 000
935		Patentstyret		
	01	Driftsutgifter	293 450 000	293 450 000
936		Klagenemnda for industrielle rettigheter		
	01	Driftsutgifter	8 150 000	8 150 000
		Sum Forskning og innovasjon		6 177 007 000
		Markedsadgang og eksport		
940		Internasjonaliseringstiltak		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	10 960 000	
	73	Støtte ved kapitalvareeksport	1 600 000	12 560 000
941		Eksportstrategirådet		
	01	Driftsutgifter	20 000 000	

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	46 850 000	
	70	Tilskudd til særskilte prosjekter	10 000 000	76 850 000
		Sum Markedsadgang og eksport		89 410 000
		Statlig eierskap		
950		Forvaltning av statlig eierskap		
	21	Spesielle driftsutgifter	25 514 000	
	52	Risikokapital, Nysnø Klimainvesteringer AS	315 000 000	
	54	Risikokapital, Investinor AS	50 000 000	
	70	Forvaltningskostnader for særskilte oppdrag	8 000 000	
	71	Tilskudd til drift av Gruve 7, Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS	51 000 000	
	72	Tilskudd til pensjonsforpliktelser, Mantena AS	66 890 000	
	73	Petoro AS, tilskudd til administrasjon	362 000 000	
	90	Kapitalinnskudd, Nysnø Klima-investeringer AS	585 000 000	
	91	Kapitalinnskudd, Investinor AS	92 000 000	
	92	Lån til Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS	85 000 000	1 640 404 000
		Sum Statlig eierskap		1 640 404 000
		Statsbankene		
2421		Innovasjon Norge		
	50	Tilskudd til etablerere og bedrifter, inkl. tapsavsetninger	814 101 000	
	70	Basiskostnader	187 975 000	
	71	Innovative næringsmiljøer, <i>kan overføres</i>	171 200 000	
	74	Reiseliv, profilering og kompetanse, <i>kan overføres</i>	482 000 000	
	75	Grønn plattform, <i>kan nyttes under post 50, 71 og 76</i>	249 450 000	
	76	Miljøteknologi, <i>kan overføres</i>	527 800 000	
	78	Administrasjonsstøtte for distriktsrettede såkornfond	900 000	
	90	Lån fra statskassen til utlånsvirksomhet, <i>overslagsbevilgning</i>	61 600 000 000	64 033 426 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
2426	Siva SF			
	70	Tilskudd	19 475 000	
	71	Tilskudd til testfasiliteter	83 550 000	103 025 000
2429	Eksportkredittordningen			
	90	Utlån	6 000 000 000	6 000 000 000
		Sum Statsbankene		70 136 451 000
		Statlig petroleumsvirksomhet		
2440	Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten			
	30	Investeringer	26 500 000 000	26 500 000 000
		Sum Statlig petroleumsvirksomhet		26 500 000 000
		Statens forretningsdrift		
2460	Eksportfinansiering Norge			
	24	Driftsresultat:		
		1 Driftsinntekter	-218 188 000	
		2 Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	342 088 000	123 900 000
	51	Tilskudd til forvaltning av ny statlig garantiordning for re-forsikring av kredittforsikring		3 000 000
	90	Utbetaling ifølge trekkfullmakt – alminnelig garantiordning	3 000 000 000	3 126 900 000
		Sum Statens forretningsdrift		3 126 900 000
		Arbeidsliv		
2540	Stønad under arbeidsledighet til fiskere og fangstmenn			
	70	Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>	90 000 000	90 000 000
		Sum Arbeidsliv		90 000 000
		Sum departementets utgifter		114 856 682 000

Inntekter:

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
Ordinære inntekter				
3900	Nærings- og fiskeridepartementet			
	01 Ymse inntekter og refusjoner knyttet til ordinære driftsutgifter		216 000	
	03 Inntekter fra forvaltning av grunneiendom på Svalbard		8 000 000	
	70 Garantipremie fra garantiordning luftfart		30 900 000	39 116 000
3902	Justervesenet			
	01 Gebyrinntekter		26 390 000	
	03 Inntekter fra salg av tjenester		27 410 000	
	04 Oppdragsinntekter		100 000	
	86 Overtredelsesgebyr		50 000	53 950 000
3903	Norsk akkreditering			
	01 Gebyrinntekter og andre inntekter		47 550 000	47 550 000
3904	Brønnøysundregistrene			
	01 Gebyrinntekter		524 340 000	
	02 Refusjoner, oppdragsinntekter og andre inntekter		32 360 000	556 700 000
3905	Norges geologiske undersøkelse			
	03 Oppdragsinntekter og andre inntekter		73 190 000	73 190 000
3906	Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard			
	01 Leie av bergrettigheter og eiendommer		85 000	
	02 Behandlingsgebyrer		800 000	
	86 Overtredelsesgebyr og tvangsmulkt		1 000 000	1 885 000
3909	Tiltak for sysselsetting av sjøfolk			
	01 Tilbakeføring av tilskudd		5 300 000	5 300 000
3910	Sjøfartsdirektoratet			
	01 Gebyrer for skip og flyttbare innretninger i NOR		227 685 000	
	02 Maritime personellsertifikater		19 645 000	
	03 Diverse inntekter		450 000	
	04 Gebyrer for skip i NIS		57 095 000	
	86 Overtredelsesgebyr og tvangsmulkt		4 800 000	309 675 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
3911	Konkurransetilsynet			
	03 Refusjoner og andre inntekter		200 000	
	86 Lovbruddsgebyr		100 000	300 000
3912	Klagenemndssekretariatet			
	01 Klagegebyr		900 000	
	02 Refusjoner og andre inntekter		200 000	
	87 Overtredelsesgebyr		100 000	1 200 000
3917	Fiskeridirektoratet			
	01 Refusjoner og diverse inntekter		6 150 000	
	05 Saksbehandlingsgebyr		28 211 000	
	86 Forvaltningssanksjoner		10 000 000	44 361 000
3923	Havforskningsinstituttet			
	01 Oppdragsinntekter		446 780 000	446 780 000
3926	Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy			
	01 Oppdragsinntekter		186 230 000	186 230 000
3935	Patentstyret			
	01 Inntekter av informasjonstjenester		4 690 000	
	02 Inntekter knyttet til NPI		4 490 000	
	03 Gebyrer immaterielle rettigheter		103 280 000	112 460 000
3936	Klagenemnda for industrielle rettigheter			
	01 Gebyrer		660 000	660 000
3950	Forvaltning av statlig eierskap			
	90 Avdrag på lån, Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS		17 900 000	
	96 Salg av aksjer		25 000 000	42 900 000
5325	Innovasjon Norge			
	50 Tilbakeføring fra landsdekkende innovasjonsordning		5 000 000	
	70 Låneprovisjoner		75 000 000	
	90 Avdrag på utestående fordringer		60 800 000 000	
	92 Låneordning for pakkereisearrangører – avdrag		20 000 000	60 900 000 000
5326	Siva SF			
	70 Låne- og garantiprovisjoner		7 000 000	7 000 000

Kap.	Post		Kroner	Kroner	Kroner
5329	Eksportkredittordningen				
	70	Gebyrer m.m.		25 000 000	
	90	Avdrag på utestående fordringer		9 900 000 000	9 925 000 000
		Sum Ordinære inntekter			72 754 257 000
		Inntekter fra statlig petroleumsvirksomhet			
5440	Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten				
	24	Driftsresultat			
		1 Driftsinntekter	156 500 000 000		
		2 Driftsutgifter	-32 100 000 000		
		3 Lete- og feltutviklingsutgifter	-1 700 000 000		
		4 Avskrivninger	-24 900 000 000		
		5 Renter av statens kapital	-2 300 000 000	95 500 000 000	
	30	Avskrivninger		24 900 000 000	
	80	Renter av statens kapital		2 300 000 000	122 700 000 000
		Sum Inntekter fra statlig petroleumsvirksomhet			122 700 000 000
		Avskrivninger, avsetninger til investeringsformål og inntekter av statens forretningsdrift i samband med nybygg, anlegg mv.			
5460	Eksportfinansiering Norge				
	71	Tilbakeføring fra avviklede garantiordninger		13 000 000	
	90	Avdrag på lån knyttet til bruk av trekkfullmakt under Alminnelig garantiordning		1 000 000	14 000 000
		Sum Avskrivninger, avsetninger til investeringsformål og inntekter av statens forretningsdrift i samband med nybygg, anlegg mv.			14 000 000
		Skatter og avgifter			
5574	Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet				
	71	Avgifter immaterielle rettigheter		175 500 000	
	72	Kontroll- og tilsynsavgift akvakultur		33 100 000	
	73	Årsavgift Merkerregisteret		8 550 000	
	74	Fiskeriforskningsavgift		318 000 000	
	75	Tilsynsavgift Justervesenet		26 650 000	
	76	Kontrollavgift fiskeflåten		40 500 000	602 300 000
		Sum Skatter og avgifter			602 300 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
Renter og utbytte mv.				
5612	Renter fra Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS			
	80 Renter		10 400 000	10 400 000
5613	Renter fra Siva SF			
	80 Renter		11 700 000	11 700 000
5614	Renter fra Eksportfinansiering Norge			
	80 Renter fra lån til Alminnelig garantiordning		95 000 000	95 000 000
5625	Renter og utbytte fra Innovasjon Norge			
	80 Renter på lån fra statskassen		190 000 000	
	81 Rentemargin, innovasjonslåneordningen		21 000 000	
	82 Låneordning for pakkereisearrangører – renter		2 400 000	
	85 Utbytte, lavrisikolåneordningen		100 000 000	313 400 000
5629	Renter fra eksportkredittordningen			
	80 Renter		890 000 000	890 000 000
5656	Aksjer under Nærings- og fiskeridepartementets forvaltning			
	85 Utbytte		23 395 800 000	23 395 800 000
5685	Aksjer i Equinor ASA			
	85 Utbytte		13 000 000 000	13 000 000 000
	Sum Renter og utbytte mv.			37 716 300 000
	Sum departementets inntekter			233 786 857 000

Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2022 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 900 post 01	kap. 3900 post 01
kap. 900 post 26	kap. 3900 post 03
kap. 902 post 01	kap. 3902 postene 01 og 03 og kap. 5574 post 75
kap. 902 post 21	kap. 3902 post 04
kap. 903 post 01	kap. 3903 post 01
kap. 904 post 01	kap. 3904 post 02
kap. 904 post 21	kap. 3904 post 02
kap. 905 post 21	kap. 3905 post 03
kap. 910 post 01	kap. 3910 post 03
kap. 912 post 01	kap. 3912 post 01
kap. 917 post 01	kap. 3917 post 01
kap. 923 post 21	kap. 3923 post 01
kap. 926 post 21	kap. 3926 post 01
kap. 935 post 01	kap. 3935 post 04
kap. 941 post 01	kap. 3941 post 01
kap. 941 post 21	kap. 3941 post 02

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

2. overskride bevilgningen under kap. 917, post 22, kap. 919, post 76 og kap. 923, post 22, slik at summen av overskridelser tilsvarer merinntekter under kap. 5574, post 74.

III

Utbetalinger under garantiordninger
(trekkfullmakter)

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2022 kan:

- foreta utbetalinger til Eksportfinansiering Norge uten bevilgning i den utstrekning behovet for utbetalinger under alminnelig garantiordning overstiger innestående likvide midler tilknyttet ordningen, men slik at saldoen for nytt og gammelt trekk på trekkfullmaktskontoen ikke overstiger 18 000 mill. kroner. Utbetalinger på trekkfullmakten posteres under kap. 2460 Eksportfinansiering Norge, post 90 Utbetaling ifølge trekkfullmakt – alminnelig garantiordning.
- foreta utbetalinger til Eksportfinansiering Norge uten bevilgning i den utstrekning behovet for utbetalinger under byggelånsgarantiordningen overstiger innestående likvide midler tilknyttet ordningen, men slik at saldoen for nytt og gammelt trekk på trekkfullmaktskontoen ikke overstiger 600 mill. kroner. Utbetalinger på trekkfullmakten posteres under kap. 2460 Eksportfinansiering Norge, post 91

Utbetaling ifølge trekkfullmakt – byggelåns-garantiordning.

3. foreta utbetalinger til Eksportfinansiering Norge uten bevilgning i den utstrekning behovet for utbetalinger under Garantiordning for kjøp av skip fra verft i Norge til bruk i Norge (skipsgarantiordningen) overstiger innestående likvide midler tilknyttet ordningen, men slik at saldoen for nytt og gammelt trekk på trekkfullmaktskontoen ikke overstiger 150 mill. kroner. Utbetalinger på trekkfullmakten posteres under kap. 2460 Eksportfinansiering Norge, post 92 Utbetaling ifølge trekkfullmakt – skipsgarantiordning.

IV

Fullmakt til å overskride

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2022 kan:

1. overskride bevilgningen under kap. 900 Nærings- og fiskeridepartementet, post 71 Miljøtiltak Raufoss, for miljøtiltak innenfor gitt garantiramme på 168 mill. kroner.
2. overskride bevilgningen under kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap, post 21 Spesielle driftsutgifter, til dekning av meglerhonorarer og utgifter til faglig bistand ved salg av statlige aksjeposter, samt andre endringer som kan få betydning for eierstrukturen i selskapene.
3. overskride bevilgningen under kap. 2429 Eksportkreditordningen, post 90 Utlån, men slik at utlån i 2022 ikke overstiger 26 mrd. kroner.
4. overskride bevilgningen under kap. 905 Norges geologiske undersøkelse, post 21 Spesielle driftsutgifter, kap. 923 Havforskningsinstituttet, post 21 Spesielle driftsutgifter og kap. 926 Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy, post 21 Spesielle driftsutgifter i forbindelse med gjennomføringen av bestemte oppdragsprosjekter, mot tilsvarende kontraktsfestede innbetalinger til disse prosjektene under henholdsvis kap. 3905 Norges geologiske undersøkelse, post 03 Oppdragsinntekter og andre inntekter, kap. 3923 Havforskningsinstituttet, post 01 Oppdragsinntekter og kap. 3926 Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy, post 01 Oppdragsinntekter. Ved beregning av beløp som kan overføres til 2023 under de nevnte utgiftsbevilgninger, skal alle ubrukte merinntekter og mindreinntekter regnes med, samt eventuell inndekning av foregående års overskridelse på posten.

5. overskride bevilgningen under kap. 922 Romvirksomhet, post 95 Egenkapital Space Norway AS innenfor en totalramme på 101 mill. USD.
6. overskride bevilgningen under kap. 922 Romvirksomhet, post 51 Egenkapital til Andøya Space innenfor en ramme tilsvarende betinget tilsagn om egenkapital på 282,6 mill. kroner.
7. overskride bevilgningen under kap. 922 Romvirksomhet, post 76 Tilskudd til Andøya Space innenfor en ramme tilsvarende betinget tilsagn om tilskudd på 83 mill. kroner.

V

Fullmakt til å overskride

Stortinget samtykker i at Kongen i 2022 kan overskride bevilgningen under kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten med inntil 5 mrd. kroner ved utøvelse av statens forkjøpsrett ved overdragelser av andeler i utvinningstillatelser på norsk kontinentalsokkel.

VI

Fullmakt til å utgiftsføre uten bevilgning

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2022 kan utgiftsføre uten bevilgning under:

1. kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap, post 79 Erstatninger, erstatning til Norges Bank som omfatter netto rentetap og andre dokumenterte kostnader grunnet avvik i varsløst og faktisk innbetaling av valuta fra SDØE til Norges Bank, jf. avtale om overføring og kjøp av valuta fra SDØE til Norges Bank.
2. kap. 2440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten, post 90 Lån til Norpipe Oil AS, inntil 25 mill. kroner til utlån til Norpipe Oil AS.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

VII

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2022 kan:

1. inngå forpliktelser for inntil 7,5 mill. kroner til utredninger og lignende ut over bevilgning under kap. 900 Nærings- og fiskeridepartementet, post 21 Spesielle driftsutgifter.
2. gi Norsk nukleær dekommisjonering fullmakt til å foreta bestillinger ut over gitte bevilgninger med inntil 280 mill. kroner under kap. 907 Norsk nukleær dekommisjonering, post 21 Spesielle driftsutgifter.

VIII

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2022 kan:

1. gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
920		Norges forskningsråd	
	50	Tilskudd til næringsrettet forskning	21 mill. kroner
950		Forvaltning av statlig eierskap	
	73	Petoro AS, tilskudd til administrasjon	35 mill. kroner
2421		Innovasjon Norge	
	50	Tilskudd til etablerere og bedrifter, inkl. tapsavsetninger	400 mill. kroner
	76	Miljøteknologi	750 mill. kroner

2. gi tilsagn om tilskudd på 105,4 mill. euro i tillegg til eksisterende bevilgning, for å delta i de frivillige programmene til Den europeiske romorganisasjonen ESA. Samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar skal likevel ikke overstige 151,7 mill. euro.
4. Eksportfinansiering Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier innenfor en ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar på 7 000 mill. kroner ved byggelån innenfor skipsbyggingsindustrien.

IX

Garantifullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2022 kan:

1. gi Innovasjon Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier for inntil 160 mill. kroner for lån til realinvesteringer og driftskapital, men slik at total ramme for nytt og gammelt ansvar ikke overstiger 537 mill. kroner.
2. Eksportfinansiering Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier innenfor en ramme for nye garantier og gammelt ansvar på 145 000 mill. kroner ved eksport til og investeringer i utlandet innenfor Alminnelig garantiordning og inkludert Gammel alminnelig ordning.
3. Eksportfinansiering Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier innenfor en ramme for nye garantier og gammelt ansvar på 3 150 mill. kroner ved eksport til og investeringer i utvi-
- klingsland, samt innenfor en øvre rammebegrensning på syv ganger det til enhver tid innestående beløp på ordningens grunnfond.
5. Eksportfinansiering Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier innenfor en ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar på 20 000 mill. kroner ved etablering av langsiktige kraftkontrakter i kraftintensiv industri.
6. Eksportfinansiering Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier innenfor en ramme for nye garantier og gammelt ansvar på 10 000 mill. kroner ved kjøp av skip fra verft i Norge når disse skipene skal brukes i Norge.

X

Garantifullmakt og fullmakt til å utgiftsføre uten bevilgning

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2022 kan inngå standardavtaler for leie av grunn til bolig- og næringsformål på Svalbard med garantier overfor långiver som har pant i bygg som står på statens grunn. Garantiansvar

kan kun utløses dersom staten sier opp avtalen eller nekter overføring av leierett. Samlet garantiramme for avtalene begrenses oppad til 25 mill. kroner. Det kan utgiftsføres utbetalinger knyttet til garantiene uten bevilgning under kap. 900 Nærings- og fiskeridepartementet, post 86 Lånesikringsordning, bolig- og næringsformål på Svalbard, innenfor en ramme på 10 mill. kroner.

XI

Dekning av forsikringstilfeller

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2022 kan:

1. gi tilsagn til Institutt for energiteknikk og Statsbygg om dekning av forsikringsansvar for inntil 80 000 000 euro overfor tredjeperson for instituttets og Statsbyggs ansvar etter lov av 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet, kapittel III.
2. inngå avtaler om forsikringsansvar under beredskapsordningen for statlig varekrigsforsikring innenfor en totalramme for nye tilsagn og gammelt ansvar på 2 000 mill. kroner.

XII

Utlånsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2022 kan:

1. gi Innovasjon Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye landsdekkende innovasjonslån innenfor en ramme på 2 400 mill. kroner, herav 400 mill. kroner til skip i nærskipfart og fiskefartøy.
2. gi Innovasjon Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye lån under lavrisikolåneordningen innenfor en ramme på 2 500 mill. kroner.
3. gi Eksportfinansiering Norge fullmakt til å gi tilsagn om lån under eksportkredittordningen uten en øvre ramme.

XIII

Fullmakt til å pådra staten forpliktelser knyttet til miljøtiltak

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2022 kan:

1. pådra staten forpliktelser utover budsjettåret for inntil 190 mill. kroner til gjennomføring av pålagte miljøtiltak på Løkken.
2. pådra staten forpliktelser utover budsjettåret for inntil 439 mill. kroner til gjennomføring av pålagte miljøtiltak i Svea og Lunckefjell.

XIV

Fullmakt til å overføre ubrukte midler i reguleringsfond

Stortinget samtykker til at Nærings- og fiskeridepartementet i 2022 kan gi Eksportfinansiering Norge fullmakt til å overføre eventuelt mindreforbruk til forvaltning av eksportkredittordningen i et reguleringsfond, begrenset slik at maksimalt innestående på reguleringsfondet ved utløpet av budsjettåret er 5 pst. av bevilgningen på kap. 2460, post 24 i 2022.

XV

Forpliktelser under avsetningsinstruksen og øvrige driftsrelaterte forpliktelser

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2022 kan pådra staten forpliktelser utover bevilgningene under kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten, knyttet til:

1. løpende forretningsvirksomhet i interessentskapene, samt deltakelse i annen virksomhet som har tilknytning til leting og utvinning av petroleum.
- 2- avsetning av statens petroleum etter avsetningsinstruksen gitt Equinor ASA.

XVI

Utbyggingsrelaterte forpliktelser

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2022 kan pådra staten forpliktelser utover bevilgningene under kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten, hvor øvre grense for statens forholdsmessige andel for det enkelte prosjekt/fase utgjør inntil 5 mrd. kroner knyttet til deltakelse i:

1. utbyggingsprosjekter (planer for utbygging/anlegg og drift) på norsk kontinentalsokkel.
2. utviklingsprosjekter under Gassled eller andre interessentskap.

XVII

Forpliktelser i fasen før plan for utbygging og drift og for anlegg og drift er behandlet

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2022 kan pådra staten forpliktelser utover bevilgningene under kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten knyttet til kontraktmessige forplik-

telser i fasen før plan for utbygging og drift er godkjent eller før tillatelse til anlegg og drift er gitt, herunder forpliktelser knyttet til en pre-interessentskapsfase.

XVIII

Kostnadsrammer Ocean Space Centre

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2022 kan:

1. starte opp byggeprosjektet Ocean Space Centre innenfor en kostnadsramme på 4 073 mill. kroner.
2. starte opp brukerutstyrprosjektet til Ocean Space Centre innenfor en kostnadsramme på 4 081 mill. kroner, og å inngå forpliktelser for senere budsjettår innenfor kostnadsrammen.

Andre fullmakter

XIX

Fullmakt til å bortfeste

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2022 kan bortfeste hjemfalte gruveeiendommer til museale formål vederlagsfritt.

XX

Fullmakt til å erverve og avhende aksjer og opsjoner

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2022 kan gi Eksportfinansiering Norge anledning til å erverve og avhende aksjer og opsjoner med formål å få dekning for krav i misligholds- og gjenvinningssaker. Eierskapet skal være midlertidig.

XXI

Endringer i statlige eier- og låneposter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2022 gjennom salg av aksjer eller gjennom andre transaksjoner kan:

1. redusere eierskapet i Akastor ASA helt eller delvis.
2. redusere eierskapet i Aker Solutions ASA helt eller delvis.
3. redusere eierskapet i Baneservice AS helt eller delvis.

4. redusere eierskapet i Mesta AS helt eller delvis.
5. redusere deltakelsen i hybridlån og obligasjonslån utstedt av Norwegian Air Shuttle ASA helt eller delvis.

XXII

Salgsfullmakt og nettobudsjettering av salgsomkostninger

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2022 kan avhende ikke-aktive gruveeiendommer. Utgifter knyttet til eventuell avhending kan trekkes fra salgsinntektene før det overskytende inntektsføres under kap. 3900 Nærings- og fiskeridepartementet, post 30 Inntekter fra salg av gruveeiendom.

XXIII

Fullmakt til å forvalte statens eierinteresser i holdingselskap

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2022 kan gi Eksportfinansiering Norge fullmakt til å:

1. benytte holdingselskapet for å forvalte eierandeler som følge av misligholds- og gjenvinningssaker under Alminnelig garantiordning. Alminnelig garantiordning kan også gi lån til holdingselskapet eller overføre andre verdier for oppkapitalisering. Holdingselskapet skal være midlertidig.
2. plassere aksjer eller andre verdier tilhørende Alminnelig garantiordning i holdingselskapet.
3. overføre utbytte fra holdingselskapet tilbake til Alminnelig garantiordning.
4. overføre inntekter fra salg av aksjer eid av holdingselskapet til Alminnelig garantiordning.
5. avvikle holdingselskapet, samt tilbakeføre eventuelle midler til eller dekke eventuelt kapitalbehov fra Alminnelig garantiordning.

XXIV

Overføring av eiendomsrett mot bruksrett

Stortinget samtykker i at Nærings og fiskeridepartementet i 2022 kan godkjenne overføring av eiendomsrett fra en rettighetshavergruppe hvor Petoro AS som forvalter av SDØE er en av rettighetshaverne, til en annen rettighetshavergruppe. Det forutsettes at Petoro AS som forvalter av SDØE er sikret tilstrekkelig bruksrett. Denne fullmakt vil gjelde for de prosjekter hvor Olje- og

energidepartementet har fullmakt til å godkjenne plan for utbygging/anlegg og drift, samt ved mindre endringer for prosjekter hvor plan for utbygging/anlegg og drift allerede er godkjent. Fullmakten gis under forutsetning av at overføring av eiendomsrett ikke har prinsipielle eller samfunnsmessige sider av betydning.

XXV

Overdragelse av andeler i utvinningstillatelser

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2022 kan godkjenne overdragelse (salg, kjøp eller bytte) av deltakerandeler for Petoro AS som forvalter av SDØE der det antas at ressursene i utvinningstillatelsen på tidspunkt for overdragelsen er mindre enn 3 millioner Sm³ oljeekvivalenter.

XXVI

Overdragelse og samordning av andeler i utvinningstillatelser

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2022 kan godkjenne at Petoro AS kan delta i:

1. overdragelse (salg, kjøp eller bytte) av deltakerandeler i interessentskap hvor en rettighets-haver velger å tre ut av interessentskapet og hvor SDØE berøres av overdragelsen.
2. forenklet samordning av utvinningstillatelser med SDØE-andeler.
3. ny/endret plan for utbygging og drift av forekomster innenfor et samordnet område med SDØE-deltakelse.

4. overdragelse av deltakerandeler for å oppnå fortsatt harmonisering av deltakerandeler i utvinningstillatelser som er samordnet og hvor SDØE berøres av overdragelsen.

XXVII

Overdragelse av andeler i rørledninger mv.

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2022 kan godkjenne nødvendige transaksjoner for overdragelse av andeler for Petoro AS som forvalter av SDØE for å innlemme rørledninger og transportrelaterte anlegg med SDØE-andel i Gassled eller andre interessentskap. Statens andel i Gassled eller andre interessentskap skal justeres for å gjenspeile innlemmelsen.

XXVIII

Regnskapsføring av kontantinnkallinger mot mellomværendet med statskassen

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2022 kan gi Petoro AS fullmakt til å postere inn- og utbetalinger for Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (SDØE) mot mellomværendet med statskassen. Mellomværendet omfatter over-/underinnkalling av kontanter fra operatørselskapene (differansen mellom kontantinnkalling og avregning fra operatør), arbeidskapital, avregning fra operatør, merverdiavgift og mellomværende med betalingsformidler m.m.

Vedlegg 1

Omtale av medlemskap i internasjonale organisasjoner, jf. kap. 900, post 70

Den internasjonale sjøfartsorganisasjon (IMO) i London er FNs maritime organisasjon. IMOs hovedformål er å forbedre sjøsikkerheten, begrense forurensning til sjøs og forhindre pirat- og terrorvirksomhet til sjøs og i havn. Norge vil gjennom medlemskapet påvirke utforming av internasjonale regelverk som organisasjonen fastsetter for skipsfarten. Det er viktig at IMOs regelverk legger til rette for teknologiutvikling. Det enkelte medlemslands finansielle bidrag fastsettes hovedsakelig på grunnlag av medlemslandenes flåte (andel av verdens bruttotonnasje).

Det europeiske maritime sikkerhetsbyrået (EMSA – European Maritime Safety Agency) har som formål å sikre at Europakommisjonen og medlemslandene har tilgjengelig nødvendig ekspertise og teknisk og vitenskapelig støtte for å gjennomføre et høyt maritimt sikkerhets-, miljø- og arbeidsmiljønivå og forhindre terrorvirksomhet gjennom et harmonisert regelverk i EU. Norge er medlem i EMSA med bakgrunn i EØS-avtalen. EMSA bistår EU-kommisjonen i kontroll av medlemsstatenes implementering av regelverk, og ESA i kontroll av overholdelse av EØS-avtalen. Medlemskapet sikrer Norge deltakelse i EUs regelverksarbeid og bidrar til å sikre norske interesser.

EQUASIS er en globalt dekkende informasjonsdatabase med formål å fremme bruk av skip med høy kvalitet. Databasen ble etablert i 2000, og Norge har deltatt i styret siden 2007. Databasen omfatter i dag data fra ca. 50 ulike offentlige organ og organisasjoner, inklusiv ni samarbeidsområder for havnestatskontroll. Antall brukere av data fra EQUASIS er stadig økende, og databasen får stadig økende global betydning for at næringen velger transport med skip med høy kvalitet.

Paris MoU (Paris Memorandum of Understanding on Port State Control) er et regime for harmonisering av risikobasert havnestatskontroll, hvor alle fremmedregistrerte skip som anløper samarbeidsområdet skal kontrolleres i havn ved første anløp. Paris MoU består i dag av 27 medlemsstater som omfatter EUs kyststater, Island,

Norge, Russland og Canada, og spenner dermed over et betydelig geografisk område. Paris MOU samarbeider også med EU-kommisjonen om gjennomføring av EU-direktiv om havnestatskontroll. Formålet med havnestatskontrollen er å fjerne skip med uakseptabel standard fra fart på havner i samarbeidsområdet. Kontrollen av fremmede skip i norske havner utføres av Sjøfartsdirektoratet. Statistikkene viser at aktiv havnestatskontroll under Paris MoU-samarbeidet medfører stadig høyere standard på skip i norske farvann.

Regional Cooperation Agreement on Combating Piracy and Armed Robbery against Ships in Asia (ReCAAP) er en samarbeidsavtale om bekjemping av piratvirksomhet og væpnede ran mot skip i Asia. ReCAAP består i dag av medlemsstater fra Asia og Europa, i tillegg til USA og Australia. ReCAAPs informasjonsdelingssenter er lokalisert i Singapore og finansieres ved frivillige bidrag fra medlemslandene. Gjennom Norges medlemskap og bidrag støtter Norge opp om og kan påvirke senterets arbeid for å forbedre sikkerheten for skipsfarten.

Ispatroljetjenesten (NAIP – The North Atlantic Ice Patrol Service) har som formål å observere, overvåke og rapportere om isforhold i det nordlige Atlanterhavet og utføres av den amerikanske kystvakten i samarbeid med den kanadiske istjenesten. Tjenesten skal bidra til sikkerhet for menneskeliv på sjøen, sikker navigasjon og beskyttelse av det marine miljø. Norge har vært tilsluttet avtalen gjennom SOLAS-konvensjonen siden 1956. Medlemslandenes andel av kostnadene fastsettes på grunnlag av bruttotonnasjen for passerende skip.

Medlemskapet i *Det internasjonale handelskammer, Det norske Handelskammerforbund* og *Det internasjonale utstillingsbyrå* sikrer norsk deltakelse i, og påvirkning av henholdsvis det internasjonale arbeidet for frihandel og det internasjonale samarbeidet i forbindelse med verdensutstillinger. *Det norske Handelskammerforbund* skaffer gjennom sitt medlemskap i Eurochambers sine medlemmer, hovedsakelig små og mellomstore

bedrifter, nyttig informasjon om utviklingen i handel i EU og Europa generelt.

Norge er medlem av de FN-forankrede *studiegruppene for bly og sink* og for *nikkel*. Studiegruppene utarbeider rapporter om markedssituasjon, statistikk, miljøregelverk og faglig utvikling for uttak m.m. som har betydning for produsenter og industriselskaper innenfor de aktuelle bransjene. Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard er ansvarlig for norsk deltakelse i studiegruppene.

Det internasjonale råd for havforskning (ICES) gir fiskerimyndighetene vitenskapelige råd om det marine miljøet og om forvaltningen av fiskebestandene i Nord-Atlanteren.

Den nordøstatlantiske fiskerikommisjon (NEAFC) spiller en aktiv rolle i å regulere bestandene utenfor nasjonal fiskerijurisdiksjon i det nordøstlige Atlanterhavet. Arbeidet omfatter bl.a. oppfølging av prinsipper for kvotetildeling, bærekraftig forvaltning og ressurskontroll. NEAFC har de siste årene fått stadig større betydning for utvikling av nye rammeverk for effektiv bekjempelse av ulovlig, urapportert og uregulert fiske (UUU-fiske) og for nytenking omkring økosystembasert forvaltning, inkludert beskyttelse av sårbare marine økosystemer.

Den nordvestatlantiske fiskeriorganisasjon (NAFO) fastsetter kvoter i internasjonalt farvann i området mellom Grønland, Canada og USA. NAFO-konvensjonen omfatter i prinsippet alle bestander i området unntatt laks, tunfisk, sverdfisk og hval. NAFO er et viktig forum, ikke minst fordi sentrale aktører som USA, Canada, EU og Japan, foruten Norge, er medlemmer. NAFO har mye til felles med NEAFC, og organisasjonene samarbeider godt på ulike områder.

Den internasjonale hvalfangstkommisjonen (IWC) skal etter Den internasjonale konvensjo-

nen for regulering av hvalfangst (ICRW) legge til rette for forvaltning og vern av hvalbestandene og sørge for en vitenskapelig basert utvikling av hvalfangstnæringen.

Den nordatlantiske sjøpattedyrkommisjonen (NAMMCO) har som formål å fremme samarbeid om forskning, bevaring og forvaltning av sjøpattedyr. Det konkrete samarbeidet omfatter sel, små tannhvaler og hvalross og oppdatering av oversikten over bestandssituasjonen for diverse arter av sjøpattedyr i Nord-Atlanteren, medregnet de store bardehvalene. NAMMCO har også gjort en betydelig innsats i arbeidet med å forbedre avlivningsmetodene for hval og sel.

Den internasjonale kommisjon for bevaring av atlantisk tunfisk (ICCAT). Formålet med Norges deltakelse er å bidra til en forvaltning som sikrer forskning og gjenoppbygging av makrellstørjebestanden i det østlige Atlanterhav. Videre er ICCAT på grunn av det store antall medlemsstater en viktig organisasjon for utvikling av regelverk og forvaltningsprinsipper. Norge bidrar i arbeidet for modernisering av konvensjonsteksten i ICCAT.

Eurofish. Formålet til Eurofish er å bidra til oppbygging og utvikling av fiskeri- og havbruksnæringen i Øst-Europa, Sentral-Asia og Kaukasus. Oppgavene omfatter bl.a. innsamling og publisering av markedsinformasjon og statistikk, teknisk bistand, prosjektledelse og utredninger. Formålet med Norges deltakelse er å støtte opp om utviklingen av fiskeri- og havbruksnæringen i medlemslandene, bl.a. gjennom kunnskapsdeling. Som en stor havbruks- og fiskerinasjon anses det som viktig at Norge bidrar til utviklingen av sjømatsektoren i Øst- og Sentral-Europa. Organisasjonen ble opprettet under FNs organisasjon for mat og landbruk (FAO) i 2002. Eurofish er nå frikoblet fra FAO og har status som egen organisasjon.

Vedlegg 2

Rapportering på ordninger forvaltet av Investinor og Innovasjon Norge uten årlige bevilgninger

Så Kornfond

Gjennom flere runder er det opprettet statlig delfinansierte såkornfond. Felles for såkornfondene er at de skal bidra til fremveksten av flere innovative vekstbedrifter, ved å investere i bedrifter i en tidlig fase. Ordningene ble flyttet fra Innovasjon Norge til Investinor våren 2020. Det vises også til omtale av Investinor under programkategori 17.40 og saker i tilknytning til enkeltsselskaper.

Distriktsrettede fond opprettet i 2006

Det langsiktige målet med den distriktsrettede såkornordningen er å tilføre kunnskapsbedrifter med stort vekstpotensial lokalisert i næringssvake områder en blanding av tålmodig egenkapital og relevant kompetanse. Kommitert kapital under ordningen var 1 mrd. kroner, hvorav 644 mill. kroner som lån fra staten. Ordningen skiller seg vesentlig fra de øvrige såkornfondsordningene ved at fondene kan investere i de fleste små og mellomstore bedrifter.

Det er opprettet fem distriktsrettede såkornfond. Fondene er lokalisert i Tromsø, Bodø, Førde og to i Ålesund. Fondene i Ålesund var lokalisert i Namsos frem til 4. kvartal 2016, da daværende forvalterselskap ble overtatt av forvalterselskapet i Ålesund. Fondet i Bodø gikk ut av ordningen i 2020 ved tilbakebetaling av utestående lån og renter til Investinor. De øvrige fondene ventes å gå ut av ordningen i tidsrommet 2021-2023. Gjenværende kapital i de fem fondene er reservert for oppfølgingsinvesteringer i allerede investerte selskaper. For disse fondene var det ved utgangen av 2020 gjort tapsavsetninger ut over tapsfond på 57,8 mill. kroner. Fondene har til og med 2020 tilbakebetalt til sammen om lag 270 mill. kroner av hovedstol på statens lån, herunder 131,3 mill. kroner fra KapNord Fond AS i Bodø.

Landsdekkende fond opprettet i 2006

Det langsiktige målet med den landsdekkende såkornkapitalordningen er å støtte etablering av innovative, konkurransedyktige vekstforetak gjennom økt tilgang på kompetent kapital og kompetanse. Kommitert kapital under ordningen var 1,38 mrd. kroner. Av dette er om lag 50 pst. ansvarlig lån fra staten.

Fondene er lokalisert til Oslo, Stavanger, Bergen og Trondheim. Gjenværende kapital i fondene er forbeholdt oppfølgingsinvesteringer i allerede investerte selskaper. For disse fondene var det ved utgangen av 2020 gjort tapsavsetninger ut over tapsfond på 148,7 mill. kroner. Fondene har til og med 2020 tilbakebetalt til sammen 322,5 mill. kroner av hovedstol på statens lån, herunder 125 mill. kroner fra Sarsia Seed AS i Bergen.

Landsdekkende fond opprettet i 2014 og senere

Målet med denne såkornfondordningen er å tilføre norske innovative oppstartsbedrifter med høyt internasjonalt potensial nødvendig kapital og kompetanse, og gi en høyest mulig avkastning til investorene.

Fondene som ble etablert i Trondheim og Oslo i 2014, har en total kapitalbase på i overkant av 1 mrd. kroner, hvorav 500 mill. kroner tilføres fra staten som egenkapital. Fondene er i en fase der de bygger opp sine porteføljer og hadde til sammen gjort 36 investeringer ved utgangen av 2020.

I statsbudsjettet for 2015 ble det bevilget 300 mill. kroner til statens investeringskapital i to nye såkornfond på minimum 300 mill. kroner hver. Forvaltningen av fondene skulle lokaliseres i Bergen og Nord-Norge, og forvaltere ble valgt etter konkurranse i november 2015. Fondet som forvaltes fra Bergen, ble operativt i første halvår 2017 og hadde ved utgangen av 2020 gjort 11 investeringer.

Det lyktes ikke å opprette et såkornfond forvaltet fra Nord-Norge med de samme rammebetingelsene. I forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2017 ble det i stedet vedtatt å opprette et statlig koinvesteringsfond, som skal finansiere unge innovative bedrifter lokalisert i Nord-Norge. Koinvesteringsfondet hadde ved utgangen av 2020 gjort tre investeringer.

I statsbudsjettet for 2016 ble det bevilget 150 mill. kroner til statens investeringskapital i et nytt landsdekkende såkornfond på 300 mill. kroner med forvaltning fra Agder/Telemark. Fondet er lokalisert i Kristiansand og Grenland og har vært operativt siden desember 2016. Det hadde gjort 13 investeringer ved utgangen av 2020.

I statsbudsjettet for 2017 ble det vedtatt at det skulle opprettes et nytt landsdekkende såkornfond for IKT-næringen på minimum 250 mill. kroner i statlig og privat kapital. For å kunne bruke eksisterende godkjenning av fondene hos ESA, ble bransjebegrensningen fjernet og størrelsen på fondet økt til 300 mill. kroner i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2018. Fondet som forvaltes fra Trondheim og Stavanger, ble operativt i september 2019 og hadde ved utgangen av 2020 gjort tre investeringer.

Utsatt tilbakebetaling av lån og renter fra såkornfond og koinvesteringsfond

Det vises til omtale i Prop. 114 S (2018–2019) om at såkornfondene som ble opprettet i perioden

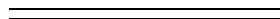
2006–2008, og fullmakten til å utsette tilbakebetaling for fondene på gitte vilkår. Investinor har fått fullmakt til å innvilge utsettelse, i den grad det kan gjøres på markedsvilkår. Det er ikke gitt fullmakt til å videreføre støtte til fond som får utsettelse. Fullmakten ble dermed ikke klarert med EFTAs overvåkingsorgan. Tiltaket vil ikke få budsjettmessig virkning i 2021.

Fond for Nordvest-Russland og Øst-Europa

Investeringsfond for Nordvest-Russland og Øst-Europa

Investeringsfondet for Nordvest-Russland og Øst-Europa er etablert som et datterselskap under Innovasjon Norge. Fra og med andre kvartal 2019 forvaltes fondet av Kirkenes Forvaltning AS.

Ved utgangen av 2020 hadde fondet 206 mill. kroner i likvide midler og investeringer til en regnskapsført verdi på 46,4 mill. kroner. Fondet avhendet ett selskap og gjorde én nyinvestering i løpet av 2020. Ved utgangen av 2020 var det seks selskap i investeringsporteføljen. I 2020 hadde fondet et regnskapsført underskudd på 11,6 mill. kroner etter forvaltningskostnader. Forvaltningshonoraret til Kirkenes fondsforvaltning for 2020 utgjorde 9,9 mill. kroner. I tillegg kommer kostnader i Innovasjon Norge for oppfølgingen av ordningen.

Bestilling av publikasjoner

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

www.publikasjoner.dep.no

Telefon: 22 24 00 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på

www.regjeringen.no

Trykk: 07 Media AS – 10/2021

